

तत्त्व ग्राहक पुरुषोने परम हितकारी ग्रंथ.

श्री सुमतिप्रकाश ग्रंथ.

(श्री देवचंद्रजी कृत अनित चोवीशी तथा विहर-
मान जिन स्तवन वीशी विगरेनो संग्रह)

॥ दोहरा ॥

जव्य ज्रमर जर तृप्तिकर, जिन मुख पद्म पराग ॥
मोक्षार्थी जिन वचनमां, धारो परम सुराग ॥ १ ॥
स्याद्वाद शुचि बोधिनी, नमुं सरम्बति माय ॥
गौतम गणधर लड्विनो, हो जविने सुपत्ताय ॥ २ ॥

ठपात्री प्रमिद्ध कर्ता

“दाहोद” निवासी शा. संतोकचंद माणोकचंद.

आवृत्ति १ खी प्रत १०००

मुद्राई माम्नी हुगरी स्ट्रीट नगर ३००-७७ मा आवेला ‘मधर्मनिष्ठ’
नामक मुद्रायत्र माये द्विपेदी गिरिनाथकर काशीरामे मुद्रित कयो

समत १९६७ मन् १९११

किंमत रु०-१-४-०

अमारा तरफथी बपाई बहार पडेला अमूढ्य उपयोगी ग्रंथो

अमारा तरफथी बपाई बहार पडेला अमूढ्य उपयोगी ग्रंथो

तत्त्व ग्राहक पुरुषोने निचे प्रमाणे किंमते मलशे. पोस्टेज
जुडं पमशे.

श्री सुमतिविदास	रु० १-०-०
श्री सुमतिव्यवहार	रु० १-०-०
श्री नवपद पूजादि संग्रह	रु० ०-८-०
श्री सुमतिप्रकाश	रु० १-४-०
श्री ठ कर्मग्रंथ मूल	रु० ०-२-०

प्रथम अमे सदरहु ग्रंथो पैकीना ग्रंथो जेट तरिके आपता हता
पण हवेथी उपर प्रमाणे किंमते वी-पी-थी मोकलवामां आवशे. श्री
सुमतिप्रकाश ग्रंथ शिवाय बाकीना ग्रंथो हमारी पासे जुज रह्या ठे.
केटलाक लोको मंगावी उपयोग करता नथी माटे जुज किंमत राख-
वामां आवी ठे; वली ए नाणुं आवे ते ज्ञान वृद्धिमांज वापरवानुं ठे.

ग्रंथो मलवानुं ठेकाणुं

गांधी कोदरलाळ बगनलाळ.

मु० वेजलपुर, स्टेसन खरसालीआ. जीह्या पंचमहाल.

शा० संतोकचंद माणिकचंद मु० दाहोद. जीह्या पंचमहाल.

अनुक्रमणिका.

विषय.	पृष्ठ.
श्री. देवचन्द्रजी कृत अतित स्तवन चोवीशी (श्रीमान् मनसुख- लालजी हरिलालजी कृत वालावबोध सहित)	१-१०७
जिनागममा कहेली श्रुतधरने सोल ऊपमा “ ढाल वरू ” (श्रीमान् मनसुखलालजी कृत)	१०७-११६
विषय परिहार “ ढाल वरू ” (श्रीमान् मनसुखलालजी कृत)	११७-१३१
ममत्व परिहार “ ढाल वरू ”	१३३-१५३
सूत्र तत्त्वार्थ सार विचार “ ढाल वरू ”	१५३-२१५
दर्शनपद अधिकार	१५३
ज्ञानपद अधिकार	१५६
उपशमादि त्रेपन जीव जाव अधिकार	१५७
नरकादि अधिकार	१६३
क्षेत्र विचार अधिकार	१६४
चार निकाय देवाधिकार	१६७
द्रव्यानुयोग (जीवादिक खट्खट्यनुं स्वरूप) अधिकार	१७३
कर्म बंधनना कारण आश्रवनुं स्वरूप वर्णन	१७७
पंच महाव्रत तथा पंचाचार विगेरेनु स्वरूप	१७४
देशव्रतादि अधिकार	१७७
फरीयी बंध हेतु स्वरूप	१७९
कर्मबंध सूक्ष्म स्वरूप	१७९
समिति गुप्ति आदि संवर अधिकार	१८०

बावीश परिसह स्वरूप	....	....	१९८
ह्रमादिक दश यतिधर्म स्वरूप	....	....	२०२
अनित्यादि बार जावना स्वरूप	....	....	२०३
सामाशकादिक पांच चारित्र स्वरूप	....	....	२०५
मोक्षाधिकार	....	....	२०६
धर्मकथानुयोगाधिकार	....	....	२०९
कलश	....	....	२१४

श्रीमान् देवचंद्रजी कृत विहरमान जिन स्तवन बीशी

(शा. संतोकचंदजी माणकेचंदजी कृत वालावबोध सहित) २१७-३७२

गांधी दलसुख नाथजी कृत पद ३७३-३७५

प्रसन थयुं मनरे (पद) ३७३

माता मरुदेवाना नंद (रुपज्ञ जिन स्तवन) ३७४

अजित जिनेश उपासना (अजित जिन स्तवन) ३७४

शा. वाडीलाल पांनाचंद कृत पद (मगन थयुं मनरे) ३७५

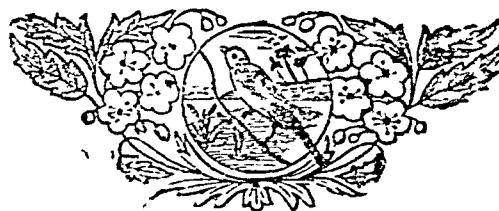
श्रीमान् मनसुखलालजी हरिलालजी कृत पद ३७६-३८०

द्रव्य सकल सहजे परिणामी (पद) ३७६

चौदराज गत जीव ठ कायिक (ठंद) ३७७

सोहम गणधरने नमोजी ३७७

जग परम सुखकर छुरित छुखहर (मंगलाचरण) ३७९

प्रस्तावना.

॥ दोहरो ॥

अंतातीत गुणे ज्ञया, सिद्ध अनंतानंत ॥

निर्जय सहज स्वतंत्र शिव, नमो परम जयवंत ॥ १ ॥

आ जगत्त्रयमां वसता सर्वे प्राणीजं जो के दुःख क्लेश विगेरेथी मुक्त थवा तथा सुख रूप परम निवृत्तिमां निरंतर रहेवा चाहे ठे, पण अनादि अज्ञानरूप तिमिर रोग वळे ज्ञानरूप दिव्य द्रष्टि आह्लादित होवाथी परम निवृत्तिरूप अनुपम सुखने यथार्थ जेखखी शकता नथी, तथा जेम धतुरानो रस पीधेलो पुरुष सुवर्णथी अन्य वस्तुजने पण सुवर्णरूप जुण ठे, तेम पौद्गलीक जोगो जे वास्तवाक रीते उपाधिना प्रतिकार ठे तेने सुख माना तद्धीन थई परम निवृत्तिरूप पोताना शुद्धात्म स्वरूपना ज्ञान तथा अनुभवथी दूरवर्ती रहे ठे, अने निरंतर मोहमद्यवळे वेजान थई मोह राजाना संसाररूप महान्जयंकर जेखखानामां वसता पोतानी शक्तिने दुरुपयोग करता दुःसह दुःख समूहने पोताना कोमल शिरपर धरेठे.

ठता तेमांथी अवसर पामी केटलाक प्राणीजं सचेत थई पोताना आत्म स्वरूपनु ज्ञान पामी पोतानी आत्मीय शक्तिजने दुरुपयोग करवो त्याग, पोताना सम्यक् प्राक्रमने स्फुरायमान करी, मोह राजाना जेखखानाने तोनी तेमांथी वहार नीकली रत्नत्रयरूप मोक्षमार्गमां विचरता पोतानी अखूट अव्यावाध अनुपम शाश्वत अने निरुपचरित सुख प्रद पोतानी स्वतंत्र आत्मिय जूमिमां विराजमान थई अनंत समाधिमय आत्म राज्यना सादिअनंत जांगे जोक्ता वनेठे

एवा अत्यंत धीर वीर उदार करुणानिधान जगत् जीवोना खेदइ सर्वइ वीतराग अने निष्कलंक तीर्थंकर गणधरादि परोपकार करवामां अग्रेसर अनेक महान् पुरुषो पोते जे मार्गे परमनिवृत्ति स्थितिने पाम्या ठे ते मार्ग यथार्थ रीते परम करुणावळे संसाररूप जेलखानामां वसता दुःखमय प्राणीजने उपदेशे ठे. सर्वत्र अने सर्वदा एके अवाजे पुकारे ठे के “ हे जव्य पुरुषो ! जो तमे आ दुःखमय संसाररूप जेलखानामांथी मुक्त थई परमनिवृत्तिमय मोक्षपद पामवा ईछता हो तो स्वपर द्रव्य जाव प्राणनी हिंसानो जेमां सर्वथा अजाव ठे एहवा सम्यक्दर्शन सम्यक्ज्ञान सम्यक्चारित्ररूप धर्ममां निरंतर प्रवृत्तमान थाउं.”

संसार। जीवोने ते रत्नत्रयरूप पवित्रधर्म प्राप्त थवाना हेतुए ते परोपकारी महान् पुरुषो स्फटिकमणि समान पोताना अत्यंत निर्मल हृदय कोषमांथी नय निक्षेप पक्ष प्रमाणयुक्त स्याद्वादमय अत्यंत मधुर अने विशद वचनरत्नोनुं अस्खलित प्रवाहरूपे आ जूमंडलमां प्रदान करे ठे; परंतु आ जरतक्षेत्रमां आजे आपना हीण जाग्ये तेवा परोपकारी (तीर्थंकर गणधर पूर्वधर) पुरुषोनुं दर्शन पण दूर्लभ थई पर्युं ठे, पण ते पूज्यपुरुषोनी आपणाउपर केटली करुणा द्रष्टि के तेजना समागमना अजावे पण आपणे तेजनी दिव्य वाणीनो कंईक आस्वाद पामी शकीए एवा उदार हेतु वळे महान् गंजीर अनेक सूत्रोनों रचना करी पोतानी करुणारस वळे जरपूर चंद्रमा समान उज्ज्वल कीर्त्तीने आ जूमंडलमां सर्वत्र फेलावी अमर करी ठे, वली ते गंजीर सूत्रोमां अद्वय मतिवडे प्रवेश थवो दुष्कर जाणी श्री जिनजड गणी द्दमा श्रमण, श्रीसिद्धसेन दिवाकर, श्रीमदुमास्वाती वाचक, श्री हरिजडसूरि, श्री अजयदेवसूरि, श्री मयशोविजयजी, श्री देवचंद्रजी विगेरे महान् बुद्धिवान करुण पुरुषोए ते सूत्रोनों गूढ जावार्थ आपणी बुद्धि गोचर थई शके एवा उदार हेतुए पोताना अमूल्य ज्ञान तथा

कालने वापरी ते सूत्रांनी पवित्र जक्तिरूप अनेक सुगम्य अने परम हितकारी सरल ग्रंथो रची आपणा उपर असीम उपकार कर्षो, जेनी परंपराए आ पंचमकालमा माहरा जेवा अद्वय मतीने रत्नत्रयना हेतु रूप अमूढ्य वचन रत्नोनों लाज मले ठे

अरे ! जो ते महोपकारी आचार्यो द्वारा ते परम कल्याणकारी तीर्थंकर जगवंतनी दिव्यवाणी आपणा सुधी आवी पहींची न होत तो आ दुपम कालमा आ जवसमुद्रमां मूवताने कोण शरण थात ? आपणा शी दशा थात ? परंतु कोई आपना जाग्योदये आज सुधी पण ते दिव्य वाणीनो अमृत सार आपणने प्रदान करनारा महान् पुरुषो वर्त्या जाय ठे

जेना प्रत्युपकार सुधी आपणुं सामर्थ्य पहींची शक्तुं नथी, एम प्रतित यता मात्र परम आदर सहित ते पुरुषोनी पवित्र वाणीनो सेवा करवी, तेनी जक्ति अर्थे तेउनी पवित्र वाणीना प्रसार यवामां सेवा वजाववी ते माहरी शक्तिने लायक समजी माहरा केटलाक धर्मस्नेही सन्मित्रोनी सम्मतिथी नीचे प्रमाणे ग्रंथो प्रसिद्ध करवा अजिलापी थाउ तु

(१) “ महोपाध्याय श्री देवचंद्रजी कृत अतित चोवीश जिन स्तवनावली ” (श्रीमान् मनसुखलालजी हरिलालजी विरचित वालावबोध सहित) जेमा डव्यानुयोग, न्याय अने संयम विगेरे मुक्तिनां साधनो स्फुट रीते सिद्ध करी दर्शाव्या ठे

(२) “ श्रुतधरने सोल उपमा ” (ढाल वद्ध) उत्तराध्ययन सूत्र उपरथी (श्रीमान् मनसुखलालजी विरचित.)

(३) “ विषय परिहार ” इंद्रिय पराजय शतकनो सार ग्रहण करी विषयो तरफ वैराग्य जाव उपजे एवी वैराग्य जनक ढालोनों संग्रह (श्रीमान्-मनसुखलालजी विरचित.)

(૪) “મમત્વ પરિહાર” જે વ્રતે પરદ્રવ્ય પરદેત્ર પરકાલ પરજાવ ઉપરથી મમત્વ બુદ્ધિ ઊઠી સ્વદ્રવ્યાદિકમાં સ્થિતિ થાય એવો પદ્યાત્મક ગ્રંથ (શ્રીમાન્-મનસુખલાલજી વિરચિત.)

(૫) “સૂત્ર તત્ત્વાર્થ સાર વિચાર” (ઢાલ વરુ) જેમાં તત્ત્વાર્થ સૂત્રના આધારે જીવાદિ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ વિસ્તાર પૂર્વક લખા-
ણેલ છે, ચારે અનુયોગનો જેમાં સંદેષે સમાવેશ છે, (શ્રીમાન્-
મનસુખલાલજી વિરચિત.)

(૬) શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજી કૃત વિહરમાન વિંશતિ જિન સ્તવનાવલી
વાલાવગ્રોધ સહિત.

એ પ્રમાણે ઠ ગ્રંથોનો સંગ્રહ કરો તે સંગ્રહિત ગ્રંથને “શ્રી સુમતિ
પ્રકાશ” એવા સાર્થ નામ વડે પ્રસિદ્ધ કરું.

બાલક જેમ જલમાં પડેલા ચંદ્રવિંવ ગ્રહણ કરવાનો મનોર્થ કરે છે,
તેમ મેં પણ શ્રી જિન વચનની જાક્તિના ઉત્તરથી માહરી શક્તિનો
વિચાર નહિ કરતાં શ્રીમાન્ મહોપાધ્યાય શ્રી-દેવચંદ્રજી વિરચિત
વિહરમાન વીશ જિન સ્તવનાવલીનો અર્થ કરવાનો અતિ સાહસિક
અને ડુષ્કર માહરો મનોર્થ શ્રી ગુરુનો કૃપા દ્રષ્ટિથી સંપૂર્ણ થયો છે.

સ્વપરહિત વિચારી કેટલાક પ્રાચીન આચાર્યોના વચનાધારે માહરી
મતિ પ્રમાણે તે અર્થ લખ્યો છે, ઠતાં તેમાં જે કંઈ માહરી અલ્પ મતિને
લીધે સૂત્ર વિરુદ્ધ લખાયું હોય તે હે સુઝ વિદ્વદ્ધરો ! મને અલ્પ મતિ
જાણી ક્ષમા કરશો, અને સૂત્ર પ્રમાણે જે વચન હોય તે હંસની પેઠે
ગુણગ્રાહી બુદ્ધિ વ્રતે ગ્રહણ કરશો એ આપ પ્રતિ માહરો નમ્ર વિનંતી છે.

આ “શ્રી સુમતિ પ્રકાશ” ઠપાવી પ્રસિદ્ધ કરવામાં માહરા ધર્મ
સ્નેહી વેજલપુર નિવાસી ગાંધી. કોદરલાલ ઠગનલાલે ફારમો તપાસવા
લખવા વિચારવા વિગેરેની પુરેપુરી મદદ કરેલ છે, તે માટે તેમનો હું
અતિશય આજારી હું. અને ઇચ્છું હું કે તેમના હૃદય કમલમાં એવી
પ્રવચન જાક્તિરૂપ લક્ષ્મી નિરંતર વાસ કરો.

આ ગ્રંથ ઠપાવવામાં થતા ખર્ચ પૈકી ગોધરા નિવાસી “ વાઈ-
રુઝમાણી હરિલાલ વરજલાલ ” ના સ્મર્ણાર્થે તેમના તરફથી તેમના
જત્રીજા “ શા. મગનલાલ મનસુખલાલે ” રૂ ૧૫૦ અંકે રૂપીઆ
વસેં પચાશ જ્ઞાનના વહુ માનાર્થે જેટ તરીકે અર્પણ કરેલા છે, તથા
વીજા જે પુરુષોએ પોતાના તન મન ધન વિગેરેથી મદદ કરેલી છે
તે સર્વેને કોટીશઃ ધન્યવાદ છે.

આ ગ્રંથ ઠપાવવામાં જે કંઈ દ્રષ્ટિ દોષવડે જૂલો રહેલી, તેમાંની
જેટલી દ્રષ્ટિ ગોચર થઈ તેટલી માટે શુદ્ધિ પત્ર આપેલું છે, ઠતાં જે
કંઈ જૂલો રહી હોય તેમાટે સુધારી વાંચવા હું જલામણ કરું છું.

(સંપૂર્ણ)

विद्वद्भर श्रीमान् मनसुख लालजी

॥ ॐ श्री सर्वज्ञायनमः ॥

श्रीमान् मनसुखलालजीनुं संक्षिप्त जीवन चरित्र

॥ दोहरो ॥

॥ सिद्ध समाधि मयी सदा, पूरण परमानंद ॥

शिवदायक वंडं सदा, केवल ज्ञानानंद ॥ १ ॥

“ श्रीमान् मनसुखलालजी ” नो जन्म पंचमहाल जीह्वाना (गोधरा-गौचरा) गोधरा गाममां संवत् १८७७ ना माहा वदी १४ नी सवारमां पोताना दादा दोशी. अर्बुदास दयालजीना घरमां थयो हतो, अने तेमना पिताश्री हरिलाल वरजलाल नामे ग्रहस्थ हुता अने तेमनी मातुश्री जयती नामे हतां अने ते वंने धर्मीष्ट हतां. ते वखतमां आ पंचमहाल जीह्वो पावागढ पंचमहालना नामथी प्रख्यात हुतो अने श्रीमंत श्री सिधीआ सरकारना तावामां हुतो. आ जीह्वो अमुक वर-सने माटे पट्टे आपवामां आवतो हुतो. पटादारो फक्त पोतानी मील-कतमां वधारो करी जाणता हुता अने तेथी करी रैयतने जोश्टी केलवणी विगेरे आपवामां आवती न हती. खानगी निशालोमां वेपार संवंधी ज्ञान आपवामां आवतुं हुत, साधारण हिसाव तथा वेपार संवंधी नामुं तथा व्याज आवडे एटले केलवणी पुरी थई तेवुं लोको समजता; त्यार वाद नाना ठोंकराउने माथे वेपार अथवा नोकरी करवानुं आवी पडतुं.

गोधरामां ते वखते जैन बंधुजना सौरा नशीवे एक उपाश्रय हुतो अने ते ते वखतना तेमा रहेनार जैनसाधु श्री रामविजयजीना ना-मथी प्रख्यात हुतो. तेउंश्री सस्कृत तथा मागधी तथा व्यवहारीक विद्यामां पूर्ण जाण हुता आ साधुश्रीना हाथ नीचे जैन बालकोने गुजराती ज्ञापामां केलवणी आपवामां आवती हुती. साधुश्री राम-

विजयजी पोताना बाल शिष्योने गुजराती ज्ञापानी साथे जैन पुस्त-
कोनो पण अज्यास करावता हता अने तेउ पोताना शिष्य श्रो विनय
विजयजीनी मददथी ते वखतना जैन बालकोने सारुं ज्ञान आपता
हता.

श्रीमान् मनखुखलालजीने ते वखते तेमना दादा दोशी. अंब-
ईदास दयालजी जे ते वखते जैन पंचना एक आगेवान ग्रहस्थ हता,
ते हमेशां व्याख्यान सांजलवा उपाश्रयमां साथे लई जता हता. घणो
नानो उमरमां पण तेउश्रो एकाग्र चित्ते व्याख्यान सांजलता हता; अने
नानपणनो केटलीक गंदापणानी गीतो बीजा बालकोमां जोवामां आवे
ठे तेवी तेउश्रीमां जोवामां आवतो न हतो. बाल वयमां जेवी रीते
ताना ठोकराउ रगतमां पड़े ठे तेवी रीते तेउश्री रमतमां पडता नहि.
जन्मनी वखतथी जे जे तेउश्रीना संबंध्यमां थतुं ते ते तेउश्रीना लक्षमां
रहेतुं; अने ते वखतथी जे जे पूर्वतुं ज्ञान होय तेम साधु असाधुनी
परीक्षा तेउश्रीना मनमां हती. खावा पीवानी बालकोने जेवी लालसा
होय ठे तेवी तेमने न हती. रात्रा जोजनमां, वासी खावामां, तथा
कंदमूल खावामां दोष ठे, ए आदि जे जे जारे दोषो तेमना सांज-
लवामां आव्या हता ते ते तेउश्रीए नानपणथी त्याग कर्या हता
एटले सूत्रमां कहेला घणा गुण ग्रहण करवा अने दोषो त्यागवा एवो
तेउश्रीनो स्वज्ञाव हतो. ज्ञान संपादन करे तेवी एटले आशरे वरस
ठनी उमरना थतां तेउश्रीने साधुश्रीए गुजराती केलवणी आपवा
मांडी, तेनी साथे जैनधर्मनो अज्यास पण वखत जोइ शरु कराववामां
आव्यो, साधुश्रीने लाग्युं के आ बालकने जैनधर्मनो अज्यास कराव-
वाथी एक जैनधर्मनुं सारुं बीज रोपाशे; वली ते साधुश्री बोलता के
आ बालक मने तेम कोई पण ग्रंथधारी साधुने नमशे वांदशे नहीं
पण फक्त साचो नियंथ मलशे तेनेज नमशे वांदशे, एवुं लोको समक्ष
कहेता हता.

आशरे वरस नवनी उमरमां तेउंश्रीए जीव विचार, नव तत्व विगेरे साधारण प्रकरणोनो अज्यास कयों हतो. ते वखते तेउंश्री ठ आबश्यक क्रिया पण विधि सहित अर्थ पूर्वक सारी रीते करता हता अने ते वखतयी तेउंश्री साधु मात्रने साधुपणाना गुण देख्या विना नमता वांदता नहि.

तेर वरसनी उमर थई त्यारे तेउंश्रीनुं लग्न शा. मोरारजी कसन-जीनी वाजी ठोकरी साथे थयु. रीवाज मुजव रात्रे पाननी बीडी तथा कसार खवडाववा आग्रह करवामां आव्यो पण तेउंश्रीए ते वात कबूल राखी नहीं; तेम लग्नना दिवसे नातना रीवाज मुजव परणनार वरने माताए लई जई नमावे पूजावेठे, ते प्रमाणे करवा तेउंश्रीने कछुं पण तेउंश्रीए ते प्रमाणे कर्युज नहीं.

तेउंश्रीए गुजरातीनो थोको अज्यास कयों पठी श्री गोवाना आवेला एक मी. मेवीरु पासे अग्रेजी थर्न रीकर सुधीनो अज्यास कयों, आगल ते अज्यास करवानी ईछा हती, तेमज जैन तत्त्व संबंधी सारी-रीते अज्यास करवानी ईछा पण हती पण घर संबंधी केटलाएक कारणोने लीधे ते वंने ईछा पूर्ण थई शकी नहि. ते वखते तेउंश्री कोइ स्त्री साथे बोलवा विगेरेनो कोई पण संबंध मन वचन कायायी राखता नहीं. ए विगेरे केटलाएक नियमो पच्चखाण लीधा शिवाय पण सत्तर वरसनी उमरसुधी तेउंश्रीए राख्या हता; एम हाल सुधी पच्चखाण लीधा विना पण व्रती सरखी वर्त्तणुक राख्या करे ठे. पच्चखाण खेवामा पच्चखाण जागवा संबंधी अथवा ते व्रतना अतिचार संबंधी तेउंश्रीने घणो ढर रद्देतो हतो. उपवासादि करवानी शक्ति तेउंश्रीमा नहती तेथी बीश वरसनी उमर सुधीमां (६१) एकसठ उपवास तथा (७५) पंचाशी आबोल तथा (५) पांच एकासणां कयों हता.

संवत् १९१७ नी सालमां जीवविचार तथा नव तत्त्वादिकना विचारमां खट् डव्यना विषयमां वधारे खुलाशो करवानी ईछा थई के समकीत शुं ? साचो गुरु कोण ? साचो धर्म शुं ? तथा धर्मास्तिकायनो खंधप्रजाय शुं ? ए आदि निश्चय करवानो विशेषे लक्ष रह्यो अने तेते शंकाउना खुलासा माटे केटलाएक श्री पूज्यो तथा नामीचा जैन साधुउं तथा पंक्तितोने प्रश्न पूछ्या कर्या पण संतोषकारक जवाब देवावालो कोइ मढ्यो नहीं. तेथो तेउंश्रीए नाममात्र साधुउंनो समागम ते वखतथीज बंध कर्यो हतो, पढी घणी जरुरना कारणे कोइ साधुनी साथे वात करीहशे पण विशेषे परिचय राख्यो न हतो. विशेषे तत्त्वनी शोधमां पडवाथो प्रतिक्रमण, बाह्य व्यवहार व्रत क्रिया उग्रथो ध्यान उठाव्युं अने सद्गुरुने शोधवा उपर तथा समकित निर्मल करवा उपर पूर्ण ध्यान राख्युं. तेथो करी जैनधर्मनां पुस्तको वांचवा तथा मनन करवा अज्यास राख्यो, तेसांथी जोईतो सारो सरल मार्ग मढ्यो पण गुरुगमनी जरुर बाकी रही अने तेथो कथा साधु सरल मार्ग बतावी शके ठे, तेनी शोधमां केटलोएक वखत काढ्यो. डुनियाना चालता नियम प्रमाणे दरेक माणस पोते वहारथी सारा देखाय तथा नजदिकना माणसो पोतानां वखाण सारी रीते करे, तेस तेउं दररोज यत्न करे ठे अने तेसां फतेहसंद थाय तो तेउं एम रुमजे ठे के आ जवनुं सार्थक थयुं; आ क्रमने अनुसारे घणो खरो जैन साधु वर्ग पण चाढ्यो जाय ठे. तेउं पोते पोताने मलेला वखतनो जोईए तेवो उपयोग करवाने बदले गह्व तथा चेला चेलीउंनी खोटी खटपटमां पके ठे. डुनियादारीमां रहेनार स्त्री पुरुषोने जेस फरजननी लालसा होय ठे तेमज घणा खरा जैन साधुउंने पण चेला चेलीउंनो आकांक्षा होय तेस देखाय ठे, तने लीधे तेउं ज्ञान मेलववानो मलेलो अवसर फोगट गुमावे ठे.

जैनधर्मनुं स्वकं रहस्य जाण्या वगर घणा खरा जैनवर्गना मा-
णसो मत (श्वेतांबर, मीधंबर) विगेरेना फंदमां पनी आने मार्गे
चडे ठे अने ते आडे मार्गे चमाववामां मुख्यत्वे करीने वंने पढ़ना
जैन पंक्तिो अने साधुवर्ग सहायकारी थई पडे ठे एहवुं श्रीमान्
मनसुखलालजीने सिद्ध थयुं. आम करवामां जैनवर्ग तो शुं पण घणा
खरा अन्य धर्मना लोको पण पोताने मलेली तक फोगट गुमावे ठे.
आ प्रमाणे तपास करतां स्थूल दोष वगरना अने सूत्र प्रमाणे शुद्ध
बोलनार सद्गुरु मढ्या नहीं तेथी तेउंश्रीनी साधु उपरनी जे आस्ता
हुती ते बिलकुल उठी

जैन शास्त्रो वाचवा विचारवामां काल व्यतीत थवानी साये
ज्ञाननो पण वधारो थयो अने पूर्वना ज्ञान उदयथी ज्ञानचक्षु खी-
लवा मढ्यां अने मनमां निश्चय कयों के हवे केवलज्ञानी मढ्या बिना
माहरा प्रश्नोनी समाधानी थाय तेवो सज्जव नथी, एम विचारी आ
काममांथी ध्यान उठावी आजोवीका करवा तरफ लक्ष खेची वेपार
अगर नोकरी करवानो विचार राख्यो.

संवत् १९१९ नी जालमां पंचमहालना मुखी गोधरा निवासी
जेठ इसमालजी गुलामहुसेनजी साहेरवालानो त्यां नोकरीमा जोमाया.
आगरे पाच वरस पठी पोतानी पासे नाणु एकतुं करवु एवा अजि-
प्रायथी संवत् १९७४ नी सालमां कलकत्ते जवानी उमेद धारी
व्यापार अर्थे निकट्या, ते श्री बडोदरा गामे जई काइक व्यापार
कयों. तेवामा तिहा टाहोदना महमदअली करीने मोटा वेपारी
मढ्या, ते प्रथमना संबंधवाला हुता तेमणे तेउंश्रीने पूठयु के तमो
जा उमेद उपर निकट्या ठो ? तो तेउंश्रीण कलु के माहरे कलकत्ते
नोकरी करवा सारु जवुं ठे थारे ते महमदअलीण कलु के ते कता
हमारी पासे थावो तो नोकरी अने वेपार वंने तमोने सारु फायदा-
कारी थई पडजे. एम सानली तेउंश्री कलकत्ते जवानो विचार बध

રાખી તે મહમદઅલી સાથે દાહોદ ગયા, ત્યાં નોકરી તથા વેપાર બંનેમાં સારી પેદાશ થવા લાગી. તેઝશ્રીને વેપાર અર્થે દક્ષિણ, કોંકણ, માલવા, સોરઠ, કાઠિયાવારુ વિગેરેમાં જવાનો જ્યારે જ્યારે પ્રસંગ આવતો ત્યારે ત્યારે જૈનધર્મના સાધુઝંની તપાસ કરતા પણ સાચા તત્ત્વને બતાવનાર ગુરુ કોઈ મળ્યા નહિ. વલી સર્વે અન્ય ધર્મ શાસ્ત્રી-ઝંના તત્ત્વોનું પણ શોધન કર્યાં કર્યું, “વાયવલ, ઝૂવૂર, તોરાણ, કિલામેસરીફ” વિગેરે શાસ્ત્રો સારી રીતે તપાસ્યાં, વલી વેદનું નિગમ શાસ્ત્ર, ગીતા, પંચિકરણ આદિ તે લોકોનો ગુરુગમ સહિત તેમની સાથે રહી સારી રીતે તપાસ્યાં, તથા વેદની શ્રુતિઝં વિગેરેનો ઘણો તપાસ કસ્યો, વલી ઘણા વેદ વાદિ, સાંખ્ય, વૈશેષિક, જૈમોનીય, મી-માંસક, યોગ શાસ્ત્રવાલા તથા મુસલમાનો તથા સ્ત્રીસ્ત્રીઝં સાથે વાદ-વિવાદ ચર્ચા કસ્યાં કરી પણ કોઈ સાથે ઝઘમ્મો ટંટો કસ્યો નથી તેમ તેઝંનું મન પણ ડુખવ્યું નથી પણ સલાહ તરીકે વાત ચર્ચા કરતા કે જેથી તે લોકો ફરીથી વાત કરવા સુશી રહેતા. પોતાને જૈનનો અથવા ઢીઘંવર શ્વેતાંવર વિગેરે કોઈપણ મતનો હઠવાદ કે પક્ષપાત નહોતો પણ ન્યાયની વાત જે પોતાને નિશ્ચય થાય તેજ ધ્યાનમાં રાખતા.

સંવત્ ૧૯૨૫ ની સાલમાં પંચમહાલ જિલ્લાના કાલોલ તાલુકાના ગુસર ગામની નજદીક એક ગુફાની અંદર જૈનમુનિ “શ્રી હુકુમ-મુનિજી” મહારાજ આવી પધાર્યા, અને ત્યાં તેઝશ્રી આશરે દશ વાર-દિવસ ધ્યાન કરવા રહ્યા. તે વાવતની વેજલપુર નિવાસી જૈન ગૃહસ્થોને સ્વર પડવાથી તે ગૃહસ્થો તથા લગ્ન પ્રસંગે વેજલપુર આવેલા ગોધ-રાના જૈન ગૃહસ્થો મલી હર્ષ સહિત વધતે આનંદે ઘણા આગ્રહ પૂર્વક મહારાજશ્રીને તેમના માટે ગયા. મહારાજશ્રી તેઝંના ઘણા આગ્રહથી વેજલપુર પધાર્યા, સંઘના આગ્રહે કેટલાક દિવસ વેજલપુરમાં રહ્યા. ત્યાં

ते साधुश्री पोताना स्वाभाविक गुण धर्मोपदेश करता अनेक जव्य जनोने प्रतिबोधता ज्ञान दर्शन चारित्र वडे कर्म दाय करता अत्ते ग्रंथो पण रचता हता, घणा अन्य दर्शनीयो पण महाराजश्रीनी देशना सांजलवा आवता हता अने पोताना प्रश्नो खोलासो पामी घणा खुशी थता, तेमज महाराजश्रीना घणां वखाण करता हता. गोधरा तथा वेजलपुरना गृहस्थोने ते महाराजश्रीनी देशना अति चमत्कारीक अने आश्चर्य उपजावनारी लागी.

श्रीमान् मनसुखलालजीना मित्र गोधरा निवासी शा. मनसुखलाल देवचंदे श्रीमान् मनसुखलालजीने पत्रद्वाराए सूचव्यु के श्री हुकुममुनीजी नामना एक साधु हालमा वेजलपुर आवी पधारेला ठे अने ते अभ्यात्म ज्ञानी तथा ध्यान अज्यासी ठे तेथी ते महाराजश्री तमारा प्रश्नो उत्तर आपसे, एहवुं अमारा धारवामां ठे माटे तमो आ पत्रथी तुरन अतरे आवजो ने कागल तेउंश्रीने मलता तेना उत्तरमां तेउंश्रीए पोताना मित्र मनसुखलाल उपर लख्युं के तमे पोते समजी लेजो, मने तो एहवा घणाए मट्या ठे, केमके घणा साधुने मलवाथी प्रथमयीज तेउंश्रीनुं चित्त नाउमेद थयेलुं हतुं, इहा लगी के हमणां जैन तत्त्वनो साचो उत्तर आपी शके एहवो कोई जणातो नथी तो फोगट श्रम शा वास्ते करवो ? त्यार पठी वे चार पत्रना जुवाव सवाल तेउंश्रीने पोताना मित्र साथे थया, आखर तेउंश्रीना मित्र मनसुखलाले लख्युं के तमारा मुख्य वे चार प्रश्नो लखजो एटले अमो महाराजश्रीने पृठीने तेनो उत्तर तमोने लखीशुं पठी तमाक मन माने तो आवजो. त्यारे तेउंश्रीए पत्रद्वाराए प्रश्न लखी मोकट्यां ते नीचे प्रमाणे—

१ गुणगणां एटले शु ?

२ धर्म शु ? अने ते रुपी के अरूपी ? अने ते आत्माथी जिन के अजिन ए आदि ?

३ धर्मास्तिकायनो खंधपर्याय ते शुं ?

उपर प्रमाणेनां प्रश्नो लखी तेउश्रीए तेमना मित्र मनसुखलाल
उपर मोकद्व्या एटले ते पत्र लेई ते मनसुखलाल महाराजश्री
पासे गया अने उपरना प्रश्नो पूढ्या तेनो महाराजश्रीए उत्तर
आप्यो के कोई रात दिन बे वरस सुधी माहरी पासे वेसे
पण ए प्रश्नो नो पुरो उत्तर लखी शकाशे नहि माटे तेमने
समजवुं हशे तो आवशे. ठेवट महाराजश्रीए ते कागल पोताना
हाथमां लई वांची जोयो तो तेमां लख्युं हतुं के आ प्रश्नो नो
पुरो उत्तर तमे समजी लेजो अने संक्षेपे मने लखी जणावजो,
आ बीना वांची महाराजश्रीए संक्षेपे उत्तर लखाव्यो. ते
कागल तेउश्रीने पहुँचतांज मनमां आव्युं के अहिंथां कांई सारो
खुलासाबंध उत्तर मले तेम जणाय ठे, मुनि पण झानी अने सम-
जाषी होय एम जणाय ठे, माटे नोकरी विगेरेनुं गमे तेम थाय पण
जाते जई महाराजश्रीने मलवुं जोईए एम विचारी शेठनी रजा लई
तुरतज श्री दाहोदथी नीकली बीजे दिवसे सांजना चार वागतां
गोधरे आव्या, अने तुरतज तेवातनी खबर परतां गोधरावाला तेमना
मित्र मनसुखलाल विगेरे दश बार आवकोए तेमनी पासे आवी कह्युं
के अत्यारेज वेजलपुर जवुं जोईए केमके ए मुनि कोईना प्रतिबंधमां
नथो, घडीमां विहार करे तो आपणो उमेद अटके, एम कहेवाथी
तेज दिवसे गोधराथी नीकली कहेवा आवेला आवको साथे रातना
आठ नव वागताना सुमारमां वेजलपुर जई पहुँच्या अने वांठित
प्रश्नो महाराजश्रीने पुठतां केवलज्ञानीनी पेठे उत्तर मदयो. ते सां-
जली तुरतज बहु जय, ताप, अने क्लेश उतरी गयो; अने मनमां
आव्युं के शुं आ केवली ठे ? ए विगेरे मनमां विचारो आव्या अने
सर्वे प्रश्नोना उत्तरथी निःशंक समाधि थई. क्रोमो मण चार जेम
माथा ऊपरथी उतरी जाय तेथी जे हलवा पणुं लागे अने अंगमां

जेम वीर्य फुरे तेम ज्ञानानंद वीर्यनी स्फुरणा थई. एज तरण तारण,
 एज साचा गुरु, एज माहरा धर्माचार्य ठे, ए समान में कोईने आजसुधी
 गुरु जाण्या नथी एम तेउंश्रीना मनमां निर्धार कयों. त्पारवाद गोध-
 रावाला श्रावको आप्रहू करी महाराजश्रीने गोधरे तेकी लाव्या, त्यां
 महाराजश्री पासे आठ दिवस सुधी श्रीमान् मनसुखलालजी रह्या.
 वल्ली विविध प्रकारे रहस्यो सहित प्रश्नो पुत्र्यां अने महाराजश्रीनी
 शुरू नयनी देशना साजव्या करो. आखर दाहोद जवा साकू रजा
 मागो अने कबु के आजथी माहरे तमारं शरण ठे अने मने शो हूकम
 फरमावो ठो ? त्पारे महाराजश्रीए कबुं के “ एज एथीज सर्वे कार्य
 तथा समाधानी थशे ” एम रजा मलवाथी उपाश्रयथी बहार निकल्या
 पठी पांच सात डगलां घर तरफ वलतां मनमां आव्यु के “ एज एटले
 पोतानी निर्मल ज्ञायकतामां उपयोग देवो तथा तिहांज थिरता
 वधारवो अने परडव्यना ममत्वे अगर राग द्वेषादिके उपयोग चूकवो
 नहि अने एज बदले पुद्गल विषयादिनो राग तजी उपयोग थिरता
 अर्थे शुरू नये सिद्धांत अज्यास कर्मा करवो ” ए विचार आवतां
 अजेदध्यान नहि पण अजेदध्यान जेवो एक मोटो परम
 उद्भास आव्यो के ज्ञायकतामां उपयोग थिर राखवो एमां धर्म संव-
 धीना असख्याता थोगो समाय ठे. द्वांत्यादि दश धर्म, पंच महाव्रत,
 पचाचार, खद् आवश्यक, पूजा, शील, तप, संयमादि सर्वे धर्मानुष्ठा-
 नोनो जाव एमां समाय ठे. माटे हवे ज्ञान दर्शन वरण वीर्यादि
 आत्म स्वज्ञाव पर्याय जे कर्म योगे मलिन थया ठे ते सर्वे कर्मयोग
 वर्जी स्वज्ञाव योगे थिर रमण करवाथी सर्वे शुद्धात्म स्वज्ञाव निर्मल
 थशे एम आनंदनो उजरो वारवार हृदयमां आव्यां कयों. रस्ते
 चालतां आरुं अवलुं ध्यान गयु नहि, घेर जई घरना कामथी पर-
 वारी दाहोद जता सुधी आनंद शिवाय वीजुं काइ मनमां आव्युं
 नहि त्पारवाद पण आनंदनो उठावो मटी धीरे धीरे आनंद

જમાવ થયો, હરેક કાર્ય કરતાં વારવાર સ્વચ્છાવ રમણ આવતું રહ્યું અને આનંદમાં વૃદ્ધિ થતી રહી.

સંવત ૧૯૨૯ માં નોકરી ઢોડો દાહોદમાંજ પોતાના નામની પેઢી સુદ્ધી કરી આરુત વિગેરે રોજગાર શરૂ કર્યો, પોતે અને બે વાણોતર મલી પેઢીનું કામ ચલાવ્યું. તે વખતમાં શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ કૃત “નયચક્રસાર, આગમસાર” વિગેરે ગ્રંથો વાંચવામાં આવ્યા, વલી તે શિવાય કુંદકુંદમુનિ કૃત “સમયસાર, પંચાસ્તિકાય, પ્રવચનસાર, અષ્ટ પાહુડ આદિ” તથા શ્રી યશોવિજયજી કૃત “દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયનો રાસ, અધ્યાત્મસાર” વિગેરે ગ્રંથો વાંચવા અને ઉપદેશ દેવાનો શરૂ થયો, કોઈ કોઈ વખત ગોધરા, વેજલપુર આવતા ત્યારે પણ ઉપદેશ કરતા રહેતા.

આશરે સંવત ૧૯૩૯ ની સાલમાં દાહોદની દુકાનનું કામ વડા પુત્ર મગનલાલને સોંપી વ્યાપાર માટે રતલામ ગયા, તિહાં બે ત્રણ વરસ સુધી કાંઈ ઉપદેશની વાત કરી નહિ પણ આશરે સ્વચ્છાવ ભુખ્યો રહ્યો નહિ એટલે કેટલાક તિહાંના નિવાસી તેરાપંથી ગૃહસ્થો જેઠમલજી, હીરાચંદજી, તારાચંદજી, નિહાલચંદજી, વિગેરેને શુદ્ધ તત્ત્વની શ્રદ્ધા પ્રતિત કરાવી. વલી તેરાપંથીર્જના સાધુ દીપંચદજી, ડાલચંદજી વિગેરે તથા સાધવી જૂરાંજી વિગેરે કેટલાકને તથા કેટલાક મંદિર માર્ગીર્જને શુદ્ધ તત્ત્વનો પ્રતિત કરાવી. તેર્જશ્રી પોતાનું ધ્યાન નિર્મલ રાખવા ગામ વહાર હવા ધાવા જતાં આવતાં અને પાઠલી રાતે અગર જે જે વખતે પોતાના મનને અવકાશ મલતો તે તે વખતે ઉપયોગની થિરતા શુદ્ધતા વધારતા રહેતા. દાહોદની દુકાનનું કામ તેર્જશ્રીના વડા પુત્ર મગનલાલજી ચલાવતા હતા તેથી તેર્જશ્રીને તે તરફની ફિકર બિલકુલ હતી નહિ.

સંવત ૧૯૫૦ ના આસો માસમાં તેર્જશ્રી દાહોદ આવી રહ્યા અને ત્યાં પણ તત્ત્વનો અભ્યાસ તથા ઉપદેશ ચાલુ રાખ્યો. અને ગ્રંથો રચવા

उपर ध्यान लाग्युं पण तुटा ग्रंथो शिवाय अंग उपांगो पुरेपुरां पोताना सांजलवामां आव्यां नहोतां ते करुके करुके मंगावी वांचवा मांड्यां. एटलामां दरदथो आंख वगरुवा मांमी त्यारे तेउ घणी मुश्केलीथी पोते वाचता हता पण ग्रंथो पहेला वांच्या निरधार्या हता ते उपरथी उपदेशनी रुचि थया करती हती पण अंगो उपांगो पुरेपुरां सांजलवा न मढ्यां तेथी घणी नाउमेदी थई.

संवत १९५३ नी सालमां तेउश्रीना मनमां आव्युं के में सूत्रो सांजल्यां नथी अने मात्र ग्रंथो सांजली वांचीने उपदेश करु हुं ते सारी वात नथी अने जगवती सूत्र विगेरे कोई कोई सूत्रो वालपणामां सांजल्या पण हतां पण तेनो पुरेपुरी स्मृति विना अने नयझाने निश्चय कर्या विना वालजीवने उपदेश देवो तेमां उत्सूत्रनो मोटो जय ठे केमके उत्सूत्र बोलवा जेवुं कोई मोटुं पाप नथी. एम विचारी उपदेश करवो वंध राख्यो अने शुद्धात्म तत्त्वतुं ध्यान करवु एज पोताने माटे श्रेय ठे एम जाणी ध्यान करवानो तथा मात्र पोतेज वांची समजवानो विचार राख्यो. पण दिने दिने आखे कांईक दरद वधवाथी आंखनी शक्ति मंद पडी गई त्यारे सगा अने मित्रो पासे जाचना करी के कोई मने सूत्रो वांची संजलावे तो तेनो हुं मोटो आजारी थईश. वखते कोईए कांई वांचा आप्युं पण अखंरुधारा श्रुतज्ञाननो अगर श्रुतश्रवणनो स्वाद मढ्यो नहि. तेथी चित्तमां घणो खेद थयो, पूर्वकृत पापनो घणो पश्चाताप आव्यां कर्यो, मने दीन अनायने सूत्र वांची आपनार कोण मखे ? एम चित्तमां तेउश्रीने घणो खेद उपज्यो. स्कूलोमां नणेलो ठोकराउने पण पगार आपी आपीने केटलीक वखत केटलाक मास सुधी वंचाव्युं पण कांई प्रसन्न पर्युं नहि. एम आशरे संवत १९५५ नी साल सुधी सूत्रो सांजलवा न मढ्यां ते घावतनुं मनमां घणुं दुःख वेयुं. आखर एज

संवत् १९५५ ना चईतर मासमां पूर्व महत्त्व पुण्य योगे “ कस्तुरां ” नामनी एक बाई तेउश्रीने त्यां आवी तेने तेउश्रीए पुत्रुं के हे बाई! तुं शा कामे आवी ठे? ते बाईए कहुं के माहरे दवा विगेरे कांई पण संसारी काम नथी पण हुं सहजे आवी तुं, मने कांई तत्त्वनी वात समजावो. त्यारे ते बाईने तेउश्रीए कहुं के में उपदेश देवो बंध कयों ठे. तेवामां तेणीनी बेहेन “ हमीरां ” ते पण तिहां आवी, ते वंने बेहे-नोए उपदेश माटे घणी खेंच करी अने तेउ बोली के हमो खरा मध्याने खरा ताप वखते उपदेश सांजलवा आवीशुं के जेथी तमोए उपदेश बंध करेला ठे अने अमने समजावो तेनी कोईने खबर पमसे नहि के जेथी तेउने मातुं पण लागसे नहि. ए प्रमाणे तेउनी वधारे खेंचथी शुद्ध तत्त्व अने शुद्ध उपयोगनो उपदेश शरुआतथीज करवा मांड्यो. ते बाईउ तीर्थकरोनां शुद्ध स्याद्धाद वचनो अमृत पेठे गट गट पीवा लागी अने पोताना आत्म अंगे प्रगमाववा लागी. पढीथी उपदेश बंध करवानी वात करी पण ते बाईउए ते वात कबुल करी नहि अने तेउ बोली के हमे तां दररोज तत्त्वोपदेश सांजलवा आवीशुं. त्यारे तेउश्रीए कहुं के हे बाईउ! “माहरे सूत्रो सांजलवानो उमेद ठे पण उपदेश देवानो उमेद नथी ” त्यारे ते बे बेहेनोमांथी कस्तुरां बोलीके तमारे जे जे सूत्रो सांजलवानो अजिप्राय होय ते ते सूत्रो हुं तमोने वांची संज-लावीश अने तेनो अर्थ समजाववा पण तमो रोकाशो नहि, पण तमो सूत्रो सांजलव्या पहेलां अने पढी जे जे तत्त्व संबंधी हुं तमोने प्रश्नो पूबु ते ते मने कळणा करी समजावता रहेजो. पढी ते कस्तुरां बाईए अखंड पांच पांच ठ ठ कलाक सुधी खेद आलस उंध नाउ-मेदी विना आशरे पंदर सूत्र तेउश्रीने चार पांच वरस सुधीमां वांची संजलाव्यां. वली पांच सात सूत्र बेजलपुर निवासी “गांधी-दलसुख नाथजीए” पण तेउश्रीने वांची संजलाव्यां. ए शिवाय बाकीनां सूत्रो कोइ कोइ वांची आपनार मढ्या. ते सूत्रोनी विगत-

“आचारांगादि अर्गीश्वर अंग, जीवाजिगम, पन्नवणा, उववाइ
सूत्र, रायपश्रेणी, महानिशीथ, नंदीसूत्र, अनुयोगछार, उत्तराध्ययन,
दश पयन्ना मांहेथी आशरे ठ सात पयन्ना, दश वैकालिक”

कुल उबीश सूत्र तथा ए शिवाय पण केटलांक सूत्रोमांनो कोई
कोई जाग तेउंश्रीए साजद्वयो. ए शिवाय “सुमतिर्तर्क, पंचवस्तु,
खद्दर्शन समुच्चय, विशेषावश्यक, स्याद्वादमंजरी, स्याद्वाद रत्ना-
करावतारिका, तत्त्वार्थ टिका” ए आदि केटलाक ग्रंथो महान्
पंडितोना करेला तेउंश्रीने कोई कोई वांची संजलावनार मद्या,
पण मुख्य “कस्तुरां वाईनी” तेउंश्रीने पूर्ण मदद हती तेथी
तेउंश्री ते कस्तुरां वाईनो महान् उपकार मानता रह्या अने ते
वाईने शुद्धात्म जावमां झड करवाने माटे विशेषे करी उपदेश
देता रह्या. तेउंश्री उपदेश देवाने उत्सूत्रना जयथी करता हता
अने घणी वखत उपदेश देवो बंध करता हता पण ते वाईना
आग्रहथी आजसुधी उपदेश देवो चालु वत्ते ठे.

ते वाई पाठलथी पोताना पती “शा. संतोकचंदजी माणैकचंदजी”ने
पण तेउंश्री पासे लावी अने ते पण उपदेश साजली थोडाज वखतमा
शुरू तत्त्वना जाण थया. जेणे “श्रीदेवचंदजी कृत वीशो” नो घालाव-
बोध कर्यो ठे, ते वांचवाथी पंक्तितोने तेमनो पंक्तिआई तथा ज्ञान के रुचि
समजाशे. ए शिवाय ते “संतोकचंदजीए” केटलांक अध्यात्मिक पदो
विगेरे रच्यां ठे. ते सर्वे आ नीचे लखेला ग्रंथोमां सामेल ठे. ते जोएथी
तेमनी विद्वता प्रगट जणाइ थावशे. आज पण श्रीमान् मनसुखला-
लजीनी शैलीमां सर्वेथी संतोकचंदजी घणी चढती पायरीमां ठे अने
तेउंश्री एमनो सलाहथोज बर्खा करे ठे. ए संतोकचंदजी तथा चपा-
लाल, जेचंद, गीरधरलाल, ठोटालाल मनसुखलाल विगेरे दाहोदमां
केटलाक जाईउं तथा केटलीक वेहेनो केई दरजो तत्त्वज्ञान पामेलाठे

અને એમને લીધે દાહોદના દીગંવરી લોકોમાં પણ કેટલો સુધારો થતો આવ્યો છે. શિવાય કેટલાક બ્રાહ્મણો અને મુસલમાનો વિગેરે પણ તેજશ્રીના વોધને ચહાય છે.

સંવત ૧૯૫૭ ની શાલથી તેજશ્રીએ ગ્રંથ રચવા શરૂ કર્યા. તેમાં તેજશ્રીને મૂખ્ય પાળે સમજાવ ઉપર ધ્યાન વધારે હોવાથી “ સામાયક સિધ્ધ્યુપાય ” નામનો પહેલો ગ્રંથ કર્યો, ત્યાર વાદ શુદ્ધ ઉપયોગ ઉપર ધ્યાન તેથી “ શુદ્ધોપયોગ પ્રવેશિકા ” નામે ગ્રંથ કર્યો, વલી કસ્તુરાં વાડનો મહત્ ઉપકાર પોતાના મનમાં હતો અને તે વાડે ગામ “ રાણાપુર ” ગણાં હતાં, ત્યાં તેમનો વોધ ડ્રઢ રહેવા માટે “ આત્મવોધ પત્રિકા ” નામે ગ્રંથ રચી તે વાડે ઉપર લખી મોકલાવ્યો તથા અનુજવમાં પ્રેમ હતો તેથી “ અનુજવ પ્રવેશિકા ” નામનો ગ્રંથ રચ્યો, તથા દ્રવ્યાનુયોગ વિના જે અધ્યાત્મનો ઉપદેશ તે કૂટસ્થ ઇકાંત જેવો થઈ જાય છે માટે “ સમ્યક્ ન્યાય સુધારસ ” નામે દ્રવ્યાનુયોગનો ગ્રંથ રચ્યો. એમ એ પાંચ ગ્રંથો સંવત ૧૯૬૨ સુધીમાં પુરા કર્યા તે સંવત ૧૯૬૩ નો સાલમાં “ શ્રી સુમતિ વિલાસ ” નામના પુસ્તકમાં ઉપરના પાંચ ગ્રંથોનો સમાવેશ કરી દાહોદનિવાસી “ શા. સંતોકચંદજી માણેકચંદજી ” વિગેરેએ ઢપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલા છે.

ત્યાર પછી શુદ્ધ વ્યવહાર સહિત નિશ્ચયમાં ધ્યાન રાખવા માટે “ શ્રી સુમતિ વ્યવહાર ” નામનો ગ્રંથ તેજશ્રીએ સંવત ૧૯૬૩ ની સાલ સુધીમાં તૈયાર કર્યો તે ગ્રંથ સંવત ૧૯૬૪ ની સાલમાં દાહોદનિવાસી શા. સંતોકચંદજી માણેકચંદજી વિગેરેએ ઢપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. એમાં ઉત્તરાધ્યયનના મોક્ષમાર્ગ નામા અઠાવીશમા અધ્યયનના સારની ઢાલો, તથા સમ્યક્પ્રાક્રમ નામના ડગણતીસમા અધ્યયનના સારની ઢાલો, તથા અનાથી મુનીની સફ્ફાયા, વલી શ્રી કેશી સ્વામી

तथा श्री गौतम स्वामीना प्रश्नोत्तरनी ढालो, तथा तेर क्रियानी सङ्ग्रायनी ढालो, तथा उत्तराध्ययन मांहेला कोई कोई विषयनी ढालो, तथा सदबोध अष्टोत्तरी, तथा घहुंलीउं, तथा परचुरण स्तवनो, तथा पदो, सङ्ग्रायो, तथा रुपजादि चोवीश जिनोनी स्तवन चोवीशी अर्थ सहित, तथा चैत्यवदन चोवीशी अर्थ सहित, तथा चोवीश जिननी थोयो, तथा नवपदनी नव थोयो, तथा सुबोध प्रकाशक ठंद के जेमां नव तत्त्वनुं स्वरुप तथा क्रोधादिक कपायोना डुर्गुणो तथा तेने जीतवाना उपायो दर्शाव्या ठे ए आदि विषयो ठे

त्यार वाद नवपद ध्यान अर्थे “नवपद पूजादि संग्रह” नामनो त्रीजो ग्रंथ तेउंश्रीए संवत १९६५ नी साल सुधीमां तैयार कयों ते ग्रंथ “संतोकचंदजी” विगेरेए संवत १९६५ नी सालमां ठपावी प्रसिद्ध कयों ठे. जेमां नवपद पूजा मूल तथा अर्थ सहित, तथा जिनवाणी ठद वावनी, तथा परचुरण घहुंलीउं, स्तवनो, पदो, तथा महोपाध्याय श्री देवचंद्रजी कृत प्रजेजनानी सङ्ग्राय मूल, तथा अष्ट प्रवचन मातानी सङ्ग्राय पोताना करेला अर्थ सहित, तथा साधुनी पंच जावना पोताना करेला अर्थ सहित, तथा “संतोकचंदजी माणिकचंदजी” कृत चैत्य-वंदनो, ठंदो, पद विगेरे, तथा “वेहेन कस्तुरां कृत” ठंद, स्तवन विगेरे तथा पूर्वाचार्य श्री विजयचंद्र सूरिनो करेलो गौतम स्वामीनो रास-पोताना करेला अर्थ सहित ए आदि विषयो ठे

त्यारवाद ड्रव्यानुयोगना विशेष जाणपणा माटे “श्रीसुमति प्रकाश” ए नामनो चोथो ग्रंथ तेउंश्रीए संवत १९६६ नी साल सुधीमां तैयार कयों ते संवत १९६६ नी सालमा दाहोद निवासी “शा संतोकचंदजी माणिकचंदजीए ठपावी प्रसिद्ध कयों ठे. जेमां महोपाध्याय श्री देवचंद्रजी कृत अतीत स्तवन चोवीशी पोताना करेला अर्थ सहित, तथा श्री देवचंद्रजी कृत विहरमान स्तवन बीशी संतोकचंदजी माणिकचं-

दजीना करेला, अर्थ सहित, तथा श्रुतधरने सोल उपमानो ढाखो, तथा विषय परिहारनी ढाखो, तथा ममत परिहारनी ढाखो, तथा सूत्र तत्त्वार्थ सार विगेरे विषय ठे.

संवत १९५६ नी सालमां दुकाल पढ्यो ते वखते दाहोदमां कुवा विगेरेमां पाणी खूटयुं अने डोहोळुं पाणी वापरमां लेवुं परुनुं हतुं, तेवामां गोधरा गामे एक वोहोरानी मंदगी मटारुवा सारु ते वोहोराए तेउंश्रीने तेडाव्या, तेथी तेउंश्रीने गोधरे जवुं पड्युं अने केटलाक दिवस तिहां रहेवुं पड्युं. एटले तिहांना निवासी श्रावक लोको तत्त्वनो उपदेश सांजलवा आववा मांड्या अने गोधरे पाणी तथा दूध चोरुखुं मलतुं हतुं तेथी तिहां तेउंश्रीए वधारे दिवस मुकाम राखवो निश्चय कर्यो. जाईउं तथा बेहेनो मली आशरे त्रीश चालीश जण उपदेश सांजलवा आवता हता, तेमां “समरत अमीचंद” नामे एक बाईने शुद्धात्म तत्त्व आराधवा बदले अने द्रव्य जावदया आदरवा चित्तमां चोट लागी—उपदेश लाग्यो. त्रणमास रहीने त्रारवाद तेउंश्री दाहोद गया अने ते “समरत अमीचंदे” एक बोजाने वात करवाथी गोधरा नजीकना बेजलपुर गाम निवासी पण केटलाक श्रावको उपदेश सांजलवाना वधारे रागी थया. केमके ते बेजलपुरना श्रावको पण गोधरे आवता त्यारे तेउंश्रीनो उपदेश सांजलवा प्रथमीज आवता हता. तेमां गांधी कोदरलाल ठगनलाल, तथा दलसुख नाथजी, तथा मणीलाल खेमचंद विगेरे विशेष रुची वाला थया. संवत १९५९ नी सालमां बाई-समरते बेजलपुर जई उपदेश फेलाव्यो तेथी केटलाक जाईउं तथा बेहेनो रुची वालां वध्यां ते बेजलपुर वालानी रुचि अने आग्रहथी संवत १९६० ना अरसामां तेउंश्री पण आशरे एक मास रहेवुं धारी श्री बेजलपुर गया त्यारे संतोकचंदजी तथा कस्तुरां बाई तथा समरत विगेरे सर्वे साथेज हतां. घणा दिवस उपदेश चालवाथी बेजलपुरना

आवक्रोमां घणा जीवो रुचिवाला थया; त्यार पठी दरसाल थोका थोडा दिन वेजलपुर तेउंश्रो आवता. अने उपदेश आपता रह्या. एम संवत १९६५ नी साल सुधी वन्यु; पठीथी वृद्धावस्थाने लीधे तथा मावी आखे उपदेश देतां, वधारे दरद थवा लाग्युं तेथी संवत १९६६ नी सालमां तेउंश्रो वेजलपुर जई, शक्या नहोता. पण संवत १९६७ नी सालथीज वेजलपुरमां शास्त्र वांचवा, सांजलवा, जणवा, विचारवानो अज्यास दिने दिने वधतो रह्यो. अने जणनारनो, जणावनारनो टार्शम नियम सारी रीते बंधायो, तेथी शास्त्र अज्यासनुं काम सारी रीते धमयोकार चाह्यु अने तत्त्वनी डढ रुचि, प्रतिभ, वधवा लागी. वेजलपुरना रुचिवंत आवक्रो वार मासमा पांच सात वखत उपदेश सांजलवा तेउंश्री पासे दाहोद जावन आवड करता रह्या तेउंश्रीना करेला ग्रंथोनो जथो अने अज्यास वध्यो, तेम श्री देवचंडजी कृत, श्री यशोविजयजी कृत, श्री हरिजड सूरु कृत, श्री कुंदकुदमुनि कृत, ए विगेरे महान् पंक्तिना रचेला ग्रंथो तथा पिसतालीश आगम माहेला घणा सूत्रो मंगावी मंगावी दाहोद, गोधरा, तथा वेजलपुर निवासी सर्वे संघ वांचता, तपासता, विचारता, अज्यास वधारता रह्या गोधरामां “शा सामलदास गीरधरलाल” विगेरे केरलाक जाईउं तथा वेहेनो वधती रुचिवाळां थयां.

हालमा तेउंश्रीनुं शरीर अशक्त रहेठे तेथी ग्रंथो रचवानुं काम बंध ठे तेम उपदेश पण उठोज चालेठे. कदापी शरीर सुधरो शक्ति सारी आवशे तो पातुं पूर्व प्रमाणे कार्य वनतु रद्देशे.

तेउंश्रीना ग्रंथो वांचवाथी वाचनारने एह्वो जास थायठे के आ ग्रंथो जैनधर्मनां घणांज पुस्तको वाच्या पठी रचाया हशे. व्याकरण अने पिगलनो अज्यास कर्या वगर तेमज सस्कृत अने मागधी जापाना ज्ञान वगर जैनधर्मनां पुस्तको वांचवामां घणीज अडचणो पडे ठे तो

લખવા અને રચવામાં આથી વધારે અરુચળો પડે એ સાધારણ અક્ષ-
લનો માણસ પણ સમજી શકે તેમ છે.

શ્રી માનુ મનસુખલાલજી પોતે જે જે ગ્રંથો રચી શક્યા છે તે હાલના
અગ્ન્યાસથી નહીં પણ પૂર્વના જ્ઞાનના બલથી રચી શક્યા છે એમ કહીએ
તો તેમાં અતિશયોક્તિ નથી. તેહશ્રીના બનાવેલા ગ્રંથોનો સાધારણ
માણસ પણ કેટલેક દરજ્જે અર્થ સમજી શકે તેમ છે કેમકે જાણ
ઘણી સરલ છે, પણ જે વાંચતે તેહશ્રી પોતે પોતાના અથવા તો પૂર્વાચા-
ર્યોના કરેલા ગ્રંથોનો અર્થ સમજાવે ત્યારે ઘણી ન્યાય યુક્તિથી સમ-
જાવે છે તેથી સાંજલનારને સ્પષ્ટ રીતે અર્થ સમજાય છે, જ્ઞાન ફેલે છે.
અને જેમ જ્ઞાન સમુદ્રની લહેરો લેતા હોઈએ એમ સાંજલનારને લાગે છે.
એમના કહેવામાં સર્વે વિદ્યાર્થમાં આત્મવિદ્યા એજ પરમોત્કૃષ્ટ સ્વતંત્ર
પરમાનંદ પ્રાપ્તિનું કારણ છે.

કેટલાક લોકો એવું ધારે છે કે એમની પાસે મંત્રો અને મંત્રોની કલા
વિશેષ છે. તેથી જે તેહશ્રી પાસે જાય છે તે વશ થઈ જાય છે અને
તેહશ્રીની વાતને કાંઈ નામંજૂર કરી શકતો નથી; એમ લોકો બોલે છે
પણ મંત્ર અથવા જંત્ર તેહશ્રી જાણતા નથી અને કરતા પણ નથી.
માણસનું મન જ્યારે હુનિયાદારીની દરેક વાવતોમાંથી સ્વસ્થ હોય છે
અને તેમને વર્તમાન તથા જીવિષ્યની ફિકર કરવાનું કારણ જ્યારે
હોતું નથી તથા જૂતકાલ સંબંધી પણ કંઈ કલ્પના હોતી નથી, ત્યારે
તેહ પોતાના ચિત્તને જ્ઞાન રૂપી દોરીથી એકજ સરલ માર્ગે દોરવી
શકે છે, અને આથી કરીને પોતાની નજરથી દૂર શું બને છે તે તેહ જાણી
કહી શકે છે. આ જાણવાની ક્રિયાને કેટલાક લોકો મંત્ર કહે છે. શ્રીમાન
મનસુખલાલજીમાં આ વાવત ડ્રહ હોવાથી કેટલાક લોકો એમ કહે
છે કે તેહશ્રીને મંત્ર આવડે છે.

જેમ દૂરના માણસના ગુણો મનમાં આવે છે તેમ નજીકના માણસના
ગુણો મનમાં આવતા નથી. દરેક માણસ પૂર્ણ જ્ઞાનથી જરેલો નથી

અને જો તે પ્રમાણે પૂર્ણ જ્ઞાને જરેલો હોય તો તે શ્રી કેવલજ્ઞાનીજ છે એમ જાણવું. દરેકમાં ડંઠા વધતા પ્રમાણમાં જ્ઞાન હોય છે, જેમ જેમ વધારે જ્ઞાન હોય છે તેમ તેમ તે વધારે જ્ઞાનવાન કહેવાય છે વસ્તુને જેમ તોલવા અને માપવા માટે માપ છે તેમ જ્ઞાનને માપવા તોલવા માટે देखीतું માપ નથી પણ જ્ઞાન તથા અજ્ઞાન એ વંનેનું પ્રમાણ કરનાર એકલું નિર્મલ જ્ઞાનજ છે.

જે પોતે પોતાના આત્માને આ દુઃખજલ સંસારથી તારવા યાદાય તે પોતેજ નિરપદ્ધત યઈ જ્ઞાનદ્રષ્ટિમાં ડંડોઉત્તરી વિચારશે તો તેહને ધરો રસ્તો ઢાથ લાગશે અને જોલપણ રાખી હરેક અર્થોડના કહ્યા પ્રમાણે દોરાયાં કરશે તેને સાચું તત્ત્વ નજરે પડવાનું નથી.

આ ઉપરથી માહરી મતલબ એહવી નથી કે તેડશ્રીના જેવો આ દુનિયામાં વીજો કોઈ નથી અથવા તો જ્ઞાન આપનાર વીજો કોઈ મલી શકશે નહિ પણ માહરા અનુજવ ઉપરથી હું જાહેર કરું તું કે મને સરલ અને સારો માર્ગ વતાવનાર એજ ઉત્તમમાં ઉત્તમ મલ્યા છે.

શ્રીમાન્ મનસુખલાલજી હાલમાં પંચમહાલ જિલ્લાના દોહદ ગામે એક જૈનજ્ઞાનીને જોઈએ તેવી રીતે રહે છે, પોતે સંસારમાં રહ્યા ઠતાં સંસારી નથી; તેડશ્રીને બે પુત્રો છે પણ તે બે પુત્રો ઉપર તેડશ્રી પોતાનો આધાર રાખતા નથી. તેડશ્રીના પુત્રો તેમજ તેમના યાઈ બેહેન વિગેરે કોઈ તેડશ્રીને મોક્ષ માર્ગ સાધતાં આડે આવ્યા નથી. તેડ વીજા જનસમૂહ ઉપર પણ આધાર રાખતા નથી. વંને પુત્રો પૈકી તેડશ્રીના વના પુત્ર “મગનલાલ” દોહદમાં આડત અને સરાફી ડુકાન ચલાવે છે અને તેડશ્રીની મદદથી જૈનધર્મનો અન્યાસ પણ કરે છે તથા યધુ પુત્ર “મહાસુખલાલ” વીળની પરિકામાં પાસ થઈ પંચમહાલમાં રેવન્યુ ક્ષાતામાં જોખાયલા છે.

घणा पुरुषो हरेक ग्रंथ एकवार वांचीने एम समजे ठे के आ ग्रंथनी बीना हुं समजी गयो पण तेज पुरुष बीजी, त्रीजी, चौथी, पांचमी, ठछी, सातमी वार तेज ग्रंथ वांचे त्यारे ते एम समजे के आ ग्रंथमांथी हुं कांईक समज्यो अने बहुज वार ज्यारे वांचे त्यारे एम समजे के आ ग्रंथ समुद्र जेवो ठे अने तेमांथी हुं तो एक विंहु मात्र समज्यो ठे. जावार्थ के जेम जेम ग्रंथ विशेष वांचे अने विशेष विचार करे तेम तेम ते ग्रंथना जाव विशेष जणाता जाय अने जाणे के पहेलां हुं बराबर समज्यो नहोतो अने हवे कांई समज्यो. मने घोलाउपर वेसतां आवके ठे एवं कहेनार घणा माणसो आपणी नजरे पडे ठे पण ज्यारे घोडो लावी उजो राखवामां आवे ठे अने वेसवानो दरेक क्रिया अजमाववामां आवे ठे त्यारे दर सो माणसे जाग्येज वे त्रण माणस पूर्ण फतेह पामे ठे. आ दृष्टांत शास्त्रो वांची हुं तेना परमार्थने समजुं ठे एम कहेनारने लागु पमे ठे. अमुक पुस्तको में वांच्यां ठे एवं कहेनार घणा माणसो जोवामां आवे ठे पण साधारण वांचवामां अने समजवामां फेर ठे. गुजराती त्रीजी चौपडीनो अज्यांसी गुजराती सातमी चौपडी वांची शके ठे पण तेमां शुंमतलव समाई ठे ते समजवी समजाववी घणी मुश्केल ठे. तेबीज रीते ज्यांसुधी तेमना जाणपणानी तपास करनार मदयो नथी त्यांसुधी हुं जाण ठे एवो पोतानो जर्म जागतो नथी पण साचो परिक्रक ज्यारे मले ठे त्यारे खरुं शुं ठे ते पोतानेज मालूम पडे ठे अने जे कंई पोताने आवके ठे ते समुद्रना एक जलविंहु समान चासे ठे.

श्रीमान् मनसुखलालजी माटे तेउना रचेल पुस्तको बाह्यार पाड्या पढी सामान्य जनसमूह तथा साधुसमूह (श्वेतांबर एकलाज नहि पण अन्य साधुज) नो शो मत ठे ते तेउना उपर तेउश्रीना तथा साधु-मीउं उपर आवेला पत्रो जेमांना थोकाकमांनी टुंक हकीकत नमुना

માટે આ નીચે લખવામાં આવેલી છે તે ઉપરથી માલુમ પડે છે કે તેજના રચેલ પુસ્તકો જે હાલ સુધીમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યાં છે તે સર્વે જ્ઞાન ન્યાય તથા દયાથી જરૂર છે તથા શબ્દે શબ્દે મોક્ષ માર્ગ વતાવતા હોય તેવું સાફ માલુમ પડે છે.

તા. ૨૨-૧-૧૯૦૮ વોરસદ-ક્ષમા મુનિ-તમારા તરફથી આવેલો સુમતિ વિલાસ ગ્રંથ શ્રમોદ્દેશ પૂર્ણ વાચ્યો છે, વાંચી અતિ આનંદ ઊભર્યો છે, આ પુસ્તક વાંચી માહરું ચિત્ત નિર્મલ થયું છે કાંઈક અનુભવ પ્રાપ્ત થશે-એમ લાગે છે પુસ્તક અતિ અમૂલ્ય છે.

તા. ૮-૪-૧૯૦૮ વઢવાણ-ધેલાજીજી લવજીજી-આપે પરિશ્રમ લઈને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ સદ્વિચારના પ્રવલ આશ્રયનું સુમતિવિલાસ નામનું પુસ્તક ઠપાવ્યું તે ઘણું રસિક, મનોવૃત્તિ નિર્મલ થવાનું, મોક્ષ માર્ગનું પગથીજ કહીએ તો ચાલે શાત વૈરાગ્યનું પુષ્ટ કારણ છે અને તે શ્રી ઉત્તમચંદ્રજી સ્વામીને માટે એક પ્રત મોકલાવશો તમો મોકલેલી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ અને સદ્વિવેક વૈરાગ્યનું સદન છે તો મહારાજ સાહેબ વાંચેથી તેજ તત્ત્વ વિચારનું જ્ઞાન અને તેમાં જાવાર્ય નિસ્પૃહી છે એટલી હકીકત હોયને એક પાસેથી ગ્રંથ હોવેથી મંગાવી ત્યારે સ્પષ્ટ જણાયું છે માટે જ્ઞાનની વૃદ્ધિ અર્થે તસ્વી લઈ મોકલાવશો. સાચું મહાત્મા વાંચશે તો જ્ઞાનનો ફેલાવો થશે વહી પોતે ગ્રહણ કરીને વીજા જીવ્યજીવોને સદ્જ્ઞાનનો ધોધ આપશે. એ શ્રેય છે. સુમતિવિલાસ ગ્રંથના નામ પ્રમાણેજ ગુણ છે માટે તે પુસ્તક મુમુક્ષુ વૈરાગ્યને સ્વરેખર કૌસ્તુભ મણિ સમાન છે પણ મૂર્ખ કદાચહીને કામની નથી. માટે સાધુ મુનિઝનેજ તે જેટ આપ વાંચી જ્ઞાનવૃદ્ધિનું કારણ છે.

તા. ૧૪-૫-૧૯૦૮ વઢવાણકાંપ-વેદેચરદાસ નથુજીજી આપના તરફથી ઠપાવેલ સુમતિવિલાસ વાંચતા આત્માનંદ થયો છે અને આથી કરીને હૃદયમંદિરમાં સકલ જનો ઉપર કરુણા વૃદ્ધિની સ્ફુરણા રહે એ કાંઈ ઊંઘે લાજ નથી. કર્મનુસાર આત્માને સ્થાનાંતર થવું પડે છે તેનો

વિચાર કરી સ્થિર થવું કર્તવ્ય છે. આશા છે કે આ પ્રમાણે આત્મોદય થાય. આ પુસ્તક કોઈ મુમુક્ષુ તરફથી વાંચવા મલેલ છે તે વલ્લભસર તેને પાતું આપવું જોઈએ તો કદાચ આપની ઈચ્છાનુકુલ હોય તો એક પ્રત ખેટ તરીકે મોકલશો.

તા. ૫-૬-૧૯૦૮ આટકોટ-દલપતરામ વનમાલીદાસ-તમારા મોકલેલા સુમતિવિલાસ નામના ગ્રંથ નં ૨) પોહોંચ્યા છે. મહારાજશ્રીને હાથોહાથ પોહોંચાડ્યા છે. તે મહારાજશ્રી બોલ્યાકે આ ગ્રંથો વાંચવાથી અંતરાત્મામાં ઘણોજ આનંદ ઉત્પન્ન થયો છે. આ ગ્રંથ વાંચનાર જનોને ઘણોજ સહાયકારી છે. આપે જે આ પુસ્તકનું નામ રાખ્યું છે તે જેવું નામ તેવોજ ગુણ છે “યથા નામા તથા ગુણા” એ પુસ્તકનો બીજો જાગ ઢપાઈ રહ્યો હોય તો મોકલાવશો.

તા. ૧૬-૬-૧૯૦૮ વાંસાવાડ-વોરા-જાઈચંદ માવજી-અતરે બિરાજમાન મુનિ મહારાજ શ્રી લક્ષ્મીચંદજી સ્વામી તથા મુનિરાજ શ્રી અમરચંદજી સ્વામી આદે ઠાણાં બે સુખસાતામાં બિરાજે છે. આપના તરફથી આવેલા સુમતિવિલાસ ગ્રંથ નં ૨) તેજશ્રીને પોહોંચાડ્યા છે. તેજશ્રી કહે છે કે અહો સુજ્ઞ શ્રાવકજી ! આ ગ્રંથ વાંચવાથી અમારા અંતરાત્માને અત્યાનંદ પ્રાપ્ત થયો છે. આપ જે જ્ઞાન ઉત્તેજન આપો છો તેથી આપનો મોટો ઉપકાર માનું છું. સર્વોત્તમ-શ્રેષ્ઠદાન તે જ્ઞાનદાન છે. આ ગ્રંથ તે તમામ મુમુક્ષુ જીવોને હિતાર્થ રસ્તો બતાવનાર અવાના છે. તમામ વાક્યો મનન કરવા યોગ્ય છે. આ ગ્રંથનો બીજો જાગ ઢપા-ઈથી મોકલાવી આપશો.

અશાહવદી ૩ સને ૧૯૬૬-માંડલ-મણીયાર. વાઢીલાલ પંચાણજી રાધનપુરવાલા-અંધને અકસ્માત્ નેત્ર પ્રાપ્તિથી થતા આનંદ તુલ્ય આપનો કૃપાપત્ર મલ્યો, વાંચતાં અમૃત રસ પ્રાપ્ત થતાં અતૃપ્તિજ રહ્યાં કરે છે. આપનો અમૃત તુલ્ય ઉપદેશ વાંચતાં થતો આનંદ દર્શાવી શકવા કોષનો ડુબ્બકાલ પહોંચ્યો છે. અર્થાત્ થતો આનંદ દર્શાવવા કલમ ચાલી

શક્તી નથી. અપૂર્વ આનંદ થયો. આપની પાસે વારંવાર અર્હર્નિશ પ્રાર્થના ઠે કે અમૃત ઉપદેશ જલ સિંચન કરી આ લઘુ સેવકને કૃતાર્થ કરી આજારી કરશોજી. અવકાશ અજાવ હાલ ઘણો છે. અવકાશે આપના મંયોનું મનન કરવાનોજ વિચાર ચાલુજ છે. આપના સમાગમે અમૃત દેશનાનો લાજ લેવાનો ઉત્સાહ અકથનીય છે. પરંતુ ડાક પાકવાના અવસરે જેમ કાગને મુલ રોગ થાય છે તેવું થાય છે, અર્થાત્ હુ ગમે તેમ કરી આપના દર્શન અને અમૃતગીરાનો લાજ લેવા શક્તિમાન્ થાત પરંતુ અમારા શેઠજીને કાર્યવશાત્ આજેવહાર જવું પડે છે; ડુકાને વીજો માણસ નથી એટલે આવી શકવા કમનશીવ રહ્યો હું. તે માટે યતો લેદ લેવી શક્તો નથી. આપે આરંક સેવકને માત્ર પત્રનીજ ડલ-લાણથી આપનો અમૂલ્ય વસ્તુ રોકીને પણ ઉપકારની બુદ્ધિથી પત્ર લેવી તેનાવ્યો પણ રાંકને રત્નપ્રાપ્તિ ન હોય તેવું થયું છે તે માટે લેદ થાય છે, તે દર્શાવી શકું તેમ નથી. આપનો પત્ર વારંવાર વાંચવાની અજિલાપા થાય છે, વારંવાર એજ પ્રાર્થના છે કે હિતોપદેશ પત્ર દ્વારા લેવાવી આ રકને ઉપકાર કરજો પત્ર વંધ કરવાની અનેછા ઠતા મતિમદતા અને અવકાશના અજાવે વધુ નથી લેવી શકનો, એવટ એટ-લીજ પ્રાર્થના ઈષ્ટ દેવ પ્રતે છે કે આપશ્રી જૈન ધર્મનો વિજય જગત્માં પ્રવર્ત્તાવવા દીર્ઘાયુષી થઈ અમારા જેવા રંકને સ્યાદ્વાદ અમૃતનુ પાન કરાવા જાગ્યજાલી થાઈ

આવળ વડી ૧૪ સન ૧૯૬૬-પત્રી-મુનિશ્રી નાગચંદ્રજી-આપના તરફથી મોકલાવેલ સુમતિવિલાસ, સુમતિ વ્યવહાર, આદિ ત્રણ મંયો મને મલતા પ્રેમ પૂર્વક સ્વિકારેલ છે. શ્રીમાન્ પંક્તિવર્ય મનસુખલાલજી હરિલાલજીનો વિદ્વતા અપૂર્વ જણાય છે, તેમના વચનો નિ.પદ્મપાતી, રસીક અને વેધક છે, માણસોને અસર પાડે તેવી તેમની વાણી મિષ્ટ અને ઈષ્ટ છે. આપે જે પુસ્તકો પ્રગટ કરેલા છે તેવાં ઉત્તમ પુસ્તકો જૈન પ્રજામાં ઘણા થોડાજ પ્રગટ પાડે છે. લેખક

હાલની પ્રજાને એવાજ પુસ્તકોની જરૂર છે. જૈન પ્રજામાં હાલ આત્મિકજ્ઞાન લય પામ્યાં જેવું થઈ ગયું છે. સાધુ વર્ગમાં પણ જવદ્વેજ એવા કોઈ દૃશે. શ્રીમાન્ મનસુખલાલજીને હું કોટીશઃ ધન્યવાદ આપું તું કે જેમણે અપૂર્વજ્ઞાન મેલવી ઘણા માહરા જેવા ઉપર દયા લાવી શુદ્ધ અંતઃકરણથી સ્વાધ્યાદ જૈન વાણીનું રહસ્ય સમજાવવા પ્રયાસ કર્યો. હે શાસનદેવ ! એવા નરરત્ન જો ઠેર ઠેર હોત તો આજે જૈનીઝની કેવી જાહોજલાલી પ્રગટે? પણ સચૂર! સિંહનાં કાંઈ ટોલાં ન હોય, વને વને ચંદન ન હોય, યતઃ “ શૈલે શૈલે ન માણિક્ય ” પંડિતવર્ય શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજની ચોવીશી અર્થવાલી આપે ઠપાવવા ઉત્તમ પ્રયાસ કરેલ છે તે જ્યારે પૂર્ણ ઢપાઈ રહે ત્યારે એક પ્રત મોકલશો.

આસોવદરગુરુ-૧૯૬૬-પત્રી-મુનિનાગચંદ્રજી-આપ તરફનો હાલમાં પત્રનથી. અત્ર આનંદ મૂર્તિ સ્વસ્વરૂપમાં રમણ કરનાર મહાત્માઝની કૃપાવડે આનંદ છે. પ્રજ્ઞાતના જગવતીજી સુત્ર અને ઉપર સુમતિવ્યવહાર ગ્રંથ વંચાય છે, નવીન ગ્રંથ અને રસીક હોવાથી શ્રોતાજનોને વહુ રસિક લાગે છે. ગ્રંથના પ્રયોજક ઘણા વિદ્વાન અને નિઃપક્ષપાતી હોવાથી વચનો વહુ અમૂલ્ય નીકલેલા છે; જેથી દરેક લોકોને દાય આવે એ બનવા જોગ છે. બપોરના રામરસ ઉપર સામાયકસિદ્ધ્યુપાય એક કલાક ચાલે છે તે સાંજલવાથી ઘણા જાઈઝ તથા વાઈયોની સામાયક કરવાની રીતી સુધરેલ છે, તેમ સામાયકનું સ્વરૂપ પણ સમજતા થયા છે; એ વધો ઉપગાર મનસુખજાઈનોજ સમજવો. હવે દેવચંદ્રજી કૃત અતિત ચોવીશી વિગેરે સાર્થ જો ઢપાઈ ગયેલ હોય તો એક નકલ મોકલાવશો અને એક નકલ પૂજા સંગ્રહની પણ સાથે મોકલાવશો. કાર્તિક પૂર્ણિમા પહેલાં આવે તો સારું. પૂજા સંગ્રહની નકલ ફરીથી મંગાવવાનું કારણ જે આપે પ્રથમ મોકલાવેલ નકલ એક મુમુક્ષુને પાંચ જાવનાઝ સાર્થ શીખવાની હોવાથી તે લઈ ગયેલ છે અને માહરે અષ્ટ પ્રવચનની ઢાલો

શીખવી ઠે માટે વીજી નકલ આપની પાસે મંગાવી ઠે. એજ વલતો પત્ર પાઠવશો.

તા૦ ૨૨-૧૦-૧૯૧૦

ગોધરા. પંચમહાલ લી૦ શા૦ મહાસુખલાલ મનસુખલાલ.

॥ જિનઆણા સેવા સ્તવન ॥ ॥ સ્વામી શ્રી મંદરા ॥ એ રાહ ॥

મેવ અરિહંતની આદરો પ્રવિજના, હાણ જીવ સુખની તજિ રહો થિર મના; પાપ અમદશ થકી જીવ સુખ હાણ ઠે, પાપ અમદશ તજે સુપદ નિરવાણ ઠે ॥ ૧ ॥ અચલ ઉપયોગમાં સિદ્ધિ સુખ સાધિએ, સુનય યુત શુદ્ધ જિન વચન આરાધિએ; જ્ઞાનસુખ હાણિ ઠે રાગ ને રોષથી, ત્યાગિ વિકલપ સકલ દુર રહો દોષથી ॥ ૨ ॥ જ્ઞાયક જ્ઞાવમાં જે સદા થિર રહે, તેહ નિર્દોષ નિર્જયપણે શિવ લહે, દરશસુખ હાણિ મિથ્યા વચન જલ્પથી, તજત મિથ્યાત તસ કોઈ પ્રવચન નથી ॥ ૩ ॥ કાય સંચલનથી ચરણસુખ કિમ રહે, કાય થિર કરત નિજ રમ્યમાં રમિ રહે, જ્વળ્ય ને જ્ઞાવ હમ પ્રાણ વે વિધિ તણા, જીવને સૂઝના હેતુ સદગુરુ પ્રણા ॥ ૪ ॥ જ્વળ્ય જ્ઞાવે સ્વપર પ્રાણની જે દયા, તેહ સંજમ વિમલ સાધિ મુનિ શિવ ગયા; જેદિ મિથ્યાતમલ મોહ ઝુઘેદિએ, પૂજિ જિનરાજ નિજ સંપદા વેદિએ ॥ ૫ ॥ જિનવર પૂજના તેહ આતમ દયા, પરિહરો વિરુદ્ધ સહુ જીવનું ધરિ મયા, આઠ વર પૂષ્પથી પૂજિએ જિન ધણી, નિરખિ હરિજ્ઞ કૃત પૂજા અષ્ટક પ્રણી ॥ ૬ ॥ વર દયા પ્રથમ ઠે પુષ્પ ચંગેરિનું, સત્ય ન્ન કુંદ હ. ર હરણ પ્રવ

ફેરિનું; તૃતીય અસ્તેય વર પ્રાગ ચંપક ખલું, શુદ્ધ સુવ્રહ્મ સરસ
 કેતકી નિરમલું ॥ ૭ ॥ સહજ અસંગતા જાણું ફૂલ ઠે,
 સદ્ગુરુ પ્રકૃતિ મહાવેલિ સુખ મૂલ ઠે; તપ મહા મોલસિરિ
 ખવ દવાનલ હરે, જ્ઞાન વર પદ્મનું પુષ્પ શિવસુખ કરે ॥ ૮ ॥
 એહ અમ્ પુષ્પથી જિન ચરણ પૂજિએ, પરમ ઉત્સાહ શુદ્ધાત્મ
 રસ ધરિ હિયે; પંચ આચાર વર પુષ્પ પંચરંગિએ, પૂજતાં જીવને
 હોય શિવ સંગિ તે ॥ ૯ ॥ મમત પરિહાર તે વાસ સૃગમદ
 તણી, ધ્યાન શુદ્ધ ધૂપ શીખા મુનિવરં જાણી; અષ્ટ મદ ત્યાગ
 ઘનસાર અતિ મહમદે, ત્યાગિ પરજાવ નિજ જાવ કુંકુમ
 ગ્રહે ॥ ૧૦ ॥ ત્યાગિ ત્રય જોગ સાવધમય સેવના, શુદ્ધ
 નિરવધ ચંદન રસે અનુદિના; જાવસેવા તણું કારણ સત્ય જે,
 ત્યાગિ પ્રમાદને આદરો નિત્ય તે ॥ ૧૧ ॥ પ્રાણ સુખહાણિ
 એ ન્યાય નવિ સંજમે, પ્રાણહાણિ તજે સહજ સુખ ઝાઝવે;
 પ્રાણ રક્ષાથી સંજમ કહ્યું જિનવરે, જાણિ બુધ ન્યાય શુદ્ધ
 સંજમ આદરે ॥ ૧૨ ॥ જાણિ સાવધના હેતુ સવિ પ્રવિ
 તજો, આણ જિનદેવની સેવના નિત જો; સહજ શુદ્ધ જાવમાં
 ધારિ જઠ રંગતા, ત્યાગિ પરજાવ એક સેવો નિઃસંગતા ॥ ૧૩ ॥
 નમન વંદન જિનરાજ પ્રતિમા પ્રતે, શલ્ય ત્યાગી સ્વગુણ
 ધ્યાન જાવના ઠે; જવ્યસેવા એમ શુદ્ધમતી આદરે, મિત્ર અન્નાણ
 કષાયથી નિસ્તરે ॥ ૧૪ ॥ એહ જિનરાજની આણ સંજાલિએ,
 જંતુ સુખ રાખિ પ્રજુ સેવમાં ચાલિએ; “મનસુખ” જિન-
 પદ પૂજશે તે નરા, સહજ શિવ સંપદા પામશે અતિ ત્વરા ॥ ૧૫ ॥

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ શ્રી વેજલપુર પૌષધશાલા સ્થાપી તે વિષે ॥ હરિગીત ઘડ ॥

પરમ પંચ પરમેષ્ઠિ વંદિ સુમન રંગ ઝમંગમાં, જલ ઝરી
 યાપો કુંજ અમૃત આણ જિન ઝવિ સંગમાં ॥ ૧ ॥ આત્મ
 ઝવને આજ યાપો કુંજ જ્ઞાનામૃત તણો, તે પાન કરતાં પ્રગટ
 દોવે અચલ વીરજ આપણો ॥ ૨ ॥ વર કલ્પતરુ શુધ ચરણ
 મૂલે સીંચીએ અમૃત સદા. ફલે ચરણ શિવફલ ચાખતા દોય
 સહજ આનંદ રસ મુદા ॥ ૩ ॥ ઝગ જ્ઞાન ચરણ સુવીર્ય આદિક
 ગુણ અનંતા ઝપજે, નહિ રોગ શોગ વિયોગ જિહાં વલિ
 હવિધ સંપતિ સંપજે ॥ ૪ ॥ સાદિ અનંતાનંદ પ્રગટે આત્મ-
 ઝૂમિ રયણ ઝરી, સ્વતંત્ર સંગ સુરંગ શિવત્રિય ઝોગવે મન-
 સુખ કરી ॥ ૫ ॥

॥ સંપૂર્ણ ॥

पृष्ठांक	खिटी	अशुद्ध	शुद्ध.
१	ए	वारमा अने तेरमा	वारमा अने तेरमा गुणस्थान वासी
१४	२२	ज्ञायक जाव महंत	ज्ञायक ज्ञान (जाव) महंत
१७	१८	कन्युं	कर्युं
१८	१३	वसंतमा	वसतमां
२०	१२	नाहिं	नाही
२९	६	करयां	कर्यां
३७	२	निज	जिन
४१	७	बधायेलाने	बंधायेलाने
४३	१२	तम	तेम
५६	४	पुरा	पूरा
५९	२१	प्रदेशमा	प्रदेशमां
६४	२५	पयाय	पर्याय
७३	४	साध्यादि	स्याद्यादी
७३	७	साध्य आदि	स्याद्याद अनेकांत
८१	१६	करणवीर्य बने बाधकताय	करणवीर्य
८२	८	कीर	कीर
८९	१२	ऊव्यमा	ऊव्यमां
९०	११	समय ठे	समय ठे ते प्रति समयव्यक्ति पणे युगपदे प्रवर्त्यां करे ठे
९४	२२	धाती	धाती
९९	१९	मुण्येयवे	मुण्येयवो
१०१	८	महाव्रत	महाव्रत
१०४	२२	काई	काई
११२	१२	सुदर्शन चक्रहो ॥	सुदर्शन चक्रहो॥ हेजी चारित्र शुद्ध गदा-धर्क हेजी चित विजाव न वक्रहो;

पृष्ठांक लिटो

अशुद्ध

शुद्ध

११७ ३ मनसुखाल

मनसुखलाल

११८ १२ चाह

चाहे

११९ ११ लही

लह्युं

१२३ ८ नसाय

बचाय

१२४ २४ होष्ट

ओष्ट

१२६ ८ रत्नो थकी पणी

रत्न थकी पण

१२५ २३ यागेथी

योगथी

१३० १२ ते

तो

१३८ १४ सेवता

सेवतां

१५६ ८ बीजां

बीजे

१५७ २७ हेयमान

हीयमान

१५८ २१ होय मई ॥

होय ॥ मई

१६६ १३ दे

देव

१६६ १५ बीजा

बीजां

१७२ १२ विमाननां

विमानमां

१७६ २ माह्य

मांह्य

१७७ १४ जेहनां

जेहना

१७८ १८ त्रिय

त्रय

१८३ १३ दुगंछना

दुगंछना

१८८ ८ राख सजम

राखे संजम

२०० २० निःशंक

निःसंग

२२३ २२ नारायणी

नारायणी

२२८ १८ ए कारका

ये कारका

२३१ ३ सरुवं

सरूवं

२३१ ३ समदिष्टि

सम्मदिष्टि

२३५ २५ तय

नय

पृष्ठांक लिटी

अशुद्ध

शुद्ध

२३८	१९	लुख	लुखे
२३९	८	पञ्जायईजं	पञ्जायाईजा
२४७	१२	वध थाय	वध थायः (रोकाय)
२४८	७	जोग	लोग
२४८	११	यतां	यता
२५३	२१	॥ ५ ॥	॥ ६ ॥
२५४	१३	॥ ५ ॥	॥ ६ ॥
२५६	२३	स्वरुपी	स्वरुपीरे ॥ मन० ॥
२७०	१४	मारुतां पहेला	मांडता पहेलां
२७६	९	वीर्यांतरना	वीर्यांतरायनां
२७९	२२	झेपादि	छेपादि
३०५	१	एकादश	एकादशम
३०७	१	एकादश	एकादशम
३०८	२	छादश	छादशम
३०९	१	छादश	छादशम
३१०	५	पूर्ण	पूर्ण
३११	१	छादश	छादशम
३११	९	बुझादि	बुझादि
३१७	११	बुध्य	बुध्यः
३१९	१४	कारण	कारणो
३२३	१५	सेवन थाय	सेव न थाय
३२३	२१	देवचंद्र	देवचंद्र
३४०	१३	तमां	तेमां
३४०	२५	बंध	वध
३६१	२	स्वजावने	स्वजावने
३७७	२३	प्राणी निज ॥	प्राणी निज

संपूर्ण

॥ ॐ परमगुरुज्यो नमः ॥

॥ अथ श्री महोपाध्याय देवचंज्जी कृत अतित स्तवन
चोविशी बालावबोध सहित लिख्यते ॥

॥ दोहरा ॥

जिन गुण कोर्त्तन करि करो, आतम कीर्त्ती अनंत ॥

शुद्धातमता ध्यावतां, लहो निज पद सुमहंत ॥ १ ॥

अतित समयमां जे हुवा, तीर्थपती चोवीश ॥

तस गुण स्तवि जविजन लहो, सहजातम सुजगीश ॥ २ ॥

शुद्ध ध्येय ध्यातां लहे, धर्म शुक्ल शुज ध्यान ॥

परमातम पूजी वरो, जवि निज सिद्धि विधान ॥ ३ ॥

विघन हरण मंगल करण, जस अतिशय चउतीश ॥

तस पद सेवी जवि रहो, धर्म मग्न निशदीश ॥ ४ ॥

अक्षय आतम संपदा, आतम वीर्य अनंत ॥

सहज स्वतंत प्रयास विण, प्रगटे शांति अत्यंत ॥ ५ ॥

॥ अथ प्रथम तीर्थंकर श्री केवलज्ञानी जिन स्तवन ॥

नामे गाजे परम आल्हाद, प्रगटे अनुभव रस आस्वाद ॥

तेथी थाये मति सुप्रसाद, सुणता जाजेरे काई विषय
विषादेरे, जिणंदा ताहरा नामथी मन जीनो ॥ १ ॥

अर्थ—जेना नामथी जवि जीवोना हृदयमां परम आल्हाद गाजी
रहे ठे, त्रणे चुवनना जीवो सिद्ध समान पोतानुं शुद्ध स्वरूप अण-
जाणता सरुण, परुण, विध्वंसण धर्मी अपवित्र देहमां पोतापणुं जाणी
मानी जन्म, जरा, मरणादि आधि व्याधि अहंपणे जोगवता अने
मिथ्यात्व, अविरति, प्रमाद, कपाय वशे कर्मबंध करताने प्रजुजी सिद्ध

૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

સમાન નિર્મલ જ્ઞાન દર્શન ચરણ વીર્યમય સ્વતંત્ર અજર અમર અક્ષય
અનંત આનંદમય શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ વતાવે, તેજ આત્મ અનાત્મ લંકાણ
ચિન્ન સમજતાં, રૂચી પ્રતિત થતાં, જીવિજીવોના હૃદયમાં પરમાનંદ
પ્રાપ્તિ થાય છે વલી રાગાદિ દોષો મટી નિર્મલ શાશ્વત જ્ઞાન દર્શન
ચરણ વીર્યાદિ પોતાની અનંત શુદ્ધ શક્તિનો અનુભવ આસ્વાદ સ્વતંત્ર
પણે પ્રગટે છે એજ પરમ આદ્યાદ ગાજે છે. તાહરાં વચન સાંજલતાં
વિષય અને કષાયોનો વિષાદ તાપ દુર જાગે અને પ્રશમતાનો
આનંદ આવે. અગીઆરમા બારમા અને તેરમા સામાન્ય જિનોમાં ઈંદ્ર
સરસ્વા શાસન નાયક તમારા નામથી માહરું મન આશ્ચર્ય પામે છે,
માહરું મન પ્રજ્ઞુના સ્યાદ્યાદામૃત વચન રસે જિનું છે ॥ ૧ ॥

ક્ષેત્ર અસંખ્ય પ્રદેશ, અનંત પર્યાય નિવેશ ॥ જાણગ
શક્તિ અશેષ, તેહથી જાણેરે કાંઈ સકલ વિશેષરે ॥ જિ ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-આત્મ દ્રવ્યના પ્રદેશ લોકાકાશના અસંખ્યાતા પ્રદેશમાં
વિસ્તરી શકે છે. તે સ્વપ્રતિ પ્રદેશે જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણોના ઠતિ પર્યાયો
અનંતાનંતા તિરો જાવે રહ્યા છે. તે પરિણામિક ધર્મ વડે સ્વદ્ ગુણ
હાણિવૃદ્ધિપણે પર્યાયો દર સમયે સામર્થ્યપણે પરિણમિ આપ આપણા
કાર્યપણે ઉદ્ભૂતાણ આવી પરિણમે છે. તેમાં આવીર્જાવપણે થયા જે
જ્ઞાન પર્યાયો તે વદે રૂપી અરૂપી સકલ જ્ઞેયની ત્રિકાલવર્તી દૂર
નિકટની સકલ પ્રવૃત્તિના જાણ થો. માટે જાણવાપણની શક્તિ અને
વ્યક્તિ અશેષ છે એટલે અનંત દ્રવ્યના અનંત ક્ષેત્રના અનંત
કાલના અને અનંત જાવના પ્રજ્ઞુજી વિશેષ ગુણે કરી જ્ઞાતા થો. તેથી
કોઈ પણ જ્ઞેય તમારા જાણવામાં બાકી રહેતો નથી ॥ ૨ ॥

સર્વ પ્રમેય પ્રમાણ, જસ કેવલ નાણ પહાણ ॥ તિણે
કેવલનાણી અજિહાણ, જસ ધ્યાવેરે કાંઈ મુનિવર
જ્ઞાણ રે ॥ જિ ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-સકલ પ્રમેય પ્રમાણ કે ૦ પંચાસ્તિ દ્રવ્ય છે તેમાં ધર્માસ્તિ અધર્માસ્તિ અને આકાશ એ એક એક દ્રવ્ય છે અને જીવ પુદ્ગલ અનંતાનંત દ્રવ્ય છે અને ત્રિકાલના સમય અનંતા છે તેમાંથી કોઈ દ્રવ્ય વધે નહીં તેમ ઘટે પણ નહીં ઇટલે નવો ઉપજે નહીં, પૂર્વલો નાશ થાય નહીં વલી જે દ્રવ્યમાં જે ગુણો છે તેમાંથી કોઈ-ગુણ પૂર્વલો નાશ થાય નહીં તેમ નવો ઉપજે પણ નહીં અને જે દ્રવ્યમાં જેટલા ઠતિ પર્યાય છે તે પર્યાયોમાંથી કોઈ પર્યાય વધે નહીં તેમ ઘટે પણ નહીં, પર્યાય ઉત્પાદ વ્યયપણે પરિણમે પણ સત્તાણ જેટલા ગુણો અને જેટલા પર્યાયો છે તેટલાજ રહે. જીવ દ્રવ્યના ગુણ પર્યાય જીવ કાર્ય કરે અને પુદ્ગલ દ્રવ્યના ગુણ પર્યાય પુદ્ગલ કાર્ય કરે પણ કોઈ દ્રવ્ય અન્ય દ્રવ્યના કાર્યને કરે નહીં, જે વસ્તુનો જે સ્વચાવ હોય તેમાં જે પર્યાયની વ્યક્તિ જે સમયે આવવાની હોય તેજ સમયે આવે, પર્યાયો પોતાનો ક્રમ ઠોકે નહીં વલી જેમાં જે જીવિતવ્યંતા હોય અગર જેને જેનો યોગ થવાનો હોય તેને તે યોગ થાય, એ આદિ દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય આપ આપણી મર્યાદા ઠોકે નહીં તેને પ્રમેય કહીએ. એમ સકલ પ્રમેયનું પ્રમાણ કરનાર પ્રજુજીનું પ્રધાન કેવલજ્ઞાન છે. તેથીજ પ્રજુજી તમારું કેવલનાણી એવું નામ છે. જેને પ્રધાન મુનિઠ સદા મન વચન કાયાના જોગો ઘિર રાહી ધ્યાનમાં ધ્યાય છે ઇટલે તમારા શુદ્ધ ગુણો વાર વાર સંજાલી ધ્યાનાગ્નિ ધર્મી તુમ સરસા ગુણો આત્મ અંગમાં અજેદપણે ધ્યાઈ કર્મરૂપી કાષ્ટને પ્રજાલે છે ॥ ૩ ॥

ધ્રુવ પરિણતિ ઠતિ જાસ, પરિણતિ પરિણમે ત્રિક રાગ ॥
કરતા પદ પ્રવૃત્તિ પ્રકાગ, અસ્તિ નાસ્તિરે કાંઈ સર્વનો
જાસેરે ॥ જિ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-તે કેવલજ્ઞાની અતિતકાલના પ્રથમ તીર્થંકરને ધ્રુવ પરિણતિ અસ્તિપણે છે. તેજ પરિણતિ ઉત્પાદ વ્યય ધ્રુવ એ ત્રણ રાશિ

४ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

पणे सर्वे समय परिणमे ठे एटले सर्व समय पूर्व पर्यायनो व्यय, उत्तर पर्यायनो उत्पाद् अने सकल सत्तानुं ध्रुवपणुं सर्वे द्रव्यमां होय. जो सर्वे समय द्रव्यमांहे उत्पाद् व्यय ध्रुवता न मानीए तो द्रव्य पोताना कार्यनी क्रीया करे नहीं तो शुन्यपणुं थाय. कह्युं ठे के—
“ अर्थ क्रिया कारित्वं द्रव्यं तथा उत्पाद् व्यय ध्रुव युक्तं सत् लक्षणं द्रव्यं ” एटले द्रव्य आप आपणुं कार्य करवानी क्रिया एटले पर्याय प्रवृत्ति न करे तो द्रव्यनुं द्रव्यत्वपणुं रहे नहीं अने सर्वे समय उत्पाद् व्यय न होय तो द्रव्यनुं सत् लक्षण पण रहे नहीं माटे उत्पाद् व्यय ध्रुवपणुं सर्वे समय मानवुं. तेथी प्रजुजी पोताना शुद्धात्म पदनी प्रवृत्तिना प्रकाश करवावाला ठो वली सर्वे द्रव्य पोत पोताना द्रव्य क्षेत्र काल अने जावपणे सदा अस्ति एटले ठता ठे अने परद्रव्यना द्रव्यादिक पणे कोई द्रव्य थाय नहीं. पर द्रव्यादिक रूपे न थवुं एवो स्वजाव पण पोतामां अस्तिपणे रह्यो ठे तेनेज नास्ति स्वजाव कहीए. एम अस्ति नास्ति आदि वस्तुना अनंत स्वजाव समकाल सर्वे समय तमारी ज्ञायकतामां जासे ठे ॥ ४ ॥

सामान्य स्वजावनो बोध, केवल दर्शन शोध ॥ सहकार अज्ञावे रोध, समयंतर रे कांई बोध प्रबोधरे ॥ जि० ॥ ५ ॥

अर्थ:—सर्वे द्रव्यना अस्तित्व वस्तुत्व आदि सामान्य स्वजावनुं जाणवुं तेने दर्शन गुण कहीए. ते दर्शन गुण तमारे परम प्रगटं शुद्ध थयो ठे. सामान्यपणे वस्तुनी ठती जाणवामां ईद्रिज तथा चंद्र सूर्यादिनी सहाय जोईती नथी अने अरोध के० ते दर्शन गुण रूपी अरूपी अनंत द्रव्य जाणवामां कोई ठेकाणे रोकातो रुंधातो नथी एटले अखलित केवलदर्शन गुण प्रगट थयो ठे एटले सामान्य विशेष बोध समयांतरे थयो ठे पण अखंर समय केवलज्ञान अने केवलदर्शन उपयोग वत्ते ठे ॥ ५ ॥

कारक चक्र समग्ग, ते ज्ञायक जावे विलग्ग ॥ परमज्जावे
संसग्ग, एक रीतेरे कांई अयो गुण वग्गरे ॥ जि० ॥ ६ ॥

अर्थः—जीवमां अनन्ता गुणो ठे, ते सर्वे समय अनन्त कार्य करे ठे,
ते दरेक कार्यनां कारक चक्र जिन्न जिन्न ठे, ते सर्वे कारक चक्र ज्ञान
कारक चक्र संबन्धे वलगेलां ठे ज्ञानकारकचक्र फरे तेम दर्शनादि
सर्वे आत्म कार्यनां कारकचक्र फरे. ते ज्ञान कार्यनां कारक नीचे
प्रमाणे जाणवांः—

(१) कर्त्ता कारक—ते ज्ञान कार्यनो कर्त्ता पोते आत्मा.

(२) कार्य कारक—स्वपर स्वरूप त्रिकाल जावनु जाणवुं ते
ज्ञान कार्य.

(३) करण कारक—ज्ञान कार्यनुं उपादान कारण असंख्य प्रदेशे
रहेला ज्ञानना अनन्ता ठति पर्याय. अने ज्ञान
कार्यनु निमित्त ज्ञेय.

(४) संप्रदान कारक—ठति पर्याय सामर्थ्यपणे प्रवर्त्तावी पो-
तेज पोताने अनन्त बोधनुं दान आपे
ते स्वसंपदा देवा रूप संप्रदान.

(५) अपादान कारक—तेज ठति पर्यायो सामर्थ्यपणे प्रवर्त्तावी
अबोधनो नाश करवो ते अपादान.

(६) अधिकरण कारक—स्वआत्म प्रदेशमां स्वकाल प्रवृत्ति ते
अधिकरण.

एम अनन्त गुणोनां अनन्त कारकचक्र ज्ञानाश्रित समकाले
प्रवर्त्ते ठे तेथी अनन्त गुणोनां वर्ग एक रीते अयो एटले परम जावने
ससर्गे सर्वे गुणो प्रवर्त्ते ॥ ६ ॥

इम सालंबन जिन ध्यान, जवि साधे तत्त्व विधान ॥

जदे पूर्णानंद अमान, तेहथी आयरे कांई शीव इशानरे ॥ जि० ७

૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશો.

અર્થ:-એમ પ્રજ્ઞના અલંબને જે જીવિ શુદ્ધાત્મ ધ્યાન રાખી તત્ત્વ વિધાન સાથે ઇટલે પ્રજ્ઞજીએ અનંત ગુણોનાં કારકચક્રો પોતાના જ કાર્યમાં પ્રવર્તીવી પૂર્ણ આત્મ સિદ્ધિ કરી તેમ માહેરે પણ આત્મ સિદ્ધિ રૂપ કાર્ય કરવું અગર એજ પ્રમાણે આત્મ સિદ્ધિ કરવા માટે પ્રજ્ઞજીએ કહ્યું તો માહેરે સર્વે ગુણો નિજાત્મ શુદ્ધ કાર્યમાં પ્રવર્તીવવા એજ પ્રજ્ઞનું આલંબન જાણવું. પ્રજ્ઞ આલંબન વિના અનાદિ અવિદ્યા વડે પુદ્ગલ દ્રવ્ય ગુણપર્યાયમાં કાર્ય માની જ્ઞાન ગુણ તેમાં પ્રવર્તીવે છે ઇટલે પુદ્ગલ કાર્યમાં રોકે છે ત્યાંજ અવરાય છે પણ શુદ્ધાત્મ ઉપયોગમાં પ્રવર્તીવતો નથી. તેમજ દર્શન ગુણ પણ પુદ્ગલીક કાર્યમાં પ્રવર્તીવી શુદ્ધાશુદ્ધ અશુદ્ધ નિશ્ચયમાં રોકે છે. તેમજ ચરણ ગુણ પણ પુદ્ગલના અનંત ગુણોમાં (વિષયોમાં) પ્રવર્તીવે છે, કપાયોમાં મુંઝાય છે (મોહ પામે છે.) વીર્યગુણ પણ પુદ્ગલના ગુણપર્યાયોમાં ફોરવી ચલ મલિન અને પરતંત્ર કરે છે. એમ પોતાના અનંત ગુણો પરસંગે ચલ મલિન કરી સંસાર ત્રમણ કરતા દુઃખ પામે છે પણ જ્યારે જીવ પ્રજ્ઞ આલંબની થાય ત્યારે સકલ કારક શુદ્ધ સ્વજ્ઞાવ ધર્મમાં પ્રવર્તીવી સકલ દુઃખથી નિવર્તિ પરમાનંદ પ્રગટ કરે છે. એમ પૂરો જેનો માપ નહીં એહવો અત્યંતીક આનંદ પ્રગટ થાય છે ઇટલે આત્મા ઉપદ્રવ રહિત પરમ નિર્વાણ પદનો જરૂર સ્વામી થાય છે ॥ ૭ ॥

દાસ વિજ્ઞાવ અપાય, નાસે પ્રજ્ઞ સુપસાય ॥ જે તન્મયતાએ ધ્યાય, સહી તેહનેરે દેવચંદ્ર પદ યાય રે ॥ જિ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-હું પ્રજ્ઞનો દાસ તે પ્રજ્ઞના આલંબને નથી વત્યો ત્યાંસુધી પરદ્રવ્યની સમતા આદિ વિજ્ઞાવ અનેક પ્રકારનું દુઃખ દેહે. તે પ્રજ્ઞ આલંબને સકલ વિજ્ઞાવ દુઃખ દોષ નાશ થાય માટે પ્રજ્ઞનોજ પસાય જાણવો. પ્રજ્ઞને તન્મયતાએ કે૦ પ્રજ્ઞ જેમ રાગ દ્વેષ આદિ તજી શુદ્ધ સ્વજ્ઞાવાચરણમાં થિર થયા તેમ જે જીવિ રાગાદિ વિજ્ઞાવ ઢોડી સહ-

જાનંદ મ્વજાવમાં થિર થઈ એટલે તન્મય થઈ ધ્યાય તે જરૂર સકલ
દેવોમાં ચંદ્રમા સમાન શુદ્ધ સિદ્ધપદ પામે ॥ ૬ ॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ દ્વિતીય શ્રી નિર્વાણી પ્રત્નુનું સ્તવન ॥

વીરજી પ્યારાહો વીરજી પ્યારા ॥ એ રાગ ॥

પ્રણમું ચરણ પરમગુરુ જિનના, હંસ તે મુનિ જન મનના ॥
વાસી અનુજવ નંદન વનના, જોગી આનંદ ઘનના ॥ ૧ ॥
મોરા સ્વામી હો તોરો ધ્યાન ધરીજે, ધ્યાન ધરીજે હો સિદ્ધિ
વરીજે, અનુજવ અમૃત પીજે । મોરા સ્વામી હો તોરો ॥
॥ એ આંકણી ॥

અર્થ:-ઘનઘાતી રૂપ કર્મ શત્રુને જીત્યા અને કેવલજ્ઞાનાદિ ચાર
અનંતાં જોણે પ્રગટ કર્યા એહવા નિર્વાણી પ્રત્નુ અતિત ચોવીશીના વીજા
તીર્થંકર પરમગુરુના ચરણકમલને અગર શુદ્ધ સ્વજ્ઞાવાચરણને વહુ
સન્માને પ્રણમું તું. જેને મુનિજનો પોતાના મનરૂપ માનસરોવરમાં હંસ
રૂપે રમાવે છે હંસ જેમ ડુધથી પાણી જિંન કરી ડુધ પીએ છે તેમ
પ્રત્નુ અનાત્મ જ્ઞાવનાં લક્ષણ જિંન જાણી દર્શાવી મુનિઓને પણ
અનાત્મ લક્ષણોનો આદર તજાવી શુદ્ધાત્મ લક્ષણમય શુદ્ધાત્મ લ
દ્યનો અનુજવ કરાવે છે વલી પ્રત્નુ આત્માની અનત શુદ્ધ શક્તિરૂપ
નંદનવનમાં વસે છે, અનત ગુણોની સુવાસનામાં મગ્ન તૃપ્ત થઈ રહ્યા છે,
એમ અનત સ્વગુણ આનંદ સમકાલે જોગવે છે તેથી આનંદઘન જોગી
એહવા માહરા નાથ વિજ્ઞાવિક દુઃખથી ઢોડાવનાર અને પરમ નિવૃત્તિ
સ્થાનક આનંદપુરીમાં (શિવ નગરીમાં) નિરવાણ પદ (નિશ્ચલ પદ)
ના દાતા તમારુંજ ધ્યાન ધરીએ. જગવાસી જીવ પુદ્ગલ ધ્યાને, અ-
શુદ્ધ અધ્યવસાયે, અશુદ્ધ લેશ્યાએ, અશુદ્ધ ચેષ્ટાએ વિજ્ઞાવમાં પ્રીતિ
કરવે જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ બાંધી દીન દુઃખી પરતંત્ર થઈ રહ્યા છે તે. દેખી

૮ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

હું જવજયથી ઉદ્વિગ્ન થયો પ્રજ્ઞુનું જ ધ્યાન કરું એટલે પ્રજ્ઞુની આણા સમય માત્ર પણ ચૂકું નહીં એ જિજ્ઞાસા છે. તમારું જ ધ્યાન ધરીએ તો સિદ્ધિ વરીએ માટે શુદ્ધાત્મ ગુણમાં ઉપયોગ થિર રાખવા અને ચિરતા વધારવા રૂપ અનુજવ અમૃત પીએ ॥ ૧ ॥

સકલ પ્રદેશ સમા ગુણ ધારી, નિજ નિજ કારજ કારી ॥
નિરાકાર અવગાહ ઉદારી, શક્તિ સર્વ વિસ્તારી ॥મોરાળી ૧॥

અર્થ:-પ્રજ્ઞુજીને અસંખ્યાત પ્રદેશે જ્ઞાનાદિ અનંત સ્વગુણો સરખા છે કોઈ પ્રદેશે કોઈ ગુણ પણ અંશ માત્ર ઉઠો અધિકો નથી. જેમ સોનાને સર્વે પ્રદેશે ત્રારે પીલાશ ચીકાશાદિ સર્વે ગુણો સરખા છે તેમ શુદ્ધ દ્રવ્યને સર્વે પ્રદેશે ગુણો સરખા હોય છે. તે દરેક ગુણો આપ આપણું કાર્ય સર્વે સમય નિરંતર કરે છે. કોઈ ગુણની પ્રવૃત્તિ કોઈ સમય પણ રોકાતી નથી તેમ અન્યદ્રવ્ય કોઈ દ્રવ્યના ગુણપર્યાય પ્રવાહને અટકાવી રોકી શકતો નથી. જેમ વર્ણ ગુણ ગંધ આદિ ગુણનું કાર્ય કરતો નથી પણ વર્ણ ગુણ વર્ણ પર્યાય પ્રવૃત્તિ રૂપ જ કાર્ય કરે છે તેમ જ્ઞાન ગુણ દર્શન ગુણ આદિ અન્ય ગુણનું કાર્ય કરતો નથી અર્થાત્ સર્વે ગુણો સર્વે સમય આપ આપણું કાર્ય કરે છે પણ સ્વજાતિ અન્ય ગુણ કે વિજાતી અન્ય ગુણનું કાર્ય કોઈ ગુણ કોઈ સમય પણ કરતો નથી એમ પરિણામીકતા ધર્મ જાણવો. પ્રજ્ઞુનું અંગ નિરાકાર જ્ઞાયક રૂપ છે પુદ્ગલો પેઠે વર્ણાદિ વીશ ગુણ રૂપે અથવા તે માંહેલા કોઈ રૂપે પણ નથી તેથી કદ્યાણકારી નિરાકાર અવગાહના છે. અવગાહના તો આકાશ પ્રદેશને રોકે તેને કહીએ. પ્રજ્ઞુનો અવગાહના વ્યવહારથી આકાશ પ્રદેશમાં કહેવાય પણ નિશ્ચયથી તો પ્રજ્ઞુ સ્વદેત્રી છે પરદેત્રી નથી. જે પ્રદેશમાં સિદ્ધની અવગાહના છે તેજ પ્રદેશમાં અજીવ પુદ્ગલ લંબો તથા નિગોદ રાશી શરીર વિગેરે અનેક દ્રવ્યો છે પણ સિદ્ધની અવગાહનાથી તે ક્ષેત્ર રોકાતું નથી

પણ વ્યવહાર નયથી વ્યવહાર દ્રષ્ટિને સમજવા વદલે અવગાહના કહી
પણ પરમનયે જીવ અનઅવગાહી છે. “ ઉત્તંચ આચારાંગે પાંચમા
અધ્યયને ઉદ્દેશે ઠઠે કહ્યું છે.—સે ન દીહે, ન હસ્સે, ન વદે, ન તંસે, ને
ચતુરંસે, ન પરિમંરુલે, ન કિણ્હે, ન નીલે, ન લોહિય, ન હાલિદે, ન
સુકિલ્લે, ન સુરજિ ગંધે, ન દુરજિ ગંધે, ન તિત્તે, ન કમુવે, ન કપાયે,
ન આંવિલે, ન મહુરે, ન કરક્કને, ન મઝાણ, ન ગુરુણ, ન લહુણ, ન સીણ,
ન ઝણ્હે, ન નિન્હે, ન લુક્કલે, ન કાઝ, ન રુહ્હે, ન સંગ, ન ઈથ્થિ, ન
પુરિસે, ન અન્નહા પરિન્ને, સન્નેઝવમા નિવિઙ્ગયે, અરુવિ સત્તા અપયસ્સ
પયં નથ્થિ” એમ છે તો સાકાર અવગાહના કેમ કહેવાય ? આત્મામાં
અનંત ગુણોની અનંત શક્તિ છે તે સર્વ શક્તિ સંસારીક જીવોની
પરજાવ અનુયાયીપણે રોકાઈ છે પણ પ્રત્નુજીએ તો સકલ પરજાવનો
નાશ કરી ગુણ ગુણના અનંતાનંત પર્યાયની શક્તિ પ્રગટ કરી સ્વતંત્ર-
પણે વિસ્તારી છે ॥ ૧ ॥

ગુણ ગુણ પ્રતિ પર્યાય અનંતા, તે અજિલાપ્ય સ્વતંતા ॥
અનંત ગુણાનજિલાપી સંતા, કાર્ય વ્યાપાર કરંતા ॥મોરાળા ૩

અર્થ—પ્રત્નુજીને અનંતા ગુણો છે તે ગુણગુણ પ્રતે અનંત પર્યાય
પોતાને સ્વતંત્ર છે તેમાંથી અનંતા પર્યાયો અથવા ધર્મો વચન આલાપમાં
આવી શકે એવા છે તેને અજિલાપ્ય ધર્મ કહિએ અને તેથી
અનંતગુણા વચન આલાપમાં ન આવી શકે એવા અણજિલાપ્ય ધર્મ
છે. તે અજિલાપ્ય અને અણજિલાપ્ય સર્વે ધર્મો આપ આપણું કાર્ય દર
સમય કરે છે. વ્યાપાર કે જે સર્વે પર્યાયો કાર્ય કરવામાં પ્રવર્તે છે.
એજ પ્રમાણે પંચાસ્તિકાયમાં અજિલાપ્ય ધર્મ અનંતા અને તેથી
અણજિલાપ્ય ધર્મ અનંતગુણા જાણવા ॥ ૩ ॥

ઠતિ અવિજાગી પર્યાય વ્યક્તે, કારજ ગત્તિ પ્રવર્તે ॥ તે
વિશેષ સામર્થ્ય પ્રશક્તે, ગુણ પરિણામ અજિઠ્યક્તે ॥મોરાળા ૪

१० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

अर्थः—द्रव्यना प्रत्येक प्रदेशे ठति पर्याय अनंता ठे ते एक एक पर्याय अविजागी ठे एटले ते पर्यायनो कोई प्रकारे विजाग थई शके नहि. ते पर्यायो कार्य सन्मुख प्रवर्त्तवाथी सामर्थ्यपणे थाय तेथी कार्य करवानी शक्ति प्रवर्त्ते ते विशेष स्वज्ञाव कहिए. ते विशेष गुणोनं सामर्थ्यपणं जिन जिन शक्तिवालुं ठे पण जे जे गुणनो जे जे परिणाम ते ते गुण सन्मुख प्रवर्त्ती प्रगट थाय ॥ ४ ॥

निरवाणी प्रभु शुद्ध स्वज्ञावी, अज्ञय निरायु अपावी ॥
स्याद्वादीयम नीगत रावी, पूरण शक्ति प्रज्ञावी ॥ मोरा० ५

अर्थः—निश्चल पदने पाम्या एवा निरवाणी प्रभुना विशेष स्वज्ञाव पूर्ण शुद्ध थया ठे तेथी ते निर्जय ठे. संसारी जीवो चार गतिमां आउखानी स्थिति सुधी रहे ठे अने मरणांते अन्य स्थानके जाय ठे पण प्रभुने तो सिद्ध क्षेत्र ठोडी अन्य स्थानके जवुं पडतुं नथी तेथी आयुष्यने तावे नथी पण सादि अनंत स्थिती ठे. सकल पाप दोष रहित परम पवित्र ठे. निश्चय स्याद्वाद सत्ताना जोगी ठे. पोतानी अनंत पर्यायप्रवृत्ति चालमां राज्य करता राजी ठे. सर्वे शक्ति निरावरण थई तेथी पूर्ण शक्ति प्रज्ञाववंत ठे ॥ ५ ॥

अचल अखंड स्वगुण आरामी, अनंतानंद विसरामी ॥
सकल जीव खेदइ सुस्वामी, निरामगंधी अकामी ॥ मोरा० ६

अर्थः—प्रभुना अनंत गुणो चलाचल रहित थया, ज्ञाव वीर्य पूर्ण गुणोमां अचल अक्षय प्रवर्त्त्यु तेथी कोइ गुण के कोइ पर्याय खंडाय घसाय नहीं, सर्वे गुणोना पर्यायनो अखंड प्रवाह वहे तेथी गुणो के पर्यायो व्यय पामे नहीं एटले सर्वे समय गुणो अने पर्यायो कायम रहे पण विणशे खूटे नहीं मात्र आवीर्जाव तिरोज्ञाव थया करे. पूर्व पर्यायनो व्यय अने उत्तर पर्यायनो उत्पाद् सर्वे समय थया करे पण ते पर्यायो सर्वे समय ठति रूप कायम होय माटे इहां ध्रुव गवेख्या ठे.

एवा निर्मल गुणोमां प्रतु एकांतिक अत्यंतिक आनंद जोगवे ठे एम
अनंत आनंदमां विश्राम लीधो ठे. प्रतु सर्वे संसारी जीवोना खेदइ
ठो एटले सर्वे जीवो सत्ताए सिद्ध समान ठे तोपण अनादि अवि-
द्याए पोतानो आत्मशुद्धता अणजाणता देहादि अथिर अने परतंत्र
पुद्गल पर्यायिनी ममताए जन्म जरा मरण रोग शोग कषाय अज्ञान
मिथ्वात्वादिके क्लेशित परतंत्रता वगे क्षण मात्र पण विराम पामता
नथी एवा खेदयुक्त जीवोने देखी प्रतु तेमनो खेद टालवा माटे शुद्ध
नये शुद्ध स्वरूप दर्शावी आठे कर्मजन्य दुःखथी मुकावा अर्थे ज-
व्योने मोक्षमार्गमा प्रेरे प्रेरावे ठे तेथी खेदइ ठे निश्चय नयथी प्रतु
कोई अन्य द्रव्यना स्वामी नथी पण सुस्वामी एटले पोताना ज्ञानादि
अनंतगुण पर्यायिना स्वामी ठे. व्यवहार नयथी पोतानी आज्ञा पालक
सेवकोने चार गति ब्रमणथी ठोडावे अने ज्ञानदर्शन चरण अनंतवीर्य
अव्यावाधादि स्वतंत्र सुख आपे माटे सुस्वामी के० रुडा स्वामी ठे.
अशुची पुद्गलनी गंध रहित अने कोई पण अन्य वस्तुना कामी
नथी. कामना तो अधुराने होय अने परमेश्वर तो परम गुणी पूर्णा-
नंदीने कोई प्रकारनी कामना रहि नथी ॥ ६ ॥

निःसंगी सेवनथी प्रगटे, पूर्णानंदी ईहा ॥ साधन शक्ते
गुण एकत्वे, सीधे साध्य समीहा ॥ मोरा० ॥ ७ ॥

अर्थः—एहवा निःसंगी के० सकल परद्रव्य संग रहित सहज
स्वज्ञावानंदी प्रतुनी द्रव्य जाव सेवा करनारने पूर्णानंद करवावाली
शुद्ध तत्त्वरुची प्रगट थाय. ते तत्त्वरुची उपनेथी आत्मलब्धि वीर्य
प्रगट थई पूर्णानंद प्रगट थाय. साधन शक्तिवडे परिणति गुणथी
अज्ञेद करे एटले परपरिणति त्यागी साध्य सिद्ध करवानी जे ईच्छा
हतो ते पूर्ण साध्य सिद्ध करे एटले सिद्धता पामे ॥७॥

૧૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિંશી.

પુષ્ટ નિમિત્તાલંબન ધ્યાને, સાલંબન લય ઠાને ॥ દેવચંદ્ર
ગુણને એક તાને, પહોંચે પૂરણ યાને ॥ મોરા ૦ ॥૬ ॥

અર્થ:- પ્રજ્ઞુજી તમે મોક્ષાજિલાષીને પુષ્ટ આલંબન થો એટલે જેમ
પ્રજ્ઞુએ જ્ઞાનદર્શન ચરણ વીર્યાદિ આત્મગુણો પુદ્ગલીક કાર્યમાંથી
પાઠા વાલી સહજાત્મ કાર્યમાં જોડ્યા અને જ્ઞવ્ય જીવોને સર્વે શક્તિ
સહજાત્મકાર્યમાં પ્રયંજવી દર્શાવીએ વન્ને પ્રકારે પ્રજ્ઞુનું આલંબન લેઈ
જે વર્તે તે આશ્વર નિરાલંબતા પામે એટલે તે જીવને કોઈ સમય પણ
પુદ્ગલીક આલંબન લેવું પડે નહીં, પર આલંબન લય થાય. ચારનિ-
કાયના દેવોમાં ચંદ્રમા સમાન નિર્વાણી પ્રજ્ઞુના વ્યક્ત જ્ઞાનાદિ શુદ્ધ
ગુણોમાં એકતાપણે ઉપયોગ અસ્થંકુ કરે એટલે શુદ્ધ ગુણીના ગુણ વધુ
માને પૂર્ણાનંદ સ્થાનકે પહોંચે ॥ ૬ ॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ શ્રી તૃતીય સાગર પ્રજ્ઞુ જિન સ્તવન ॥

॥ ચંદ્રમાસી પારણું આવે ॥ એ રાગ ॥

ગુણ આગર સાગર સ્વામી, મુનિ જાવ જિવન નિઃકામી ॥
ગુણ કરણે કર્તૃ પ્રયોગી, પ્રાગ્જ્ઞાવી સત્તા જોગી ॥ ૧ ॥
સુહંકર જ્ઞવ્ય એ જિન ગાવો, જિમ પૂરણ પદવી પાવો ॥
॥ સુહંકર ૦ ॥ એ આકણી ॥

અર્થ:- શ્રી સાગર સ્વામી જ્ઞાન દર્શન વીર્યાદિ અનંત ઉત્તમ
ગુણોના આગર કે ૦ નિધાન છે, મુનિનું મુનિપણું કાયમ રાખવા મુનિ-
ઓના જાવ જિવન છે અને મુનિ લોકોને શુદ્ધાત્મ તત્ત્વમાં વિશેષ
વિધામ આપવાવાલા છે વલી સાગર સ્વામી સકલ પરજ્ઞવ્યની
કામના રહિત છે, જ્ઞાન દર્શનાદિ સ્વજાવિક અનંત કાર્ય સકલ સમય

सहज स्वज्ञावे करे ठे अने ते कार्यगुण प्रगटपणे थयो ते ज्ञान दर्शन चरण वीर्यादि अनंत कार्यगुण समुदायना समकाले अनंत आनंद जोगी ठो आत्माना प्रति प्रदेशमां निज कार्य करवाना ठति पर्यायो अनंता ठे जेम जाणवा रूप कार्य करवाना ठती पर्यायो अनंता, देखवा रूप कार्य करवाना ठती पर्यायो अनंता, आचरण रमण रूप कार्य करवाना ठती पर्यायो अनंता, वीर्य अचल राखवा रूप कार्य करवाना ठती पर्यायो अनंता तेम ए आदि अनंत कार्य करवाना अनंत गुणना ठती पर्याय प्रति प्रदेशे अनंतानंता ठे ते ठती पर्याय रूप गुण करण प्रयोगे विना प्रयासे दर समय अनंत स्वस्वकार्य थयां करे ठे ते कार्यनी व्यक्ति अने शक्तिना पण जोगी ठो. हे जिवि ज्ञीवो ! एवा सुख करवावाला परम समाधिना दातार जिनेश्वरने सेवो-तेमना गुण गावो जेथी पोतानी सहज पूर्ण परमानंद पदवी पामो ॥ १ ॥

सामान्य स्वज्ञाव स्वपरना, द्रव्यादि चतुष्टय घरना ॥
देखे दरशन रचनाये, निज वीर्य अनंत सहाये ॥ सु० ॥ २ ॥

अर्थ:-अस्तित्वादि स्वपर द्रव्यना सामान्य स्वज्ञावने अने द्रव्य क्षेत्र काल जाव एहवा निजात्म स्वज्ञावने निज अनंत वीर्य सहाय वडे दर्शन गुणे करी सकल समय पूरण पदे देखो ठो ॥ २ ॥

तेहने ते जाणे नाण, ए धर्म विशेष पढाण ॥ सावय वीकारज शक्ते, अविजागी पर्यय व्यक्ते ॥ सु० ॥ ३ ॥

अर्थ:-एमज स्वपर सामान्य विशेष स्वज्ञावने अने स्वपर द्रव्यादिकने विशेष प्रधान ज्ञान गुणे करीने पूर्ण पर्याये सकल समय जाणो ठो एटले निर्मल केवलज्ञान रूप ठो. प्रति प्रदेशे सर्वे कार्य करवाना करणपणे ठती पर्यायो अनंतानंत रह्या ठे ते सावयव के० एक समय प्रवर्त्तीमां आवीर्जावे उपजे अने तीरोजावे विणसे वली चीजा समये आवीर्जावे थएला पर्यायो आवीर्जावथी विणसी तीरोजावे

જાય (ઉપજે) એમ દર સમયે જૂદાં જૂદાં કાર્ય કરવાને માટે તેજ પર્યાયો આવીર્જાવે તિરોજાવે ઉપજ્યા વિણસ્યા કરે તેથી તે પર્યાયોને સાવયવ પણ કહીયે અને સમય સમય જૂદાં કાર્ય કરે તેને વીકારજ શક્તિ કહીએ પણ તે સર્વે ઠતી પર્યાયો અવિજાગી છે અને કાર્ય પ્રયોજને એટલે ઉર્દ્ધતાએ સામર્થ્યપણે આવે પણ તે સર્વે ઠતી પ્રજાયો સત્તાપણે સદા ધ્રુવ છે. નવે નવે સમયે ફેયોની નવી નવી વર્તના થાય તે અનંતાનંતી વર્તનાને જાણે માટે જૂદા જૂદા કાર્યને જાણે તે વીકારજ શક્તિ કહીયે વીજી રીતે સાવયવ કેળવે અવિજાગી જિન્ન જિન્ન પર્યાય માટે આત્મ અંગના અવયવો પણ કહીયે ॥૩॥

જે કારણ કારજ જાવે, વરતે પર્યાય પ્રજાવે ॥ પ્રતિ સમયે વ્યય ઉત્પાદિ, ફેયાદિક અનુગત સાદિ ॥ સુ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—ઠતી પર્યાયો પ્રવર્તે તેને કારણ કહીએ અને કારણ હોય તે અવશ્ય કાર્ય કરે અને પ્રજાય પોતાના પ્રજાવે વર્તે તેથી પ્રતિ સમય વ્યય ઉત્પાદિ એટલે કારણપણેથી કાર્યપણે ઉપજે અને કાર્ય કરી પાઠા કારણ પણે ઉપજે તેથી દર સમય વ્યય ઉત્પાદિ થયા કરે અને નવા નવા ફેયને જાણવાથી તેની સાદિ પણ કહીએ. ઉક્તંચ:—“પરિગમનં પજ્જાઓ” એટલે પ્રજાયો એક કાર્ય રૂઢી રીતે કરી વીજા કાર્યમાં જાય, એક કાર્યપણે ઉપજેલા ત્યાંથી વિણસી વીજા કાર્યપણે ઉપજે તેમજ દર સમય પ્રજાય પ્રવાહ જાણવો ॥ ૪ ॥

અવિજાગી પર્યાય જેહ, સમવાયી કાર્યના ગેહ ॥ જે નિત્ય ત્રિકાલી અનંત, તસુ ફાયક જાવ મહંત ॥ સુ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—પ્રતિ પ્રદેશે અવિજાગી જે ઠતી પર્યાય રહ્યા છે તે આત્માથી અજ્ઞેદપણે સમવાય સંબંધે છે અનાદિ સંબંધે પણ કહીએ અને તે પ્રજાયોને સર્વેસમય કાર્ય સમવાય એટલે કાર્ય સંબંધ છે એટલે તે કાર્યના ઘર છે. તે અવિજાગી પર્યાયો નિત્ય છે, ત્રિકાલી છે, અશ્વંત છે, તેમાંથી

એક પર્યાય પણ કોઈ કાલે ઘટે વધે નહીં તેથી અક્ષય છે, સ્વતંત્ર છે. અપ્રયાસે કાર્યકારી છે એટલે વિના પ્રયાસે પણ સહજ સ્વજાતિક કાર્ય થયાં કરે. તેમાંના જ્ઞાનના અનંત પર્યાયોમાં પરમ જ્ઞાયકજ્ઞાવ રહ્યો છે તે પર્યાયો વધે પોતે પોતાને અને અન્ય દ્રવ્યના ગુણ પર્યાયોને જાણવાની મહત્ત શક્તિ રહી છે તે શક્તિ પ્રજુજીને તો વ્યક્તિ પણે થઈ તેથી તે જ્ઞાનાદિક અનંત ગુણોના જ્ઞાતા જોક્તા છે ॥ ૫ ॥

જે નિત્ય અનિત્ય સ્વજાવ, તે દેખે દર્શન જાવ ॥ સામાન્ય વિશેષનો પિંમ, દ્રવ્યાર્થિક વસ્તુ પ્રચંમ ॥ સુ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-વસ્તુના જે નિત્યાનિત્ય સ્વજાવ તેને પ્રજુજી દર્શનજાવે કરી દેખે છે તેથી પ્રજુ સામાન્ય અને વિશેષ લક્ષણના એકત્વ પિંમ આત્મ દ્રવ્ય છે તે દ્રવ્યપણે સદા ઠતીવત છે અને પ્રચંમ કે૦ મહા-વીર્યવંત (વલંત) વસ્તુ છે ॥ ૬ ॥

ઈમ કેવલ દરશન નાણ, સામાન્ય વિશેષનો જાણ ॥ દ્વીગુણ આતમ શ્ર-જાણ, ચરણાદિક તસુ વ્યવસાણ ॥ સુ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-એમ પ્રજુજી કેવલદર્શન અને કેવલજ્ઞાનવંત ઠો એટલે વસ્તુના સામાન્ય વિશેષ જાવ પ્રકાશ કરવાવાલા સૂર્ય ઠો ઉપયોગમયી આત્મા છે અને તે ઉપયોગ સામાન્ય વિશેષ વે પ્રકારે છે ઉક્તંચ “ઉવ-ઓગમથો અપ્પા, ઉવઓગો દુવ્વિઅપ્પો ” એટલે આત્મા દર્શન જ્ઞાન-મયી છે. અને ચરણાદિક તસુ વ્યવસાણ કે૦ જ્ઞાન ઉપયોગ અને દર્શન ઉપયોગમાં ધિરતાણ રમણ તેનુંજ નામ ચારિત્ર કહીણ વલી જ્ઞાન દર્શનના અનંત પર્યાયમાં ધિરતાણ ઉપયોગ રમે તિહાં રાગાદિ વિજ્ઞાનનો અવકાશ નથી માટે પરમ વીતરાગતાણ શુદ્ધાત્મજાવમાં ધિરતા તેનેજ ચારિત્ર કહિણ અને આદિ શબ્દે ઉપયોગમાં આત્મ અંગ અને આત્મ ગુણપર્યાય અવાધિતપણે રહે તેને અવ્યાવાધ ગુણ કહીણ, ઉપયોગને ધિર અડોલ અકંપ રાખવાવાલી નિજ શક્તિને

१६ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

अचल अनंत वीर्य कहीए, शुद्ध उपयोगमां थिर रहेलो आत्मा परम समाधि जोगवे ठे माटे तेने परम समाधि कहिए, कोई प्रकारनो जय आवे नहीं माटे निर्जय कहिए वली कोई प्रकारे आकुलता आवे नहीं माटे निराकुल कहीए, उपयोगमां अन्य प्रवृत्ति नथी माटे परम निवृत्ति कहीए, शुद्धोपयोगवंतने परतंत्रता नथी माटे परम स्वतंत्रता कहीए, शुद्धोपयोगी आत्म गुणमांहे परम तृप्तिवंत ठे माटे परम तप कहीए, थिर उपयोगवंत स्वपरद्रव्य चाव प्राणनी हाणी करतो नथी तेथी परम द्रुमा कहीए वली सर्वे जीवोनी सत्ता समान जाणे ठे कोईने हीण अधिक जाणतो नथी माटे परममार्दव कहीए, अहींआं स्वपर जीवने वंचवुं ठगवुं नथी वक्रता नथी माटे परम आर्यव कहीए, अहींआं परद्रव्यनी कामना इष्ठा मूर्छा ग्राहकता व्यापकता रक्षकता स्पृहा नथी माटे परम मुक्ति कहीए एम सहज शुद्धात्म अनंत गुणो उपयोगमांज चासे ठे. ए प्रमाणे व्यवसाय के० ज्ञानदर्शन शुद्धोपयोग व्यापारमां चरणादिक अनंत गुणो आव्या जाणवा ॥ ७ ॥

द्रव्य जेह विशेष परिणामी, ते कहीए पञ्जव नामी ॥
ठती सामर्थ्य डजेदे, पर्याय विशेष निवेदे ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थ:-द्रव्य पोते सामान्य ठतां विशेष परिणामी ठे एटले एक द्रव्यमां अनंत स्वपर्याय अने अनंत स्वपर्यायमां एक द्रव्यपणुं माटे पर्यायनामी कहीए. उक्तंच:-“ ॥ गुणाणामासर्जं द्रवं, एक द्रवसिया गुणा ॥ लखखणं पञ्जवाणंतु, उन्नर्जं निस्सिहिआ जवे ” ॥ एटले अनंत पर्याय लक्षणवंत द्रव्य जाणवो. ते पर्यायो ठती अने सामर्थ्य एम वै जेदे ठे, ठती पर्याय क्षेत्र विस्तारपणे सर्वे प्रदेशमां अनन्तानंता रह्या ठे अने ते स्वकाले सामर्थ्य पणे उर्द्धताए आवी कार्य करे ठे. एटले तिर्यक् क्षेत्र विस्तारपणे जे रह्या ते ठती पर्याय कहीए अने स्वकाले उर्द्धताए आवी आप आपणुं कार्य करे ते सामर्थ्य पर्याय

कहीए 'एम विशेष पर्यायने निवेदे के० विशेषे जोगवे ठे ॥ ८ ॥

तसु रमणे जोगनो वृंद, अप्रयासी पूर्णानंद ॥ 'प्रगटी
जस शक्ति अनंती, निज कारज वृत्ति स्वतंती ॥ सु० ॥ ९ ॥

अर्थ:-ते अनंत स्व शुद्ध रम्य पर्यायमां रमण तेथी दरेक समये
समकाले अनंतानदनो जोग ठे. अने ते पर्याय प्रयुंजवामा अने जोग
जोगववामां कोई प्रकारे कोई वखत पण प्रयास करवो पडतो नथी
पण सहेजे पर्याय प्रवर्तते ठे अने सहेजे जोग आनंद उपजे ठे एवी
जेने अनंती शक्ति स्वतंत्र प्रगट थई ठे. तेथी सकल गुणोनी आप
आपणा कार्योंनी प्रवर्ती सहज स्वचावे स्वतंत्रपणे थाय ठे ॥ ९ ॥

गुण डव्य सामान्य स्वजावी, तीरथपती त्यक्त विजावी ।
प्रजु आणा जक्ते लीन, तिणे देवचंड पद कीन ॥ सु० ॥ १० ॥

अर्थ:-प्रजु, गुणे अने डव्ये सामान्य स्वजावी ठे. चतुर्विधि संघने
तारवानो मार्ग स्थापन करवावाला तेथी तीर्थपती. जेणे सकल विजाव
तज्यो ठे एम ठतां पण उदय प्रजावे जिव जीवोने देशना आपी तारे
ठे पण तेनुं ममत्व करता नथी जे जीव प्रजुजीनी आणा सेववामां
लयलीन थयो तेणे देवमा चंडमा समान एवं पोतानु सिद्धि पद
प्रगट कयुं, करे ठे अने करशे ॥ १० ॥

॥ अथ चतुर्थ श्री महाजस जिन स्तवन ॥

आत्म प्रदेश रंगथल अनुपम, सम्यकदर्शन रंगरे, निज
सुखके सधैया ॥ तुं तो निज गुण खेल वसंतरे ॥ निज० ॥
पर परिणति चिंता तजी निजमें, ज्ञान सखाके संगरे ॥ नि० ॥ १ ॥

अर्थ:-आत्माना असंख्याता प्रदेशमां रहेली ज्ञानदर्शन चरण
वीर्यादि अनंत आत्म शक्ति ते अनंत आनंद आपवावाली ठे माटे

१७ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

रंग स्थानक तेनेज कहीए के ज्यां अनंत आनंद आवे. अने जे विष-
यनो आनंद ते तो अथिर परतंत्र बहु रोगो अने कर्मबंधनुं कारण ठे
तेमां विषयरोग वशे अज्ञानीने जोगबुद्धिए आनंद माळूम पने
ठे पण आत्म सत्ताचूमिमां रहेलो आत्मीक आनंद तेने एहवा उपच-
रीत आनंदनी उपमा लागी शके नहीं एवो अनुपम निरुपचरीत
परम आणंद ठे. पण ज्यारे जीव मिथ्यात्व बुद्धिए थयेली विपर्यास
वासना तजे अने सम्यक्दर्शन प्रगट आय तोज ते आणंद लई
शके तो सम्यक्दर्शने करी रंग आवे. माटे सम्यक्दर्शन सहित
आत्म सिद्धि सुखना दातार श्री महाजस जिनेश्वर महाजस-
वंतने आत्म सिद्धि सुखना साधक चव्यजीवो सेवो-ध्यावो. हे शा-
श्वतसुख अजिलाषी ! जेमां अनंत पर्यायनो वास ठे एहवा आत्मगुण
रूप वसंतमा निरंतर खेलो. पुद्गल परिणतिथी कोई काले पण सुख
होय नहीं केमके ते अनंत वर्णणाथी निपजेली माटे विनाशीक अने
आपणी इछाए रहे नहीं, आपणी इछाए वत्तें नहीं एम ठतां पण मूढ
जीव ए मांहे त्रमथी सुख मानी उलटो प्रयास करी फोगट श्रम
खेद जोगवे ठे. एमां उमेद करवाथी नाउमेदपणुं आय, ए मांहे
सुखनी आशा राखवाथी निराशपणुं आवे माटे पर परिणतिनी
आशा तजी शुद्ध दर्शन ज्ञान चरणमय निजात्म परिणतिमां खेलो.
परपरिणतिनुं चिंतवन तेक्लेश मात्र ठे माटे ते तजी ज्ञानमित्र साथे
अखंड स्वतंत्र शुद्धात्म परिणतिमां खेलो तेथीज एकांतीक अत्यंतीक
आनंद उपजे. अहिंआं कांई क्लेश के परतंत्रता ठे नहीं ॥ १ ॥

वास वरास सुरुचि केशर घन, ठांटो परम प्रमोद रे ॥ नि०
आत्म रमण गुलाबकी लाळी, साधक शक्ति विनोदरे ॥
निज० ॥ २ ॥

अर्थ:-शुद्धात्म परिणतिमां उपयोगनो वास करवो ते रूप वरासनी
शितल सुवासना द्यो अने शुद्धात्म गुण समुदायमां रूमी परम रूचि

रूप जथाबंध केशर परमानंदे निज अंगे ठांटो अने रम्य आत्म
गुणमां रमण रीझ रक्त परिणाम रूप गुलालनी लाळी आत्म अंगे
मढे तेथी साधक जीवने आपणी अनंत स्वतंत्र शक्तिनो विशेष
प्रमोद हर्ष उपजे ॥ १ ॥

ध्यान सुधारस पान मगनता, जोजन सहज स्वजोगरे ॥
॥ निज० ॥ रिंऊ एकत्त्वता तानमें वाजे, वाजिंत्र सनमुख
योगरे ॥ निज० ॥ ३ ॥

अर्थ:-देहिक कार्यप्रवृत्तिथी मन वचन कायाना जोगने निवारी
निवृत्ति लेई उपयोगने, एक शुद्धात्म ध्येयमां लाववो, थिर अडोल
अकंप करवो तेनुं नाम ध्यान कहीए, ते ध्यान रूप अमृत पानथी मग्न
थवुं ते परम मग्नता जाणवी अने आत्म गुणोना सहज सुजोग रूप
जोजन जाणवुं. परमानंद स्वगुण परिणतिमां रीऊ तथा आत्म गुणना
अनंत पर्यायमां एकता रूप अखंरु भाराए तान लायुं ते तान कहीए
अने मन वचन काय योगनी प्रवर्त्ती अन्य कार्यथी तूटी संजम
कार्य सन्मुख लागी ते योग सन्मुख रूप वाजिंत्र कहीए ॥ ३ ॥

शुक्लध्यान दोरीकी ज्वाला, जाले कर्म कठोररे ॥ निज०
शेष प्रकृति दल खिरण निर्जरा, जस्म खेल अति जोररे ॥
निज० ॥ ४ ॥

अर्थ:-सकल अव्ययना अव्यय गुण पर्याय लक्षण जिन जिन विचारी
जे जेना ते तेनामां समावी पर लक्षणथी परम उदासिन्न थवुं ते
पृथक्त्ववितर्क स्वपर विचार नामा शुक्लध्याननो पहेलो पायो
अने आपणा अनंत पर्यायो गुणोमां अने गुणो अव्ययमां संक्रमावी
अजेद निर्विकल्प उज्ज्वल समयानंतर अखंड ध्यानरूप शुक्लध्या-
नना एकत्ववितर्क अपर विचार नामा बीजा पायानी ज्वालित्य
ज्योति रूप होलीनी ज्वालामां कर्मरूप कठोर काष्ठ वाली जस्म करी

૨૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

સ્વાસ્ત્ય ઉઠાવી ચૌદમા ગુણગાણના અંતે શેષ વાર તેર પ્રકૃતિ દસ
સ્વેચ્છા રૂપ નિર્જરા તે વ્યુદ્ધિજ્ઞક્રિયા નિવૃત્તિરૂપ જસમ્ સ્વેચ્છા અતિ
જોરે કરી સકલ કર્મ પાપમલ ધોઈ શુદ્ધ બ્રહ્મરૂપ પરમ સિદ્ધિ પામે ॥૪

દેવ મહાજસ ગુણ અવલંબન, નિર્જય પરિણતિ વ્યક્તિરે ॥
નિજ ૦ ॥ જ્ઞાને ધ્યાને અતિ બહુમાને, સાધે મુનિ નિજ
શક્તિરે ॥ નિજ ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-શ્રી મહાજસ દેવના પૂર્ણ નિર્મલ ગુણ જાણી તેજ અવલં-
બને અને ગુણધ્યાને અને અતિ સન્માને જીવિ જીવો નિર્જયપણે
આત્મગુણની આત્મ પરિણતિની પૂર્ણ પ્રગટતા પામે. મુનિઓ પમ નિજ
શુદ્ધાત્મ શક્તિ સાધે ॥ ૫ ॥

સકલ અજોગ અલેસ અસંગત, નાર્દિં હોવે સિદ્ધ રે ॥
નિજ ૦ ॥ દેવચંદ્ર આણામેં खेलે, ઉત્તમ યુદ્ધિ પ્રસિદ્ધ રે ॥ નિ ૫

અર્થ:-અને મન વચન કાયા તથા અન્ય સર્વે પુદ્ગલ યોગ રહિત
તથા લેશ્યા રહિત અને પર સંગ રહિત હોય ઘટલે જોગાદિકથી નાહી
ધોઈ સિદ્ધ થઈ શિવ મહેલમાં શિવવધુ સંગે સાદિ અનંત સ્વતંત્ર
આનંદ જોગવે. દેવચંદ્ર મુનિ કહે છે કે જે જિનેશ્વરની શુદ્ધ સ્યાદ્વાદ
આણામાં खेलવું તેજ ઉત્તમ સિદ્ધિ સુખ પામવાનું ઉત્તમ પ્રસિદ્ધ
સાધન છે ॥ ૬ ॥

॥ अथ पंचम श्री विमलजिन स्तवन ॥

॥ राग—कडखो ॥

धन्य! तुं धन्य तुं! धन्य! जिनराज तुं, धन्य! तुज शक्ति
व्यक्ति सनूरी ॥ कार्य कारण दशा सहज उपगारता, शुद्ध
कर्तृत्व परिणाम पूरी ॥ धन्य० ॥ १ ॥

अर्थ:—हे श्री विमलनाथ स्वामी तुं धन्य ॥ के मोहादिक सकल
कर्म शत्रुने जीती आत्म सत्ताजूमि पोताने तावे करी अखंड राज्य
जोगवो ठो. वली ज्ञान दर्शन चरण वीर्यादिक तादरुं भन ठे. वली
धन्य! तमने के हमारा सरस्वा रंक जीवोने सहज आत्म शुद्धतारूप
धन दर्शावी धनवंत करो ठो ए आदि अनेक प्रकारे तमने धन्य! ठे.
धन्य! तमारी शक्ति के जे महा तेजवंत व्यक्त (प्रगट) थई ठे
ज्ञानादिक सकल गुणकार्यरूप कार्यदशा तथा ते कार्यना कारण
रूप ठती पर्यायनी प्रवृत्ती एम कार्य कारण दशा ए वझे तमारी
तमाराभां अजेदपणे ठे वली हमारा पण आत्म सिद्धि कार्यना परम
कारण तमेज ठो वली प्रजुजी कारण विना सहज स्वप्तावे जिव
जीवोने उपकार करे ठे ज्ञानादि अनेक कार्यनी कर्तृती पूर्ण पर्याये
अने पूर्ण परिणामे करो ठो एटले परपरिणामीकता टाळी शुद्ध सद्-
भाव परिणामे आत्मीक अनंत कार्य करो ठो ॥ १ ॥

आत्म प्रज्ञाव प्रतिज्ञास कारज दशा, ज्ञान अविज्ञागि
परजय प्रवृत्ते ॥ एम गुण सर्व निज कार्य साधे प्रगट, ज्ञेय
दृश्यादि कारण निमित्ते ॥ धन्य० ॥ २ ॥

अर्थ:—हे प्रजुजी! तमने पोतानाज प्रज्ञावथी स्वसिद्धि रूप कार्य
सिद्ध करवुं जास्युं तेथी ज्ञानादिकना ठती अविज्ञागि पर्यायो कार्य
सन्मुख प्रवर्त्या एटले समस्त गुणोना ठती अविज्ञागी पर्यायो आप

૨૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંડ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

આપણા કાર્ય સન્મુખ પ્રવર્ત્યા તેથી પ્રગટપણે કાર્ય સિદ્ધ થયું અને
જેયનું જાણવું તથા દેખવું તે નિમિત્ત કારણ માત્ર છે પણ ઉપાદાન
પણે તો પોતાના ઠતી પર્યાયો સકલ સ્વસ્વકાર્યમાં પ્રવર્તવાથી કાર્ય
સિદ્ધિ થાય છે. એમ હમારા પણ ઠતી પર્યાયો પર પ્રવર્તીમાં જોમાયેલા
છે ત્યાંથી તોડી હમારા જ્ઞાનાદિ આત્મ કાર્ય સન્મુખ પ્રવર્તીવીશું તો
હમારું પણ કાર્ય સિદ્ધ થશે એમાં કંઈ શંકા નથી ॥ ૨ ॥

દાસ બહુ માન નાસન રમણ એકતા, પ્રજ્ઞુ ગુણાલંબની
શુદ્ધ થાયે ॥ બંધના હેતુ રાગાદિ તુજ ગુણ રસી, તેહ સાધક
અવસ્થા ઉપાયે ॥ ધન્ય તું ॥ ૩ ॥

અર્થ:-તાહરી આજ્ઞા સેવવાવાલા તાહરા દાસને તાહરા ગુણોનો
પરમ આદર બહુ સન્માન આવવાથી તાહરા ગુણો યથાર્થ નાસે અને
રમણ પણ તમારા શુદ્ધ ગુણોમાં થાય અને સાધકના પરિણામ વિષયા-
દિક પુદ્ગલ ગુણોમાં જોમાયેલા તે ત્યાંથી તુટી તાહરા શુદ્ધ ગુણોમાં
એકત્વપણે રમે તે સાધક પ્રજ્ઞુ ગુણ આલંબની થઈ પોતાના જ્ઞાનાદિક
ગુણો રાગ રહિત કરી શુદ્ધ થાય અને કર્મબંધના હેતુ રાગાદિ તથા
મન ઈન્દ્રિયો આદિ પર ગુણ રસી હતા તે પ્રજ્ઞુ ગુણ રસી થઈ પોતાની
શુદ્ધ સિદ્ધિની સાધક દશા ઉપજાવે એટલે બંધ હેતુતા ટલી મોક્ષ
હેતુ થાય ॥ ૩ ॥

કર્મ જંજાલ ગુંજનકરણ યોગ જે, સ્વામી પ્રક્ટિ રમ્યા ધિર
સમાધિ ॥ દાન તપ શીલ વ્રત નાથ આણા વિના, થઈય બાધક
કરે પ્રવ ઉપાધિ ॥ ધન્ય ॥ ૪ ॥

અર્થ:-પંચ ઈન્દ્રિયો અને મનવચન કાયાના યોગ પરદ્રવ્યમાં રક્ત
થઈ કર્મ જંજાલ નિપજાવે છે. જ્યાંસુધી પ્રજ્ઞુની આજ્ઞા જાણી આદરી
નથી ત્યાંસુધી આત્મા કર્મચેતનાપણે અને કર્મફલચેતનાપણે પરિ-
ણમ્યો થકો પુદ્ગલ ક્રિયાથી સુખ થાય એટલે પુદ્ગલ ત્યાગ ગ્રહણ

પ્રવર્તિથી સુખ થાય ઠે એમ જાણી ત્રણે યોગો અને પંચે ઇંદ્રિય પુદ્ગલ ક્રિયામાં પ્રયુજે તે વડે આઠે કર્મની જાલ ગુંથો પોતેજ તેમાં ફસાયો બંધાયો રહે પણ જ્યારે પ્રજ્ઞની આજ્ઞા જાણે સન્માને આદરે ત્યારે તે પંચેંદ્રિયો અને ત્રણે યોગ થિર સમાધિમાં રમે અને પ્રજ્ઞની આજ્ઞા વહારનું દાન શીલ તપ વ્રતાદિ જાવધર્મ વિના એકાંતે શ્વલોક આહારાદિ અર્થે, પરલોક દેવાદિ અર્થે, અપમાન ટાલવા અને માન મેલવવા અર્થે જે જે અનુષ્ઠાનો આદરે તે તે કર્મબંધનાં કારણ થઈ જવ ઉપાધિને વધારનાર થાય ॥ ૪ ॥

સકલ પરદેશ સમકાલ સવિ કાર્યતા, કરણ સહકાર કર્તૃત્વ જાવો ॥ ડ્રવ્ય પરદેશ પર્યાય આગમપણે, અચલ અસહાય અક્રિય દાવો ॥ ધન્ય૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:- પ્રજ્ઞને સર્વે સમય સમકાલે સર્વે કાર્યની કારણતાના કરણ રૂપે ઠતી અવિજ્ઞાગી પર્યાય અનંતા ઠે તે ઠતીપર્યાયરૂપ કરણની પ્રવર્તિ રૂપ કારણની સહાયે સર્વે કાર્ય સમકાલે થયા કરે ઠે પણ ડ્રવ્યના પ્રદેશરૂપ પર્યાય આગમમાં કહ્યા પ્રમાણે અચલ અસહાય અને અક્રિયપણે ઠે ઇટલે પ્રદેશ કાઈ કાર્ય કરતા નથી પણ પ્રદેશને આધારે ઠતી અવિજ્ઞાગી પર્યાયો રહ્યા તેજ કાર્ય કરવાના કારણપણે પ્રવર્તે ઠે ॥ ૫ ॥

ઉત્પતિ નાશ ધ્રુવ સર્વદા સર્વની, ષટ્ગુણી હાનીવૃદ્ધિ અન્યૂનો ॥ અસ્તિ નાસ્તિત્વ સત્તા અનાદિ થકો, પરિણમન જાવથી નહીં અજૂનો ॥ ધન્ય૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-તે ઠતી પર્યાયો સર્વે સર્વદા કાર્યપણે ઉપજે અને કારણ પણેથી વિણસે વલ્લી કાર્યપણેથી વિણસી કારણપણે ઉપજે વલ્લી આવીર્જાવપણે ઉપજે અને તીરોજાવપણેથી વિણસે વલ્લી તીરો જાવપણે ઉપજે અને આવીર્જાવપણેથી વિણસે વલ્લી શ્વદ્ગુણી વૃદ્ધિ હાણી પણે ઉપજે વિણસે તેની વિગત:-

२६ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

अस्तिपणुं ठे अने परद्रव्य परक्षेत्र परकाल अने परजाव रुप थवानी सत्ता स्वद्रव्यादिकमां नथी एटले परद्रव्य परक्षेत्र परकाल अने परजाव रुप न थवा देवानी सत्ता द्रव्यमां ठे तेनेज नास्तिस्वजाव कहीए. एम सदा स्वद्रव्यादिके रहेवुं ते अस्तिस्वजाव अने परद्रव्यादिके थवानो स्वजाव पोतामां नहीं ते नास्तिस्वजाव कहीए. ते नास्तित्वस्वजाव पण द्रव्यमां ठतो ठे अस्तित्वस्वजाव सर्वे समय स्वद्रव्यादिकने ठतीपणे राखे अने नास्तिस्वजाव ते परद्रव्यादिकपणे न थवा दे ए बने स्वजाव द्रव्यना द्रव्यथी अज्ञेदपणे जाणवा. एम नित्य स्वजाव, अनित्यस्वजाव, ज्ञेदस्वजाव, अज्ञेदस्वजाव, ज्ञव्यस्वजाव, अज्ञव्यस्वजाव, एम द्रव्यना सामान्य विशेषादि अनेक स्वजाव द्रव्यमां द्रव्यथी अज्ञेदपणे ठे तेमांथी मुख्यपणे कोई कोई ठेकाणे ओठा अधिका मुख्य स्वजाव दर्शाव्या ठे पण द्रव्य अनंत स्वजावी ठे. ते सर्वे स्वजावना परिणमन जाव सहित द्रव्य अनादिनो ठे पण नवो परिणमन जावी थयो नथी. सर्वे समय आप आपणी परिणामीकताने कोई द्रव्य के कोई गुणो के कोई पर्यायो चूके नहीं, कोईनी परिणामीकता कोईथी रोकाय नहीं माटे शुद्धात्म परिणामीकता अखंड जाणी निर्जय निराकुलपणे स्व ठती पर्यायना अनंत स्वतंत्र आनंदमां मग्न रहेवुं. ज्यांसुधी आत्म शुद्धतानुं ज्ञान नथी त्यांसुधी जीव विज्ञावतामां रमी दुःखी रहे ठे पण शुद्धात्म ज्ञान थया आदस्या पढी विज्ञावतानो अंश रहे नहीं तो दुःख शाने होय ? माटे आत्मा पूर्ण स्वगुण पर्यायने जाणी परमानंद जोगी थाय माटे अवसर पामी प्रमाद ठोकी शुद्ध सदागम सेवी परमानंद जोगी थवुं एज उपदेश ठे ॥ ६ ॥

ईणी परे विमल जिनराजनी विमलता, ध्यान मन मंदिरे जेह ध्यावे ॥ ध्यान पृथक्त्व सविकल्पता रंगथी, ध्यान एकत्व अविकल्प आवे ॥ ७ ॥

अर्थ:-ए प्रमाणे विमल जिनेश्वरनी पूर्ण विमलता उलखी मन मंदिरमां विमलतानुं ध्यान ध्याय ते प्रत्येक डव्यना चिन्न चिन्न गुण पर्यायोना चिन्न चिन्न विचार रूप पृथक्त्ववितर्क नामा सविकल्प ध्यान रंगे करी करे तेज पुरुष स्वगुण पर्याय स्वडव्यथी अजेदपणे जाणे अने तेनेज एकत्वपणे विकल्प रहित शुरू शुक्लध्यान आवे. पण जिन आझाथी जे विमुख ठे ते सूत्रना अजिप्राय जाण्या विना ध्येय केवो अने ध्यान विधि केवी तेने ते शुजाणे ? अर्थात् नज जाणे. माटे सद्गुरू सगेरहि शुरू ध्येय अने शुरू ध्यान विधि जाणी शुक्ल-ध्यान माटे उद्यम परिणामी थवुं एटलेज घनघाती कर्मनो नाश करी शकाय ॥ ५ ॥

उक्तंच “ जो जाणइ अरिहते, दव गुण पज्जवंतेहिं ॥ सो जाणइ अप्पाणं, मोहो खलु जाहि तस्स लयं ” वीतरागी असंगी अनंगी प्रज्जु, नाण अप्रयास अविनाश धारी ॥ देवचंड शुद्ध सत्ता रसी सेवतां, संपदा आत्म शोभा वधारी ॥ धन्य ० ॥ ६ ॥

अर्थ:-प्रज्जुने राग सर्वांशे नाश थयो ठे अने पर डव्यादिकनो संग नथी तथा औदारिकादि पुद्गलीक विनाशीक अंग पण नथी तेथी ज्ञान दर्शन चरण अने वीर्यादि अनंत गुणो परम निर्मल अने थिर थया ठे अने अंग रहित तथा पर संग रहित थया माटे ते गुणो मलिन थवाने निमित्त पण नथी अने जेना ज्ञानादि गुणो, विना-प्रयासे सहज स्वतंत्रपणे सकल समय पूर्ण पर्याये प्रगटपणे वर्त्ते ठे अने पोतानुं आत्म अंग अने आत्मिक रिद्धि अनंतकालसुधी अक्षय अविनाशीपणे प्रगट सिद्धता पाम्या ठे एहवा चारे निकायना देवोमां चंडमा समान शुरू सत्ता रसी प्रज्जुजीने शुरू सत्ता रसीठं थई सेवे ते स्वज्ञावीक आत्मीक संपदा धारी थाय ॥ ६ ॥ संपूर्ण ॥

१७ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

॥ अथ षष्ठम श्री सर्वानुभूति जिन स्तवन ॥

॥ जगजीवन जगवालहो ॥ ए देशी ॥

जग तारक प्रभु वीनवुं, विनतनी अवधाररे ॥ तुज
दरशन विण हुं जम्यो, काल अनंत अपाररे ॥ जग० ॥१॥

अर्थः—शुद्धात्म अनंत गुण पर्यायनो सकल समय जेने अनुभव
विलास ठे एवा सर्वानुभूति नामा ठठा तीर्थकर जग जीवोना तारक
तमारा आगल हुं अरज करुं हुं ते माहरी अरज अवधारो. तमारा सरखा
उपकारीनी आणा अणजाणतो तमारा दर्शावेला जीवादिक नव
पदार्थना जाव मने दर्श्या नहीं त्यांसुधी देहादिकनी ममताए ज्ञाना-
वरणादिक आठ कर्म बांधी जव वनमां चूलो जटकी अनादि अनंत
अपार काल आज सुधी में बहु दुःख सह्यां ॥ १ ॥

सुहम निगोद जवे वस्यो, पुद्गल परिअट्ट अनंतरे ॥
अव्यवहारपणे जम्यो, दुद्धक जव अत्यंतरे ॥ जग० ॥ २ ॥

अर्थः—सूक्ष्म निगोदमां अनंत पुद्गलपरावर्त्तन कस्यां अने अनंत
कालसुधी व्यवहार राशीमां पण आव्यो नहीं. बलवंत पुरुषना एक
श्वासोश्वासमां अठार वखत जन्म्यो अने सत्तर वखत मरण कखुं
एम दुद्धक जव अंतरहित कर्या वली कषाय अने मरणांतिक समुद्-
घातनी वेदना वारंवार सही विश्राम न पाम्यो ॥ २ ॥

व्यवहारे पण तिरिव गते, ईग वण खंफ असन्नीरे ॥
असंख्य परावर्त्तन अयां, जमियो जीव अधन्नेरे ॥ जग० ॥ ३ ॥

अर्थः—व्यवहार राशीमां आव्या पठी पण तिर्यच गतिमां एकें-
द्रिय वनस्पति अने असंज्ञीपणामां असंख्यातां पुद्गलपरावर्त्तन
कर्यां. एम मारा ज्ञान दर्शनादि निज धन विना अधन्न एहवो हुं
नीचपणामां जम्यो ॥ ३ ॥

सूक्ष्म थावर चारमें, कालह चक्र असंख्यरे ॥ जन्म
मरण बहुलां कल्यां, पुद्गल जोगनी कंखरे ॥ जग० ॥ ४ ॥

अर्थ.—बली पृथ्वी, अप, तेज अने वायु ए चार सूक्ष्म स्थावरमां
असंख्याता कालचक्रसुधी उपज्यो मख्यो. एम पुद्गल जोगनी
आकांक्षाए तथा आहारादि चार सज्ञा वशे अथाग जन्म मरण कर्त्ता ॥ ४ ॥

उधे वादर जावमें, वादर तरु पण ईमरे ॥ पुद्गल अढी
लागट वस्यो, नाम निगोदे प्रेमरे ॥ जग० ॥ ५ ॥

अर्थ.—ओधे वादर जावमां एटले वादर निगोद साधारण अनत
काय वनस्पतिमां पण सरवाले अढी पुद्गलपरावर्त्तन सुधी लागलो
जन्म्यो ॥ ५ ॥

स्थावर थूल परितमें, सीत्तर कोमाकोडिरे ॥ आयर जन्म्यो
प्रभु नवि मिढ्या, मिथ्या अविरती जोडिरे ॥ जग० ॥ ६ ॥

अर्थ.—वादर प्रत्येक पंचे थावरमां सीत्तर कोमाकोडी सागरोपम
जन्म्यो पण तुम समान तारक दीनदयाल मढ्यो नहीं तेथी मिथ्यात्व
अने अविरती संगे रह्यो ॥ ६ ॥

विगलपणे लागट वस्यो, संखिज वास हजाररे ॥ वादर
पेज्ज वणस्सई, जू जल वायु मकाररे ॥ जग० ॥ ७ ॥
अनल विगल पज्जतमें, तस जव आयु प्रमाणरे ॥ शुद्ध
तत्त्व प्राप्ति विना, जटक्यो नव नव ठाणरे ॥ जग० ॥ ८ ॥

अर्थ.—अपर्याप्ता विकलेंद्रियपणे लागलो संख्याता हजार वरस
सुधी जन्म्यो अने वादर प्रत्येक पर्याप्ता वनस्पति तथा पृथ्वी अप अने
वायुमां तथा अग्नि तथा पर्याप्ता विकलेंद्रियमां ते ते जवना आयु
प्रमाणमां शुद्ध देव, शुद्ध गुरु, शुद्ध धर्मनी प्राप्ति विना नवे नवे
स्थानके जटक्यो ॥ ८ ॥

३० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

साधिक सागर सहस दो, जोगवीयो तस जावेरे ॥ एक
सहस साधिक दधी, पंचेंद्रि पद दावेरे ॥ जग० ॥ ए ॥

अर्थः—सरवाले वे हजार सागरोपमथी कांईक अधिक ते जावने
जोगव्यो. एक हजार सागरोपमथी कांईक अधिक पंचेंद्रियपणामां जम्यो.

पर परिणति रागीपणे, पर रस रंगे रक्तेरे ॥ पर ग्राहक
रक्षकपणे, पर जोगे आशक्तेरे ॥ जग० ॥ १० ॥

अर्थः—पुद्गल परिणतिना रागीपणे, पुद्गल परिणति रस रीझे
रक्त थईने, पुद्गल परिणति ग्रहणताए तथा परपरिणति रक्षणप्रवृत्तिए,
परपरिणति जोग जोगववानी आशक्ती लोळुपताए शुद्धात्म तत्त्व दर्शयुं
नहीं तेथी एवां ज्रमण कल्यां ॥ १० ॥

शुद्ध स्वजाति तत्त्वने, बहुमाने तद्धीनरे ॥ ते विजाती
रसता तजी, स्वस्वरूप रस पीनरे ॥ जग० ॥ ११ ॥

अर्थः—जे पुरुष शुद्ध स्वजाती तत्त्व के० आत्म जातीथी उपन्या जे
शुद्ध ज्ञान दर्शन चरण सुख वीर्यादिक सार तत्त्व तेनो रसीउं थई
तत्त्वबहुमाने तत्त्वमां लीन थयो ते विजाती के० पुद्गलथी उपन्या
वर्ण गंध रस स्पर्श आकार शब्द उद्योत कान्ती बाया प्रज्ञा लोही
मांस वीर्य त्वचा रत्न मणि माणिक सुवर्ण रूपुं देव देवी नर नारी
तिर्यच संतान कुटुंब औदारिकशक्ति वैक्रियशक्ति आहारकशक्ति
तैजसशक्ति कर्मणशक्ति ए आदि जे जे पुद्गलोथी उपजे ठे ते सर्वे
पुद्गल जाती एटले आत्माने ए विजाती ठे. ते सकल विजातीना
रस आस्वादने तजे ते पोताना ज्ञान वीर्यादि शुद्ध स्वस्वरूप रसे पुष्ट
थाय एटले सकल कर्म अरि नाश करवानी उत्कृष्ट शक्ति पामे अने
ज्ञानादि स्वगुणोमां अचल वीर्य रूप परम स्थिरता पामे ॥ ११ ॥

श्री सर्वानुज्जति जिनेश्वरू, तारक लायक देवरे ॥ तुज
चरणे शरणे रह्यो, टले अनादि कुटेव रे ॥ जग० ॥ १२ ॥

અર્થ:-શ્રી સર્વાનુજૂતિ જિનેશ્વર તેજ જ્ઞાત્રિ જીવોને તારવા લાયક દેવ છે. જે જ્ઞાત્રિ તમારું ચરણ શરણ આટરે-સ્વજ્ઞાવાચરણમાં રહે તેને અનાદિ કર્મવંધની માઠી ટેવ ટલે ॥ ૧૨ ॥

સવલા સાહિવ ઝંલગે, આતમ સવલો થાયરે ॥ વાધક પરિણતિ સચિ ટલે, સાધક સિદ્ધિ કહાયરે ॥ જગ૦ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-વલવંત સાહેવને અરજ કરવાથી અને વલવંત સાહેવની મહેરથી આત્મા પણ કર્મ નાશ કરવા અને આત્મ સત્તાનૂમિ કવજે કરી આત્મીક રાજ જોગવવાને વલવંત થાય. એમ પ્રજુ આશ્રિત વર્તે તેને વાધકતાની ઇટલે કર્મવંધની ઉત્તર પ્રકૃતિ એકસોવીશ વાધવાની ટેવ છે તે ટેવ ટલે ઇટલે સાધકતા પામી સિદ્ધિ પામે ॥ ૧૩ ॥

કારણથી કારજ હુવે, એ પરતિત અનાદિરે ॥ માહરા આતમ સિદ્ધિના, નિમિત્ત હેતુ પ્રજુ સાદિરે ॥ જગ૦ ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-જે કાર્યનું જે કારણ હોય તે કારણ વહેજ તે કાર્ય થાય એ અનાદિની નિઃશંક રીત છે. માહરા આત્મ સિદ્ધિના નિમિત્ત કારણ આજથી પ્રજુજી તમેજ ઓ ॥ ૧૪ ॥

અવિસંવાદન હેતુની, ડઢ સેવા અચ્ચાસરે ॥ દેવચંડ પદ નિપજે, પૂર્ણાનંદ વિલાસરે ॥ જગ૦ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-જ્ઞાત્રિને સંસારથી તારનાર પ્રજુજી અવિસંવાદ હેતુ છે. જે જ્ઞાત્રિ તેમની ડઢ સેવા કે આજ્ઞા ડઢ પરિણામે સેવવાનો અચ્ચાસ રાખે તે દેવમા ચંડમા સમાન પૂર્ણાનંદ પદવીનો વિલાસ પામે ॥ ૧૫ ॥

સંપૂર્ણ.

३२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

॥ अथ श्री सप्तम श्रीधरजिन स्तवन ॥

॥ रसीयानी देशी ॥

से मुख मुख प्रचुने न मली शक्यो, तो सी वात कहाया ॥

॥ जिणंदजी ॥ निज पर वीतक वात लहो सहु, पण मने
किम पतित आय ॥ जिणंदजी ॥ से मुख ० ॥ १ ॥

अर्थ:-श्रीवंत श्रीधरस्वामीने हुं पोते मुखे मुख मली शक्यो नहीं तो शी वात कहिये? जो मुखे मुख हुं मदयो होत तो मनमान्या प्रश्नो करी कंखा मोहनीनो उतावलो नाश करतो. पोताने अने अनंत अन्य जीवोने वीती वीते ठे अने वीतशे ते सर्वे तमे जाणो ठो तोपण मने केम पतित आय के प्रजुजीये माहरी अरज स्वीकारी ? ॥ १ ॥

जव्य अजव्य परित्त अनंत तो, कृष्ण शुक्लपद्धार ॥

॥ जि० ॥ आराधक विराधक रीतनो, पूढि करत निरधार ॥

॥ जि० ॥ से मुख ० ॥ २ ॥

अर्थ:-जव्यजीवो अने अजव्यजीवो ए बने अनंता अनंता ठे तेमां हुं जव्य हुंके अजव्य हुं ? वली कृष्णपद्दी अने शुक्लपद्दी जीवो तेपण अनंता ठे अटले जे चरमपुद्गलपरावर्त्तने वर्त्ते ठे ते शुक्लपद्दी जाणवा अने जे अचरमपुद्गलपरावर्त्तने वर्त्ते ठे ते कृष्णपद्दी कहीए. तेमां हुं शुक्लपद्दी हुं के कृष्णपद्दी हुं ? वली जे जिनेश्वरनी आज्ञामां वर्त्ते ठे ते मोक्षमार्गना तथा आत्मशुद्धताना आराधक ठे अने जे तीर्थकरोनी आज्ञा बाहिर वर्त्ते ठे ते प्रजुआणाना, मोक्षमार्गना अने आत्मशुद्धताना विराधक ठे तेमां हुं आराधक हुंके विराधक हुं ? ए आदि प्रश्नो पूढि निरधार करत ॥ २ ॥

किण काले कारण केहवे मळे, आसे मुजने हो सिद्धि ॥

॥ जि० ॥ आतम तत्त्व रुची निज रिद्धिनी, लहिशुं सर्व
समृद्धि ॥ जि० ॥ से मुख ० ॥ ३ ॥

अर्थ:-माहरे कए काले अने कोण कारण मलवायी सिद्धि थशे ?
वली क्यारे हुं आत्मतत्त्व रुचीवंत थइ समजाव आदरी सहज
आत्मिक सकल साची रिद्धि पामीश ? ॥ २ ॥

एक वचन जिन आगमनो लही, निपाव्यां निज काम ॥
॥ जि० ॥ इतले आगम कारण संपजे, ढील थई किम
आम ॥ जि० ॥ से० ॥ ४ ॥

अर्थ:-कोईक पुरुषोए एकज वचन जिनागमनुं पामी जाणी
आदरीने आत्मसिद्धिरूप कार्य निपजाव्युं अने माहारा सरखाने एटलां
वधां आगम वचन जाण्या ठतां पण सिद्धि माटे आम केम
ढिल थइ ? ॥ ४ ॥

श्रीधर जिन नामे बहु निस्तखा, अल्प प्रयासे हो जेह ॥
॥ जि० ॥ मुज सरिखो एतले कारण लहे, न तरे कहे किम
तेह ॥ जि० ॥ ५ ॥

अर्थ:-श्रीधरस्वामीना नामथी (वचनथी) अल्पप्रयासे पण बहु
जीवो संसार निस्तार पाम्या एटले ससारसमुद्रनो सहजे पार पाम्या.
जेम अखाडमुनि नाटकणीने घेर रखा अने नाटक करता ठता पण
एकत्व अनित्यजावनाए शुद्धात्मतत्त्व विचार करता एटले अल्प
प्रयासे केवलज्ञान पाम्या एम जरतादिक अनेक जीवो अल्प प्रयासे
केवलज्ञान पामी सिद्धि वख्या ठे अने माहारा सरखाने केटलाक
वधां कारण मढ्यां अने प्रयास करे ठे तो पण तरता नथी तेनुं शुं
कारण ? ॥ ५ ॥

कारण जोगे साधे तत्त्वने, नवि समखो ऊपादान ॥ जि० ॥
श्री जिनराज प्रकाशो मुज प्रते, तेहनो कोण निदान ॥
॥ जि० ॥ से० ॥ ६ ॥

३४ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

अर्थः—केटलाक मात्र एकांत कारण जोगप्रवृत्ति ए तत्त्व साधवा
इहे ठे पण उपादान संज्ञालता सुधारता नथी. जेम कोई घट कर-
वानो अर्थी दंडवडे चक्र फेरव्यां करे एवी कारण प्रवृत्तिनी अनेक
क्रिया क्रोडाक्रोमी वरससुधी करयां करे पण घटनुं उपादान जे मृ-
तिका ते मांहे पिंड थास कोस पृथु बुध ग्रीवादि घटपर्यायना यथा-
योग्य जेवा घाट ठे तेवा मृतिका पिंरुमां काढे नहीं अने मात्र बाह्य
कारणप्रवृत्ति क्रोडाक्रोडीथी पण अधिककालसुधी कस्या करे तोपण
ते घट नियमा थवानो नथी तेम कोई जीव आत्मसिद्धि अर्थे एकांते
कारणप्रवृत्तिनी क्रिया अनंतकालसुधी करे अने उत्सर्गे आत्मअं-
गमां सम्यक्, विरती, अप्रमादता, अकषायता, धिरता आदि
जे जे पर्यायो सिद्धमां ठे ते ते पर्यायोनुं आत्मअंगमां संपादान करे
नहीं तो कोईकाले पण आत्मसिद्धि आय नहीं पण सिद्ध जग-
वंतमां शुद्ध द्रव्यपर्याय अने शुद्ध गुणपर्यायादिनुं जेवुं स्वरूप ठे
तेवुं स्वरूप आत्मअंगमां संपादान करे एटले आत्मा आत्म परिणाम
वके आत्म संपदा दान आत्माने एटले पोते पोताने आपे तोज सिद्धि
रूप कार्य आय. ते तो प्रजु वाणीना अजाणने एकांततानो जावरोग
सत्तामां रह्यो ठे तेथी ते कार्यसिद्धि केम करी शके ? तो हे जिनराज !
मने बतावो के एकांतता रूप जावरोगनुं मूल निदान शुं ठे ? ॥ ६ ॥

जाव रोगना वैद्य जिनेश्वरु, जावौषध तुज जक्ति ॥ जि०
देवचंद्रने श्री अरिहंतनो, ठे आधार ए व्यक्ति ॥ जि० ॥ से० ॥ ७

अर्थः—हुं तीर्थकरोनाज वचनथी जाणुं तुं के एकांतता रूप जावरोग नाश
करवा माटे वैद्य ते तो जिनेश्वर ठे अने जिनेश्वरनी आज्ञाए वर्तवा
रूप जिनजक्ति तेज जावरोग नाश करवानो उत्तम ईलाज ठे माटे
देवचंद्र मुनि कहे ठे के माहरे तो अरिहंत देवनोज आधार ठे के
एमना वचन आश्रित हुं मारा जावरोगने दूर करी आत्मसिद्धि वरुं
ए प्रगट ठे ॥ ७ ॥

॥ अथ अष्टम श्रीदत्तप्रभु स्तवन ॥

॥ राग धमाज ॥

जिन सेवनथें पाईये हो, शुद्धतम मकरंद ॥ ए आंकणी ॥
तत्त्व प्रतित वसंत ऋतु प्रगटी, गई सिसिर कुप्रतीत ॥
॥ ललना ॥ दुरमति रजनी लघु गई हो, सदबोध दिवस
वदीत ॥ ललना ॥ जिन ० ॥ १ ॥

अर्थ:-जिनेश्वरनी आज्ञा सेववाथी आत्म शुरुता सुवास रसस्वाद
पामीए. जेम जमरो सुगंधी फूलोमांथी रस खेंची सुवास युक्त
स्वाद ले ठे तेम आत्मांमां जोगीपणु ठे पण ज्यांसुधी पोतानुं शुरु
स्वरूप जाणुं नथी त्यांसुधी पुद्गलोमां आपापणुं मानी पुद्गल
स्वाद लेतो चउगति कंतारमां परतंत्रताए अनंत दुःख जोगवतो रहे
ठे पण तेज आत्मा ज्यारे जिनेश्वरनी आज्ञा सेववावालो थाय त्यारेज
शुद्धात्म मकरंद के ० आत्म शुरुतानो उत्तम सुवास रस स्वाद लेई
शके. ज्यारे जिनेश्वरे प्ररूपेला नवे तत्त्वोनी डव्य जाव प्रतित सद्वहणा
रूची उपजे तथा तत्त्वोमां संशय, विघ्नम, विमोह रहे नहि त्यारेज
जीव सम्यक्दर्शन पामे एटले निःशकतादि आठ गुणो प्रगट थाय
ए प्रमाणे तत्त्व प्रतित थवाथी आत्म उपयोग आत्म शुरुतामां वसवा
लाग्यो ते रूप वसत ऋतु प्रगटी. त्यारे तत्त्वोनी अप्रतित रूप शीत
काल दूर थयो अने आत्म अनात्म अंगर जीवादि नव तत्त्वना
जावनी प्रतित थवाथी मिथ्यात्व अंधकारवाली रात्रि पण घटी गई
अने सदबोध रूप उद्योतवालो दिवस पण वृद्धि पाम्यो ॥ १ ॥

साध्य रुचि सुसखा मिलीहो, निज गुण चरचा खेल ॥ ल ०
वाधक जावकी नंदना हो, बुध मुख गारिको मेल ॥ ल ० ॥
जि ० ॥ २ ॥

३६ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

अर्थ:-शुद्धात्म साध्य साधवानी रुचीरूप तथा खांति मृदुता
रुजुता निस्पृहता आदि आप आपणी रुमी सखीओ मली तथा
सम संवेग निर्वेद आस्ता अनुकंपादि अनेक मित्रो मदया अने
ते सर्वे शुद्धात्मगुण चर्चारूप खेल खेलवा लाग्या अने होली उपर
जेम लोको उघाडी गालो बोले ठे तेम वुद्ध पुरुषो बाधक जावनी
निंदारूप उघाडी गालो बोलवा लाग्या ॥ २ ॥

प्रभु गुण गान सुठंदशुं हो, वाजित्र अतिशय तान ॥ ल०
शुद्ध तत्त्व बहुमानता हो, खेलत प्रभु गुण ध्यान ॥
ल० ॥ जि० ॥ ३ ॥

अर्थ:-तीर्थकरोना ज्ञानादिक व्यक्तगुणो निर्जय सुठंदपणे गावा
लाग्या अने अपायापगमन अतिशय, वचनातिशय, ज्ञानातिशय अने
पूजातिशयरूप वाजित्रमां अद्भूत तान लाग्युं. शुद्धतत्त्वना बहुमानपणे
प्रभुगुण ध्यानमां एटले शुद्ध सिद्ध गुण ध्यानमां खेलवा लाग्या
एटले अन्य ध्येयमां जतुं चित्त वाली शुद्ध ध्येयमां थिरताए रमण
कस्युं ॥ ३ ॥

गुण बहुमान गुलालसो हो, लाल जए जवि जीव ॥ ल०
राग प्रशस्तकी धूममें हो, विज्ञाव विडारे अतीव ॥ ल० ॥
जिन० ॥ ४ ॥

अर्थ:-केवलज्ञानीओना गुणबहुमानरूप गुलालनी लाली सम्य-
कदर्शनीओना अंगे चढी एटले प्रशस्त रागनी धूम मची तेथी अ-
तिशय विज्ञाव ठेदवा लाग्या एटले ज्ञान दर्शन चरणादि गुणोनी
उज्ज्वलता अने थिरता वधवा मांमी ॥ ४ ॥

जिन गुण खेलमें खेलते हो, प्रगट्यो निज गुण खेल ॥
ल० ॥ आतम घर आतम रमे हो, समता सुमति के मेल
ल० ॥ जि० ॥ ५ ॥

अर्थ:-एम जव्यने निज गुण ख्याल खेलतां शुद्धात्मगुण खेल प्रगट थयो त्यारे आत्मा पुद्गल परिणतिरुप परधर ठोकी स्वसत्ता जूमिरुप निज घरमां शुद्धात्म परिणतिरुप सुमती साथे सुमतावंत आत्मानो भेलाप्र थयो ॥ ५ ॥

तत्त्व प्रतित प्याले जरे हो, जिन वाणी रसपान ॥ ल०
निर्मल जक्ति लाली जगी हो, रिझे एकत्त्वता तान ॥ ल० ॥
जिन० ॥ ६ ॥

अर्थ:-त्यारे पूर्ण तत्त्व प्रतितरुप प्यालामां जिनवाणीरुप अमृतरस पान जखुं अने सुमता समिति आदि सर्वे परिवारे पीधुं एटले जिनेश्वरनी आज्ञा सेववा परम वीर्यरुप लाली आत्मअंगे प्रगट थई पठी शुद्धात्म स्वरुपमां अखंड रीझरुप एकतानुं तान लाग्युं ॥ ६ ॥

जव वैराग अविरजुं हो, चरण रमण सुमहंत ॥ ल० ॥
समिति गुपति वनिता रमे हो, खेले हो शुद्ध वसंत ॥ ल० ॥
जि० ॥ ७ ॥

अर्थ:-वली जवजोग वैरागता रुप अवीर उडाव्युं एटले आत्मा सुमतिसंगे परम रुक्ता स्वज्ञावाचरणमां लाग्यो ते वेला विनयवती पंच समिति अने जण गुति पोताना स्वामी स्वज्ञावाचरणी आत्मापासे खेलवा-रमवा लागी. एम सहृदमां एटले आत्म स्वप्रदेश हृदमां शुद्ध वसंत ख्याल खेले ॥ ७ ॥

चाचर गुण रसीया लिये हो, निज साधक परिणाम ॥ ल०
कर्म प्रकृति अरति गई हो, उदसीत अघित उद्दाम ॥ ल० ॥ जि० ॥ ८ ॥

अर्थ -ते देखी जत्रि जीवरुप चाचर शुद्धात्मगुण रसी थई आत्म सिद्धि साधवाना परिणामी थया एटले मिथ्यात्वादिक हेतु प्रवृत्तिए निपजाव्यां जे ज्ञानावरणादिक कर्म तेथी अज्ञान मिथ्यात्व कपाय

३० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

आदिकनी अरति थई हती ते गई अने ज्ञान दर्शन चरण वीर्यादि
निज शुद्ध गुण रुप अमृत प्रगट थयुं-उर्द्धताए आव्युं एटले उदस्युं
उद्वास थयुं, विज्ञाव संबंधे बंधायलुं आत्मवीर्य मिथ्यात्वादिकथी वूटी
उर्द्धताए आव्युं. बंधथी वूटी उपर आववुं तेनुं नाम उद्दाम कहिए ॥

थिर उपयोग साधन मुखे हो, पिचकारीकी धार ॥ ल० ॥
उपशम रस जरी ठांटता हो, गई तताई अपार ॥ ल० ॥
जि० ॥ ए ॥

अर्थ:-आत्म शुद्धता मुख्य साधनरूप मूलमां उपयोगनी थिरता
रूप पीचकारीनी सुवासित धार समझवी. मिथ्यात्व कषायादिना
उपशमरूप अमृत रस ठांटवे करीने प्रथम जे मिथ्यात्व कषायादिनी
तताई के० असह्य तती हती ते अपार तति समी गई अने सम-
जावनी शीतल समाधि शांती प्रगट थई ॥ ए ॥

गुण पर्याय विचारतां हो, शक्तिव्यक्ति अनुभूति ॥ ल० ॥
द्रव्यास्तिक अवलंबता हो, ध्यान एकत्व प्रसूति ॥ ललना० ॥
॥ जि० ॥ १० ॥

अर्थ:-स्वपर द्रव्यना गुणपर्याय विचारतां स्वगुण पर्याय स्वद्र-
व्यादिकथी जिन नथी अने परगुण पर्याय पर द्रव्यादिकथी जिन
नथी. कोई द्रव्यनो गुणपर्याय कोई अन्य द्रव्यमां जतो आवतो नथी,
कोई द्रव्यनो गुणपर्याय कोई अन्य द्रव्यने निश्चय नयथी गुण दोष
करी शकतो नथी, कोई द्रव्यनो गुणपर्याय कोई अन्य द्रव्यनो नथी
एम जे जेनुं ते तेनुं जाणतां ममतानो अंश रहेतो नथी अने
कोई द्रव्यनो गुणपर्याय कोई अन्य द्रव्यने काममां आवतो
नथी एम जाणवाथी रागांश रहेतो नथी अने कोई द्रव्यनो
गुण पर्याय कोई अन्य द्रव्यने हाणी के दोष करी शकतो नथी
एम जाणवाथी द्वेषांश पण नाश पामे ठे माटे स्वपर द्रव्य

ગુણ પર્યાયને ત્રિગુણ વિચારતાં પોતાની સર્વે શક્તિ પરત્વરતા વિના પોતામાંજ વ્યક્તિ પટલે પ્રગટપણે જણાય છે. પ્રગટપણે પોતાની જ્ઞાનાદિ શક્તિ સ્વતંત્રતાએ જણાઈ પટલે તેનો અનુજવ આનંદ આવે છે પટલે વિજ્ઞાનરૂપ વિજ્ઞૂતી પ્રગટ થાય છે. આત્મ ડ્રવ્યના અનંત ગુણો આત્મામાં અજ્ઞેદપણે ઠતીરૂપ છે એ અવલંબન લેતાં પર ડ્રવ્યાદિકનુ કાંઈ કામ નથી તો પરડ્રવ્યાદિકનો વિચાર શા માટે રહે ? અર્થાત્ નજ રહે. એમ એકત્વપણે આત્મ શુદ્ધતામાં ધ્યાન થિર થાય છે પટલે શુદ્ધ ધ્યાન ઉપજે છે-જન્મે છે એમ જાણવું ॥ ૧૦ ॥

રાગ પ્રશસ્ત પ્રજાવનાદો, નિમિત્ત કરણ ઉપજેદ ॥ લ૦ ॥
નિરવિકલ્પ સુસમાધિમેં હો, જયે હે ત્રિગુણ અજેદ ॥
॥ લ૦ ॥ જિ૦ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-પ્રશસ્ત રાગ વડે પર જીવોને જિન આજ્ઞામાં રૂચી ઉપજાવવી તે નિમિત્ત કારણનો એક જેદ છે. દશમા ગુણઠાણે સજ્વલનનો રાગ રહે ત્યાંસુધી પ્રવચનની ત્રક્તિએ પ્રેર્યો જીવ પર જીવને જિન શાસનમાં લાવવાનો પરિણામી હોય છે તે પરિણામ પણ નિમિત્તનો એક જેદ છે. અને પઠી સકલ વિકલ્પો ઠોડી જ્ઞાન દર્શન ચરણમય એક અજેદ આત્મ જાવમા થીરતા પામે છે. એજ પ્રમાણે સાધક જીવોના જ્ઞાન દર્શન ચરણાદિ ગુણો આત્માથી અજેદપણે થયા છે પટલે નિર્વિકલ્પ શુદ્ધ સમાધિ પામ્યા છે ॥ ૧૧ ॥

ઈમ શ્રીદત્ત પ્રજ્ઞ ગુણે દો, ફાગ રમે મતિવંત ॥ લ૦ ॥
પર પરિણતિ રજ ધોયકે દો, નિરમલ સિદ્ધિ વસંત ॥ લ૦ ॥
॥ જિ૦ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ -એમ મનિયત પુરુષો શ્રીદત્ત સ્વામીના શુદ્ધ ગુણોમા ચિત્ત રમાવડા રૂપ ફાગ રમે નેથી અનાદિનો પરપરિણતિરૂપ જે મેલ લાગ્યો

४० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

ठे ते शुद्ध स्वरूप रमण रूप संवर नीरमां जीवतां कर्म रज रूप मेल
धोई निर्मल सिद्ध थई शिवपुरीमां वसे ॥ ११ ॥

कारणथें कारज सधे हो, एह अनादकी चाल ॥ ल० ॥

देवचंद्र पद पाईये हो, करत निज जाव संजाल ॥ ल० ॥

॥ जि० ॥ १३ ॥

अर्थः—शुद्ध कारण आदस्यां कार्य सिद्ध थाय ठे ए अनादिनी
रीत ठे. तो श्रीदत्त स्वामीना वचन रूप कारण पामी शुद्धात्म जाव
संजालीए—आदरीए तो देवमां चंद्रमा समान परमात्म पद नीपजे १३

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ नवम श्री दामोदर जिन स्तवन ॥

॥ मोरा साहेव हो श्री शीतल नाथके ॥ ए देशी ॥

सुप्रतीते हो करि थिर उपयोग के, दामोदर जिन वंदीये ।
अनादिनी हो जे मिथ्या आंतिके, तेह सर्वथा ठेदीये ॥ अवि-
रती हो जे परिणति छुष्ट के, टाली थिरता साधीए । कषायनी
हो कसमलता कापी के, वर समता आराधीए ॥ १ ॥

अर्थः—नवमा श्री दामोदर स्वामीना शुद्ध स्याद्धादामृत रस जस्यां
वचन सांजली आत्म अनात्म आदि अनंत तत्त्वोनी रूमी प्रतित
करी उपयोग थीर करी दामोदर स्वामीने परमआदरे वंदीये एटले
तेमनां वचन अने गुणो अति सन्माने आदरिये. जीवने अनादिथी
विप्रयास वासना रूप मिथ्या आंति ठे तेनी विगतः—

जीवमां अजीव बुद्धि, अजीव गुणपर्यायमां जीव बुद्धि, शुद्धात्म
स्वजावधर्ममां अधर्मबुद्धि, अने पुद्गल क्रिया प्रवृत्तिरूप अधर्ममां धर्म
बुद्धि, शुद्ध तत्त्वना जाण समजाधी गुरु उपर कुगुरु बुद्धि अने जैन

તત્ત્વના અજાણ ઉત્સૂત્ર જાપી સ્વતંદતાએ ચાલવાવાલા જૈન જેલધારી
 અથવા અન્ય જેલધારી ઉપર સુગુરુ બુદ્ધિ, કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શન
 પરમથિરતા અચલ અનંત વીર્યવંત દેવ ઉપર અદેવ બુદ્ધિ, મિથ્યાજ્ઞાન
 મિથ્યાદર્શન ચપલનાવંત લબ્ધિવીર્ય હીણ ઉપર દેવ બુદ્ધિ, અષ્ટકર્મથી
 મુક્ત થયેલાને અનુક્ત જાણવા અને અષ્ટકર્મ વંધન યુક્ત રાગદ્વેષ-
 વંતને અથવા સ્નેહપાસમા વધાયેલાને મુક્ત જાણવા, એ પચેને વિપરિત
 અથવા સરસા જાણવા તથા સ્ત્રી પુરુષ કુટુમ્બાદિ વિષયો દાતારને
 મિત્ર જાણવા અને સમ્યક્જ્ઞાન દર્શન ચરણાત્મ વીર્યના દાતારને
 શત્રુ પ્રાય જાણવા, વિષય રોગના ઉપચારને સુખ જાણવું અને શુદ્ધાત્મ
 સંયમમાંહે દુઃખ જાણવું, કારણને કાર્ય જાણવું અને કાર્યને કારણ
 જાણવું, અપવાદને ઉત્સર્ગ તથા ઉત્સર્ગને અપવાદ જાણવો, પુણ્ય
 પાપરૂપ શુભાશુભ પરિણામને ધર્મરૂપ શુદ્ધ પરિણામ જાણવો તથા શુદ્ધ
 જાવધર્મને પુણ્ય પાપરૂપ શુભાશુભ પરિણામ જાણવો, ઉન્માર્ગને માર્ગ અને
 શુદ્ધમાર્ગને ઉન્માર્ગ, આશ્રવને સંવર અને સંવરને આશ્રવ, વંધને
 અવંધ અને અવંધને વંધ, અકર્ત્તાને કર્તા અને કર્તાને અકર્ત્તા, અકાર-
 ણને કારણ અને કારણને અકારણ, અકાર્યને કાર્ય અને કાર્યને
 અકાર્ય, અકારકને કારક તથા કારકને અકારક, અપ્રમાણને પ્રમાણ
 તથા પ્રમાણને અપ્રમાણ, કુનયને સુનય અને સુનયને કુનય, કુવચનને
 સુવચન અને સુવચનને કુવચન, સમજાપીને વિપમજાપી તથા વક્ર-
 જાપિને સમજાપી, ઉલટજાવને સુલટજાવ તથા સુલટજાવને ઉલટ-
 જાવ એ આદિ વિપર્યાસ વાસનાના અસંખ્યાત અધ્યવસાય (અજિ-
 પ્રાય) ઠે તે સર્વે જડમૂલથી ઉઠેદિએ. મન વચન કાયા એ ત્રણે
 જોગો સદા અવ્રત અને વિષય કપાયમાં પ્રવર્તે ઠે એટલે તે રાતદિન
 સર્વે સમય પંચવિષય, પંચઅવ્રત તથા ચારકપાયથી નિવર્તતા નથી
 ણવી હુષ્ટ એટલે આત્માને અનંત દુઃખ આપનારી અવિરતિ

४२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

परिणति अनादिथी लागेली ठे ते दुष्ट परिणति टाळी
विषयो अव्रतादिकथी निवृत्ति लेश शुद्धात्मजावमां परमस्थिरता
साधीए. मूल चार कषाय अने कषायना कारणरूपनव नोकषाय तेथी
आत्मअंग अने आत्मगुणो कषाय ठे एटले शोषाय ठे ते कषाय
मेलथी उपजती कसमलता के कलुषता कापीने वरप्रधान निज आत्म
द्रव्य क्षेत्र काल जावमां परमशांति अने परमसमाधि अने परमसंतो-
षरूप समता सेविए. एटले परद्रव्यादिकमां अनादिथी आपापणुं
मानेलुं ठे ते स्वद्रव्य क्षेत्र काल जावमां आपापणानी बुद्धि थाय
त्यारेज परम स्वतंत्र शुद्ध शांति तुष्टि थाय ॥ १ ॥

जंबूने हो जरते जिनराज के, नवमा अतित चोवीशीये ॥
जस नामे हो प्रगटे गुण रासि के, ध्याने शिव सुख विलसीये ॥
अपराधी हो जे तुजथी दूर के, जरि भ्रमण दुःखना धणी ॥
ते माटे हो तुज सेवा रंग के, होजो ए इच्छा घणी ॥ २ ॥

अर्थ:-आ जंबुद्वीपना दक्षिण जरतमां अतित चोवीशीमां नवमा
दामोदर स्वामी नामे तीर्थंकर थया जेनुं नाम सांचलतां अने जेनां
वचन हृदयमां धारतां ज्ञानादिक क्लृप्त्यादिक अनंत शुद्धात्मगुण जथो
प्रगट थाय अने जेना ध्यानथी एटले दामोदर स्वामीए जे ध्यान
कस्युं अने जे ध्यान शिवसुख माटे बताव्युं ते ध्यान आदरिये तो
उपद्रव रहित शाश्वत सहज परमानंद सुखविलास पामीए. ताहरी
आज्ञाथी जे वेगला रहे ठे ते तमारा तथा आत्मशुद्धताना अने मो-
क्षमार्गना अपराधी थइ जवभ्रमण करता जारे अने घेहेरां दुःख भोग-
ववाना धणी जाणवा ते माटे महारे तो तमारी अखंड आज्ञा सेववामां
रंग रहेजो एज माहरी परम जिज्ञासा ठे ॥ ३ ॥

मरुधरमें हो जिम सुरतरु लुंबके, सागरमें प्रवहण समो

॥ जवजमतां हो जविजन आधार के, प्रभु दरशन सुख अनुपमो ॥ आत्मनी हो जे शक्ति अनंतके, तेह स्वरूप पदे धर्या ॥ परिणामिक हो ज्ञानादिक धर्म के, स्वस्वकार्यपणे वर्या ॥ ३ ॥

अर्थ:-मारवाड देशमां कदपतरुनी लुवो के० आम्रवृक्षनां झूमलां मलवां दूर्लभ तेम आ दुपमकाल पांचमा आरामां ताहरां अनंत ज्ञान अनंत न्याय अने परम दयामयी वचन पर्यायोनी लुंवो मलवी घणा लोकोने दूर्लभ जाणवी अने हमने प्रभुत्व पुण्य पसाए प्रभुवचननो लाज थयो ते आश्चर्य जेवु जाणी चित्तमां आनद अने उद्भास पामिए ठिए. एटले जर समुद्रमां झोलां खाताने जेम डढ प्रवहण आवी मले तम हमे पण संसार समुद्रमां सूबकीओ खाताने ताहरा स्याद्वाद वचनरूप डढ जहाज आवी मल्युं ते पण परमानंदनुंज कारण ठे. जवजमण करता जवि जीवोने ताहरोज आधार ठे अथवा ताहरां प्ररूपेलां शुद्ध वचन प्ररूपकनो आधार ठे पण ताहरी जे आज्ञाथी उलटा दुर्मतीओना वचन आधारे वनें ठे तेने तो जेमां मिथ्यात अज्ञान अने कपाय रूप खारुं पाणी जखुं ठे एहवा जवसमुद्रमां प्रत्यक्षपणे सूबता देखीए ठीए ताहरो आज्ञामां रद्देवुं एज ताहरु दर्शन तेथी जे सुख पामीए तेने संसारीक उपचरित सुखनी उपमा लागी शके नहीं. प्रभुजी तमे आत्मानी अनंत शक्ति पूर्ण पर्याये स्वस्वरूपपदे धारण करी अने तमे ज्ञानादिक निज आत्म अनंत धर्मना परिणामी थया एटले कारकचक्र जे उलटु फरतु हतुं ते पलटी सुलटयुं एटले ज्ञान दर्शन चरणादिक आत्मीक अनंत गुणो सहज स्वतंत्रताए अन्य कारण विना अने प्रयास विना सर्वे समय धमधोकार आप आपणा कार्यमां लाग्या एटले पर परिणामीकतानो अंश मात्र क्या रहे? अर्थात् नज रहे ॥ ३ ॥

अविनाशी हो जे आत्मानंद के, पूर्ण अखंड स्वप्नावनो ॥
निज गुणनो हो जे वर्तन धर्म के, सहज विदासी दावनो ॥
तस जोगी हो तुं जिनवर देव के, त्यागी सर्व विज्ञावनो ॥
श्रुतज्ञानी हो न कही शके सर्व के, महिमा तूज प्रज्ञावनो ॥४

अर्थ:-प्रभुजी अविनाशी अत्यंतिक स्वतंत्रिक परम अने पूर्ण
अखंड आत्मीक स्वप्नावे मग्न हो. तमारा सर्वे स्व गुणो आप आपणा कार्य-
मांसकल समय वर्त्ते ठे ते सहज स्वप्नाव विदासनो दाव तमारे आव्यो
ठे. ते शुद्ध ज्ञावनाज तमे जोगी हो अने सर्वे विज्ञावना त्यागी हो.
आठे कर्मने जीती वरप्रधान ज्ञान दर्शन गुणे देदिप्यमान हो. पूर्ण
श्रुतज्ञानी पण तमारा गुणादि प्रज्ञावनो महिमा कहि शके नहीं ॥ ४ ॥

निकामी हो निकषाई नाथके, साथ होजो नित तुम
तणो ॥ तुम आणा हो आराधन शुद्धके, साधुं हुं साधकपणो ॥
वीतरागथी हो जे राग विशुद्धके, तेहीज जवजय वारणो ॥
जिनचंद्रनी हो जे जक्ति एकत्वके, देवचंद्र पद कारणो ॥५

अर्थ:-प्रभुजी कोईपण पुद्गल वस्तुना कामी नहीं एटले कषाय
तो शानो होय? अर्थात् नज होय. प्रभुजीनो साथ एटले प्रभुजी
प्रमाणे हमे पण परगुण कामना रहित अने कषाय रहित
सदा रहिए एहवो सदा हमारे साथ होजो अथवा सिद्धक्षेत्रमां
हमारे तमारो नित्य स्थिर साथ होजो. हमने शिवमार्गमां प्रेरनारा
माटे अमारा नाथ अने प्रभुजी हमने कही गया के शुद्ध सिद्धमां
आवो तेज तमारां वचन सफल थजो. ए माटे तमारी शुद्ध आणा
आराधी शुद्ध साधकपणो साधी आत्मसिद्धता पामुं. वीतराग देवथी
इहलोकादि इछा रहित विशुद्ध राग तेज जवजयथी ठोकावनारो ठे.
एहवा सामान्यजिनोमां चंद्रमा समान तीर्थकर देवनी जक्तिमां
एकत्वपणुं तेज देवमां चंद्रमा समान सिद्धिपदनुं कारण जाणवुं ॥५॥

संपूर्ण.

॥ અથ દશમ શ્રી સુતેજ જિન સ્તવન ॥

અતિ રુમીરે (૨) જિનજીની ધિરતા અતિ રુમી ॥ ૧ ॥ આંકણી ॥

સકલ પ્રદેશ અનંતી, ગુણ પર્યાય શક્તિ મહંતી લાલ ॥
અ ॥ તસુ રમણે અનુજવવંતી, પર રમણે જે ન રમંતી લાલ
॥ અતિ ॥ ૧ ॥

અર્થ.—દશમા શ્રી સુતેજ સ્વામીની શુદ્ધાત્મ સ્વજાવમાં સ્વતંત્રતાએ અકંપના નિશ્ચલતા નિરાકુલતા રૂપ પરમ ધિરતા અતિ રૂઢી સોહામણી ઠે. સર્વે પ્રદેશે સર્વ ગુણોના પૂર્ણ પર્યાયની અનંત મહંત સત્તા પરમ અચલ વીર્યપણે સર્વે સમકાલે સકલ સ્વકાર્યપણે વર્તવા ઠતાં પણ ધિરથોજ ઠે. તે જ્ઞાનાદિક સ્વગુણ અનંત પર્યાયમાં પ્રત્યુજીનું રમણ તેથી અનુજવવતી કે ૦ તે સર્વે શક્તિ સકલ સમય અનુજવ યુક્ત ઠે પણ પુદ્ગલાદિક પરગુણે અનુજવતી જોગવતી નથી ઇટલે પરગુણમાં રમતી નથી કેમકે ચેતનામાં સ્વગુણ જોગ સ્વપ્રદેશે અસ્તિત્વપણે ઠે અને અન્યદેત્રી પરગુણ જોગનો સ્વપ્રદેશે અજાવ તેથી સ્વપ્રદેશે પરગુણ જોગનું નાસ્તિત્વ ઠે ॥ ૧ ॥

ઉત્પાદ વ્યયે પલટંતી, ધ્રુવ શક્તિ ત્રીપદી સંતી લાલ ॥
॥ અ ॥ ઉતપાદે ઉતપતમંતી, પૂરવ પરિણતિ વ્યયપંતી
લાલ ॥ અ ॥ ૨ ॥

અર્થ.—શક્તિ ઉત્પાદ વ્યયપણે પલટે ઠે તે ઠતાં પણ ધ્રુવ ઠે શક્તિ તે ઉત્પાદ વ્યય ધ્રુવ એમ ત્રીપદી સહિત હોય જો ઉત્પાદ ન હોય તો નવા નવા સમય નવા નવા પર્યાય ઊર્જતાએ આવે તેનું જાણવા આચરવાદિ કાર્ય થાય નહીં, અને વ્યય ન હોય તો અતિતકાલ પ્રવૃત્તિનું જાણવા દેશવાદિ કાર્ય વર્તમાનપણે જણાય પણ અતિનપણે ન જણાય વહી જો ધ્રુવ ન હોય તો પર્યાયનો ઉત્પાદ વ્યય ત્યાં ડબ્યના ઠતી

૪૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

પર્યાયની સત્તાનો નાશ થાય પણ દ્રવ્યના ઠતી પર્યાયનોજ આવી-
ર્જાવપણે અને તિરોજ્ઞાવપણે તથા ઠતીપણે અને સામર્થ્યપણે તથા અગુરુ
લઘુની હાણીવૃદ્ધિપણે એ આદિ અનેક પ્રકારે ઉત્પાદ્ વ્યય થયાં
કરે છે પણ સત્તા તો સદા સદ્જ્ઞાવપણે ધ્રુવ રહે છે તેજ માટે ગ્રંથોમાં
કહ્યું છે કે:—“ઉત્પાદ્ વ્યય ધ્રુવ યુક્તં સત્ લક્ષણં દ્રવ્યં” એટલે
ઉત્પાદ્ વ્યય અને ધ્રુવ તેજ દ્રવ્યનું સત્ લક્ષણ છે. સત્ લક્ષણ વિના
દ્રવ્યની સત્તા શાને કહિયે ? જેમ સોનાની સત્તાવડે મુગટ આદિ કાર્ય
પર્યાયનો ઉત્પાદ્ થાય છે અને કુંડલ આદિ પૂર્વ પર્યાયનો વ્યય થાય
છે અને મુગટ કુંડલ આદિ અનેક પર્યાય રૂપ કાર્ય થવાની સત્તા
સુવર્ણ દ્રવ્યમાં ધ્રુવપણે રહે છે એ પ્રમાણે ઉત્પાદ્ વ્યય ધ્રુવ
જાણવો. જો એમ ન હોય તો દ્રવ્યનું દ્રવ્યપણું રહે નહીં. ઠતી
પર્યાયોનો જનક દ્રવ્ય છે એટલે ઠતી પર્યાયોને આવીર્જાવપણે દ્રવ્ય
જન્મ આપે છે (ઉપજાવે છે) એટલે એક સમયનું કાર્ય કરી તેજ
ઠતી પર્યાયોને પોતામાં તિરોજ્ઞાવપણે સમાવે છે (દ્રવે છે) એટલે
પર્યાયોને આવીર્જાવ અને તિરોજ્ઞાવપણે ઉપજાવવું અને રાંધવું તેજ
દ્રવ્યનું દ્રવ્યસ્વપણું છે. તાહરી ચિરતા નવે પર્યાયે ઉત્પત્તિવંત છે અને
પૂર્વ પર્યાયે વ્યયવંત છે એટલે પરિણતિમાં પરાવર્તન ધર્મ છે તેથી પૂર્વ
પૂર્વે પરિણતિ વ્યય થઈ નવા નવા સમય નવિ નવિ પરિણતિ પરિ-
ણમ્યા કરે એમજ સર્વે સમય સત્તા ઉત્પાદ્ વ્યય ધ્રુવ થયાં કરે એટલે
કોઈ સમય ઉત્પાદ્નો પણ નાશ નથી વ્યયનો પણ નાશ નથી અને
ધ્રુવતાનો પણ નાશ નથી માટે ત્રણે પ્રકારે પણ સ્વજ્ઞાવ ચલ્લાયમાન
નથી પણ ચિર છે એટલે ચિરતાજ પૂર્વ પરિણતિ રૂપથી પલટી નવિ
પરિણતિ રૂપ ઉપજે છે અને સત્તાએ ધ્રુવજ છે. માટે ચિરતાનો ઉત્પાદ્
વ્યય ધ્રુવ જાણવો એમ તમારું સ્વરૂપ મહા આશ્ચર્યકારી છે ॥ ૨ ॥

નવ નવ ઉપયોગે નવલી, ગુણ ઠતિથી તે નિત અચલી

लाल ॥ अ० ॥ परद्वये जे नवि गमणी, क्षेत्रांतरमांहि न
रमणी लाल ॥ अ० ॥ ३ ॥

अर्थ:-एज थिरता नवे समये नवा उपयोगे थाय अथवा नवि
परिणतिए परिणमे माटे नवि कहीए पण एज सत्ता गुणवतीपणे
नित्य अने अचल कहीए एज थिर सत्ता कोई काले पण स्वक्षेत्र
ठोनीने परक्षेत्रे कदापी जाय नहीं अने परक्षेत्रे जई परगुण पर्या-
यमां रमे नहीं पण स्थिरपणे स्वक्षेत्रे रहि स्वकाले स्वज्ञावीक अनंत
पर्यायमां रमे. जेम लुणनी खाराश लुणना स्वप्रदेश ठोनीने अन्य अव्य
क्षेत्रे जाय नहि तेम जाणवुं ॥ ३ ॥

अतिशय योगे नवि दीपे, परज्ञाव जणी नवि ठीपे लाल ॥
अ० ॥ निज तत्त्व रसे जे लीनी, बीजे किणही नवि कीनी
लाल ॥ अ० ॥ ४ ॥

अर्थ:-ताहरी शुद्ध अने थिर सत्ता ते स्वप्रज्ञावेज देदिप्यमान
ठे एटले दीपती दीपावती ठे पण अतिशय योगे एटले कांई पुद्गल
अतिशय रूप पर योगे दीपती नथी. वली पर ज्ञावना योगे ठानी
पण रहेती नथी जेम शाकमां घणी जातनो मसालो नांखीए तेमां
लुणनी खाराश पर योगे ठानी रहेती नथी पण पोतानी व्यक्ति
देखावेज ठे तेम प्रजुजीनी थिर सत्ता परयोगे पण ठुपी
रहेती नथी ते सत्ता शुद्धात्म तत्त्वमां लयलीन ठे शुद्धात्म तत्त्वथी
सदा अचेद ठे जूदी पक्ती नथी. चेतनादिक अव्यना अनंत
लक्षणनी स्थिरता कोई अन्य पुरुष ब्रह्मादिकनी करेली नथी
तेम कोई शंकरादिक अन्य पुरुष विनाश करवा समर्थ नथी वली
विष्णु आदि अन्य पुरुष तमारी सत्ताने राखी शके तेम नथी पण
तमारी थिर सत्ताना रक्षक ग्राहक व्यापक अने कर्त्ता जोक्तादि तमे
पोतेज ठो एटले कोईनी सत्ताना कोई अन्य अव्य ग्राहक व्यापक

૪૭ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

રક્ક કર્તા જોક્તાદિ નથી. એમ સમ્યક્ પ્રકારે સત્તાની સ્થિરતા જાણવી ॥ ૪ ॥

સંગ્રહ નયથી જે અનાદિ, પણ એવંચૂતે સાદિ લાલ ॥
અ. ॥ જેહને બહુમાને પ્રાણી, પામે નિજ ગુણ સહનાણી
લાલ ॥ અ. ॥ ૫ ॥

અર્થ:-સંગ્રહ નયથી સત્તા અનાદિથી શુદ્ધ અને થીર છે પણ
જ્યારે શુદ્ધ થીરતા પ્રગટ થઈ ત્યારે તે એવંચૂતનયથી સાદિ કહીએ. તે
થીર શુદ્ધ સત્તાનું બહુમાન જે જીવે કરે તે પોતાની થીર અને શુદ્ધ
સત્તાનું અહિઠાણ (સ્થાનક) પામે એટલે પ્રજુજીની શુદ્ધ સત્તા
ધ્યાતો જીવે પોતાની શુદ્ધ સત્તા સ્થાનક પામે ॥ ૫ ॥

થિરતાથી થિરતા વાધે, સાધક નિજ પ્રજુતા સાધે ॥
॥ લાલ ॥ અ. ॥ પ્રજુ ગુણને રંગે રમતા, તે પામે અવિચલ
સમતા ॥ લાલ ॥ અ. ॥ ૬ ॥

અર્થ:-શુદ્ધ સત્તામાં અંતરમુદૂર્ત માત્ર ઉપયોગ થીર કરીએ તો તે
સાદિઅનંત શુદ્ધ સત્તામાં થીરતાનું કારણ થાય છે. જેમ ઘઠના
બીજથી ઘઠની વૃદ્ધિ થાય વલી અગ્નિ અંશથી મહા અગ્નિ પ્રગટ
થાય તેમ કર્મબીજથી કર્મની વૃદ્ધિ અને રાગ બીજથી રાગની વૃદ્ધિ,
જ્ઞાન અંશથી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ અને દર્શન અંશથી દર્શન વૃદ્ધિ અને
તેમજ થિરતાએ થીરતા અંશ વધારવાથી પરમ થીરતા પામીએ. માટે
આત્મશક્તિ વડે અશુદ્ધતાના અંશ નાશ કરવા અને શુદ્ધતાના અંશથી
પૂર્ણ શુદ્ધતા વધારી પરમ શુદ્ધ થીરતા પ્રગટ કરી પરમ થીરતાના
અનંત પરમાનંદ વિલાસી થવું એ ઉપદેશ છે. એમજ મોક્ષાનિલાષી
જીવ સાધકપણું આદરી પોતાની પરમ શુદ્ધ થીરતાની પ્રજુતા સાધે
એમ જિનેશ્વરના પરમ શુદ્ધ થીર ગુણોમાં પોતાની પરિણતિ રમાવ-
વાવાલો અવિચલ શુદ્ધ થીર સમતા પામી પરમ સિદ્ધતા પામે ॥ ૬ ॥

निज तेजे जेह सुतेजा, जे सेवे धरि बहु हेजा लाव ॥
॥ अ० ॥ शुद्धालवन जे प्रभु ध्यावे, ते देवचंद्र पद पावे
लाव ॥ अ० ॥ ७ ॥

अर्थ:-प्रभुजी पोताने तेजे करी परम तेजवंत ठे एहवा प्रभुने जे
बहु हितधारी पूर्ण प्रेम प्रतिते सेवे अने शुद्ध आलवन प्रभुने जे
ध्याय ते देवमा चंद्रमा समान परमात्म पद पामे ॥ ॥ ७ ॥

॥ अथ एकादशमं श्री स्वामीप्रज्ञोजिन स्तवन ॥

रहो रहो रहो रहो बालहा ॥ ए देशी ॥

नमि नमि नमि नमि वीनवुं, सुगुणा स्वामी जिणंद
नाथरे ॥ ज्ञेय सकल जाणग तुमे, प्रभुजी ज्ञान दिणंद
नाथरे ॥ नमि० ॥ १ ॥

अर्थ:-हूं निज शुद्ध गुण विरह आतुरताए मोक्षानिलापी यई
वारंवार श्री सुगुणवान् स्वामीप्रभु नामा अगीश्वरमा तीर्थकरने नाम
स्थापना डव्य अने जाव एम चारे निक्षेपे तथा डव्य क्षेत्र काल
अने जाव तथा मनवचनकाया अने शुद्ध उपयोग परिणामे नमस्कार
करीने एटले पर डव्यमां अहंपणानुं तथा माहरी बुद्धिनुं अजिमान
ठोनी अरज करूं तुं के प्रभुजी तमे तो अनंत शुद्धात्म गुण पर्यायना
स्वामी ठो तेथी परम पुरुष ठो अने स्वपर त्रीकालवर्ती अनंत ज्ञेयना
जाणग पासग ठो तेथी ज्ञान दर्शन रूप सूर्य ठो ॥ १ ॥

वर्तमान ए जीवनी, एहवी परिणति केम नाथरे ॥ जाणुं
हेय विज्ञावने, पिण नवि बूटे प्रेम नाथरे ॥ नमि० ॥ २ ॥

अर्थ:-हे नाथ ! वर्तमान माहारा सरखा जीवोनी एहवी परिणति
केम ? हूं जाणुं तुं के विज्ञाव महा अपाय, दुःखदाता, जवत्रमण अने
परतंत्रता वधारनार अने ज्ञान दर्शनादि अनंत आत्म गुणोनी हाणी

५० श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

करनार माटे हेय-तजवा लायक ठे छतां पण ए उपरथी प्रेम केम वूटतो नथी ? ॥ १ ॥

पर परिणति रस रंगता, पर ग्राहकता जाव नाथरे ॥
पर करता परजोगता, श्यो थयो एह स्वजाव नाथरे ॥
॥ नमि० ॥ ३ ॥

अर्थः—अथिर परतंत्र अने जगत् जीवोनी एंव आपणी ईच्छाए वत्ते पण नहीं, आपणी ईच्छाए रहे पण नहीं वली अनेक प्रकारे चपलता करावनारी एहवी निंदवा लायक पुद्गल परिणतिमां चित्त रींजे ठे-रस लागे ठे वली ते परपरिणतिने ग्रहण करवानो वली ते मांहे चित्तने व्यापवानो तथा तेने संग्रह करवानो तथा तेने जोगववानो तथा तेने निपजाववा आदि हमारो जाव केम थयो अने केम थाय ठे ? ॥३॥

विषय कषाय अशुद्धता, न घटे ए निरधार नाथरे । तो पण वंतू तेहने, किम तरिण संसार नाथरे ॥ नमि० ॥ ४ ॥

अर्थः—वली विषयो अने कषायो आत्म अंगने, आत्म गुणोने अशुद्ध करवावाला ते माहरे अंशमात्र आदरवा न घटे तो शुं सुख जाणी आदरीए ? वली क्यारे ए दुःख देता नथी के आदरीए ? तो ए आदरवा न घटे ए निरधार ठे तो पण माहुरा सरखा तेने ईहे ठे तो संसारथी केम तरीए ? ॥ ४ ॥

मिथ्या अविरति प्रमुखने, नियमा जाणुं दोष नाथरे ॥
नंदू गरहूं वली वली, पण ते पामे संतोष नाथरे ॥ नमि० ॥ ५ ॥

अर्थः—वली अज्ञान मिथ्यात्व अविरति प्रमाद कषाय अने पुद्गल योग ते निश्चय दोष के० दुःखदाता जाणुं तुं तेथी तेने नंदू तुं अने वली गुरू समझे विशेषे नंदू तुं एम ठतां पण एहवा दुःखदाई परिणामो राखी संतोष मानुं तुं ए केवी नूल ठे ? ॥ ५ ॥

अंतरंग पर रमणता, टलश्ये किश्ये उपाय नाथरे ॥ आणा
आराधन विना, किम गुण सिद्धि-थाय नाथ रे ॥ नमि० ॥ ६

अर्थ:-ए आदि अनेक प्रकारनुं अंतरंग पर रमण ते कया प्रकारे
टलशे ? अने ए अंतरंग पर रमण जे न ठोडे ते ताहरी आज्ञा अने
मोक्षमार्गनो आराधक न थाय अने आणा आराधन विना ज्ञा-
नादिक शुद्धात्म गुणोनी सिद्धि केम थाय ? ॥ ६ ॥

हवे जिन वचन प्रसंगथी, जाणी साधक नीति नाथ रे ॥
शुद्ध साध्य रुचीपणे, करिए साधन रीति नाथ रे ॥ न० ॥ ७

अर्थ:-हवे प्रजुवचन प्रसंग थयो तेथी साधकता नीति के० 'न्याय
जाण्यो तेथी शुद्ध साध्य रुचिपणे साधनरीतिए प्रवर्तिए एटले
ज्ञान गुणे करीने शुद्ध साध्य जाणीए, दर्शनगुणे करीने शुद्ध साध्य
निश्चय करिए-देखीए, चरणगुणे करी शुद्ध साध्य आचरण सेवीए
अने वीर्यगुणे करीने शुद्ध साधकतामां वल फोरवीए, प्रीती
शुद्ध साध्यमां अने शुद्ध साध्य दर्शवनारमां करीए, सकल पर
कामना तजी शुद्ध साध्य सिद्ध करवाना कामी थईए, सुखनी
आशा अने विश्वास शुद्ध साध्य सिद्धिमांज राखीए, शुद्ध
साध्य सिद्धि विना सुख नथी एम प्रतित करीए, शुद्ध साध्य
शिवाय अन्य वस्तुथी प्रेम ठोनी शुद्ध साध्यमाज प्रेम राखीए,
बुद्धि मन वचन काया ए सर्वे शुद्ध साध्य सिद्ध करवामां राखीए-
वापरीए एम अंतरंग अनेक परपद रमण ठे ते ठोनी शुद्ध साध्य
माहे रंगे चित्त रमावीए तोज ए अनादि कालनो छुष्ट विजाव शत्रु
नाश पामे. काचे जरोसे सहज शत्रु पण पाठो हठतो नथी तो अ-
नादि कालनो मोह शत्रु सहजे केम पाठो हठे ? तो विजाव
नाश करवामां पूरे पूरुं पुरुष पराक्रम फोरवीए पण पोतानुं पराक्रम
शत्रुओना तावे करीए नहीं अने विजाव नाश करवामाज वापरिए
तो कर्मशत्रुथी जय वरिए ॥ ७ ॥

५२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

जावन रमण प्रभू गुणे, योग गुणी आधीन नाथरे ॥ राग
ते जिन गुण रंगमें, प्रभु दीठां रति पीन नाथरे ॥ नमि० ॥ ८

अर्थ:- परद्रव्यनी जावना ठोडी प्रभुना शुद्ध ज्ञानादि गुणनी जावना
राखीए, पर परिणति रमण ठोकी प्रभुना शुद्धात्म गुण परिणतिमां
रमण करीए वली मन वचन काय योग पुद्गल कार्यथो रोकी प्रभु
आधिन करीए एटले प्रभुजीए संयम कार्यादिमां योग वापरवा
कह्या त्यांज वापरिए. राग पण पुद्गल परिणतिनो ठोकी जिन गुण
रंगे करिए अने पुद्गलीक विषयोमां अज्ञान वशे रति मानोए
बिये ते अज्ञान ठोकी प्रभु दिठां पुष्ट रति करीए ॥ ८ ॥

हेतू पलटावी सवे, जोड्या गुणि गुण नक्ति नाथरे ॥ तेह
प्रशस्तपणे रम्या, साधे आत्म शक्ति नाथरे ॥ नमि० ॥ ९ ॥

अर्थ:- ईद्रियो मन वचन काया अने रागादि कर्मबंधना हेतु
पलटावीने व्यक्त गुणी अरिहंत देवना चरणकमलमां जोडीए के०
स्वज्ञावाचरणमां जोडीए एटले अरिहंतनी आज्ञा सेववी ते गुणनक्तिज
ठे ते मन वचन बुद्धि रागादि आत्माने अप्रशस्तके० अहितकारी पणे
हता ते पलटावीने अरिहंतनी आज्ञा सेववामां गुणी गुण नक्तिपणे
जोड्या एटले ते सर्वे आत्म हितकारीपणे-प्रशस्तपणे रम्या तेज
शुद्धात्म शक्ति साधे ॥ ९ ॥

धन तनु मन वचना सवे, जोड्या स्वामी पाय नाथरे ॥
बाधक कारण वारतां, साधन कारण आय नाथरे ॥ न० ॥ १०

अर्थ:- धन तन मन वचन बुद्धि आदि सर्वेशक्ति स्वामिना चरण-
कमलमां अर्पण करीए सोंपीए एटले स्वामीए बतावेला स्वज्ञावा-
चरणमां जोडीए. एम जे जे बाधकतानां कारण हतां ते वारवाथी
साधकतानां कारण आय. उक्तंच आचारांगे “ जे आसवा ते परि-
सवा जे परिसवा ते आसवा ” एटले कर्त्ताने अशुद्ध कार्य परिणामे

जे जे आश्रवनां कारण हतां ते शुद्ध कार्य परिणामी थये संवरनां कारण थाय अने शुद्ध कार्य परिणामे जे जे संवरनां कारण हतां ते अशुद्ध कार्य परिणामी थये आश्रवनां कारण थाय माटे कारण पद कर्त्ताना वशमां ठे एम जाणी शुद्ध साध्य सिद्धि कार्य परिणामी थइ आश्रवनां कारण पलटावी संवरनां कारणो करवां ए उत्तममार्ग ठे १०

आत्मता पलटावतां, प्रगटे संवर रूप नाथरे ॥ स्वस्वरूप रसी करे, पुरणानंद अनूप नाथरे ॥ नमि० ॥ ११ ॥

अर्थ:-पर परिणतिमां आत्मता मानी ठे ते जेदज्ञाने स्वपर लक्षण चिन्न जाणी स्वद्रव्यादिकमां आत्मता मानीए. स्वद्रव्यादिकमां कारण कारक कार्य जाणवे मानवे आदरवे आश्रव नाश थई संवर रूप प्रगटे. जे जीव शुद्ध सिद्ध सम स्वरूप रसीयो थयो ते स्वरूप रसी पूर्ण अनंत अनुपम आनंद प्रगट करे ॥ ११ ॥

विषय कषाय हर टले, अमृत थाये एम नाथरे ॥ जे प्रसिद्ध रूची हुवे, तो प्रभु सेवा धरी प्रेम नाथरे ॥ नमि० १२ ॥

अर्थ:-एम विषय कषाय रूप हर के० जेर टली अमृत थाय अथवा विषय कषाय रूप हर के० खत-टेव टली संवर रूप अमृत प्रगट थाय. जे प्रसिद्धपणे शुद्ध साध्य सिद्ध करवा रूचिवंत होय ते तीर्थकरोनी आझा सेववामां प्रेम प्रतित राखे ॥ १२ ॥

कारण रंगी कार्यने, साधे अवसर पामि नाथरे ॥ देवचंद्र जिनराजनी, सेवा शिवसुख धाम नाथरे ॥ नमि० ॥ १३ ॥

अर्थ:-आत्म सिद्धिनां कारण परमेश्वरना वचनमां जेने रंग लाग्यो ते अवसर पामी अवश्य कार्य सिद्ध करे. देवोमां चंद्रमा समान देवाधिदेव स्वामीप्रभुनी आणानु सेवन ते शिवसुखनुं स्थानक ठे ॥ १३ ॥

संपूर्ण

॥ અથ દ્વાદશમ શ્રી મુનિસુવ્રત જિન સ્તવન ॥

॥ નમણી સ્વમણી ને મન ગમણી ॥ એ દેશી ॥

દિઠો દરિશણ શ્રી પ્રજુજીનો, સાચે રાગે મનસું જીનો
જસુ રાગે નિરાગી થાયે, તેહની જ્ઞાતિ કોને ન સુહાયે ॥ ૧ ॥

અર્થ:—કેવલજ્ઞાન દર્શનાદિ અનંત લક્ષ્મીવંત અનંત શુદ્ધ પ્રજુ-
તાના ધણી મુનિસુવ્રત સ્વામી નામા બારમા તીર્થકરનું દર્શન દિતું કે
પ્રજુએ જીવાદિ નવ પદાર્થાદિ અનેક શુદ્ધ તત્વો દર્શાવ્યા છે તે જેને
દર્શ્યા રૂચ્યા પ્રતિત થઈ તેને દર્શન થયું કહીએ. એ દર્શન જેને થયું
તે પ્રજુ ગુણોમાં સાચા રાગે મનથી જીનો જેને રાગે વીતરાગ પદ
પામીએ તેની જ્ઞાતિ કોને ન ગમે ? અલબત્ત સુદ્ધ પુરુષોને તો પ્રજુ
આણા જ્ઞાતિ ગમેજ પણ પ્રજુ આજ્ઞાના ફલથી જે અજાણ છે તે તો
મૂઠપણામાંજ મુંઝાઈ રહ્યા છે. યત: “ નાણાંઈસુ ગુણેસુ, અરિહંતાંઈસુ
ધમ્મ રૂપેસુ ॥ ધમ્મોવગરણ સાહમ્મી, એસુ ધમ્મહં જો ય ગુણ રાગો ॥
સો સુપસઠ્ઠો રાગો, ધમ્મ સંયોગ કારણો ગુણદો ॥ પઢમં કાયવો સો,
પત્ત ગુણે સ્વર્ણં તં સવં ” ॥ ૧ ॥

પુદ્ગલ આશા રાગી અનેરા, તસુ પાસે કુણ સ્વાયે ફેરા ॥
જસુ જગતે નિર્જય પદ લહિએ, તેહની સેવામાં થિર રહિયે ॥ ૨ ॥

અર્થ:—જે દેવપણા વિના દેવ અને ગુરૂપણા વિના ગુરૂ કહેવાય છે
અને પુદ્ગલ પરિણતિના જીજ્ઞાસુ એવા અન્ય જીવોની અને પુદ્ગલ
પરિણતિની આશા રાખે છે તો તે જીજ્ઞાસુ પાસે જીજ્ઞાસુ માગનારા તેની
પાસે હમે શા વાસ્તે ? કયું સુખ ? અને કયો ગુણ લેવા ફેરા સ્વાઈએ ? જેની
જ્ઞાતિ નિર્જય નિરાકુલ શુદ્ધ સ્વતંત્ર શિવપદ પામીએ તેજ વીત-
રાગની આજ્ઞા સેવામાં થિર રહિએ. તેમની આજ્ઞા અને સેવાથી
ચંદ્રાવમાન થઈ બહિરાત્મ જાવમાં ન જઈએ ॥ ૨ ॥

रागी सेवकथी जे राचे, बाह्य जक्ति देखीने माचे ॥ जसु
गुण दाखे तृष्णा आंचे, तेहनो सुजस चतुर किम वाचे ॥३॥

अर्थ:-रागी ठता देव तथा गुरु कहेवाता एहवा देव तथा गुरु पोताना
सेवकोनी बाह्य जक्ति देखीने तेठे उपर खुशी थाय ठे, माचे ठे, मग
थाय ठे पण ते कहेवाता देव तथा गुरुना ज्ञानादि दांत्यादि गुण
रूप धन ते जोग तृष्णाआंचे दाखे ठे तेनो जस चतुर पुरुषो केम
बोले ? जे पोतेज आत्म धन हीण ठे ते वीजा जव्य पुरुषोने आत्म धने
धनवंत केम करी शके ? अर्थात् नज करी शके माटे माहरे तो
अर्चित्य आत्मीक धननो दातार प्रभु तुंज एक तुं ॥ ३ ॥

पूरण ब्रह्मने पूर्णानंदी, दर्शन ज्ञान चरण रस कंदी
सकल विज्ञाव प्रसंग अफंदी, तेह देव समरस मकरदी ॥४॥

अर्थ:-प्रभु अठार हजार जेदे अब्रह्म तजो पूर्ण शुद्ध ब्रह्म रूप
सिद्ध पद पाम्या छो तेथी अनंत स्वतंत्र पर्याये परम पूर्ण आनंद
जोगी ठो अने दर्शन ज्ञान चरणानंद स्वादना मूल ठो अने सकल
विज्ञाव प्रसंगथी फंड रहित अफंदी ठो माटे हे देव ! तमेज पूर्ण
समज्ञाव वडे ज्ञानादि स्वगुणनो रस स्वाद लेवावाला ठो ॥ ४ ॥

तेहनी जक्ति जवजय जाजे, निगुण पिण गुणशक्ति गाजे
दास जाव प्रभुताने आपे, अंतरंग कलिमल सवि कापे ॥५॥

अर्थ:-एहवा देवनी जक्ति जव जयनी कापवावाली ठे. निश्चयथी
प्रभु कोई अन्य द्रव्यने गुण दोष करता नथी पण व्यवहार नयथी
शुद्ध नये देगना आपी अनेक जवि जीवोने संसार समुद्रथी पार
उतारे ठे अने सम्यक्ज्ञान दर्शन चारित्र आपे ठे एम अनेक
जविने गुण करे ठे तेथी गुण करवानो शक्ति करी गाजे ठे एहवा
प्रभुनी आज्ञा नेववा रूप दाम जाव जे आदरे ते स्वतंत्र आत्म
शुद्धता रूप अनंत प्रभुता पामे अने अंतरंगमां रसो जे कलुषता

५६ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

उपजावनार अज्ञान मिथ्यात्व अने कषायादि विजावता रूप मेळ तेने कापे ॥ ५ ॥

अध्यातम सुख कारण पूरा, स्वस्वजाव अनुभूति सनूरो।
तसु गुण वलगी चेतना कीजे, परम महोदय शुद्ध लढीजे॥६

अर्थः—श्री मुनिसुव्रत स्वामी आत्म अधिकार राज्य सुख प्राप्तिनं पूर्ण पुष्ट कारण ठे. शुद्ध आत्म स्वरूप अणजाणता जीव पोतानो आत्मोक्त अधिकार जाणे नहीं तेथी पुद्गल द्रव्य पर्यायने पोते अने पोताना जाणी मानी तेना अधिकारी पोते थई अथिर अने परतंत्र पुद्गलनुं कर्ता जोक्ता ग्राहक व्यापक रक्षकपणुं पोतामां मानी बेठा ठे. ते पुद्गलो आपणा राख्या रहे नहीं, कस्या थाय नहीं वली पर क्षेत्री पदार्थों जोगवी शकाय नहीं वली लेवाय नहीं एम अणहोतुं थाय नहि तेथी तेमां खेद करी करी तेना विनाशे पोतानो विनाश आदि विपर्यास वासना थई रहि ठे तेथी जन्म मरणादिक अनंत दुःख जोगवे ठे पण ज्यारे प्रभु वचने आत्मा पोतानो आत्मोक्त अधिकार जाणे त्यारेज सकल क्लेशथी मुक्त थाय अने आत्म-अधिकारनुं अत्यंतीक स्वतंत्र सहज सुख पामे. तो ते अध्यात्मीक सुखना दातार तो प्रभु अने प्रभु आणाना शुद्ध प्रेरक ठे ते सिवाय अन्य कोई नथी माटे परम अने पूर्ण उपकारी प्रभुजी तमेज ठे. जेम कोई पुरुष परघर परवस्तु पर स्त्री आदिकनो अधिकारी नथी अने परघर स्त्री वस्तु आदिकनो अधिकारी पोताने मानी ते परवस्तुने आदरे तो ते सुखी थाय नहीं अने दुःखी थाय पण ज्यारे पोतानी घर स्त्री आदि वस्तुनो अधिकारी पोताने जाणे माने आदरे त्यारेज दुःख मटे अने सुख थाय तेम आत्मा अन्य वस्तुनो अधिकारी नहीं ठतां पोताने अन्य वस्तुनो अधिकारी जाणी मानी आदरे तो ते दुःखी रहे पण सुखी थाय नहीं. ज्यारे पोतानो अधिकार जेवो ठे तेहवो जाणी मानी आदरे तोज सकल दुःखथी निवर्त्ती अने परमा-

नंदनी प्राप्ति थाय अने प्रजुजी तो निज ज्ञानादि रिद्धिना अनुजव
जोगमां सदा तृप्त-मग्न ठो महा तेजवंत ठो. आपणी चेतना प्रजुना
ज्ञानादिक निर्मल गुणे बलगी राखीए एटले ज्ञानचेतना प्रगट थाय.
चेतना अनादिथी कर्मफलचेतनापणे अने कर्मचेतनापणे परिणमेली
बलगेली ठे. ज्यांसुधी चेतना कर्मफलचेतनापणे एटले उदय आ-
वेला शुजाशुज कर्म फलमां राग द्वेषपणे परिणमे ठे तथा योग क्रिया
प्रवर्त्तीथीज सुख उपजे ठे एम जाणी क्रिया परिणाममां कर्मचेतना
पणे वत्ते ठे त्यांसुधी स्वरूप ज्ञानमां लागती बलगती नथी पण
ज्यारे प्रजुना परम निर्मल ज्ञानादि गुणे बलगे त्यारे शुद्धात्म स्वजा-
वमां आनद जाणी शुद्धात्म स्वजावमां थिर रहेवा ज्ञानचेतनापणे
परिणमे माटे आपणी चेतना प्रजु गुणे रसीली करीए एटलेज शुद्ध
स्वगुण रसी थाय एम परम महोदय के केवलज्ञानादि अनंत स्वगुण
निर्मल पूर्ण व्यक्ति पामीए ॥ ६ ॥

मुनिसुव्रत प्रजु प्रजुता लीना, आतम संपत्ति जासन
पीना ॥ आणा रगे चित्त धरीजे, देवचंद्र पद शीघ्र वरीजे ॥ ७ ॥

अर्थ:-जे जीव मुनिसुव्रत स्वामीनी पूर्ण प्रजुता जाणी आश्चर्य
पाम्या के अहो ! प्रजुजीतुं परमज्ञान परमदर्शन परम थिरताए शुद्ध
स्वपर्याय रम्यमांहे रमण अने परम अचल स्वतंत्र अबाधित वीर्य.
एम अनंत गुणेनी शुद्धतानो परमानंद जाणी चित्त लीन थयुं
तेनेज निजात्म शुद्ध संपदानु पुष्ट जासन थयुं. ए माटे तीर्थकरोनी
आज्ञामां रंगे चित्त थिर करीए तोज देवचंद्र मुनि कहे ठे के
शुद्धात्मपद उतावजु पामीए ॥ ७ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ त्रयोदशम श्री सुमतिजिन स्तवन ॥

॥ कान्हैयालाल ए देशी ॥

प्रजुस्युं इस्युं विनवुरे लाल, मुज विजाव दुःख रीतरे

૫૭ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

સાહવિયાલાલ । તિન કાલના ફેયનીરે લાલ, જાણો ઢો સહુ
નીતિરે સાહવિયાલાલ ॥ પ્રજુ ૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-તેરમા શ્રી સુમતિ જિન પ્રજુથી હું એવી અરજ કરું તું કે
મેં તાહરાં વચન જાણ્યા આદર્યા પહેલાં પુદ્ગલોમાં આપાપણું માની
મહા વિજ્ઞાવ ડ્રઢ પરિણામ વાંધ્યા તે પરિણામનો વેગ તાહરાં વચન
જાણ્યા ઠતાં આજસુધી મટતો નથી અને તેથી અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ
અને કષાયોદિથી પરતંત્રતા વિગેરે વહુ દુઃખ જોગવું તું તે માહરોજ
આદરેલો વિજ્ઞાવ દુઃખ ત્રાસ આપ્યાં કરે છે અને હે સાહેવ ! તમે તો
સકલ દ્રવ્યની ત્રિકાલ પરિણતિની નીતિ જાણો ઢો એટલે પંચાસ્તિ-
કાય અને કાલ સકલફેયની નીતિ અને રીતિ જાણો ઢો ॥ ૧ ॥

ફેય જ્ઞાનસ્યું નવિ મિલેરે લાલ, જ્ઞાન ન જાયે એ
તથ્યરે ॥ સા ૦ ॥ પ્રાપ્ત અપ્રાપ્તમેયનેરે લાલ, જાણો જે જિમ
જથ્યરે ॥ સા ૦ ॥ પ્રજુ ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-જે જે દ્રવ્યના જે જે સ્વજ્ઞાવ અને જેટલા જેટલા ગુણપર્યાય
હોય તે તેમજ રહે વલી પર્યાય ક્રમવર્તીએ ઉર્જતાએ આવે વલી તેનું
જીવિતવ્ય જેમ હોય તેમ થાય અને ઉદ્યમ પણ જીવિતવ્ય પ્રમાણે
વને અને જે જે કાલે જે જે યોગ સંજવ છે તે તેમ વને એમ પંચ
સમવાય મલ્યાં કાર્ય થાય એમાં કાંઈ શંકા નથી. એમાંથી કાંઈ પણ
એકાંતતા તે મિથ્યાત છે. ફેય જ્ઞાન સાથે મલી એકમેક થાય નહીં,
જ્ઞાન ફેય ક્ષેત્રે જાય નહીં અને ફેયપણ જ્ઞાન ક્ષેત્રે આવે
નહીં. જેમ દર્પણમાં જે પદાર્થો જાણે છે તે પદાર્થો દર્પણ
સાથે એકમેક થઈ જતા નથી, દર્પણ દર્પણ રૂપે અને પદાર્થ
પદાર્થ રૂપે રહે છે તેમ જ્ઞાન જ્ઞાન રૂપે અને ફેય ફેય રૂપે રહે છે એ
મર્યાદા છે. પ્રજુજી તમે દૂર આકાશ ક્ષેત્રે રહ્યા અપ્રાપ્તમેય ફેયને
અને એક આકાશ ક્ષેત્રે રહ્યા સ્વપર પ્રાપ્તમેય ફેયને તથા વર્તમાન

काले वर्त्तता प्राप्त अप्राप्तमेव ज्ञेयने अने अतित अनागते वर्त्तता
अप्राप्तमेव ज्ञेयने क्षेत्री अने काली दूर अने निकट एटले अ-
प्राप्त अने प्राप्तमेव ज्ञेयने जे जेम ठे ते तेम समकाले अशेषपणे
जाणो ठो एटले कोई पण ज्ञेय एहवो नथी के तमारी ज्ञायकतामां
न चासे ॥ २ ॥

वृत्ति परजाय जे ज्ञाननारे लाल, ते तो नवि पलटायरे ॥
सा० ॥ ज्ञेयनी नवनव वर्त्तनारे लाल, सवि जाणे असहायरे
॥ सा० ॥ प्र० ॥ ३ ॥

अर्थ:-ज्ञानना अविज्ञाणी ठती पर्यायमांथी कोई पर्याय कोई
काले पण नाश थाय नहीं अने तेज अविज्ञाणी ठती पर्यायो ठतीपणे
रहिने सामर्थ्यपणे आवे ठे पण अठतीपणे यत्ता नथी एटले ठती-
पणानो नाश नथी, मात्र तिरो अने आवीर्त्तावे थया जाय. ज्ञेयोनी
नवे नवे समय नवि नवि वर्त्तना थाय ते अन्य ज्ञेयनी सहाय विना
अने प्रयासविना जणाय देखाय ॥ ३ ॥

धर्मादिक सहज ज्ञेयनारे लाल, प्राप्त जणी सहकार रे ॥
साहि० ॥ रसनादिक गुण वर्त्ततारे लाल, निज क्षेत्रे ते धाररे
॥ सा० ॥ प्र० ॥ ४ ॥

अर्थ:-धर्मादिक अजीव ज्ञेय प्राप्त थयाने सहायकारी ठे एटले
धर्मास्तिकायना जे प्रदेशमां गति परिणामी जीव पुद्गल आवी प्राप्त
थाय तेनेज ते गतिसहाय आपे, अधर्मास्तिकायना जे प्रदेशमां
स्थिति परिणामी जीव पुद्गल आवी प्राप्त थाय तेनेज
ते स्थिर सहाय आपे, आकाशना जे प्रदेशमा जीव पुद्गल
आवी प्राप्त थाय मले तेनेज ते अवकाशदान आपे पण
अन्य प्रदेशे रक्षाने आपे नहीं, वली चार अंश स्निग्ध के
रुद्ध व्यक्तिमां जे पुद्गल परमाणु होय ते तेज क्षेत्रमां तेथी वे

अंश न्यून के अधिक स्निग्ध रुक्ष गुण व्यक्तिवाला अन्य पुद्गल परमाणु आवी प्राप्त थाय तो तेनी साथे ते मले पण अन्य आकाश क्षेत्रे रहेला स्निग्ध के रुक्ष वे अंश न्यून अधिक व्यक्तिवाला पुद्गल परमाणु अगर खंध साथे मले नहि अने कार्मणादिवर्गणा जीव प्रयोगे परिणमेली जे आकाश क्षेत्रमां होय ते ते आकाश प्रदेशमां रहेली अन्य वर्गणा साथे मले. ए प्रमाणे धर्मास्तिकायादि चारे अजीव द्रव्यने अन्य प्रदेशे रहेलाने चलाववुं, थीर राखवुं, अदकाश आपवुं के मलवुं थतुं नथी, चक्षु तथा मन विना रसनादिक चार ईंद्रियोने व्यंजनावग्रह ठे एटले स्वादवाली वस्तु जीज्ञ प्रदेशने मले अने स्पर्शवाली वस्तु त्वचाने मले अने गंधना पुद्गल नाशीका अंदर घ्राण ईंद्रियने मले—स्पर्श अने शब्दना पुद्गल श्रोत ईंद्रियरूप पडदाने मले—स्पर्श तो ज तेनो बोध थाय. ए पांचे ईंद्रियो दूर क्षेत्र विषयो कही ठे पण रसनादिक चार ईंद्रियोने तो ते विषयोना पुद्गल स्वक्षेत्रमां आवी मले तेनेज स्पर्श ठे अने चक्षु ईंद्रियने तो पुद्गल पदार्थ उपर पमेलुं सूर्यादिनुं उद्योत किरण परावर्त्तन थई चक्षुमां आवेत्यारे बोध थाय ठे तेथी तेने व्यंजनावग्रह कह्यो नथी पण उद्योत किरण वस्तु उपर पमी परावर्त्तन थई आंखमां आव्या विना तेनो बोध थतो नथी अने प्रजुजीना केवलज्ञानमां तो क्षेत्रे काले दूर निकटना पण रूपी अरूपी सर्वे पदार्थनो समकाले बोध थाय ठे ॥ ४ ॥

जाणग अजिलाषी नहिरे लाल, नवि प्रतिबिंबे झेयरे ॥ सा० ॥ कारक शक्ते जाणवुरे लाल, जाव अनंत अमेयरे ॥ सा० ॥ प्रजु० ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रजु परद्रव्यने जाणवाना अजिलाषी नथी अने अन्य ज्ञेयोनुं प्रतिबिंब पण पोतानी ज्ञायकतामां पडतुं नथी पण जीवमां अनंत गुणोनां कारक चक्र आप आपणा कार्यपणे दर समय फरे ठे

तेमा ज्ञान कारक चक्रमां नवा नवा समयनी नवि नवि ज्ञेय प्रवर्त्ती
 ज्ञायकतानुं संप्रदान अने पूर्व ज्ञेय प्रवर्त्ती ज्ञायकतानुं अपादान सहज
 स्वज्ञावे थयां करे अथवा पूर्व ज्ञेय ज्ञायकतानुं अतित ज्ञानपणे
 परिणमवुं अने वर्त्तमान ज्ञेयनुं वर्त्तमान ज्ञानपणे परिणमवुं तेथी
 सकल ज्ञेयोनी परिणति वर्त्ती वर्त्ते ठे अने वर्त्तसे एम जासे ठे तथा
 ज्ञेयोमां आप आपणा गुण प्रवर्त्तीनुं परावर्त्तन थवुं अने जीव द्रव्यमां ज्ञान
 दर्शन उपयोग प्रवर्त्तीनुं परावर्त्तन थवुं एम सर्वे द्रव्योनु अगुरुलघु चक्र
 समकाले फरे ठे तेथी जाणग पासगपणुं सकल समय नवि नवि परिण-
 ति ए परिणमे ठे अने जाणग पासगपणुं नवि नवि परिणतिनुं थाय तो
 रमण पण नवा नवा पर्यायनुं थाय अने वीर्य पण नवि नवि पर्याय
 प्रवर्त्ती ए थवुं तेथी वीर्य पण नवुं उपज्युं कहेवाय एम अनंता गुणो
 नवि नवि परिणति ए परिणमे ठे तेथी जाणवुं पण कारक शक्ति वने
 अनंत जावनुं अमेयपणे (अमाप) पणे ठे. जेम सूर्यने एहवो अजि-
 प्राय नथी के पृथ्वीना पदार्थो जेम प्रवर्त्ते तेम हु प्रकाश करुं
 पण सूर्यना उद्योतमा पृथ्वीना सर्वे पदार्थो जेम जेम प्रवर्त्ते तेम तेम
 जासे ठे ते विपे सूर्यने पण प्रयास के अजिलाप नथी पण सहज
 स्वज्ञावे प्रवर्त्ते ठे तेम प्रजुजीना ज्ञानादि गुणो विनाअजिलापे अने
 विनाप्रयासे प्रवर्त्ते ठे ॥ ५ ॥

तेह ज्ञान सत्ता थकेरे लाल, न जणाये निज तत्त्वरे ॥
 ॥ सा० ॥ रुचि पण तेहवि नवि वधेरे लाल, ए अम मोह
 महत्त्वरे ॥ सा० ॥ प्रजु० ॥ ५ ॥

अर्थ.—एहवाज ज्ञानादिक अनंत गुणो हमारी सत्तामां ठे तो पण
 हमारुं शुद्ध तत्त्व जणातुं नथी अने ते तत्त्व जाणवा माटे पूर्ण रुचि
 पण वधती नथी ए हमारे मोह अने ममतानुं महात्म्य ठे ॥ ६ ॥

मुज ज्ञायकता पर रसीरे लाल, पर तृष्णाए तत्तरे

૬૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિંશી.

સાહિવિ૦ ॥ તે સમતા રસ અનુષ્ઠવેરે લાલ, સુમતિ સેવન
વ્યાપ્તરે ॥ સા૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-માહરી જ્ઞાયકતા અનાદિ કાલથી પુદ્ગલ પરિણતિની
રસીલી થઈલી છે અને તે પુદ્ગલ પરિણતિ અધિર પરતંત્ર વિનાશીક
તેથી તેની તૃષ્ણા તપી રહેલી છે અને પુદ્ગલ પરિણતિમાંજ તત્ત્વ
સાર માનેલો છે પણ માહરી જ્ઞાયકતા માહરા દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને
જ્ઞાવમાં તત્ત્વ જાણી સંતોષ અને તૃપ્તિ વાલી થાય તો તે સમતા રસ
અનુષ્ઠવે. તે તો સુમતિ જિન સ્વામીએ સુમતિ સેવવા આદરવાની
વતાવી તેમાં વ્યાપે તોજ બને ॥ ૭ ॥

બાધકતા પલટાવવારે લાલ, નાથ ઞક્તિ આધારે ॥ સા૦ ॥
પ્રચુ ગુણ રંગી ચેતનારે લાલ, એહીજ જીવન સારે ॥ સા૦ ॥
॥ પ્ર૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-હમારી અનાદિની બાધક જ્ઞાવે પરિણમેલી આત્મ પરિણ-
તિને પલટાવી સાધક જ્ઞાવમાં લાવવા તુમ સરખા પ્રચુતાવંતની આણા
સેવવી એજ હમારે પરમ પુષ્ટ આધાર છે. એ માટે ચેતના પ્રચુ ગુણ રંગી
કરવી એજ આ વાતનું જીવન અને સાર છે ॥ ૮ ॥

અમૃતાનુષ્ટાને રહ્યોરે લાલ, અમૃત ક્રિયાને ઉપાયરે ॥
સા૦ ॥ દેવચંદ્ર રંગે રમેરે લાલ, તે સુમતિ દેવ પસાયરે
સા૦ ॥ પ્ર૦ ॥ ૯ ॥

અર્થ:-અમૃત અનુષ્ઠાનને આશ્રયે અમૃત ઉપજે. દેવચંદ્ર મુનિ કહે
છે કે જ્ઞાવ્ય જીવો શુદ્ધાત્મ તત્ત્વમાં રમે તે સુમતિ દેવનોજ પસાય
જાણવો ॥ ૯ ॥

સંપૂર્ણ.

॥ अथ चउदशम श्री शिवगति जिन स्तवन ॥

आंरा मेहेला उपर मेह झबुके वीझली हो लाल ॥ ए देशी ॥

शिवगति जिनवर देव सेव आ दोहिली हो लाल ॥

॥से० ॥ पर परिणति परित्याग करे तसु सोहिली हो लाल ॥

॥करे० ॥ आश्रव सर्व निवारि जेह संवर वरेहो लाल ॥जेह०

जे जिन आणा लीन पीन सेवन करे हो लाल ॥पीन० ॥ १

अर्थ:-शिवगति नामा चौदमा तीर्थकरनी सेवा ते अति दोहिलो ठे हमो संसारी जीव मिथ्यात्व अविरति प्रमाद कषाय जोगचपलता वशे जे जे मार्गे चालीए ठिये ते अशिव मार्ग ठे एटले कट्याणकारी मार्ग नथी. जे अशिव मार्गे प्रवर्त्ते ते वंठित सुख पामे नहि अने दुःखी रहे पण जेने शिवगती के० शिव चाल ठे एहवा जिनवर देवनी आज्ञा सेववी ते परम दुर्लभ ठे पण पर परिणतिने जे रूडी रीते त्यागे-दूर करे तेने ए सेवा सुलभ ठे. जे जीव सत्तावन्न प्रकारे अथवा तो अनेक प्रकारे आश्रव तजी संवरवंत थाय तेज पुरुष जिन आज्ञामां परम लीन थई पुष्टपणे जिन आज्ञा सेवे. अनेक प्रकारे आश्रव कह्यो पण ते परवस्तुना राग रूप एक अशुरू उपयोगमांज समाय ठे अने छेप ते तो राग होय तोज उपजे. उक्तंच “ पर दव्व रउं वझई, विरउं मुंचई अछ कम्मेहि, एसो जिण उइएसो, समासउं वंध मोखवस्त ” ॥ १ ॥

वीतराग गुण राग जक्ति रुची नैगमे होलाल ॥ ज० ॥

यथाप्रवृत्ति जव्य जीव नय संग्रह रमे हो लाल० ॥ नय ॥

अमृत क्रिया विधि युक्त वचन आचारथी होलाल ॥

॥ वचन० ॥ मोक्षार्थी जिन जक्ति करे व्यवहारथी होलाल०

॥ करे० ॥ २ ॥

૬૪ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

અર્થ:—મોક્ષાર્થી જીવ જિન જ્ઞાતિ તથા સાધન વ્યવહાર સાત નયે કરી કરે તે કહિયે ઠિયે.

(૧) વીતરાગના ગુણોનો રાગ અને વીતરાગની આજ્ઞા સેવવાની રુચિ તે નૈગમ નયે જ્ઞાતિ કહીએ.

(૨) જ્યારે જ્ઞાત્ય જીવ ઠેલું યથાપ્રવૃત્તિકરણ કરે ત્યારે સંગ્રહ નયે જ્ઞાતિ કહીએ. એ કરણમાં સત્તાપણે જિન પ્રરૂપિત તત્ત્વનો અચિલાષી જીવ ઠે.

(૩) જિન વચનમાં જે આચાર ક્રિયા અનુષ્ઠાન સેવવાનું કહ્યું તે વિષ ગરલ અને અન્યોન્ય અનુષ્ઠાન ત્યાગી મોક્ષાર્થી જીવ નેદ-જ્ઞાનાદિ શ્રુત વાચના, પૃચ્છના, પરિઅટ્ટના, અનુપ્રેક્ષા, ધર્મકથા તથા વિનય વૈયાવચ્છાદિ આત્મ શુદ્ધતાને તદ્દેતુ ક્રિયા અને શુક્લધ્યાન રૂપ અમૃત ક્રિયા વિધિને સેવે તે વ્યવહાર નયે જ્ઞાતિ કહીએ ॥ ૨ ॥

ગુણ પ્રાગ્જ્ઞાવી કાર્ય તણે કારણપણે હો લાલ ॥ તણે ૦ ॥
રત્નત્રયિ પરિણામ તે રુજુસૂત્રે જાણે હો લાલ ॥ તે રુજુ ૦ ॥
જે ગુણ પ્રગટ થયો નિજ નિજ કારજ કરે હો લાલ કે ॥
નિજ ૦ ॥ સાધક જાવે યુક્ત શબ્દ નયે તે ધરે હો લાલ ॥
॥ શબ્દ ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:— (૪) જ્ઞાનાદિ અનંત આત્મ ગુણો શુદ્ધ પ્રગટ કરવા રૂપ કાર્યનો પરિણામી થયો જીવ તેમૂલ્ય શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શન ચરણાદિના પરિણામ કરે તે રુજુસૂત્ર નયે જ્ઞાતિ કહીએ (૫) જ્ઞાનાદિક શુદ્ધાત્મ ગુણ જે જે અંશે પ્રગટ થઈ આપ આપણું કાર્ય શુદ્ધ પ્રગટપણે કરવા લાગે અને સર્વે ગુણો પૂર્ણ પ્રગટ કરવાનો સાધક જાવ આદરે તે શબ્દ નયે સેવા જ્ઞાતિ કહીએ ॥ ૩ ॥

પોતે ગુણ પયાય પ્રગટપણે કાર્યતા હો લાલ ॥ પ્ર ૦ ॥

उणे आए जाव ताव संजिरूढता हो लाल ॥ ताव० ॥
संपुरण निज जाव स्वकारय कीजते हो लाल ॥ स्व० ॥
शुद्धात्म निज रूप तणे रस लीजते हो लाल ॥ त० ॥ ४ ॥

अर्थ:- (६) केवलज्ञान केवलदर्शन यथाख्यातचारित्र्य अने परम
अचल वीर्यगुणो अने पर्यायो प्रगटपणे आपआपणुं कार्य करे ठे
त्यांचीज ज्यासुधी अव्यावाध अक्षयस्थिति अटलअवगाहना अने
अगुरुलघु ए चार गुणोना अंशो अघाती कर्म वशे ज्यांसुधी पूर्ण
प्रगट कस्या नथी त्यासुधी समजिरूढ नये सेवा कहिए (७) शैलेसी
करणना ठेह्वा समय आठे गुणोना सर्व अंश प्रगट निर्मल कस्या अने
ते मुख्य आठ गुण शिवाय अनंता गुणोना पूर्ण अंश प्रगट थया
अने ते सर्वे गुणो आपआपणुं कार्य पूर्ण पर्याये पूर्ण पदे करवा
लाग्या त्यारे एवंभूत नये सेवा थई एटले चौदमा गुणगणाना चरम
समये एवंचूतनये सेवा जाणवी ए स्थानके पूर्ण आत्म गुरु पर्यायनो
लाज ले ठे त्यां एवंचूतनये सेवा थई जाणवी सेवानुं फल सेवा साथे मलेज
ठे पण कालांतरनो वायदो नथी. कोई कहेके-सेवानुं फल तो ते जवे
अथवा जवातरे पण फले ठे तेने कहीए के शुज उपयोगवने शुज कर्म-
दल बंधाय ते अनुक्रमे उदय आवे पण अहींआं तो शुद्धतानी बात ठे
अने शुद्धतामां आत्मगुण प्रगट थयानो आनंद ते तो तरतकाल
आवे ठे अने उंचा गुणगणानुं कारण थाय ठे जेम सूर्य
उग्यो के तेज वखते अंधकार नाठो अने उद्योत थयो तेनो आनंद
तेज वखत आव्यो तेम अहींआं अशुद्धता नाठी अने शुद्धता प्रगट
थई ते अशुद्धतानु दु ख गयुं अने शुद्धतानो आनंद आव्यो एमांहे
कालक्रमनुं जोर नथी ॥ ४ ॥

उत्सर्गे एवंचूत ते फलने नीपने हो लाल ॥ ते० ॥
निसंगी परमात्म रंगथी ते वने हो लाल के ॥ रं० ॥

૬૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

સહજ અનંત અત્યંત મહંત સુખે જન્યા હો લાલ ॥મ૦ ॥

અવિનાશી અવિકાર અપાર ગુણે વસ્યા હો લાલ ॥ અ૦ ॥૫

અર્થ:—ચૌદમા ગુણઠાણાના અંતે પૂર્ણ ગુણપર્યાય પ્રગટ કસ્યા અને તેનું ફલ લીધું તે ઉત્સર્ગે એવંચૂતનયે સેવા થઈ. એવા નિસંગી પરમાત્મ જાવમાં રંગ રાખવાથી એ સેવા વને. પ્રજુજી સહજ સ્વજાવી અંત રહિત અનંત સુખે જરપૂર મહંત ઠો વલી વિનાશ રહિત વિકાર રહિત અથાહ ગુણ વસ્યા ઠો ॥ ૫ ॥

જે પ્રવૃત્તિ જવ મૂલ ઢેદ ઉપાય જે હો લાલ ॥ ઠે૦ ॥

પ્રજુ ગુણ રાગે રક્ત થાય શિવદાય તે હો લાલ ॥ થા૦ ॥

અંશ થકી સર્વંશ વિશુદ્ધપણું ઠવે હો લાલ ॥ વિ૦ ॥

શુકલ બીજ શશિ રેહ તેહ પૂરણ હુવે હો લાલ ॥ તેહ૦ ॥ ૬

અર્થ:—આત્મ સ્વરૂપના અજ્ઞાન અને મિથ્યાત્વ રાગાદિકવમે જે પ્રવૃત્તિ તે જવજ્રમણનું મૂલ ઢે અને પ્રજુના શુદ્ધ ગુણોમાં રાગે રક્ત થવું તેજ જવ જ્રમણનું મૂલ ઢેદવાનો મૂખ્ય ઉપાય ઢે તથા સકલ ઉપદ્રવનો નાશ કરનાર આખર શિવદાયી થાય ઢે એટલે પ્રજુ ગુણ રાગ રૂપ શુદ્ધ ઉપયોગ તે શુદ્ધ ઉપયોગનું પરમ કારણ ઢે અને શુદ્ધ ઉપયોગે મુક્તિ ઢે. અંશ થકી સર્વંશ વિશુદ્ધતા પ્રગટે એટલે નૈગમનયથી જે વીતરાગની આજ્ઞા સેવવાની રુચી કહી તે વિશુદ્ધતાના અંશ ઢે અને વિશુદ્ધતામાં ગર્જિત શુદ્ધતા ઢે તે વિશુદ્ધતા સાથે ગર્જિત શુદ્ધતા વધતે વધતે એવંચૂતનયે પૂર્ણ શુદ્ધતા પ્રગટે જેમ બીજનો ચંદ્રમા ઝગ્યા પઠી દિને દિને કલા વધતે વધતે પૂનમે પૂર્ણ સોલે કલાએ પ્રગટ થાય તેમ નૈગમ સેવાથી વિશુદ્ધતા અને ગર્જિત શુદ્ધતા શરૂ થઈ તે તે વધતે વધતે ચૌદમે ગુણઠાણે એવંચૂતનયે પૂર્ણ શુદ્ધતા પ્રગટે ॥ ૬ ॥

તિમ પ્રજુથી શુચિ રાગ કરે વીતરાગતા હો લાલ ॥ કરે૦ ॥

गुण एकत्वे आय स्वगुण प्राग्जावता हो लाल ॥ स्वगुण० ॥

देवचंद्र जिनचंद्र सेवा मांदि रहो हो लाल ॥ सेवा० ॥

अव्याबाध अगाध आत्म सुख संग्रहो हो लाल ॥ आ० ॥ ७

अर्थ:-तेम प्रभुथी पवित्र राग ते आखर पूर्ण वीतरागता प्रगट करे. प्रभुना निर्मल गुणनुं एकत्व ध्यान करवाथो परिणति आत्म गुणथी एकता पामी पूर्ण गुण प्रगटे. एम देवोमां चंद्रमा समान एवा शिवगति साहेवनी सेवामां रही आत्मिक अनंत अव्याबाध अगाध सुखने सादिअनंतकाल सुधी जोगवो-राखो ॥ ७ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ पंचदशम श्री आस्तागजिन स्तवन ॥

॥ मन मोह्यु अमारु प्रभु गुणे ॥ ए देशी ॥

करो साचा रंग जिनेश्वरु, संसार विरंग सद्दू अन्यरे ॥

सुरपति नरपति संपदा, ते तो दुरगंधी कदन्नरे ॥ करो० ॥ १

अर्थ:-हे । शाश्वत सुख अजिलाथी ज्यो । तमो आस्ताग स्वामीना वचने अने आस्ताग स्वामीना गुणोमां साचो रंग करो. संसार विरंग के० संसारना अनेक प्रकारना जे धन विषय सन्मान आयुष्य कुटुंबादि तेमा मिथ्या दशाए रंग लागे ठे पण ते सर्वे विपरित रंग ठे अने आत्मक्षेत्रथी न्यारो विनाशीक जय जरेलो परतंत्र पूर्वापर क्लेश युक्त ठे देवोना पति ईद्रो अने मनुष्योना पति चक्री राजाठ आदिनी संपदा जे अश्व गज स्त्री आदिते तो जगत् जीवनी एंठ, दुर्गंधीक अने सडेला अनाज जेवी, विव्हलता करावनार, पापकारी दीनता युक्त ठे पण तेमां मोह मदिरानी ठाके अंध धुंध थया जीवोने सुख जणाय ठे पण परमार्थे ते रोग अने रोगना उपचार ठे ॥ १ ॥

जिन आस्ताग गुण रस रमी, चढ विषय विकार विरूप रे ॥

विण समकित मते अजिलखे, जिणे चारव्यो शुद्ध स्वरूपरे ॥

૬૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

॥ ક૦ ॥ ૨ ॥ નિજ ગુણ ચિંતન રસ રમ્યા, તસુ ક્રોધ અન-
લનો તાપ રે ॥ નવિ વ્યાપે કાપે જવસ્થિતી, જિમ શીતને
અર્ક પ્રતાપરે ॥ ક૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-શ્રી આસ્તાગ જિન પોતાના જ્ઞાનાદિક અનંત શુદ્ધ ગુણમાં
રસીઆ અને અલંકાર સમય સ્વતંત્રપણે રમણ કરવાવાળા છે. ચલાયમાન
વિષય વિકાર તે આસ્તાગ સ્વામીના ગુણથી બલદો ડુઃખ અને વલેશ
રૂપ છે. જ્યાંસુધી સમ્યક્જ્ઞાન નથી ત્યાંસુધી મૂઢ જીવ એવા
વિષયરૂપ દુર્ગુણોનો અનિલાષી હોય પણ જૈણે શુદ્ધ ગુણ સ્વરૂપનો
સ્વાદ ચાખ્યો તે તો નિજ શુદ્ધાત્મ ગુણ ચિંતન રસ જલમાં રમ્યા, તેને
ક્રોધાદિક કષાય અગ્નિનો તાપ કદાપિ વ્યાપે નહિ પણ તે જવસ્થિ-
તીને કાપે જેમ સૂર્યનો પ્રતાપ શીત કાપે છે તેમ જાણવું ॥ ૨ ॥ ૩ ॥

જિન ગુણ રંગી ચેતના, નવિ બાંધે અગ્નિનવ કર્મરે ॥ ગુણ
રમણે નિજ ગુણ બલસે, તે આસ્વાદે નિજ ધર્મરે ॥ ક૦ ॥ ૪

અર્થ:-જે જીવ જિન ગુણોમાં રંગી થયો તે નવા કર્મ બંધ કરે
નહીં. જિન ગુણ રમણે પોતાના આત્મિક શુદ્ધ ગુણ બહાસ પામે-પ્રગટ
થાય તેજ પોતાના જ્ઞાન દર્શન ચરણાદિક ધર્મનો સ્વતંત્ર આનંદલેખ

પર ત્યાગી સગુણ એકત્વતા, રમતાં જ્ઞાનાદિક જાવરે ॥
સ્વસ્વરૂપ ધ્યાતા થઈ, પામે શુચિ શાયક જાવરે ॥ કરો ॥ ૫

અર્થ:-જે પુરુષ પુદ્ગલ પરિણતિનું કર્તાપણું જોક્તાપણું રક્ષકપણું
ગ્રાહકપણું વ્યાપકપણું તથા રાગ દ્વેષ અને મમતા ત્યાગી સ્વસ્વરૂપ
ધ્યાને એકત્વ રહી જ્ઞાનાદિક રમ્ય રૂપમાં રમણ કરે તે પૂર્ણ સ્વસ્વ-
રૂપનો ધ્યાતા થઈ પવિત્ર અદ્વય દાયક જાવ પામે ॥ ૫ ॥

ગુણ કરણે નવ ગુણ પ્રગટતા, સત્તાગત રસ થીતી બેદરે ॥
સંક્રમણે ઉદય પ્રદેશથી, કરે નિર્જરા ટાલે શ્વેદરે ॥ કરો ॥ ૬

अर्थ:-ज्ञानगुणना अविज्ञागी ठती पर्याय रूप करणे वधतो वधतो अने नवो नवो ज्ञान गुण निर्मल प्रयट थाय तेम दर्शन चरणादि सर्वे गुणोना ठती पर्याय रूप करणे दर्शन चरणादिक गुणो पूर्ण पर्याये निर्मल प्रगटे अने सत्तागते ज्ञानावरण दर्शनावरण अने मोहनीय आदिना रस (अनुज्ञाग) अने स्थिति दल सहित छेदे अने प्रदेश उदयथी संक्रमण करी निर्झरा करे अने अज्ञान मिथ्यात्व कपाय तथा जन्म मरण जय शोकादिनो खेद टाळे ॥ ६ ॥

सहज स्वरूप प्रकाशथी, आए पूर्णानंद विलासरे ॥
देवचंद्र जिनराजनी, करज्यो सेवा सुख वासरे ॥ करो ० ॥ ७ ॥

अर्थ:-सहज शुद्धात्म स्वरूप प्रकाश थावाथी स्वतंत्र अत्यंतिक पूर्णानंद विलास प्रगट थाय माटे देवचंद्र मुनि कहे ठे जिनराजनी सेवामां रही शुरू आत्म सत्ताज्मिमां स्वतंत्र सुखे वास करज्यो ॥ ७ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ षोडशम श्री नमिश्वर स्वामी जिन स्तवन ॥

॥ हो पीठ पंखीडा ॥ ए देशी ॥

जगत दिवाकर श्री नमिश्वर स्वामजो, तुज मुख दीठे नाठी जूळ अनादिनीरे लो ॥ जाग्यो सम्यग ज्ञान सुधारस धामजो, गंभी दुर्जय मिथ्यानींद प्रमादनीरे लो ॥ ज० ॥ १ ॥

अर्थ:-जगत्मां ज्ञानरूप दिवाकर, अज्ञान अने मिथ्यात्व रूप अंधकार नाश करवावाला तथा सकल ड्रव्यनी शुरू सत्ता प्रकाश-वावाला श्री नमिश्वर स्वामी तमारुं मुख दीठे एटले तमारा वदन कमलमांथी मेघ ध्वनी पेठे गजार्जव करती शुरू स्याद्वाद नयनी देशना सांचलवाथी हमारी अनादिनी जूळ नाठी अने सम्यक्ज्ञान रूप अमृतनुं घर उघडणुं-जणाणुं. के जेमांथी अनंत प्रकारनुं अमृत

૭૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

હમે પીએ એટલે હમારા અનાદિના મિથ્યાત્વાદિ અસાધ્ય રોગો જાય
અને જ્ઞાન અને અચલ સ્વતંત્ર વીર્યાદિની પરમ પુષ્ટિ થાય અને તેથી
હમારી ડુઃખે તજાય એવી મિથ્યાત્વ અને પ્રમાદની નિંદ્રા હતી તે
હમે ઠોડી ॥ ૧ ॥

સહજે પ્રગટ્યો નિજ પર જાવ વિવેક જો, અંતર આતિમ
ઠેક્યો સાધન સાધવેરે લો ॥ સાધ્યાલંબી થઈ જ્ઞાયકતા ઠેક
જો, નિજ શુદ્ધ પરિણતિ થિર નિજ ધર્મ રસે ઠવેરે લો ॥જ૦૨

અર્થ:-શુદ્ધ નયે અમૃત સમાન તમારી વાણી જાણી આત્મ લક્ષણ
અનાત્મ લક્ષણ ચિન્ન ચિન્ન જાણી સહજે નિજ પરજાવ વિવેક પ્રગટ
થયો અને બંધ માર્ગ મોક્ષ માર્ગ સંવર માર્ગ અને આશ્રવ માર્ગ એ
આદિ માર્ગ સાક્ષાત્ જાણ્યા. હે પ્રજ્ઞુજી ! તમારા વચનથી ડલટા
અને દૂર રહેવાવાલા કુમતિપણે ચાલનાર અને ચલાવનારના જવ ધ્રમણ
કરતાં કેવા હવાલ થશે ? તે વિચારતાં ચિત્તમાં ધ્રુજારો આવે છે વલી
તે કુમતિઉં, ઉપકારીના હિતકારી વચનોથી દૂર રહે અને મોક્ષ
માર્ગમાં પ્રેરતાં ડલટા કોપ કરે છે તેને શું કરીએ ? પણ હંમારો
અંતર આત્મા તમારાં પરમ જ્ઞાન પરમ ન્યાય પરમ દયા જસ્યાં વચન
સાંજલી શુદ્ધ સાધ્ય જાણી સાધન સાધવામાં ઠેક્યો એ પ્રજ્ઞુનો પરમ
ઉપકાર છે. હમારી જ્ઞાયકતા પરાલંબન તજી શુદ્ધ સાધ્ય આલંબને
ઠેક વલગી એટલે પ્રજ્ઞુની આણા આલંબનમાં પણ ટકી તેથી નિજ
પરિણતિ નિજ જ્ઞાનાદિક શુદ્ધ સ્વજાવિક આનંદમાં મગ્ન થઈ-રમવા
લાગી રહી ॥ ૨ ॥

ત્યાગીને સવિ પર પરિણતિ રસ રીંદ્ર જો, જાગી છે નિજ
આત્મ અનુજવ ઈષ્ટતારે લો ॥ સહજે બુટી આશ્રવ જાવની
ચાલજો, જાલમ એ પ્રગટી સંવર શિષ્ટતારે લો ॥જ૦ ॥ ૩ ॥

अर्थः—सकल पुद्गल परिणति रस रीज त्यागीने आत्म गुण अनुभव अज्यासमां ईष्टपणुं जाग्युं तेथी सहजे अनादिनी आश्रव जावनी चाल—टेव हती ते वुटी. एवी महा जोरावर संवर जावनी शिष्टता के० उत्तम चाल प्रगट थई ॥ ३ ॥

बंधना हेतु जे ठे पाप स्थानजो, ते प्रभु जगते पाम्या पुष्ट प्रशस्ततारे लोल ॥ ध्येय गुणे बलग्यो पूरण उपयोग जो, तेहथी पामे ध्याता ध्येय समस्ततारे लोल ॥ ज० ॥ ४ ॥

अर्थः—बंध हेतु जे जे पापनां स्थानक हतां ते प्रभु जक्तिए पलटी शुद्धात्म पुष्ट प्रशस्तपणे थयां ते नीचे प्रमाणे—

(१) प्राणातिपातपणे जे परिणाम हतो ते पलटी डव्य जाव दया परिणामे परिणम्यो.

(२) अनृत वचन परिणाम हतो ते सत्य अमृषा परिणामे परिणम्यो.

(३) अदत्त ग्रहणपणे परिणाम ते शुद्धात्म तत्त्व ग्राहकपणे परिणम्यो.

(४) पुद्गल डव्य गुण पर्याय मथन रूप कुशिल परिणाम ते स्वगुण पर्याय समाधि कामी सहजानंद रमणी थयो.

(५) पर ग्रहण रूप परिग्रह परिणाम ते शुद्ध स्वगुण पर्याय ग्राही थयो.

(६) क्रोध परिणाम पलटी परम क्रमा रूप थयो.

(७) मान परिणाम मृदुता रूप थयो.

(८) माया परिणाम आर्यव रूप थयो.

(९) लोभ परिणाम मुक्ति संतोष रूप थयो.

(१०) राग परिणाम वीतरागता रूप थयो.

(११) द्वेष परिणाम अद्वेष रूप थयो.

७२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

- (१२) क्लेश परिणाम अकलुष समाधि रूप थयो.
(१३) अच्याख्यान परिणाम सुजाषित थयो.
(१४) पैशुन्य परिणाम मिथ्यात्वादिक दूर्गुणेना विद्र मर्म
जाणवा देखामवावालो थयो.
(१५) परपरिणतिमां रति अरति परिणाम हतो ते विरति
निवृत्ति रूप थयो.
(१६) पर जीवना अपवाद बोलवा रूपपरिणाम हतो ते विज्ञाव
अपवाद बोलवा रूप परिणाम थयो.
(१७) माया मृषा परिणाम—ते अमाय सत्य रूप थयो.
(१८) मिथ्यात्व शब्द परिणाम हतो—ते सम्यक्त्व निःशब्द
परिणाम थयो.

एम अढारे पाप स्थानक पलटो निस्पाप अवंधस्थानी थयां.
अशुद्ध उपयोग निर्मल थई अनंत गुण पज्जवमयी सहज शुद्धात्म
ध्येयमां पूर्ण अखंरुपदे लाग्यो—धिर थयो तेथी ध्याता ध्येयनी
पूर्ण समाधि पाम्यो ॥ ४ ॥

जे अति दुस्तर जलधि समो संसारजो, ते गोपद सम
कीधो प्रभु अलंबनेरे लोल ॥ जिन आलंबनी निरालंबता
पामे जो, तेणे हम रमशुं निज गुण शुध नंदनवनेरे
लोल ॥ ज० ॥ ५ ॥

अर्थः—संसार समुद्र तरवो अति दुस्तर हतो ते जेम गायना
पगलार्थी पृथ्वी उपर पमेला खाडमां जरायेलुं पाणी सहजे उलंघी
जवाय तेम ते जवसमुद्र प्रभु आलंबने तरवो अति सुगम थयो.
एम प्रभुना आलंबने जे वर्त्ते ते निरालंबपणुं पामे एटले ते पुरुषने
कोई अन्य पुरुष के अन्य वस्तुनुं आलंबन लेवानी कदापी जरूर रहे

नहीं. ते माटे हमे प्रभु अवलंबने निराखंबता पामी निज शुद्ध गुण
नंदनवनमां आनंदे रमीशुं ॥ ५ ॥

साध्यादि निज प्रभुताने एकत्त्वजो, दायक जावे आए
निज रत्नत्रयीरे लोल ॥ प्रत्याहारी धारे धारणा शुद्धजो,
तत्त्वानंदी पूर्ण समाधि लये मईरे लोल ॥ ज० ॥ ६ ॥

अर्थ:-शुद्ध साध्य आदि निज प्रभुतामां एकत्व परिणामे रमे
एटले शुद्ध साध्य जाणी सिद्धि करवामां शुद्ध साधनाए निज प्रभुता
के० निज शक्तिमां एकत्वपणे थिर उपयोगे प्रवर्त्ते तेने पोताना
केवलज्ञान केवलदर्शन अने केवल चरणरमण दायकजावे थाय.
परजावथी परिणाम पाठो वाली एटले प्रत्याहार करी शुद्ध ध्येयमां
धैर्यपणे धारणा राखे, वीर्य अचल राखी अमोल रहे ते तत्त्वानंदी
जीव पूर्ण समाधिमां लयलीन थाय एटले विकल्पे व्यापेलो उपयोग
शुद्ध अचल निज रूपमां लय पामी परम अचल समाधिमय रहे ॥ ६ ॥

अव्यावाध स्वगुणनी पूरण रीत जो, कर्ता जोक्ता जावे
रमणपणे धरेरे लोल ॥ सहज अकृत्रिम निर्मल ज्ञानानंदजो,
देवचंद्र एकत्त्वे सेवनथी वरेरे लोल ॥ ज० ॥ ७ ॥

अर्थ:-अनंता गुणो अव्यावाधपणे राखवानी एज पूर्ण रीत ठे के
स्वगुण कर्ता जोक्तापणामां पोताना परिणामनुं रमण अखंड समय
एकत्वपणे धारे-राखे एटले देवमां चंद्रमा समान नमिश्चर स्वामीनी
सेवामां परिणाम एकत्वपणे राखवाथीज सहज स्वजाविक निर्मल
अनुपचरित ज्ञानानंद पामीए ॥ ७ ॥

॥ समाप्त ॥

७४ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

॥ अथ सप्तदशम श्री अनीलजिन स्तवन ॥

॥ देखो गति दैवनीरे ॥ ए देशी ॥

स्वारथ विणु उपगारता रे, अद्भुत अतिशय रिद्धि ॥
आत्म स्वरूप प्रकाशता रे, पूरण सहज समृद्धि ॥ अनील
जिन सेवीएरे ॥ नाथ तुमारी जोमिन को त्रिहुं लोकमेंरे,
प्रभुजी परम आधार अबो जवि थोकनेरे ॥ १ ॥

अर्थ:-हे अनीलनाथ स्वामी ! सत्तरमा तीर्थपति तमे पोतानो
स्वार्थ तो सिद्ध कख्यो ठे हवे हमाराथी तमारे कांई पण स्वार्थ नथी
ते ठतां पण तमे हमारा सरखा जव्य जीवो उपर परोपकार करो ठो
वली अद्भुत अतिशयवंत ठो. एटले तमारा अपायापगमन
अतिशय वढे हमारां पाप डुरित दुःख नाश थाय ठे वली तमारा
वचनातिशय वडे हमे हमारी जाषामां तमारां वचन सहजे समजीए
ठिये वली तमारा परम ज्ञानातिशय पसाये हमोने अनात्मथी जिन्न
शुद्धात्म स्वरूपनुं ज्ञान थाय ठे वली तमारा पूजातिशय पसाये हमे
हमारा पूज्य परमपदने पामीए एवी तमारी अतिशयादिक तथा
अष्ट महा प्रातिहार्यादि तथा अंतरंग केवलज्ञान दर्शनादिकनी
जाव लदमी ठे वली तमे शुद्धात्म स्वरूपना प्रकाश करवावाला पूर्ण
सहज समृद्धिवंत ठो माटे हमे अनील प्रभु तमोने सेवीए. तमे
हमोने संसार दुःखथी ठोडाववावाला हमारा नाथ ठो. त्रिलोकमां त्रण
काले तमारी जोमीनो कोई अन्य हेतू के० उपगारी नथी तेथी
प्रभुजी तमे थोक बंध जवि जीवोने परम आधार ठो ॥ १ ॥

परकारज करता नहिरे, सेव्या पार न हेत ॥ जे सेवे तन-
मय थईरे, ते लहे शीव संकेत ॥ अ० ॥ २ ॥

अर्थ:-प्रभुजी तमे परजीव तथा परपुद्गल कार्यना कर्ता नथी

अने तमने सेवनार जविने निश्चयथी तमे पालवावाला के राखवावाला के पार पमाडवावाला नथी पण तमने जे तन्मय थई सेवे ठे तेने तमे जाणे समस्या बंध सलाहबंध शिव आपो एम जणाय ठे पण तेनी सेवानुं तेज पुरुष शिवसुख फल पामे ठे एसां कांई शंका नथी ॥ २ ॥

करता निज गुण वृत्तितारे, गुण परिणति उपजोग ॥ निप्रयास गुण वर्त्तितारे, नित्य सकल उपयोग ॥ अनील ० ३

अर्थ:-प्रभुजी तमे तो सकल समय बिना प्रयासे निज गुण प्रवृत्तिना कर्ता ठो अने तमारे स्वगुण परिणतिनोज सकल समय उपजोग ठे, निःप्रयासे सहजे गुण वर्त्ते ठे अने तेनो उपयोग पण तमारे सकल समय अखंड ठे ॥ ३ ॥

सेव जक्ति जोगी नहीरे, न करे परनो सहाय ॥ तुज गुण रंगी जक्तनारे, सहजे कारज आय ॥ अनील ० ॥ ४ ॥

अर्थ:-तमारी आज्ञा सेववावाला तमारी सेवा जक्ति करे तेना तमे जोगी नथी अने तमे परनी सहाय करवावाला पण नथी पण ताहरा ज्ञानादिक गुणोमां रंगी थई तमारी आज्ञा सेवे ते जक्तोनां सहजे कार्य थाय ॥ ४ ॥

किरिया कारण कार्यतारे, एक समय स्वाधीन ॥ वर्त्ते प्रति गुण सर्वदारे, तसु अनुभव लयलीन ॥ अनील ० ॥ ५

अर्थ:-तमारे अनेक गुणोना कार्यनी क्रिया कारण अने कार्यपणुं प्रति गुणोनुं दरेक समयमां समकाले तमारे पोताने स्वाधीन ठे ते अनुभव रस स्वादमां तमे लयलीन ठो ॥ ५ ॥

ज्ञायक लोकालोकनारे, अनील प्रभु जिनराय ॥ नित्या-नंद मयी सदारे, देवचंद्र सुखदाय ॥ अनील ० ॥ ६ ॥

अर्थ:-देवचंद्र मुनि कहे ठे के अनील प्रभु अगीआरमा वारमा अने तेरमा गुणठाणाना सामान्य जिनोमां राजा अने लोक

७६ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

अलोकना सकल रूपी अरूपी द्रव्य गुण पर्यायना उत्पाद् व्यय ध्रुव
त्रिकाल प्रवर्त्तीना ज्ञाता द्रष्टा नित्य अखंड पूर्ण स्वतंत्र अनंत
आनंदमयी तथा सकल जीवोने सुखना दातार ठो ॥ ६ ॥

॥ समाप्त ॥

॥ अथ अष्टादशम श्री जशोधर जिनराजनुं स्तवन ॥

॥ राग मारू ॥ ए देशी ॥

वदन पर वारिहो जशोधर वदन पर वारिहो ॥ मोह
रहित मोहन जयाको उपशम रस क्यारि हो ॥ अहो
उपशम रस क्यारिहो ॥ व० ॥ १ ॥

अर्थः—हे जशोधर स्वामी ! शरद पूनमना चंद्रमा समान तमारा
वदन कमलनी बलिहारी जांउं—वारी जाउं. मोहन जया माताने आनंद
आपनारा मोहने जीतेला जिव जीवोना हृदय कमलमां उपशम रस
सींचवावाला पोते उपशम रसना क्यारा ठो ॥ १ ॥

मोह जीव लोहको कंचन, करवे पारस जारि हो ॥
समकित सुरतरु उपवन सिंचन, वर पुष्कर जलधारि हो ॥
॥ अहो० ॥ व० ॥ २ ॥

अर्थः—माहारा सरखा मोही जीव लोह सरखाने कंचन करवा माटे
तमे परम पारस ठो एटले अज्ञान मिथ्यात्व क्लेश रूप कीट मटावी
आत्म शुद्धता रूप सुवर्ण करवावाला ठो, समकित रूप कल्पवृक्षनी
बागने सींचवा प्रधान पुष्कलावर्त्त मेघनी धारा समान ठो एटले
तमारा वदन कमलथी शुद्ध तत्त्वामृत अखंड धाराए वरसे ठे ॥ २ ॥

सर्व प्रदेश प्रगट सम गुणथी, प्रवृत्ति अनंत अपहारी

हो ॥ परम गुणी सेवनये सेवक, अप्रशस्तता वारी हो ॥
॥ अहो० ॥ व० ॥ ३ ॥

अर्थ:-प्रभुजीने सकल प्रदेशे अनंता गुणो शुद्ध अने अनंत पर्यायो पूर्ण प्रगट थया तेथी विजाव प्रवर्ति अनंती नाश करी. एव्हा परम गुणीनी आह्वा सेववावाळा सेवके सकल अप्रशस्तता निवारी ठे पटले प्रभुनी सेवा करनार जिवि जीवनी आत्म विरुद्धता अनंती टली ॥ ३ ॥

पर परिणति रूची रमण ग्रहणता, दोष अनादि निवारी हो।
देवचंद्र प्रभु सेवन ध्याने, आनम शक्ति समारी हो ॥
॥ अहो० ॥ व० ॥ ४ ॥

अर्थ:-ए प्रभुनी सेवाथी पुद्गल परिणतिनी रूचि रमण अने ग्रहणतानी देव रूप अनादिनो दोष निवारी निज शुद्ध परिणतिनी रूचि रमण अने ग्रहण करुं देवचंद्र मुनि कहे ठे जे जीवे प्रभु आणा सेववामां अखंड ध्यान राखुं तेणे पोतानी शुद्धात्म परम शक्ति संजाळी वीधी ॥ ४ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ एकोनविंशतिम कृतार्थ जिन स्तवन ॥

॥ अधिका ताहरो हुं अपराधि ॥ ए देशी ॥

सेवा सारज्यो जिनजी मन साचे, पण मत मागो जाई ॥
महेनतनो फल मागी लेता, दास जाव सवि जाई ॥ से० ॥ १

अर्थ - हे जिनराज ! साचे मने सेवानुं सार फल आपजो पण हे जाई ! सेवानुं फल मागजो नहि. कोई कोईनी सेवा करी तेनी महेनतनु फल मागे तो तेनी सेवानो कामी नथी पण तेना दाम रूप फलनो कामी ठे. जो दाम रूप फलनो कामी ठे तो तेमा प्रभुनु दामपणुं

७७ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

शुं ? पोताना दाम रूप फलनुं दासपणुं कछुं एटखे स्वामीनुं दासपणुं न रहुं माटे कामना रहित सेवा करवी ॥ १ ॥

चक्ति नहि ते तो जाडायत, जे सेवा फल जाचे ॥ दास तिके जे घन जरि निरखी, केकईनी परे माचे ॥ सेवा ० ॥ २

अर्थ:-जे सेवाना फलने ईच्छी सेवा करे ते चक्तिवंत नथी पण जानायत ठे. दास तेनेज कहीए जे सदा स्वामीना हित समुदायमां राजी रहे-वर्त्ते, स्वामीने गुण थाय एम जूए वली स्वामीनी ईच्छाए वर्त्ते जेम केकई राणी पोताना दशरथ स्वामीनी चक्तिमां अत्यंत रची मची रहेती हती तेम फलकामना रहित प्रभुनी आझाए वर्त्ते ते साचो सेवक जाणवो ॥ २ ॥

सारी विधि सेवा सारंतां, आण न कांइ जाजे ॥ हूकम हाजर खिजमति करतां , सहजे नाथ निवाजे ॥ सेवा ० ॥ ३

अर्थ:-सकल प्रकारे रूढी विधिए आणा सेवीए अने कांइ पण आणा विराधीए नहीं वली प्रभुना हूकममां हाजर रही खिजमत करीए तो सहजे स्वामीनी मेहेरवानी फले ॥ ३ ॥

साहिब जाणो ठो सहु वाते, शुं कहीए तुम आगे ॥ साहिब सनमुख अमे मागणनि, वात कारमी लागे ॥ सेवा ० ॥ ४

अर्थ:-साहेब पोते केवलज्ञाने करीने सर्वे जाणो ठो के जे सेवामां हाजर ठे ते परमानंदना कामी ठे तो हमे तुम आगे शुं कहीए ? पण साहेब सन्मुख हमे मागण कांइ मागवा रूप वात करीए तो ते वात असोहामणी लागे माटे जाणीए ठिये के जे प्रभुनी अखंर आणा सेवशे ते अखंर अर्चित्य फल पामशे ॥ ४ ॥

स्वामि कृतारथ तो पण तुमथी, आश सहुको राखे ॥ नाथ विना सेवकनी चिंता, कोण करे विणु दाखे ॥ सेवा ० ॥ ५ ॥

अर्थ:-शुच क्रियानो स्वामी ते शुच फल पामे अने शुद्ध स्वभाव

प्रवर्त्तानो स्वामी शुद्धात्म संपदा पामे ए निश्चय ठे पण प्रचुज्जी जेवा परम दयालनी आशा तो सर्वे राखे. माहुरा जेवा रंक पुरुषोने मोक्ष मार्गमां प्रेरवावाला नाथ बिना हमारी चिंता कोण मिटावे ? एटले हमारुं चिंतित देखाड्या बिना कोण हमारी चिता करे ? वली हमारुं चितित प्रचुज्जी तमे जाणोज ठो पण बालकनी पेठे महारेथी वोढ्या बिना न रहेवाय तेथी कहुं हुं ॥ ५ ॥

तुज सेवा फल माग्यो देतां, देवपणो थाये काचो ॥ विण माग्यां वंठित फल आपे, तिणे देवचंद्र पद साचो ॥ से० ॥ ६

अर्थ:-जेणे तमने सेव्या तेनुं फल तमे तेने माग्युं आपो तो तमे सेवाना अर्थी अथवा रागी कहेवाळं तेथी तमारुं देवपणुं काचुं गणाय पण माग्या बिना वंठित फल आपो ठो तेथी तमारुं देवमा चंद्रमा समान परम देवपद साचुंज ठे ॥ ६ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ विंशतिम श्री धर्मीश्वर जिन स्तवन ॥

॥ अखीयां हरखन लागी हमारी अखीयां ॥ ए देशी ॥ राग प्रजाती ॥

हुं तो प्रचु वारि हुं तुम मुखनी, हुं तो जिन बलिहारी तुम मुखनी ॥ समता अमृतमय सुप्रसननी, तरेय नही राग रुखनी ॥ हुं० ॥ १ ॥

अर्थ:-हे जिनेश्वर ! तमारा मुखनी हुं वारी जाउ-बलिहारो जाउं हुं एटले हे जिनेश्वर ! तमारा मुख कमलनी जे वाणी वरसे ठे ते सकल जीवोना पाप मेलने धोवावाली ठे. जीवो स्वपर ड्रव्य अने जाव प्राणनी हाणी करी व्यवहार अने निश्चयथी स्वपर मुखनी द्याणी करे ठे पण प्रचुज्जी माहणतानो उपदेश करी सकल जीवना ड्रव्य जाव प्राणनी हाणी थती अटकावे ठे ते ड्रव्य प्राण-इंद्रियो

૫૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

(૫) બલ (૩) શ્વાસોશ્વાસ (૧) આયુષ્ય (૧) એમ મૂલ્ય ચાર છે અને તેના ઉત્તર જોડ દશ છે અને જાવ પ્રાણ જ્ઞાન દર્શન ચરણ અને વીર્ય એ મૂલ્ય ચાર છે તેના ઉત્તર જોડ અનેક અથવા અનંત પણ છે. દ્રવ્યપ્રાણે કરીને જીવ વ્યવહારીક સુખ જોગવે છે અને તે દ્રવ્ય પ્રાણની હાણી કરવાથી વે પ્રકારનું દુઃખ થાય છે જેમ સ્પર્શ ઇન્દ્રિયની હાણી કરવાથી તે સ્પર્શ ઇન્દ્રિયનું ઠેદન જોડન થાય તેનું દુઃખ ઉપજે છે અને સ્પર્શ ઇન્દ્રિય વડે જે જે સુખ લેતો જોગવતો હોય તે સુખ જાય તેનું દુઃખ પણ જીવ જોગવે છે તેમજ રસના ઇન્દ્રિયને ઠેદવાથી તે ઠેદન જોડનનું દુઃખ ઉપજે છે અને રસના એ કરીને વિવિધ પ્રકારના સ્વાદ લેતો હોય તે જાય તેનું દુઃખ ઉપજે છે એમજ પાંચે ઇન્દ્રિયોમાં પણ જાણવું વલી કાયબલનો નાશ કરવાથી દુઃખ ઉપજે છે અને કાયબલ વળે જે સુખ લેતો હોય તે જાય તેનું દુઃખ થાય છે એમ વચનબલમાં અને મનબલમાં પણ જાણવું વલી શ્વાસોશ્વાસની હાણી કરવાથી શ્વાસોશ્વાસ રોકાયાનું દુઃખ ઉપજે છે અને શ્વાસોશ્વાસ વડે જે સુખ લેતો હતો તે સુખ જાય તેનું દુઃખ થાય છે અને આયુષ્યની હાણી કરવાથી આયુષ્ય હાણીનું દુઃખ ઉપજે છે અને આયુષ્ય વળે જે સુખ લેતો હતો તે સુખ જાય તેનું દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે એમ એ દશે દ્રવ્ય પ્રાણની હાણીથી વેદના, જય, શોક, કષાયાદિ દુઃખ ઉપજે છે અને અવેદના નિર્જય અશોક અકષાયનું સુખ નાશ થાય તે દુઃખ ઉપજે છે વલી એ દ્રવ્યપ્રાણની હાણી કરતાં જીવ એક એકથી વૈર વિરોધ બાંધી વૈર વિરોધની પરંપરા વધારી પ્રાયે અનંતકાલ સુધી દુઃખી થાય છે વલી એ દ્રવ્યપ્રાણની હાણી તે સ્વપર જાવપ્રાણની હાણીનું કારણ પણ થાય છે તેથી જ્ઞાનાવરણાદિક આઠે કર્મ પોતે બાંધી અને બીજાને પણ કર્મબંધના કારણ થઈ અનંત કાલ સંસારમાં રૂલે રૂલાવે છે. હવે જાવપ્રાણમાં અજ્ઞાન આદરી

अज्ञान पमाडी जूठा विकल्पो करी करावी पोताना निश्चय ज्ञान
 आनंदनी हाणी करे ठे अने वीजा जीवोना पण निश्चय ज्ञानानंदनी
 हाणी करावे ठे एम ज्ञानानंद निश्चय सुखनो नाश करवो अने
 अज्ञान दुःख खडु करवुं ए पण वंने प्रकारे दुःख जाणवुं वली अशुद्ध
 निश्चय करी पोते मिथ्यात्व आदरीए अने वीजाने मिथ्यात्वनो आदर
 करावीए तेथी सम्यक्ज्ञाव निश्चय सुखनो नाश अने मिथ्यात्व
 नाव दुःखनी उत्पत्ति ए पण वंने प्रकारनुं दुःख जाणवुं वली विषय
 कपायाचरणे शुद्ध स्वज्ञावाचरण थिरता रूप निश्चय सुखनो नाश करीए
 अने एम अन्य जीवने पण विषय कपायाचरण करावी शुद्ध
 स्वज्ञावाचरण निश्चय सुखनो नाश करावीए तो शुद्ध स्वज्ञावाचरण
 निश्चय सुखनो नाश अने विषय कपायाचरता दुःख अग्निनुं उपजवुं
 थाय ठे ए पण वंने प्रकारे दुःख जाणवुं वली जावलब्धि आत्म
 वीर्य चलायमान करी करण ईडियोमां वीर्य वाल बाधक जावे
 फोरवी अने वीजा पासे फोरवाववाथी जावलब्धि निश्चय सुखनो
 नाश अने करण वीर्य वने बाधकताए प्रवर्त्तव्ये दुःखनुं उपजवुं थाय
 ठे ए पण वंने प्रकारे दुःख जाणवुं एम स्वपर अव्य जाव प्राणनी
 हाणी ते स्वपर जीवने अनेक सुख नाशनुं अने अनेक दुःख उत्पत्तिनुं
 कारण ठे वली स्वपर जीवने दुःख उपजाववुं ते ज्ञान नहि अने
 स्वपर सुखनी हाणी करवी लूटवुं ते न्याय पण नथी अने दया पण
 नथी एम जाणी अनंत ज्ञान न्याय अने दयावंत प्रभुजी तमे माहण-
 तानो उपदेश कख्यो तेथी तमारा मुखकमलनी वलिहारी ठे तमारा
 शिवाय वोद्ध सांख्यादि अन्य अनेक अशुद्ध अजिप्रायवाला तेनाज
 कहेला शास्त्रोथी ते पोते ज्ञान न्याय दया रहित जणाय छे माटे हे
 प्रभुजी ! तमारा वचननी शोभा आगल सकल कुमतिउनुं वल हारी
 थाकी जाण ठे आ भाव अहिंशां सक्षेपथी लख्यो ठे पण सिद्धांतोमां

૫૨ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિંશી.

ए विषे बणो अधिकार ठे ते सुझ पुरुषो विशेषथी विचारी लेशे.
तमारी वाणी समता रूप अमृत रसे जरेली ठे वली चित्तने तथा
आत्माने सुप्रसन्न करवावाली अने अज्ञान मिथ्यात्व कषाय अग्निने
बुझाववावाली अने शांति आपवावाली ठे वली रागादि विज्ञावना पद्ध
रहित ठे अने विज्ञावना पद्धथी पाठी वालवावाली ठे पण विज्ञाव
सन्मुख जवावाली नथी ॥ १ ॥

अमर अधर सिस धनु हर कमल दल, कीर हीर पुन्यम
शशीनी ॥ शोजा तुठ प्रजु देखत याकी, कायर हाथे जिम
असिनी ॥ हुं० ॥ २ ॥

अर्थ:-प्रजुना अमर आदिकनी शोजा देखतां कमल दल कीर
हीर पुनम शशि आदिकनी सर्वे शोजा ते तुच्छ देखाय ठे. उपमेय
आगल जे जे उपमा कही ते सर्वे कायर हाथे तरवार सरखी जाणवो
एटले प्रजुना रूपने अन्य उपमा संजवेज नहीं माटे अनुपम रूप ठे ॥ १

मन मोहन तुम सनमुख निरखत, आंख न तृपति
अम्हची ॥ मोह तिमिर रवि हरख चंद्र ठबी, मुरत ए
उपसमची ॥ हुं० ॥ ३ ॥

अर्थ:-हे मनने प्रमोद आपवावाला ! तमारा सन्मुख जोतां हमारी
आंख तृप्ती पामती नथी एटले वेगली खसवा चाहंती नथी वली
प्रजुनी ठबी मोहतिमिरने हरवा सूर्य समान अने हरख उपजाववाने
पुनमना चंद्रमा सरखी उपशम रसे जरी उपशम रस वरसावती
आनंद आपनारी ठे ॥ ३ ॥

मननी चिंता मटी प्रजु ध्यावत, मुख देखतां तुम जिनजी ॥
ईंद्र तृषा गई जिनेश्वर सेवतां, गुण गातां वचननी ॥ हुं० ॥ ४

अर्थ:-प्रजुना निर्मल ज्ञानादिक गुण ध्यातां अने प्रजु मुखथी
शुद्ध नय स्याद्वाद अमृत मय वचन सांजली प्रजु रूप देखतां हमारुं
रूप सिद्ध समान जाणी मननी चिंता मटी गई. जिनेश्वर सेवतां
अने वचने करी प्रजु गुण गातां ईंद्रिय विषयोनी तृष्णा समी गई ॥४

मीन चकोर मोर मतंगज, जल शशी घन नीचनथी ॥
तिम मो प्रति साद्विव सुरतथी, ओर न चाहुं मनथी ॥हुं॥५

अर्थ:-मत्स्य जेम पाणीथी, चकोरपंखी चझमा देखीने, मोर मेघ
देखीने अने हाथी तलाव आदि नीरवाली उंडाण जग्याथी जेम
मग्न रहे ठे तेम मने साहेबनी सूरत देखी परम आहूदाद उपजे ठे
तेथी प्रजुनी प्रजुता शिवाय हुं अन्य पदार्थों कुदेव कुवचनादि
चाहातो नथी ॥ ५ ॥

ज्ञानानंदन जाया नंदन, आस दास नीयतनी ॥ देवचंद्र
सेवनमें अहनिश, रमज्यो परिणति चित्तनी ॥ हुं॥ ६ ॥

अर्थ:-हे ज्ञानानंद दातार ! जाया माताना नंदन, जाया माताने
आनंद आपनार, दासनी निश्चय शुद्ध स्वरूपनी आशा पुरो. देवचंद्र
मुनि कहे ठे के हमारा चित्तनी परिणति प्रजु आज्ञा सेवामां अह
निश रमज्यो ॥ ६ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ एकविंशतिम श्री शुद्धमती जिन स्तवन ॥

श्री जिन प्रतिमा हो जिन सरखी कही ॥ ए देशी ॥

श्री शुद्ध मति हो जिनवर पूरवो, एह मनोरथ माल ॥
सेवक जाणी हो महेरवानी करी, जव संकटथी टाल ॥श्री॥१

૫૪ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

અર્થ:-શ્રી શુદ્ધમતી જિનેશ્વર હમારી મનોરથ માલા પૂરી કરો
મને તમારો સેવક જાણી મહેરવાની કરી જવ સંકટથી ઝગારો ॥૧॥

પતિત ઉદ્ધારણ હો તારણ વઢું, કરે અપણાયત એહ ॥
નિત્ય નિરાગી હો નિસ્પૃહ જ્ઞાનની, શુદ્ધ અવસ્થા દેહ ॥શ્રી૦॥૨

અર્થ:-જેને તાહરા વચનની સમ્યક્ પ્રકારે રુચિ પતિત છે તેને તું
સંસાર સમુદ્રથી ઉદ્ધારવાવાલો અને વાત્સલ્યતા રાખી તારવાવાલો
હું તો હમને પોતાના જાણી અપણાયત કર. પ્રજુ તું નિત્ય નિરાગી
પર જન પરવસ્તુની સ્પૃહા રહિત જ્ઞાનમય શુદ્ધ અવસ્થાવંત હું અને
તાહરો શુદ્ધ જ્ઞાયક દેહ છે ॥ ૨ ॥

પરમાનંદિ હો તું પરમાતમા, અવિનાશી તુજ રીત ॥ એ
ગુણ જાણી હો તુમ વાણી થકી, ઠહરાણી મુજ પ્રીત ॥શ્રી૦॥૩

અર્થ:-પ્રજુ ઉત્કૃષ્ટ આનંદવંત પરમાત્મા હો. આત્મા તો જીવ માત્ર
કહેવાય છે પણ તે પોતે પોતાના પરમજ્ઞાવ જોગી નથી પણ પ્રજુ
અલંકર સમય પરમ સ્વતંત્ર જ્ઞાવ જોગી માટે પરમાત્મા હો. તમે જે
સ્વજ્ઞાવ આણંદ લેવાની રીત ગ્રહી તે તાહરી રીત અવિનાશી છે એ
ગુણ તમારી વાણીથી મેં જાણી અન્યથી પ્રીત તોડી તુમથી પ્રીત
જોડી છે ॥ ૩ ॥

શુદ્ધ સ્વરૂપી હો જ્ઞાનાનંદની, અવ્યાવાધ સ્વરૂપ ॥ જવ-
જલ નિધિ હો તારક જિનેશ્વર, પરમ મહોદય જૂપ ॥શ્રી૦॥૪

અર્થ:-પ્રજુ સ્વદ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને જાવે પૂર્ણ શુદ્ધ સ્વરૂપી જ્ઞા-
નાનંદમય જ્ઞાનાનંદી હો, સકલ સમય અવ્યાવાધમયી હો, હે જિને-
શ્વર ! તમે જવદરિયેથી જવ્યને તારવાવાલા હો અને પૂર્ણ સિદ્ધિ પદ
રૂપ પરમ મહોદય પદવીના રાજા હો ॥ ૪ ॥

નિરમમ નિસંગી હો નિરજય અવિકારતા, નિરમલ સહજ
સમૃદ્ધિ ॥ અષ્ટ કરમ હો વનદાહથી, પ્રગટી અન્વય રિંદિ ॥ ૫

अर्थ.—तमारे कोई परद्रव्य गुणपर्यायनुं ममत्व नथी तेस तेनो संग पण नथी तेथी जय अने कोई प्रकारनो विकार पण नथी अने तमारे ससाम्य राजरिद्धि अनंती सहज स्वतंत्र निर्मल ठे अष्टकर्मरूप वन ध्यानाग्नि धमी प्रजाव्युं तेथी तमारे ज्ञानादि अखूट निर्मल रिद्धि प्रगट थई ठे ते अनंत कालसुधी खरच्यां पण खूटे नहिण

आज अनादिनी हो अनंत अक्षता, अक्षर अनक्षर रूप ॥ अचल अकल हो अमल अगमनुं, चिदानंद चिदुप ॥ श्री० ॥ ५ ॥

अर्थ.—प्रभुजी आज तमारे अनादिनी सत्तागते अक्षयपणे रहेली अनंत रिद्धि अने शक्ति व्यक्त थई छे ते अक्षर अने अनक्षर रूप के० वचन अक्षरपणे अनंती कही शकाय एवी अक्षर रिद्धि अने तेथी अनंत गुणी वचन आलापमां न आवे एवी अनक्षर रिद्धि स्वतंत्र प्रगट थई ठे तेथी तमे अचल तथा अगम के० उद्मस्थ जीवोने तमारा स्वरूपनी उद्मस्थज्ञाने पूर्ण गम न पडे तथा उद्मस्थ मतिए करी तमारू रूप रिद्धि अने आनंद कली शकाय नहि तथा तमारू रूप रिद्धि पुद्गलीक अन्य पदार्थो जेगुं मली जाय नही तेथी तमे अमल एवा ज्ञानानंदसय ज्ञान रूप ठो ॥ ६ ॥

अनंत ज्ञानी हो अनंत दर्शनी, अनाकारी अविरूढ ॥
लोकालोक हो ज्ञायक सुहंकरू, अनादारी स्वयं बुद्ध ॥ श्री० ॥ ७ ॥

अर्थ.—तमे अनंत ज्ञानी अने अनंत दर्शनवंत ठो तथा आकार रहित स्वपर जीवथी अविरूढ लोकालोकना ज्ञाता द्रष्टा सकल जीवोने सुखना कारण ठो. तमारे कांई पण आहारनी जरूर रहेती नथी तेथी अनाहारी ठो पोते पोताथीज बोध पामेला माटे स्वयंबुद्ध ठो ॥ ७ ॥

૫૬ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

જે નિજ પાસે હો તે શું માગીએ, દેવચંદ્ર જિનરાય ॥ તો
પણ મુજને હો શિવપુર સાધતાં, હોજો સદા સુસહાય ॥ શ્રી ૦૬

અર્થ:-જ્ઞાનાનંદાદિ અનંત કાર્યોની સત્તા હમારી હમારા પાસેજ
હે તો પ્રજુજી પાસે શું માગીએ ? પણ દેવોમાં ચંદ્રમા સમાન હે જિન-
રાજ ! હમને મોક્ષમાર્ગ સાધતાં સદાએ તમે સુસહાય થજો ॥ ૬ ॥

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ દ્વાવિંશતિમ શ્રી શિવકર જિન સ્તવન ॥

શિવકર જિનવર દેવ, સેવ મનમાં રમે હો લાલ સેવ મનમાં
રમે ॥ તન્મયતાએ ધ્યાય, તેહ જવ જય વમે હો લાલ તેહ ॥
ત્રિપદી પ્રરૂપી સાર, જગત જન તારવા હો લાલ જગત ॥
જવ્ય અનંત પ્રજાય, પ્રમેય વિચારવા હો લાલ પ્રમેય ॥ ૧ ॥

અર્થ:-સકલ અશિવ દૂર કરી સર્વે પ્રકારે શિવ કરવાવાલા એહવા
શિવકર નામે ગત ચોવિશીમાં બાવિશમા તીર્થપતિ કેવલજ્ઞાન
દર્શનાદિ ગુણે દેદિપ્યમાન દેવની આણાનું સેવવું તે માહરા મનમાં
રમેહે અથવા જીવિજીવોના મનમાં રમો કે જેની આણા સેવવાથી આત્મા
શિવપદ પામેહે પણ એ પ્રજુની સેવા તન્મયતાએ ધ્યાયકે ॥ પ્રજુજી જેમ
રાગ દ્વેષ ઢોમી શુદ્ધ ચિર સમ પરિણામે જ્ઞાન દર્શન ચરણાદિ આત્મ-
ગુણોમાં રમ્યા તેજ પ્રમાણે જીવિજીવ પણ રાગ દ્વેષ ઢોમી સમ પરિણામી
થઈ મૂખ્ય દર્શન જ્ઞાન ચરણમય આત્મ સ્વજ્ઞાવમાં ચિર યોગે રમે તો
સકલ જવજય વમે એટલે જવ કરવાનો જય તેને રહે નહિ અને
નિર્વાણપદ પામે. કરુણા જંઘાર જિનેશ્વરે જગત્ જીવોને તારવા માટે
પ્રથમ સાર ત્રિપદી પ્રરૂપી અને સર્વે તીર્થકરો અનાદિથી પ્રથમ
ત્રિપદીજ પ્રરૂપે હે કે જેથી જીવિ જીવ આત્મ અનાત્મ સ્વરૂપ જિજ્ઞ

जाणी पोतानो उपयोग आत्म शुद्धतामां थिर करी शके ठे. ज्यांसुधी शुद्धात्म स्वरूपनुं ज्ञान न होय त्यांसुधी पुद्गलादि परद्रव्यनी ममता अने मिथ्यात्व अविरति आदि कर्मबंधनां कारणो शरु रही आठे प्रकारे कर्मबंध थया करे ठे पण ज्यारे जित्त जित्त द्रव्यनी उत्पाद् व्यय अने ध्रुवतारुप परिणति जित्त जित्त जाणे त्यारे परद्रव्य उपर ममता शानी रहे ? अने परद्रव्यमां आपणुं कार्य केम मनाय ? अने परद्रव्यमा आपणुं कार्य मनाय नहि त्यारे राग द्वेष अने शुजाशुज संकटपो पण उपजे नहि एटले जीव शुक्लध्यान पामी प्रथम घाती कर्मनो नाश करी आखर सिद्धि पामे. त्रिपदी एटले पचास्ति द्रव्य सकल समय आप आपणा पूर्व पर्यायनो व्यय, नौतन पर्यायनो उत्पाद् अने सत्तानुं ध्रुव राखवु करे ठे एटले नवे नवे समय नवि नवि परिणति करे ठे अने मूल गुणे ध्रुव रहे ठे कोई द्रव्य कोई अन्य द्रव्यना पूर्व पर्यायनो व्यय, नौतन पर्यायनो उत्पाद् अने तेनी सत्तानुं ध्रुव राखवुं करी शकतो नथी तेथी सर्वे द्रव्यनी सामान्य विशेष शक्ति साक्षात्कार जित्त जणाय ठे त्यारे नवि जीवने ममता टली जाय ठे अने ममताविना राग द्वेष रहेता नथी एटले सुखे संजम साधी सिद्धि पामे ठे. द्रव्य विषे जगवंते कह्युं “ उपनेवा, विगमेवा, ध्रुवेवा ” एटसा उपरथी गणधरो एक मूहूर्त्तमां द्वादशांगनी रचना करे ठे अने द्वादश अंगवके जगत्मां बोधनो विस्तार कराय ठे आपणे पण वस्तुनी त्रिपदी संजालीए तो परद्रव्यनुं ममत्व टली उपयोग आत्म शुद्धतामां थिर थाय ठे माटे त्रिपदीनो अर्थ विचारी परद्रव्यथी जित्त आत्म शुद्धता जाणी आत्म शुद्धताना कामी थई सिद्धि सुख साधवुं. प्रजुजीए तीर्थकर नामकर्मना उदयवके नवि जीवने तारवा त्रिपदी प्ररुपी तो आपणे तेमनो परम उपकार सन्मानी तेमनी आणा समय मात्र पण न चूकतां सेववी. त्रिपदीनो पूर्ण जावार्थ तो केवली पोताना केवलज्ञानमां जाणे ठे अने आदेश

૫૭ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવને ચોવિશી.

વશે શ્રુતજ્ઞાની પણ પૂર્ણ જાવાર્થ શ્રદ્ધા ગોચર જાણે છે અને દ્રવ્ય થકી દ્રષ્ટિવાદ અંગમાં કહ્યા પ્રમાણે અર્થ છે પણ અહિંઆ સંક્ષેપથી લખીએ ઠિયે કે પંચાસ્તિ દ્રવ્યના પ્રતિ પ્રદેશે સ્વસ્વ કાર્ય કરવાના કરણ રૂપે અસ્તિપણે ઠતિ પર્યાય તીરોજાવે (ગુપ્તપણે) અનંતા અનંતા, છે જેમ જીવ દ્રવ્યના અસંખ્યાતા પ્રદેશ છે તે દરેક પ્રદેશે જાણવાં રૂપ કાર્ય કરવાના ઠતિ પર્યાય અનંતા, દેખવા રૂપ કાર્ય કરવાના ઠતિ પર્યાય અનંતા, આચરણ રમણ રૂપ કાર્ય કરવાના ઠતિ પર્યાય અનંતા, વીર્ય અચલ રાખવા રૂપ કાર્ય કરવાના ઠતિ પર્યાય અનંતા તેમ દાન દેવા રૂપ, લાજ લેવા રૂપ, જોગ ઉપજોગ જોગવવા રૂપ સુખ આનંદાદિ અનંત કાર્ય ધર્મના ઠતિ પર્યાયો પ્રતિ પ્રદેશે અનંતા અનંતા અસ્તિપણે છે તે ઠતિ પર્યાયોમાંથી સમય પામીને અનંતા પર્યાયો સ્વકાર્ય કરવાને આવીર્જાવે ઉપજે અને પ્રથમ સમય જે પર્યાયો આવીર્જાવે આવેલા હોય તે આવીર્જાવથી વિણસી તીરો-જાવે જાય અને તીરોજાવે રહેલા પર્યાયોમાંથી કેટલા આવી-ર્જાવે ઉપજી કાર્ય કરે. ઉક્તંચ “ ઉત્પાદ્ વ્યય ધ્રુવ યુક્તં સત્ લક્ષણં દ્રવ્યં ” એટલે નવા પર્યાયનું જવન અને પૂર્વ પર્યાયના વ્યય વિના કોઈ પણ કાર્ય થઈ શકતું નથી. ઉત્પાદ્ વ્યય થઈ કાર્યનું કરવું એજ દ્રવ્યની સત્તા છે પણ પર પર્યાયનું જવન વ્યય કોઈ અન્ય દ્રવ્ય કરી શકતો નથી એમ જાણ્યા પછી આપણું કાર્ય પર દ્રવ્યમાં નાસે નહિ તો પર દ્રવ્ય ઉપર રાગ રોષ પણ રહે નહિ. એ ઉત્પાદ્ વ્યય સદ્ ગુણી હાણીવૃદ્ધિપણે થાય છે તે બીજા ગ્રંથોથી જાણી લેજો ત્રિપદી વહેજ અનંત દ્રવ્યના અનંત પર્યાયના પ્રમેયનો બોધ થાય છે માટે પરમ ઉપકારી પ્રજુજીએ ત્રિપદી પ્રરૂપી એ સમાન બીજો ઉપકાર નથી ॥ ૧ ॥

જગમાં દ્રવ્ય અનંત, ઉત્પત્તી વ્યય ધ્રુવ રહે હો લાલ
ઉત્ત ॥ જે જે જેહના તે તેહના, તેહ માંહી લહે હો લાલ

तेह ० ॥ जाणीं जेदे विजाव, अनंतने जे नरा हो लाल
अनंत ० ॥ पामे पूर्णानंद, आत्म संपत्ति धरा हो लाल
आत्म ० ॥ २ ॥

अर्थ:-जगत्मां एक धर्मास्ति, एक अधर्मास्ति, एक आकाश, अनंता
जीव तथा अनंत पुद्गल ए पंच प्रकारे अनंत अस्ति द्रव्य ठे अने काल
ते पंचास्तिनो वर्तना पर्याय रूप अनंत द्रव्य उपचारथी ठे अने धर्मा-
स्ति कायादि पंचे अस्ति द्रव्य सर्वे समय आप आपणा उत्पाद् व्यय
ध्रुव सहित रहे ठे.

जेना अंदर उत्पाद् व्यय ध्रुव समकाले होय तेने सत्य द्रव्य कहीए.
पोत पोतानुं उत्पाद् व्यय ध्रुवपणुं पोतामां सकल समय रहे पण ए उत्पाद्
व्यय ध्रुवपणुं कोई समय अन्य द्रव्यमा जाय आवे नहि एम जेनो उत्पाद्
व्यय तेनो तेनामां समकित द्रष्टि जाणे. कोई द्रव्यनो उत्पाद् व्यय
अने ध्रुवपणुं कोई अन्य द्रव्यमां जतुं आवतुं नथी एम जाणी सम-
कित जीव अनंत विजाव जेदे ते पुरुष केवलज्ञानादि आत्म संप-
दानी धरा के सत्ताजूमिने जाणी पूर्णानंद पामे ॥ १ ॥

उत्पत्ति व्यय ध्रुव धर्म, अनंता द्रव्यना हो लाल अनंता ० ॥
लखे त्रिकालीक जाव, टले मति जर्मना हो लाल टले ० ॥
इविध लह्यो उत्पाद् प्रयोगज विश्रसा हो लाल प्रयोगज ० ॥
गड ममता तस दूर, लही आत्म रसा हो लाल लही ० ॥ ३ ॥

अर्थ:-जे जीव पंचास्ति द्रव्यना उत्पत्ति व्यय अने ध्रुव धर्म
जाणे तेणे अनंता द्रव्यना त्रिकालीक जाव जाण्या अने तेने कोई
प्रकारनी मिथ्या जाव रूप मतिजर्मना रहे नहि. प्रयोगसा अने
विश्रसा एम वे प्रकारे उत्पाद् व्यय ठे. जीव प्रयोगे पुद्गलोमां जे जे
उत्पाद् व्यय थाय ते प्रयोगसा उत्पाद् व्यय कहिए अने पंचास्तिमां

स्वयं स्वज्ञावे जे जे उत्पाद् व्यय थाय ते विश्रसा उत्पाद् व्यय कहिए.
जे जीवने पर उत्पाद् व्ययनी ममता गइ ते ज्ञान दर्शन चरणादि
अनंत स्वगुणनुं स्थानक एवी आत्म शुद्धता जूमि पाम्यो, पामे ठे
अने पामशे ॥ ३ ॥

उत्पत्ति व्यय ध्रुव शक्ति, सर्वमां सहु समे हो लाल
सर्वमां ॥ जे जन जाणे शुद्ध, मिथ्यामती ते वमे हो लाल
मिथ्या ॥ ॥ अस्तिपणे ठे पंच, द्रव्य जग शाश्वता हो लाल
द्रव्य ॥ निज निज धर्मे अस्ति, रहे पर नास्तिता हो लाल
रहे ॥ ४ ॥

अर्थः—सर्वे द्रव्यमां उत्पत्ति व्यय ध्रुव शक्ति सकल समय ठे एम
जे शुद्ध रीते निःशंकपणे जाणे अने जे जेनी ते तेनामां माने तेने
मिथ्यामति रहे नहि अने परिणामथी मिथ्यात्व गया पठी सत्तामां
पण रहेलां मिथ्यातनां दलीयां ते पण क्षय जाय. जगत्मां पंचास्ति
द्रव्य स्वद्रव्य क्षेत्र काल जाव अस्तिपणे शाश्वता ठे तेमां पर
द्रव्यादिक रूपे न थवानो स्वज्ञाव पण अस्तिपणे ठे तेने नास्ति
स्वज्ञाव कहिए एटले स्वधर्मे ठता रहे पण परधर्म रूपे थाय नहि ए
द्रव्यनुं अस्तिपणुं ते प्रथम सामान्य स्वज्ञाव जाणवो ॥ ४ ॥

निज निज वस्तु स्वज्ञाव, न ठेमे को कदा हो लाल न ठेमे ॥
द्वे निज पर्याय, रुके नहि को कदा हो लाल रुके ॥
सहज प्रमेय प्रमाण, सदा सहु परिणामे हो लाल सदा ॥
अगुरुलघुपरजाय, स्वकार्यमां सहु समे हो लाल स्वकार्यमां ॥ ५ ॥

अर्थः—(१) सर्वे द्रव्य आप आपणो वस्तु स्वज्ञाव कोई पण
कदापी ठोडे नहि ते वस्तुत्व कहिए.

(३) द्रव्य मांही जनक स्वज्ञाव ठे ते सकल समय ठती

पर्यायोने सामर्थ्यपणे उपजावे अने सामर्थ्य पर्यायने पोतामांज तीरो-
जावे दर्वे (समावे) एम ठती अने सामर्थ्य वे जेदे पर्यायनी उत्पत्ति
व्यय प्रवृत्ति कोई समय पण कोई रीते रोकाय नहि ते डव्यत्त्व
स्वज्ञाव कहीए.

(४) डव्यना सर्वे स्वज्ञावो सर्वे समय आप आपणा प्रमेय
प्रमाणे परिणमे ठे कोई डव्यनो एक स्वगुण ते बीजा स्वगुणनुं कार्य
करे नहि अने पर डव्यना कोई गुणनुं कार्य पण करे नहि ने स्वकार्य
विना कोई समये खाली पण रहे नहि आप आपणी मर्यादा मूके
नहि तेथीज सकल डव्य गुण पर्यायनुं प्रमाण ज्ञान वडे करी शकाय
ठे ए प्रमेयत्त्व स्वज्ञाव जाणवो.

(५) गुणोना ठती पर्यायो प्रदेशे प्रदेशे अनंता अनंता ठे तेखट्
गुण हाणीवृद्धि पणे आवीर्जावे तीरोजावे सर्वे प्रदेशे सर्वे समय
थयां करे ठे तेथी कोई डव्य ह्मको अगरे जारे थाय नहि एहवो
अगुरुलघुत्त्व स्वज्ञाव जाणवो.

विगमे पुरव प्रजाय, नऊतन उपजे हो लाल नऊतन॥
पण ध्रुव शक्ति सदाय, सत्त्व लक्षण जेजे हो लाल सत्त्व॥
ए सामान्य स्वज्ञाव, ते जेहना तेहमां हो लाल ते जेहना॥ वलि
विशेष स्वज्ञाव, ते जेहना जेहमां हो लाल ते जेहना॥ ६

अर्थ—(६) पूर्व पर्याय विणसतां अने नवा पर्याय उपजतां डव्य आप
आपणुं कार्य करता ठतां पण सत्ताने ठोमतो नथी ते सत्त्व लक्षण ठे.
यतः—“ अर्थ क्रिया कारित्वं डव्यं ” जो डव्य सर्वे समय आप
आपणुं कार्य न करे तो सत्त्व लक्षण केम रहे ?

एम सर्वे डव्यना ठ मूल सामान्य स्वज्ञाव तथा उत्तर सामान्य
स्वज्ञाव तथा अनंत विशेष स्वज्ञाव जे जेना ते तेनामां जाणवा
मानवा. कोई डव्यनो सामान्य अथवा विशेष स्वज्ञाव कोई अन्य

ए२ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

द्रव्यमां जाय आवे नहि एम जाणवाथी निर्विकल्प बोध प्रगट
थाय ठे ॥ ६ ॥

लक्षण लक्ष्य अज्ञेद, त्रिकालपणे रहे हो लाल त्रिकाल०
॥ एम जाणी नर बुद्धने ममता नवि रहे हो लाल ने
ममता० ॥ आत्म ज्ञान विण ममत, ममतथी मिथ्यात ठे हो
लाल ममतथी० ॥ एहथी अविरति होय, प्रमाद कषाय ठे हो
लाल प्रमाद० ॥ ७ ॥

अर्थः—लक्ष्य के० द्रव्य अने तेना अनंत पर्याय रूप लक्षणो ते
द्रव्यथी त्रिकाले अज्ञेदपणे होय एम जे पंडित जाणे तेने परद्रव्य
गुण पर्यायनी ममता रहे नहि एटले तेने परद्रव्यादिनो राग व्यतीत
थाय. ज्यांसुधी आत्म शुद्धतानुं ज्ञान नथी त्यांसुधी परद्रव्यादिनी
ममता रहे अने ममता होय त्यांसुधी मिथ्यात्व रहे अने तेथी
अविरति प्रमाद कषायादि दोषो उपजे. ज्यारे आत्म शुद्धतानुं ज्ञान
थाय त्यारे ममता अने मिथ्यात्व टले त्यार पठी अविरति प्रमाद
कषायादि सर्वे दोषो नाश पामे. माटे आत्म सिद्धतानुं मूल आत्म
शुद्धतानुं ज्ञान ठे ए विना एकांते साध्य शून्य क्रिया विटंबना
रूप ठे ॥ ७ ॥

जोग चपलता करि निज, वीरजचल करे हो लालके वीरज
० ॥ बंधे आठे कर्म, गहन जव वनफरे हो लाल गहन० ॥
बाल बाधक थयुं वीर्य, साधकता नवि लही हो लाल
साधकता ० ॥ शिवकर देव हृदयमां, करुणा लह लही हो
लालके करुणा ० ॥ ८ ॥

अर्थः—अविरति प्रमाद कषायादिके जोग चपलता थाय ठे अने
जोग चपलता वशे आत्मवीर्य पण चलायमान थई ज्ञानावरणादि

आठे कर्मनो बंध करी जीव गेहेरा जव वनमां फरतो स्वतंत्रता विना
 असह्य दुःख जोगवे ठे उक्तंच-जगवई अंगे “चलई फंदई”
 आत्म शुद्धतानुं पूर्ण ज्ञान थयापठी जीवने परद्वयनी स्पृहा इच्छा
 कामना मनोरथ यतो नथी माटे त्रणे योग पूर्ण स्थिरता पामे ठे आत्मवीर्य
 अचल थाय ठे. जे जे अंशे आत्मवीर्यनुं चलपणुं ते ते अंशे कर्मबंध
 ठे जे जे अंशे आत्मवीर्यनुं अचलपणुं थयुं ते ते अंशे पूर्व कर्मबंध
 विलय जाय अने नविन बंध करे नहि, आत्मवीर्यनी पूर्ण स्थिरता
 वढे पूर्ण सिद्धि प्राप्त थाय माटे शुद्धात्म ज्ञानमां लयलीन थवुं एज
 श्रेय ठे कोई कहेशे के हुं आत्मज्ञानी वुं पण ते राग द्वेषमां वर्ततो
 होय तो तेने पूर्ण आत्मज्ञानी जाणवो नहि पण जे जे अंशे राग गयो ते
 ते अंशे आत्मशुद्धता प्रगट थाय ठे अने तेतलुज आत्मज्ञान जाणवुं
 अने ज्यां आत्मशुद्धता पूर्ण प्रगट थई त्यां रागनो अश मात्र रहेतो
 नथी. पूर्ण दायक वितरागता प्रगट थई एटले मोहनीय कर्मनो नाश
 थयो अने वारमा गुणगणाना ठेवला वे समयमां ज्ञानावरण दर्शना
 वरण अने अतरायनो नाश थाय ठे अने वाकीनां चार अघातीकर्म
 रक्षां ते स्थिति ए नाश थाय ठे एम जीवने परमानंद प्राप्त थाय ठे
 माटे ज्ञाने करी आत्मशुद्धता वधारवी एज मोक्ष मार्ग ठे. आत्माना
 ज्ञान दर्शन चरणादि आत्माथी अजेदपणे रहेला गुणोने निर्मल
 करवा ते आत्म शुद्धता कहीए अने तेज मोक्षमार्ग ठे. जे जे अंशधी
 राग द्वेषनी उपाधि गई ते ते अंशे ज्ञान दर्शन चरणरूप आत्मगुणना
 अंशो प्रगट थया एम जाणवुं आत्मज्ञान विना परद्वयनी समता ए
 आत्मवीर्य बाल बाधकजावने पाम्युं करणवीर्यपणे प्रवर्त्युं साधकता
 जाणी नहि अने साध्य जाणवो नहि साध्य जाण्या विना शुं साधे ?
 साधकता जाण्या विना केवी रीते साधना करे ? मात्र साध्य शून्य
 क्रिया करी शुभाशुभ परिणामे चव त्रमण करे. एम जाणी शिवकर

ए४ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतितं स्तवन चोविशी.

देवना हृदयमां करुणारस उजरायो तेथी जविजीवोने तारवा अर्थे
त्रिपदी प्ररूपी ॥ ७ ॥

शुद्ध अखंति धार, अमृत घन वरसता हो लाल अमृत ॥

प्रभुजी मेघ समान, जव्य जग दरसता हो लाल जव्य ॥

पूजो श्री प्रभु अंग, सुरंगे ऊमही हो लाल सुरंगे ॥

दरशन ज्ञान चारित्र, सवीर्य मयी सही हो लाल सवीर्य ॥ ए

अर्थः—मेघरूप प्रभुजी शुद्ध स्याद्वादनी देशनारूप अखंति अमृत-
तघन धारा वरसावता जवि जीवोना अज्ञान भिथ्यात्व कषायादि
जवदव ताप समावता शुद्धात्म जावमां थिरता करावता जवि सम-
कितीनी दृष्टिमां अमृत मेघ सरखा देखाय ठे. प्रभुजीनुं अंग पूजो
एटले ज्ञान दर्शन चरण वीर्यादि अनंत शुद्ध गुणमय प्रभुजीना
अरूपी अंगने परम आदरे मनने सुरंगे ए सम शुद्ध ध्येय जाणी
आनंद सहित पूजो तथा देशनानुं कारण एहवां प्रभुजीनां औदा-
रिक अंग—(१) चरणांगुष्ठ (२) जानु (३) कर (४) नूजाखंध (५) शिर (६)
जाल स्थल (७) कंठ (८) हृदय (९) नाभि एम नव मुख्य तथा
ते सिवाय नयण वदनादिक प्रभुनां सर्वे अंग सुगंधी द्रव्ये पूजवा
लायक ठे एम जाणवुं. ए अंगवनेज देश विदेश फरी शुक्लध्यान
करी केवलज्ञान उपजावी आपणने शुद्ध साध्यनी देशना आपे ठे
माटे प्रभुनां सर्वे अंग बहु सन्माने बहु विधे पूजवा लायक ठे ॥ ए॥

जाणे त्रीपदी शुद्ध ते ध्यान शुक्ल लहे हो लाल ते ॥

धाती करम दय जाय अनंत चतुक लहे हो लाल अनंत ॥

ए विण धर्म न शुक्ल लहे नहि नर कदा हो लाल लहे ॥

ते माटे लहि त्रीपदी सुशिव साधो मुदा हो लाल सु ॥ १० ॥

अर्थः—जे जवि शुद्ध रीते त्रीपदीना जाव जाणे तेज शुक्लध्यान

पामे अने शुक्लध्याननो बीजो पायो ध्याता चारे घनधाती कर्मनो नाश करे अने अनंत चतुष्क पामे. एम अव्ययना उत्पाद् व्यय भुवादि त्रिपदीना जाव जाण्याविना जीव धर्मध्यान अने शुक्लध्यान कदापी पामे नहि ते माटे सिद्धांतमांथी त्रिपदीना मुख्य जाव जाणी सदाए आनंद सहित कर्मथकी मूकावा रूप रूको मोक्ष-मार्ग साधवो ॥ १० ॥

अंग पूजा करि एम, आणा आराधीए हो लाल आणा० ॥

लहि निज शुद्ध स्वरूप, मोक्षमग साधीए हो लाल मोक्ष० ॥

महागोप महामाहण, शिव सथ्यवाद् ठो हो लाल शिव० ॥

निर्यामिकमहवैद्य, परम जग नाद् ठो हो लाल परम० ॥ ११ ॥

अर्थ.—उपर प्रमाणे जिनेश्वरना दुविध अंगनी विविध प्रकारे पूजा सन्मान करी आज्ञा आराधीए अने पोतानुं शुद्धात्म स्वरूप जाणी पुरुषार्थ पराक्रम करी वीर्य अचल राखी मोक्षमार्ग साधीए. हे प्रभुजी ! तमे जवि जीव रूपी गायोने सम्यक्त बोधरूपसंजीवनी चारो चरावी आत्म जीवनमां सचेत करी निर्विघ्नपणे मुक्ति रूप नगरे पहुँचानो ठो माटे महागोप ठो वली तमे खट्कायाना जीवोने कोईपण जीव कोई प्रकारे हाणी करे नहि अने तेमना अव्यय प्राण तथा जाव प्राणनुं रखोपुं करे एहवो माहणतानो उपदेश करो ठो अने गणधर आचार्यादि मारफते पण माहणताना उपदेशनी प्रेरणा करावो ठो माटे तमे पोतेज महामाहण ठो वली तमे उपजव रहित शिव स्थानके पहुँचानवा माटे शिवमार्ग के० मार्गमां क्रोध मोहादिक चोरटा काई हरकत करी शके नहि अने कुगुरु आदि दुष्ट जनो उन्मार्गमा पानी शके नहि एहवा उपजव रहित मार्गे स्याद्वादमय शुद्धनये शुद्धात्म स्वरूप जणावी निर्विघ्नपणे लई जाई ठो माटे मोक्ष नगरना सार्थनाह ठो वली तमे ज्यां राग द्वेष मिथ्यात्व अज्ञान रूप

૧૭ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

ધર્મનેરે કિં ॥ જમ્બુજલ જગની એંઠ છે પુદ્ગલ પરિણતિરે,
ધ્યાતાં વીરજ કંપે આપ લહે ન સગુણ રતીરે ॥ લહે ॥ ૧ ॥

અર્થ:—ગત ચોવિશીના તેવિશમા તીર્થકર શ્રી સ્યંદન જિનેશ્વર
પરમદયાલ અને પરમકૃપાલ છે. જગત્માં જે જે લોકો શુદ્ધમાર્ગના અ-
જાણ દયા અને કૃપા કરે છે તે દયા થોડા દિનને માટે અને આખર આયુ
પર્યંત કોઈકને બાહ્ય હિતકારી પણ થઈ શકે છે પણ આખરે તે દયાનું
હિત વિણસી જાય છે કેમકે પુદ્ગલીક દયા અથિર છે અને એકાંતિક
સુખનું કારણ નથી વલી તે પુદ્ગલીક સુખ જય જરેલું છે અને સ્યંદન
સ્વામીની દયાથી જે આત્મિક ગુણો અને આત્મિક સ્વતંત્ર સુખ પ્ર-
ગટ થાય તે તો સાદિઅનંતકાલસુધી નિર્જય નિરાકુલ અચલ પરમ
સ્વતંત્ર સુખનું કારણ છે માટે પ્રજુ પરમ કૃપાલ છે. પ્રજુજી ત્રણે જગ-
ત્માં શોજા પામેલા છે કે પાતાલ મનુષ્ય અને સ્વર્ગોમાં જીવનપતિઓ
મનુષ્યો વ્યંતરો વિદ્યાધરો ગણધરો મુનિઝં વૈમાનિકો અને નરનારીઝંના
થોક જેના ગુણોની સ્તવના શોજા હમેશાં કસ્યા કરે છે. જીવિજીવોને
શુદ્ધ બોધના દાતાર હો, કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શને કરી દેદિપ્યમાન
દેવ સર્વે જીવોના સ્વેદજ પરમ મયાજુ છે. સંસારી જીવો પુદ્ગલ ગુણ
પર્યાયરૂપ પરપદ ગ્રહણ કરવાથી એટલે પરિગ્રહ વશે કર્મ બાંધે છે તે
પરિગ્રહ તો નિશ્ચયથી પરવસ્તુને અહંપણે ગ્રહવું તે એક અજ્ઞેદપણે જા-
ણવો અને વ્યવહારથી બાહ્ય પરિગ્રહ નવવિધે તથા અંતર પરિગ્રહ ચૌદ
વિધે છે. પુદ્ગલિક અથિર પદાર્થને ધ્યાતાં ચિત્ત ચિરતા પામતું નથી
અને ચલચિત્તવાલો, સુથિર આત્મિક ધર્મને પામી શકતો નથી. પુદ્ગલ
પરિણતિ પોતે જમ્બુ એટલે અચેતન છે અને ચલકે ૭ ઉત્કૃષ્ટિ અસંખ્યાત
સમયથી વધારે સ્થિતિવાલી નથી વલી અનંતા જીવોએ અનંતા પુદ-
ગલ દ્રવ્યને અનંતો વાર લીધા અને વિષ્ટા મૂત્ર રસ રુધિર માંસ મેદ
અસ્થિ મજ્જા વીર્યાદિકપણે પરિણમાવ્યા અને વારવાર મૃતકપણે હો.

ह्या तो एवी अथिर परिणतिना पाठल जे जीवो लाग्या ते केम थिरता पामे ? अने तेनुं मन वचन काया निवृत्ति पामे नहि तो ते आत्मधर्म अने ते धर्मनुं निवृत्तिरूप सुख केम पामे ? एवी अथिर पुद्गल परिणति पाठल जे लागे तेनुं वीर्य कंपायमान थाय अने शुद्धात्म गुणमां रति थिरता समाधि पामे नहि ॥ १ ॥

निरमल दर्शन ज्ञान चरणमय आत्मारे ॥ निजपद रमणे प्रगटे पद परमात्मारे ॥ पद ० ॥ मोहादिकमां तल्लीन तन्मय ते कह्योरे ॥ शुद्ध ब्रह्ममां तल्लीन तिण शिवपद लह्योरे ॥ तिण ० ॥ २ ॥

अर्थ:-जो आत्मा पुद्गल अव्ययी समता ठोनी पोतानुं स्वरूप जूवे तो निर्मल ज्ञान दर्शन चरणमय पोतेज ठे, एम जाणी परमण ठोनी शुद्ध स्वरूप रमण करे तो पोतानुं परमात्मपद प्रगट थाय. जे जीव मोहादिक जे जे विज्ञाव अंगर स्वज्ञावमां जे समय तल्लीन ठे ते समय तन्मयके ० ते मय तेने कहीए जेम क्रोधमां तल्लीन थएलो क्रोधमय कहीए, काममां तल्लीन थएलो कामी-काममय कहीए अने शुद्ध धर्ममां तल्लीन थएलो शुद्ध धर्ममय कहीए यत:-“परिणामदि जेण दवं, तक्कालं तम्मयत्ति पसुत्तं; तह्मा धम्मं परिणदो, आदा धम्मो मुण्योवे ” ते माटे शुद्धात्म ब्रह्म स्वरूपमां तल्लीन थएलो आत्मा शुद्ध ब्रह्मरूप थाय पटले तेज आत्मा शिवपद पाम्यो कहीए ॥ २ ॥

पुद्गल परिणति जिन आत्मथी जे सदारे ॥ ठोनी तास विकल्प रहो निजगुण मुदारे ॥ रहो ० ॥ तप संजम मय सहज भाव निज ध्याईए रे ॥ निर्मल ज्ञानानंद परम पद पाईए रे परम ० ॥ ३ ॥

૨૦૦ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિશી.

અર્થ:-પુદ્ગલ પરિણતિ સર્વે કાલે આત્માથી જિન્નજ છે આત્માનાં
અને પુદ્ગલ પરિણતિનાં જિન્ન લક્ષણ જાણી પુદ્ગલ પરિણતિ
સંબંધીનો શુજ્ઞાશુજ્ઞ વિકલ્પ તથા તેના શુજ્ઞાશુજ્ઞપણાના આલાપ
તથા તે અર્થે શુજ્ઞાશુજ્ઞ ક્રિયા ઢોઢી નિજાત્મ ગુણમાંહે પ્રમોદિત
રહો. આત્મા નિર્મલ નિજ સ્વરૂપ જાણી પુદ્ગલ મમતા ઢોડે તો
પુદ્ગલ જોગોની ઈચ્છા ન થાય અને પોતાના જ્ઞાન દર્શન ચરણમય
સ્વરૂપમાં તૃપ્ત રહે તો તે આત્મા તપ રૂપજ છે અને પોતાના શુદ્ધ
સ્વરૂપને સદા અલંકાર ઉપયોગમાં રાખે તો આત્મા પોતેજ સંજમ રૂપ
છે એવો તપ સંજમમય ઉપાધિ રહિત આત્મિક સદ્જ જાવ અલંકાર
સમય ધ્યાઈએ તેથી નિર્મલ જ્ઞાનાનંદમય પોતાનું સ્વતંત્ર પરમ પદ
પામીએ ॥ ૩ ॥

સ્યાદ્વાદમય શુદ્ધ પ્રજ્ઞુ મુખ દેશનારે ॥ સન્માને તે કરે
વિજ્ઞાવ પ્રવેશ ના રે ॥ વિજ્ઞાવ ૦ ॥ જિનવાણી સન્માન વિના
જવ વાસ છે રે ॥ પર પરિણતિ સન્માન કર્મ અરુ પાસ
છે રે ॥ કર્મ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-પ્રજ્ઞુ મુખની સ્યાદ્વાદમય શુદ્ધ દેશના છે કે જેથી શુદ્ધ
સાધ્ય અને સાધના સાક્ષાત્કાર જણાઈ શકે છે તે આજ્ઞાને જે જીવિ
બહુ સન્માને આદરે તે વર્ણાદિ રાગાદિ વિજ્ઞાવમાં પ્રવેશ કરે નહિ
જ્યાંસુધી જિન વચનનું સન્માન આવ્યું નથી ત્યાંસુધી ડુઃખે જરેલો
જવવાસ કાયમ છે અને પરપરિણતિ સન્માને ઇટલે પરગ્રહણેજ આવે
કર્મનો પાસ છે ॥ ૪ ॥

આતમ શક્તિ સ્વતંત્ર લલિત જિન વાણથીરે ॥ સાધો
શિવ મંગ શુદ્ધ શુક્લ જટ ધ્યાનથીરે ॥ શુક્લ ૦ ॥ શુદ્ધ નયે
લલિત જવ્યને નિસ્પૃહ અન્યથીરે ॥ સમજાવે નિજ ધ્યાય
તસુ જવ જય નથીરે ॥ તસુ ૦ ॥ ૫ ॥

अर्थ:-आत्म शक्ति परतंत्र नथी पण पोते आत्म शक्ति जाणी नथी त्यांसुधो पुद्गल ममत्व वशे पोते अनंत परतंत्रता जोगवे ठे हवे अवसर मढ्यो माटे जिनेश्वरना स्याद्वाद उपदेशथी आत्मशक्ति स्वतंत्रपणे जाणो अने शुद्ध शिवमार्ग उढ शुक्लध्याने साधो शुद्ध नये स्वपर द्रव्यने चित्त जाणी अन्य द्रव्यथी निस्पृह थई समजावे निज शुद्धात्म पद ध्याय तेने जव जय नथी ॥ ५ ॥

पंच महाव्रत पंचाचार श्री जिन वदेरे ॥ पंच समिति त्रण गुप्ति समजावे सधेरे ॥ सम० ॥ ज्ञान ध्यान किरिया साची समजावथीरे ॥ साध्य शून्य किरिया कष्टे शिवपद नथीरे ॥ कष्टे० ॥ ६ ॥

अर्थ:-जिनेश्वरे पंच महाव्रत अने ज्ञानाचारादि पंच विधे आचार कळो ठे तथा पंच समिति अने त्रण गुप्ति प्ररूपी ठे ते सर्वे पूर्ण समजाव अर्थे ठे अने राग द्वेष तजी समजाव राखी व्रत आचार समिति गुप्ति साधीए तोज सधाय वली ज्ञान ध्यान अने किरिया समजाव सहित होय तोज साचां जाणवां राग द्वेष सहित जाणवु ते ज्ञान नथी, राग द्वेष सहित ध्यान ते शुद्धध्यान नथी, राग द्वेष सहित क्रिया ते उत्तम क्रिया नथी पण राग द्वेष विना समजाव सहित ज्ञान ध्यान अने क्रिया तेज साचां मोक्ष हेतु ठे, ज्ञान दर्शन चरणनुं विषमपणुं टाळी सम अने थिरपणुं साधवुं ठे एवो शुद्ध साध्य जाण्या विनानी शून्य क्रिया कष्टथी मोक्षपद नथी अने समजाव तो परग्रहण बुद्धि तजवाथी आवे माटे, परग्रहण बुद्धि तजी परद्रव्यादिथी निस्पृह थई मुक्तिगुण राखीए तोज समजाव आवे अने सकल कार्य सिद्ध थाय एम स्यंदनजिन देवे परम उपकार बुद्धिए उपदेशुं ते हमारां सरखा जविउं उपर तेमनो परम उपकार ठे ॥ ६ ॥

१०१ श्री महोपाध्याय देवचंद्रजी कृत अतित स्तवन चोविशी.

शुद्ध साध्य सापेक्ष सुनय वाणी लखोरे ॥ समजावे शु-
द्धात्म अनुभव रस चखोरे ॥ अनुभव ० ॥ देवचंद्र प्रभु
वचनामृत रस पानमांरे । मनसुख शिवघर वासे सूख अमान-
मांरे ॥ सूख ० ॥ ७ ॥

अर्थ:-तीर्थकरोनी वाणी शुद्ध साध्य सापेक्षताए होय ठे तो परमे-
श्वरनी वाणी शुद्ध साध्य सापेक्षताए सुनये जाणो एटले एकांत न-
यनी खेंच विना हृदयमां धारो अने परद्रव्य उपरनो राग द्वेष ठोकी
ज्ञान दर्शन चरणादिकमां सम एटले सुधो राग द्वेषनी मरोऊ अने
चपलता वगरनो स्थिर जाव राखी आत्म शुद्धतानो अनुभव रस
चाखो. आत्म शुद्धतानो स्वाद चाखवानो-रस लेवानो अज्यास वधा-
रवो ते अनुभव कहीए. ज्यांसुधी पुद्गलीक स्वादनो अनुभव करीए
त्यांसुधी शुद्धात्म अनुभव आवे नहि माटे पुद्गलीक अनुभव अथिर
अहितकारी जाणी तजी आत्म शुद्धता रस लेवानो अनुभव अज्यास
करो. साध्य निरपेक्षपणे जे जे वचनो होय ते तीर्थकरोना अथवा तो
ज्ञानीउंना नथी माटे तीर्थकरोना वचन परखवा साध्य सापेक्षतानो वि-
चार हृदयथी चूकवो नहीं. देवोमां चंद्रमा समान स्यंदन जिनेश्वर-
ना वचनामृत रस पाननी उत्तम सेवा मनसुखे आदरे ते शिवत्रियनो
स्वामी थाय अने तेने कोई प्रकारनी उणता रहे नहि अने अमाप
सुखमां शाश्वत घरवास करे ॥ ७ ॥

॥ अथ चउविंशतिम संप्रति जिन स्तवन ॥

संप्रति जिनवर पद नमी नवि ध्यावोरे ॥ साधो शुद्ध
निज साध्य परम पद पावोरे ॥ अतित समय चोवीशमा ॥
॥ न ० ॥ प्रभु सम हो निरुपाध्य ॥ ५० ॥ १ ॥

अर्थः—गत चोविंशीना चोविंशमा तीर्थंकर संप्रति जिनवरना पद कमलमां नमस्कार करी हे जवि जीवो ! तमे सिद्ध समान निज शुद्ध साध्य ध्याउं, साधना कारक प्रवृत्तिए करीने शुद्ध साध्य साधो—सिद्ध करो. मन वचन काय त्रणे योग थिर करी स्वपरिणति शुद्ध साध्यमां एकत्वपणे लयलीन करी निर्मल ध्याने शुद्ध साध्य ध्याउं के जेथी शाश्वत परमात्म पद पामो एटले प्रज्जुजी समान उपाधिरहित थाउं ॥

शुद्ध साध्य जाएयाविना जवि० ॥ साध्या साध्य अनेक ॥
॥ प० ॥ आणा विण निज उंदथी जवि० ॥ सुख पाम्यो नहि ठेके ॥ प० ॥ १ ॥

अर्थः—शुद्ध साध्य जाएयाविना असाध्य एहवी पुद्गल परिणति जे स्त्री, पुरुष, संतान, लोही, वीर्य, हारु, मांस, धन आदि साधवाने अनेक प्रकारे श्रम कइया मन वचन बल बुद्धि प्रवर्त्तावी पण ते पुद्गल परिणति आपणे वश थई नहि तेथी कर्म बंध करी चार गति संसार कंतारमां जम्यो दुःख सह्यां अने मोक्ष साधवा स्वउदताए अने जिन वचन अजाण पुरुषोना कइया प्रमाणे घणांए क्रिया कष्ट कइयां अने जिन मार्गमां कइया प्रमाणे पण साध्य शून्य एकांति क्रिया साधी तेथी केवल संसार सधायो अने निवृत्ति रूप साचुं सुख वेश पण पाम्यो नहि ॥ १ ॥

स्याद्वाद प्रज्जु वचनथी जवि० ॥ लहि शुद्धात्म साध्य ॥
॥ परम० ॥ शुद्ध साधना सेवतां जवि० ॥ नाशे सर्व उपाध ॥
॥ परम० ॥ ३ ॥

अर्थः—प्रज्जुजीनां स्याद्वादमय वचन सांजली शुद्धात्म साध्य जाणी शुद्ध साधना सेवीए—साधीए तो सकल कर्म उपाधि नाशे ॥३॥

॥ निर्मल साध्य स्वरूप ए जवि० ॥ मुज सत्तागत एम

૨૦૪ શ્રી મહોપાધ્યાય દેવચંદ્રજી કૃત અતિત સ્તવન ચોવિંશી.

॥ પરમ૦ ॥ શુદ્ધ ધ્યેય નિજ જાણિને જીવિ૦ ॥ ધ્યાતાં શિવપદ
દેમ ॥ પરમ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-જેવું પ્રજુજીનું શુદ્ધ સ્વરૂપ છે તેવુંજ મહારું નિર્મલ સાધ્ય
માહરી સત્તાગતે છે તે સાધિ પ્રગટ વ્યક્તિ જાવમાં લાવવું એજ
ઉમેદ કરો. પોતાનો શુદ્ધ ધ્યેય જાણીને યથાર્થ સાધકતાપણે ધ્યાઈએ
તો દેમકુશલે શિવપદ પામીએ ॥ ૪ ॥

॥ એ વિણ અવર ન સાધ્ય છે ॥ જીવિ૦ ॥ સુખકારણ જગમાંદિ
॥ પરમ૦ ॥ શુદ્ધ ધ્યેય નિજ સાધવા ॥ જીવિ૦ ॥ સાધન શુદ્ધ
ઝગાંદિ ॥ પરમ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-સિદ્ધ સમાન નિર્મલ આત્મ સાધ્ય શિવાય પરમ સ્વતંત્ર સુ-
ખનું કારણ જગત્માં બીજું કાંઈ સાધ્ય નથી અને મોહ દ્રષ્ટિએ જગ-
ત્માં જે જે રૂપી સાધ્યો જણાય છે તે સર્વે પરતંત્રતા અનિવૃત્તિ ચપ-
લતા સજયતા આદિ દુઃખનાં કારણ છે એમ જાણવું. નિજ શુદ્ધ ધ્યેય
સાધવા આત્મવીર્યે કરીને શુદ્ધ સાધનામાં મને ઝચ્ઠાદ છે અને સર્વે
જીવ્યો પણ એમ ઝચ્ઠાદ ઝમંગ રાખો ॥ ૫ ॥

॥ રત્નત્રયી વિણું સાધના ॥ જીવિ૦ ॥ નિષ્ફલ જાણ સદાય
॥ પરમ૦ ॥ રત્નત્રયી શિવ સાધના ॥ જીવિ૦ ॥ સાધિ જીવિ
શિવ પાય ॥ પરમ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-આત્મજ્ઞાન આત્મદર્શન આત્મ સ્વચ્છવાચરણ એ ત્રણેને
રત્નત્રય કહીએ એથી ત્રિવિધ અન્ય સાધના સદાય નિષ્ફલ જાણવી
જેમ યસવાલે યંજોલીને સુખ માની લોધું પણ એણે કાંઈ સુખ સા-
ધ્યું નથી. આત્માના આત્માથી અજેદપણે રહેલા જ્ઞાનદર્શનચરણ
ગુણો તે અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ અને મોહ વશે મલિન થયેલા છે તે અતિ-
ચાર ટાલી જ્ઞાનદર્શન ચરણ આરાધી નિર્મલ કરવા એજ રત્નત્રય
મોદ સાધના સાધિ જીવિજીવો મોદ પામે છે ॥ ૬ ॥

शुद्धात्म जाण्या विना ॥ जवि० ॥ परपद ममते उपाय
॥ परम० ॥ रागादिक वश जीव ए ॥ जवि० ॥ कीधा अनेक
अपाय ॥ परम० ॥ ७ ॥

अर्थ:-ज्यांसुधी आत्म शुद्धता जाणी नथी त्यांसुधी परपदमां
ममत उपजे ठे तेथी राग द्वेष मोहादि वश थई जीवे पोताने अनंत
दुःख उपजे एहवा अपाय खना कऱ्या ॥ ७ ॥

तुज वाणिथी में लह्या ॥ जवि० ॥ निज गुण डव्य प्रजाय ॥
॥ परम० ॥ पर गुण डव्य प्रजायनुं ॥ जवि० ॥ ममत तजे सुख
थाय ॥ परम० ॥ ८ ॥

अर्थ:-तमारी वाणी वके पर डव्य गुण पर्यायथी चित्त निज
डव्य गुण पर्याय जाण्या तेथी जाणुं तुं के पर डव्य गुण पर्यायनुं
ममत तजवाथीज सर्वे दुष्ट अपायो नाश थई स्वतंत्र सुख प्रगट थशे ॥ ८ ॥

जाण्युं आत्म स्वरूप में ॥ जवि० ॥ वलि कीधुं निरधार ॥
॥ परम० ॥ चरणे निज गुण रमणमां ॥ जवि० ॥ तजि पररमण
प्रचार ॥ परम० ॥ ९ ॥

अर्थ:-मे आत्मस्वरूप जाण्युं अने सिद्धांत, नयो, प्रमाणो अने
माहरी बुद्धिवके निरधार कऱ्युं हवे पर रमणनो चाखो तजी शुद्ध स्व-
ज्ञावाचरणे निज गुण रमण करुं ए माहरी इच्छा ठे ॥ ९ ॥

धीर वीर निज वीर्यने ॥ जवि० ॥ राखी अचल गुण ठाम
परम० ॥ परसंगे चल नवि करुं ॥ जवि० ॥ नहि परथी निज
काम ॥ परम० ॥ १० ॥

अर्थ:-धीर वीर थई निजात्म वीर्यने स्वस्वज्ञावमां स्थिर राखी
पटले ज्ञान दर्शनादि निज गुण स्थानकमां वीर्य अचलपणे राखी
पुद्गलादि परसंगे वीर्य चलायमान करुं नहीं केमके माहरे परडव्य-

॥ कलस ॥ हरिगीत बंद ॥

गत समयना चोवीश जिननी स्तवन चोवीशी करी । मुनि देवचंद
महंत हितकर सार जश कीरती वरी ॥ द्रव्यानुयोग गंजीर एहनो
अर्थ जन सुगुरा लहे । मतिमंद न लहे अरथ एहनो साध्य शून्य क्रि-
या चहे ॥ १ ॥ में तनुमती इह अर्थ कीधो यथाशक्ति प्रमाणमां ॥ बहु
सूत्र ग्रंथ प्रमाण जोई नव्य लेजो ध्यानमां । उत्सूत्र दोष दुरे करीने
स्यादवाद सुनय रसे । जे आदरे जिन वचन ते निज आत्म अनुभव
रस वसे ॥ २ ॥ एकवीश स्तवनो हाथ लाध्यां तीन स्तवन मदयां नहीं ।
बावीशमा शिवकर श्रीजिनथी स्तवन में रचियां सहो । शुध नय नि-
क्षेप प्रमाण युक्ते अर्थ एह विचारिये । उपयोग शुद्धे थीर बुद्धे दुष्ट
परिणति वारिये ॥ ३ ॥ शुद्धात्म परिणति आदरी उपयोग थिरता
राखिये ॥ निज ज्ञान दरशन चरण वीरज सुमति अनुभव चाखिये ।
लंगणीश पांसठ फादगुणे सुदि पुनम इंडु निरमलो । मन रंगशुं ए-
अर्थ करतां आत्मगुण लह्यो जजलो ॥ ४ ॥ जिन आणसंगी तत्त्व रंगी
नव्यना आग्रह वने । दाहोद नंगरे अर्थ कीधो नव्य धर्म रसे चने ॥
द्रव्यानुयोग दुरे करे सवि पाप ताप संतापने । शिव अंग “मनसुख”
रंग विलसे लही आप प्रतापने ॥ ५ ॥

॥ संपूर्ण ॥

श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोल उपमानी ढालो. १०९

॥ ॐ परम गुरुच्यो नमः ॥

॥ श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोल उपमानी ढालो ॥

॥ श्रीमान् मनसुखलाल हरिलाल कृत ॥

॥ ढाल (१) ॥ पहेली ॥ धन्य धन्य वीर वाणी ॥ ए राग ॥

बहु सुतने जिनवर कहीरे । सोल उपमा सार ॥ बहु सन्माने
सेवतोरे नवि । लहे जग जयजयकार ॥ साहेली हितकर बहुसुत
सेव । शासन नायक देव । साहेली ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ उज्ज्वल
शंखे डुधे जखोरे । बहिरंतर शोभाय । शुरू समण गुण ऊजलोरे ।
कीरतीवंतो मुनिराय ॥ साहेली ॥ २ ॥ रहे गुरुकुल वासमां रे । उ-
ज्ज्वल सुतपय पूर । शुरू समाचारी धरेरे नीत । सम शीव मग वरसूर
॥ साहेली ॥ ३ ॥ अश्व कवोज सुदेशनोरे । वेगवंत गुणवंत ॥ शत्रुथी
जे नवि हवेरे । जेहना बलनुं तेज अत्यंत ॥ साहेली ॥ ४ ॥ जिन
शासन शुज देशमारे । उत्तम कुल उत्पन्न ॥ मोक्ष मार्गमां चालतोरे
मुनि । महा बलिर्त तप धन्न ॥ साहेली ॥ ५ ॥ कुमत्त शत्रुथी नवि
हवेरे । स्यादवाद नय पूर ॥ कुमति मान मद जजतोरे करे ।
कुमत्त सकल चकचूर ॥ साहेली ॥ ६ ॥ छादशांग निर्घोपनोरे ।
नंदी घोष बाजीत ॥ साध्य सिद्ध दर्शावतारे मुनि । जग तारक जग
मीत ॥ साहेली ॥ ७ ॥ क्षमा विनय आदिक गुणोरे । धीर वीर गंजीर ॥
निस्पृही निरालंबनीरे मुनि । शीघ्र लहे जवतीर ॥ साहेली ॥ ८ ॥
संवेगे रंगे रमेरे । रम्य शुधातम मांझ ॥ राग रोष वरजित सदारे
मुनि ॥ शिवमग मांझि उठांझ ॥ साहेली ॥ ९ ॥ स्यादवाद प्राक्रम
वमेरे । ग्रासे कुमति वृंद ॥ जिन जयपडह वजावतोरे साधु । सुत-
धर विद्या अमंद ॥ साहेली ॥ १० ॥ सुगुण कवोजी अश्वमारे
वेगवंत गुणवंत ॥ उत्तम शील सुसंजमीरे वर । शास्त्र सुलक्षणवंत
॥ साहेली ॥ ११ ॥ स्वामि इच्छाए चालतोरे । लखि स्वामी अजि-

११० श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोल उपमानी ढाखो.

प्राय ॥ पात्राणादिक शब्दथीरे नवि । त्रासी पाठो जाय ॥ साहेली ॥
॥ ११ ॥ शस्त्रादिकथी नवि हठेरे । अतिवेगी सम मार्ग ॥ राजादिकने
मानीतोरे एवो । कंथक तुरग सोजाग ॥ साहेली ॥ १२ ॥ तेम
प्रधान बहुसुत मुनीरे । ज्ञान क्रिया व्रत धार ॥ निर्जय परवादी
थकीरे साधु । लहतो जग जयकार ॥ साहेली ॥ १४ ॥ सम्यक
चरण विराजतोरे । सहुने वल्लभ होय ॥ जिन शासन कीर्ती
करे मुनि । बहुसुत बंदू सोय ॥ साहेली ॥ १५ ॥ शंख अश्वनी
उपमारे । कहि प्रथम हितकार ॥ उपमा चौद आगल कहुरे मन-
सुख बहुसुत जयकार ॥ साहेली ॥ १६ ॥

ढाल बीजी (२) ॥ बेनी मोरी चालो सुगुरुजीने वंदीये ॥ ए देशी ॥

सजनी शूरवीर अश्वे चड्यो । अपडिह्य बलवंत हो अलबेली
हेली । सजनी जीती शके नहीं अन्य को । विद्या अचल अमंद हो
अलबेली हेली । सजनी सेवो सुतधर चरणने । धरि हृदये सनमान हो
अलबेली हेली ॥ सजनी सेवो सुतधर ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥
सजनी नंदि घोष चउ बाजुए, द्वादशांग तूरनाद हो अलबेली हेली ।
सजनी बंदीजनो बोले बहु । मंगल आशीरवाद हो अलबेली हेली
॥ सजनी सेवो ॥ २ ॥ सजनी प्रवचन अश्वारूढ मुनी । वर प्राक्रमी
अति सूर हो अलबेली हेली ॥ सजनी परवादी बहु जूथथी । जीत
वरे जय पूर हो अलबेली ॥ सजनी सेवो ॥ ३ ॥ सजनी नंदि घोष
स्वाध्यायनो । पंचनो अहनीश नाद हो अलबेली हेली । सजनी शिष्य
सुगुण स्वाध्यायनो । शोजे प्रवचन वाद हो अलबेली हेली ॥ सजनी
सेवो ॥ ४ ॥ सजनी जीवो जीवो बहुसुत सदा । प्रवचन दीपक
शुरू हो अलबेली हेली ॥ सजनी ए आदि बिरुदावली । बोले जवि
मुनि बुरू हो अलबेली हेली ॥ सजनी सेवो ॥ ५ ॥ सजनी जीतो
कुमतीना वृंदने । स्यादवाद बलवंत हो अलबेली हेली । सजनी तुम

आगे नवि टकि शके । परवादी मतीमंद हो असवेली हेली ॥
 सजनी सेवो० ॥ ६ ॥ सजनी नाग नागणी जुथ्यनो । स्वामी गॅज
 बखवंत हो असवेली० । सजनी परमत गजथी नवि हठे । साठ वरस
 वयवंत हो असवेली हेली ॥ सजनी सेवो० ॥ ७ ॥ सजनी परजुथ्य
 पती मद माननो । जंग करे ततकास हो असवेली हेली ॥ सजनी
 अप्रतिहत गज बखधर । डढ तन बख सुविशाल हो असवेली हेली
 ॥ सजनी सेवो० ॥ ८ ॥ सजनी तेम सुतधर बलीउं मुनी । समण
 समणी गणधार हो असवेली० ॥ सजनी श्रावक श्राविका जुथ्यनो । सत्य
 सदा आधार हो असवेली हेली ॥ सजनी सेवो० ॥ ९ ॥ सजनी उत्पाता-
 दिक वुद्धिथी । विद्या वृद्धि विवेक हो असवेली हेली ॥ सजनी शुरू नये
 सुतअनुजवी । शिव मगनी डढ टेक हो असवेली हेली ॥ सजनी सेवो०
 ॥ १० ॥ सजनी तीक्ष्ण शींगनो वृषज जे । खंध पुष्ट बख पूर हो असवेली
 हेली ॥ सजनी बहु गज जुथ्य तणो पती । रोग रहित अति शूर
 हो असवेली हेली ॥ सजनी सेवो० ॥ ११ ॥ सजनी एणि पेरे शोने
 वृषज शो । तेम बहुश्रुत मुनिराय हो असवेली हेली ॥ सजनी
 न्याय सुतीक्ष्ण शींगथी । जेदे कुमत कुन्याय हो असवेली हेली ॥
 ॥ सजनी सेवो० ॥ १२ ॥ सजनी संजम रथने चखाववा । वुद्धि खंध
 डढ पुष्ट हो असवेली हेली ॥ सजनी जे चारंड पेरे सदा । अप्रति-
 हत अछुष्ट हो असवेली हेली ॥ सजनी सेवो० ॥ १३ ॥ सजनी
 उपमा तीन इहां कही । बलि कहिशु अगीयार हो असवेली हेली ॥
 सजनी शिव संपति मनसुख खहे । बहुसुत जग जयकार हो
 असवेली हेली ॥ सजनी सेवो० ॥ १४ ॥

ढाल त्रीजी (३) ॥ हे जी शियख सुरंगी चूनमी ॥ ए राग ॥

हेजी तीक्ष्ण दाढा हो शोजती । हेजी केशरीसिंह बखवंत हो ॥
 हेजी राजा मृग पशु आदिनो । हेजी न शके पराजवी जंत हो ॥
 हेजी बहुसुत जिन शासन जयो । हेजी सुत बख सहजानद हो ॥

११२ श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोख उपमानी ढालो.

हेजी बहु० ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ हेजी सप्त नये तिहण दाढ ठे ।
हेजी जेदे कुमतीना मर्म हो ॥ हेजी कुमति पराजवी नवि शके ।
हेजी जेणे लख्यो द्रढ जिन धर्म हो ॥ हेजी बहु० ॥ २ ॥ हेजी जिन
शासन मुनि सिंहनुं । हेजी परमती नवि सहे तेज हो ॥ हेजी शुद्धातम
अनुचव रमे । हेजी विलसे सुमती स्हेज हो ॥ हेजी बहु० ॥ ३ ॥
हेजी शंख चक्र गदा धरू । हेजी अप्रतिहत वासुदेव हो ॥ हेजी
जोद्धो वर बल जय वरू । हेजी तेम बहुसुत मुनि एव हो ॥
हेजी बहु० ॥ ४ ॥ हेजी परवादीने जीततो । हेजी परशुं गंज्यो न
जाय हो ॥ हेजी देखत परमत वृंदना । हेजी हृदय मान दीण थाय
हो ॥ हेजी बहु० ॥ ५ ॥ हेजी दर्शन उज्वल शंख ठे । हेजी ज्ञान
सुदर्शन चक्र हो ॥ हेजी बहु० ॥ ६ ॥ हेजी रागादिक अंतर अरी ।
हेजी बाह्य कुवादी सर्व हो ॥ हेजी वासुदेव पेरे प्रबल जे । हेजी
हणता कुमतीनो गर्व हो ॥ हेजी बहु० ॥ ७ ॥ हेजी चतुरंगी सेना
सजी । हेजी मह रिद्धि चउ दश रत्न हो ॥ हेजी चक्री नरपती
बाजतो । हेजी चौद पुरव मुनि रत्न हो ॥ हेजी बहु० ॥ ८ ॥ हेजी
आतम द्रव्यादिक जली । हेजी द्रढ सेना चतुरंग हो ॥ हेजी दर्शन
ज्ञान चरण तपे । हेजी एम चउरंग अजंग हो ॥ हेजी बहु० ॥ ९ ॥
हेजी अथवा दान शीयल तप । हेजी जाव सहित चउ चंग हो ॥
हेजी सेना मुनिने शोजती । हेजी दाखी श्रीजिन अंग हो ॥ हेजी
बहु० ॥ १० ॥ हेजी ज्ञानावरणादिक तथा । हेजी रागादिक अरि
सर्व हो ॥ हेजी हणता प्राक्रम फोरीने । हेजी चूरे कुमतीना गर्व हो
॥ हेजी बहु० ॥ ११ ॥ हेजी आमोसही पमुहा महा । हेजी रिद्धि-
धर मुनिराय हो ॥ हेजी ज्ञान रिद्धि अतिशय जख्या । हेजी सुत-
धर चक्री सोहाय हो ॥ हेजी बहु० ॥ १२ ॥ हेजी सिंह वासुदेवने
चक्रीनी । हेजी त्रण उपमा कही एह हो ॥ हेजी वलि कहूं आगली
ढालमां । हेजी मनसुख बहुसुत स्नेह हो ॥ हेजी बहु० ॥ १३ ॥

श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोल उपमानी ढालो. ११३

ढाल चोथी (४) वाढीना जमरा डाक मीठीरे चांपानेरनी ॥ ए देशी ॥

जीरे शंकर देवींद्र सदेवनो । जीरे सहस्र नेत्र सुररायरे ॥ आतम
गुण जोगी बहुसुत सेव सोहामणी । जीरे वज्रायुध डढ कर धरे ।
जीरे दैत्यपुरी हणनाररे । शासनना धोरी बहुसुत इंद्र हृदय-वस्या
॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ जीरे अवर पुरंदर नाम ठे । जीरे द्युति कान्ति
ज्योतीवंतरे । आतम० ॥ जीरे रिद्धि अधिक सहु देवथी । जीरे
जश बल अतुल अत्यंतरे ॥ शासन० ॥ २ ॥ जीरे दश दिशि तेज
प्रकाशतो । जीरे तेम सुतधर मुनिरायरे ॥ आतम० ॥ जीरे विमल
सूत्र सहस्र नेत्र ठे । जीरे निरमल तेज सोहायरे ॥ शासन० ॥ ३ ॥
जीरे आतम विद्यायुध बने । जीरे करे कर्म थरी चुररे ॥ आतम० ॥
जीरे तप तेजे ततखिण दहे । जीरे मोहादि रिपुंनां पुररे ॥ शासन०
॥ ४ ॥ जीरे सुत शुद्ध द्रष्टे देखता । जीरे रुपी अरुपी जावरे
॥ आतम० ॥ जीरे श्रमण देवोना अधिपती । जीरे बहुसुत परम
प्रजावरे ॥ शासन० ॥ ५ ॥ जीरे सारण वारण चोयणा । जीरे पडि-
चोयण करनाररे ॥ आतम० ॥ जीरे सकल साधु गुणधर्मनी । जीरे
करे रक्षा पटधाररे ॥ शासन० ॥ ६ ॥ जीरे जेहनी रक्षा देवो
करे । जीरे हरिकेशी मुनि पेरे साररे ॥ आतम० ॥ जीरे चार नि-
कायी देवी देवता । जीरे करे नित रक्षा ऊदाररे ॥ शासन० ॥ ७ ॥
जीरे जलहल ज्योति प्रकाशतो । जीरे बहुसुत रविकंर तेजरे ॥ आ-
तम० ॥ जीरे मिथ्या तिमिर नसावतो । जीरे हरे अज्ञान मुनि हेजरे
॥ शासन० ॥ ८ ॥ जीरे जवि हृदयकमले करे । जीरे जाव धर्म
सुकृतासरे ॥ आतम० ॥ जीरे रुपी अरुपी नव तत्त्वना । जीरे नय
निक्षेप प्रकाशरे ॥ शासन० ॥ ९ ॥ जीरे शुद्ध साध्य बलि साधना ।
जीरे करता सुमग प्रकाशरे ॥ आतम० ॥ जीरे दिनकर पेरे ऊंचो
ज्वने । जीरे शिव मग करे ऊजाशरे ॥ शासन० ॥ १० ॥ जीरे जा-

११४ श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोल उपमानी ढाखो.

ज्वल्यमान ज्ञाने करे । जीरे शीत विजाव विनाशरे ॥ आतम० ॥
जीरे ते मुनि अप्रमत्त जावमां । जीरे जागृत करे जह्वास ॥ शासन०
॥ ११ ॥ जीरे खटूखटू विध तप तेजथी । जीरे द्रव्य जाव विधि
दोयरे ॥ आतम० ॥ जीरे जेहनं तेज सहे नहीं । जीरे कुमत जलुक
जेह होयरे ॥ शासन० ॥ १२ ॥ जीरे सोल कला पूरण शैशी । जीरे
सारद पुनम सोहायरे ॥ आतम० ॥ जीरे ग्रह तारा नक्षत्रना । जीरे
बहु समूहे दीपायरे ॥ शासन० ॥ १३ ॥ जीरे देत आहद्वलाद जन-
मन जणी । जीरे करे आतम गुण शुद्धरे ॥ आतम० ॥ जीरे तेम
सुतधर शुद्ध संघने । जीरे परम समाधि दीये बुद्धरे ॥ शासन०
॥ १४ ॥ जीरे सम्यक सोल कला ज्ञेयो । जीरे ताप कषाय बूजायरे
॥ आतम० ॥ जीरे ते सुतधर मुनि सेवतां । जीरे सहज समाधि
निपायरे ॥ शासन० ॥ १५ ॥ जीरे इंद्र सूरज ने चंद्रनी । जीरे बहु-
सुतने उपमायरे ॥ आतम० ॥ जीरे उपमा अवर आगे कहूं । जीरे
मनसुख शीव सदायरे ॥ शासन० ॥ १६ ॥

ढाल पांचमी (५) हरिवर हरिवर शुं करो ॥ ए देशी ॥

जेम उत्तम कोठारमां । विणसे न धान्य लगार ॥ चोर चुवानोरे
जय नहीं । न सले दले विकार ॥ बहुसुत ज्ञान कोठार ठे, आतम
विद्या जंमार । बहुसुत० ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ बहुसुत हृदय कोठा-
रमां । बहु पद धान्य प्रकार ॥ कुमत प्रमाद आदि थकी । विणसे
नाहि लगार ॥ बहुसुत० ॥ २ ॥ कण रहे अंग उपांगना । सुतधर
कोठेरे शुद्ध ॥ संघ चतुर विधिनुं सदा । करे रखोपुंरे बुद्ध ॥ बहुसुत०
॥ ३ ॥ सुदर्शन जंबुतरु । वृद्ध समुहमारें जेम ॥ वींठ्यो जंबु सुद्धि-
पने । अतिशय शोचे ठे एम ॥ बहुसुत जंबूरे शोचतो ॥ ४ ॥ तेम
मुनिमां बहुसुतधरु । शोचे अतिशयवंत ॥ वींठ्यो चउ विधि सं-
घने । धीर वीर वड संत ॥ बहुसुत जंबू ॥ ५ ॥ अधिष्ठाता जंबूरे
छिपना । देवोनुं शुद्ध स्थान ॥ तेम जिन शासन संघनुं । बहुसुत

जाणो मंकाण ॥ बहुसुत जंबू ॥ ६ ॥ मह रिद्धिवत मुनिश्वर । उप-
 डव टालेरे सर्व ॥ मधुर अरथ सुत फल दीये । कुमतीनो हरे गर्व
 बहुसुत ॥ ७ ॥ बहु सरितां माहे शोजती । बहु परिवार समेत ॥
 महासागरमारे जई जले । तेम बहुसुत शिव खेत ॥ बहुसुत ॥
 ८ ॥ सुनय अनंत तरंग ठे । शांत सुधा जलपूर । आत्म ज्ञानेरे
 शोजता । करे करम रज दूर ॥ बहुसुत ॥ ९ ॥ नीलवंत परवत
 थकी । सीता सरी उत्पन्न ॥ तेम मुनि उत्तम कुल थकी । उपना
 तेहनेरे धन ॥ बहुसुत ॥ १० ॥ विनय उदार गंजीरता । आदि
 गुण पय पूर ॥ सीता सरी सुतधर पदे । नित थिर रहो हजूर ॥ बहु-
 सुत ॥ ११ ॥ जंबूवृक्ष कोठारनी । सीतासरिता ए तीन ॥ उपमा
 दाखी आ ढालमां । मनसुख आगे नवीन ॥ बहुसुत ॥ १२ ॥

ढाल ठळी (६) पर्वतमां उत्तम कळोरे, मंदरैगिरि गुणवंत ॥ दीलने
 वसीरह्यो ॥ बहु ओपधिओ शोजतोरे, दिव्यमान दरसंत ॥ मनडो हसी
 रह्यो ॥ १ ॥ जावसुत बहु ओपधीरे, सहित दिपे मुनिराय ॥ दीलडे वसी
 रह्यो जाव रोग हरता सदारे, सारे जविजन काज ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ २ ॥
 सद्य विसद्य संगरोहणीरे, सजीवनी चित्रावेळिरे ॥ दीलडे वसी
 रह्यो ॥ विपहर शस्त्रनिवारणीरे, अहीनूत दमणी वेळिरे ॥ मनडो
 हसी रह्यो ॥ ३ ॥ बहु लब्धी ओपधी जस्योरे, सुतधर मेरु राज ॥
 दीलडे वसी रह्यो ॥ छु ख दावानल रुज हरे रे, देत शाति शिव
 राज ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ ४ ॥ प्रवल प्रवर मुनि गण विपेरे, संजम
 पुष्टि काज ॥ दीलडे वसी रह्यो ॥ डढ शङ्कातम जावमारे, बहुसुत
 शासन राज ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ ५ ॥ मिथ्या अज्ञान कपायनेरे,
 ततखिण हरतो संत ॥ दीलने वसी रह्यो ॥ वयरमुनी आटिक पेरेरे,
 बहुसुत मेरु महंत ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ ६ ॥ विविध रत्नजर पुरियोरे,
 चरमजैलधि जलपूर ॥ दीलने वसी रह्यो ॥ बहु अतिशय रत्ने जस्योरे, दीपे
 बहुसुत नूर ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ ७ ॥ शांती जल गंजीर ज्यारे, नय अनंत

११६ श्री जिनागममां कहेली श्रुतधरने सोल उपमानी ढालो.

कह्योल ॥ दीलमे वसी रह्यो ॥ आतम अनुजव रस जस्योरे, आसय जास
अतोळ मनको हसी रह्यो ॥ ७ ॥ हांत्यादिक ज्ञानादिकेरे, जल गंजीर
अखूट ॥ दीलडे वसी रह्यो ॥ परिसह्यी कोजे नहींरे, संजम जाव
अतूट ॥ मनको ॥ ८ ॥ शांत सिद्धांत रसे जस्योरे, गण रक्षक मुनिराज ॥
दीलडे वसी रह्यो ॥ कर्म खपावे आपणांरे, सारे निज पर काज ॥
मनडो हसी रह्यो ॥ ९ ॥ ते माटे नित नित करोरे, शुध नये सूत्र अध्येन ॥
दीलमे वसी रह्यो ॥ सकल विज्ञाव जीती लहोरे, आतम संपति अने
मनडो हसी रह्यो ॥ १० ॥ उत्तम अर्थ गवेषिनेरे, तजि पर ममता
राग ॥ दीलमे वसी रह्यो ॥ तारो निज पर जीवनेरे, धरि संवेगे लाग
मनडो हसी रह्यो ॥ ११ ॥ वार अश्वपर ऐकलोरे, शूरो थइ असवार
॥ दीलडे वसी रह्यो ॥ चतुरंगी सेना सजीरे, लहे बहुसुत जयकार
मनको हसी रह्यो ॥ १२ ॥ इत उत द्रष्टि निवारिनेरे, चाले सम शिव
पंथ । दीलमे वसी रह्यो ॥ शुरू साध्य द्रग आपिनेरे, थिर परिणति
निग्रंथ । मनको हसी रह्यो ॥ १३ ॥ मेरु चरमजलधी तणीरे, मलि
उपमा थइ सोल ॥ दीलमे वसी रह्यो ॥ “मनसुख” शिवसंगे लहेरे,
सहजानंद झकझोल ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ १४ ॥ जेठ शुक्ल त्रयोदशीरे,
“शा. गीरधर हेमचंद ” ॥ दीलडे वसी रह्यो ॥ आग्रह्यी “दोहदे”
रच्यारे । बहुश्रुत गुणना ठंद ॥ मनडो हसी रह्यो ॥ १५ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ ॐ श्री परम गुरुच्यो नमः ॥

॥ ॐ श्रीमान् मनसुलाल हरिलाल कृत ॥

॥ श्री विषय परिहारनी ठालो ॥

॥ भुजंगी ठंद ॥

नमो वीर आणंद अत्यंत दाता । सदा शीव शांती
सुत्राता विख्याता ॥ जित्या कर्म आठे सरम्ये रमीने । करुं
बोध साचो प्रज्ञूने स्तवीने ॥ १ ॥

॥ मालिनी ठंद ॥

रिखव अजित वंदी, आपणुं वीर्य धारी । विषय विष
निवारी, जव्यने शांति कारी ॥ जव तरण सुदेते, बोध साचो
विचारी । करिश सरस रंगे, सूत्रमांथी उक्षारी ॥ १ ॥

॥ ठाल पढेली (१) ॥ सहजानंदीरे आतमा ॥ ए राग ॥

चेतन चेतोरे चेतना, आतम तत्त्व विचार ॥ वश करि ईडिय
चोरने, जिम लहिये शीव सार ॥ चेतन चेतोरे चेतना ॥ १ ॥ पुरो
शूरो ते मुनि कह्यो, चरण रयण धन जास ॥ छुंटे न ईडिय चोरटा,
निज गुण रमण विलास ॥ चेतन ॥ २ ॥ ईडिय वश जे नवि हुवे,
पंडित पण कह्यो तेह ॥ रंक सदा रहे ते नरा, विषय वश होय जेह ॥
॥ चेतन ॥ ३ ॥ सत्य प्रशसारे तेहनी, नहि विषये वश जेह ॥ ज्ञाना-
दिक निज गुण विपे, मग्न रहे मुनि तेह ॥ चेतन ॥ ४ ॥ ईडिय
चपल तुरंग ठे, दुरगति मार्गेरे जाय ॥ धांधी ज्ञाननी राशथी, वश
करे मुनी अमाय ॥ चेतन ॥ ५ ॥ जावो जव स्वरूपने, ए संसार
असार ॥ पर परजाय अनित्य ठे, अशरण जीव सदाय ॥ चेतन ॥ ६ ॥
आवे जावेरे एकलो, सुख दुःख जोगेरे एक ॥ चेतन अव्य अखंठ ठे,
ए थिर राखो विवेक ॥ चेतन ॥ ७ ॥ चेतनता वीण सर्व जे, आपणुं

कोई ना होय ॥ पुद्गल स्नेह मूरख करे, तुं निज ज्ञानेरे जोय ॥
 ॥ चेतन० ॥ ७ ॥ देह अशुचि जरपूर ठे, विषय अशुचीनी खाण ॥
 नरकादिक दुःख आकरां, तुं केम थाय अजाण ॥ चेतन० ॥ ८ ॥
 ईंद्रिय धुत्तने वश पड्यो, क्षिण विषय सुख हेत ॥ काल अनंतोरे
 दुःख सहे, जटकी जववन खेत ॥ चेतन० ॥ ९ ॥ तिल तुस मात्र
 ईंद्रिय विषे, वधवा मति देरे मित्र ॥ प्रसख्या विषय प्रणाममां, जव
 दुःख देशे विचित्र ॥ चेतन० ॥ १० ॥ निर्मल चारित्र तेहनूं, विषय
 कीमे न खवाय ॥ चूक्यो क्षिण सुख कारणे, कोटि वरस दुःख पाय ॥
 ॥ चेतन० ॥ ११ ॥ कीडा लाग्या जे काष्ठमां, ते होय काष्ठ निसार ॥
 विषय कीमा लागे जिहां, चारित्र तास असार ॥ चेतन० ॥ १२ ॥
 यत्न करो डढ प्राणिया, विषय जीतण काज ॥ ज्ञानादिक प्रगट हुवे,
 लहिये शिवपूर राज ॥ चेतन० ॥ १३ ॥ काचनी कांगणी कारणे, हारे
 रत्न जो क्रोड ॥ चरण हणे विषय रसे, ते महा मूरख जोड ॥ चे० ॥ १४ ॥
 तिलमित सूख विषय तणूं, फल दुःख मेरू समान ॥ जेह उपाकरे
 प्राणिया, ते नवि कहिये सुजाण ॥ चेतन० ॥ १५ ॥ थोडो पण रस
 विषयनो, क्रोडो जव दुःख देत ॥ तेणे नवि थाऊ विषयरसी, ईच्छो
 आतम हेत ॥ चेतन० ॥ १६ ॥ जोगवतां मधुरा लगे, अति करुवा ठे
 विपाक ॥ किंविपाकना फल समो, राखो विषयनी धाक ॥ चेतन० ॥ १७ ॥
 खणतां कंफुरे वंतने, लागे ठे अती मीष्ट ॥ पढी जलनादिक वेदना,
 उपजे अतीसे अनिष्ट ॥ चेतन० ॥ १८ ॥ जोग थकी अतीसे वधे,
 तृष्णा दाहनूं जोर ॥ मृगतृष्णा जल जांफुवे, शांति लहे नहीं ठोर ॥
 चेतन० ॥ १९ ॥ बहु बहु योनी कुजन्मनी, आपे विषय सदाय ॥
 जगमां वैरी न ए समो, मनसुख ठंमो अपाय ॥ चेतन० ॥ २० ॥

ढाल बीजी (२) विषय विष परिहरो प्राणीआ ॥ ए देशी ॥
 ॥ अग्नि बूजी शके जलथकी, बूजे नहि कामनी आगरे ॥ क्रोर

समूझना जल थकी, दुष्ट अति मदननो रागरे ॥ विषय विष परि-
 हरो चेतना ॥ १ ॥ काल अनंत लगे बलि बलि । जोगव्या विषय
 विकाररे ॥ तो पण तृप्ति पाम्या नहीं, विषय दुःखदाइ असाररे ॥
 विषय० ॥ २ ॥ जीव हिंसा विषय वश करे, आदरे जूठ अदत्तरे ॥
 कूशील परिग्रह आदरे, करी करी अधिक ममत्तरे ॥ विषय० ॥ ३ ॥
 सकल कषाय होय एह्थी, पापनां स्थान अढाररे ॥ जव जंजाल
 एह्थी बधे, लहे न शुद्धातम साररे ॥ विषय० ॥ ४ ॥ विषय परि-
 णाम जेणे जीतिया, मुगति सुख तेहने गोदरे ॥ मनुष्य जव लहि
 जवी आदरो, जिन वचन निर्मल बोधरे ॥ विषय० ॥ ५ ॥ विषय मद-
 पाने उन्मत्त थयो, नवि लहे योग्य अयोग्यरे ॥ कृत्य अकृत्य पण नवि
 गणे, चाह एक विषय विष जोगरे ॥ विषय० ॥ ६ ॥ आवि विपाक
 हाजर हुवे, दीन परवश लहे क्लेशरे ॥ नरक निगोद गतिमां पड्यो,
 जिहां नहीं सुखनो लेशरे ॥ विषय० ॥ ७ ॥ कीडा विष्टाना विष्टा
 विषे, लींवि कीडा लींवि मांढिरे ॥ तेम विषयी विषय विष विषे, मा-
 नि सुख मग्न रहे तांढिरे ॥ विषय० ॥ ८ ॥ कृणिक चपल परतंत्र जे,
 गळ्या पण नवि रहे जेहरे ॥ विषय नर नारिना जाणिए, मूकिये एह पर
 स्नेहरे ॥ विषय० ॥ ९ ॥ जेम जेम अग्नि इंधन अती, नांखतां तृप्त
 नवि होयरे ॥ तेम ए विषयीने विषयथी, तृप्ति रति होय नवि कोयरे
 ॥ विषय० ॥ १० ॥ देव मनुष्य तीर्यचना, जोग सहु अथिर परतंत्ररे
 ॥ जोगता तेह्थी नवि लह्या, निज गुण सहज स्वतंत्ररे ॥ विषय०
 ॥ ११ ॥ जोगता रम्य मनने लगे. परिणमे कटुक विपाकरे ॥ गीत
 विलाप सम जाणिए, नृत्य विटंवना थाकरे ॥ विषय० ॥ १२ ॥ जूपण
 चार उपासवो, इंद्र नरींद्रना जोगरे ॥ ए जवचक्र जमतां लह्यो, बलि
 बलि एहनो योगरे ॥ विषय० ॥ १३ ॥ तो पण तृपती नवि रही, आ-
 तम धर्म अजाणरे ॥ चार पुद्गलपरिअंष्टमा, तें लह्यां दुःख अ-

मानरे ॥ विषय० ॥ १४ ॥ ॥ आहार नीहार ग्रहि ठांडिया, पुद्गल
 अनंत अनंतरे ॥ तो पण थीर सुख नवि लह्यो, अमल सुख सहज
 स्वतंत्ररे ॥ विषय० ॥ १५ ॥ जोगि जव जोगना स्नेहथी, पुद्गल
 मांहि लपटायरे ॥ जोगनो स्नेह जे नर तजे, ते नरा शिवसुख
 पायरे ॥ विषय० ॥ १६ ॥ गोलो आलो जेम माटीनो, लागशे जी-
 तने जेमरे ॥ तिम नरा जोगना स्नेहथी, कर्म रज ग्रहि रहे एमरे ॥
 ॥ विषय० ॥ १७ ॥ सूको गोलो जेम जीतने, नवि लगे ते कोई वाररे
 ॥ जोगनो स्नेह जेहने नहीं, ते लहे शिवपद साररे ॥ विषय० ॥ १८ ॥
 सरिता असंख्यनी आवथी, सागर जेम न पूरायरे ॥ काम अनंतना
 जोगथी, सुग्ध नर तृप्ति नवि पायरे ॥ विषय० ॥ १९ ॥ देव नर जोग
 बहु जोगवी, बलि लहे नरकनां दूःखरे ॥ कलकलित अग्नि तपावियुं,
 ताम्र रस पान नहीं सूखरे ॥ विषय० ॥ २० ॥ कोण हणायो नहीं लो-
 जथी, नारिथी कोण न ठगायरे ॥ मृत्युए कोण जीव नवि ग्रह्यो, कोण
 विषय गृह्य नवि आयरे ॥ विषय० ॥ २१ ॥ ज्ञान शुद्धातम तत्त्वनुं, लहि
 नर धन्य कहायरे ॥ मनसुख चेति चित्तमां सदा, तुं विषय वश नवि
 आयरे ॥ विषय० ॥ २२ ॥

ढाल त्रीजी (३) मोरा प्रीतमजी तुं सुण एक मोरी शीख
 बालमजी ॥ ए देशी ॥

सारा चेतनजी सारा बालमजी, बलि बलि हुं तुज शुं कहुं ॥ च-
 तुर न जाग्यो चित्त चेतनजी, न लह्युं तें निज हीत चेतनजी ॥
 बलि० ॥ १ ॥ कामग्रह अति आकरो, सकल कुग्रह शिरदार चेतनजी
 ॥ दुःख दिष्ट मूरख जीवने, जे एहना थया यार चेतनजी ॥ बलि०
 ॥ २ ॥ नर ईडादिक जग सहू, ब्रह्मा विष्णु महेश चेतनजी ॥ वश
 करि राख्या केदमां, सहेता विविध कलेश चेतनजी ॥ बलि० ॥ ३ ॥
 थावर जंगम विषयकी, सिंह सरपने आग चेतनजी ॥ जेह दुःख

लपजे न जीवने, कामथी दुःख अथाग चेतनजी ॥ वलि० ॥ ४ ॥
 इच्छेथी दुःख ऊपजे, जौगे विविध असूख चेतनजी ॥ द्विण द्विण
 कामना वेगीने, नहीं निवृत्तिनुं सूख चेतनजी ॥ वलि० ॥ ५ ॥
 काम प्रणाम जिहां रहे, एहीज आश्रव आय चेतनजी ॥ कर्म रजे
 रस पूरमां, आत्म समूझ जराय चेतनजी ॥ वलि० ॥ ६ ॥ जव
 अनंत जमतां करे, दुःख आक्रंद अनंत चेतनजी ॥ पण जेह निज
 गुण जोगमां, मग रहे मुनि सत चेतनजी ॥ वलि० ॥ ७ ॥ जोर न
 रंक अनंगनुं, नवि चले कोइ प्रकार चेतनजी ॥ पंच विषयनी कामना
 जे तजशे नरनार चेतनजी ॥ वलि० ॥ ८ ॥ पुरुषपणुं धन्य तेहनं,
 प्राक्रमवंत महंत चेतनजी ॥ लघु काले शिवपद लही, काम तज्यो
 जेणे संत चेतनजी ॥ वलि० ॥ ९ ॥ तजे अपेक्षा विषयनी, विघ्न
 रहित शिव पाय चेतनजी ॥ लघु काले संसारथी, सहज निवृत्ति थाय
 चेतनजी ॥ वलि० ॥ १० ॥ प्रवचन सार एहिज लहो, ए विण नाण
 अनाण चेतनजी ॥ जीहां राग तिहां विषय ठे, राग तिहां नहीं ज्ञान
 चेतनजी ॥ वलि० ॥ ११ ॥ ज्ञानीने राग होवे नहीं, राग विण विषय
 न होय चेतनजी ॥ सार सिद्धांतनो ए लही, विषय तजो सहु कोय
 चेतनजी ॥ वलि० ॥ १२ ॥ सकल शत्रुमां शत्रु ए, सकल झेरमां झेर
 चेतनजी ॥ सकल दुष्टमां दुष्ट ए, विषये कस्यो जग जेर चेतनजी
 ॥ वलि० ॥ १३ ॥ सवि प्रतिबंध ठे विषयथी, ए विण नहीं प्रतिबंध
 चेतनजी ॥ प्रतिबंधे बंधन मद्दा, एह तजिए कूंध चेतनजी ॥ वलि०
 ॥ १४ ॥ विषय थकी निरपेक्षने, गोपद सम संसार चेतनजी ॥ तरवो
 सुगम सूत्रे कह्यो, जिनवर जगदाधार चेतनजी ॥ वलि० ॥ रत्नादेवी
 वश पड्या, तेणे छोप बंधव दोय चेतनजी ॥ चेती त्यांथी जागीया,
 गरण मढ्यो देव कोय चेतनजी ॥ वलि० ॥ १६ ॥ देवे कह्युं अय मतं
 चले, चलतां ठोडिग तूज चेतनजी ॥ रत्नाए थावी चटावीओ, देवे
 ठोड्यो अचूज चेतनजी ॥ वलि० ॥ १७ ॥ वलि तोहा बीजो बंधव

ગયો, મરિ આવ્યો દેવને શરણ ચેતનજી ॥ રત્ના ચલાવ્યો નવિ
 ચઢ્યો, કરિ શકી દેવી ન હરણ ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૧૭ ॥ દેવે
 સિંધુ ઉતારીને, મૂક્યો તેહને ચેતનજી ॥ વિષય કુલટથી નવિ
 ચલે, તેહ લહે શિવ હેત ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૧૮ ॥ જે જમે જવ
 કંતારમાં, તેહનું વિષય છે મૂલ ચેતનજી ॥ વિષયનું મૂલ અજ્ઞાન છે,
 જ્ઞાન આતમ અનુકૂલ ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૧૯ ॥ વિષય વિશેષ આ-
 શક્તને, સુશીલ પાંચ ઢેદાય ચેતનજી ॥ પાંચ રહિત જેમ પક્ષીથી,
 નવિ આકાશ તરાય ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૨૦ ॥ ડ્રવ્ય જાવ દોય
 શીલની, હોય પાંચ ડ્રઢ જાસ ચેતનજી ॥ તરે સંસાર કંતારથી, પામે
 સિદ્ધિ વિલાસ ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૨૧ ॥ સૂકાં અસ્થી ચાવતો,
 શ્વાન માને જેમ સૂચ ચેતનજી ॥ ગાલ તાલુ ઢેદન તણું, તતક્ષણ
 પામે દુઃખ ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૨૨ ॥ તેમ વિષયી વિષય
 રસે, કરિ નિજ વીર્યની હાણ ચેતનજી ॥ તનુ મન ગત વહુ રોગની,
 મૂઢ ખોલે દુઃખ ઝાણ ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૨૩ ॥ સહેત લીપટિ અ-
 સી ચાટતાં, પ્રથમ લહે મન સ્વાદ ચેતનજી ॥ જીજ કટે દુઃખવેદના,
 હોય અતિ વીચવાદ ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૨૪ ॥ મોહ મદીરા મદ
 તજો, કરિ જિન વચ સુધાપાન ચેતનજી ॥ રોગ શોગ જવજય ટલે,
 રહે મનસુખ શિવ આન ચેતનજી ॥ વલિ ॥ ૨૫ ॥

॥ ઢાલ ચોથી (૪) ॥ રાગ પદ્ધરી ઠંદ ॥

અશુચી જર નર નારી શરીર, જર મોહ વશે લાંગે રુચીર ॥ નવિ
 દેખે દુઃખને ચેદ થાક, સદગુરુની પાણ નવિ માને હાક ॥ ૧ ॥ ક-
 દલી તરુ માંહિ ન કાષ્ટ સાર, તેમ નર નારી તન અતિ અસાર ॥ નારી
 નદિ યૌવન જલ જરેલ, શૃંગાર રૂપ વહુ આવે વેલ ॥ ૨ ॥ જલ જમર
 વિલાસ વિલોકિ કોય, તિહાં વૂડે નવિ જે જ્ઞાનિ હોય ॥ નારી નદિ
 શોક જલે જરેલ, અતિ કૂરુ કપટની ગુહિર વેલ ॥ ૩ ॥ અતિ વૈર

क्लेश बन्धि उपाय, नारी अरणी जाणो सदाय ॥ महिला दुःख खा-
णी सुख नशाय, इहां सुख जाणी नर चपल थाय ॥ ४ ॥ दुर्गंधि बहे
दश दोय द्वार, वश काम मूर्ख मन एहिज सार ॥ पर नारि मिले
अति हरख होय, दुरदशा आवि नहि मूर्ख जोय ॥ ५ ॥ नारी पर पुरुषयी
धरत प्यार, नहि मदन विना जग कोइ सार ॥ जाण्यो नहि तत्त्व अतत्त्व
मर्म, ते किम पामे निज धर्म शर्म ॥ ६ ॥ ते किम रहेशे थइ धीर वीर,
नारी तन देखी जल गंजीर ॥ नवि लहि मन शक्ति निज कदाय,
त्रिय नेत्र बाणथी नवि नसाय ॥ ७ ॥ देखी विषधर सहु जागि जाय,
त्रिय नागणि देखी हरख थाय ॥ ए वरु अचंव मुज मन सदाय, एह
मोह महीपतिनो उपाय ॥ ८ ॥ द्रष्टीविषयी पण अधिक एह, शुध
चरण प्राण पण हणत जेह ॥ माटे तज नारी साथ वात, असंजमनी
ए जाण मात ॥ ९ ॥ श्रुतधर द्रढ चित्त जितेद्रि कोय, युवती पिशा-
चणी जीति सोय ॥ नवनीत तपे जिम अग्नि संग, मुनि संजम गलत हे
त्रिय प्रसंग ॥ १० ॥ एह विषय विना रहे तनु निरोग, सुख होय न
आवे दुःख वियोग ॥ शुद्ध शीलथि वंछित सिद्धि होय, सन्मुख नवि
देखे वयरि कोय ॥ ११ ॥ जख प्रेत पिशाचनुं विघन जाय, देवादिक
पण तसु सेवे पाय ॥ शुध शीलवतने सुख सदाय, मंत्रादिक नवनिधि
सिद्धि थाय ॥ १२ ॥ जेणे ठग्या क्षीणमा महत धीर, एहने जीतेते
परम वीर ॥ नारी नदि जन तृण खेचि जाय, तस रसिया नवसिधु
समाय ॥ १३ ॥ एम जाणी धुरथी तजि सनेह, मनमा नवि चितो
नारि नेह ॥ जग धन्य धन्य ते धीर वीर, लह्युं आत्म रमण संसार
तीर ॥ १४ ॥ सिद्ध गुफा वासि मुनि तप सुधीर, बहु मास तपे सोस्युं
शरीर ॥ धर धन कुटुंब तजि देह राग, धाख्यो तो संजम योग याग ॥
॥ १५ ॥ क्षिणमां खोयुं जेणे चरण रत्न, जो नवि कीधु नारीथि यत्न ॥
माटे तजिए नवि काम नेह, मोटो शत्रु जग जाणि एह ॥ १६ ॥ सहु
काले विषये जल जराय, तव आतम सर अति मलिन थाय ॥ संव-

रतां प्रगटे विमल रूप, करि निर्ऊरणा होय शांति नूप ॥ १७ ॥ करो
शुरू रमण थिरंथोज आप, विषये विष उतरे जाय पाप ॥ मनसुख
आतम गुण मग्न होय, शाश्वत शिव संगे अचल सोय ॥ १८ ॥

ढाल पांचमी (५) प्यारा प्राण थको मुनिराज ॥ ए राग ॥

डुविध परिग्रह राग तज्यो जेणे, विषय राग नवि रोषजी ॥ ज्ञानादिक
निज गुणमां तृप्ति, लह्यो शांति रस पोष ॥ धन्य नर तेहोजी, धीर वीर
गंभीर गुणना गेहोजी ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥ लहे निर्वाण शाश्वत सुख
पूरण, परमानंद विलासोजी ॥ इंद्र चक्री धनवंत नरो पण, तरुणीना थया
दासो ॥ धन्य० ॥ २ ॥ सहज शुधातम तत्त्व विचारी, नरत्नव
सफलो कीजेजी ॥ सार सिद्धांतनो रहस्य एह ठे, विषय विकार
तर्जिजे ॥ धन्य० ॥ ३ ॥ श्लेषम लिपटी जे मद्धीका, उरुवा समरथ नां-
हिजी ॥ विषय श्लेषम जे लेपाया, तेह रह्या नवमांहि ॥ धन्य० ॥ ४ ॥
लेश मात्र पण कामे वश जे, ते नहि मूक्ति समथ्यजी ॥ काम तज्यो
जेणे तेणे शिव साध्यो, अटल वीरज परमथ्य ॥ धन्य० ॥ ५ ॥ जे सुख
विलसे ठे वितरागी, ते सुख तेहिज जाणेजी ॥ विष्टा कर्दममां नित रहे-
तो, जुंरु महा सुख माने ॥ धन्य० ॥ ६ ॥ इंद्रोनुं सुख जुंरु न जाणे, तेम
विषयी सुख शिवनुंजी ॥ विषय तजि शिव सुख अच्युतासो, कारज सिद्धे
जीवनुं ॥ धन्य० ॥ ७ ॥ ठे प्रतिबंध विषयनो जबलो, मोह उलंग्यो न
जायजी ॥ तजि विषय निज गुण अवलंवे, मोह समूद्र तराय ॥ धन्य० ॥ ८ ॥
कामे अंध थया ठेजे नर, धरत न नव नय शंकाजी ॥ विषय तजी जिन
वचने लीना, ते नव नीरु अवंका ॥ धन्य० ॥ ९ ॥ मुत्र पुरीष वलि पित-
श्लेषम, चरवी हाड ने सूजोजी ॥ मेद मांसने वमन करंरुके, नरनारी
तन बूजो ॥ धन्य० ॥ १० ॥ लाल वहे मुख होष्ट डुगंधी, नाके अशूची
वहेतीजी ॥ चर्म मक्ति तन प्यारी नारी, मनथी मूको वहेती
॥ धन्य० ॥ ११ ॥ कीरम कीट बहु रोगनुं स्थानक, कूरु कपटनी खा-

णीजी ॥ हीण मती होय एहना रसिया, एह दुर्गतिनी निशानी
 ॥ धन्य० ॥ १२ ॥ चढ पग जीवने उरपरी खेचर, पास पिजर बंधा-
 याजी ॥ युवती पास पिजरमां पडना, दुर्गति सनमुख धाया ॥ धन्य०
 ॥ १३ ॥ प्रत्यक्ष क्षिण क्षिण दुःख अनुभवतो, मोह वशे पण जाण्युं-
 जी । पण नवि ठोडे एह वड अचरिज, किम विषये मन मान्युं ॥ धन्य०
 ॥ १४ ॥ युवती ससर्गी नर जे जे, बहु विध दुःख संसर्गजी ॥ काल
 अनत संसार कतारे, जमि लहे नवी अपवर्ग ॥ धन्य० ॥ १५ ॥ वि-
 द्वा संसर्गे उंदरने, नहि सुपने सुख साचुंजी ॥ नारी संगे तिम ज-
 गमां सुख, न कहुं एह नवि काचुं ॥ धन्य० ॥ १६ ॥ वासुदेव शिवने
 बलि ब्रह्मा, कार्तिक इंद्र ने चंडोजी । देव विद्याधर ने बहु बलिया,
 तेम नरींझसुरींझो ॥ धन्य० ॥ १७ ॥ जगमां बहु मोटा कहेवाया, पण ते विषय
 वश व्यसनेजी । नारीना किकर हुइ रहिया, धक्क अनीठ एह रसने ॥
 धन्य० ॥ १८ ॥ परिसह ताप सहे ठेवहु जन. बहु विध तप करिकीरियाजी ॥
 अविवेकी ए विषय न त्यागे, प्राण रावण परिहरिया ॥ धन्य० ॥ १९ ॥
 श्लाची निज कुटुंबने त्यागी, विवेक राखि न शकीयोजी ॥ जेणे निज
 आत्म गुण न संज्ञाव्यो, तेह विषयमां ठकीयो ॥ धन्य० ॥ २० ॥
 नारी देखी मुनि अणचलतो, देखि श्लाची वृद्धयोजी ॥ विषय वि-
 कार असार लहीने, निरमल शिवमग सूझ्यो ॥ धन्य० ॥ २१ ॥ पाप
 चरित्र बहु नरनां सुणि पण, जे जन विषय न त्यागेजी ॥ जिनवर व-
 चन हृदय नवि धाव्यां, तस किम अनुभव जागे ॥ धन्य० ॥ २२ ॥
 चपल जिवित जल विडु सम ठे, यौवन संध्या रंगोजी ॥ सरिता पूर
 समान ठे लच्छी, तजिये विषय अनंगो ॥ धन्य० ॥ २३ ॥ कर्दममां
 खूतो जिम नागो, सर तीर देखे किनारोजी ॥ पण खूतो आपे थयो
 परवश, होइ शके नहि न्यारो ॥ धन्य० ॥ २४ ॥ विषय कर्दममा जे
 खूता, परवशता दुःख वेदेजी ॥ श्री जिन धर्म कांडक पण जाण्यो, पण
 नही वीर्य उमेदे ॥ धन्य० ॥ २५ ॥ श्री जिन वचन सुधारस पीतां

निज गुणमां लय लागी जी ॥ परम निवृत्ती पदवी मनसुख, लहशे तेह सोजागी ॥ धन्य ॥ २६ ॥

॥ ढाल ठठी ॥ (६)

॥ श्री श्री मंदिर साहेव सुणजो नरत क्षेत्रनी वातो रे ॥ ए राह ॥

विषय रसे आशक्त थयो जेह, उद्भट वेष करीनेजी ॥ जव वन नव नव नाटक नाचे, पुद्गल रूप धरीनेजी ॥ श्री जिनवचन सुधारस पीजे, सहज सधर्म रमीजेजी ॥ श्री जिन ॥ १ ॥ दश द्रष्टांते दूर्लभ नरजव, काल अनंत आव्योजी ॥ रत्नी थकी पणी अधिक धर्मनो, योग प्रमादे गमाव्योजी ॥ श्री जिन ॥ २ ॥ विषय कागमे जगजन ठगिया, रत्न चिंतामणि हरियुंजी ॥ पण मूरख मनमां नवि चेत्यो, चरण रयण न समरियुंजी ॥ श्री जिन ॥ ३ ॥ चित्रसाधु बंधव विषये वश, अशुभ नियाणु धाखुंजी ॥ ब्रह्मदत्त चक्री पद पामी, संजम सार विसाखुंजी ॥ श्री जिन ॥ ४ ॥ नरके परवशताए बहु दुःख, आक्रंद करत विलापोजी ॥ तेम विषये वश संजम चूके, ते सहे जवदव तापोजी ॥ श्री जिन ॥ ५ ॥ चित्र मुनि संजम रस लीनो, रंग रसे शिव लहियुंजी ॥ ते देखी मुज अधिक उमाहे, संजम मन गहगहियुंजी ॥ श्री जिन ॥ ६ ॥ विषय मद्यपाने जे परवश, धिक धिक ते नरनारीजी ॥ नरकादिक दुःख आप स्वकारे, संजम सार विसारीजी ॥ श्री जिन ॥ ७ ॥ श्री जिनवचन अमृत रस त्यागी, तिव्र विषय मद्य पीवेजी ॥ चउगति काल अनंत जमे ते, परवश दुःखनर जीवेजी ॥ श्री जिन ॥ ८ ॥ इंद्रिय बल घाटुं जस अतिशय, मरण निकट पण जाणेजी ॥ बहु नारीथी विषय जाचतां, दुरबल विण सनमानेजी ॥ श्री जिन ॥ ९ ॥ जेहनुं महातम ईद्र न खंमे, जगमां किरती जेहनीजी ॥ एवा पण स्त्रीए वश कीधा, तो मति रूढि न तेहनीजी ॥ श्री जिन ॥ १० ॥ राजुल देखि रथ-

नेमी चलियो, संजम चित्त विसाखुंजी ॥ राजुल वचन अंकुशे वूड्यो,
 संजममां चित्त वाढ्युजी ॥ श्री जिन० ॥ ११ ॥ धिक धिक विषय
 विकारज एहवो, शिवतरु मूल नसावेजी ॥ एम जाणी मनिवत चे-
 तिने, विषय सामो न जावेजी ॥ श्री जिन० ॥ १२ ॥ मेरु सम डढ
 धीर पुरुषने, काम मदने चलाव्याजी ॥ एम मन रुरिने जे दुर रहेता,
 ते सजम घर आव्याजी ॥ श्री जिन० ॥ १३ ॥ सर्प सिंह गजने कोइ
 जीते, बलवतो धीर वीरजी ॥ तोपण तेणे कंदर्प न जीत्यो, जीते
 अनुजवी वीरजी ॥ श्री जिन० ॥ १४ ॥ प्यास अनादि विषम विष-
 यनो, ए संसरण स्वप्नावजी ॥ चपल ईडी मनने जीते, रमत शुद्धा-
 तम जावजी ॥ श्री जिन० ॥ १५ ॥ कामे तापित जे नर होवे,
 कलमल अरती नूखजी ॥ दाह व्याधि मरण बहुविध दुःख, इष्ट
 वियोग असूखजी ॥ श्री जिन० ॥ १६ ॥ काम तजे तस दुःख जाय
 सच, तन होये विमल निरोगजी ॥ इष्ट संजोग मले बहु विवथी ॥
 सुगुरु मित्र संयोगजी ॥ श्री जिन० ॥ १७ ॥ पंच ईदि त्रण योग संवर
 करी गले कातर मत वाहोजी ॥ आठे कर्म निर्जरणा करवा, लीजे
 नरत्न लाहोजी ॥ श्री जिन० ॥ १८ ॥ रे जीव ! तुं शुं अंध थयो ठे,
 के धत्तूरो पीधोजी ॥ के सन्निपातनो चालो ठे तुज, संजम लाज न
 लीधोजी ॥ श्री जिन० ॥ १९ ॥ अमृत सम जिन धर्म ते विषवत,
 विषय विष अमृत मान्योजी ॥ तो तुं हिज पोतानो दुश्मन, निज
 हित कांइ न जाण्योजी ॥ श्री जिन० ॥ २० ॥ ज्ञान विज्ञानने किरती
 तारी, पोते किम विणसावेजी ॥ ठोरु उतावळथी सह्य विषयो, सद्-
 गुरु तुज समजावेजी ॥ श्री जिन० ॥ २१ ॥ ज्ञायकता निज थिर उप-
 योगे, धर्म शुक्ल डढ धारीजी ॥ आत्म सपति लहिने मनसुख,
 होवे शिव अधिकारीजी ॥ श्री जिन० ॥ २२ ॥

॥ ढाल (७) सातमी ॥

चेतन ए तन कारमुं ॥ तुमे ध्यावोने ॥ विषय तजी जिन धर्म ॥
 जविक नीत ध्यावोने ॥ अनंत काले नरजव लह्यो ॥ तुमे ॥ प्रगट
 करो शिव शर्म ॥ जविक ॥ १ ॥ चिंतामणी सम ए लही ॥ तुमे ॥
 धर्म योगता सार ॥ जविक ॥ विषय विकार वशे रही ॥ तुमे ॥
 नवि करो तेह असार ॥ जविक ॥ २ ॥ सूकी जप्मने कारणे ॥
 तुमे ॥ बाले चंदन कोय ॥ जविक ॥ गज ठोडि वकरो ग्रहे ॥ तुमे ॥
 ते महा मूर्ख होय ॥ जविक ॥ ३ ॥ धत्तूर वावे आंगणे ॥ तुमे ॥
 उखेडि कटपवृद्ध ॥ जविक ॥ सूर्ख शिरोमणी ते कह्यो ॥ तुमे ॥
 कोण कहे तस दद्ध ॥ जविक ॥ ४ ॥ आयु चपलथी चेतने ॥ तुमे ॥
 तजि प्रमाद थइ सूर ॥ जविक ॥ आतम सत्ता निरमली ॥ तुमे ॥
 चिदानंद रस पूर ॥ जविक ॥ ५ ॥ जीती दुर्जय विषयने ॥ तुमे ॥
 दर्शन ज्ञान चरित्त ॥ जविक ॥ सम जावे रंगे रमो ॥ तुमे ॥ पंचा-
 चारे मित्त ॥ जविक ॥ ६ ॥ अणगमता गमता बहु ॥ तुमे ॥ विषयो
 पंच प्रकार ॥ जविक ॥ रमण तजि सवि एहनुं ॥ तुमे ॥ चित्त चप-
 लता वार ॥ जविक ॥ ७ ॥ शब्द सुणी मन अति चले ॥ तुमे ॥ इष्ट
 अनिष्टे जाय ॥ जविक ॥ रूप देखी तेम जाणिए ॥ तुमे ॥ थिर चित्त द्रवण
 न रहाय ॥ जविक ॥ ८ ॥ गंधनो धंधमां मन चले ॥ तुमे ॥ चूके ध्याननो ता-
 ल ॥ जविक ॥ रस विषयथो एम बहु ॥ तुमे ॥ आवे खोटा ख्याल ॥ जविक ॥
 ९ ॥ फरस विषय रस जस लग्यो ॥ तुमे ॥ जव जंजालनुं मूल ॥ जविक ॥
 तेम ए पंचे जाणिए ॥ तुमे ॥ जीवने नहि अनुकूल ॥ जविक ॥ १० ॥
 ए पुद्गल परजाय ठे ॥ तुमे ॥ अथिर चपल परतंत्र ॥ जविक ॥
 शाश्वत तुं ज्ञायक सदा ॥ तुमे ॥ सहजानंद स्वतंत्र ॥ जविक ॥ ११ ॥
 काम न एहशुं ताहरे ॥ तुमे ॥ पुद्गल जग जटकाय ॥ जविक ॥ काम
 सहजात्म स्वभावमां ॥ तुमे ॥ अविचल विमल सदाय ॥ जविक ॥
 १२ ॥ आतम अंग विचारिए ॥ तुमे ॥ अमर अजर अकलंक

॥ जविक० ॥ कर्म घाम शीत जित नही ॥ तुमे० ॥ निर्जय अटस
निशंक ॥ जविक० ॥ १३ ॥ वेदन जेदन वेदना ॥ तुमे० ॥ जूख न
प्यास न दाह ॥ जविक० ॥ इत्यादिक दूषण विना ॥ तुमे० ॥ आतम
अमल अंगाह ॥ जविक० ॥ १४ ॥ शांति समाधी मय सदा ॥ तुमे० ॥
अव्याबाध अतंत ॥ जविक० ॥ गुण अनंतनो नाथ ॥ ए ॥ तुमे० ॥
वीरज परम अत्यंत ॥ जविक० ॥ १५ ॥ पूरण सुखमय आतमा ॥ तुमे० ॥
ढोनी पुद्गल आश ॥ जविक० ॥ समयान चूको चित्तीय ॥ तुमे० ॥
अनुजव लील विलास ॥ जविक० ॥ १६ ॥ विषय तजी निजगुण रम्या
॥ तुमे० ॥ दुःखथि निवर्त्या तेह ॥ जविक० ॥ आठ करम दल ठेदिने
॥ तुमे० ॥ विलसे शिव निज गेह ॥ जविक० ॥ १७ ॥ लेश मात्र ए
विषयनो ॥ तुमे० ॥ मति करजो विश्वास ॥ जविक० ॥ (गहेर) घेर
गंजिर समूझमां ॥ तुमे० ॥ पग धरि शी सुख आश ॥ जविक० ॥ १८ ॥
दुःख समूझमां ते पढ्या ॥ तुमे० ॥ क्लेश अथाह निवास ॥ जविक० ॥
विषय थकी रही वेगला ॥ तुमे० ॥ करो गुण ज्ञान विलास ॥ जविक०
॥ १९ ॥ लागती आग बुजावतां ॥ तुमे० ॥ होवे न कांई विनाश
॥ जविक० ॥ जोर वधे जव आगनुं ॥ तुमे० ॥ वस्तुनी किम रहे आश
॥ जविक० ॥ २० ॥ देवु रोग अग्नि प्रते ॥ तुमे० ॥ वधवा न दीजे मित
॥ जविक० ॥ सावधान समये रही ॥ तुमे० ॥ लखि सुत जाव अमित
॥ जविक० ॥ २१ ॥ समय प्रमाद तजी करो ॥ तुमे० ॥ संजम रंग अ-
जंग ॥ जविक० ॥ मनसुख मुक्ति गुरे रहो ॥ तुमे० ॥ शिव त्रिय रंग
सुचंग ॥ जविक० ॥ २२ ॥

ढाल (८) आठमी ॥ वीर कहे गौतम सुणो ॥ ए देशी ॥

वीर वचन हृदये धरो, जवदधि तारक जेहरे ॥ विषय विकार
निवारतां, प्रगटे निज गुण गेहरे ॥ वीर० ॥ १ ॥ सूत शील विज्ञानने,
वलि बैरागने चूकीरे ॥ बहु नर जवदधिमां पढ्या, विषययी लाजने
मुकीरे ॥ वीर० ॥ २ ॥ रोग सकल प्रतिकारने, विषयी नर सुख मा-

નેરે ॥ આતમ ગુણની વિરાધના, હોય તેહ નવિ જાણેરે ॥ વીર૦ ॥ ૩ ॥
 ઉદ્ગટ વેષે નારીને, દેહી હુરમતી ચૂક્યોરે ॥ જેણે જિન વચન
 હૃદય ધસ્યાં, રાગ પ્રથમથી મૂક્યોરે ॥ વીર૦ ॥ ૪ ॥ સુખ શાશ્વત
 જે મુક્તિનું, ઉજ્જ્વલ જશ જેમ ઇંદૂરે ॥ ઠંકિ મોહી ઉપચારથી, સૂઝ
 વિષય મધુવિંદૂરે ॥ વીર૦ ॥ ૫ ॥ પ્રજલિત વિષય અગ્નિ થકી, ચા-
 રિત્ર સારને વાલીરે ॥ સમ્યક દર્શ વિરાધીને, અનંત સંસારમાં ઘાલીરે
 ॥ વીર૦ ॥ ૬ ॥ મૂરખ આપહી આપને, હોય મહાદુઃખ દાતારે ॥
 વિષય થકી જે દુર રહે, તેહને કોઈ ન અશાતારે ॥ સંસાર અરણ્ય
 વિહામણો, વિષય તૃણાદિ નચાવ્યારે ॥ ચૌદ પૂરવધર મુનિવરા, શ્રેણિ ચૂ-
 કિ નિગોદમાં આવ્યારે ॥ વીર૦ ॥ ૭ ॥ હા હા વિષય એ વિષમ છે, પ્રતિ-
 વંધી દુઃખ પામ્યારે ॥ ઈંદ્ર જાલ પેરે ચપલ એ, ઠંડ્યા તેણે દુઃખ
 વામ્યારે ॥ વીર૦ ॥ ૮ ॥ ફરસ વર્ણ રસ ગંધ છે, શબ્દ સંસ્થાન પ્રજા-
 યરે ॥ પુદ્ગલના સદુ જાણિયે, દ્વિષ દ્વિષમાં વદલાયરે ॥ વીર૦ ॥
 ૧૦ ॥ દ્વિષમાં લાગે મનોહ્ર એ, દ્વિષમાં હોય અણગમતારે ॥
 ઠગણી પુદ્ગલ પરિણતિ, મૂઢ એ સંગે રમતારે ॥ વીર૦ ॥ ૧૧ ॥ એ
 સંગે રંગે રમ્યા, તેહને સુખની ન ઢાયારે ॥ જેહ તજે એને મૂલથી, તે
 સુખ સિંધુ સમાયારે ॥ વીર૦ ॥ ૧૨ ॥ ચપલ વિષય ઈંદ્રધનુષ્યને,
 વિજલી સમ છે રૂપરે ॥ અંધકાર સંસારમાં, મૂંઝી પડે જડ ચૂપરે ॥
 ॥ વીર૦ ॥ ૧૩ ॥ રાગ દ્વેષ દોય કોપતાં, આપે જેટલું દુઃખરે ॥ વિષ
 શત્રુ પિશાચથી, અગ્નિથી એહવું ન દુઃખરે ॥ વીર૦ ॥ ૧૪ ॥ રાગાદિક
 વશ જે થયા, દુઃખ સઘલાં છે તેહનેરે ॥ રાગાદિકને વશ નહીં, સવિ
 સુખ હોવે એહનેરે ॥ વીર૦ ॥ ૧૫ ॥ ક્લેશનો હેતુ સંસાર છે, એહનો હેતુ છે
 ક્લેશરે ॥ જ્ઞાની ક્લેશ રહિત સદા, નહિ જસ રાગ આવેશરે ॥ વીર૦
 ॥ ૧૬ ॥ રાગ આશ્રવનું મૂલ છે, દુવિધ કર્મની આયરે ॥ ત્યાગી રાગ
 સંવર કરે, આઠ કરમ ક્ષય થાયરે ॥ વીર૦ ॥ ૧૭ ॥ મોહ થઈ ત્રિયા
 રૂપમાં, જગમાં માંડી છે જાલરે ॥ ઈંદ્રાદિક ત્રિય વશ પડ્યા, અનાદિ

જરમની ધાલે ॥ વીર૦ ॥ ૧૮ ॥ વિષય જુજંગે મંછીયા, તૃષ્ણા અ-
ગ્નિમાં જલતારે ॥ સદ્ ચોરાશી યોનીમાં, જમતા દુઃખે કલકલતારે ॥
॥ વીર૦ ॥ ૧૯ ॥ ગ્રીષ્મ કાલ સંસારમાં, વિષય ઉષ્ણ અતિ વાયુરે ॥
હિત અહિત અજાણ તે, દુઃખ સહે ચઢ ગતિ આયુરે ॥ વીર૦ ॥ ૨૦ ॥
ઈન્દ્રિય અશ્વ ચપલ ઘણા, ઉન્મત ઉન્મગ ગામીરે ॥ અણશિલ્પ્યા
પદ અશ્વના, ઉપર બેઠા થઈ સ્વામીરે ॥ વીર૦ ॥ ૨૧ ॥ તેહને સૂઝ
કિહાં થકી, અશ્વ ઈચ્છાઈ ધાલે ॥ પણ સુખિયા જ્ઞાની સદા, જેહ
સમ શેરી નિહાલેરે ॥ વીર૦ ॥ ૨૨ ॥ ઉદાશીનતાં માર્ગથી, સદ્ગે શિવ
ઘર લહિયેરે ॥ મનસુખ આપ સ્વતંત્રથી, સુમતિ રંગે રમિ રહિયેરે ॥
॥ વીર૦ ॥ ૨૩ ॥

ઢાલ નવમી (૯) પંથનો નિહાલુંરે બીજા જિન તણોરે ॥ ૯ દેશી ॥

વિષય પિપાસીત નારિના જે હુવારે, જવ વન સર કીચ માંદા ॥
હોટે પણ તૃષ્ણા પામે નહીંરે, શુભિ રહ્યા દુઃખિ ત્યાંદા ॥ વિષય નિવા-
રોરે વેગે ચેતિનેરે, જેમ લહો પદ નિરવાણ ॥ વિષય૦ ॥ ૧ ॥ ધૃતિ
રસી કરિ વાંધે ઈન્દ્રિય અશ્વનેરે, રાખે આપ સ્વતંત્ર ॥ અશ્વ રક્ષક
વાંધે જેમ અશ્વનેરે, તો ઉધમાત તજંત ॥ વિષય૦ ॥ ૨ ॥ ધૃતિ રજ્જુ
વાંધી ઈન્દ્રિય વશ કરીરે, ધાલે સમ શિવ પંથ ॥ ઈન્દ્રિય સર્વ લગાવે
સંયમ કામમાંરે, તે સાચો નિગ્રંથ ॥ વિષય૦ ॥ ૩ ॥ મન વચ કાય
યોગ ત્રણ વશ વિનારે, સંયમ જાગે અબુઝ ॥ ઉન્મત ગજ વશ વિણ
તોડે બાગેનેરે, ચલ યોગે શીલ અશુઝ ॥ વિ૦ ॥ ૪ ॥ તેથી થિર
કીજે ત્રણ યોગનેરે, હોય ન ચરણની હાણ ॥ દરશન જ્ઞાન ચરણ
વ્યક્તિ હોવેરે, હોશે પરમ કલ્યાણ ॥ વિ૦ ॥ ૫ ॥ વિષયથી જેમ જેમ
હોયે વિરામતારે, તેમ તેમ દોષની હાણ ॥ નિર્મલ ગુણ જે જે અંશે
થયારે, તે હોય મોક્ષ નિદાન ॥ વિ૦ ॥ ૬ ॥ તેણે ડુકર કારજ કસું માનિ-
યેરે, તરુણપણે ધરિ ધીર ॥ વિષય સૈન્યા હણિ જે નિર્જય થયોરે, તે
જગમાં વડવીર ॥ વિષય૦ ॥ ૭ ॥ ધર્મ શુકલ શુભ તેહને પરિણમેરે,

त्रिय नयणे न हणाय ॥ अंतर डष्टि धरे शुद्धात्ममारे, परमात्म पद
 पाय ॥ वि० ॥ ७ ॥ नमो नमो हुं शुद्ध संजमधरारे, शील न चूक्या
 जेह ॥ हुं शेवक तुं निशदिन तेहनोरे, पाम्या परम पद तेह ॥ वि० ॥
 रे जीव अधिकुं हुं तुज शुं कहुरे, चाहे जो शिव आरोग्य ॥ ठंकि
 विषय सेवी उदासीनतारे, लहेशो निज गुण जोग ॥ वि० ॥ १० ॥
 विणू विषय कषाय होवे नहीरे, तेम वलि जाय प्रमाद ॥ विरती रती
 आवे चेतन घरेरे, थिर योगे जाय विषाद ॥ वि० ॥ ११ ॥ विषय मूल
 कह्युं संसारनुरे, तेहनं ममतारे मूल ॥ तेहनं मूल अज्ञान ऊढेदिनेरे,
 लहो शिवपद अनुकूल ॥ वि० ॥ १२ ॥ चतुर न चूको चित्तथी
 चेतनारे, दरश ज्ञान उपयोग ॥ वीर्य अनंत ते रम्य सरूपमारे, चरण
 रमण रस जोग ॥ वि० ॥ १३ ॥ अव्याबाध अनंत स्वतंत ठेरे, आत्म
 अंग अजंग । अमर अजर निर्द्वय नीकल सदारे, जो लहो निज गुण
 रंग ॥ वि० ॥ १४ ॥ सद्गुरु संगे रंगे नित्य रहीरे, कीजे श्रुत अज्यास ॥ विषय
 रमण तजि आत्म स्वभावमारे, करो अनुभव सुविलास ॥ वि० ॥
 ॥ १५ ॥ कालादिक अतिचार नीवारीनेरे, परम विनय सन्मान ॥
 करि श्रुत सद्गुरु पासे शीखियेरे, होय श्रुतज्ञान सुध्यान ॥ वि० ॥
 ॥ १६ ॥ आत्म अनात्म लखी सहु तत्त्वनेरे, नय निक्षेप प्रमाण ॥
 संसृता नासे जासे सहज शुद्धात्मतारे, विषय गये सुख ठाण ॥
 ॥ १७ ॥ उदाशीन सम्यक् मृगांकनीरे, सेवि पुकी नरनार ॥ वीर्य
 अचल अचल शाश्वत लहीरे, होवे शिव जरतार ॥ वि० ॥ १८ ॥ संतीधर
 “गीरधर” आग्रहथी रच्योरे, सुखकर एह प्रबंध ॥ “दाहोद”
 नगरे जवि हित कारणे रे, साधमींशुं संबंध ॥ वि० ॥ १९ ॥ ओगणीश पांसठ
 शुच परिणामथीरे, स्यादवाद नय सार ॥ श्री जिन आगम अरथ
 विचारतारे, कीधो सार उद्धार ॥ वि० ॥ २० ॥ शुकल पुनम आवण रवी दिन
 रच्योरे, विषय विषहर तंत्र ॥ नव ढाले नव निधिलहो रंगशुरे, विषनाशक
 महामंत्र ॥ वि० ॥ “मनसुख” शिव सुख होशे शाश्वतुरे, तजजो विषय
 विकार ॥ दर्शन ज्ञान चरण निर्मल करीरे, जीव लहो जयकार ॥ वि० ॥ २१ ॥

॥ ॐ श्री वर्धमानाय नमः ॐ श्री परमगुरुभ्यो नमः ॥

॥ ॐ श्रीमान् मनसुखलाल हरिलाल कृत ॥

॥ ममत्व परिहार विषय ॥

॥ वंदो, दोहा, चोपाई, ढाल विगेरे रागोमां ॥

(१) ॥ झुतविलंबित वंद ॥

|| 1 | 5 | 1 | 5 | 5 || 1 | 5 | 5 | 1 | 5 |

विमल आत्म धर्म सुदायकं, अचल मोक्ष सुखं शिव नायकं ॥ नमिय
आदिश्वरं शिव दायकं, सुख शुधातम जोगत दायकं ॥ १ ॥ सुखन आ-
त्म धर्म विना कदा, अचल आत्म ज्ञान सुसंपदा ॥ विण शुधातम
सुख न कोइ हे, थिर शुधातम तारक होइ हे ॥ २ ॥ हित न ज्ञान
विना दुःख आपदा, लहत ज्ञानि सदा निज संपदा ॥ दुःख न राग
विना जगमां कदा, ममत आत्म ज्ञान न हे तदा ॥ ३ ॥ सधत
राग विरोध ममत्तथी, ममत ज्या नहि राग तिहां नथी ॥ सधत
सुख शुधातम बोधथी, रहत एक अमंद प्रमोदथी ॥ ४ ॥ जजत
आत्म स्वभाव सुचेनथी, दुरित दोहगनो तस ज्ये नथी ॥ अकल
राग विना अप्रतंत्र ठे, सकल सिद्धि तणो वर मंत्र ठे ॥ ५ ॥ परम
पावन आत्म जावमां, रहित राग नरा शिव दावमां ॥ सहित आत्म
सुधारस पावना, लहत केवल एक सुजावना ॥ ६ ॥ सुनय आत्म स्व-
भाव सदा लखे, विगत राग शुधातम ए चखे ॥ समय साधि सहो
निज सपदा, कुनय त्याग हरे जव आपदा ॥ ७ ॥ सुनय साधन से-
वत जे नरा, परम आत्म पावन ते खरा ॥ उमग न्यागि रहे नहि
दुःखमां, सुमग सेवि रहे मनसूखमा ॥ ८ ॥

(२) ॥ चोपाई ॥

मंगल आतम धर्म सदाई, ए विण पर परिणति दुःखदाई ॥ आत्म
 ज्ञान विनु ममता आवे, जोर महामल मोहनुं फावे ॥ १ ॥ अविरति
 नारि करे अति चाला, होय प्रमाद कषाय विशाला ॥ खिण खिण
 जोग चपलता होवे, आतम संपति आप न जोवे ॥ २ ॥ आतम ज्ञाने
 ममता नाशे, मोह मिथ्यात न आवे पासे । अविरति दासो दूरे नाशे,
 तव न प्रमाद कषाय विकाशे ॥ ३ ॥ जोग सुथिरता पूरण आवे,
 आतम परमात्म पद पावे ॥ आतम बोधे राग न होई, सुखियो जन्म जरा
 जय खोई ॥ ४ ॥ राग विना कांइ दुःख न दीसे, विगत राग सुखियो
 निशदीशे ॥ ते कारण गुरु चरण हजुरे, रहि सहिये आतम गुण पूरे
 ॥ ५ ॥ प्रगटे निज संपति जरपूरं, दिन दिन वधते सहज सनूरं ॥
 जूठ विकल्प व्यथा सहु खोई, निज गुण पज्जव ज्ञाता होई ॥ ६ ॥
 परगुण पज्जव ममता त्यागी, निज द्रव्यादिकमां रहो जागी ॥
 निज पद जूली जे जव जमता, समता विण परवश दुःख खमता ॥ ७ ॥ आ-
 तम ज्ञाने समता आवे, आतम ज्ञानी राम रमावे ॥ ते निज आतम
 संपति छीना, परमानंद रसे नित जीना ॥ ८ ॥ सहज सतंत अत्यंता-
 नंदी, दरशन ज्ञान चरण रस कंदी ॥ ते न रहे परसंगे फंदी, निज
 रमणे जस बुद्धि अमंदी ॥ ९ ॥ स्नेहनुं बंधन जेह उठेदे, ते पूर्णात्म
 संपति वेदे ॥ आत्म बोध विणु नहि दुःख अंत, ज्ञानी नर छहे सूख
 स्वतंत ॥ १० ॥ सकल दोष दुःख ज्ञाने नाशे, परम महोदय प्रगट
 विस्वासे ॥ सुगुरु सदागम सेवो जावे, शिव कमला मनसुख घर
 आवे ॥ ११ ॥

(३) ॥ द्रुतविलंबित ठंद ॥

। । । ५ । । ५ । । ५ । ५ । । । ५ । । ५ । । ५ । ५

सखिय द्रव्य सवे गुण पज्जवा, शुक्ल शुद्ध लही निरभे हुआ ॥
 ममत जाय शुधात्म ज्ञानथी, सुमति होय तिहां दुःख को नथी ॥ १॥

कुमत होय तिहां जव वास ठे, सुमत संग रहे न विनाश ठे ॥ ममत जावत आवत हे समं, ममत नाशत ईंद्रियको दमं ॥ ५ ॥ गति न चार करे ममता विना, शिव न कोइ लहे समता विना ॥ निफल ज्ञान क्रिया समता विना, अफल साधुपणो समता विना ॥ ३ ॥ तप न दे फल मोह विकारिने, सुमत सेव तुं-एह विचारिने ॥ तिरथ-शेवक जे ममता तजे, तिरथ शेवक ते समता जजे ॥ ४ ॥ दरश ज्ञान चरित सुतीर्थ ठे, अवर जेद अनेक विचित्र ठे ॥ ममत होवत त्यां व्रत-को नहीं, ममत ज्यां नहि त्यां व्रत हे सहो ॥ ५ ॥ सुमत राखत श्रीजिन आणको, सुमत देवत हे निरवाणको ॥ सुमत आत्म ज्ञान विना नहीं, ममत नाशत कर्म रहे नहीं ॥ ६ ॥ लख न लक्षण ओरकुं संग्रहे, दरव लक्षण आप स्वयं ग्रहे ॥ अवर काज न साज न कोइ हे, निज सकारण कारज होइ हे ॥ ७ ॥ चरण होय न आत्म अज्ञानिने, चरण-आवत निर्मम ज्ञानिने ॥ विमल ज्ञान तिहां नहि राग ठे, सुमत त्यां ममता नहि लाग ठे ॥ ८ ॥ ममत दोष अनंतनि माय ठे, विमल बोधायि दोष नसाय ठे ॥ तिहण जेद विज्ञान सुवाणथी, हरिय मोह महादल ता-नथी ॥ ९ ॥ तजि प्रमाद सदा उपयोगमां, सजिय आत्म सुधारस जोगमां ॥ अचल जे थिर ध्यान सदा धरे, मनसुखे शिव सुंदरि ते वरे ॥

(४) ॥ ललित ङंद ॥

सकल शास्त्रनो सार ए सही, सुनय सेविने आत्मता लही ॥ ममत त्यागिने जागिए सदा, परम आत्मनो लाज द्यो मुदा ॥ १ ॥ धरम ते खरो द्वीविधे दया, जरम त्यागिने राखिए सया ॥ शुक्ल ध्यानमां घ्याइ आत्मा, सकल आपणी पाइए रमा ॥ २ ॥ अचल योगथी शुद्धता लहो, सहज जावनी शातिमां रहो ॥ तजि प्रमादने लागिए सदा, विमल ध्यानमां एकता मुदा ॥ ३ ॥ जगत जीवथी वैर ना करो, सम स्वभावमां थीरता-धरो ॥ विमल मंत्र ए ज्ञान हुं सदा, सुथिर धारणा राखिए मुदा ॥ ४ ॥ सम सभावमां साध्य सिद्धि ठे, सम सभावमां सर्व रिद्धि ठे ॥

विषमता तजो राग द्वेषनी, विपति नाशशे बंध क्लेशनी ॥५॥ ममत त्या-
गयी आत्म सिद्धि ठे, गुण अनंतनो जोग निद्धि ठे ॥ ममत ना करे
आत्म शुद्ध तो, सुमति आदरे आत्म बुरू तो ॥६॥ विमल देवनी सार
प्रेरणा, सुमति प्रेरिये शुद्ध हेरणा ॥ द्रग न चूकिये वीर्य राखिण,
अटल ध्यानमां शांति चाखिए ॥ ७ ॥ कटत मोह तो आत्म ध्यान-
यी, झटक कर्मकुं ब्रह्म बाणथी ॥ पटक क्रोधकुं खांति पानसें, इणि
मिथ्यातकुं ज्ञान जाणसें ॥ ८ ॥ पुरुष आपणी शुद्धता ग्रहे, सवि वि-
जावनो जोर ना रहे ॥ रिखवदेवनी हो कृपा सदा, मनसुखे लहो
आत्म संपदा ॥ ९ ॥

(५) ॥ राग चौपाई ॥

उत्तम नरजव लाहो लीजे, आतम अनुजव प्याळा पीजे ॥ आल
पंपाल जंजाळ निवारी, शुद्धातम पदमां मति धारी ॥ १ ॥ समय प्र-
माद न कीजे चाई, पुद्गल चिंता सर्व मिटाई ॥ सिद्ध समान शु-
द्धातम ध्यावो, परम महोदय पूरण पावो ॥ २ ॥ श्वेत दिगंबर मेरे
नांही, ए जरु पर परिणति पर बांही ॥ ते कारण मत जेद न कीजे,
ज्ञायक ज्ञान सुधारस लीजे ॥ ३ ॥ ज्ञाता दरशन निरमल कीजे,
ज्ञायक चरण रमण रस लीजे ॥ चेतन वीर्य अचल करि राखो, अ-
जर अमर अबाधित चाखो ॥४॥ निज गुण पज्जाव अखय अखूट, निज
धन सहज अनंत अतूट ॥ अजय निराकुल आतम ध्यावो, तजि ममत
दुःख पाप गमावो ॥ ५ ॥ वचन आलाप विकार निवारो, दुष्ट
विकल्प न मनमां धारो ॥ देह चपलता कांड न कीजे, सकल समय
अनुजव रस लीजे ॥ ६ ॥ वेद किताब पुराण न जाण्युं, सुमता संगे
मुज मन मान्युं ॥ व्याकरण ठंद किहां शीखीजे, मनसुख शिव
कमळा रस लीजे ॥ ७ ॥

(६) ॥ अमिल्ल ठंद ॥

चरण कमल कमला वसे श्री जिन पासने, तसु आणाधर जेह खदे
शिव वासने ॥ आत्म ज्ञाने आत्म लखे निज संपदा, प्रगटे सम्यक
बोध मिटे सह्य आपदा ॥ १ ॥ नाशे अविरति रोग विरति रति अति
खदे, मीटे दूष्ट प्रमाद जोग थीरता रहे ॥ पुद्गलसें नहि काम आ-
राम शुद्धात्ममां, सकल समय निज कार्य सधाम महात्ममां ॥ २ ॥
ते कारण निज शुद्ध स्वभाव सदा लखो, सकल समय परमाद तजी
अमृत चखो ॥ परपरिणति निज मानी मिथ्यामति अति वनी, आवी अ-
विरति नारि ते दुःख देती घणी ॥ ३ ॥ रागादिक कषाय अनेक ते ऊपज्या,
चळ गति भ्रमण प्रतंत्र शत्रु सम ते वन्या ॥ सद्गुरु विण जग जीव
न जाणे आत्मता, कुगुरु वशे जटकाय दूःख लहे अणठता ॥ ४ ॥ नय
अनंतनी युक्ति न जाणे चापका, कुगुरुं फाव्युं जोर ठगे चही दोकना ॥
विधि उद्यम जय वर्णोत्सर्ग अपवाद ठे, उजय मली अे सातनो
आगम वाद ठे ॥ ५ ॥ ते नवि समजे वाल मुंझाया नित रहे, करि
करुणा गुरुराज शुधात्मता कहे ॥ जाणि शुधात्म स्वरूपने ममता परि-
हरो, सवि दुःख दोष विलाय सासय संपति वरो ॥ ६ ॥ लखतां
आत्म स्वरूप आनंद अनंत ठे, सकल दोष दूःख नाश ससूख स्वतंत्र
ठे ॥ अव्य सकलना जाणि विशेष स्वभावने, जेद विज्ञाने
जेदि ग्रहो निज दावने ॥ ७ ॥ कर्त्ता अन्यनो नाही होवे कोइ कदा,
ज्ञाश्चत अव्य स्वभाव रहे ठे थिर सदा ॥ इह विधि निश्चय खायक
सम्यक पद लहो, मनसुख शिव सहवास परम सूखमां रहो ॥ ८ ॥

(७) ॥ मंदाक्रांता ठंद ॥

ज्ञानानंदं ममत विण तुं, एक अत्यंत ठेक ॥ कर्त्ता जोक्ता पर दर-
वनो, तुं नधी ए विवेक ॥ व्यापे व्यापे ससस दरवे, कोइ व्यापे न के-
मां ॥ ग्राह्यो ग्राहे सवि दरव तो, जेहना तेह तेमां ॥ १ ॥ क्षेत्रे आपे

रहत सरवे, अन्य क्षेत्रे न जावे, जोगादि तो निज निज सदा, आपणा आप पावे ॥ त्यागो मिथ्या जरम परनो, शुद्ध वीवेक धारी, साची वाणी विमल जिननी, सेविये सिद्धिकारी ॥ ९ ॥

(८) ॥ स्वधरा ठंद ॥

में तो जेव्या जिणंदा वर विमल सदा मुक्तिना हेतु जाणी, नित्ये ध्याने रमावुं सकल समयमां चित्त आनंद आणी ॥ रागं रोषं निवारी ममत परिहारी शुद्ध आनंद लीजे, जाणी सत्ता सतंती मनसुख सुखमां आपणां काज कीजे ॥ १ ॥

(९) ॥ शालिनी ठंद ॥

ज्ञाने नाशे मोहनं जोर जारी, ध्याने आवे थीरता सिद्धिकारी ॥ माटे त्यागो पुद्गलोनो प्रसंग, तो ते पामो शुद्ध जावे सुरंग ॥ १ ॥

(१०) ॥ शार्दूलविक्रीमि ठंद ॥

हुं नित्ये अमलान ज्ञान रवि तुं, म्हारे न को आपदा । जे जे पुद्गलनी परीणति सवे, म्हारी न जाणुं कदा ॥ म्हारे काम नहीं कदा पर तणुं, म्हारे महा संपदा । चूढयो जेह स्वरूप शुद्ध अपनुं, मोहे मुझायो तदा ॥ १ ॥ को केनो नवि होय द्रव्य कवहू, सत्ता सदा शाश्वती । जोगी आप सदा ससंपति तणो जोगेज जाणे ठती ॥ चूढया जर्म वशे रहे जन सदा, सेवी अनाणी गुरू । ना चूडे नर तेह जे विमल ठे, सेव्या सदा सद्गुरू ॥ २ ॥ सेवे जे समये शुधातम सदा, पावे सहानंदने । जाचे ना विषयो विकार कवहू, ठोडे द्विधा बंधने ॥ सेवो श्री जिन वाणि उज्ज्वल महाआनंद दाई सदा एकांते नवि जोइए तव महा, जागे सुज्योती मुदा ॥ ३ ॥ संतोषे सुख ठे महान जगमां, ते तो सुज्ञाने मले । ईद्रोने पण सूख ए सम न ठे, एतो सकाले चले ॥ ज्ञाने ठे वर शांति साचि जिवने, शक्ती लखे आपणी । जागे जे परमाद ठोडि सममें, पामे रमा ते घणी ॥ ४ ॥

(११) ॥ वसंततिलका वंद ॥

जे ठे विकल्प विधि ते सवि कर्म जाणो, झाता सदा थिर रहे
निज शुद्ध ध्यानों । त्यागी ममत्व न करे खिण राग रोपं, आपा लखे
शिव सदा सुख शांति पोपं ॥ १ ॥ कर्त्ता कळो जिव करे विविधे वि-
कल्प, तेथी तजो डुर सवे कुविकल्प जल्प ॥ हुं ए मने सकल ठे
वहु राग मूल, सारं बुरू सुख डुखं नहि सानुकूल ॥ २ ॥ 'आत्मा
लखे निज सदा शुध रूप ज्यारे, संचे न कर्म दल ते कदि को प्रकारे
॥ तेथी जजो सुगुरुने श्रुतज्ञान आवे, ध्याई लहो निज जळी निधि
सिद्धि थावे ॥ ३ ॥ संतोष तृप्ति सगुणे महानंद आपे, साचो शुधा-
त्म अनुजो सवि बंध कापे ॥ सेवे नरो थिर थई श्रि जिनंद वाणी,
लावे तदा मनसुखे घर रिद्धि खाणी ॥ ४ ॥

(१२) ॥ मालिनी वंद ॥

ममत तजि सुझाने ध्याइए शुद्ध रूपं, सकल विपति नाशे सेवता
आत्म जूपं ॥ विगत मद कपाया शुद्ध स्याद्वाद वाणी, सकल ज्रम
नशावे सेविए हेत आणी ॥ १ ॥ कुमत मद हठावे शुद्ध स्याद्वाद
जावे, पुरण अचल रिद्धी आत्मनी आत्म पावे ॥ पर परिणति त्यागी
आप आपे रमावे, सकल डुरित नाशे फेर संसार नावे ॥ २ ॥
जरम वश जुळीने पुद्गळे आप मानी, नवि लहि निज रिद्धी राग
रोपे अनाणी ॥ जमत जवदधोमां दूःख जोगे प्रतंत, समय निज न जाणे
जेद जाणे न तंत ॥ ३ ॥ मनुज जव लहीने शुद्ध स्याद्वाद जाणो, परिणति
समजावे सेविये शुक्ल ध्यानों । न रति अरति कीजे त्यागिए अन्य संग,
मनसुख शिव संगे होय सिद्धी सुरंग ॥ ४ ॥ हरत तिमिर मोहं
शुद्ध स्याद्वाद ज्ञानं, व्यय उत्पति ध्रुवं ड्रव्य सर्वे विनाणं ॥ सकल
दरव जित्तं जे लखे शुद्ध ज्ञाने, ममत तस न होवे वर्त्तते शुक्ल

ध्याने ॥ ५ ॥ निज निज परिणामे ड्रव्य कर्ता सदाए, न करत पर
कामं जाणिए शुद्ध न्याये ॥ करिय ममत चूढ्यो काज ए ठे हमारुं,
विण लखि निज काजं सूख साचुं न धाखुं ॥ ६ ॥ सत्तर नर जस्यो
ठे ड्रव्य सर्वे प्रदेशे, सकल समय सत्ता कोइ केनी न खेसे ॥ अखय
अकल आत्मा शुद्ध निश्चे सदाए, विमल सुथिर जोतां मोहनो नाश
थाए ॥ ७ ॥ नवि फुरत असत्ता रोकशे कोण शक्ती, विपरित मति
त्यागो जागशे ज्ञान व्यक्तो ॥ बहिर जबलगे जे राखशे आत्म ड्रष्टी,
तब लग न लहे ते आत्म आनंद पूष्टी ॥ ८ ॥ सदरवधि अजेदे सर्व
वर्त्ते प्रजाये, न पर दरवमां ते जाय आवे कदाये ॥ इम लखि निज
सत्ता शुद्ध आनंद लीजे, मनसुख शिव संगे रंगमां अंग जीजे ॥ ९ ॥

(१३) ॥ शिखरणी ठंद ॥

समं ज्ञानादीमां निज पद ग्रहुं हुं निरमलुं, कदा रागे रोषे पर
परिणतीमां नवि जलुं ॥ ठतो ज्ञाता हुं तो ममत पर ड्रव्ये किम करुं,
लही शिद्धा साची सुगुरु वचनोने न विसरुं ॥ १ ॥ तरे ते तो साधू
अप्रमत्त सत्तावे अनुसरे, चूढ्या ते जे मूढा परिणति पराई मन धरे ॥
कहुं बारे अंगे सुमुनि सगुणोमां थिर रहे, वसे धर्मे शुक्ले अहट
डुहटे तो नवि रहे ॥ २ ॥ उदासिन्ने चाले परम सम शेरी सरल ठे,
सदा जे ए मार्गे तस न जय होवे विमल ठे ॥ लहे साचो ज्ञाता
सुथिर मन जेनुं विनित ठे, रहे जे आणामां जव ज्रमणथो जे जिरुत
ठे ॥ ३ ॥ न सेवुं हिंसा हुं निज पर कदाए ड्रुविधथी, सदा यत्ना
राखुं ड्रुविध सवि प्राणोनि विधिथी ॥ क्षमादो धर्मोने सकल समये
हुं ड्रढ धरुं, रहुं शुद्धात्मामां मनसुख सत्तावे शिव वरुं ॥ ४ ॥

(१४) ॥ हरिणी ठंद ॥

पर परिणती त्यागी आपे रहे समजावमां, जिव तब लगे बंधे
नाही कदापि विजावमां ॥ जब लग करे रागं रोषं फसे पर जावमां,

જિવ સુખ દુઃખ માને છે જ્યાં શુભાશુભ જાવમાં ॥ ૧ ॥ જિવ તવ લગે
સંચે કર્મ રહે ન સજાવમાં, મમત તજિને તે માટે તું જુલે મ વિજાવમાં
ગુણ પરજયો જે દ્રવ્યોના નહીં પરમાં જલે, સનિજ નિજમાં વ્યાપે છે
તે કદાપિ નવી ટલે ॥ ૨ ॥ પર દરવમાં જોગો નાહીં મિથ્યામતિ મા-
નિ છે, નિજ દરવમાં જોગો સાચા સુજાણ તે જાણિલે ॥ ચપલ પરમાં
શ્યાને થાઈ નિધી નિજ ચૂકિને, વિકલપ તજો જલ્યો સર્વે મિથ્યા
મતિ મૂકિને ॥ ૩ ॥ નરજવ લલ્હો છે પૂન્યે તો સદાગમ સેવજો, નિજ
પર જુદા જાવે જેદી અનૂજવને જજો ॥ જિન સમયમાં જે જે જાણ્યું
યથાર્થ પળે મહો, મનસુખ સુખે રિઠ્ઠી સિઠ્ઠી સદા શિવમાં રહો ॥ ૪

॥ ઢાલ (૧) પદેલી ॥ નવ તત્ત્વ વિકલ્પ અધિકાર ॥

॥ જવિજન સેવજ્યોરે ॥ એ દેશી ॥

વિકલ્પધર સંસારિ જેરે, આત્મવધારી જીવ । નિર્વિકલ્પ જ્ઞાની
તથા રે, સિદ્ધ અનંત સદીવ ॥ ૧ ॥ તત્ત્વ વિચારણારે, શુધનય
સાર વિચાર, જવદુઃખ વારણારે ॥ એ આંકણી ॥ જસ વિકલ્પ
શક્તિ નહીંરે, તે જન જાણ અજીવ । શુભ વિકલ્પથી પુણ્ય ઠેરે,
અશુભથી પાપ સદીવ ॥ તત્ત્વ ॥ ૨ ॥ ધ્રુવ ધ્રુવ વિકલ્પ જે કરે
રે, તેતો આત્મવ ચાલ ॥ રોકે વિકલ્પ સંવરીરે, વાધી આત્મવપાલ
॥ તત્ત્વ ॥ ૩ ॥ પુદ્ગલ જોગ હ્રદા તજે રે, દેશ વિકલ્પ વિનાશ
॥ શુદ્ધાત્મ તૃપ્તી લહીરે, કરે નિર્જરા શાસ ॥ તત્ત્વ ॥ ૪ ॥ વિ-
કલ્પ વિધિ દ્રઢ ધારણારે, વંધ કલ્પો જિનરાજ ॥ અઢવિધ વાધે કર્મ
તે રે, ચાર પ્રકાર અકાજ ॥ તત્ત્વ ॥ ૫ ॥ સર્વ વિકલ્પ વિનાશથીરે,
પૂરણ મોહ સ્વરૂપ ॥ હમ જાણી નવ તત્ત્વનેરે, જવિ મૂલો જવ
કૂપ ॥ તત્ત્વ ॥ ૬ ॥

ढाल (२) बीजी ॥ नव तत्त्व कर्त्ता पद अधिकार ॥

॥ क्युं जाणुं क्युं बनी आवशे ॥ ए देशी ॥

शुजाशुज परिणामनो, कर्त्ता ममतावंत हो विनीत । ते संसारी जीव ठे, जाखे श्री जगवंत हो विनीत ॥ १ ॥ तत्त्व विचार सुधारसी, सेवो श्री जिन आण हो विनीत ॥ जव दुःख दोहगता टले, करतां तत्त्व प्रतीत हो ॥ तत्त्व विचार सुधारसी ॥ ए आंकणी ॥ ज्ञानी ने वली सिद्ध ते, नहीं करम करतार हो ॥ शुद्ध परिणामीकता तणा, सकल समय करतार हो ॥ तत्त्व ॥ २ ॥ होय अचेतन द्रव्य ते, नहि परना करतार हो ॥ निज गुण पजावना कहा, सकल समय जरतार हो ॥ तत्त्व ॥ ३ ॥ शुज परिणामे पुण्यने, करे सुगुण नर कोय हो ॥ अशुज करम पापी करे, मूढ पुरुष जे होय हो ॥ तत्त्व ॥ ४ ॥ शुजाशुज किरियारसी, कर्त्ता आस्त्रववंत हो ॥ शुजाशुज तजतो सदा, संवरवंत महंत हो ॥ तत्त्व ॥ ५ ॥ पुद्गल जोग इहा तजी, निज गुण जोगे लीन हो ॥ निद्वेष्टरणा करता कह्यो, आतम ज्ञाने पीन हो ॥ तत्त्व ॥ ६ ॥ पुद्गल परिणति ऊपरे, करे राग रस बंध हो ॥ करता जावित कर्मनो, ते अज्ञानी अंध हो ॥ तत्त्व ॥ ७ ॥ पर परिणति रस त्यागिने, शुद्धातम द्रव्य होय हो ॥ ममता त्यागी मूलथी, करे मोक्षपद सोय हो ॥ तत्त्व ॥ ८ ॥

॥ ढाल (३) त्रीजी ॥ नव तत्त्व जोक्ता पद अधिकार ॥

॥ प्रथम गोवाल तणे जवेजी ॥ ए देशी ॥

शुजाशुज परिणामनोजी, जोगी ते जगजीव । जोगी ज्ञानादिक तणाजी, ज्ञानी सिद्ध सदीव ॥ १ ॥ सुगुण नर धारो तत्त्व विचार, ए जिन शासन सार जविक जन धारो तत्त्व विचार ॥ ए आंकणी ॥ जोगदशा जरु द्रव्यमांजी, होय नहीं त्रिहुं काल ॥ विषय कषाय कुजोगतेंजी, बांधे पाप कराल ॥ सुगुण नर ॥ २ ॥ संजम दान दया-

दिमांजी, जोगे रागानंद ॥ गुणवध तेथी करेजी, करुणा रस्तीयो संत ॥ सुगुण नर ॥ ३ ॥ मिथ्या अविरतिने वलीजी, ग्रहे अहान कषाय । धरी प्रमादने जोगवेजी, पुद्गल जाव सदाय ॥ सुगुण ॥ ४ ॥ रागादिक युत जोगवेजी, योग क्रिया मन लाय । आत्मवधारी ते कळोजी, सूत्रे श्री जिनराय ॥ सुगुण ॥ ५ ॥ पर परिणति रस त्यागतोजी, मग्न शुधातम मांछ । निज गुण संवर जोगमांजी, शिवपद साधे उठाव ॥ सुगुण ॥ ६ ॥ इंद्रिय जोग इहा तजीजी, विलसे निज गुण जोग । तेह निर्जरावंत ठे जी, तजतो कार्य अयोग ॥ सुगुण ॥ ७ ॥ ममत करे पर अव्यमांजी, जोगे राग विरोध । द्रव्य बंधन ते तो करेजी, लहो न आतम बोध ॥ सुगुण ॥ ८ ॥ पर वस्तु ममता तजेजी, न करे राग विरोध । शुद्धातम अनुभव करेजी, मोक्ष होय अविरोध ॥ सुगुण ॥ ९ ॥ पुद्गल जोग तजी सवेजी, जोगे शुद्ध स्वभाव । थिर अनुभव अन्यासथीजी, प्रगट मोक्ष सजाव ॥ सुगुण ॥ १० ॥

ढाल (४) चोथी ॥ नव तत्त्व ग्राहकता अधिकार ॥

॥ श्री युगमंधर विनवुरे ॥ ५ राग ॥

तन धन आदि वस्तु बहु हो लाल, पर परिणति अनंत हो चेतनजी लाल । ममता जावे जे ग्रहे हो लाल, ते संसारी जंत हो जीवणजी लाल । श्री जिन वचन विचारिण हो लाल ॥ १ ॥ ५ आकणो ॥ शुद्ध रूप निज नवि लेख्यु हो लाल, गाणे राग विरोध हो चेतनजी लाल ॥ ग्राहक तेह विभावनो हो लाल, मिथ्या मती जे अवोध हो जीवणजी लाल ॥ श्री जिन ॥ २ ॥ पुरण शुद्धता आत्मनी हो लाल, सहज अनंत प्रजाय ॥ हो चेतनजी लाल ॥ शुध परिणामीकता ग्रहे हो लाल, झानी सिद्ध सदाय हो जीवणजी लाल ॥ श्री ॥ ३ ॥ जरु निज गुण पजाव ग्रहे हो लाल, ग्रहे न अन्य स्वभाव हो चेतनजी लाल ॥ तेह अचेतन अव्यनो हो लाल, शा-

श्रुत एह स्वभाव हो जीवणजी लाल ॥ श्री० ॥ ४ ॥ संजम दान
 दयादिके हो लाल, ग्रहतो शुभ परिणाम हो चेतनजी लाल ॥ पुण्यवंत
 ते जाणिए हो लाल, करतो उत्तम काम हो जीवणजी लाल ॥ श्री० ॥ ५ ॥
 विषय कषाय अशुद्धता हो लाल, ग्रहे मिथ्यात अनाण ॥ हो चेतनजी लाल
 पापी जीवनी परिणती हो लाल, आत्म स्वरूप अजाण हो जीव-
 णजी लाल ॥ श्री० ॥ ६ ॥ शुभाशुभ परिणामने हो लाल, ग्रहे ते आस-
 वंत हो चेतनजी लाल ॥ आत्म शुद्धता जे ग्रहे हो लाल, संवर-
 वंत महंत ॥ हो जीवणजी लाल ॥ श्री० ॥ ७ ॥ ईद्रि विषय रस
 नवि ग्रहे हो लाल, ग्रहे शुद्धातम जाव ॥ हो चेतनजी लाल ॥ वि-
 विध विज्ञाव वहावतो हो लाल, निर्जरवंत स्वभाव हो जीवणजी
 लाल ॥ श्री० ॥ ८ ॥ ग्राहक पर परजायनो हो लाल, रागी अनाणी
 जीव हो चेतनजी लाल ॥ मिथ्या अविरति आदिथी हो लाल ॥
 करतो बंध सदीव हो जीवणजी लाल ॥ श्री० ॥ ९ ॥ शुद्ध अखंड
 स्वभावनो हो लाल, ग्राहक पूर्ण प्रजाय हो चेतनजी लाल ॥
 शुद्धातम अनुभव करे हो लाल, लहे मोक्ष असहाय हो जीवणजी
 लाल ॥ श्री० ॥ १० ॥

॥ लाल पांचमी (५) ॥ नव तत्त्व व्यापकता अधिकार ॥

॥ नमि नमि नमि नमि वीनवुं ॥ ए देशी ॥

व्यापे पर परिणती विषे, रागादिकमां जीव लालरे ॥ वलि मिथ्या
 अज्ञानमां, ठे संसारी सदीव लालरे ॥ पर पद व्यापकता तजो, लहि
 आत्म अधिकार लालरे ॥ पर पद ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ जे परमां
 व्यापे नहीं, गुण पञ्जवथी अज्ञेद लालरे ॥ व्यापे निज निज पञ्जवे,
 ज्ञानी सिद्ध अखेद लालरे ॥ परपद ॥ २ ॥ वर्णादि पञ्जाव विषे, व्यापे
 पुद्गल दर्व लालरे ॥ धर्म अधर्म आकाश ते, अजीव प्रजाये सर्व लालरे
 ॥ परपद ॥ ३ ॥ व्यापे शुभ परिणाममां, पुण्यवंत जे होय लालरे ॥ व्या-

पे अशुच परिणाममां, पापवंत ते जोय लालरे ॥ परपद० ॥ ४ ॥ व्यापे
राग विरोधमां, ते तो आस्रववंत लालरे ॥ व्यापे शुद्ध स्वभावमां, संवर-
वंत महंत लालरे ॥ परपद० ॥ ५ ॥ निज गुण जोगे व्यापतो, इच्छे नहीं
परजोग लालरे ॥ तेह निर्जरावंत ठे, दुविध दया थिर योग लालरे
॥ परपद० ॥ ६ ॥ व्यापे पुद्गल परिणते, द्रढ मिथ्या अज्ञान लालरे ॥
अव्रत प्रमाद कषायथी, बंध करे दुःख खाण लालरे ॥ परपद० ॥ ७ ॥
निरमल निज गुण पज्जवे, व्यापे थइ थिर थोज लालरे ॥ चले न शुद्ध
स्वभावथी, मोक्ष अकप अक्षोज लालरे ॥ परपद० ॥ ८ ॥

॥ ढाल (६) ठठी ॥ नव तत्त्व रक्षकता अधिकार ॥

॥ जांजरिया मुनिवर ॥ ए राग ॥

वर्णादि रागादिनोरे, रक्षक ते जग जीव ॥ रक्षक शुद्ध स्वभाव-
नोरे, ज्ञानी सिद्ध सदीव ॥ सुन्यायी अप्पा कीजे तत्त्व विचार, जेम
लहिण जवपार सुन्यायी अप्पा कीजे तत्त्व विचार ॥ १ ॥ जे पर
गुण राखे नहींरे, जड धर्मादि अजीव ॥ रक्षक निज गुण पज्जवारे,
पुद्गल आदि सदीव ॥ सुन्यायी० ॥ २ ॥ रक्षक शुच परिणामनोरे,
पुण्यवंत नर होय ॥ राखे अशुच परिणाम जेरै, ते पापो सुख खोय ॥
॥ सुन्यायी० ॥ ३ ॥ राग छेय रक्षक सदारे, ते तो आस्रववंत ॥
रक्षक निज गुण शुद्धतारे, संवरवंत महंत ॥ सुन्यायी० ॥ ४ ॥ रक्षक
निज गुण जोगनोरे, चहे न ईद्रिय जोग ॥ धर्म शुक्ल करि निर्जरांरे,
रक्षक संजम योग ॥ सुन्यायी० ॥ ५ ॥ ममता पुद्गल आदिनीरे,
राखे जर अज्ञान ॥ राग छेय राखे सदारे, साधे बंध विधान ॥
॥ सुन्यायी० ॥ ६ ॥ राखे निज गुण पज्जवारे, राखे न राग विरोध ॥
शुद्धात्म अनुभव करेरे, लहे मोक्ष अविरोध ॥ सुन्यायी० ॥ ७ ॥

॥ ढाल (७) सातमी ॥ नव तत्त्व रमणता अधिकार ॥

॥ हवेरे राणी पदमावती ॥ ए राग ॥

वर्णादि रागादिमां, रमण करे जग जीव । रम्य रमण शुद्धात्ममां,

જ્ઞાની સિદ્ધ અતીવ ॥ વચનામૃત રસ સેવીએ, સ્યાદ્વાદ સુખકાર,
 શુદ્ધ નયે જિનરાજનાં, દીલ માંહે ઉદાર ॥ વચનામૃત ॥ ૧ ॥ એ
 આંકણી ॥ રમણ સ્વજાવ ન જેહમાં, તત્ત્વ અજીવ કહાય ॥ રમે સદા
 શુદ્ધ જાવમાં, પુણ્ય કરિ સૂઝ પાય ॥ વચનામૃત ॥ ૨ ॥ અઢદશ
 સ્થાનક પાપમાં, રમે અશુદ્ધ પરિણામ ॥ પાપવંત તે જાણીએ, દુઃખી
 મહા દુઃખધામ ॥ વચનામૃત ॥ ૩ ॥ મિથ્યા અવિરતિમાં રમે, ધરિ
 અજ્ઞાન કષાય ॥ જોગ ક્રિયા પરમાદમાં, રમતાં આસ્રવ આય ॥
 ॥ વચનામૃત ॥ ૪ ॥ રમણ તજી પરજાવનું, રમે શુદ્ધાતમ માંહ ॥
 સંવરધારી તે કહ્યો, શિવપદ માંહી ઉઠાંહ ॥ વચનામૃત ॥ ૫ ॥
 વિષય રમણ નવિ આદરે, નિજ રમણે સંતોષ ॥ કરે નિર્જરા કર્મની,
 લહે શુદ્ધતા પોષ ॥ વચનામૃત ॥ ૬ ॥ પુદ્ગલ પરિણતિમાં રમે,
 મિથ અવિરતિ અનાણ ॥ લહે ન આતમ શુદ્ધતા, વંધે કર્મ અમાન ॥
 ॥ વચનામૃત ॥ ૭ ॥ રમણ શુદ્ધાતમ જાવમાં, ધર્મ શુકલ થીર હોય ॥
 અચલ અકંપ સદા રહે, મોહ લહે નર સોય ॥ વચનામૃત ॥ ૮ ॥

ઢાલ આઠમી (૮) ॥ નવ તત્ત્વ દાન વિષે અધિકાર ॥

॥ આ સંસાર અસારે જીવતા આ ॥ એ દેશી ॥

જે નિજ પરને નિત દિયેરે, ઈંદ્રિ વિષયનું દાન ॥ તે સંસારી જીવ
 ઠેરે, આતમ તત્ત્વ અજાણે પ્રાણી ધારો તત્ત્વ વિચાર ॥ એ સંસાર
 અસાર રે પ્રાણી ધારો ॥ ૧ ॥ એ આંકણી ॥ આતમ સંપતિ સુખ
 દિયેરે, જ્ઞાની સિદ્ધ સદાય ॥ દાતા પદ જેહમાં નહીંરે, તત્ત્વ અજીવ
 કહાયે ॥ પ્રાણી ॥ ૨ ॥ દાયક શુદ્ધ પરિણામનેરે, નિજ પરને જે
 હોય ॥ પુણ્યવંત તે જાણિયેરે, ઉપચારે સુખી સોયે ॥ પ્રાણી ॥ ૩ ॥
 દેત અશુદ્ધ પરિણામ જેરે, તે દુઃખદાય અજાણ ॥ તે પાપી જગ જીવ
 ઠેરે, શીલ સ્વજાવ અજાણે ॥ પ્રાણી ॥ ૪ ॥ શુદ્ધાશુદ્ધ પરિણામથી
 રે, સુખ દુઃખનો દાતાર ॥ આસ્રવવંત તે જાણિયેરે, તે ન લહે જવપા-

ररे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥ तजि शुजाशुज कल्पनारे, दाता संवर जाव ॥
रोके आस्रव आवनेरे, सहजातम सद्जावरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥ इंद्रिय
जोग लिये नहीरे, नवि दे इंद्रिय जोग ॥ देत शुधातम जोग जेरे,
निर्जरणा थिर योगेरे ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥ राग विरोध तणो सदावे,
निज परने दातार ॥ वलि अज्ञान मिथ्यातनोरे, कर्मबंध करतारे ॥
प्राणी० ॥ ८ ॥ आतम सपत दान देरे, त्यागी ममता जाव ॥
सकल समय स्व प्रजायनोरे, अनुजव मोक्ष स्वचावरे ॥ प्राणी० ॥ ९
ढाल नवमी (ए) नव तत्त्व लाज विषे अधिकार ॥

॥ कहे साहुणो सुण कन्यकारे धन्या० ॥ ए देशी ॥

पुद्गल वस्तु लाज लेरे अप्पा, कर्मबंधनो तेम ॥ विषय कपाय
कुलाज लेरे ॥ अप्पा ॥ संसारी जीव एम सुज्ञानीअप्पा सेवो सुतत्त्व
विचार ॥ तजि मिथ्या उपचार सुमग सेवो दुष्ट प्रमाद निवार ॥१॥
ए आंकणी ॥ निज शक्ति व्यक्ति तणोरे ॥ अप्पा ॥ लेवे लाज सदाय ॥
ज्ञानी ने वलि सिद्धजीरे ॥ अप्पा ॥ सकल समय सुखदाय ॥ सु-
ज्ञानी० ॥ १ ॥ लेइ न जाणे लाजनेरे ॥ अप्पा ॥ तेह अचेतन र्व ॥
लाज लीए शुज जावनोरे ॥ अप्पा ॥ पुण्यवत तजि गर्व ॥ सुज्ञानी०
॥ २ ॥ दुःख कपाय अज्ञाननोरे ॥ अप्पा ॥ मिष्ठ प्रमाद अ-
पाय ॥ आदि लाज लीए सदावे ॥ अप्पा ॥ पापी जीव कहाय
॥ सुज्ञानी० ॥ ३ ॥ लाज शुजाशुजनो लीयेरे ॥ अप्पा ॥ अप्यवसाय
असंख ॥ दुविध कर्मनी आयमारे ॥ अप्पा ॥ आस्रवधारी रंक
॥ सुज्ञानी० ॥ ४ ॥ आत्म शुद्धता लाज लेरे ॥ अप्पा ॥ रोके आस्रव
आव ॥ तजि ममता निज संवरेरे ॥ अप्पा ॥ राखे शुद्ध स्वचाव
॥ सुज्ञानी० ॥ ५ ॥ इंद्रिय जोग त्यागी लीयेरे ॥ अप्पा ॥ निज गुण जोग
सुलाज ॥ शुद्ध निजातम जोगतारे ॥ अप्पा ॥ कर्म निर्जरा लाज
॥ सुज्ञानी० ॥ ६ ॥ मिथ्या अज्ञान कपायनोरे ॥ अप्पा ॥ लाज

अविरति छेत ॥ बंधे आठे कर्मनेरे ॥ अप्पा ॥ जरु सम जेह अचेत
॥ सुझानी ॥ ८ ॥ ममता ठेदी मूलथीरे ॥ अप्पा ॥ राग द्वेष जरु
नाश ॥ लाज शुद्धातम जावनोरे ॥ अप्पा ॥ अनुजव मोक्ष विदास
॥ सुझानी ॥ ९ ॥

ढाल दशमी (१०) नव तत्त्व उपजोग विषे अधिकार ॥

॥ सहजानंदीरे आतमा ॥ ए देशी ॥

पुद्गल गुण उपजोगमां, वरते ममतारे वंत ॥ राग द्वेष विषये
रसी, ते संसारीरे जंत ॥ तत्त्वामृत रस अनुजवो, दुष्ट विजाव पदा-
य । आतम परमातम लहे, शिव संपति सुख पाय ॥ तत्त्वा० ॥ १ ॥
॥ ए आंकणी ॥ ज्ञानादिक उपजोगमां, ज्ञानी सिद्ध महंत ॥ निज
परिणति रस मग्नता । अक्षय काल अनंत ॥ तत्त्वा० ॥ २ ॥ जस उपजोग
शक्ति नही । ते जरु जाण अजीव ॥ शुच परिणति उपजोगतो । पुण्यवंत
ते जीव ॥ तत्त्वा० ॥ ३ ॥ खिण खिण होय अशुजनो । पापीने उप-
जोग ॥ तेम होय आस्रववंतने । शुचाशुच उपजोग ॥ तत्त्वा० ॥ ४ ॥
संवरवंत शुद्धात्ममां । करि निज गुण उपजोग ॥ पर परिणति रस
रोकिने । साधे संयम योग ॥ तत्त्वा० ॥ ५ ॥ शुध निज गुण उपजोगमां ।
करे निर्जरा शुद्ध ॥ तजि परगुण उपजोगने । संयम राखेरे बुद्ध
॥ तत्त्वा० ॥ ६ ॥ पुद्गल गुण उपजोगमां । रहे सदा लयलीन ॥ कर्म
बंध तेहिज करे । ज्ञान विना मति हीन ॥ तत्त्वा० ॥ ७ ॥ आतम
गुण उपजोगमां । अनुजववंत सदाय ॥ मुक्त होय अरु कर्मथी ।
परमातम पद पाय ॥ तत्त्वा० ॥ ८ ॥

ढाल अगीआरमी (११) नव तत्त्व वीर्य विषे अधिकार ॥

॥ रुषज जिनेश्वर प्रीतम माहरोरे ॥ ए देशी ॥

करण वीर्य फोरे जगजन सदार । बाधक जावे बाल ॥ आतम
वीरज परमां फोरतारे । कर्मबंधनी चाल ॥ आत्म वीरज संचाखो

परवदूरे । प्रगटे अन्वय सिद्धि ॥ चख वीरजे सवि लुपाधि यईरे ।
 थिर वीरजे होय सिद्धि ॥ २ ॥ ॐ आंकणी ॥ तनु मन वच इन्द्रिय
 विषय विषेरे । फोरे वीर्य सदाय ॥ तनु आदि चख पुद्गल दल विषे
 रे । वीर्य चले दुःख प्राय ॥ आत्म० ॥ २ ॥ फोरे वीर्य असंयम कार्य-
 मारे । ते संसारी जीव ॥ स्वगुण पञ्जवमां वीरज फोरवेरे । ज्ञानी सि-
 द्ध सदीव ॥ आत्म० ॥ ३ ॥ निज पर करता थइ नवि फोरवेरे । वीर्य
 रहित ते अजीव ॥ शुजयोगे फोरे वीरज सदार ॥ पुण्यवंत ते जीव
 ॥ आत्म० ॥ ४ ॥ पाप कार्यमां अहनिश फोरवेरे । करण वीरज चित्त
 चाइ ॥ पापवंत जन तेहने जिन कहेरे । लखे न न्याय अन्याय
 ॥ आत्म० ॥ ५ ॥ शुजाशुज परिणामे फोरवेरे । करण वीरज धरि राग
 ॥ आत्मवधारी मंद ते जाणिपरे । पुद्गल रंगे लाग ॥ आत्म० ॥ ६ ॥
 संवरी संयम योगे फोरवेरे । लब्धि वीरज निज शुद्ध ॥ प्राण हणे न-
 हि दुविधे जीवनारे । रहे निज पद अविच्छेद ॥ आत्म० ॥ ७ ॥ निज
 गुण योगे जोगे फोरवेरे । लब्धि वीरज मतिवंत ॥ चलमल पुद्गल
 जोग इहा तजेरे । करे निर्जरा संत ॥ आत्म० ॥ ८ ॥ मिच्छ अविर-
 ति प्रमाद कषायमारे । तिम वलि जोगे जेह ॥ करण वीरज चल
 करि फोरे नरा रे । वध करे अरु तेह ॥ आत्म० ॥ ९ ॥ शुद्ध निज
 गुण पञ्जव स्वतंतमारे । अचल वीरज थिर योग ॥ पामे मोह अकंप
 सजावथीरे । लहे परम पद जोग ॥ आत्म० ॥ १० ॥ ढाल अगियार
 माहे नव तत्त्वनारे । दाख्या जाव उदार ॥ जाणी तजशे जेह विज्ञा-
 वनेरे । सेवि उपादेय सार ॥ आत्म० ॥ ११ ॥ निज गुण पञ्जव थिर-
 ता रमणमारे । धरशे जे शुज ध्यान ॥ शिव संगे रंगे मनसुख रहेरे
 लहेशे परम कल्याण ॥ आत्म० ॥ १२ ॥ संपूर्ण ॥

॥ मंदाक्रांता ठंद ॥

॥ बांध्या कर्मों ममत करिने देह पंचे प्रकारे ॥ ईंद्री पंचे मन वच
 तनू बंध व्यक्ती विकारे ॥ आवे ते तो ममत सहिते एक काले उदे

ते ॥ जाणे जीवो पुद्गल क्रिया काज कीधुं हमे ए ॥ १ ॥ माटे त्या-
 गो ममत मलने आत्मता शुद्ध जासे ॥ ठेदं चेदं पुद्गल विषे आत्म
 शांती प्रकाशे ॥ मिथ्या त्यागी अचल सुखमां शुद्ध आनंद लीजे ॥
 सिद्धी पामे निज पर लखी आत्म ध्याने रमीजे ॥ २ ॥ जोगे कीधुं
 ममत वशथी में कखुं मूढ माने ॥ जोगोने जे दुःख सुख सदा ठे मने
 एम जाणे ॥ आठे कर्मों तणि विधि सवी द्रव्य जावे विचारी ॥ सा-
 थे आवे उदय पुविधे जव्य लेजो विचारी ॥ ३ ॥ आपा आपे सकल
 समये आपमां आप मानो ॥ जे ठे जेना गुण परजयो तेहना त्यां व-
 खाणो ॥ साची सत्ता लखि समयमां शुद्ध आनंद लीजे ॥ त्यागी
 हिंसा स्वपर पुविधे धर्म शुक्ले रमीजे ॥ ४ ॥ धर्मों राखो स्व-
 पर जिवना जाव हाणी न कीजे ॥ प्राणो राखो चित धरि दया द्र-
 व्य हिंसा तजीजे ॥ राखे साची चटक चितमां संयमे काज सीधे ॥
 बूरे ते तो धरि प्रमत्तता पुद्गली रंग लीधे ॥ ५ ॥ आ काले ठे मदद
 सुतनी जव्यने शांति दाई ॥ माटे सेवो मन वच तने आत्ममां हेत
 लाई ॥ सेवो साचा समदरशि जे शुद्ध बोधाधिकारो ॥ वेगे पामो
 मनसुख सुखे आत्म संपत्ति जारी ॥ ६ ॥

॥ अमिद्व ठंद ॥

॥ जोगोथो जे थाय तेह कहे में कखुं । ममत ग्रही मिथ्यात शुद्ध
 पद वीसखुं ॥ जोगने जे जे थाय थयुं ते मुज प्रते । एम माने अज्ञानी
 ममत मिथ्या मते ॥ १ ॥ मन वच काय त्रियोग पुरवला बंध ठे ।
 क्रिया अनुक्रम उदय हुवे परतंत्र ठे ॥ जीवे बांध्यु ममत्व मोहनीय
 कर्मथी । समकाले ते उदय होय लहे जर्मथी ॥ २ ॥ जोग क्रियानुं
 काम कखुं में मानतो । ज्ञानादिक निज काजनो रहे अजाणतो ॥
 सुख स्वरूप शुद्धात्म लख्या विण दुःखि रह्यो । पुद्गलमां लखि सूख
 आठ करमे ग्रह्यो ॥ ३ ॥ अष्ट करम दल बंध अशुद्ध उपयोग जे ।

समकाले विपाक उदय होय जुगपदे ॥ समकाले दो विधयी उदय
पिठाणिये । तजि ममता अड कर्मनी शक्ति जानिए ॥ ४ ॥ पुद्गल
जरु चल पंठ सदा परतंत्र ठे । रहे न राख्या कोइ ग्रहे मतिअथ जे ॥
क्रिया क्लेश करि चाहे सुख-पुद्गल विषे । कर्मबंध वश उपजे
चउगति दश दिशे ॥ ५ ॥ आत्म अफरसी किम फरसे पुद्गल प्रते ।
ममता वश पर मानी निज मिथ्या मते ॥ पर परिणति किरियानी
ममता परिहरो । सुख निधान शुद्धात्म अनुभव अनुसरो ॥ ६ ॥
पुद्गल अथिर असारने ममतायी ग्रहे । मिष्ठ अनाण कपाय अवि-
रति पण रहे ॥ वधे प्रमादज दोष अनंता एहयी । बांधे कर्म अनंत
सुख तेहने नयी ॥ ७ ॥ अध्यवसाय असंख्यनुं ममता मूल ठे । तेहनुं
मूल अज्ञान आत्म प्रतिकूल ठे ॥ जेदज्ञान लहि शुरू ममत्व नि-
वारिये । आत्मता लखि शुरू विमल मति धारिये ॥ ८ ॥ जड अचे-
तन चेतन आत्म स्वभाव ठे । चेतनतायी जिन सकल परभाव ठे ॥
उदासीनता धारी रागादि परिहरो । मोह अरि दल छेदि कर्म अड
हय करो ॥ ९ ॥ ज्ञायकता ठे इति क्रिया शुरू आपणी । ज्ञेयार्थ
परिणाम तजो जे पापणी ॥ दरशन ज्ञान चरित वीरज थिर जावमां ।
मनसुख शिव विश्राम लहे डढ दावमां ॥ १० ॥

॥ आधा आत्म पधारो पूज्य अम घर वहेरण वेला ॥ ए राग ॥

ए हुं हुं ए एम अज्ञानी मिथ्या मतधर मानेजी ॥ में बीजाने
बीजे मुजने कछुं माने अजिमाने ॥ मोह निवारोजी ॥ लही शुरू
जेद विज्ञान निजातम तारोजी ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ हुं बीजानो
बीजो म्हारो करता एम निरधारीजी ॥ हुं तेह माटे ते मुज माटे डुरमति
एम निरधारी ॥ मोह ॥ २ ॥ म्हारुं कारज परयी होवे मुजयी परनुं
होवेजी ॥ धन कुटुंब देहादिक सर्वे मुजयी ठे एम जोवे ॥ मोह ॥
धन कुटुंब देहादिक पुद्गलने पोतानुं मानेजी ॥ हुं माता पिता पत्नी-

नो देहादिकनो जाणे ॥ मोह० ॥ ४ ॥ हुं हुं वर्णादिकमां एकज वर्णा-
 दिक सहु मुजमांजी ॥ श्री जिन वचन लह्या विण मूरख सहतो
 दुःख अरुजमां ॥ मोह० ॥ ५ ॥ वस्तु सकल चउ जेदे जाणे जे
 जेहना ते तेहनाजी ॥ कोइना परमां जाय न आवे शुद्ध न्याय लहो
 एहना ॥ मोह० ॥ ६ ॥ द्रव्य क्षेत्रने काल जाव चउ वस्तुना वस्तु-
 मांजी ॥ अनंत प्रजाय त्रिकाल एकमां द्रवे जेहना तेहमां ॥ मोह० ॥
 ७ ॥ प्रथम द्रव्य स्वजाव एह ठे होय त्रिकाल अखंडजी ॥
 निज प्रदेश स्वसत्ता राखे अनंत प्रजाय प्रचंड ॥ मोह० ॥ ८ ॥
 उपजे विणसे स्व स्वकाळे गुण पज्जवनी व्यक्तीजी ॥ विषेशपणे
 निज निज पज्जवनी जावे निज निज शक्ती ॥ मोह० ॥ ९ ॥ द्रव्या-
 दिक ए चार सद्रव्ये अस्ति परनी नास्तिजी ॥ आठ पदना सात
 सात एम जांगा अस्ति नास्ति ॥ मोह० ॥ १० ॥ निज निज चार
 निक्षेप द्रव्यना होय अजेद स्वजावेजी ॥ द्रव्य गुण परजाय आपणा
 ते किम परमां जावे ॥ मोह० ॥ ११ ॥ अनुभव ज्ञान प्रमाणे निजपर
 जेदि स्व द्रव्ये रहियेजी ॥ ममता मारी समता भारी मनसुख शिव-
 सुख लहिये ॥ मोह० ॥ १२ ॥

॥ हरिगीत ठंड ॥

शुद्ध आत्मता अज्ञानथी नर ममत करि पुद्गल तणुं । करि राग
 रोष विमोह अतिशय कर्म बंधन करि घणुं ॥ दुःख ताप बहु संताप
 सहतो उपजि चउदे राजमां । बहु जन्म मरण क्लेश जोगे रहे न
 निज सुख काजमां ॥ १ ॥ शुद्धात्म ज्ञाने ममत नाशे सहज निज सं-
 पत्ति लहे । सवि राग द्वेष विमोह नाशे कर्म दाय करि शिव रहे ॥ शुद्ध
 ज्ञान विणु पुद्गल क्रियाथी होय सुख इम जाणिने ॥ रस रोष किरि-
 या मांदि करतो काज आपणुं मानिने ॥ २ ॥ करि में कराव्युं कछुं
 तेणे ठीक करुं करावुं ते करे । हुं करिश पोते बलि कराविश तेह क-
 रसे चित्त धरे ॥ मन वचन काय त्रियोग एना जेद सत्तावीशथी ।

शुभ अशुभ कर्मथी जीव बंधे शांति निवृत्ति तस नथी ॥ ३ ॥ प्रथम
अंगे वीर जिनवर एम जाखे जाणिने । सुख पुरण अरथे आत्म स्थि-
रता सेविए सनमानिने ॥ अज्ञान विण नहि ममत परनुं ए विना न
मिथ्यात ठे । अविरति प्रमाद कपाय दोषो सर्वनो ए तात ठे ॥ ४ ॥
माटे लहि शुध आत्म ज्ञानने दरश चरण विमल करो । तजि राग
दोष विमोह दूषण उदासिन समपद वरो ॥ अज्ञान विण नहि दुःख
जगमां ज्ञान विण सुख को नहीं । शुध ज्ञान दरशन चरण सेवी पामिये
वर शिव मही ॥ ५ ॥ छादशांगनो सार एह ठे ममत तजिए वेगथी ।
मनसूख अमला शीवकमला लहे सहज संवेगथी ॥ अयोगीश पांसठ चैत्र
पूनम दोहदे मन रंगथी । स्वपर हितकर पर ममतहर रच्यो ठंद
उमंगथी ॥ ६ ॥

(संपूर्ण)

॥ ॐ परमगुरुज्योत्नमः ॥

॥ श्री सूत्र तत्त्वार्थ सार विचारनी ढालो लिख्यते ॥

॥ दोहरा ॥

ब्रह्माणी वंदी वढू । स्यादवाद शुचि बोध ॥ तत्त्व अधिगम सूत्रथी ।
निर्मल आत्म शोध ॥ १ ॥ वढू वीर जिनेऊने । तीर्थपती जिनराज ॥
आत्म वीर्य अचल लहुं । सिद्धे वंठित काज ॥ २ ॥ गोयम गणधर
पद नमुं । छादशांग करतार ॥ तसु लब्धि सुपसायथी । लखुं परम श्रुत
सार ॥ ३ ॥

॥ ढाल (१) पेहेली ॥ प्राणी एकल जावना जाव ॥ ए राग ॥

सम्यक दर्शन ज्ञाननुरे । शुद्ध स्वभाव चरित्त ॥ मारग जाख्यो
मोक्षनोरे । आदरिये ऊढ चित्तरे ॥ प्राणी आत्म शक्ति संजाख ।
मोहाधिनता वाररे ॥ प्राणी ० ॥ ५ आकर्षी ॥ १ ॥ दर्शन ज्ञान चारित्र

ઠેરે । નિશ્ચય આત્મ અજેદ ॥ જેદ રત્નત્રયી સાધતારે । લહિયે મોક્ષ
 અલેદરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૨ ॥ એ ત્રણ ગુણ નિરમલ કરોરે । ટાલિ સકલ
 અતિચાર ॥ એ ત્રણમાં એક ન્યૂનથીરે, કેમ લહિયે જવપારે ॥ પ્રાણી૦
 ॥ ૩ ॥ જિન દેશિત સત્ત તત્ત્વનીરે, શ્રદ્ધા રુચી પ્રતિત ॥ નિર્મલ હોવે
 જેહનેરે, સમકિત કહિયે મિત્તરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૪ ॥ નય નિદેપ
 પ્રમાણથીરે, આઠ પદ્મ શુચિ બોધ ॥ હોવે જીવાદિક તણોરે, યથા
 સૂત્ર અવિરોધરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૫ ॥ સમ સંવેગ નિરવેદ ઠેરે, આસ્તા અ-
 નુકંપા હોય ॥ શંકાદિ દૂષણ વિનારે, નિશંકાદિ અરુ જોયરે ॥ પ્રાણી૦
 ॥ ૬ ॥ નિસર્ગ ને અધિગમ થકીરે ॥ ચ્યાર ગતીમાં ધાર ॥ જવ્ય સ-
 ન્નિ સમકિત લહેરે, લહિ જિન શાસન સારે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૭ ॥ જીવા-
 જીવાસ્ત્રવ બંધ ઠેરે, સંવર નિર્જર મુક્ત ॥ ઉપયોગવંત તે જીવ ઠેરે,
 દ્વીવિધ ચેતના યુક્તરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૮ ॥ ધર્મ અધર્મ આકાશ ઠેરે, પુદ્-
 ગલને વલિ કાલ ॥ પંચ અજીવ એ જાણિયેરે, દ્રવ્ય અચેતન જાલરે
 ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૯ ॥ કાલ વિના યત દ્રવ્યમાંરે, અસ્તિ દ્રવ્ય ઠે પંચ ॥
 કાલ દ્રવ્ય ઉપચારથીરે, એમ યતનો હોય સંચરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૦ ॥
 પર રમણે આસ્ત્રવ કહ્યોરે, રાગાદિકની આય ॥ અષ્ટ કર્મદલ વર્ગણોરે,
 આત્મ સમૂદ્ર જરાયરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૧ ॥ જેદ વેંતાલીશ તેહનારે, પંચ
 ઈંદ્રિ ચાર કષાય ॥ પંચ અવ્રત ત્રણ જોગ ઠેરે, ક્રિયા પચ્ચીશ મિલાય
 રે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૨ ॥ પયઙ્ગ ઊંચ રસ પ્રદેશ ઠેરે, બંધના ચાર પ્રકાર ॥
 આત્મ બંધે કર્મથીરે, દ્રવ્ય જાવ વિધિ ધારે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૩ ॥ તજિ
 આસ્ત્રવ શુદ્ધાત્મમાંરે, થિર ઉપયોગ સુરંગ ॥ સિદ્ધ સમો નિજ ધ્યાવ-
 તારે, પ્રગટે સંવર અંગરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૪ ॥ જેદ સત્તાવન્ન તેહનારે,
 પંચ સમિતિ ગુપ્તિ ત્રિન ॥ પરિસદ્દ બાવિશ જીતતારે, ક્ષાંત્યાદિ દશ
 ગુણ લીનરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૫ ॥ બાર જાવના જાવિયેરે, ચારિત્ર પંચ
 પ્રકાર ॥ સમ સંવર જે આદેરેરે, તેહ તરે સંસારરે ॥ પ્રાણી૦ ॥ ૧૬ ॥ યત
 યત વાહ્ય અચ્યંતરેરે, તપ તપિ નિર્જરા થાય ॥ આત્મ રમણે આત-

मारे, सहजानंद उपायरे ॥ प्राणी० ॥ १९ ॥ शुक्ल ध्यान धरि आतमारे,
द्वय करि अष्टे कर्म ॥ पूर्ण व्यक्ति म्व प्रजायनीरे, करि विलसे शिवश-
र्मरे ॥ प्राणी० ॥ २० ॥ सात तत्त्व एणि पेरे कहारे, नव ग्रंथांतर मांछ
पुण्य पाप दोय बंधयीरे, कढ्या विशेषे त्याहारे ॥ प्राणी० ॥ २१ ॥ नय-
आदिक कांड वर्णवुरे, संक्षेप तत्त्व विचार ॥ मनसुख सम्यक् दर्शयीरे,
लहिये शिवपद साररे ॥ प्राणी० ॥ २२ ॥

॥ दोहरा ॥

वस्तु अनंत धरम मयी । समकाळे न कहाय ॥ नय वचने जो
उच्चरे । तो कांड विरुद्ध न थाय ॥ १ ॥ पळाव गौण दरव मूखे ।
अव्यार्थिक ए जाण ॥ अव्य गौण पळाव मूखे । पळाव अर्थ वखाण ॥
॥ २ ॥ नैगम संग्रह व्यवहारने, रूजुसूत्र ए चार ॥ अव्यार्थिक नय
जाणिए । धारो एह विचार ॥ ३ ॥ शब्द समजिरूढने । एवंभूत
ए तीन ॥ पळाव नय मन धारतां । पंडित होय प्रवीण ॥ ४ ॥

॥ ढाल (९) बीजी ॥ श्री सुपार्श्व जिन वंदिये ॥ ए राग ॥

सकल वस्तुने जाणीए । चार निक्षेप समेत ललना ॥ न्यास कढ्या
ए वस्तुना । अव्य प्रजाय अज्ञेद ललना, तत्त्व अष्टि अढ राखीए ॥
॥ ए आंकणी ॥ १ ॥ नाम स्थापना अव्यने । जाव सहित होय चार
ललना ॥ वस्तुना वस्तु विषे । शुद्ध निक्षेप विचार ललना ॥ तत्त्व० ॥
॥ २ ॥ उपचारे पण वस्तुना । दाख्याचार निक्षेप ललना ॥ सूत्रे विशेषे
वर्णव्या । इहां दाख्युं संक्षेप ललना ॥ तत्त्व० ॥ ३ ॥ चार निक्षेपे वस्तुनो ।
जिन्न जिन्न होय बोध ललना ॥ न्यास जे जेहना ते तेहमां । जाणो
सदा अविरोध ललना ॥ तत्त्व० ॥ ४ ॥ नित्यानित्य वस्तु सवि ।
तेम वलि एक अनेक ललना ॥ सत्य असत्य पणे सदा । वक्त अव-
क्तव लेख ललना ॥ तत्त्व० ॥ ५ ॥ आठे पक्षे जाणीए । जिन्न जिन्न
सतजंग ललना ॥ स्यादवाद एम जाणतां । लहिये समकित रंग

ललना ॥ तत्त्व० ॥ ६ ॥ स्यादवाद परिणाममां । परिणमे वस्तु सदाय
 ललना ॥ आपे आप स्वरूपमां । वर्त्ते विण पर सहाय ललना ॥
 ॥ तत्त्व० ॥ ७ ॥ दोय प्रकार प्रमाण ठे । प्रत्यक्ष परोक्ष ते जाण
 ललना ॥ प्रत्यक्ष दोय प्रकारनुं । सर्वने देश वखाण ललना ॥ तत्त्व० ॥
 ॥ ८ ॥ केवल सर्व प्रत्यक्ष ठे । देश अवधि मननाण ललना ॥
 मति सुत परोक्ष वखाणीए । प्रमेय मापे प्रमाण ललना ॥ तत्त्व० ॥ ए
 बीजां चार प्रमाण ठे । प्रत्यक्ष अनुमान वचन ललना ॥ चोथुं उप-
 मान जाणीए । ए चउ धारो मन्न ललना ॥ तत्त्व० ॥ १० ॥ सकल
 वस्तु प्रमेयने । जे मापे ते ज्ञान ललना ॥ ज्ञान प्रमाण हृदय धरो ।
 जेम नाशे दुर्ध्यान ललना ॥ तत्त्व० ॥ ११ ॥ सकल तत्त्व निर्देशने ।
 वलि स्वामित्व विचार ललना ॥ साधन अधिकरण जाणीए । स्थिति
 विधान खट धार ललना ॥ तत्त्व० ॥ १२ ॥ ए अनुयोगे आत्मनुं ।
 दर्शन निर्मल होय ललना ॥ धिरता आवे चरणमां । आत्म तत्त्व
 विलोय ललना ॥ तत्त्व० ॥ १३ ॥ सत संख्या क्षेत्र फरसना । कालने
 अंतर जाग ललना ॥ जाव ने अटपबहुत्वए । नव अनुयोगनो लाग
 ललना ॥ तत्त्व० ॥ १४ ॥ चउदश मार्गणामां करो । सम्यक तत्त्व
 विचार ललना ॥ निर्मल सुतरस ऊपजे । लहिये दर्शन सार ललना
 ॥ तत्त्व० ॥ १५ ॥ एम अनुयोगने अनुगमे । प्रगटे सम्यक बोध ललना ॥
 मनसुख शिवसंपति लहे । सहजातम अविरोध ललना ॥ तत्त्व० ॥ १६ ॥

॥ दोहरा ॥

दर्शन पद वर्णन कखुं । हवे कहुं ज्ञान स्वरूप ॥ आत्म ज्ञान
 निर्मल लही । जवि मूदो जव कूप ॥ १ ॥

॥ ढाल (३) त्रीजी ॥ जविका सिद्ध चक्र पद वंदो ॥ ए राग ॥

पंच प्रकार ठे ज्ञाननारे । मति श्रुत अवधि सार ॥ मन पज्जव
 केवल जलुंरे । सेवि लहो जव पाररे प्राणी वीर वचन चित्त धरिये ।

जवदधि वेगथी तरियेरे प्राणी० ॥ वीर० ॥ १ ॥ ए'आंकणी ॥ ज्ञान
 प्रमाण ठे सर्वतुरे । मापे सकल प्रमेय ॥ आप रहे निज रूपमांरे ।
 ज्ञानानंद अमेयरे ॥ प्राणी० ॥ २ ॥ पंच ईंद्रि एक मन वळेरे । जेद
 अष्टाविश सार ॥ मन नयन विण चारनारे । व्यजनावग्रह चाररे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ ३ ॥ अथ्था ईहा अवाय ठेरे । चोथो धारणा जेद ॥ पच
 ईंद्रि एक मन तणारे । चोविश जेद अखेदरे ॥ प्राणी० ॥ ४ ॥ बहु
 अवहु बहूविधेरे । अवहूविधे जणाय ॥ क्षिप्र अक्षिप्रपणे लखेरे ।
 निश्चित अनिश्चित लखायरे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥ युक्त अयुक्त पणे लखेरे ।
 ध्रुव अध्रुव होय लक्ष ॥ वार अष्टाविशथी गुणोरे । तिसय ठत्तिश जेद
 दक्षरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥ उत्पात विनयकी कामिआरे । चोथी परि-
 णामीआ बुद्धि ॥ त्रणशें चालीश जेद एरे ॥ मतिना जाणो शुद्धिरे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥ मति स्मृती संज्ञा कहीरे । चिंता आचिनिबोधी ॥
 पंच नाम मतितनां कळारें । ते जाणो अविरोधिरे ॥ प्राणी० ॥ ८ ॥
 अक्षर अनक्षर कळुरे । सत्री असत्री दोय ॥ सम्यक मिथ्या सुत
 तथारे । सादि अनादि होयरे ॥ प्राणी० ॥ ९ ॥ सपज्जवसित कळुरे ।
 वलि अपज्जवसित ॥ गमिक अगमिक जाणिएरे । अंग अंगवाह
 मित्तेरे ॥ प्राणी० ॥ १० ॥ चौद जेद एम श्रुतनारे । वलि ठे वीश
 प्रकार ॥ पज्जव अक्षर पद तथारे । चोथो संघात विचाररे ॥ प्राणी०
 ॥ ११ ॥ पन्निवत्ती अनुयोग ठेरे । पाहुन पाहुन सत्त ॥ आठमो पाहुन
 जाणिएरे । नवमो वथ्यु पयत्तेरे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥ पूर्व जेद दशमो
 कळोरे । वलि ए दशना समास ॥ मिलतां वीश जेदे हुवेरे । जाणो
 सुत विलासरे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥ वार जेद वार अंगथीरे । अव्य जाव
 दोय जेद ॥ एम सुत जेद अनेक ठेरे । करो अज्यास जमेदरे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥ खट विध अवधि ज्ञान ठेरे । प्रथम कळो अनु-
 गामी ॥ अननुगामी बीजो कळोरे । त्रीजो वर्द्धमान नामीरे ॥ प्राणी०
 ॥ १५ ॥ हेयमान चोथो कळोरे । पंचम ठे प्रतिपाती ॥ आव्यु न

जावे उहि जेरे । ठठो अप्रतिपातीरे ॥ प्राणी० ॥ १६ ॥ जवप्रत्य
 नारक देवनेरे । तिर्य मनुज गूणप्रत्य ॥ जेद विशेष असंख्य ठेरे ।
 सूत्रे जाणो सत्येरे ॥ प्राणी० ॥ १७ ॥ रुजु विपुल दोय जेदथीरे ।
 कहुं मनपज्जाव नाण ॥ केवल एक अजेद ठेरे । निर्मल जलहल
 चाणरे ॥ प्राणी० ॥ १८ ॥ रुजुमतिथी विपुलमतीरे । विशुद्ध अ-
 पडिवायी ॥ मनपज्जावथी उहिनारे । जाव सुणो अधिकाशेरे ॥ प्राणी०
 ॥ १९ ॥ द्रव्य क्षेत्र काल जावथीरे । अधिक तथा विशुद्ध ॥ मन-
 पज्जावथी ओहिनारे । स्वामी जाणो बुद्धेरे ॥ प्राणी० ॥ २० ॥ मुनि
 अप्रमादीने हुवेरे । मनपज्जाव दोय सार ॥ चउ गति दयउपशम
 गुणेरे । उपजे ओहि उदाररे ॥ प्राणी० ॥ २१ ॥ सर्व एकावन्न जेद
 ठेरे । ज्ञानना चित्तमां धारो ॥ शुद्ध ज्ञान आराधतांरे । लहिये जव-
 जल पारोरे ॥ प्राणी० ॥ २२ ॥ रूपी अरूपी विषय ठेरे ॥ मति श्रुत-
 ज्ञाननो जाणो ॥ असंख्य समयमां ए लेखेरे । निज निज विषय
 प्रमाणोरे ॥ प्राणी० ॥ २३ ॥ रूपि विषय अवधि तणोरे । पुद्गलनो
 ए ज्ञाता ॥ मनपज्जाव संझीतणारे । मन जाव जाणे विख्यातारे ॥
 प्राणी० ॥ २४ ॥ केवल रूपी अरूपिनारे । अनंतानंत प्रजाय ॥ एक
 समय त्रिहुंकालनारे । जाणे पुरण असहायरे ॥ प्राणी० ॥ २५ ॥
 विप्रयास पण जाणिएरे । कुमति कुसुत विजंग ॥ होय मिथ्याती
 जीवनेरे । समकिति ज्ञान सुचंगरे ॥ प्राणी० ॥ २६ ॥ एक समय एक
 जीवनेरे । मइ सुय ओहि मन होय मइ ॥ सुय ओहित्रिय कोइनेरे । मइ
 सुय मन त्रिय जोयरे ॥ प्राणी० ॥ २७ ॥ मति सुत दो होय कोइनेरे ॥
 कोइने केवल एक ॥ एक समय त्रिहुं कालनारे । जाणे जाव अशेखरे ॥
 ॥ प्राणी० ॥ २८ ॥ जाग अनंत ओहीथकीरे । विषय ठे मनपज्जावनो
 ॥ अनंत विषय केवल तणोरे । आनंद निज अनुजवनोरे ॥ प्राणी० ॥
 ॥ २९ ॥ ज्ञान अज्ञान केवल विनारे । दयउपशमथी सात ॥
 ठदस्थ जावे होयठेरे । केवल अव्याघातरे ॥ प्राणी० ॥ ३० ॥

નિર્મલ જ્ઞાન આરાધતારે । હોય સમાધિ સ્વતંત્ર ॥ મનસુખ શિવસંગે
સદારે । વિલસે સૂઝ અત્યંતરે ॥ પ્રાણી ૦ ॥ ૩૧ ॥

॥ દોહરા ॥

કહ્યો જ્ઞાન અધિકાર ૧ । કહુ કહુ જીવ સ્વજાવ ॥ લખો શુદ્ધ સ્વરૂ-
પ નિજ । નાશે જેમ વિજાવ ॥ ૧ ॥ દર્શ જ્ઞાનમયી ચેતના । ઉપયોગી
ગુણવંત ॥ કર્તા જોક્તા આદિ નિજ । ગૂણ અરૂપિ અનંત ॥ ૨ ॥ ચાર
પ્રાણયુત જીવતો । જીવે ઠે વિદ્યમાન ॥ આગે પળ એમ જીવશે । સ્વપર
વસ્તુનો જાણ ॥ ૩ ॥ ઇન્દ્રિય વલ આણપાન ઠે । ચોથો આયુ પ્રાણ ॥
ઠે સંસારી જીવને । ઉત્તર દશવિધ જાણ ॥ ૪ ॥ દર્શન જ્ઞાન ચારિ-
ત્રને । વીર્ય પ્રાણયુત ચાર ॥ જાવપ્રાણ ૧ સિદ્ધના । અમલ અચલ સુખ-
કાર ॥ ૫ ॥ આઠકર્મ આવરણથી । જમે ચતુર્ગતિ માંદા ॥ નિજ ગુણ
સર્વ મલિન હુવા । નિજ પદ શુદ્ધિ ન કાય ॥ ૬ ॥ પંચ જાવ સંસારીને ।
લેણક પરિણામીક સિદ્ધ ॥ લેણક પરિણામીક લહ્યો । તે પામ્યો નવ
નિદ્ધ ॥ ૭ ॥

॥ ઢાલ (૪) ચોથી ॥ અનિદ્ધ વંદ ॥

દોય જાવ ઉપશમિક, પ્રથમ મિથ્યાતનો ॥ વીજો ઉપશમ ચરણ,
મોહની જાતનો ॥ દ્વાયિકસમકિત દ્વાયિકચરણ તે જાણિયે ॥ કેવલ દ-
ર્શન જ્ઞાન ૧, દ્વાયિક માનિ ૧ ॥ ૧ ॥ દાન લાજ ને જોગોપજોગ લઘ્વિ
કહી ॥ અનંત વીરજ લઘ્વિ, ૧ નવ દ્વાયિક સહી ॥ કેવલ વિણ ચઢ
જ્ઞાનને, દર્શન ત્રીન ઠે ॥ ત્રિન અજ્ઞાન ને લઘ્વિ, પંચે જિન્ન ઠે ॥ ૨ ॥
વેદકસમકિત ને વલિ, ચરણ સરાગ ઠે ॥ સંજમાસંજમ મલિ અઠ-
દશનો લાગ ઠે ॥ દ્વાયુપશમથી જીવના, જાવ અઢાર ઠે ॥ કર્મદાય કરિ
દ્વાયિક, ત્રરુ સાર ઠે ॥ ૩ ॥ ચઢગતિ ચાર કપાય, લિંગત્રય જાણિયે ॥
મિથ્યાદર્શનને અજ્ઞાન પ્રમાણિયે ॥ અસંજમ અસિદ્ધત્વને લટ લેશ્યા
કહી ॥ જેદ ઉદયના એકવીશ જાણો સહી ॥ જીવ જવ્ય અજવ્ય

परिणामीक त्रण कहा ॥ सौ मली त्रेपन जेद सूत्रमांथी लह्या ॥ द्विविध
 कह्यो उपयोग जेद तस बार ठे ॥ ज्ञान अज्ञान ए आठ ने दर्शन
 चार ठे ॥ ५ ॥ ज्ञान पंच अज्ञान तीन साकार ठे ॥ चउ दर्शन सामा-
 न्यथी नीराकार ठे ॥ उपयोगवंत ते जीव संसारीने सिद्ध ठे ॥ संझी अ-
 संझी जववासी द्वीविध ठे ॥ ६ ॥ थावर त्रस संसारी दोय प्रकारना ॥
 पृथ्वि आदि पंच ते थावर धारणा ॥ बी ती चउ पंचेद्रि त्रस विचारिये
 ॥ इंद्रि पंचने दोय प्रकारे धारिये ॥ ७ ॥ निवृत्ती उपकरण ते द्रव्य इंद्रि
 कही ॥ लब्धि ने उपयोग ते जाव इंद्रि सही ॥ फरस विषय ठे आठ पंच
 रसना तणा ॥ घ्राणना दोय प्रकार पंच द्रव्यना जणया ॥ ८ ॥ सचित
 अचित ने मिश्रशब्द त्रय श्रोतना ॥ विषय त्रेविश प्रकार तजो थई शुच-
 मना ॥ सुतगोचर जे विषय ते मननो जाणिये ॥ विषय राग तजि कर्म-
 नी सत्ता जानिए ॥ ९ ॥ थावर पंचने एकज फरस इंद्रि कही ॥ वि ति
 चउ पंचेद्रि एक एक वधती लही ॥ पुद्गल विण नहीं जेद सिद्ध शुद्ध
 जीवमां ॥ सहजानंद स्वतंत्र ते विलसे शीवमां ॥ १० ॥ कर्मयोग कोइ
 जीवने, विग्रहगति कही ॥ शुद्ध जीव होय सिद्ध ते अविग्रह गति लहि ।
 जीव परमाणुनुं सम श्रेणीमां गमन ठे ॥ पुद्गल योगे जीवनुं चउगति
 त्रमण ठे ॥ ११ ॥ गत्यांतर जातां कोइ विग्रहगति करे ॥ बीजे त्रीजे
 चोथे समये आहरे ॥ एक दो तिन विग्रहथी चोथा समयमां ॥ नौतन धरे
 प्रजाय करम कृत्य उदयमां ॥ १२ ॥ अविग्रहि अनाहारी एकज
 समयनो ॥ विग्रहवंत अनाहारी बे त्रण समयनो ॥ समूर्तिम गर्जज उत-
 पातकी तीन ए ॥ जन्म कहा एम जिन जिन जगजीवने ॥ १३ ॥ देव नर-
 कने जन्म सदा उतपातथी ॥ मनुष्य तिर्यचने गर्ज समूर्तिम जातथी ॥
 अंडज पोतज जरायुज त्रण जातना ॥ ए विध गर्ज प्रकार जूइ जूइ जा-
 तना ॥ १४ ॥ नव प्रकारनी योनि कही ते जाणिए ॥ सचित अचितने शीत
 उष्ण परमाणिए ॥ संवृत ने विवृत ए खट विध धारीए ॥ सचित अ-

चित मिश्र सप्तमी विचारीए ॥ १५ ॥ उष्ण शीत मिश्रनी आठमी
जाणीए ॥ सवृत विवृत मिश्र ए नवमी मानीए ॥ चुलसी लम्ब विशेष
जीव योनी कही ॥ तजिए ममता सर्व विमल शक्ति ग्रही ॥ १६ ॥
उदारिक वैक्रिय आहारक तेजस तथा ॥ पंचमुं कर्मण नाम शरीर
होये यथा ॥ एक एकथी सूक्ष्म अनुक्रमे जाणीये ॥ अनंतानंत प्रदेशी
कर्मण मानीये ॥ १७ ॥ तेथी अनंतमे जाग प्रदेश तेजस कह्यु । तेथी
अनंतमे जाग आहारक तनु लह्यु ॥ आगे ओठा ओठा प्रदेश ठे
थूलमां । जेम सूक्ष्म तेम अधिक प्रदेशी मूलमां ॥ १८ ॥ तेजस का-
र्मण दोय ए अप्रतिघातीने । वज्रादिक नवि रोके ए दोय जातीने ॥
ए न करे प्रतिघात जगतमां कोईने । तत्त्व विचारो सार सिद्धातमां
जोईने ॥ १९ ॥ कर्मण तेजस जीव संबध अनादिनो । नव नव ग्रहणे
होये संबध तेसादिनो ॥ एक समय कोइ जीवने चारे देह ठे । उदारिक
वैक्रिय तेजस कम्म एह ठे ॥ २० ॥ आहार उदारिक तेजस कर्मण
पण कदा । वाकी सर्व संसारी ती शरीरी सदा । विग्रहगतिमां तेजस
कर्मण जाणिये । नित्य निगोढमां तोन्न शरीर प्रमाणिये ॥ २१ ॥
तेजस कर्मण दोय ते निरूपजोग ठे । उदारिक वैक्रिय आहारकथी
जोग ठे ॥ गर्ज समूर्तिमने मूल तीनज देह ठे । उदारिक तेजस का-
र्मण जाणो एह ठे ॥ २२ ॥ उत्पातिकने वैक्रिय आदिक त्रण कहां ॥
लब्धिवत अधिके वैक्रिय आहारक लह्यां ॥ तेजस लब्धिवंत करे ते-
जस कदा । एक मुहुरत स्थिति आहारक अधिकी नहि कदा ॥ २३ ॥
चौद पुरवधर आहारक शक्ति लही करी । आहारक करतो आवे
प्रमाद गुणे फरी ॥ अव्याघातने शुच विशुध आहारक कह्यु । चूकि
उंचेथी ठहम गुणगण लह्यु ॥ २४ ॥ समूर्तिमने नारक सवि नपुंसक
कह्या । स्त्री पुरुष दोय वेद देव माहे लह्या ॥ गर्जज मनुष्यने तिर्य-
चने त्रण वेद ठे । मिद्ध जीव निरवेद अचल निरजेद ठे ॥ २५ ॥
असंख्य वर्ष जे आयु युगलियादिकमां । निरूपक्रम ठे आयु नरकने

देवमां । सोपक्रम पण आयु चरम तनुनुं सुण्युं ॥ निरूपक्रम विशेष
ग्रंथांतरथी मुण्युं ॥ २६ ॥ चरम शरिरीनुं आयु डुविधधी जाणीए ।
प्राये निरूपक्रम सूत्रथी मानीये ॥ त्यागी सकल विजाव निरायु पद
खहो । मनसुख विमल स्वजाव छहि शिवधर रहो ॥ २७ ॥

॥ दोहरा ॥

पंच जाव आदि तणुं, वर्णन कीधुं सार । नरकादिक कहु वर्णनुं,
स्थानक आदि विचार ॥ १ ॥

॥ ढाल (५) पांचमी ॥ बीर जिनेश्वर वदन वचन आढर जवि
प्राणी ॥ ए राग ॥

रत्न शर्करा बालुप्रज्ञा पंक धुम्र जेह, ठठी तमःप्रज्ञा कही तम-
तमः सप्त एह ॥ सप्त गोत पुढवीय नाम धम्मा वंशा शेला ठे, अंजना
अरीष्टा तथा मघा माघवई ए ॥ १ ॥ अनुक्रमे नाम ए सात नरक
जीव वास तिहां ठे, कम्बुवां फल ठे पापनां परवश दुःख सहे ठे ।
रत्नप्रज्ञादि सात ए अधो अधो जागे, तीन बलयथी वींटी पहेह ।
घनोदधि लागे ॥२॥ घनवात बलय बिजो त्रिजो तनुवात बलय ठे । चति
थो आधार आकाश आकाशने अवर नहीं ठे ॥ एक लाख एंशीहजारे
जोयण रत्नप्रज्ञा नामे । त्रण जाग तेहना करो त्रीजा जागने ठामे
॥ ३ ॥ जोयण सोल हजारनो ते उपर खर जाग । चित्रा वज्रा वैकूर्य
आदि सोल पृथ्वी लाग ॥ सहस्र सहस्र जोयण कही नीचे उपरनी
ढालो । मध्यनी चौदे पुढवीमां देव निवास निहालो ॥ ४ ॥ किन्नर
किंपुरुष महोरग गंधर्व यक्ष । जूत व्यंतर देव रहे ठे तिहां पिशाच
संयुत ॥ नाग विद्युत सुपर्ण ठे अग्नि वायुकुमार । स्तनित उदधि
छिप दीग ए नव जाती धार ॥ ५ ॥ जुवनवासी नव एहनां निवा-
सनां स्थान । खरजाग नीचे मध्यलो सहस्र चोराशी मान ॥ जोयणनो पंक
जाग ठे असुर राक्षस वास । पंक जाग हेठे कब्बो एंशीहजारनो खास ॥६॥

अबहुल जोयणनो कखो तिहां नारकी जाणो । नीचे राज एक अंतरे
 बीजी शर्करा मानो ॥ एक एक राजने अंतरे सातमी क्रमे जाणो ।
 तमतमः प्रजा कही महादुःख ठाणो ॥ ७ ॥ नरकावास लक्ष त्रीश ठे
 रत्नप्रजा मांहे । लाख पच्चीश निवास कख्या शर्करा मांहे ॥ पदर लाख
 वालुप्रजा दश पंकमां धारो । धुम्रप्रजा त्रण लाख ठे नेरइया विचारो ॥
 ॥ ८ ॥ पंच ओठा लख वास ठे तमः प्रजानी मांहे । पंच वास सतमी
 विषे तमतमः ज्यां हे ॥ साते नरकना वास कख्या ठे लक्ष चोराशी ।
 नारकी जीव वसे तिहां जोगवे दुःख राशी ॥ ९ ॥ अशुच लेइयाना
 स्वामि तथा अशुच परिणामी । देह विक्रिया अशुच वली अशुचना
 स्वामी ॥ खेत्र तनु मन वेदना परमाधामी कृत्य । अन्योअन्य उदी-
 रतां पूरव फल अकृत्य ॥ १० ॥ पंच प्रकारनी वेदना मुख्ये तिहां
 जाखी । पण ठे विविध प्रकारनी ग्रंथोमां साखी ॥ पहेलीथी त्रीजी
 खगे परमाधामी जाए । चार पांच ठ सातमी परमाधामी न जाए ॥ ११ ॥
 एक तीन सत दश कहुं सत्तर बावीश । ते त्रीशसागरनुं कहुं आयु
 जगदीश ॥ अनुक्रमे उक्कट्ट आयु ठे सातमी खगे जाणो । दश सहस्र
 एक सागर तीन सागर मानो ॥ १२ ॥ सात-सागर दश सागर सागर
 सत्तर प्रमाण । बावीश सागर सातमे जघन्य आयु जाण ॥ अनुक्रमे
 साते नरकनुं जघन्य आयु दाख्युं । जेणे जिन वचन न आदख्यां तेणे
 ए फल चाख्युं ॥ १३ ॥ पहेलेथी सातमी खगे दुःख अधिक अधिक ठे,
 असंझी जीव प्रथम खगे सरिससर्प बीजे ॥ पक्षि पहेलेथी त्रीत्रिमां
 चोथि खग सिंह जाय । विषधर सर्प पंचमी खगे ठठि खगे स्त्री जाय
 ॥ १४ ॥ मनुष्य मत्स्य सातमी खगे एह रीत सदाय । नारकी मरि
 नवि नरकमां नवि देवमां जाय ॥ जैन धर्म जेणे आदख्यो तेने दुरगती
 नाहीं । शुद्धातमता जावतो मनसुख शिव मांही ॥ १५ ॥

॥ दोहरा ॥

कह्यो नरक अधिकार ए, हवे कहुं क्षेत्र विचार । शुद्ध स्वप्नावे आ-
तमां, ध्यातां जवजल पार ॥ १ ॥

॥ ढाल (६) ठठी ॥ नगरि महाण कुंरुमां वसेरे ॥ ए राग ॥

जंबु आदिक द्वीप ठे रे लाला समूद्र लवणादिक । शुद्ध
नामे ते जाणिए रे लाला एक एकथी ठीकरे लाला एक एकथी
ठीक ॥ १ ॥ एक एकथी दुगुणा कला रे लाला वलियाकारे
जाण । समुद्रे वींढ्यो द्वीप ठे रे लाला द्विपे समूद्र वखाण
रे लाला ॥ द्वीपे ॥ २ ॥ जंबूथी वमणो कह्यो रे लाला लवणसमूद्र
विचार । लवणथी दूणो धातकी रे लाला दुगुण कालोदधि धार रे
लाला ॥ दुगुण ॥ ३ ॥ पुष्कर वमणो तेहथी रे लाला दुगुण अ-
नुक्रमे जाण । स्वयंचूरमण लगे गणोरे लाला दुगुण दुगुणनुं मान
रे लाला ॥ दुगुण ॥ ४ ॥ मध्ये जंबूद्वीप ठे रे लाला लवणे वींढ्यो
तेह । लवणने वींढ्यो धातकी रे लाला कालोदधि ए तेह रे लाला
॥ कालो ॥ ५ ॥ ते वींढ्यो पुष्करारधे रे लाला तेणे पुष्कर समूद्र ।
स्वयंचूरमण लगे रे लाला द्वीप असंख्य समूद्र रे लाला ॥ द्वीप ॥
॥ ६ ॥ जंबु मध्ये मेरु ठे रे लाला तनमां नाची जेम । जंबु गोला-
कार ठे रे लाला लाख जोयननो एम रे लाला ॥ लाख ॥ ७ ॥ लंबो
चोडो लाख ठे रे लाला परधि जोयण त्रण लाख । सोल हजार ठे
उपरे रे लाला बसो सत्तावीश लाख रे लाला ॥ बसो ॥ ८ ॥ योजन
एटला जाणीए रे लाला त्रण कोश उपर जाण । एकशो सत्तावीश
धनुषने रे लाला साडातेर अंगुल मान रे लाला ॥ साडातेर ॥ ९ ॥
तेथी कांइ अधिक ठे रे लाला जंबू परधी यह । बे हजार कोशलुं कह्युं
रे लाला जोयन मानो तेह रे लाला ॥ जोयन ॥ १० ॥ सात खेत्र
जंबू विषे रे लाला चरत हेमवंत जाण । हरिविदेह रम्यक तथा रे

લાલા હૈરણ્યવંતે સ્વત્ માન રે લાલા ॥ હૈરણ્ય ॥ ૧૧ ॥ ઘેરાવતે
 સાતમો રે લાલા જેદથી થાય વિજાગ । તેવા સ્વત પર્વત કહ્યા રે
 લાલા તે સુણજો ધરી લાગ રે લાલા ॥ તે ॥ ૧૨ ॥ હીમવાન પહેલો
 કહ્યો રે લાલા ડુતીય મહાહીમવાન । નિપથ ત્રીજો જાણીય રે લાલા
 ચોથો નીલ વખાણ રે લાલા ॥ ચોથો ॥ ૧૩ ॥ રુક્મી પર્વત પંચમો
 ર લાલા ઠઠો શિખરી જોય । એ સ્વત પર્વતથી સર્વિ રે લાલા ક્ષેત્ર
 વિજાગજ હોય રે લાલા ॥ ક્ષેત્ર ॥ ૧૪ ॥ જરત હેમવંતે વીચે રે લાલા ઠે
 પર્વત હીમવાન । એમ દો દો સ્વેત્રો વીચે રે લાલા એક એક પર્વત
 જાણ રે લાલા ॥ એક ॥ ૧૫ ॥ સુવર્ણમય હીમવાન ઠે રે લાલા
 રજત મહાહીમવાન । તપત હીમ સમ નિપથ ઠે રે લાલા નીલ મ-
 યુર સમ જાણ રે લાલા ॥ નીલ ॥ ૧૬ ॥ રુક્મી કૃપામય કહ્યો રે
 લાલા શિખરી સોના વર્ણ । એ સ્વત પર્વત જાણીય રે લાલા ચિન્ન ચિન્ન
 ત્રૂ વર્ણ રે લાલા ॥ ચિન્ન ॥ ૧૭ ॥ નીચે ઉપર તેહનો રે લાલા ઢા-
 ર્યો સમ વિસ્તાર । તે ઉપર સ્વત ડહ કહ્યા રે લાલા નામ કહું તસ
 સાર રે લાલા ॥ નામ ॥ ૧૮ ॥ પદ્મ તથા મહાપદ્મ ઠે રે લાલા તી-
 ગચ કેશરિ નામ । મહાપુંરિક તીમ જાણીય રે લાલા પુંડરિક સ્વ-
 ત નામ રે લાલા ॥ પુંડરિક ॥ ૧૯ ॥ સહસ્ર જોયણ પદ્મડહ ઠે રે
 લાલા પૂરવ પશ્ચિમ લંબ । અરધો ઉત્તર દક્ષિણે રે લાલા ચોનો દી-
 શે રમ્ય રે લાલા ॥ ચોનો ॥ ૨૦ ॥ દશ જોજન ઝંડો કહ્યો રે લાલા
 પદ્મ જોયનનું હોય । રત્નમયી તે જાણજો રે લાલા શ્રીદેવિ રહે સોય
 રે લાલા ॥ શ્રી ॥ ૨૧ ॥ ડુગુણ ડુગુણ ઠે તેહથી રે લાલા મહાપદ્મ
 ડહપદ્મ । અનુક્રમે એ પ્રમાણથી રે લાલા તીગચ લગે ડહપદ્મ રે
 લાલા ॥ તીગચ ॥ ૨૨ ॥ પદ્મડહ અને પદ્મથી રે લાલા ડુગુણ મહાપદ્મ
 ડહપદ્મ । તીગચપદ્મ તેથી ડુણો રે લાલા એ સમ કેશરીપદ્મ રે લાલા
 ॥ ૨૩ ॥ કેશરિથી અર્ધો કહ્યો રે લાલા મહાપુંડરીક ડહપદ્મ । તેથી

અર્ધો જાણીય રે લાલા પુંડરિકદ્રહ અને પદ્મ રે લાલા ॥ પુંડરિક ॥ ૨૪ ॥
 ત્રીન પદ્મેલા ત્રીન પાઠલારે લાલા દ્રહ અને પદ્મ સમાન ॥ ચઢતા
 ઉતરતા માપથીરે લાલા તત્ત્વાર્થે ઠે વલાણ રે લાલા ॥ તત્ત્વાર્થે ॥ ૨૫ ॥
 દ્રહ કમલ એ શાશ્વતા રે લાલા વિગત સૂત્રથી જાણ ॥ તિહાં દેવી
 સ્થાનક કહ્યાં રે લાલા । પ્રંથથી જાણો સુજાણ રે લાલા ॥ પ્રંથથી ॥
 ॥ ૨૬ ॥ શ્રી હ્રી ધૃતિ કીર્તિ કહી રે લાલા બુદ્ધિ લક્ષ્મી જાણ ॥
 પદ્મોપમ આયુ કહ્યું રે લાલા કાંતી યુતી અમાન રે લાલા ॥ કાંતી ॥
 ॥ ૨૭ ॥ બહુ પરિવાર તે દેવિનો રે લાલા જાણ્યો સૂત્ર મોજાર ॥ પંચેંદ્રિ
 સુખજોગમાં રે લાલા ક્રીડા કરત અપાર રે લાલા ॥ ક્રીડા ॥ ૨૮ ॥
 રત્નમયી તે કમલની રે લાલા કિરણીકામાં સાર ॥ ઉજ્જ્વલ જવન
 તિહાં કહ્યાં રે લાલા તિહાં દેવી પરિવાર રે લાલા ॥ તિહાં ॥ ૨૯ ॥
 પરિષદ સામાનીક તિહાં રે લાલા દે અનેક નિવાસ ॥ દિવ્ય જોગ
 તિહાં જોગવે રે લાલા કરતા લીલ વિલાસ રે લાલા ॥ કરતા ॥
 ॥ ૩૦ ॥ મધ્ય કમલ ચઢ ઓરમાં રે લાલા વીજા કમલ અનેક ॥
 તે સર્વ સૂત્રથી જાણજો રે લાલા રાખી હૃદય વિવેક રે લાલા ॥
 ॥ રાખી ॥ ૩૧ ॥ સ્થાનક એમ અનેકમાં રે લાલા જીવ અનંતી
 વાર ॥ આતમ તત્ત્વ લક્ષ્યા વિના રે લાલા જમિયો એ સંસાર રે લાલા ॥
 ॥ જમિયો ॥ ૩૨ ॥ દર્શન જ્ઞાન ચરણમયી રે લાલા જાણી આત્મ
 સ્વરૂપ । લહે મનસુખ સમજાવથી રે લાલા સિદ્ધ સમાધિ અનૂપ
 રે લાલા ॥ સિદ્ધ ॥ ૩૩ ॥

॥ દોહરા ॥

દેવ જવન આદિ કહ્યાં । કહું સરિતાદિ વિચાર ॥ આતમ તત્ત્વ
 અજાણતો । જમ્યો જીવ સંસાર ॥ ૧ ॥

॥ ઢાલ (૭) સાતમો ॥ ધણરા ઢોલા ॥ એ દેશી ॥

સાતે ફેર માંહે કહી રે હાં । દો દો નદિ ગંજીર મોહ નિવારિયે ।

सब मखि चौद महा नदीरेहां । जिहां वहे निरमख नीर जवडुःख
 वारिये ॥१॥ गंगा सिंधु रोहितैरेहां । डोहितोस्याए नाम ॥ मोह० ॥
 हरीतै हरिकांतो सीतारेहां । वखी सीतोर्दा नाम ॥ जव० ॥ २ ॥ नारी
 नरकान्ता तथा रेहां । सुवर्ण रूप्यकुर्खोय ॥ मोह० ॥ रक्तो रक्तोर्दो
 कही रेहां । सरिता बल अतुलाय ॥ जव० ॥ ३ ॥ खेत्र खेत्र दो दो
 नदीरेहां । सहु मखि चौदे होय ॥ मोह० ॥ बहु परिवारे परिवरी
 रेहां । खेत्रे वहेती सोय ॥ जव० ॥ ४ ॥ सात युगल नदिनां कछां रेहां ।
 प्रथम पुरवदधि जाय ॥ मोह० ॥ शेष साते पश्चिम दिशे रेहां । सिंधु
 माहि समाय ॥ जव० ॥ ५ ॥ इहां ए मुख्य नदी कही रेहां । बत्रीश
 विजयनी ओर ॥ मोह० ॥ एम अनेक सरिता कही रेहां । वहेती
 निज निज ओर ॥ जव० ॥ ६ ॥ जंबुद्वीप एक खाखनो रेहां । जरत
 दोत्र ए मांछ ॥ मोह० ॥ एक सतनेवु जागमां रेहां । विस्तारे सुत
 मांछ ॥ जव० ॥ ७ ॥ पांचशें ठव्वीश जोजने रेहां । अधिक कला खट
 जाण ॥ मोह० ॥ तेथी डुगुण डुगुण पणे रेहां । विदेह लगे परमाण
 ॥ जव० ॥ ८ ॥ उत्सर्पिणी अवसर्पिणि रेहां । जरत ऐरवत जोय ॥
 मोह० ॥ आयु काय जोगादिके रेहां । वधतुं घटतुं होय ॥ जव० ॥ ९ ॥
 दश कोडाकोडि सागरू रेहां । उत्सर्पिणिनो काल ॥ मोह० ॥ अवस-
 र्पिणि पण ए समो रेहां । मखि कालचक्रनी चाल ॥ जव० ॥ १० ॥
 विजयनी पुढवी पांचमां रेहां । उत् अवसर्पिणि नांहि ॥ मोह० ॥
 चोथा आरा सम सदा रेहां । वत्तें विदेहनी मांहि ॥ जव० ॥ ११ ॥
 जुगलिआनुं जाणिए रेहां । एक वी तीय पट्य आय ॥ मोह० ॥
 गर्जजतिरी मनुष्यनुं रेहां । वत्तें त्यांय सदाय ॥ जव० ॥ १२ ॥
 पंच मेरु संवधिया रेहां । दाख्या पंच विदेह ॥ मोह० ॥ आयु वर्ष
 संख्यातनुं रेहां । गज्जय पणेंदी जेह ॥ जव० ॥ १३ ॥ धातकी खंड
 माहे कछा रेहां । दो दो जरत ऐरवत ॥ मोह० ॥ एम पुष्कलार्थ
 द्वीपमा रेहां । वे वे ऐरवत जर्त ॥ जव० ॥ १४ ॥ सोल खाख जोजन

कह्युं रेहां । पुष्करद्वीप प्रमाण ॥ मोह० ॥ मनुषोत्तर पर्वत तिहां
 रेहां । मध्ये जाण सुजाण ॥ जव० ॥ १५ ॥ जोयण एक सहस्रने रेहां
 । बांविशनुं ठे मान ॥ मोह० ॥ मनुषोत्तर लग जाणिये रेहां । मनुष्य
 तणुं रहेगाण ॥ जव० ॥ १६ ॥ गमनागमन मनुष्यनुं रेहां । द्वीप अढीमां
 आय ॥ मोह० ॥ मनुषोत्तर बाहिर कोइ रेहां । मनुष्य कदाय न जाय
 ॥ जव० ॥ १७ ॥ ठप्पन अंतर द्वीपना रेहां । मनुष्य कद्या ठे जेह ॥
 मोह० ॥ अढी द्वीपमां ते रह्या रेहां । बाहिर नहि कोइ एह ॥ जव० ॥
 १८ ॥ पंच पंच जर्त औरवत ठे रेहां । ज्ञाख्या पांच विदेह ॥ मोह० ॥
 कर्मजूसी एह जाणिये रेहां । पंदर दाखी एह ॥ जव० ॥ १९ ॥ सुहूर्त
 दोय घडिनुं कह्युं रेहां । अंदरनो जे काल ॥ मोह० ॥ अंतर्मुहूर्त जाणिये
 रेहां । तत्त्वार्थनी जाल ॥ जव० ॥ २० ॥ आयु तिर्यच मनुष्यनुं रेहां ।
 तीन पद्य उक्कोस ॥ मोह० ॥ जघन्य अंतर सुहूर्तनुं रेहां । एम जाणो
 निरदोष ॥ जव० ॥ २१ ॥ द्वीप समूद्र असंख्यमां रेहां । नदि जल पर्वत
 ठाण ॥ मोह० ॥ श्री जिन वचन अजाणतां रेहां । जीव जस्यो एह ठाण
 ॥ जव० ॥ २२ ॥ सुहृम इयर एकेंद्रि दो रेहां । विगल त्रीय वलि जाण ।
 मोह० ॥ सन्नि असन्नि पण इंदि ठे रेहां । सात पज्जाता मान ॥ जव० ॥ २३ ॥
 अपजत्ता पण सांत ठे रेहां । चउ दश जेद विचार ॥ मोह० ॥ कद्या
 सूत्रे संक्षेपथी रेहां । ए जीय ठाण विचार ॥ जव० ॥ २४ ॥ जीव ठाण
 चौदे कद्यां रेहां । संक्षेपे मन धोर ॥ मोह० ॥ पांचसें तैसठ जेद ठे रे
 हां । कांइ विशेषे विचार ॥ जव० ॥ २५ ॥ सकल जीवठाणे जस्यो
 रेहां । विण समकित मति हीण ॥ मोह० ॥ परवशताए दुःख
 सख्यां रेहां । निशदिन दुःखियो दीन ॥ जव० ॥ २६ ॥ ईंद्रि विषय
 विष सेवतां रेहां । केम आवे जव पार ॥ मोह० ॥ तजे विषय विष
 ईंद्रिना रेहां । ते तरशे संसार ॥ जव० ॥ २७ ॥ उत्तम नर जव पा
 मिने रेहां । करि नित श्रुत अन्यास ॥ मोह० ॥ आत्म गुण निर
 मल करी रेहां । पामो शिवपुर वास ॥ जव० ॥ २८ ॥ परमण

तजि आदरे रे हां । आत्म रमण गुण गेह ॥ मोह० ॥ शिव संपति
मनसुख लहे रे हां । इहां नाहि को संदेह ॥ जव० ॥ १६ ॥

॥ दोहरा ॥

देवो चार निकायना । जुवनपती दश जाण ॥ व्यंतर आठ प्रकार-
ना । जोइस पंच प्रमाण ॥ १ ॥ छद्दश कद्व विमानी ठे । नव प्रैवेक
वखाण ॥ पंच अनुत्तर वासिना । कद्वपातीत सुजाण ॥ २ ॥

ढाल (८) आठमी ॥ राग मारु ॥ निशदिन जोउं तारी

वाटडी घर आवोने ढोला ॥ ए देशी ॥

जुवनवासी व्यंतर विषे, आदि लेश्या चार ॥ हांहा रे० ॥ ज्योतीषीमां
एकली, तेजु लेश्या धार ॥ हांहां रे तेजु० ॥ १ ॥ चार प्रकारना देवमां, जेद
तो दश दाख्या ॥ हां० ॥ इंड्र सामांनिक ने वली, त्रायत्रिंशक जा-
ख्या ॥ हांहां रे त्राय० ॥ २ ॥ पौरिसद आतमरक्षक, लोकपाल ते
जाणो ॥ हां० ॥ अनीक प्रकीर्णक जाणिये, औजीयोगीक मानो ॥
॥ हां० ॥ ३ ॥ किंद्विष तीन प्रकारना, एम दशविध कहिये ॥ हां०
तत्त्वार्थ टीका थकी, अरथ एह लहिये ॥ हां० ॥ ४ ॥ अणिमा म-
हिमा आदिक, रिद्धि बहु जेने ॥ हां० ॥ आझा करतो स्वामी ए,
कद्यो इंड्र ते तेने ॥ हां० ॥ ५ ॥ इंड्र समो रिद्धि खरी, पण इंड्र न
जेह ॥ हां० ॥ आयु वीर्य जोगादिके, सरखा ठे तेह ॥ हां० ॥ ६ ॥
सामानिक तेह जाणिये, इंड्र सम परिवार ॥ हां० ॥ हेतु मित्र जे
इंड्रना, त्रायत्रिंशक धार ॥ हां० ॥ ७ ॥ बाह्य अन्यतर मध्यनी, सजा
त्रण प्रकार ॥ हां० ॥ वेसे इंड्र मजा विषे, पारीसद धार ॥ हां० ॥ ८ ॥
इंड्र अंग रक्षण करे, धारी हथियार ॥ हां० ॥ आतमरक्षक जाणिये,
जेद पंचमो सार ॥ हां० ॥ ९ ॥ कोटवाल सम जे रहे, लोकपाल ठे
तेह ॥ हां० ॥ सैन्या रुपे जे हुवे, अनीक कह्या एह ॥ हां ॥ १० ॥
प्रजा जे ठे इंड्रनी, प्रकीर्णक जाणो ॥ हां० ॥ इंड्र हुकम हाजर सदा,

आजियोगीक मानो ॥ हां० ॥ ११ ॥ इंद्रादिकथी दुर रहे, जस नहि
सनमान ॥ हां० ॥ हीण आदर ठे जेहनो, किद्विषक जाण ॥ हां० ॥
॥ १२ ॥ त्रायत्रिंशक लोकपाल विण, व्यंतर ज्योतिषमां ॥ हां० ॥
आठ प्रकारे देव तो, जाख्या सूत्रोमां ॥ हां० ॥ १३ ॥ जुवनपती विश
इंद्र ठे, व्यंतर सोल जाणो ॥ हां० ॥ सोल ठे व्याणवंतर तणा, ज्यो-
तिषी दोय मानो ॥ हां० ॥ १४ ॥ बार देवलोकना पती, इंद्रो दश
कहिये ॥ हां० ॥ सौ मली चोसठ इंद्र तो, सूत्रोमां लहिये ॥ हां० ॥
॥ १५ ॥ नव भैवेक मांहे नहीं, कोइ इंद्र अनेरा ॥ हां० ॥ आपे आ-
पहि इंद्र ठे, निज निज घर केरा ॥ हां० ॥ १६ ॥ अनुत्तर पंच विमा-
नमां, अहमेन्द्र सवे ठे ॥ हां० ॥ दूकम नहि कोई अन्यनो, स्वतंत्र
रहे ठे ॥ हां० ॥ १७ ॥ जुवनपतीथी जाणिये, जाव देव इशान ॥ हां० ॥
॥ देव देवी मैथुननो, जोग मनुष्य समान ॥ हां० ॥ १८ ॥ फरसरूप
ने शब्दनो, मन चिंतन जोग ॥ हां० ॥ अच्युत देव लगे जाणिये,
यथावत योग ॥ हां० ॥ १९ ॥ सनतकुमारथी मांडीने, बाकी दश
देवलोग ॥ हां० ॥ मैथुन जोग एहमां नहीं, नहि रोग ने शोग ॥ हां० ॥
॥ २० ॥ पुद्गल जोग इहा तजो, जेम शिवसुख लहिये ॥ हां० ॥
शिवसुंदरी मनसुख घरे, आनंदे रहिये ॥ हां० ॥ २१ ॥

॥ दोहरा ॥

इंद्रादिक वर्णन कछुं, देव नाम कहुं सार ॥ जूदि जूदि निकायना,
दाखुं तेह उदार ॥ १ ॥

ढाल (ए) नवमी ॥ राग मारु ॥ गिरि वैताढ्यने ऊपरे

चक्रांका नयरी लो ॥ ए देशी ॥

असुर नाग विद्युत ठे, सूपर्ण कहिजे हो ॥ अहो सूपर्ण ॥ अ-
ग्नि वात स्तनितने, ऊदधि लहिये हो ॥ अहो ऊदधि ॥ १ ॥ छीप
दीग मली सवे, कूमर दश धारो हो ॥ अहो ॥ जुवनवासीना

जाणीए, एह नाम विचारो हो ॥ अहो० ॥ २ ॥ किन्नर की
 पुरुष कक्षा, महोरग गंधर्व हो ॥ अहो० ॥ यक्ष राक्षस जा-
 णिये, जूत पीशाच सर्व हो अहो० ॥ ३ ॥ जेद आठ व्यंतर तणा,
 अरु व्याणव्यंतरना हो ॥ अहो० ॥ पंच ज्योतिष चल जाणिये,
 पंच थिर ज्योतिषना हो ॥ अहो० ॥ ४ ॥ सूर्य चंद्र नक्षत्र ठे, ग्रह
 तारा कहिए हो ॥ अहो० ॥ चल थिर मलि दश जेद ए, सूत्रोथी
 लहिए हो ॥ अहो० ॥ ५ ॥ चल ज्योतिष मेरु तणी, प्रदक्षिणा करता
 हो ॥ अहो० ॥ काल विज्ञाग ठे एहथी, गगने विचरता हो ॥ अहो०
 ॥ ६ ॥ थिर ज्योतिष पंच जाणिये, अढी छीपथी बहारे हो ॥
 ॥ अहो० ॥ सव मलि ज्योतिष जेद तो, जाख्या विस्तारे हो ॥
 अहो० ॥ ७ ॥ सौधर्म ईशान ठे, सनत महेन्द्र हो ॥ अहो० ॥ ब्रह्म-
 देव लांतक तथा, महाशुक्र सुरींद्र हो ॥ अहो० ॥ ८ ॥ सहस्रार
 आणत जाणिए, प्राणत विचारो हो ॥ अहो० ॥ आरण्य अच्युत जेद
 ए, वारे प्रकारो हो ॥ अहो० ॥ ९ ॥ नव त्रैवेकना जाणिए, अनुत्तर
 पंच कहिए हो ॥ अहो० ॥ विजय विजयंत जयंत ठे, अपराजीत
 लहिए हो ॥ अहो० ॥ १० ॥ सर्वार्थ वीमान ठे, अनुत्तर एह जाणो
 हो ॥ अहो० ॥ पूरण सुख ईहां देवना, विलसे मनमानो हो ॥ अहो०
 ॥ ११ ॥ अच्युत देवना ऊपर, त्रैवेक ते नव ठे हो ॥ अहो० ॥ ते
 ऊपर अनुत्तर कहां, ईक ईक अनुक्रम ठे हो ॥ अहो० ॥ १२ ॥
 लोकांतिक आलय कहां, ब्रह्मदेवना अंते हो ॥ अहो० ॥ सारस्वत
 आदित्य ठे, त्रिजो बन्धि संत हो अहो० ॥ १३ ॥ चोथो अरुण ए
 नामनो, पंचम गर्दतोय हो ॥ अहो० ॥ ठठो तुपित जाणिए, अव्या-
 वाध जोय हो ॥ अहो० ॥ १४ ॥ आठमो आज्ञेय जाणिए, नवम
 अरिष्ट जाणो हो ॥ अहो० ॥ अंग पुरवधर सुतरसी, आवे एह ठाणो
 हो ॥ अहो० ॥ १५ ॥ आठ सागरनुं आयु ठे, सह लोकांतिक मान
 हो ॥ अहो० ॥ श्रुत बोध हृदये रखो, जाव पुरवना जाण हो ॥ अहो०

॥ १६ ॥ तीरथपती दिक्षा समे, लोकांतिक आवे हो ॥ अहो० ॥ दिक्षा
 अवसर जाणिने, प्रजुने चेतावे हो अहो० ॥ १७ ॥ सुधर्म देवथी
 जाणिए, स्थिति आयु प्रजाव हो ॥ अहो० ॥ सुख द्युति लेख्या विशुद्धता;
 ईद्रि विषयना जाव हो ॥ अहो० ॥ १८ ॥ अधिक विषय अवधि तणो;
 सर्वारथ सिद्ध जाव हो ॥ अहो० ॥ सुधर्मदेवथी अनुक्रमे, अधिका ए
 जाव हो ॥ अहो० ॥ १९ ॥ सर्वारथ सिद्धि लगे, न्यूनता हवे धारो हो
 ॥ अहो० ॥ गमन शरीरनी उंचता, मूर्छा मान विचारो हो ॥ अहो०
 ॥ २० ॥ सुधर्मदेवथी जाणिए, जाव सर्वारथ सिद्ध हो अहो० ॥ अनु-
 क्रमे चार ए न्यून ठे, दाखी ठे प्रसिद्ध हो ॥ अहो० ॥ २१ ॥ सुधर्मने
 ईशानमां, तेजुलेख्या कहिए हो ॥ अहो० ॥ सनंत महींद्रने ब्रह्ममां,
 पद्म लेख्या लहिए हो ॥ अहो० ॥ २२ ॥ वाकी सात विमाननां, लेख्या
 शुक्ल कत्री ठे हो ॥ अहो० ॥ अनुक्रमे लेख्या विशुद्ध ठे, सूत्रोथी
 लहिए हो ॥ अहो० ॥ २३ ॥ विजयादि चार विमानमां, कोइ वे जव
 नरना हो ॥ अहो० ॥ करी मोक्षपद पामता, जोगी शिव घरना हो ॥
 अहो० ॥ २४ ॥ विजयादि चार विमानना, कोइ नरजव पामी हो ॥
 अहो० ॥ ते जवमां सिद्धि वरे, होय शिव वधु स्वामी हो ॥ अहो०
 ॥ २५ ॥ सर्व विमानीक देवना, कोइ नर जव पामी हो ॥ अहो० ॥
 आतम संपत्ती पद वरे, होवे शिव गामी हो ॥ अहो० ॥ २६ ॥ सर्वारथ
 विमानना, नरजव लही सिद्धे हो ॥ अहो० ॥ मनसुख शुद्ध स्वजावनो
 आनंद रस लीधे हो ॥ अहो० ॥ २७ ॥

॥ दोहरा ॥

नामादिक कहा देवना । वलि कहुं कांइ विशेष ॥ देव जेद आ-
 दिक सुणो । सूत्र तणो कांइ लेश ॥ १ ॥

॥ ढाल (१०) दशमी ॥ एक दिन गंगाके बीचे सूर साथ बहोरा ॥ ए राग ॥

सवि मली देवना जेद ठे, इगसय अछाणुं ॥ हांहां रे इगसय ॥

जुवनपती दश जाणिये, व्यंतर अरु मानुं ॥ हांहां रे व्यंतर ॥ १ ॥

व्याणव्यंतरना आठ ठे, चल जोइस पंच ॥ हां० ॥ थिर जोइस पण
 पंच ठे, किलविष तीन संच ॥ हां० ॥ १॥ पंदर परमाधामी ठे, तिर्यक
 जृंबक दश ठे हां० ॥ नव जेद लोकांतिकना, जेने अति श्रुत रस ठे ॥
 हां० ॥ ३ ॥ कट्टपवासी वैमानिना, जेद वार प्रकारो ॥ हां० ॥ नव
 प्रैवेकना नव कल्या, तेह मनमां धारो ॥ हां० ॥ ४ ॥ अनुत्तर पंच वि-
 मान ठे, पण नामे लहिये ॥ हां० ॥ नवाणु पज्जत्त जेद ए, चित्तमां
 सहहि ए ॥ हां० ॥ ५ ॥ अपज्जत्ता एहना नवाणु जेद हां० ॥ एक सत
 अछाणु थया ते जाणो अखेद ॥ हां० ॥ ६ ॥ ठप्पन अंतर छीपना अ-
 कम्म जू त्रीश ॥ हां० ॥ पंदर कर्मजूमितणा सय एक जगीश ॥ हां०
 ॥ ७ ॥ पज्जत्ता अपजत्ता मली, दो सयने दोय ॥ हां० ॥ समूर्तिम एकसत
 एक मली तीनसय तीन होय ॥ हां० ॥ ८ ॥ एणिपेरे जेद मनुष्यना
 चित्तमांहि विचारो हां० ॥ पज्ज अपजत्त नारकी सतना चौद धारो ॥
 हां० ॥ ९ ॥ पण पण सूक्ष्म वादर प्रत्येक तरु ठे ॥ हां० ॥ एकेंद्री
 अगिआरना जेद एकादश ए हां० ॥ १० ॥ विगल इंझिना त्रण कल्या
 जेद ए चउदश ठे ॥ हां० ॥ जलचर थलचर खेचरा उरपरि जुजपरि ठे
 ॥ हां० ॥ ११ ॥ समूर्तिम गर्जज मली दश जेद ए लहिए हां० ॥ अपजत्ता
 पज्जत्ता मली अरुतालीश कहीए हां० ॥ १२ ॥ पणसय त्रैसठ जेदमा
 ससारी जीव ॥ हां० ॥ सिरु अजेद आणंदमां लह्यु शाश्वत शीव ॥
 हां० ॥ १३ ॥ आत्म अजेद गुणे रमे थिरता त्रण योगे ॥ हां० ॥ मनसुख
 शिवसंगे सदा शाश्वत सुख जोगे हां० ॥ १४ ॥

॥ दोहरा ॥

देवादिक वर्णन कछुं । हवे कहुं तत्त्व स्वरूप ॥ जीवादिक खट
 डव्यनुं । सुणजो वचन अनूप ॥ १ ॥

॥ ढाल (११) अगिआरमी ॥ राग चोपाई ॥

धर्माधर्म पुद्गल नज सार । जाख्या अस्ति अजीव ए चार ॥
 बहुप्रदेशी अचेतन एह । असंख्यप्रदेशी जीवास्ति जेह ॥ १ ॥

अस्ति द्रव्य ए पंच वखाण । खटम काल उपचारे जाण ॥ निजगुण
 पञ्जावमय तिहुं काल । द्रव्य स्वरूपनी जाणो चाल ॥ १ ॥ वचमां
 नवि बदलाये जेह । उत्पतिव्यय ध्रुवसत्तज एह ॥ अनंत गुण पञ्जावनो
 पिंरु । द्रव्य स्वरूप ते जाणो अखंड ॥ २ ॥ द्रव्यार्थिक नय नित्य
 सदाय । पञ्जाव नये अनित्य कहाय । द्रव्यार्थिक नय एक स्वरूप ।
 पञ्जाव नयथी अनेक अनूप ॥४॥ द्रव्यार्थिक एक रूप अजेद । पञ्जाव
 नय जेहमां बहु जेद ॥ सीय वक्तव्य अवक्तव्य होय । लक्षण लक्ष्य
 अजेदे सोय ॥ ५ ॥ निज द्रव्यादिक अस्ति स्वरूप । पर द्रव्यादिके
 नास्ति रूप ॥ नित्य अवस्थित निज निज रूप । द्रव्य ग्रहे नहि अन्य
 स्वरूप ॥ ६ ॥ रूपी द्रव्य ते पुद्गल होय । फरस वरण रस गंधी
 सोय । शब्दादिक जिहां बहु परजाय । पुद्गल पुद्गल मलतां थाय ॥७॥
 धर्माधर्म नच एक एक होय । पुद्गल जीव अनंता जोय । अनंत
 समय दाख्यो ठे काल । पंचास्ति परावर्तन चाल ॥ ८ ॥ पंचास्ति
 वर्तना परिणाम । अगुरुलघुथी काल ए नाम । नव नव किरिया
 जे पलटाय । काल चिन्नता एहथी थाय ॥ ९ ॥ मंदगती पुद्गल
 अणु जाय । क्षेत्रथी बीजे प्रदेशे आय । समय अणु ए सूक्ष्म काल
 । आवलि आदि स्थूल निहाल ॥ १० ॥ प्रयोग विश्रसा मिश्रसा जेह
 । क्रिया तीन प्रकारे एह । प्रत्वा प्रत्वे काल स्वरूप । तत्त्वार्थ जोइ
 लेजो अनूप ॥ ११ ॥ तीन वरस वलि कहिए सात । प्रत्वा प्रत्वे काल
 विख्यात ॥ पहोर डुपहोर ने तीसरो काल । ए पण प्रत्वा प्रत्वनी चाल
 ॥ १२ ॥ धर्माधर्म नच अक्रिय जाण । पुद्गल सक्रिय रूप वखाण ॥
 सक्रिय ठे संसारी जीव । अक्रिय जाणो सिद्ध सदीव ॥ १३ ॥ धर्म
 अधर्म अने जीव जेह । असंख्य प्रदेशी दाख्या तेह ॥ अनंत प्रदेशी
 सर्व आकाश । असंख्य प्रदेशी लोकाकाश ॥ १४ ॥ अप्रदेशी कह्यो
 ठे काल । अस्तिकाया नांही निहाल ॥ पुद्गल संख्य असंख्य अनंत । प्र-

देशी जाख्यो जगवंत ॥ १५ ॥ नाहि प्रदेश परमाणु मांछ । प्रदेश
थवानी सत्ता त्याछ ॥ परशुं मलतां होय प्रदेश । पण पोते नहि कोश-
नो देश ॥ १६ ॥ पच अस्थि लोकमांहि रह्या । अलोकाकाशे नवि
कह्या ॥ अलोके एकज आकाश । त्यां नहि अवर अव्यनो वास ॥ १७ ॥
जिहां अव्य गुण पक्काव होय । लक्षण विविधे देखिए कोय ॥ ते तुम
जाणो अव्य स्वरूप । जेह त्रिकाले एक अनूप ॥ १८ ॥ पक्कावथी
पलटाये जेह । तोपण अव्य अखंडित एह ॥ गुण पक्काव नवि काल-
मां होय । अव्य उपचारे कह्यो सोय ॥ १९ ॥ अवकाश दान दिये
आकाश । क्षेत्र कह्यो ते आपे वास ॥ रहे खेत्रमां खेत्री तेह । धर्मा-
धर्म पुद्गल जीव जेह ॥ २० ॥ काल सहित ए खेत्री पंच । नजने
अवर खेत्र नहि रंच ॥ धर्म अधर्म आकाश सदाय । अचल प्रदेशी
नित्य कहाय ॥ २१ ॥ तेम अचल ठे सिद्ध प्रदेश । कर्मवंत जीव
सचल हमेश ॥ पुद्गल सचल सदाय कहाय । पूरणगलण तेमांहे
थाय ॥ २२ ॥ स्रुण परुण विध्वंसण रूप । एम बहु विध पुद्गलनुं
रूप ॥ शब्द बंध ठाया तम जेह । उद्योत प्रज्ञा कान्ति तप देह
॥ २३ ॥ इत्यादिक उपाधि कही । पुद्गल गुण पक्कावनी सही ॥
फरस आठ रस पंच वखाण । दोय गंध पंच वर्ण तुं जाण ॥ २४ ॥
स्थुल पुद्गलमां वीश गुण एह । उठे चार फरस सोल तेह ॥ सूक्ष्म
पुद्गलमा ए लह्या । परमाणु गुण पंचज रह्या ॥ २५ ॥ दोय फरस
रस एक एक गंध । एक वर्ण एम पंच प्रबंध ॥ कर्त्ता एक अव्य ठे
जीव, कारण वीजा पंच अजीव ॥ २६ ॥ जीव कारण निज आपे हो-
य । निश्चे कारण अवर न कोय ॥ रहे स्वदेत्रे आपहि आप । जिहा
नहीं अन्य अव्यनो व्याप ॥ २७ ॥ कर्त्ता शुरु स्वजावनो सिद्ध । सं-
सारी करे कर्म दुविध ॥ अव्यकर्म कर्त्ता व्यवहार । अशुद्ध निश्चय रागा-
दिककार ॥ २८ ॥ शुधनय जोक्ता शुरु स्वजाव । अशुद्धे रागादि वि-
जाव ॥ अज्ञाने पर ग्रहणे लाग । ज्ञाने सगुण ग्रहे पर त्याग ॥ २९ ॥

मिथ्याते व्यापे पर मांछ । ज्ञाने व्यापकता निज मांछ ॥ आत्म
 ज्ञान विण परमां रमे । विषय वश पुद्गल गुण गमे ॥ ३० ॥ जब
 जाणे निज शुद्ध स्वभाव । निज गुण रमतो त्यागि विभाव ॥ पुद्गल
 विषयनो दानी होय । बांधे कर्म अनंता सोय ॥ ३१ ॥ शुद्ध स्वरूप
 ज्ञान निज लहे । ज्ञानादिक निज दानी रहे ॥ पुद्गल लाज
 लिये अज्ञानि । शुध गुण लाज लिये शुध ज्ञानि ॥ ३२ ॥ क्षिण क्षिण
 चाहे पर उपजोग । कर्मबंध अज्ञाने रोग । निरमल आत्म गुण
 उपजोग । ज्ञानीने शिव संपत्ति योग ॥ ३३ ॥ पुद्गल वीरज फोरे
 जेह । बंधे अष्ट कर्मदल तेह ॥ जाव वीरज फोरे जो दह । शुध
 गुण प्रगटे पूर्ण प्रत्यक्ष ॥ ३४ ॥ इत्यादिक जीव गुण अनंत । श्री-
 मुख ज्ञाख्या श्री अरिहंत ॥ सर्वगत दाख्यो आकाश । पंच देशगत
 लोकाकाश ॥ ३५ ॥ कह्यो सर्वगत चेतनज्ञान । जावनयेथी एह व-
 खाण ॥ लोक खेत्र पंच अस्थि रहे । परगुण पञ्जाव कोइ नवि ग्रहे
 ॥ ३६ ॥ लक्षण गुण परजाय अनंत । सकल द्रव्यमां सहज स्वतंत ॥
 निश्चय परसहायी नहि कोय । गुरु सहाय व्यवहारे होय ॥ ३७ ॥
 व्यवहार क्षेत्र ठे लोकाकाश । असंख्य प्रदेशे होय निवास ॥ जूदा
 जूदा पंचे दर्व । निश्चे निज खेत्रे ठे सर्व ॥ ३८ ॥ व्यवहारे परखेत्री
 पंच । निश्चे न कोइ परक्षेत्रे रंच ॥ निश्चे परिणामी सहु दर्व । निज
 निज गुण पञ्जावना सर्व ॥ ३९ ॥ व्यवहारे जीव पुद्गल दोय । परि-
 णामी ठे अवर न कोय ॥ काल विना पंचास्ति स्वभाव । काल विन
 पंच द्रव्यत्व जाव ॥ ४० ॥ वस्तु काल विना ठे पंच । प्रमेय द्रव्य सकल-
 मां संच ॥ काल विना होय पंचे सत्त्व । द्रव्य सर्वमां अगुरुलघुत्व
 ॥ ४१ ॥ पुद्गल खंध गुरु लघु होय । शुद्ध द्रव्य अगुरुलघु जोय ॥
 काल द्रव्य उपचारे जाण । तस गुण उपचारे मन आण ॥ ४२ ॥
 द्रव्य गुण परजाय विविध । पंचास्तिमां होवे सिद्ध ॥ द्रव्य गुण प-
 ञ्जाव एक समे । उत्पत्ति व्यय ध्रुवता परिणमे ॥ ४३ ॥ समकाले सा-

मान्य विशेष । तेहिज डव्य कछो श्री जिनेश ॥ डव्य गुण पक्काव
जिहां नांही । व्यय उत्पत्ति स्थिति पण नांही ॥ ४४ ॥ सामान्य वि-
शेष जेहमा नहीं । तेह डव्य उपचारे सहो । परमाणु खेत्र प्रमाण
प्रदेश । पंच डव्यना जाण विशेष ॥ ४५ ॥ लोकाकाश असंख्य
प्रदेश, प्रति प्रदेशे जाण विशेष । धर्म अधर्म एक एक प्रदेश ।
पुद्गल जीव अनंत प्रदेश ॥ ४६ ॥ गति स्थिति कारण धर्म अधर्म
। अवकाश कारण ठे नच मर्म ॥ कारण प्राण पर्याप्तिनुं होय । ते तो
पुद्गल जाणो सोय ॥ ४७ ॥ पुद्गल सुख दुःख कारण कछुं । रागा-
दिक निश्चे सद्वहुं ॥ जीव जीवतुं कारण होय । ज्ञान अज्ञान तणुं
पण कोय ॥ ४८ ॥ निश्चे कारण डव्यहि आप । वाकी व्यनहारे आ-
लाप ॥ सकल डव्यमां चार प्रकार । दाख्या ते जाणो सुखकार ॥ ४९ ॥
डव्य क्षेत्र काल जाव ए चार । आप आपणा सहुमा धार ॥ जे जे-
हनां ते तेहना कछा । कोइना कोइ मांही नहि रखा ॥ ५० ॥ अनंत पर-
माणु वूटा होय । द्व्यणुक खंध अनता जोय ॥ त्र्यणुक खंध पण होय
अनंत । संख्यातिक एम खंध अनंत ॥ ५१ ॥ असंख्यातिक खंध अनंत,
अनंताणुक पण खंध अनंत ॥ अणु अणु मलतां होय संघात । पुद्गल
खंध तणो उत्पाद ॥ ५२ ॥ मली खंध बहु इक खंध थाय । जागी खंध
विविध खंध थाय ॥ फरसो चाखो सुंधो जेह । देखो सुणो सवि पुद्गल
एह ॥ ५३ ॥ सूक्ष्म पुद्गल नवि देखिये । पण गुण पक्कावथी लेखिये ॥
एम पुद्गल परिणमन अनंत । वचने केम कहि शकिए तंत ॥ ५४ ॥
तद्ज्ञावथी नवि विणसे जेह । अवयव नित्य कहीजे तेह ॥ सकल स-
मय निज रूपे रहे । अवर जाव कोइ समय न ग्रहे ॥ ५५ ॥ तेहिज
जाणो नित्य स्वजाव । अवयवणुं एम लेखिये दाव ॥ डव्य अनंत धर्म-
मय एक । एक वचने केम कहिये ठेक ॥ ५६ ॥ नय वचने करि कहिए
जेह । अरपित जाव कहावे तेह ॥ प्रयोजन विण नवि कहिए जेह ।
गोण जाव अनर्पित एह ॥ ५७ ॥ अजिलाप्य धर्म जे होय । वचनद्वारे

कहि शकिए सोय ॥ अनजिलाप्य धर्म जे होय । वचने कही शके नहि
 कोय ॥ ५८ ॥ केवली जाणे पण न कहाय, अनजिलाप्य धर्म कहे-
 वाय ॥ एणिपेरे वस्तु धर्म अनंत, दाख्या श्री केवली जगवंत ॥ ५९ ॥
 अजिलाप्यथी गुणा अनंत, अनजिलाप्य जाणिए संत ॥ स्निग्ध रूढ़
 गुण पुद्गल मांछ, अनंतानंत कहा सुत मांछ ॥ ६० ॥ दो गुण अ-
 धिक स्निग्ध रुख मले, द्विगुण अधीक रुख स्निग्ध जले ॥ रूढ़ रूढ़
 मले द्विगुण अधीक, स्निग्ध स्निग्ध मले द्विगुण अधीक ॥ ६१ ॥ एक
 तीन अधिक नवि मले, सम सम गुण पण नांहिज मले ॥ परमाणू
 मलि वर्गणा होय, सूक्ष्म स्थूल डुविधथी जोय ॥ ६२ ॥ गुण सकल
 द्रव्याश्रित होय, गुणमां अवर गूण नहि कोय ॥ पञ्जाव परिणमे द्रव्य
 स्वरूप, सकल समय एम द्रव्य अनूप ॥ ६३ ॥ द्रव्य गुण परजाय
 अजेद, स्वपर द्रव्ये लखि टालो खेद ॥ गुण पर्यायवंत ते द्रव्य, निश्चे
 जित्त क्षेत्री सहु द्रव्य ॥ ६४ ॥ आतम विद्या विद्या एह, ए विण
 विद्या अविद्या तेह ॥ जेहथी सकल दूःख क्षय जाय, आतम परमातम
 पद पाय ॥ ६५ ॥ परजावे ऊदासिन थई, आत्म जाव उपयोगे रही ॥
 ठोमो अष्ट करमना पास, लहो मनसुख शिव सहज विलास ॥ ६६ ॥

॥ दोहरा ॥

कह्यो द्रव्य अधिकार ए, कहुं कतु आस्रव रूप ॥ बंधन कारण
 कर्मनां, जाखुं डुविध स्वरूप ॥ १ ॥

ढाल (१७) बारमी ॥ चतुर चित्त चेतोने ॥ ए राग ॥

मन वच काय त्रियोगनी ॥ चित्त चेतोने ॥ किरियां आस्रव मूल ॥
 चतुर चित्त चेतोने ॥ जे जे ठे संप्रायनी ॥ चित्त चेतोने ॥ ते आतम
 प्रतिकूल ॥ चतुर चित्त चेतोने ॥ १ ॥ मन वच काय त्रियोगथी ॥
 चित्त ॥ सकंप्ते आत्म प्रदेश ॥ चतुरण ॥ चल योगे बंधन कह्युं ॥ चित्त ॥
 जिहां निवृत्ति न लेश ॥ चतुरण ॥ २ ॥ पंदर जेद ठे तेहना ॥ चित्त ॥

॥ चउ चउ मन वच जाण ॥ चतुर० ॥ काय योग सातज कहा ॥
 चित्त० ॥ ग्रंथयी जाण सुजाण ॥ चतुर० ॥ ३ ॥ अशुज प्रवृत्ति योग-
 यी ॥ चित्त० ॥ होय पापनो वध ॥ चतुर० ॥ शुज प्रवृत्ति योगयी ॥
 चित्त० ॥ जाण पुण्यनो वध ॥ चतुर० ॥ ४ ॥ हिंसा अनृत चोरिमां
 ॥ चित्त० ॥ अब्रह्म परिग्रह माह ॥ चतुर० ॥ जोग प्रवृत्ते जे समे ॥
 चित्त० ॥ पाप बंध होय त्याह ॥ चतुर० ॥ ५ ॥ एम अठ दश पापज
 विपे ॥ चित्त० ॥ जोग प्रवृत्ति अशुद्ध ॥ चतुर० ॥ टालि थिरता आ-
 दरो ॥ चित्त० ॥ संवर राखी वुद्ध ॥ चतुर० ॥ ६ ॥ दान दया तप
 शीलमा ॥ चित्त० ॥ पूजादिकमां जेह ॥ चतुर० ॥ शुज प्रवृत्ति जो-
 गयी ॥ चित्त० ॥ पुण्यबंध होय तेह ॥ चतुर० ॥ ७ ॥ क्षयउपशम
 शक्ति लही ॥ चित्त० ॥ करणवीर्य त्रय योग ॥ चतुर० ॥ फोरे जेह
 विज्ञावमां ॥ चित्त० ॥ बंधे कर्म अरु रोग ॥ चतुर० ॥ ८ ॥ क्षयउप-
 शम त्रण योगनी ॥ चित्त० ॥ शक्ति करि नर नार ॥ चतुर० ॥ मारे
 मोह जिलिदने ॥ चित्त० ॥ ते पामे जवपार ॥ चतुर० ॥ ९ ॥ हणाये
 आत्म शक्तिथी ॥ चित्त० ॥ कर्म शत्रु दल फोज ॥ चतुर० ॥ दां-
 त्यादि मित्रो पोपीने ॥ चित्त० ॥ लहिये निज गुण मोज ॥ चतुर०
 ॥ १० ॥ विणु कपाय त्रिय योगनी ॥ चित्त० ॥ किरिया इरियापथ्य
 ॥ चतुर० ॥ कपाय युक्त किरिया कही ॥ चित्त० ॥ नहि आत्म गुण
 पथ्य ॥ चतुर० ॥ ११ ॥ संपरायिक किरिया थकी ॥ चित्त० स्थिति
 रसनो होय वध ॥ चतुर० ॥ विणु कपाय जे योगनी ॥ चित्त० ॥ प्रकृ-
 ति प्रदेशनो बंध ॥ चतुर० ॥ १२ ॥ पंच इद्रि विषय रसे ॥ चित्त० ॥
 बाधे कर्म अजाण ॥ चतुर० ॥ बंधे चार कपाययी ॥ चित्त० ॥ ते
 नवि कहिये जाण ॥ चतुर० ॥ १३ ॥ सेवत पंच अब्रत जे ॥ चित्त० ॥
 नहि निवृत्ति कदाय ॥ चतुर० ॥ कर्म बंध बहु विध करी ॥ चित्त० ॥
 जवसागर जटकाय ॥ चतुर० ॥ १४ ॥ किरिया पचिश प्रवर्ततो ॥
 चित्त० ॥ बधे शूज अशूज ॥ चतुर० ॥ इरिया पथ्यनी शूजठे ॥ चित्त० ॥
 दोषयी शूज अशूज ॥ चतुर० ॥ १५ ॥ तिव्र कपाये बंध जे ॥

चित्त० ॥ अशुचि त्रिबन्धाय ॥ चतुर० ॥ मंदरस मंदकषायथी ॥
 चित्त० ॥ अशुचि कर्मनो आय ॥ चतुर० ॥ १६ ॥ मंदकषाये पुण्यनो ॥
 चित्त० ॥ त्रिबन्ध रसबंध जाण ॥ चतुर० ॥ त्रिबन्ध कषाये पुण्यनो ॥ चित्त० ॥
 एम मंदो रस मान ॥ चतुर० ॥ १७ ॥ करणवीर्य विशेषथी ॥ चित्त० ॥
 होय शुचि अशुचि विशेष ॥ चतुर० ॥ न्यून करणवीर्ये करी ॥ चित्त० ॥
 उठो कर्म कलेश ॥ चतुर० ॥ १८ ॥ अधिकरण आस्रव तणुं ॥ चित्त० ॥
 पुविधे होय सदीव ॥ चतुर० ॥ ज्ञावकर्मनुं जीव ठे ॥ चित्त० ॥ द्रव्यक-
 र्मनुं अजीव ॥ चतुर० ॥ १९ ॥ अग्निप्राय आरंजनो ॥ चित्त० ॥ करतां
 ठे संरंज ॥ चतुर० ॥ शस्त्रादि कारण मेलवे ॥ चित्त० ॥ ते जाणो समारंज
 ॥ चतुर० ॥ २० ॥ कस्यो आरंज जेणे समे ॥ चित्त० ॥ ते तो आरंज जाण ॥
 चतुर० ॥ कृत कारित अनुमोदना ॥ चित्त० ॥ त्रण त्रणथी नव मान ॥
 चतुर० ॥ २१ ॥ जूत वर्तता आवता ॥ चित्त० ॥ कालथी सत्तावीश ॥
 ॥ चतुर० ॥ मन वच काय त्रियोगथी ॥ चित्त० ॥ गुणत एकाशी
 लहीश ॥ चतुर० ॥ २२ ॥ गुणतां सोल कषायथी ॥ चित्त० ॥ वारसें
 ठनु होय ॥ चतुर० ॥ सूत्रे जेद अनेक ठे ॥ चित्त० ॥ आस्रवना तुं
 जोय ॥ चतुर० ॥ २३ ॥ मोहनिकर्मना जाणिये ॥ चित्त० ॥ अध्य-
 वसाय असंख्य ॥ चतुर० ॥ ते सहु आस्रव जेद ठे ॥ चित्त० ॥ जाणो
 चित्त निशंक ॥ चतुर० ॥ २४ ॥ पण पण ईद्रि अव्रत ठे ॥ चित्त० ॥
 तेम बलि चार कषाय ॥ चतुर० ॥ पचिश क्रिया त्रण योगनी ॥ चित्त० ॥
 जेद बेतालीश आय ॥ चतुर० ॥ २५ ॥ आस्रव क्रिया परिणामथी
 ॥ चित्त० ॥ परिणाम संकटपथी होय ॥ चतुर० ॥ संकटप आत्म अ-
 ज्ञानथी ॥ चित्त० ॥ कर्मबंध एम जोय ॥ चतुर० ॥ २६ ॥ निश्चय
 पर रमणे हुवे ॥ चित्त० ॥ आस्रव एक अजेद ॥ चतुर० ॥ बंधे पुद्गल
 स्नेहथी ॥ चित्त० ॥ बहुविध कर्मना जेद ॥ चतुर० ॥ २७ ॥ ए सवि
 आस्रव शोकतां ॥ चित्त० ॥ प्रगटे संवर रूप ॥ चतुर० ॥ तजि प्रमाद
 संवर ग्रहो ॥ चित्त० ॥ मूढो जवजल कूप ॥ चतुर० ॥ २८ ॥ अधि-

करण आस्रव तणां ॥ चित्त० ॥ निर्वर्त्तना निक्षेप ॥ चतुर० ॥ संजोग
निसर्ग जाणिये ॥ चित्त० ॥ चार जेद संक्षेप ॥ चतुर० ॥ १६ ॥ कि-
रिया चेष्टा शरिरनी ॥ चित्त० ॥ दुर उपकरण ते जाण ॥ चतुर० ॥
वीजी किरिया शस्त्रनी ॥ चित्त० ॥ उपकरण निर्वर्त्तना मान ॥
॥ ३० ॥ पंच प्रकार शरिर तथा ॥ चित्त० ॥ निपावे मन वच काय ॥
॥ चतुर० ॥ ए मूल गुण निर्वर्त्तना ॥ चित्त० ॥ तत्त्वार्थे मन लाय ॥
॥ चतुर० ॥ ३१ ॥ काष्ट पापाण चित्रादि ते ॥ चित्त० ॥ कांश् वनावे
कोय ॥ चतुर० ॥ जे जे कीधुं शस्त्रथी ॥ चित्त० ॥ उत्तर निर्वर्त्तना
होय ॥ चतुर० ॥ ३२ ॥ निक्षेप कहिये स्थापवु ॥ चित्त० ॥ चार जेद
तस मान ॥ चतुर० ॥ सहसाधिकरण प्रथम कह्युं ॥ चित्त० ॥ अना-
जोग विय जाण ॥ चतुर० ॥ ३३ ॥ त्रीजुं दुप्रमार्जना ॥ चित्त० ॥
अप्रतिपेक्षित चार ॥ चतुर० ॥ निक्षेपा अधिकरण ठे ॥ चित्त० ॥
अर्थ सूणो तस सार ॥ चतुर० ॥ ३४ ॥ विण विचार उतावले ॥
॥ चित्त० ॥ उपकरण मूके कोय ॥ चतुर० ॥ सहसाधिकरण कह्युं ॥
॥ चित्त० ॥ दोष ईहा बहु होय ॥ चतुर० ॥ ३५ ॥ विण उपयोगे जे
मूकवुं ॥ चित्त० ॥ अनाजोग ते होय ॥ चतुर० ॥ हाणी कारण जीवनु
॥ चित्त० ॥ करे दोष बहु सोय ॥ चतुर० ॥ ३६ ॥ प्रमार्जना अयथा-
र्थथी ॥ चित्त० ॥ मूके संजम हयियार ॥ चतुर० ॥ दोष ईहा बहु
ऊपजे ॥ चित्त० ॥ तृतीय जेद मन धार ॥ चतुर० ॥ ३७ ॥ विण देखे
मूके लिये ॥ चित्त० ॥ अप्रतिपेक्षित एह ॥ चतुर० ॥ ए चउ अविधि
न आदरे ॥ चित्त० ॥ संजमधर ठे तेह ॥ चतुर० ॥ ३८ ॥ शीत उण्ण
न विचारता ॥ चित्त० ॥ उपकरण मेलवे कोय ॥ चतुर० ॥ ते उपकरण
संयोजना ॥ चित्त० ॥ प्रथम जेद ए होय ॥ चतुर० ॥ ३९ ॥ गमता आ
हारने पाननो चित्त० ॥ करे सयोगे जद्द ॥ चतुर० ॥ दोष लगे संजम
विपे ॥ चित्त० ॥ वीजो जेद प्रत्यक्ष ॥ चतुर० ॥ ४० ॥ दुप्रयोग त्रिय
योगनो ॥ चित्त० ॥ नीसर्गाधिकरण कहाय ॥ चतुर० ॥ सह मलि

एकादश कह्या ॥ चित्त० ॥ दोष तजे निरमाय ॥ चतुर० ॥ ४१ ॥ एम
वहु विध आस्रव प्रत्ये ॥ चित्त० ॥ रोके संवरवंत ॥ चतुर० ॥ मनसुख
शीव स्वतंत्रता ॥ चित्त० ॥ पामे सूख अत्यंत ॥ चतुर० ॥ ४२ ॥

॥ दोहरा ॥

कह्यो आस्रव अधिकार ए, कर्मबंधनुं मूल । जेहथी जेह बंधाय ठे,
कहुं सूत्र अनुकूल ॥ १ ॥

॥ ढाल (१३) तेरमी ॥ धर्म जिनेश्वर गाऊं रंगशुं ॥ ए देशी ॥

दर्शन ज्ञान चरण गुणवंतनुं, समकित तपसीनुं जेह ॥ सुगुण नर ॥
अरिहंत सिद्ध आचारज मुनितणुं, पाठक आदिनुं एह ॥ सुगुण नर ॥

तत्त्व विचार सुधारस पीजीए, लहिये आतम रिद्ध ॥ सु० ॥ १ ॥ ए
आंकणी ॥ जे नर प्रत्यनीकपणुं आदरे, एहथी विपरीत होय ॥ सु० ॥

कर्मबंध करि जव जमतो रहे, मूढ जीव जेह कोय ॥ सु० ॥ तत्त्व०
॥ २ ॥ जे निन्हव होय सुगुरु तणो कदा, तेह मूढमती हीण ॥ सु० ॥

निंदे सदगुरु आदिक शुभ प्रते, कर्म अशुभने आधीन ॥ सु० ॥ तत्त्व०
॥ ३ ॥ ज्ञान दर्शन दाता सदगुरु प्रते, जेह बुपावे हो मूढ ॥ सु० ॥

आप अजाण ठतां कहे जाण हुं, जाण्युं राखे हो गूढ ॥ सु० ॥ त०
॥ ४ ॥ करे उपघात सुगुरु आदिक तणो, सम्यक शास्त्रनो कोय

॥ सु० ॥ बंधी दूष्ट करम बहु दुःख सहे, मिथ्या मूढ ते होय ॥ सु०
॥ त० ॥ ५ ॥ शिवमार्गी जन ऊपर जे करे, निशदिन अधिको हो

छेष ॥ सु० ॥ अनिष्ट वचन बोले उत्तम प्रते, पामे बहु विध क्लेश
॥ सु० ॥ त० ॥ ६ ॥ करे अंतराय गुरु आदि तणो, ज्ञानादिकनो हो

विशेष ॥ सु० ॥ बांधे विविध प्रकारे अंतराय ते, लहे दुःख राशी
अशेष ॥ सु० ॥ त० ॥ ७ ॥ अरिहंतादिक दर्शनी आशातना, शील

संजमनी हो जाण ॥ सु० ॥ ते पगले पगले बहु दुःख सहे, पामे
अधिक अपमान ॥ सु० ॥ त० ॥ ८ ॥ ए खट अशुभ जाव जे आदरे,

वांधे दर्शन ज्ञानावर्ण ॥ सु० ॥ जाणि तजो खट ए अशुज जावने,
 राखि शुद्धातम चर्ण ॥ सु० ॥ त० ॥ ए ॥ देतो देशना जे उनमार्गनी,
 सुमग नशावे हो कोय ॥ सु० ॥ मूढमती करि देवदरव हरे, जिन
 मुनि प्रत्यनीक होय ॥ सु० ॥ त० ॥ १० ॥ चैत्य सध तणो प्रत्यनीक ते,
 वांधे दरशनमोह ॥ सु० ॥ कपाय नोकपाय वशे हूवो, जेहने अधि-
 को हो कोह ॥ सु० ॥ त० ॥ ११ ॥ वांधे चरणमोहनी दोय जेदथी,
 कपाय तथा नोकपाय ॥ सु० ॥ अधिक आरज परिग्रह जे करे, वांधे
 नरकनुं हो आय ॥ सु० ॥ त० ॥ १२ ॥ गुरुजक्ति खांति करुणा करु, व्रत
 जोग कपायनी जीत ॥ सु० ॥ ऊढ धर्मादानी अज्झवधरु, शातावं-
 धनी ए रीत ॥ सु० ॥ त० ॥ १३ ॥ विपरित एथी अशाता वेदनी,
 करि हिंसादि कूकर्म ॥ सु० ॥ वांधे पापस्थानक सेवतो, जेणे न लह्यो
 शुद्ध धर्म ॥ सु० ॥ त० ॥ १४ ॥ तिर्यक आयु कूरु कपट वशे, वांधे राखी
 हो शब्द ॥ सु० ॥ मंदकपाय प्रकृती जेहने, दान रुची होय
 निशब्द ॥ सु० ॥ त० ॥ १५ ॥ मध्यमकपायी मनुष्य आयु
 लहे, न करे अधिक कूकर्म ॥ सु० ॥ अविरती सम्यकद्रष्टि तथा,
 वाल तपस्वी शूज धर्म ॥ सु० ॥ त० ॥ १६ ॥ अकाम निर्जरा करतो इडि-
 जयी, ए आदि वांधे देव आय ॥ सु० ॥ देशव्रती मनुष्य तिर्यच जे,
 आयु देवनुं निपाय ॥ सु० ॥ त० ॥ १७ ॥ गर्व रहित मद कपट रहित जे,
 विषयथी कांक्षिक विराम ॥ सु० ॥ मंदकपाय नही पर पीकतो, वांधे ठे
 शूज नाम ॥ सु० ॥ त० ॥ १८ ॥ एहथी विपरित जे होय जगतमां, अ-
 शुज नाम करे बंध ॥ सु० ॥ गुणपेदी मद कपट रहित सदा, सुतरुचि
 गुरुमित्र संबंध ॥ सु० ॥ त० ॥ १९ ॥ करे जक्ति जिन गुरुआदि तणी,
 बंध करे ऊच गोत्र ॥ सु० ॥ एहथी विपरित जे जन जगतमां, बंधे ठे नीच
 गोत्र ॥ सु० ॥ त० ॥ २० ॥ जिन आणा पूजा जिन मार्गमां, विघ्न करे
 जन कोय ॥ सु० ॥ दान लाज जोग उपजोगनी, शक्ति हूणे नर सोय
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २१ ॥ रोके सुख जोगादिक जीवनां, हिंसा वश पण होय

॥ सु० ॥ बांधे डुविध पंच अंतराय ते, वाल सूढ जन सोय ॥ सु० ॥
 ॥ त० ॥ २२ ॥ दान लाज जोग उपजोगमां, न किजे वीर्य अंतराय ॥
 ॥ सु० ॥ आत्म लब्धि अनुजव रंगमां, रहिए शीव सदाय ॥ सु० ॥
 ॥ त० ॥ २३ ॥ दरशनविशुद्धि जेह आदरे, चुके न विनैय योग ॥
 ॥ सु० ॥ न लगावे अतिचार शियल विषे, क्षिण क्षिण ज्ञान उपयोग
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २४ ॥ जवनीरू निज शक्ति न गोपवे, दान संवेग तप
 लाग ॥ सु० ॥ खट विध वाह अज्यंतर तप करे, सुनिसंजाल सोजाग्य
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २५ ॥ वैयावच्च करे नित धर्मीनी, अरिहंतादिनी
 नैक्ति ॥ सु० ॥ तेम सुरिश्चरनी सेवा करे, यथायोग्य निज शक्ति ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २६ ॥ सुतधर ने सुतपद नित सेवतो, प्रवचननक्ति
 करे सार ॥ सु० ॥ आर्वश्यक नित नित प्रते करे, मार्गप्रज्ञावना उदार
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २७ ॥ प्रवचन वात्सल्यता नित आदरे, ए सोले पद
 धाम ॥ सु० ॥ सेवे तन्मय थई निज आत्ममां, बांधे जिनपद नाम
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २८ ॥ जे जिन शासन अधिक फेलाववा, तारवा जव्य
 सदाय ॥ सु० ॥ तत्त्वार्थे दाख्यो अधिकार ए, तीर्थपती पद पाय ॥
 ॥ सु० ॥ त० ॥ २९ ॥ एम सवि बंधन कारण जाणीमे, तजिए तत-
 खीण तेह ॥ सु० ॥ मनसुख दरशन ज्ञान चरण लही, लहियेशिव सुख
 गेह ॥ सु० ॥ त० ॥ ३० ॥

॥ दोहरा ॥

कर्म बंध कारण कह्यो, कहुं व्रत आदि स्वरूप ॥ लहि निवृत्ति
 विज्ञावर्धी, लहो समाधि अनूप ॥ १ ॥

॥ ढाल (१४) चौदमी ॥

॥ हुं तो नहीं रे नमुं डुजा देवने रे लो ॥ ए देशी ॥

हुं तो नहीं रे तजुं जिन धर्मने रे लो, रूमी रूमी अरिहंत
 जीनी सेव महाराजाद नहीं रे तजुं जिन धर्मने रे लो ॥ ए आंकणी ॥

व्रत पहेले हिंसा तजी सेविए रे लो, शुद्ध आतम चरण अशेष महारा
 लाल ॥ दश प्राण हणो नहीं अव्यथी रे लो, जाव प्राण नवि हणि-
 ए लेश महारा लाल ॥ नहींरे ॥ १ ॥ कांई अलीक वचन नवि
 बोलिए रे लो, क्रोधादिक वश थई कांई महारा लाल ॥ जिन आणाए
 वाक्य ऊंचारिये रे लो, उष्टि राखी आतम गुण मांहि महारा लाल ॥
 ॥ नहींरे ॥ २ ॥ अण दिधी परवस्तु नवि लीजिए रे लो, अव्य
 जावथी दुविध प्रकार महारा लाल ॥ ज्ञानादिक गुण ग्रही थिर रहो
 रे लो, पुद्गल ग्रहणे नहि सार महारा लाल ॥ नहींरे ॥ ३ ॥ नर नारी
 अन्नद्व नवि सेविअे रे लो, छोकि सुमतिनो रंग अजग महारा लाल ॥
 अव्य जाव परिग्रह त्यागिअे रे लो, नवि राखो काइ मूर्च्छा संग
 महारा लाल ॥ नहींरे ॥ ४ ॥ मुनि राखे ए पंच व्रत सर्वथीरे लो,
 ग्रहस्थोने होय देश विवेक महारा लाल ॥ एम चरण शरण उठ
 आदरोरे लो, जिन धर्मे अचल उठ टेक महारा लाल ॥ नहींरे ॥
 ॥ ५ ॥ व्रत थिर अर्थे नित जावियेरे लो, व्रत पंचनी जावना पचीश
 महारा लाल ॥ शुद्ध आतम गुण प्रगटे सवेरे लो, एथी लहिये शुद्धात्म
 जगीश महारा लाल ॥ नहींरे ॥ ६ ॥ इरियासर्मति सहित नित
 चालवुरे लो, वारो पापथी मनैने सदाय महारा लाल ॥ हिंसाकारी
 वचन नवि बोलवुरे लो, आदाननिक्षेपण दोष न लगाय महारा लाल
 ॥ नहींरे ॥ ७ ॥ आहार पाणी बिलोक्यो विना न लियेरे लो, पंच
 पहेला व्रतनी जाण महारा लाल ॥ आहिंसा व्रत एथी विमलुं रहे
 रे लो, शिव साधन गुणगणखाण महारा लाल ॥ नहींरे ॥ ८ ॥
 क्रोध लोचं जय हास्येथी न बोलवु रे लो, कांई अलीक वचन दु-ख-
 दाय महारा लाल ॥ जिन आणा विचारी बोलिए रे लो, निज पर
 आतम सुखदाय महारा लाल ॥ नहींरे ॥ ९ ॥ क्रोध लोचं जय
 हास्य वश ना थशो रे लो, जाणि ए अहितकारी जाव महारा लाल ॥
 पंच जावना ए बीजा व्रत तणी रे लो, तेथी नाशे दूष्ट विजाव महारा

लाल ॥ नहींरे ॥ १० ॥ वस्ति अवग्रह परिमित विचारि ले रे लो,
 दाता दिधो रजाए आहार पाण महारा लाल ॥ काल क्षेत्र मर्यादा
 राखिने रे लो, लिये वस्ति अवग्रह शुद्ध जाण महारा लाल ॥ नहींरे ॥
 ११ ॥ वार वार अवग्रह हृद बांधि ले रे लो, ए चोथी जावना होय
 महारा लाल ॥ अवग्रह परिमित साधर्मिणी रे लो, मागि लेतां त्रीजा
 व्रतनी जोय महारा लाल ॥ नहींरे ॥ १२ ॥ वार वार स्त्रीकथा करे
 नहीं रे लो, स्त्री ईद्रि अंगै निरखे न कोय महारा लाल ॥ पुरव काम
 क्रिमां न संजालता रे लो, अधिक मादक आहार न होय महारा लाल
 ॥ नहींरे ॥ १३ ॥ स्त्री नपुंसक पशु जिहां रहे रे लो, वस्ती आसन
 तेह न लेय महारा लाल ॥ चोथा महाव्रतनी ए पंच जावना रे लो,
 व्रत राखे सुख होय अमेय महारा लाल ॥ नहींरे ॥ १४ ॥ शब्द रूप
 गंध रस फेरस पंचने रे लो, ईष्ट अनिष्ट न धारे मन मांछ महारा लाल
 पुद्गल पलाव माहरी नथी रे लो, माहरी ज्ञायकता शिव बांह
 महारा लाल ॥ नहींरे ॥ १५ ॥ पंच जावना ए पंच विषय त्यागनी
 रे लो, धन विषयनो लोचन कदाय महारा लाल ॥ इस जावना पंच-
 विश जाविए रे लो, पंच व्रत शुद्ध अखंड रखाय महारा लाल ॥
 ॥ नहींरे ॥ १६ ॥ चित चित्ते पंच महाव्रत आदरयां रे लो, मन
 वच कायथी निरमाय महारा लाल ॥ व्रत पाली पलावी अनुमोदतां
 रे लो, जिन आणा आराधक थाय महारा लाल ॥ नहींरे ॥ १७ ॥
 हिंसादि पंच अव्रत सेवतां रे लो, अपकित्ते आलोक परलोक महारा
 लाल ॥ राजदंभादिक बहु दुःख सहे रे लो, निरय तिरियकनां
 दुःख थोक महारा लाल ॥ नहींरे ॥ १८ ॥ हिंसादिक पंच दुःख-
 दाय ठे रे लो, तजे शाश्वत सुख निरूपाय महारा लाल ॥ वलो मित्रा
 दिक चार जावना रे लो, जो जो निरमल गुण थिर थाय महारा लाल
 ॥ नहींरे ॥ १९ ॥ जगजीव सहु मित्र सम जाणिने रे लो, तेहने
 तारवांनी कीजीए बुद्धि महारा लाल ॥ करुणा सहु जीव पर कीजीए

रे लो, राखि ड्रव्यने जाव विशुद्धि महारा लाल ॥ नहीरे ॥ २० ॥
 आचारज वाचक मुनि लखी रे लो, साधु साधर्मीथी प्रमोद महारा
 लाल ॥ धन्य हुं म्हारे उत्तम गुरु मढ्या रे लो, करे उत्तमनो विनय
 विनोद महारा लाल ॥ नहीरे ॥ २१ ॥ हिंसक मिथ्याती आदि लखी
 रे लो, ते ऊपर राग न रोष महारा लाल ॥ एम चित्त चोखे चार जा-
 वना रे लो, जावतां लहे निज गुण पोष महारा लाल ॥ नहीरे ॥ २२ ॥
 लही चरण करणी शुद्धता रे लो, करी अनुचव रंग विलास महारा
 लाल ॥ मनसुख शिव सुदरिशु रमे रे लो, आनंदपुरी शाश्वत वास
 महारा लाल ॥ नहीरे ॥ २३ ॥

॥ ढाल (१५) पंदरमी ॥ चेतन जाव ते चेतना जीहो, उखट

अचेतन जाव ॥ ए राग ॥

पंचाचार आराधिए साखा टाली सकल अतिचार, ॥ आतम
 जावे आतमा साखा, रमत लहो जवपार ॥ सुगुणनर आराधो जिन
 धर्म, तजि डुरमति कूकर्म ॥ सुगुण ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥

काल विनय बहुमानथी साखा, बलि धारी उपधान ॥ निन्हव-
 पणुं ठोडी करि साखा, व्यंजन अरथ प्रमाण ॥ सुगुण ॥ २ ॥ व्यं-
 जन अर्थ उजय मल्ली साखा, लखि लहो तत्त्व विचार ॥ एम शुज
 ज्ञान आराधतां साखा, लहिये जवजल पार ॥ सुगुण ॥ ३ ॥ शंका
 कंखा डुगंच्छना साखा, मूढझटि तजि सार ॥ नय आदि मन धा-
 रिते साखा, कीजे तत्त्व विचार ॥ सुगुण ॥ ४ ॥ गुरु अवगुण नवि
 वोखिए साखा, थिर करि सम्यकझटि ॥ वात्सल्यता जिन धर्मनी
 साखा, करि प्रजावना पुष्ट ॥ सुगुण ॥ ५ ॥ एम दरशन निरमल
 करो साखा, जेह्यी जवजय जाय । चारित्र आवे निरमलुं साखा,
 स्हेजे शिवसूख थाय ॥ सुगुण ॥ ६ ॥ त्रिप्रणिधान शुद्ध आदरो
 साखा, पण समिति त्रय गुति ॥ चरण करण आराधतां साखा,

मुनिवर पामे मुक्ति ॥ सुगुण० ॥ ७ ॥ बाह् अच्यंतर तप तपो लाखा,
 द्वादश विधे अति शुद्ध ॥ कुशलद्रष्टि राखो सदा लाखा, गिदाणता
 तजि बुद्ध ॥ सुगुण० ॥ ८ ॥ आजीविकादि न ईष्टिए लाखा, नवि
 चाहो जवजोग ॥ पुद्गल जाव निरीहथी लाखा, तप शिव साधन
 योग ॥ सुगुण० ॥ ९ ॥ फोरे सदा धर्म कार्यमां लाखा, आत्म वीर्य
 अमाय ॥ तप सुत ध्यानादि आदरे लाखा, गोपे न वीर्य कदाय
 ॥ सुगुण० ॥ १० ॥ जे जे कारण धर्मनां लाखा, तेहमां मन वच काय ॥
 धिर वीर वीरज फोरवे लाखा, आलस निंद नसाय ॥ सुगुण० ॥ ११ ॥
 पंचे आचार आराधिये लाखा, नवि कीजे अतिचार ॥ मनसुख शिव
 संपत्ति लहे लाखा, अचल विमल सूखकार ॥ सुगुण० ॥ १२ ॥

॥ दोहरा ॥

महाव्रतादिक वर्णव्या, देशव्रतादिक सार ॥ जाखुं सूत्राधारथी,
 शुद्धात्म हितकार ॥ १ ॥

॥ ढाल (१६) सोलमी ॥ पाडलीपुरनी शेरिए रमतां, रत्नाचि-
 तामणि लाघ्युंजी ॥ ए राग ॥

संवेगने निरवेदने अरथे, जगत स्वरूप विचारोरे ॥ जावना अ-
 नित्यादिक बारे, मनथी कव न विसारो ॥ विरती रस लीजेजी, आत्म
 अनुभव अन्यास, अमृत रस पीजेजी ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥ प्रमाद
 वशे द्रव्य जाव प्राणनी, हाणी कबहु न कीजेजी ॥ जिन शासन
 लहि समकित पामी, देशविरती आदरीजे ॥ विरती० ॥ २ ॥ सात
 धातुने साते मलथी, दुगंठित ए देहोजी ॥ रोग अनेकनुं जाजन
 एहिज, दुःखदायक दुःख गेहो ॥ विरती० ॥ ३ ॥ जगत पदारथ
 सवि पुद्गलना, खिण खिण उपजे विणसेजी ॥ खिणमां ईष्ट अनिष्ट
 खीणमां, देखी मूरख हरषे ॥ विरती० ॥ ४ ॥ सवि पुद्गल अथिर
 समल जरु, जगनी एंठ प्रतंतजी ॥ मूरख जोगनी बुद्धे देखी, माने

सुख अत्यंत ॥ विरती० ॥ ५ ॥ रागादिक परमाद आदरतां, दुविधे
हिंसा जन्मेजी ॥ इंद्रि आदि दश अव्यप्राणनी, हाणि करी रस
मनमें ॥ विरती० ॥ ६ ॥ जावप्राण ज्ञानादि जीवन, ते कवहु नवि
हणियेजी ॥ जव ज्रमण बहु दुःखनुं कारण, हाणि जाणि परिहरिये
॥ विरती० ॥ ७ ॥ पंदर जेदे प्रमाद कव्हो ठे, पंच विषय इंद्रिनाजी ॥
चार कषाय ने विकथा चारे, निंदा रागादिक जीना ॥ विरती० ॥ ८ ॥
स्वपर जीवना सुख हाणीधी, हिंसा श्रीजिन दाखीजी ॥ स्वपर
जीव हाणि नवि कोजे, निज गुण निरमल राखी ॥ विरती० ॥ ९ ॥
वध बंधन ठावि ठेद न कीजे, चार अधिक नवि जरियेजी ॥ जात पाणि
वीठोह जोवने, प्रमाद वशे नवि करिए ॥ विरती० ॥ १० ॥ मंत्र
उंसक जूठां देखाडी, कष्टमा कोईने न पाडोजी ॥ गुप्त वात निज ना-
रिथी जाणी, रहस्य नवी देखामो ॥ विरती० ॥ ११ ॥ मृत्वा उपदेश
न दिजे कोईने, कूमो लेख न लखिएजी ॥ साचुं पण दुःखकारी न
बोलो, धिय व्रत रस ईम चखिए ॥ विरती० ॥ १२ ॥ पर अव्य नवि
हरवुं त्रीजे, थूल जेद तस पंचजी ॥ चोरि आणेली वस्तु न लीजे,
जेख न कीजे रंच ॥ विरती० ॥ १३ ॥ दान आदिमां राज विरुद्ध
नहीं, कूमां तोख न मापोजी ॥ मदद कांई चोरने नवि दीजे, त्रीजा
व्रत फल चाखो ॥ विरती० ॥ १४ ॥ परदारा पर पुरुषयी क्रीडा,
चोथा व्रतयी न कीजेजी ॥ स्थूल अन्न तजिने आवक, सुमता संग
रमीजे ॥ विरती० ॥ १५ ॥ अपरिमहिता ने पर नारी, अनंग क्रिन्ना
नवि कीजेजी ॥ पर विवाह जोडावो न कवहु, तिव्र राग ठंडीजे ॥
॥ विरती० ॥ १६ ॥ धन धान्य क्षेत्रने वस्तु, रूपुं सोनुं जाणोजी ॥
कूप दुपद चौपद मर्यादा, राखो उठ प्रमाणो ॥ विरती० ॥ १७ ॥
दश दिशानो गमण प्रमाण ते, कीजे व्रत गुण हेतेजी ॥ टाखि पंच
अतिचार एहना, राखो व्रत अखेदे ॥ विरती० ॥ १८ ॥ उर्ध्व अधो
तिर्यग दिशि नीमयी, न जाय मर्यादा वधारीजी ॥ एक दिशि त्यागी

बीजी वधारे, एम कुमती निवारी ॥ विरती० ॥ १९ ॥ लीधुं नेम
 संजाल न राखे, एम पण विधि अतिचारोजी ॥ निर्मल व्रत राखि
 हित कारण, ए विधि दोष निवारो ॥ विरती० ॥ २० ॥ मदिरा मांस
 जहण नवि कीजे, फूल फल ने गंध मालाजी ॥ जोग उपजोगनुं नीम
 करीने, ठोडो मोहना चाला ॥ विरती० ॥ २१ ॥ अजह वाविश नवि
 वापरिये, अनंतकाय बत्रीशजी ॥ सचित तणो प्रतिबंध न कीजे,
 अपक तजो निशदीश ॥ विरती० ॥ २२ ॥ डुपक आहारने रयणी
 जोजन, कूलां फल निवारोजी ॥ जीव दयानुं कारण जाणी, ए विधि
 व्रत निरधारो ॥ विरती० ॥ २३ ॥ सचित ड्रव्य विगयने वाणी, तं-
 बोल वस्त्रने कुसुमोजी ॥ वाहन शयन विलेपन स्नानने, ब्रह्म दिशि
 जक्त नीमो ॥ विरती० ॥ २४ ॥ चौद नीम ए नित्य आदरिये, नवि
 चूको कोई वारजी ॥ तुच्छ फल विष जह निवारो, राखो व्रत ड्रढ
 सार ॥ विरती० ॥ २५ ॥ अंगारा करी मत वेचो, हारु चाम मति
 वणजोजी ॥ वन न ठेदावो सरं न फोरवो, कबहू न वणजो किणजो
 ॥ विरती० ॥ २६ ॥ जौडीकर्म न कीजे कबहू, निर्लठनं दर्वदाणजी ॥
 पीलण कर्म न कीजे कबहू, शस्त्रंनुं कर्मादान ॥ विरती० ॥ २७ ॥
 दंत रस व्यापार न कीजे. विष व्यापार तजीजेजी ॥ केश वणज
 असंजतिपोषण, तजि व्रत शुरू ड्रढ कीजे ॥ विरती० ॥ २८ ॥ पंदर
 कर्मादान ए मोटां, कारण पाप करमनुंजी ॥ जिन धर्मे ड्रढ रंग
 धरीने, राखो मूल धरमनुं ॥ विरती० ॥ २९ ॥ पंदर कर्मादान तजीजे,
 गुणव्रत बीजुं धारीजी ॥ विश अतिचार पढ़ना जाणी, चितथी
 दूर निवारी ॥ विरती० ॥ ३० ॥ आठमे अनरथदंड न कीजे, सज्जन
 अर्थ विण कोईजी ॥ शस्त्र अग्नि मूशल ने यंत्र, जेहथी हिंसा होई ॥
 ॥ विरती० ॥ ३१ ॥ तृण काठ मूल मंत्र ने औषध, पोते कांई न दी-
 जेजी ॥ बीजा पासे नवि देवरावो, अनरथ पाप न कीजे ॥ विरती०
 ॥ ३२ ॥ न्हवण उवटण विलेपन ए, वस्त्र आसन आचरणजी ॥ विण

कारण कोईने नवि दीजे, कीजे चरणनु शरण ॥ विरती० ॥ ३३ ॥
 कंदर्प वश कूचेष्टा न कीजे, पाप अधिकरण न दीजेजी ॥ पापकारी
 शब्द नवि बोलीजे, निरमल व्रत फल लीजे ॥ विरती० ॥ ३४ ॥
 विषय जोगनी वस्तु कोईने, देवानुं शुं कामजी ॥ आप आपणो आ-
 त्म शक्तिमां, किजे थिर आराम ॥ विरती० ॥ ३५ ॥ मिथ्या पाप
 उपदेश न दीजे, बहु विध अनरथ त्यागोजी ॥ गुणव्रत एम तिन
 निरमल राखी, आतम काजे लागो ॥ विरती० ॥ ३६ ॥ अनरथ दंरु
 व्रत एम पाळीजे, अणुव्रतने गुणकारीजी ॥ दरशन ज्ञान चरण आ-
 राधो, मनसुखर्थी शिवकारी ॥ विरती० ॥ ३७ ॥

॥ दोहरा ॥

पंच अणुव्रत वर्णव्यां, तिन गुणव्रत सुखकार ॥ चउ शिष्टाव्रत
 दाखशु, श्री जिन वचनाधार ॥ १ ॥

ढाल (१७) सत्तरमी ॥ हो सुखकारी आ ससार थकी जो मुजने
 उद्धरे ॥ ए वेशी ॥

नवमे सामायक आदरिये, मन वच काया त्रण डढ करिये ॥
 पुद्गल ममता सवि परिहरिये, तजी राग द्वेष प्रातिक हरिये ॥ हो
 चेतनजी आतम अनुजव अमृत रस नर पीजे, नरजव पामो प्रमाद
 तजीने संजम लाहो लीजे ॥ ए आकणी ॥ १ ॥ दुःप्रणिधान त्रिविध
 तजिये, दोष घनि आदि थिरता त्रजिये ॥ टाली परसंग आतम
 यजिये, धीर वीरज राखी सुमती त्रजिये ॥ हो चेतनजी० ॥ २ ॥
 एक ठामे थिर आसन धारी, तन वच मन चंचलता टाली ॥ निरमल
 निज सत्ता निहाली, जिन आणाए ड्रष्टि जाली ॥ हो चेतनजी० ॥ ३ ॥
 डव्य जाव थकी सावय ठंमी, निज दरशन ज्ञान चरण मंडा ॥ शुरु
 नय सुतपद डढ अज्यासी, निज आतम ध्यावो अविनाशी ॥ हो
 चेतनजी० ॥ ४ ॥ दिशा अवगाहीने रहिए, त्यांथी चारि शब्द

बहुविध कर्म ॥ हो जविया ॥ ४ ॥ जीव मांहे अजीवनी भ्रूता, अ-
 जीव प्रते जीव माने ॥ धर्म प्रते अधर्म कहे ते, अधर्मने धर्म प्रमाणे
 ॥ हो जविया ॥ ५ ॥ कुगुरु प्रते सुगुरु निरधारे, सुगुरुने कुगुरु
 उचारे ॥ मुक्त प्रते अमुक्त कहे एम, अमुक्तने मुक्त स्वकारे ॥ हो
 जविया ॥ ६ ॥ देवप्रते अदेव कहे एम, अदेव देव करि जाणे ॥ एम
 बहु विध विपरीत वासना, होय मिथ्या अजिमाने ॥ हो जविया ॥ ७ ॥
 तीनसय त्रैसठ पाखंफो, बहु मिथ्यातना जेद ॥ सम्यक तत्त्व सुज्ञान
 लहीने, किजे मिथ्यात उठेद ॥ हो जविया ॥ ८ ॥ देव अदेव सु-
 गुरु कुगुरुने, मोक्षार्थे आराधे ॥ विनय करे बेहुनो एक सरखो, चउ
 गति मारग साधे ॥ हो जविया ॥ ९ ॥ जिन देशित नवतत्त्व मांहे
 जस, शंका विविध प्रकारो ॥ चोथो जेद मिथ्यातनो ए तो, जाणी
 शंका निवारो ॥ हो जविया ॥ १० ॥ जीव अजोवादिक नवि जाणे,
 गहल रूप होय अंध ॥ पंच मिथ्यात जेदनो एह, दाख्यो संक्षेप
 प्रबंध ॥ हो जविया ॥ ११ ॥ खटकायनो हिंसा नवि त्यागे, पंच
 विषयनो जोग ॥ निज मन थिरता कबहु न धारे, बार ए अविरति
 योग ॥ हो जविया ॥ १२ ॥ पंच अव्रत थकी न निवर्ते, वलि त्रिजोग
 क्रियाथो ॥ कर्मबंध करि एहथी बहुविध, नवि निकसे जवमांथी ॥ हो
 जविया ॥ १३ ॥ पंदर विधे प्रमाद सेवतो, तेम वलि चार कषाय ॥
 जोग चपलता बहुविध करतो, कर्मबंध बहु थाय ॥ हो जविया ॥
 १४ ॥ राग द्वेष वश जीव पुद्गलनो, सर्व प्रदेशो संबंध ॥ प्रकृति
 स्थिति अनुज्ञाग प्रदेशनो, चार प्रकारे बंध ॥ हो जविया ॥ १५ ॥
 लोकाकाश असंख्य प्रदेशो, वर्गणा विविध प्रकार ॥ काल अनादि
 सदाय जरी ठे, ते मांहे कर्मण सार ॥ हो जविया ॥ १६ ॥ आठ
 प्रयोग ठे तेहनारे, स्नेहथी जीव बंधाय ॥ ज्ञानावरणादिक करमना,
 आठ प्रकारज थाय ॥ हो जविया ॥ १७ ॥ प्रकृति कहिये कर्म

देवने, स्थिति काखनुं मान ॥ कर्म तणो विपाक शुभाशुभ, ते अनु-
जव रस जाण ॥ हो जवियाण ॥ १७ ॥ पुद्गल वर्गणा आत्म प्रदेशे,
बंधे प्रदेशनो बंध ॥ आत्म रमण करि कर्म उठेदो, टाखि अनादि
कुबंध ॥ हो जवियाण ॥ १८ ॥ मूल प्रकृति आठज जाणो, उत्तर
एकसय अरुयाली ॥ ज्ञानावरणनी पंचज कहिये, दरशन नवविध
जाली ॥ हो जवियाण ॥ १९ ॥ शाता अशाता दोय वेदनी, मोहनि
अछावीश ॥ अंतरायनी पंच प्रकारे, आयु चार जगीश ॥ हो
जवियाण ॥ २० ॥ गोत्र ऊंच नीच दोय प्रकारे, नामकर्मनी त्राणुं - ॥
सत्ताए एम दाखी श्रुतमां, इगसय वीश बंध मानुं ॥ हो जवियाण
॥ २१ ॥ उदय होय एकसय वाविश, एम दाखी जगदीश ॥ कर्म
सत्ता हणि शुद्धातम लही, विलसो स्वगुण जगीश ॥ हो जवियाण
॥ २२ ॥ कर्मवध पररमणथी होवे, निज रमणे शिव लहिये ॥ शिवसंगे
रंगे आनंदे, मनसुख शिवघर रहिये ॥ हो जवियाण ॥ २३ ॥

॥ दोहरा ॥

स्यूल स्वरूप कहुं कर्मनुं, कहुं कहुं सूक्ष्म रूप ॥ सहजानंद अज्या-
सथी, आतम सिद्ध स्वरूप ॥ १ ॥

॥ ढाल (१८) ओगणीशमी ॥ एसो कर्म अतुल बलवान जग-
तकुं पीरु रह्यो ॥ ए राग ॥

एसो कर्म अतुल बलवान, जगत जीय पीड रह्यो ॥ कोई बंधे तत्त्व
अजाण, पुद्गल रस कीरु रह्यो ॥ ए आंकणी ॥ निश्चय राग विरोध-
थीरे, बंधे अडविध कर्म ॥ आतम रमणे आतमारे, हरे कर्मना मर्म
॥ जगतण ॥ १ ॥ निज ज्ञायकता नवि लखीरे, देखत ज्ञेय अनेक ॥
ममत करि परज्ञेयमारे, शुध पद चूढ्यो ठेक ॥ जगतण ॥ २ ॥ ममता
वशथी ऊपज्यारे, राग रोष बहु दोष ॥ कर्म वर्गणा ग्रहणथीरे, वध्यो
कर्मघन पोष ॥ जगतण ॥ ३ ॥ सिद्ध समाधिमय सदारे, जे जाण्ये

निजरूप ॥ दरशन ज्ञान चरणमयीरे, रम्य रमण सुखरूप ॥ जगत०
 ॥ ४ ॥ व्यवहारे पंचास्त्रवेरे, कर्म वर्गणा आय ॥ रमतां पुद्गल जाव-
 मारे, अष्ट कर्म बंधाय ॥ जगत० ॥ ५ ॥ ज्ञान विना ममता रहेरे,
 ममतार्थी मिथ्यात ॥ अविरति प्रगटे तेहथीरे, प्रमाद कषाय विख्यात
 ॥ जगत० ॥ ६ ॥ जोग चपलता तेहथीरे, पुद्गल स्नेह विकार ॥
 कर्मबंध तेथी करीरे, जमे चउगति कंतार ॥ जगत० ॥ ७ ॥ शुचाशुच
 विकल्पथीरे, लहि निवृत्ती न लेश ॥ ज्ञानादिक चल मल हुवारे,
 जोगत बहुविध क्लेश ॥ जगत० ॥ ८ ॥ ज्ञानसुधारस पानथीरे, सकल
 विकल्प विलाय ॥ द्रढ समता समजावमारे, अष्ट करम दाय थाय
 ॥ जगत० ॥ ९ ॥ ज्ञान दर्शनावरणनीरे, वेदनी ने अंतराय ॥ तिस
 कोडाकोमी सागरूरे, स्थिति कही जिनराय ॥ जगत० ॥ १० ॥ सित्तेर
 कोमाकोडी मोहनीरे, तेत्रिश सागर आय ॥ नाम गोत्र दोय जाणि-
 एरे, वीश कोडाकोमी थाय ॥ जगत० ॥ ११ ॥ ए उक्कोस थिति कहीरे,
 वेदनी मुहूरत बार ॥ नाम गोत्र अरु मुहूर्तनीरे, जघन्य स्थिति मन
 धार ॥ जगत० ॥ १२ ॥ पंच कर्म अंतमुहूर्तनीरे, जघन्य स्थिति कही
 एह ॥ शुद्ध स्वजावाचरणथीरे, स्थिति रस ठेदो एह ॥ जगत० ॥ १३ ॥
 मोहनी कर्म तणी स्थितिरे, सामान्ये कही जेह ॥ सित्तेर कोमाकोमी
 सागरूरे, कहुं विशेषे तेह ॥ जगत० ॥ १४ ॥ चालिश कोडाकोडी
 सागरूरे, स्थिति ठे सोल कषाय ॥ पुरुष हास्य रति तोननीरे, दश
 कोडाकोडी थाय ॥ जगत० ॥ १५ ॥ जय शोग अरति तथारे, दुगंष्टा
 नपुवेद ॥ विश कोमाकोडी सागरूरे, उक्कोस स्थितिनो जेद ॥ जगत०
 ॥ १६ ॥ पंदर कोमाकोमी सागरूरे, नारिवेद स्थिति होय ॥ मिथ्या-
 मोह तणी कहीरे, सित्तेर कोडाकोमी जोय ॥ जगत० ॥ १७ ॥ सम-
 कित मिश्रमोहनी तणोरे, होय न बंध कदाय ॥ मिश्रमोहनी उदय
 तोरे, अंतरमुहूरत थाय ॥ जगत० ॥ १८ ॥ साधिक ठासठसागरूरे,

उदय समकितमोह ॥ निश्चय आतम ध्यावतांरे, मोहनी होय विवोह ॥
 ॥ जगत० ॥ १९ ॥ घनघाती चळ कर्मनोरे, अशुज कटुक अनुजाग ॥
 चार अघातीनो कहोरे, शुज अशुज रस लाग ॥ जगत० ॥ २० ॥ मति
 श्रुंत अवधि मन तथारे, निरमल केवलनाण ॥ पंच प्रकार ठे ज्ञान-
 नारे, तिन विपरीत अनाण ॥ जगत० ॥ २१ ॥ चक्षु अचक्षु ओहि-
 नेरे, केवलदरशन होय ॥ निद्रा निद्रानिद्रा कहीरे, श्रीजी प्रचला
 जोय ॥ जगत० ॥ २२ ॥ प्रचलाप्रचला चोथी कहारे, थीणरु पंचमि
 जाण ॥ सहु मखि दरशनावरणनारे, ए नव जेद प्रमाण ॥ जगत०
 ॥ २३ ॥ शाता अशाता वेदनीरे, मोहनि दोय प्रकार ॥ पणवीश चारित्र
 मोहनीरे, दरशनमोह प्रय धार ॥ जगत० ॥ २४ ॥ कषायमोहनी
 सोल ठेरे, नोकषाय नव जाण ॥ नरक तिरिय मनु देवनुरे, आयु चार
 प्रमाण ॥ जगत० ॥ २५ ॥ पिंरु प्रकृती चौदनारे, पासठ जेद ते थाय ॥
 त्रस आवर दश दश मळेरे, वीश जेद चित्त लाय ॥ जगत० ॥ २६ ॥
 प्रत्येक प्रकृती आठ ठेरे, सवि मखि त्राणुं थाय ॥ उंच नीच दोय गोत्र
 ठेरे, दानादि पण अंतराय ॥ जगत० ॥ २७ ॥ इव्यथी पुद्गल वर्ग-
 णारे, बंधे जीव प्रदेश ॥ जावे अशुरु उपयोगमारे, रागादि दोष विशेष
 ॥ जगत० ॥ २८ ॥ जीव प्रदेश असंख्यमारे, प्रतिप्रदेशे जाण ॥ पुद्-
 गल वर्गणा जाणिएरे, अनंतानंत प्रमाण ॥ जगत० ॥ २९ ॥ अज्ञानादि
 टेव जेरे, तेह प्रकृति नाम ॥ एम आठे कम्मपयस्सिनोरे, जथावत
 प्रकृती नाम ॥ जगत० ॥ ३० ॥ सम्यक चरण रमण करीरे, ठेदि कर-
 मनुं मूल ॥ शिवसंपत्ति मनसुख लहेरे, सहजातम अनुकूल ॥ जगत० ॥ ३१ ॥

॥ दोहरा ॥

कक्षो कर्म अधिकार ए, वलि कहुं कोई विशेष ॥ आतम शक्ति
 फोरवी, निज धन लहो अंशेप ॥ १ ॥ समिति गुंति आदि कहुं, संव-
 रनो अधिकार ॥ जे सेवे मुनिवर सदा, पामे नवजल पार ॥ २ ॥

॥ ढाल (१०) वीशमी ॥ प्रथम जिनेश्वर प्रणमीए ॥ ए देशी ॥

आहार निहार विहारने, अरथे मुनिवर जाय ॥ हाथ सामातीन
मांदि आलोकी आगे चले, जेम जंतू न हणाय ॥ १ ॥ आहु अवलुं
देखे नहीं, मनमां त्रांति न कोय ॥ नहि चित्त राग विरोध बोध सुतनो
सदा, जेम संजम डढ होय ॥ २ ॥ जाषा बोले विचारीने, राखी श्री
जिन आण ॥ अलिक वचन नवि बोले क्रोधादिक वश थई, एवां होय
सुजाण ॥ ३ ॥ दोष बेतालीश टालीने, आहारादि लीये शुरू ॥ लेत
आहार चउ दोष तजी ठैयालिश ईम, राखे संजम बुरु ॥ ४ ॥ संजम
उपकरणो सवे, जोइ प्रमार्जी विशेष ॥ लेवे मूके अत्रांत प्राणिनी हाणी
नहीं, कोइ प्रकारे रे लेश ॥ ५ ॥ परठवणा मल मूत्रनी, वलि आहा-
रादिक कांय ॥ हाण जंतुनी होय न एम संजालता, उपयोगी चित्त
मांय ॥ ६ ॥ सम्यक समिति पंच ए, राखे मुनिवर शुरू ॥ संजम कारण
देह नेह विण साचवे, वरते न जीव विरुद्ध ॥ ७ ॥ मन वच काय
त्रियोगनी, वारि चपलता दूर ॥ गुप्त राखे संजममां चरण थीरता वधे,
अनुजव रस जरपूर ॥ ८ ॥ विकल्प तजी समजावमां, ध्यान शुक्ल
डढ धीर ॥ ध्यातां ड्रव्य प्रजाय अनेद शुद्धात्मथो, मनसुख लहे
जवतोर ॥ ९ ॥

॥ ढाल (११) एकवीशमी ॥ वेदनी कर्मना अगिआर परिसह विषे ॥

॥ हुं वारी धना तुज जाण न देश ॥ ए राग ॥

हुं अविनाशी आतमारे अप्पा, अमर अजर निहंद, हुं निरजय
एक चेतनारे अप्पा, अक्षय ज्ञानानंद सुज्ञानी अप्पा धारो सहज
विवेक, ज्ञानानंदमय ठेक ॥ सुज्ञानी० ॥ ए आंकणी० ॥ १ ॥ दुर्धवंत
ते देह ठेरे अप्पा, देहथी जिन हुं ठेक ॥ अदुधित गुणमय सदारे
अप्पा, ए मुज टेक विवेक ॥ सुज्ञानी० ॥ २ ॥ ज्ञानामृत रस तृप्त तुंरे
अप्पा, तृषावंत ठे देह ॥ म्हारुं न विणसे तेहथीरे अप्पा, हुं शांति

रस गेह ॥ सुज्ञानी० ॥ ३ ॥ ज्ञानानंद रसे जख्यो रे अप्पा, तृषातु-
रता नवि होय ॥ तृषा लगी जे देहमां रे अप्पा, देह न म्हारी कोय
॥ सुज्ञानी० ॥ ४ ॥ फरस रहित हुं, आतमारे अप्पा, किम करि
फरसे शीत ॥ फरस विना निरञ्जय सदारे अप्पा, उँण्य तणी नहीं
नीत ॥ सुज्ञानी० ॥ ५ ॥ वज्रमयी मुज अंग ठेरे अप्पा, शुद्ध असं-
ख्य प्रदेश ॥ दंशें मशक आदि तणारे अप्पा, डंख न होय प्रवेश
॥ सुज्ञानी० ॥ ६ ॥ मुज ज्ञायकतामा वसेरे अप्पा, लोकासोक अनन
॥ देह उदय जे विचरवुरे अप्पा, चर्यां दूःख न संत ॥ सुज्ञानी० ॥ ७ ॥
थाके दूःखे देह तेरे अप्पा, में जाण्यो तसु मर्म ॥ पर परिणति मा-
हरी नहिरे अप्पा, में लह्यो आतम धर्म ॥ सुज्ञानी० ॥ ८ ॥ ममता
मुज एहनी नहिरे अप्पा, में त्याग्यो पर गर्व ॥ पुद्गल गुणपरजायनुं
रे अप्पा, काम न वंछू सर्व ॥ सुज्ञानी० ॥ ९ ॥ संजम काज विहार
ठेरे अप्पा, पर चिंता नहि मुज ॥ देह खेदथी जे बिहे रे अप्पा, ते
तो जाण अवूज ॥ सुज्ञानी० ॥ १० ॥ आतम ड्रव्यादि चठरे अप्पा,
शय्या माहरे एह ॥ पुद्गल शय्या देहनीरे अप्पा, त्यां माहरे श्यो
नेह ॥ सुज्ञानी० ॥ ११ ॥ तन दूःखे मुज दुःख नहींरे अप्पा हुं जा-
णुं ते सर्व ॥ जेह दुःख कांई अन्यनेरे अप्पा, नहि मुज एहनो गर्व
॥ सुज्ञानी० ॥ १२ ॥ जिहां तनु त्यां मल उपजेरे अप्पा, देहथी
जिन्न हुं एक ॥ ज्ञायक रूपी हुं सदारे अप्पा, मल दुःख मुज नहि
ठेक ॥ सुज्ञानी० ॥ १३ ॥ अजेदी अठेदी तुरे अप्पा, वंधबंधन
मुज नांहि ॥ ताडन तर्जन देहनेरे अप्पा, अविनाशी पद मुज मांहि
॥ सुज्ञानी० ॥ १४ ॥ रोगें रहित हुं आतमारे अप्पा, रोगी होय ते
देह ॥ दरशन ज्ञान चरणमयीरे अप्पा, हुं निरोग गुणगेह ॥ सु-
ज्ञानी० ॥ १५ ॥ फरस रहित मुज अंगनेरे अप्पा, नहि तृणादिकफीस
॥ गुण अतंतमय हुं सदारे अप्पा, में लह्यो ज्ञान विलास ॥ सुज्ञानी०
॥ १६ ॥ वेदनीकर्म उदय कक्षारे अप्पा, परिसह ए अगियार ॥

पण नहि आतम अंगमारे अप्पा, परिसहनो प्रचार ॥ सुज्ञानी०
 ॥ १४ ॥ तजि ममता जेणे देहनीरे अप्पा, तस नहि परिसह ताप ॥
 ज्ञान चरणमां मग्नतारे अप्पा, रहे अखंडित आप ॥ सुज्ञानी० ॥ १७ ॥
 ए परिसह अगिआर तो रे अप्पा, जिनवरने पण होय ॥ पण नहि
 मोहनीकर्म ठेरे अप्पा, वेदक जाव न कोय ॥ सुज्ञानी० ॥ १९ ॥
 जाववेदना विण कदारे अप्पा, करवा परिसह दूर ॥ कवहु न इच्छे
 चित्तमारे अप्पा, संजम रस जरपूर ॥ सुज्ञानी० ॥ २० ॥ परिसह
 दुर करवा कदारे अप्पा, श्याने वंढे तेह ॥ ज्ञान चरण धन मग्नतारे
 अप्पा, विलसे मुनि गुणगेह ॥ सुज्ञानी० ॥ २१ ॥ अचल अकंप सदा
 रहे रे अप्पा, भीर वीर धरि ध्यान ॥ मनसुख शिवसंगे लहोरे अप्पा,
 शाश्वत सुख सुजाण ॥ सुज्ञानी० ॥ २२ ॥

ढाल (२२) बावीशमी ॥ अनिहारे दरशन दीपक निरमलोरे ॥ ए राग ॥

अनिहारे संवर अंबरमां रद्योरे, नवि देखे मुजने कोय ॥ जे दे-
 खाय ते देह ठेरे, मुजथी तेह जिन्नज होय ॥ मोहनि मूढ जठेदिपरे,
 यइ निमोही निरमाय, संजम श्रेणि निहालतारे, शिव संपत्ति सहज
 लहाय ॥ मोहनि० ॥ ए आंकणी ॥ अनिहारे देह ढांकवा कारणेरे,
 नहि मुज वंछनुं काम ॥ ज्ञान स्वरूपी हुं आतमारे, निज पद गुप्ता-
 राम ॥ मोहनि० ॥ १ ॥ अनिहारे काम विकार तनमां रद्योरे, हुं
 निःकामी निःशंक ॥ कामजोग ममता करे रे, ते नर अविवेकी रंक
 ॥ मोहनि० ॥ ३ ॥ अनिहारे हाव जाव नौरि तणारे, देखी चित्त चले
 अजाण ॥ हुं कामी शिवमार्गनोरे, शुद्ध निज गुण काम अमान
 ॥ मोहनि० ॥ ४ ॥ अनिहारे रति अरति ते पुद्गल विषेरे, करे
 अज्ञानी जीव ॥ नव नव पक्षाव उपजेरे, वळी व्यय होय सदीव ॥
 मोहनि० ॥ ५ ॥ अनिहारे निश्चय ध्रुव अविनाशिहुरे, दायक रूप एक
 त्रिकाक्ष ॥ रतिअरति नही मुजनेरे, पुद्गल परजाय निहाल ॥ मोहनि०

॥ ६ ॥ अनिहारे कठिण वचन कहे कोइ कदारे, करवो न घटे आ-
 क्रोश ॥ ठोड्या राग वीरोधने रे, तो मुज किण वाते रोष ॥ मोहनि०
 ॥७॥ अनिहारे वचन तेसर्व पुद्गल दशारे, वचन मुज फरसे न कोय ॥
 वचन अगोचर आतमारे, वचन दुःख मुज नवि होय ॥ मोहनि० ॥८॥
 अनिहारे आहारादि संजम अर्थथीरे, जाँचुं तुं हुं तजि मान ॥ विण
 संजम काल अनतथीरे, बहुविध पाम्यो अपमान ॥ मोहनि० ॥ ९ ॥
 अनिहारे जिन जेह जाव निपेधियारे, ते आदरु नहि कोई वार ॥ का-
 लसग ध्यानमा थिर रह्यो रे, हुं न चलु जयथी लगार ॥ मोहनि० ॥ १० ॥
 अनिहारे वसति आदि जे जे निपेधियुरे, नवि आदरुं कोई प्रकार ॥
 हुं निशंकित चेतनारे. अक्षय निर्जय सुखकार ॥ मोहनि० ॥ ११ ॥
 अनिहारे करे सत्कार कोई मुनि तणारे, मुनि न करे लोच लगार ॥ चेतन-
 ता सह जीवनीरे, सरखी संग्रहण धार ॥ मोहनि० ॥ १२ ॥ अनिहारे
 सात परिसह चारितमोहथीरे, दर्शनमोहनिथी अक ॥ शंका कं-
 खा जिन वचनमारे, टाली राखो दरश विवेक ॥ मोहनि० ॥ १३ ॥
 अनिहारे आहारादिक अणलाजतारे, जाणे पुरव फल अंतराय ॥
 जावलाब्धि दानादिक जावतारे, रहे निजगुण मग्न सदाय ॥ मोहनि० ॥
 ॥१४॥ अनिहारे तनुप्रज्ञा होय कोईनेरे, मनमांनवि माने खेद ॥ धैर्य
 धरी सुत साधवारे, धारे मन अधिक उमेद ॥ मोहनि० ॥ १५ ॥
 अनिहारे ज्ञानावरण उदये होवेरे, अज्ञान विविध प्रकार ॥ खेद
 रहित नित आदरेरे, विनय वैयाच उदार ॥ मोहनि० ॥ १६ ॥
 अनिहारे गुरु सुत आदि नित सेवतारे, तन्मय राखि श्रुतध्यान ॥
 प्रगटे ज्ञानादिक गुण सवेरे, निरमल थिर अचल अमान ॥ मोहनि० ॥
 ॥ १७ ॥ अनिहारे ज्ञानादि निज गुण उपयोगमारे, रहे अचल
 धरि डढजाव ॥ परिसह ताप तेहने नहिरे, प्रगटे शुद्ध आत्म स्वज्ञा-
 व ॥ मोहनि० ॥ १८ ॥ अनिहारे धीर वीर थई शिवपद साधशेरे,

लहि श्रुत सिद्धांतनो सार ॥ मनसुख शीव कमला वरे रे, करशे
जवजलदाधि पार ॥ मोहनि ॥ १९ ॥

॥ ढाल ॥ (२३) त्रेवीशमी ॥ नयरी महानकुंरमां
वसे रे, महारिद्धि रिखवदत्त नामरे ॥ ए राग ॥

परम क्षमागुण आदरोरे मुनि, श्री जिनशासन सार ॥ ड्रव्य
जाव क्षमा धरिरे मुनि, लहिये जवजल पार हो मुनि लहिये जवजल
पार ॥ १ ॥ अपराधीशुं पण कदारे मुनि, कोप न कीजे लेश ॥ परप-
रिणति ममता तजिरे मुनि, तजि मद मान आवेश हो मुनि तजि ॥
२ ॥ विनय करो गुणवंतनो रे मुनि, लहिये ज्ञान अत्यंत ॥ पूर्णात्म
गुण प्रगटशे रे मुनि, निरमल शक्ति अनंत हो मुनि निरमल ॥ ३ ॥
मन वच कायनी वक्रता रे मुनि, न करो कपट कदाच ॥ जाय त्यागशी
प्रगटशे रे मुनि, समसुख अचल अजाय ॥ हो मुनि समसुख ॥ ४ ॥
समदरशी समचाषीने रे मुनि, जगत जीव होय जीत ॥ निरञ्ज
निराकुल सदा रे मुनि, नहि कोइनी होय जीत ॥ हो मुनि नहि ॥
५ ॥ धन विषय त्रीय आदिनो रे मुनि, लोभ न कीजे लेश ॥ तजि
स्पृहा पुद्गल तणि रे मुनि, राखो संजम अशेष ॥ हो मुनि राखो ॥
६ ॥ इछा मूर्छा कामना रे मुनि, नहि पुद्गलनी जास ॥ निरादंज
निरलोभता रे मुनि, तोके कर्मना पास ॥ हो मुनि तोके ॥ ७ ॥ दर-
शन ज्ञान चरण गुणे रे मुनि, तृप्त रहो निशदीश ॥ विषय विकार
इहा तजो रे मुनि, प्रगटे आत्म जगीश ॥ हो मुनि प्रगटे ॥ ८ ॥
खट खट बाह्य अच्यंतरे रे मुनि, तप तपि साधो सिद्धि ॥ इच्छा
निरोधे तप करि रे मुनि, लहिये नित नव नीधि ॥ हो मुनि लहिये ॥
९ ॥ पण पण विषय अव्रत तजि रे मुनि, हणिये चार कषाय ॥ मन
वच काया थिर करि रे मुनि, निरमल संजम पाय ॥ हो मुनि निरमल ॥
१० ॥ ड्रव्य जाव मृखा तजि रे मुनि, निज पर तत्त्व सुज्ञान ॥
ड्रव्यादिक लखी राखिए रे मुनि, सत्यपणुं सुखखाण ॥ हो मुनि

सत्य० ॥ ११ ॥ रागद्वेष आदि सवे रेमुनि, दोष तजो निरमाय ॥
 शौच रहो निज रूपमां रेमुनि, निजघर मंगल थाय ॥ हो मुनि निज०
 ॥ १२ ॥ कंचन तृण तूप आदि ठे रेमुनि, पुद्गल वस्तु जेह ॥ मुनि
 परिग्रह राखे नहि रेमुनि, अकिंचन गुण गेह ॥ हो मुनि अकिंचन० ॥
 ॥ १३ ॥ सहस्र अठदश जेदथो रेमुनि, तजिएं सर्व अवद्व ॥ अढार
 हजार शिलांगथी रेमुनि, सेवो पूरण ब्रह्म ॥ हो मुनि सेवो० ॥ १४ ॥
 दश यतिधर्म आराधीने रेमुनि, रत्नत्रयी करि शुद्ध ॥ शिवसुंदरि
 मनसुख वरे रेमुनि, जगत जंतु अविच्छ ॥ हो मुनि जगत० ॥ १५ ॥

॥ ढाल (१४) चोवीशमी ॥ इणि पेरे चंचल आउखुं

जीव जागोरे ॥ ए राग ॥

जे जे पुद्गल पळावा ॥ तुम जाणोरे ॥ ते सवि जाण अनीत ॥
 तजो दूरध्यानोरे ॥ विणसे उपजे खिणखिणे ॥ तुम० ॥ तेहशुं केली
 प्रीत ॥ तजो० ॥ १ ॥ गमता अणगमता क्षिणक्षिणे ॥ तुम० ॥
 पुद्गल सवि परतंत्र ॥ तजो० ॥ श्रम करि राख्या नवि रहे ॥ तुम० ॥
 ते केम चाहे संत ॥ तजो० ॥ २ ॥ देह त्रियादिक वस्तुनो ॥ तुम० ॥
 बहुविध परिग्रह जेह ॥ तजो० ॥ तसु अधिकारी न आतमा ॥ तुम० ॥
 तो किम कीजे नेह ॥ तजो० ॥ ३ ॥ ज्ञानादिक निज गुण तणो ॥
 तुम० ॥ ठे अधिकारी आत्म ॥ तजो० ॥ निज अधिकार न सुंपीए ॥
 तुम० ॥ वयरी जेह अनात्म ॥ तजो० ॥ ४ ॥ शरण नही ससारमां ॥
 तुम० ॥ चरण विना कोइ ओर ॥ तजो० ॥ सद्गुरु पण व्यवहारथी
 ॥ तुम० ॥ जीव शरणनो ओर ॥ तजो० ॥ ५ ॥ मरण कष्ट आदिक
 थकी ॥ तुम० ॥ बालि नरकादिक दूख ॥ तजो० ॥ एहथी राखी
 कोण दिए ॥ तुम० ॥ शुद्धात्म थिर सुख ॥ तजो० ॥ ६ ॥ घर धन
 स्त्री आदिक तणो ॥ तुम० ॥ राग न कीजे लेश ॥ तजो० ॥ पुद्गल

राग तजे थके ॥ तुम० ॥ लेश न होय कलेश ॥ तजो० ॥ ७ ॥ संस-
 रतां संसारमां ॥ तुम० ॥ कस्या अनेक संबंध ॥ तजो० ॥ पत्नी पुत्री
 पण थई ॥ तुम० ॥ पुत्री पत्नी संबंध ॥ तजो० ॥ ८ ॥ जज्जा ते जगिनी
 थई ॥ तुम० ॥ जगिनी जज्जा होय ॥ तजो० ॥ मित्र शत्रु पण होय
 ठे ॥ तुम० ॥ शत्रु मित्र तुं जोय ॥ तजो० ॥ ए ॥ दास होय ठे
 शेठनो ॥ तुम० ॥ दास शेठपणुं पाय ॥ तजो० ॥ एम अनेक संब-
 धमां ॥ तुम० ॥ किण पर राग कराय ॥ तजो० ॥ १० ॥ सुख दुःख
 जोगे एकलो ॥ तुम० ॥ जन्म मरण करे एक ॥ तजो० ॥ नरक
 निगोदमां एकलो ॥ तुम० ॥ सिद्धि लहे निज एक ॥ तजो० ॥ ११ ॥
 दरशन ज्ञान पोते लहे ॥ तुम० ॥ चरण लहे निज एक ॥ तजो० ॥
 राग तजो परपद तणो ॥ तुम० ॥ राखो एक विवेक ॥ तजो० ॥ १२ ॥
 जीवथी जिन शरीर ठे ॥ तुम० ॥ धन कुटुंब परिवार ॥ तजो० ॥
 परसंजोग विजोगनो ॥ तुम० ॥ कारण निश्चय धार ॥ तजो० ॥ १३ ॥
 अन्यत्व जावना जावतां ॥ तुम० ॥ नाशे राग विरोध ॥ तजो० ॥
 आत्मता आत्म लहे ॥ तुम० ॥ प्रगटे निरमल बोध ॥ तजो० ॥ १४ ॥
 मलमूत्रादिक बहुविधे ॥ तुम० ॥ रोग अनेकनी खाण ॥ तजो० ॥
 दूर्गधी वहेती सदा ॥ तुम० ॥ देह ठे एह निदान ॥ तजो० ॥ १५ ॥
 सात धातु सप्त मल जरी ॥ तुम० ॥ पुरण अशुचीगेह ॥ तजो० ॥
 दुःखदायक जाणी तजो ॥ तुम० ॥ चलमल देहनो खेह ॥ तजो० ॥
 ॥ १६ ॥ सख्य समय पररमणथी ॥ तुम० ॥ आस्रव डुविधनी
 आय ॥ तजो० ॥ शुद्धात्म रमणे रमो ॥ तुम० ॥ संवर धारी सदाय
 ॥ तजो० ॥ १७ ॥ पुद्गल जोग इहा तजी ॥ तुम० ॥ लाहि शुद्धात्म
 तृप्ति ॥ तजो० ॥ करि निर्जरा कर्मनी ॥ तुम० ॥ लघुकाले लहो
 मुक्ति ॥ तजो० ॥ १८ ॥ लोकाकाश प्रदेशमां ॥ तुम० ॥ वलि वलि जट-
 क्यो जीव ॥ तजो० ॥ जन्म मरण बहुलां कस्यां ॥ तुम० ॥ जोग-

व्यां दुःख सदीव ॥ तजो० ॥ १९ ॥ चउ पुद्गलपरिअट्टने ॥ तुम० ॥
 ग्रहिया पुद्गल सर्व ॥ तजो० ॥ ठोड्या मरणादिक करी ॥ तुम० ॥
 रह्यो नहि तुज गर्व ॥ तजो ॥ २० ॥ सम्यकदर्शन दोहिलुं ॥ तुम० ॥
 सुखज धन परिवार ॥ तजो० ॥ विषयो देव मनुष्यना ॥ तुम० ॥
 विलस्या अनंतीवार ॥ तजो० ॥ २१ ॥ तो पण तृप्ति नवि लही ॥
 तुम० ॥ नरजव पास्यो आज ॥ तजो० ॥ समकित गुण निरमल करी
 ॥ तुम० ॥ साधो वंठित काज ॥ तजो० ॥ २२ ॥ धर्म परम अरिहं-
 तनो ॥ तुम० ॥ साधो थइ उजमाल ॥ तजो० ॥ ज्ञान चरण निर्मल
 करो ॥ तुम० ॥ लहिये गुणमणिमाल ॥ तजो० ॥ २३ ॥ तजी शुजा-
 शुज कटपना ॥ तुम० ॥ करि परिणति गुण लीन ॥ तजो० ॥ मनसुख
 शिव शाश्वत लहे ॥ तुम० ॥ आतम संपत्ति पीन ॥ तजो० ॥ २४ ॥

ढाल (१०५) पचीशमी ॥ पद्म प्रभु जिन तुज मुज आंतरूरे ॥ एराग ॥

मन वच काया थिर करीरे, तजि सावय डुवीध ॥ दरशन ज्ञान
 आराधतारे, सामाझक होय सिद्ध ॥ चरण आराधिणरे, तजि पर परि-
 णति चाल, शिवसुख साधिणरे ॥ ए आंकणो ॥ १ ॥ राग छेप तजि
 आतमारे, आतम जावे लीन ॥ डढ थिरता शुद्ध जावमारे, अनुजव
 अमृत पीन ॥ चरण० ॥ २ ॥ शुजाशुज तजि कटपनारे, निर्विकटप
 एक रूप ॥ रम्य रमण शुद्धात्ममारे, निश्चय चरण अनूप ॥ चरण०
 ॥ ३ ॥ प्रमाद वश हुआ दोष जेरे, ठेदि चरण करि शुद्ध ॥ ठेदो-
 पस्थापन धारियेरे, द्वितीय चरण थिर वुद्ध ॥ चरण० ॥ ४ ॥ तजि
 हिंसा तपस्या करेरे, विनय ने सुत अन्यास ॥ चरणप्रजाय विशो
 धतारे, परिहारविशुद्धि विलास ॥ चरण० ॥ ५ ॥ करि कपायने
 पातळारे, रह्यो कटु सूक्ष्म लोच ॥ रमण शुधातम एकतारे, करे मुनी
 थिर थोच ॥ चरण० ॥ ६ ॥ जिहां सूक्ष्म संपराय ठे रे, वरते दशम
 गुणगण ॥ थिरता आत्म स्वजावमारे, शुक्ल प्रथम शुजध्यान

तेथी न अंतर हुंत ललना ॥ शिव० ॥ ५ ॥ सर्व संसारो जीवथी,
 सिद्ध अनंतमे जाग ललना ॥ खायक परिणामी जावमां, जीवपणुं
 गत राग ललना ॥ शिव० ॥ ६ ॥ थोडा कृत्रिम नपुंसक, संख्यगुणी
 स्त्री सिद्ध ललना ॥ तेहथी संख्यगुणा सदा, पूरुष होये सिद्ध
 ललना ॥ शिव० ॥ ७ ॥ सिद्धे जिनपद पामीने, ते जिनसिद्ध कहाय
 ललना ॥ सिद्धया पुंडरिक आदि जे, अजिनसिद्ध सुख पाय
 ललना ॥ शिव० ॥ ८ ॥ गणधर आदि सिद्धिया, तीर्थसिद्ध कहा
 तेह ललना ॥ मरुदेवादिक जाणीए, अतिथ्यसिद्ध ठे एह ललना
 ॥ शिव० ॥ ९ ॥ गृहिलिंगे जरतादि सिद्धिया, वटकलचिरिय पर-
 लींग ललना ॥ साधु सकल जे सिद्धिया, जाणो तेह स्वलींग ललना
 ॥ १० ॥ चंदनादि स्त्री सिद्धिया, गौतम आदि पुलिंग ललना ॥
 गांगेय आदि सिद्धिया, कृत्रिम नपुंसक लिंग ललना ॥ शिव० ॥ ११ ॥
 करकंरु नमि दुस्मुह आदि, प्रत्येकबुद्ध सिद्ध जाण ललना ॥
 कारणथी प्रतिबूजीया, शास्त्रे एम वखाण ललना ॥ शिव० ॥ १२ ॥
 स्वयंबुध कपिलादिक, सिद्धया जीव अनेक ललना ॥ बुद्धबोहि गुरु-
 बोधथी, सिद्धया राखि विवेक ललना ॥ शिव० ॥ १३ ॥ एक समय
 एक सिद्धिया, वीरजिन आदि अनेक ललना ॥ एक समय बहु
 सिद्धिया, रिषजादि सुविवेक ललना ॥ शिव० ॥ १४ ॥ नवमुं गुणठाणुं
 नवि लह्युं, नपुंसक ने नर नार ललना ॥ लिंग तीन ए त्यां लगे,
 आगे न लिंग विचार ललना ॥ शिव० ॥ १५ ॥ पूर्वपुरुच तिन लिंग
 ठे, नवमे ठेदे लिंग ललना ॥ ए त्रण लिंग रहित थया, सिद्धया
 कहिए अलिंग ललना ॥ १५ ॥ लिंग जेद ए द्रव्यथी, जावथकी
 जिनलिंग ललना ॥ सिद्धे जीव अनंत ए, नवि तिहां लिंगने शींग
 ललना ॥ शिव० ॥ १७ ॥ सुत तत्त सार विचार ए, सदहशे नर नार
 ललना ॥ अर्द्धा पुद्गल मांही ते, लहेशे जवदधि पार ललना ॥
 ॥ शिव० ॥ १८ ॥ निज पर तत्त्व विचारतां, जाय विज्ञाव बलाय
 ललना ॥ मनसुख शिवसंगे रहे, सादि अनंत सदाय ललना ॥
 ॥ शिव० ॥ १९ ॥

॥ ढाल (२८) अष्टाव्रीशमी ॥ एसो कर्म अतुल बलवान जगतकुं
पीर रह्यो ॥ ए देशी ॥

एसे धीर वीर गंजीर परमपद सिद्ध किया, लह्मी आत्म तत्त्व
अबाध मोहमल चूर दिया ॥ ए आंकणी ॥ जरतचक्रि खटखफनो, राज
जोग सुविशाल ॥ जोगी जावी खीण एकमां, अनित्य अशुचि गुण-
माल ॥ श्रेणि आरूढ ज्ञया ॥ एसे ॥ १ ॥ लहि केवल बहु तारिया,
लख पूरव लगे दोम ॥ लहि निरवाण सुख शाश्वतो, सादि अनत
थिर एम ॥ स्वगुणरस लीन रक्षा ॥ एसे ॥ २ ॥ रिखवप्रजुनी नंदनी,
वाह्मी सुंदरी दोय ॥ तप चरण डढ आदरी, शिवपद लहि सुखि
होय ॥ बिमल सुख जोगी रक्षा ॥ एसे ॥ ३ ॥ रिखवादिक
चोविश जिना, राज सुजोग उदार ॥ जोगी चरण ग्रही लह्यं, केवल
ज्ञान श्रीकार ॥ परमपद सिद्ध किया ॥ एसे ॥ ४ ॥ तीरथ थापी
तारिया, गणधर मुनी अनेक ॥ जलविध संघ चलावियो, दाखी स्वपर
विवेक ॥ परमपद सिद्ध किया ॥ एसे ॥ ५ ॥ विचरी देश विदेशमां,
तास्या बहु नरनार ॥ धन्य बाणी जिनवरतणी, जवि शिवसुख आधार
॥ परम ॥ एसे ॥ ६ ॥ अन्यत्त्व जावना जावतां, मरुदेवा हुथा सिद्ध ॥
निरमल निज नवनिधि लह्मी, विलसे अनंती रिध ॥ परम ॥ एसे ॥
७ ॥ अयोध्या नगरे हुथा, चक्री सागर नाम ॥ अजित जिनेश्वर
समयमां, राजजोग सुखठाम ॥ परम ॥ एसे ॥ ८ ॥ पुत्र मरण सुणी
ऊपन्यो, अति सवेग विराग ॥ अर्जितनाथ समीपे ग्रह्यं, चरण शरण
बडजाग ॥ परम ॥ एसे ॥ ९ ॥ ममता त्यागी मूखगी, ठेयो मोह
गयद ॥ आठ कर्मदल क्षय करी, पाम्या परमानंद ॥ परम ॥ एसे ॥
१० ॥ सावथ्यी नगरी धणी, चक्री भगवा नाम ॥ रमणी दिह
अनित्य लखी, लीनो स्वगुण विराम ॥ परम ॥ एसे ॥ ११ ॥ चरण
रमण डढ आदरी, पाम्यो त्रीजुं सर्ग ॥ नरजव लहि शुद्ध चरणथी,

सहेशे पद अपवर्ग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १२ ॥ हस्तिनागपुर ऊपन्या,
 चक्री सनतकुमार ॥ इंद्रे रूप वखाणियुं, जेनो अतुल अपार ॥ परम०
 ॥ एसे० ॥ १३ ॥ अणसदहतो देव तिहां, आवी निरख्युं रूप ॥
 कोमादिक अंतर लखी, चेताव्यो तेणे नूप ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १४ ॥
 संवेग रंग नरनाहने, वलि उपन्यो वैराग ॥ रंगे चारित्र आदख्युं, तन
 ममता करि त्याग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १५ ॥ तप तपतां लब्धि घणी,
 उपनी मुनिने ताम ॥ इंद्रे धैर्य वखाणियुं, आव्यो देव तेणे ठाम ॥
 परम० ॥ एसे० ॥ १६ ॥ करुं परिक्षा एहनी, इम चिंती मन मांझ ॥
 वैद्य वैद्य पोकारतो, आव्यो मुनि ठे ज्यांय ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १७ ॥
 मुनि कहे रोगि तन मुज नहीं, पण ठे रोग विज्ञाव ॥ तेह मिटावा
 शक्ति तुज, दिशे न ईस्यो प्रज्ञाव ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १८ ॥ इम
 कहि शुकथी आंगली, करि चोपडी कोइ अंग ॥ कोरु वरण मटिने
 हुवो, निरमल कंचन रंग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ १९ ॥ स्पृहा नहीं जस
 देहनी, अवर स्पृहा नहि तास ॥ धैर्यवंत मुनि धन्य ते, वरते ज्ञान
 विलास ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २० ॥ धैर्यवंत देखी मुनो, अति विस्मि-
 त हुयो देव ॥ वंदि नमी मुनिराजने, देव गयो ततखेव ॥ परम० ॥
 एसे० ॥ २१ ॥ चरण रमण तपस्या करीने, विचरे आतम जाव ॥
 अंते संलेखन करी, आयु मास रह्युं जाव ॥ परम० एसे० ॥ २२ ॥
 सनतकुमारमां ऊपन्यो, विलसे दिव्य सुजोग ॥ महाविदेहे सिद्धो,
 धारी संयम योग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २३ ॥ शान्ति कुंथु अर च-
 क्रिण, त्यागि सकल जवजोग ॥ परपरिणति ममता तजी, लीना निज
 गुण जोग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २४ ॥ महापद्मचक्रि नवम हुयो,
 लहि संवेग विराग ॥ संजम साधि सुगति लही, आयो जवजल
 थाग ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २५ ॥ चक्रिहरिषेण कांपिलपुरे, पुरव
 पुण्य रिद्धि जोग ॥ पांम्यो विलसे सुख घणुं, एक दिन हुयो उपयोग

॥ परम० ॥ एसे० ॥ २६ ॥ ए संसार असार ठे, अनित्य सज्जन रिद्धि
सर्व ॥ अशुचि जरी एह देहनो, कहो कीम कीजे गर्व ॥ परम० ॥
एसे० ॥ २७ ॥ रंगे सवेगे बध्यो, लीधुं चरण उदार ॥ केवल लहि
मुक्ति वरी, पान्यो जवदधि पार ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २८ ॥ राजगृहीमां
ऊपन्यो, जयचक्री गुणवंत ॥ तृप्ति न देखी जोगथी, चेत्यो तेह
महंत ॥ परम० ॥ एसे० ॥ २९ ॥ लाहि समकित संजम ब्रह्म, धीर
वीर गंजीर ॥ आठ करम मल द्य करी, पान्यो जवजल तीर ॥
परम० ॥ एसे० ॥ ३० ॥ अष्टम सुजुमचक्री थयो, करि अति राज्य-
नो लोच ॥ सिधु कुवो गयो सातमी, नरक जिहां दुःख लोच ॥
परम० ॥ एसे० ॥ ३१ ॥ द्वादशम चक्री हुयो, ब्रह्मदत्त जल नाम ॥
जोगातुरता ब्रह्म पड्यो, चित्त न आव्युं ठाम ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ३२ ॥
पूर्व मित्र मुनि उपदिश्यो, पण नवि वूझ्यो लेश ॥ पढ़ोच्यो सानमी नर-
कमां, जोगे विविध कलेश ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ३३ ॥ गणधर वीर
जिणंदना, वेद वादी अगीअर ॥ मान ठेली मद म्हेलिने, आप
हुआ अणगार ॥ परम० ॥ एसे० ॥ ३४ ॥ बलि पुंरुरिकादिक मली,
चौदशे वावन धार ॥ श्री जिनशासन प्रेरता, करता बहु उपकार ॥
परम० ॥ एसे० ॥ ३५ ॥ चोविश जिनना ए सवे, सिद्धया प्राक्रम-
फोर ॥ सादिअनंतु सुख लहुं, मनसुख शाश्वत ठोर ॥ परम० ॥
एसे० ॥ ३६ ॥

॥ ढाल (२९) ओगणत्रीशमी ॥ कराकन दराखनरो

जावे ॥ कराकन० ॥ ए राग ॥

मोहमल खायक करि जटकोरे ॥ मोह० ॥ अष्ट कर्म
दल फोज ध्यान धिर राखोने पटको ॥ ए आंकणी ॥
चंपा नयर सोहामणुं जीहो, श्रेणिकराय सुजाण ॥ धारणी देवी

तस घरे जीहो, शीलरूप गुणखाण ॥ मोह० ॥ १ ॥ तस कूखे अति
 पुण्यथी जीहो, उपन्यो मेघकुमार ॥ जोवन वय पामी करि जीहो,
 विलसे जोग उदार ॥ मोह० ॥ २ ॥ वीरजिणंद समोसरया जीहो,
 गुणशिल चैत्य सोजार ॥ चोत्रीश अतिशय दीपता जीहो, जगतजंतु
 हितकार ॥ मोह० ॥ ३ ॥ देशना सुणवा आवियो जीहो, मेघकुमार
 तेणिवार ॥ वर्द्धमान जिन उपदिशे जीहो, सुत चरण जगसार ॥
 मोह० ॥ ४ ॥ पंचास्त्रव करी जीवने जीहो, बंधे अमविध कर्म ॥
 चलगति जवकंतरमां जीहो, दूःख सहे विणधर्म ॥ मोह० ॥ ५ ॥
 तजि आस्त्रव संवर अहे जीहो, सेवे कारण तीन ॥ सम्यकदरशन
 ज्ञानने जीहो, चरण शुद्धात्म अजिन्न ॥ मोह० ॥ ६ ॥ ए त्रण कारण
 सेवतो जीहो, लहे जीव निरवाण ॥ ते माटे नरजव लही जीहो,
 श्रोता थाओ सुजाण ॥ मोह० ॥ ७ ॥ इम निसुणी प्रभु देशना जीहो,
 चेत्यो मेघकुमार ॥ अनुज्ञा मात पिता तणी जीहो, लेइ लीयो
 संयम नार ॥ मोह० ॥ ८ ॥ संयारे सूते थके जीहो, मुनि पग फर-
 सनुं दूःख ॥ मानी मनमां चितवे जीहो, महेल समो किहां सूख ॥
 मोह० ॥ ९ ॥ पूढी वीर जिणंदने जीहो, जाइश घर परजात ॥
 निज घरमां रहेतां थकां जीहो, होय नहीं उपघात ॥ मोह० ॥ १० ॥
 सूरज जगे आविने जीहो, वीरजिनने कहे एम ॥ जो मुजने अनुज्ञा
 दीयो जीहो, तो घर जाऊं केम ॥ मोह० ॥ ११ ॥ वीर कहे मेघा
 सुणो जीहो, पूर्वे तुं गज एक ॥ दावानल वनमां लग्यो जीहो, दुखि-
 या जीव अनेक ॥ मोह० ॥ १२ ॥ पग उपादि खणतां थकां जीहो,
 ससलो आव्यो एक ॥ तुज पग स्थाने ते रह्यो जीहो, दया राखि तें
 विवेक ॥ मोह० ॥ १३ ॥ त्रण दिनमां दव उपशम्यो जीहो, गयो
 ससलो निज थान ॥ पण तुज पग अटकी रह्यो जीहो, पाम्यो दूःख
 अमान ॥ मोह० ॥ १४ ॥ एम केइ तीरग जवविषे जीहो, राखि दया
 तें धीर ॥ साधु चरणथी दूमणो जीहो, केम हुओ तुं अधीर ॥

मोह० ॥ १५ ॥ एम जिन वचन सुणी लह्यो जीहो, अति डढ चित्त
सवेग ॥ चरणे थिर परिणति करी जीहो, राख्यो एक विवेक ॥
मोह० ॥ १६ ॥ गुणरत्नसंवत्सर आदरी जीहो, संलेखन एक मास
पूर्णायु करि ऊपन्यो जीहो, विजयविमाने खास ॥ मोह० ॥ १७ ॥
वज्रीश सागर आयुमां जीहो, दिव्य जोग सुविलास ॥ विलसी
पूरण आच्छे जीहो, महाविदेह नर वास ॥ मोह० ॥ १८ ॥ चरण
लही तिहा सिद्धशे जीहो, मेघकुमरनो जीव ॥ आठ कर्ममल दाय
करी जीहो, लहेशे शाश्वत शीव ॥ मोह० ॥ १९ ॥ आठ वरस वयमां
लियो जीहो, अतिमुक्ते संजम जार ॥ पत्र नाव करि नदी विषे जीहो,
खेले वाल अणगार ॥ मोह० ॥ २० ॥ धिविरे रमतो देखियो जीहो
कहुं वीरजिनने एम ॥ शिष्य तुमारो सिद्धशे जीहो, अथवा होशे
केम ॥ मोह० ॥ २१ ॥ वीर प्रभु कहे सिद्धशे जीहो, चरमशरिरी
एह ॥ एहने तुम कांइ मत कहो जीहो, ठे एह गुणनो गेह ॥
मोह० ॥ २२ ॥ एक दिन वीर जिनेश्वर जीहो, अतिमुक्ते कहे
एम ॥ संजम धारी तुं थयो जीहो, दया न राखे केम ॥ मोह० ॥ २३ ॥
वचन सुणी श्री वीरना जीहो, प्रतिक्रमतां बहु दोष ॥ शुक्लध्यान
केवल लह्यु जीहो, चार अनंतां पोष ॥ मोह० ॥ २४ ॥ ठेदी आठे कर्मने
जीहो, पाम्यो पद निरवाण ॥ मनसुख समजावे लहे जीहो, शाश्वत
सूख अमान ॥ मोह० ॥ २५ ॥

॥ ढाल (३०) त्रीशमी ॥

करकंसु नमिराजजी रे, निगगइ डुम्मुह नरिंद ॥ कारणथी
प्रतिवृत्तिया रे, धाखुं चरणानंद ॥ निज गुण रंग लाग्यो
रंग लाग्यो चौल मजीठ, चरणे रंग लाग्यो ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥ केवल
लहि सिद्धि वस्या रे, एम केइ प्रत्येकवुद्ध ॥ वीरज फोरी सिद्धियारे,
जगत जंतु अवरुद्ध ॥ निज० ॥ २ ॥ नमिराजा विदेहनो रे, करकंसु

देश कलिंग ॥ दुम्मुह देश पंचालनो रे, निग्गइ गंधारी ठींग ॥ निजण ॥
 ॥ ३ ॥ दधिवाहन राजा सुतारे, चंदनवाला नाम ॥ ब्रह्मचारी वालक
 षण्णरे, अहि चारित्र विराम ॥ निजण ॥ ४ ॥ गुरुणी बहु अज्जातणीरे,
 बहु जविने आधार ॥ संजस साधि सिद्धियां रे, पास्यं जवजल पार ॥
 ॥ निजण ॥ ५ ॥ रहेनेमी प्रतियूजिओरे, राजुल चरण महंत ॥ धीर
 वीर प्राक्रम करीरे, आण्यो जवदधि अंत ॥ निजण ॥ ६ ॥ रहेनेमी
 सिद्धि वस्यारे, ते राजुल उपकार ॥ राजुल वचने थिर थईरे, साध्यं
 संजस सार ॥ निजण ॥ ७ ॥ सिद्धया ज्जायल रुपीरे, तप तपि निज
 गुण लीन ॥ अनुजव रत्त आस्वादसारे, अष्ट कर्म करि लीण ॥ निजण ॥
 ॥ ८ ॥ दश श्रावक श्री वीरनारे, आणंदादिक धीर ॥ परिसह तापे नवि
 चट्यारे, धरि व्रत गुण गंजीर ॥ निजण ॥ ९ ॥ सोहस कट्ये जपन्यारे,
 बलि लहेसे ते सिद्ध ॥ एस जे व्रत ज्जे पालशेरे, ते पामे नवनिद्ध
 ॥ निजण ॥ १० ॥ अनुत्तर वाली दश हुवा रे, श्री जिन धर्म पसाय ॥
 व्रत धारी दश सिद्धियारे, वीरज फोरी असाय ॥ निजण ॥ ११ ॥
 एस अनेक सिद्धि वस्यारे, पुरुष पराक्रम कीध ॥ तजि प्रमाद व्रत
 आदरे रे, ते पामे निज रिद्ध ॥ निजण ॥ १२ ॥ सिद्धया सिद्धे-सिद्ध-
 शेरे, समगुण सेवे जेह ॥ परमज्ञान मनसुख लहीरे, शिव संगे रहे
 तेह ॥ निजगुण रंग लाग्यो ॥ १३ ॥

॥ कलश ॥

गायो गायोरे में तत्त्व सुधारस गायो ॥ निजपर तत्त्व लहुं
 जेणे जगमां, चरण लही शिव पायो ॥ परमानंद विदास
 प्रगट करि, पूरण ब्रह्म समायोरे ॥ में तत्त्वण ॥ १ ॥
 “दाहोद” श्रावण शुक्ल दशमे दिन, आनंद हरख वधायो ॥
 “कर्पूरां वाई” आग्रहथी, ए अधिकार वनायोरे ॥ में ॥ २ ॥

खीपी मदद करी “शाद् गीरधर,” निजपर हेत उपायो ॥ संघ
सकल मंगल शिव कारण, जणजो गुणजो सदायोरे ॥ में० ॥ ३ ॥
जबलग सिद्ध समाधि विलसे, तबलग रहो ए ग्रंथो ॥ जविजन तत्त्व
अन्यास करीने, वत्तो वर शिव पंथोरे ॥ में० ॥ ४ ॥ श्रोगणीश पांस-
ठ बुरु बुरु छवि, शिवमग प्रेरण काजे ॥ मनसुख समजावे शिव
संगे, विलसे सदा शिवराजेरे ॥ में० ॥ ५ ॥

॥ संपूर्ण ॥ श्रीरस्तुः ॥

२१० विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वासावबोध सहित.

अर्थ:-सहज अनंत सुख निधान शुद्धात्म परिणति, तेनो घात करनार मिथ्यात अज्ञान अने कषाय रुप अनादिकालना महान् शत्रु-ओने जेणे सम्यक्पराक्रम वढे जीत्या ठे ते “ जिन ” मां वर अर्थात् प्रधान-शिरोमणि तथा शारीरिक अने मानसिक अनंत असह्य दुःखना हेतुजूनत आ ज्ञानक संसार समुद्रमां परित्रमण करी दुःखी थता दीन जीवोनुं परम करुणाज्ञाव वडे रक्षण करनार तथा अन्य जीवोने पण अहिंसानो उपदेश आपी तेओ पासे पण रक्षण करावनार तथा अबाध्य सिद्धांत वढे समीचीन मोक्षमार्गनो उपदेश करी आत्मिक सहज स्वतंत्र परमानंदना दातार होवाथी “ स्वामी ” तथा अनंतज्ञान, अनंतदर्शन, अनंतसुख अने अनंतवीर्यरुप आत्म लक्ष्मीना मालीक, देहातीत आत्मसत्ताजूमिमां निरंतर विहरमान हे श्री सीमंधर देव ! आपने समर्थ जाणी आप प्रति अत्यंत उलसित चित्ते नम्रजावे विनंती करुंतुं के सरस संवर जलना प्रवाह वडे ज्ञानावरणादि कर्म रुप मल भोवाई जवाथी स्फटिक मणि समान अत्यंत शुद्ध केवलज्ञान दर्शनात्मक जेम आपनो स्वधर्म सर्वथा प्रगट-व्यक्त थयो ठे “ तेमज अमारो पण सत्तागते रहेसो (ज्ञानावरणादि कर्म वडे ललित थएलो) लोकासोक प्रकाशक अनंत सुखनिदान आत्मधर्म संपूर्ण रीते प्रगट थाओ ” ए उक्त विनंती-प्रार्थना हे जगवंत ! अमो दीन उपर करुणाझट्टी करी अवधारो-चित्तमां धारो ॥ १ ॥

जे परिणामीक धर्म तुमारो, तेद्वो अमचो धर्म ॥ श्र-श
जासन रमण वियोगे, वलग्यो विज्ञाव अधर्मरो॥स्वामी॥१॥

अर्थ-सर्वे अव्य “ उत्पाद् व्यय ध्रौव्य युक्तं सत् ” लक्षणवंत होवाथी प्रति समये परमज्ञाव अनुयायी नवा नवा पर्याये परिणमे ठे अर्थात् वर्तमान पर्याय तीरोजूनत थाय ठे अने नूतन पर्यायनो आवी-जाव थाय ठे अने अव्य ध्रुव रहे ठे. तेथी आपनो आत्म अव्य, ज्ञान

दर्शन चारित्रादि अनंत शुद्ध पर्याय रूप निरंतर परिणमे ठे-सहज परमानंदना अनुभवमां निमग्नपणे वत्ते ठे तेमज अमारो आत्म डव्य पण कर्मोपाधि निरपेक्ष शुद्ध डव्यार्थिक नये (शुद्ध संग्रह नये) आपना सदृश सत्तावंत ठे “ जारिस सिद्ध सहावो तारिस जावो हु सव जीवाणं ” तथापि अनादिथी कनकोपल न्याये अशुद्ध होवाथी शुद्ध परिणतिनी श्रद्धा (प्रतीती), ज्ञासन (विज्ञान), रमण-आचरण, स्थिरताना वियोगथी मिथ्यादर्शन, मिथ्याज्ञान, मिथ्याचारित्र रूप अधर्मे परिणमे ठे अर्थात् आत्माथी परवस्तु जे पुद्गल डव्यथी बनेला विलक्षण धर्मवंत शरीरमां आत्मपणानी श्रद्धा करे ठे, तेनेज आत्म रूप जाणे ठे तेथी ते पौद्गलिक जावमां पोताना आत्म परिणामने स्थित करे ठे-तल्लीन करे ठे पटले पुद्गल डव्यमां इष्टानिष्ट कल्पना करी अनिष्टने दूर करवामां अने इष्टने प्राप्त करवामां तथा स्थिर राखवामां पोतानी आत्म परिणतिने निरंतर रोकी राखे ठे ॥ १ ॥

वस्तु स्वभाव स्वजाति तेहनो, मूल अभाव न थाय । पर विभाव अनुगत परिणतिथी, कर्मे ते अवरायरे स्वामी॥वि०॥३

अर्थ-डव्य, अस्तित्व नास्तित्व स्वभाववंत होवाथी अन्य डव्यन्ते परिणाम तेमां कदापि काखे प्रवेश करी शके नहीं अने अस्तित्वपणे रहेला जे अनंत अन्वय गुणो तेमांथी कोइनो पण कोइ पण काखे अभाव थाय नहीं कारणके डव्य मात्र डव्यार्थिक नये नित्य ठे अने “ तद्भावाव्ययं नित्यम् ” एम नित्यनी व्याख्या श्री तत्त्वार्थ सूत्रमां प्रतिपादन करेस ठे तथा वली “ असौणं पविसंता, दिता ओगास मस मसस्स । मेवंताविय णिच्च, सग सग जावं ए विजहंति ” ए न्याय अनुसार आत्मां रहेला ज्ञान दर्शन

૨૨૦ વિંશતિ-વિહરમાન જિનસ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

ચારિત્રાદિનો, સમૂલ અજ્ઞાવ થવાનો વિલકુલ અસંજવ છે તથા વલી પંચાસ્તિ દ્રવ્ય માત્ર ઊર્ધતા તથા તિર્યગ્પ્રચયવંત હોવાથી પણ તેમજ સિદ્ધ થાય છે. પરંતુ અનાદિ અજ્ઞાન વશે આત્મ પરિણતિને પરક-તૃત્વ, પરજોક્તૃત્વ, પરગ્રાહકત્વ, પરવ્યાપકત્વ, પરરમણતા, પરઆધારાધેયતા આદિ પરાનુયાયી પણે પ્રવર્ત્તાવવાથી શુદ્ધાત્મ પરિણતિ જ્ઞાનાવરણાદિ દુષ્ટ અષ્ટ કર્મવડે અવરાય છે—વ્યાધાત પામે છે એમ શુદ્ધ પરિણતિનો વિયોગ રહે છે ॥ ૩ ॥

જે વિજ્ઞાવ તે પણ નૈમિત્તિક, સંતતિ જ્ઞાવ અનાદિ । પરનિમિત્ત તે વિષય સંગાદિક, તે સંયોગે સાદિરે સ્વામી ॥ વિ ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ—મનોહ અમનોહ પુદ્ગલોક વિષયમાં ઇષ્ટાનિષ્ટ કલ્પના કરવાથી, ધન ધાન્યાદિ સચિત્ત અચિત્ત મિશ્ર પરિગ્રહમાં મમત્વ બુદ્ધિ ગ્રહણબુદ્ધિ કરવાથી આત્મા રાગ દ્વેષ રૂપ વિજ્ઞાવે પરિણમે છે તેથી તે વિજ્ઞાવ નૈમિત્તિક છે તથા સાદિ સાંત છે તથાપિ પ્રવાહે સંતતિ અનાદિનો છે. જેમ આપણે વર્તમાન સમયે એક પુરુષને જોઈએ ઠિયે તે પુરુષ તેના પિતાવડે ઉત્પન્ન થયેલ છે તેથી તે આદિ સહિત છે અને તેનો નાશ પણ છે તેથી તે પુરુષ સાદિસાંત જાંગે છે પરંતુ તે પુરુષ તેના પિતાથી ઉત્પન્ન થયો છે તેમ તેનો પિતા પણ વલી તેના પિતાથી ઉત્પન્ન થયો છે એમ તેનો વંશ અનાદિ સિદ્ધ છે ॥ ૪ ॥

અશુદ્ધ નિમિત્તે એ સંસરતા, અત્તા કત્તા પરનો ॥ શુદ્ધ નિમિત્ત રમે જવ ચિદ્ધન, કર્તા જોક્તા ઘરનોરે સ્વામી ॥ વિ ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ—જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ ઉદય રૂપ અશુદ્ધ નિમિત્ત પામી અજ્ઞાન મિથ્યાત કષાય રૂપ અશુદ્ધ પરિણામે પરિણમી. જવ સમુદ્રમાં સંસરણ—પરિવ્રમણ કરતાં આત્મા પરદ્રવ્યાદિકના કર્તાપણાનું મમત્વ, અજિમાન કરે છે અર્થાત્ મેં અમુક જીવને માણ્યો, અમુકને ડગાણ્યો, અમુકને સુખી કર્યો, અમુકને દુઃખી કર્યો, અમુકને રાણ્યો, અમુ-

कने चलाव्यो तथा घटपटादिक में बनाव्या अथवा घर हाटादिकनो में नाश कख्यो, अमुक इष्ट पदार्थोनो में लाज मेळव्यो, तेओने में माहरा जोगमां लीधा, तेउने में राख्या, दूर जवा नहि दीधा, अमुक वस्तु में शुज मनोइ करी, अमुक वस्तु में अशुज अमनोइ करी, एम हुं करुं तु, जविष्यतमा एम करीश ए आदि पुद्गल रूप त्रण योगनी क्रियामां ममत्व करे ठे एम अज्ञान वशे पर डव्यादिकनो कर्त्ता वनी पुनः ज्ञानावरणादि नवां कर्म बांधे ठे अने वली ते बांधेला कर्मना उदय काले पण उपर प्रमाणे वर्त्ती पुनः ज्ञानावरणादि कर्म बांधे ठे एम परना कर्त्तापणानु ममत्व करी निरंतर सात आठ कर्म बांधतो आ ससार समुद्रमां परित्रमण करे ठे अने जन्म जरा मरण तथा रोग शोक जय आदि अनेक दुःसह दुःखनो अमाप जार पोताना शिरउपर उपाडो ले ठे.

पण ज्यारे सम्यक्ज्ञान सम्यक्दर्शन सम्यक्चारित्र रूप शुद्ध निमित्तमां रमण करे अर्थात् तेमां तल्लीन थाय, पोतानी आत्म परिणतिने तेमां स्थित करे, पर डव्यादिथी उदासिन्न वृत्ति धारण करे स्यारे पोतानाज स्वभावनो कर्त्ता जोक्तादि थाय, निर्मल प्रशमरतिनो विस्वास पामे अने राग स्नेहथी रहित वर्त्तवाथी कर्म रूप रज तेने स्पर्श करवा पामे नहि तथा पूर्वे बांधेला सचित्त कर्मनो क्षय निर्जरा थाय ॥ ५ ॥

जेइना धर्म अनंता प्रगट्या, जे निज परिणति वरिया ॥ परमात्मजिन देव अमोही, ज्ञानादिकगुण दरियारे स्वामी ॥ ६ ॥

अर्थ—आत्मानो परमजाव जे ज्ञान, तदनुयायी दर्शन, चारित्र, तप, वीर्य, कर्तृता, जोक्तृता, ग्राहकता, व्यापकता, रक्षणता, रमणता, आधारधेयता विगेरे अनंत स्वधर्मों जे अनादिकादिथी कर्ममलवृत्ते लित थएला इता-बाधकजावे परिणमता इता, ते शुक्लध्याननी

२२२ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वाक्तावबोध सहित.

तिष्ठण आंच वने कर्ममल जस्म थइ जवाथी संपूर्ण प्रगट थया
अर्थात् निराबाध-स्वतंत्र पणे पोतपोताना कार्यजावे परिणमवा
लाग्या एटले शुद्ध परिणति रूप अनुपम लक्ष्मीने वस्या-तेना
स्वामी थया. तेज परमात्म जिनेश्वर देव, क्रोध मान माया लोभ
आदि मोहनीय कर्मनी अछावीश प्रकृतिथी रहित तथा ज्ञानादिक
गुणना दरिया अर्थात् ज्ञानादि गुणना अखूट निधान ठे एटले जेम
दरियामांथी जख खूटे नहि तेम तेमनामांथी कोइ पण काले ज्ञा-
नादि गुणो-पर्यायो खुटवाना-क्षीण थवाना नथी, अनंतकाल सुधी
एक सरखी रीते परिणम्यांज करशे ॥ ६ ॥

अवलंबन उपदेशक रीते, श्री सीमंधर देव । जजीये शुद्ध
निमित्त अनोपम, तजीये जव जय देवरे स्वामी ॥ वि० ॥ ७ ॥

अर्थ-श्री सीमंधर देवमां साध्य पद पूर्ण पणे प्रगट होवाथी
तेज पुष्ट-अनुपम निमित्त हेतु ठे (साध्य साध्य धर्म जेमांदि
होवेरे ते निमित्त अति पुष्ट, तथा च-पुष्ट हेतु जिनेंजोय,
मोक्ष सद्भाव साधने) तथा सर्वज्ञ अने वीतराग होवाथी
आत्ममोक्षमार्गना साचा उपदेशक तथा सर्वे आत्मरिद्धि संपूर्ण
पणे प्राप्त होवाथी परम आधार-जव समुद्रमां वूडता जव्य
प्राणीयोने जहाज समान, जवाटवीमां सथ्यवाह समान ठे.
न्याय पूर्वक एम सिद्ध होवाथी तेजनी जक्ति करीये अर्थात्
तेमनी आज्ञा आपणा शिर उपर चढावीए-सन्मानीये. कथुं ठे के
“ आणाकारी जत्तो, आणा ठेइल अजत्तोत्ति ” माटे तेमनी
आणा प्रमाणे वर्त्तीय. मिथ्यात, अज्ञान, कषाय, प्रमाद, आविरति रूप
जयंकर जव जमणनी देवनो त्याग-परिहार करीये ॥ ७ ॥

शुद्ध देव अवलंबन करतां, परिहरीये परजाव । आत्म
धर्म रमण अनुभवतां, प्रगटे आत्म जावरे स्वामी ॥ ८ ॥

અર્થ-જે અજ્ઞાન કષાય વિષય આદિ દૂષણોથી જરપૂર છે અર્થાત્ જે સર્વે ડ્રવ્યના ત્રિકાલવર્તી પર્યાયોને હસ્તામલકવત્ પ્રત્યક્ષ પળે જાણી શકતા નથી, પોતાના આત્મ ડ્રવ્યને પણ સર્વ નયે પ્રત્યક્ષ પળે જાણતા નથી તથા તેથી પોતાની આત્મ રિક્તિથી પરાંગમુખ હોવાથી નિરંતર જે વિષય કષાયને આધિન વર્તે છે, ચાહ ટાહમા પ્રજ્વલીત થઈ રહ્યા છે, જવ સમુદ્રમાં વૂઠેલ છે તેમાં દેવપણું કેમ મનાય ? પણ જે અજ્ઞાન આદિ સમસ્ત અધર્મ રૂપ દૂષણોથી સર્વે નયે મુક્ત હોવાથી પરમ નિષ્કલંક શુદ્ધ દેવ છે. તે શ્રી સીમંધર સ્વામીનું શરણ ગ્રહણ કરતા પરડ્રવ્યની મમતા, ગ્રાહકતા, રમણતા આદિ સમસ્ત પરજાવનો પરિહાર-ત્યાગ થાય અને જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ શુદ્ધાત્મ જાવમાં રમણ કરતાં-તેમાં તહ્વીન થતાં-તૃપ્ત થતાં-સતુષ્ટ થતાં-તેનો આસ્વાદન અનુજવ લેતાં જ્ઞાનાદિ આત્મ ધર્મ, કર્મ લેપથી રહિત-શુદ્ધ પ્રગટ થાય ॥ ૬ ॥

આતમ ગુણ નિરમલ નીપજતાં, ધ્યાન સમાધિ સ્વજાવે ॥

પૂર્ણાનંદ સિદ્ધતા સાધી, દેવચંડ પદ પાવેરે સ્વામી ॥ ૭ ॥

અર્થ-શુદ્ધ સાધ્ય સન્મુખ સદા રાહી (યસ્માત્ ક્રિયા પ્રતિ ફલન્તિ ન જાવ શુન્યા) ધર્મ શુક્ષ્મધ્યાનનું સેવન કરતાં તજ્જન્ય સમાધિમાં છીન થતાં આત્મ ગુણ નિર્મલ અર્થાત્ મલ રહિત-પરમપવિત્ર થાય. એમ પૂર્ણાનંદમય સિદ્ધ પદ સાધી દેવમાં ચંડમાં સમાન અર્થાત્ દેવાધિદેવપદને પ્રાપ્ત થઈ ॥ ૭ ॥

॥ અથ દ્વિતીય શ્રી યુગમંધર જિન સ્તવન ॥ નારાયની દેશી ॥

શ્રી યુગમંધર વિનવુંરે, વિનતમી અવધારે દયાલરાય ॥

૧ પર પરિણતિ રંગથીરે, મુજને નાથ જગારરે ॥ ૮ ॥ શ્રી ॥ ૧ ॥

અર્થ-પ્રાણાતિપાત વિરમણ, મૃષાવાદ વિરમણ, અદત્તાદાન વિર-

२२४ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि बालावबोध सहित.

मण, मैथुन विरमण तथा परिग्रह संग्रह विरमण रुप पंचमहाव्रत
तथा क्षांति, मार्दव, आर्यव, मुक्ति, तप, संयम, शौच, सत्य, अकिं-
चन, तथा ब्रह्मचर्य आदि सर्वे धर्मोमां अनुवृत्ति धरावनार अहिं-
सा-दया धर्म ठे. जेमां सर्वे धर्मनो समावेश थइ जाय ठे.
उक्तंच-सव्वाज्जं वि नइज्जं, जह सायरंमि निवमंति । तद् जग,
वइ अहिंसिं, सवे धम्मा समिद्धन्ति ॥ तथा जेने सर्व मतावलं-
बीजं स्विकारे ठे-सन्माने ठे “ अहिंसा परमो धर्म, हिंसा सर्वत्र
गर्हिता ” परंतु जैन शिवाय अन्य मतावलंबीजं अहिंसा-दयामां
वर्त्ती शकता नथी कारणके तेजं हिंस्य हिंसा तथा हिंसाना कारणेने
यथार्थ संपूर्ण उल्लखता नथी.

सर्वज्ञ तीर्थंकर देव द्रव्यहिंसा तथा जावहिंसा एम हिंसाना
वे प्रकार प्ररूपे ठे-पृथ्वीकाय, अपकाय, तेजस्काय, वायुकाय अने
अनस्पतिकाय एम पंच स्थावरकायिक एकेंद्रि जीवो तथा वैन्द्रिय
आदि त्रस जीवोनां पांच इंद्रियो, मनोबल, वचनबल, कायबल,
श्वासोश्वास तथा आयुप्राण ए दश द्रव्यप्राणने मारवुं, कापवुं,
ठेदवुं, दुःखववुं तथा तेनो वियोग करवो ते द्रव्यहिंसा ठे, पोताना
द्रव्यप्राणनी हिंसा करवी ते स्वद्रव्यहिंसा अने अन्य जीवना
द्रव्यप्राणनी हिंसा करवी ते परद्रव्यहिंसा ठे तथा ते कायमां
ममत्त्व करी रहेला जीवोना ज्ञान, दर्शन, चारित्र, तप, वीर्य, उप-
योग त्रिगेरे जावप्राणनो मिथ्यात, अज्ञान तथा कषाय वने घात
करवो ते जावहिंसा ठे अर्थात् मिथ्योपदेशादिवने कोइ जीवना
दर्शन गुणनो घात करी मिथ्यात्व रूप परिणमाववो, सम्यक्ज्ञानथी
चूकावी अज्ञान रूप परिणमाववो तथा क्षमा गुणनो घात करी
क्रोध रूप परिणमाववो तथा विनय गुणनो घात करी मान रूप परि-
णमाववो तथा आर्यव (सरलता) गुणनो घात करी माया रूप परि-

ણમાવવો, મુત્તિ ગુણનો ઘાત કરી સોજ રૂપ પરિણમાવવો, એ વિગેરે તેની શુદ્ધ પરિણતિનો ઘાત કરી અશુદ્ધ પરિણામે પરિણમાવવો તે જાવહિંસા છે. તેમા પોતાના જાવપ્રાણની હિંસા કરવી તે નિજજાવ-હિંસા છે અને પરજીવના જાવપ્રાણની હિંસા કરવી તે પરજીવ જાવ-હિંસા છે અને મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, કષાય, પ્રમાદ તથા યોગનું સેવન કરવું તે હિંસાનાં કારણો છે તે કારણો સેવવાથી હિંસા થાય છે કહ્યું છે કે “ કારણ જોગે કારજ નિપજેરે, એહમાં કોઈ ન વાદ । પણ કારણ વિણ કારજ સાધીએરે, તે નિજ મતિ કુન્માદ ” એમ સ્યાદ્વાદ નય યુક્ત જિન પ્રકૃપિત દ્રવ્યહિંસા તથા જાવહિંસાના સ્વરૂપથી અજાણ તથા તેના કારણોથી અજાણ મિથ્યાદ્રષ્ટી જીવો એક સમર્થ માત્ર પણ અહિંસાજાવમાં વર્તી શકવાને અસમર્થ છે તથાપિ મોહમંથ્રમાં બેજાન થયેલા હિંસામાં વર્તતા બતાં હમે દયા પાલીએ ઢીણ-દયાનુ ઢીણ એમ પોતાના જીવહા પ્રથી જરૂરના તથા મનમાં કલ્પના કરે છે પણ તેથી શું ? સાચી દયા પાડ્યા શિવાય તેના પરમોત્તમ ફલ મોહ સુખને પામી શકે નાહિ

પણ જે સ્યાદ્વાદ નય યુક્ત જિન પ્રકૃપિત દ્રવ્યહિંસા તથા જાવ-હિંસાના સ્વરૂપનું તથા તેના કારણોનું સમ્યક્જ્ઞાન ધરાવે છે-જે પરમો-ત્તમ ફલના હત્સક છે, હિંસાનું ફલ જે જવજ્રમણ તેથી હિંસા-જયજીત છે એવા સમ્યક્દ્રષ્ટી જીવોજ અહિંસામાં વર્તી શકવાને સ-મર્થ છે “ (પઢમં નાણં તર્હ દયા) ” જે જે અંશે અહિંસાજાવમાં વર્તે છે તેને તેટલા અંશે અહિંસક કહિયે માટે ચોથા ગુણસ્થાનથી માંત્રી ઉપલા ઉપલા ગુણસ્થાનોમાં અહિંસકદશાનય પ્રમાણ અધિકી અધિકી વર્તે છે પણ હે જગવંત ! આપ હિંસાના સર્વે કારણોથી દૂર વર્તી હોવાથી સર્વોત્કૃષ્ટ તથા સર્વદા અહિંસક જાવમાં વર્તો ઠો, રાગ દ્વેષ રહિત હોવાથી સર્વે જીવો ઉપર એક સરસી રીતે દયા રાખોઠો, તેથી સર્વે

३३६ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि बालावबोध सहित.

दयालु जीवोमां आप राजा समान शिरोमणि ठो, तेथी हे दयालु-
राय श्रीयुगमंधर स्वामी ! करुणा निधान तथा समर्थ जाणी आप प्रति
विनंती-उचारुं तुं कारणके दयालु तथा समर्थ होय तेज सेवकनी
विनंति मनोर्थने परिपूर्ण करे माटे मुज सेवकनी विनंती करुणा जावे
चित्तमां धारी—“ ए परपरिणति रंगथी मुजने नाथ उगार”—हे नाथ !
हे स्वामी ! अनादि विज्ञाव वशे पुद्गल पर्याय जे शरीरादिक तेमां
अहंपणुं मानी ते उपर अत्यंत राग करी तेमां तल्लीन थइ रह्यो तुं
तथा ते शरीरादिकने प्रशस्त—हितकारी कुटुम्बी जनो मित्रवर्ग
नोकर चाकर तथा धन धान्य मणि औषधी आवास आदि अनेक
पुद्गल पर्यायोमां तथा पंचेंद्रिना अनेक मनोइ विषयमां राग वशे
तल्लीन थइ रह्यो तुं, तेने मेलववा राखवा माटे अनेक प्रयास करुं तुं,
अनेक विकल्प जाल रचुं तुं, तेनी तृष्णाकूपी आगमां निरंतर प्रज्व-
लित थाजुं तुं, तेनो वियोग थाय ते माटे जय जोगवुं तुं, तेना वियोगे
शोक संताप आक्रंद विगेरेनो जोक्ता वनुं तुं, अने पोतानी सहज अ-
नंत स्वतंत्र, अप्रथग् चूत स्वक्षेत्रवर्ती अविनश्वर सुख निदान आत्म
परिणतिथी वियोगी रहुं तुं माटे हे जक्त वत्सल प्रभु ! एवी दुष्ट
परपरिणतिना रंगथी मुजने हवे शीघ्रमेव उगारो ॥ १ ॥

कारक ग्राहक जोग्यतारे, में कीधी महारायरे, दयालराय ॥

पण तुज सरीखो प्रभु लहीरे, साची बात कहायरे, दया ॥ २ ॥

अर्थ—सर्वे द्रव्यो अस्तित्व, वस्तुत्व, द्रव्यत्व, प्रमेयत्व अगुरुलघुत्व
अने सत्त्व स्वभाववंत होवाथी पोताना गुणपर्यायोना कर्त्ता, ग्राहक,
व्यापक आदिपणे पोतानी सत्ताचूजिमां सर्वदा वर्त्ते ठे, तथा वल्ली
“क्षेत्र काल जावानाम् एक समुदायित्वं द्रव्यत्वम्” क्षेत्र काल
जावनुं एक समुदायिपणुं ते द्रव्यत्व ठे माटे द्रव्य, क्षेत्र, काल, जाव
परस्पर अजैद ठे—अप्रथग् चूत ठे तेथी कोइ द्रव्य बीजा द्रव्यना

केत्र काल जावमां प्रवेश करवा सर्वथा असमर्थ ठे माटे निश्चय न-
ये कोइ डव्य अन्य डव्यनो कारक कर्त्ता, चोक्ता, ग्राहक, व्यापक, आधार,
आधेय विगेरे थइ शके नहि, तथापि जीवमां अनादि विज्ञाव स्व-
ज्ञाव होवाथो हुं मिथ्यात अज्ञान वशे परपरिणति-पुद्गल पर्यायो
विषे कर्त्ता, चोक्ता, ग्राहक, व्यापक आदि बुद्धि करी मारी आरमीक
स्वतंत्र रिद्धिथी वियोगी रह्यो पण हे युगमंधर स्वामी । आपने
संपूर्ण नये पोताना परिणामना कर्त्ता, ज्ञाता तथा तेमांज रमण कैर-
नार तथा तेनोज आस्वादन-अनुभव लेनार होवाथी साचा प्रजु
जाणी आप प्रति हुं मारी साचो कथा निवेदन करुं ठुं ॥ १ ॥

यद्यपि मूल स्वज्ञावमेंरे, पर कर्तृत्व विज्ञावरे ॥ दयाल-
राय ॥ अस्ति धर्म जे माहरोरे, एहनो तथ्य अज्ञावरे ॥
दयालराय ॥ श्री० ॥ ३ ॥

अर्थ-अनादि कालथी जो के माहरा ज्ञान दर्शन चारित्ररूप आत्म
गुणमा परकर्तृत्वादि विज्ञावनो संश्लेष थयेलो ठे तेथी हुं अनादि-
कालथी परकर्तृत्वादि विज्ञाव रूप परिणमुं तु तो पण सत्तागते रहेला
माहः । अस्तिधर्ममां-सामान्य स्वज्ञावमां खरेखर ते विज्ञावनो अ-
ज्ञाव ठे कारण के सामान्य स्वज्ञाव सदा निरावरण ठे, माटे जो हुं
माहरा अस्तिधर्म तरफ लक्ष् आपुं तेने प्रगट करवा रुचि धरुं तो
निश्चय कर्मजन्य उपाधि रूप विज्ञावनो समूल नाश करी संपूर्ण
शुद्ध सुखनिधान अस्तिधर्मनो जोगी याउं, सादिअनतकाल सुधी
प अवस्थामा अवस्थित रहुं ॥ ३ ॥

पर परिणामिकता दगारे. लडि पर कारण योगरे, दया-
लगाय ॥ चेतनता परगत थईरे, राची पुद्गल जोग रे,
दयालगाय ॥ श्री० ॥ ४ ॥

२२० विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वासावबोध सहित.

अर्थ—ज्ञानावरणादि अव्यकर्म तथा जावकर्मना उदय वशे पर परिणामिक दशाने प्राप्त थयो हुं, अर्थात् पर अव्यना परिणामने पोतानो परिणाम मानुं हुं एटले मन वचन अने कायानी क्रियाने आत्म क्रिया मानुं हुं तेथी मारी चेतनता पर परिणाममां व्यापी—परगत थई—पुद्गल पर्यायोते जोगववामां राची—आसक्त थई—खीन थई—त्यांज स्थित थई तेथी आत्म परिणामनो जोग लेवा अवकाश मदयो नहीं ॥ ४ ॥

अशुद्ध निमित्त तो जरु अठेरे, वीर्य शक्ति विहीनरे ॥ द० ॥

तुं तो वीरज ज्ञानधीरे, सुख अनंते लीनरे ॥ द० ॥ श्री० ॥ ५ ॥

अर्थ—आत्माने अशुद्ध परिणामे अर्थात् अज्ञान, मिथ्यात अने कषाय रूप परिणमवामां शुचाशुच कर्मोदय वने पुद्गल अव्य गुण पर्यायनो संबंध ते निमित्त ठे पण ते शुचाशुच कर्मोदय, जरु—चेतनता रहित तेमज वीर्य शक्ति रहित होवाथी तेठ आत्माने अशुद्ध परिणामे परिणमाववामां पोतानो भेले कारण बनवाने असमर्थ ठे, तथा कारण पद तो उत्पन्न पर्याय ठे माटे ज्यारे कर्ता कार्य साधवाधो रुचीवंत थइ तेने निमित्तमां वापरे त्यारे तेमां कारण पद उत्पन्न थाय ठे. “ए कारका कर्तृराधिना” जो आत्मा प्रमाद जावमां नर्ते तो ते शुचाशुच कर्मोदय अशुद्ध परिणामनुं निमित्त थाय पण पोते सचेत थइ पोताना शुद्ध कार्यनो कर्ता थाय त्यारे कारकचक्र सुलटे अने शुचाशुच कर्मोदये अशुद्ध परिणामे परिणमे नहि तो ते पुद्गलो निमित्त पण थइ शके नहि. जेम कुंजार घट कार्यनो रुचिवान थाय नहि, तथा दंरु चक्रादिने ते घट कार्य साधवामां वापरे नहि, तो दंरु चक्रादि तेवारे घट कार्यना निमित्त कहेवाय नहि. पण हुं अनादि विज्ञाव वशे राग द्वेषे परिणमवानी द्रढ देवथी ते पुद्गल जडमां कारण पद उत्पन्न करी अशुद्ध परिणामे परिणमं हुं, तेथी

आत्मिक शुद्ध कार्य करवामां आत्म बोधें अत्यंत हीन यह रक्षो तुं,
अर्थात् अनंतज्ञान अनंतदर्शन अनंतसुखरूप अनुपम आत्म व्य-
क्तिधी रहित कंगाल बनी अत्यंत पराधिन, दरिद्र-दयामणि अव-
स्थाने जोगतुं तुं पण हे प्रजु । तमे तो अनंत ज्ञान वीर्यना परिपूर्ण
पणायी-पूर्ण व्यक्तिधी सहज, अकृत्रिम, स्वतंत्र, एकांतिक, अंता-
तीत, अव्यावाध आत्मीक सुखमां लीन-संतृप्त-निमग्न यह रक्षा
गे ॥ ५ ॥

तिण कारण निश्चय कखोरे, मुज निज परिणति जोगरोद ॥

तुज सेवाधी नीपजेरे, जांजे जव जय शोगरोद ॥ श्री ॥ ६ ॥

अर्थ-तेधी न्याय युक्त ज्ञानदृष्टिधी मने एवो निश्चय थयो ठे के
हे जगवंत ! कर्म रूप रजधी सर्वथा निर्लेप स्फटीक समान तमारा
संपूर्ण, निर्मल, पवित्र गुणोनुं सेवन करतां-जक्ति करतां माहरी आत्म
परिणति रूप अवाध्य अखूट स्वतंत्र पूर्णानंदमय सहज आत्म
संपदाना जोगनी मने प्राप्ति थशे तथा “जांजे जव जय सोग” अना-
दि कालधी चार गतिरूप जवसमुद्रमां अज्ञान वशे अनेक दुःसह
दुःखो तथा तज्जन्य जय, शोक, संताप, आक्रंद विगेरे सहुं तु, तेनो
सहज लीलामात्रमा नाश थशे ॥ ६ ॥

शुद्ध रमण आनंदतारे, ध्रुव निस्संग स्वजावरे ॥ ६ ॥

सकल प्रदेश अमूर्ततारे, ध्यातां सिद्धि उपायरो ॥ ७ ॥

अर्थ-अचल, अवाधित, निरावरण, शुद्ध परमात्म पद रमण-अनु-
भवजन्य आनंदने तथा पोताना ध्रुव अर्थात् पोताना अव्य क्षेत्र काल
जावे सदा सत् (दव्य गुण समुदाज, खित्त ओगाह वट्टणा कालो।
गुण पज्ञाय पवत्ति, जावो निअ वत्थु धम्मो सो) अनंत अ-
न्वय गुणनो पिरु तथा निस्संग-सकल परजाव, परिग्रहधी अतीत

૨૩૦ વિંશતિ વિહરમાન જિનસ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

एवा आत्मज्ञावने तथा अक्षेशी, अस्पर्शी, अगंधी, अदुर्णी, अरसी, अक्रोधी, अमायी, अमानी, अलोची, अवेदी आदि अनेक व्यतिरेक गुणना समूहरूप सकल प्रदेश अमूर्ति पिरु आत्म द्रव्यने सर्वे पर-द्रव्यनी मूर्ताथी पोतानी आत्म परिणति वारी पोतानी आत्म चू-मिमां स्थित करी-लीन करी पोतानी सर्वे वीर्य शक्ति एकत्र करी एकाग्र चित्ते ध्यातां अमूर्त परमात्मपदनी सिद्धि थाय-ध्याता ध्ये-यनी एकता थाय ॥ ७ ॥

सम्यक् तत्त्व जे उपदिश्योरे, सुणतां तत्त्व जणायरे ॥८॥

શ્રદ્ધા જ્ઞાનેજે ગ્રહ્યોરે, તેહિજ કાર્ય કરાયરે ॥૮॥ શ્રી૦ ॥૭॥

अर्थ-द्रव्यना सर्व पर्यायना ज्ञान विनाना एकांत वादीयो (मि-थ्या वादीयो) (एकांते होइ मिथ्यतो) ना विडंबनारूप नव-त्रमणना हेतुचूत दुर्नयथी परिपूर्ण अज्ञान जन्य सिद्धांतथी उपजता अज्ञानरूप अंधकारना समूहनो नाश करनार सकलनय तथा प्रत्यक्ष परोक्ष प्रमाणथी अबाधित स्याद्वाद युक्त, अव्याप्ति अतिव्याप्ति तथा असंज्ञवादि सकल दूषणो रहित जीवादि तत्त्वोनुं सत्य स्वरूप प्रतिपादन करनार जिनेश्वरना परम कल्याणकारी वचनो श्रवण मनन निधिध्यासन करतां शंसय विपर्यय अने अनध्यवसाय रहित तत्त्व स्वरूपनुं सम्यक्ज्ञान थाय अने सम्यक्दर्शन सम्यक्ज्ञान युक्त जो आत्म स्वरूप जाणीये-ग्रहण करीये तोज परमात्म सिद्धिना साधक वनी शकीए. ज्यांसुधी आत्मद्रव्यनुं सम्यक्ज्ञान सम्यक्दर्शन थयुं नथी त्यांसुधी आदरेलुं चारित्र ते सम्यक् विशेषणने प्राप्त थइ शके नहि अने सम्यक्चारित्र विना कदापि काले मोक्षनी प्राप्ति थइ शके नहि. कहुं ठे के “ विरञ्चा सावइझाउं, कषाय हीणा महव्वय धरावी । सम्मदिठी विहुणा, कयावि मुखं न पावन्ति ”

તથા “નયગમ ઝંગ પમાણેદિં, જો અપ્પા સાયવાય જાવેણે ।
મુણ્ઠ મોરલ્લ સલ્લં સમદિઠિ સો નેહ” ॥ ૬ ॥

કાર્ય રુચી કર્તા થયેરે, કારક સવિ પલટાયરે ॥ ૬૦ ॥

આતમ ગતે આતમ રમેરે, નિજ ઘર મંગલ યાયરે ॥ ૬૦ ॥ ૬૧ ॥

અર્થ—જ્યાંસુધી જીવ મિથ્યાત ગુણસ્થાને વર્તે છે—સમ્યક્દર્શનની પ્રાપ્તિ થઈ નથી, ત્યાંસુધી અનાત્મ વસ્તુમા આત્મલુહિ—અહંપણું માને છે અર્થાત્ પુદ્ગલ સ્કધોથી વનેલું ચૈતન્યશૂન્ય જે શરીર તેમા લોલીજૂતપણે પરિણમિ પોતાનું આત્મ અંગ માને છે તથા તે શરીરને જે પ્રશસ્ત, હિતકારી પદાર્થો—સ્ત્રી ધન કુટુંબાદિને પોતાના હિતકારી માને છે, તેહમાં રાગરસે રીંકે છે, સંસાર ઝ્રમણ પરિપાટીને વધારે છે (જો અપસત્થો રાગો, વદ્દઈ સસાર ઝમણ પરિવામી । વિસયા-
ઇસુ સયણાઇસુ, ઈઠત્તં પુગ્ગલાઈસુ) અને તે શરીરાદિને પોતા ના સાધ્ય જાણી નિરંતર તેને સાધવા માટે અનેક પ્રયાસ કરે છે—તેનેજ પોતાનું કાર્ય જાણે છે એમ અજ્ઞાન બશે પોતે પર કર્તૃત્વ જાવે પરિણમે છે તેથી કારકચક્ર શુદ્ધ સ્વજાવથી વિરુદ્ધ ધાધકજાધે પરિણમે છે. પણ ય્યારે આત્મા યોગ્ય કારણ વને સમ્યક્જ્ઞાનનો લાજ પામે, અનંત પરમાનંદમય સંપૂર્ણ સુખના હેતુ પરમાત્મ પદ રૂપ પોતાના શુદ્ધ સાધ્યને ઝંલેલે, ત્યારે પર સાધ્ય તરફથી અરુચી થાય અને પોતાનું શુદ્ધ સાધ્ય સાધવાની રુચી થાય, શુદ્ધ કાર્ય કરવાનો અજિ-
લાપી થાય ત્યારે જે કારકચક્ર ધાધકજાવે અર્થાત્ આત્માના જ્ઞાન દર્શન સુખ વીર્યની ધાત કરવા રૂપ કાર્યે પરિણમતું હતું તે સાધક જાવે પટલે શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શન સુખ વીર્ય સાધવા રૂપ પરિણમે પટલે આત્મા પોતાના શુદ્ધ પરિણામે વર્તે—તેમાં રમણ કરે—ત્યાજ સ્થિત થાય એમ ‘યતાં આત્માના’ સર્વે પ્રદેશે મંગલ થાય અર્થાત્ કર્મ રૂપ રજ ગણી જાય—અત્યંત સુખ નિધાનનો લાજ થાય ॥ ૬૧ ॥

૨૩૨ વિંશતિ વિહરમાન જિનસ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

ત્રાણ શરણ આધાર ઘેરે, પ્રજુજી જવ્ય સહાયરે ॥ ૬૦ ॥

દેવચંદ્રપદ નીપજેરે, જિન પદકજ સુપસાયરે ॥ ૬૦ ॥ શ્રી ૦૨૦ ॥

અર્થ—હે પ્રજુજી ! આપ ચાર ગતિ રૂપ જવ ત્રમણના દુઃખથી ત્રાણ અર્થાત્ રક્ષણ કરનાર તથા મહાન્ દુઃખદાયી જ્ઞાનાવરણાદિ પ્રચંદ્ર અષ્ટ કર્મ શત્રુજીથી ડરતા જવ્ય પ્રાણીર્જને શરણ ઠો તથા જવ સમુદ્રમાં વૂરતા જવ્ય પ્રાણીર્જને હસ્તાવલંબન રૂપ ઠો તથા જવ્ય જીવોને મોહલક્ષ્મી વરવામાં પરમ સહાયજૂત ઠો, તેથી હે ગુણ સાગર ! આપના નિર્મલ ચરણ કમલના પસાયથી દેવમાં ચંદ્રમા સમાન પરમાત્મ પદની પ્રાપ્તિ થાય એ નિર્વિવાદ ઠે ॥ ૨૦ ॥ (સંપૂર્ણ)

॥ અથ તૃતીય શ્રી બાહુજિન સ્તવનં ॥ સંજવજિન

અવધારીયે ॥ ૬ દેશી ॥

બાહુજિણંદ દયામયી, વર્તમાન જગવાન ॥ પ્રજુજી ॥

મહાવિદેહે વિચરતા, કેવલજ્ઞાન નિધાન ॥ પ્રજુજી ॥ વાં ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ—મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વિહરમાન વર્તમાન જગવાન, સડણ પ-
રુણ વિઠ્ઠસન ધર્મ યુક્ત પૌઢ્ગલીક શરીરથી અત્યંત વિલક્ષણ મહાન્
આત્મ સત્તાજૂમિમાં (અર્થાત્ જે જૂમિમાં અન્ય કોઈ પણ દ્રવ્યનો
પ્રવેશ થઈ શકે તેમ નથી તેથી બીલકુલ સંક્રાશ વગરની પરમ રમણીય
સ્વતંત્ર એવી આત્મ સત્તાજૂમિમાં) નિરંતર પોતાના પર્યાયોમાં પરિણમતા
પોતાના ગુણ પર્યાયો સહિત સદા સત્ લક્ષણવંત હોવાથી વર્તમાન,
આત્મીક અવિચલ અચંદ્ર લક્ષ્મીના સ્વામી હોવાથી જગવાન, સા-
માન્ય કેવલીઓમાં ઇંદ્ર સમાન હે શ્રી બાહુસ્વામી ! આપ સર્વ પ્રદેશે

सर्व काले सर्व जावे दयामयी ठो अर्थात् आपना सर्वे प्रदेशयी हिं-
साना हेतुनो अज्ञाव थएलो ठे तथा ह्वे ते हेतुनो समुल्ल'क्ष्य
होवाथी कोइ पण काले हिसकजावे परिणमनार नथी तथा ज्ञानादि
सर्वे धर्मों सर्वे नये पूर्ण पवित्र थया ठे तेथी कोइ पण जाव हिसकजावे
परिणमे तेमनथी. तेथी आप सर्वांगे सर्वोत्कृष्ट अनुपम दयान्ता जंडार ठो
तथा जे ज्ञानमा जीवाजीव सर्वे अव्यो पोताना त्रिकालवर्त्ती सर्वे
पर्यायो सहित प्रत्यक्षपणे जासे ठे उक्तंच तत्त्वार्थे—(सर्व अव्य
पर्यायेसु केवलस्य) एहवा केवलज्ञानना निधान के० अखूट
खाण ठो. कारण के अव्य ते गुण पर्यायनुं जाजन ठे, ठतीपर्याय तथा
सामर्थ्यपर्यायनो आधार ठे तेथी कोइ पण काले अव्य ते पर्यायथी
हीण क्षीण थाय नहि. कारण के तीरोजावे रहेला पर्यायो आवी-
जावे थाय ठे अने ते पाठा तीरोचूत थाय ठे एम परावर्त्त चक्रे
परिणमे ठे उक्तंच— संमति ग्रंथे—“द्वं पञ्जाय विउच्चं, द्व
वियुक्ताय पञ्जाय नठि । उप्पायद्वय जंगाइ दविय लस्कृणां सयं”
तथाच—पंचास्तिकाय समयसारे—“द्वं सद्व्यक्कणियं, उप्पा-
द्वय धुवत्त संजुत्तं । गुण पञ्जाय सयं वा, जंतं जसंति
सव्वएहु.” ॥ १ ॥

अव्यथकी ठकायने, न हणे जेइ लगार ॥ प्रजुजी ॥ जावदया
परिणामनो, एहिज ठे व्यवहार ॥ प्रजुजी ॥ बा० ॥ १॥

अर्थ—पृथ्वीकाय, अपकाय, तेजस्काय, वायुकाय, वनस्पतिकाय
अने त्रसकाय ए ठ कायना जीवना अव्यप्राणने हणवा हणाववा तथा
हणतानी अनुमोदना करवी ए अव्यहिंसा ठे. ते अव्यहिंसामां
जावहिंसाना कारणनी जजना ठे. तेथी जावहिंसानो त्यागी अव्य-
हिंसा आदरे नहि—यथा दे नहि—सावचेत पणे वर्त्ते—समिति पूर्वक

૨૩૪ વિંશતિ વિહરમાન જિનસ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

વર્તે અર્થાત્ ઠકાયના જીવોની ડ્રવ્યહિંસાનો ત્યાગ કરવો તે જાવ દયાનો તથા જાવદયાના પરિણામીનો વ્યવહાર છે. ડ્રવ્યઅહિંસા તે જાવઅહિંસાનો વ્યવહાર-કારણ છે ॥ ૨ ॥

રૂપ અનુત્તર દેવથી, અનંતગુણું અગ્નિરામ ॥ પ્રજુજી ॥ જોતાં
પણ જગ જંતુને, ન વધે વિષય વિરામ ॥ પ્રજુજી ॥ બા ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ—સર્વે જીવોને આ સંસાર જન્ય જન્મ જરા મરણાદિ રૂપ જયંકર દુઃખથી ઢોળાવી રત્નત્રય પમાતી અનંત આત્મીક પરમાનંદના જોક્તા કરું એવી ઉત્કૃષ્ટ જાવદયાના યોગે અત્યંત તીવ્ર શુદ્ધ પરિણામ વળે—સર્વોત્કૃષ્ટ પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના ઉદયે હે બાહુ જિનેંદ્ર ! આપનું રૂપ લાવણ્ય કાંતિ, વિજય વિજયંત જયંત અપરાજીત અને સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનવાસી દેવો કરતાં પણ અનંતગુણું અગ્નિરામ, અતિશયયુક્ત, સર્વોપરી, મનોહર, રમણીય, આહવાદકારી છે. ઉક્તંચ—
“ જાકી દેહહૃતિસો દસો દિશા પવિત્ર જઈ, જાકે તેજ આગે સવ તેજવંત રુકે હૈ । જાકો રૂપ નિરખી થકિત મહા રૂપવંત, જાકી વપુવાસસો સુવાસ ઔર લુકે હૈ ॥ જાકી દિવ્ય ધુની સુનિ શ્રવનકો સુખ હોત, જાકે તન લલ્લન અનેક આઈ ટૂકે હૈ । તેઈ જિનરાજ જાકે કહે વિવહાર ગુન, નિહચૈ નિરખિ શુદ્ધ ચેતનસોં ચુકે હૈ ॥ ” એવું અત્યંત દૈદિપ્યમાન અનુપમ ઔદારિક આપનું મનોહર રૂપ જોતાં—નિરખતાં ઠતાં પણ વિષયાતુરતાને અવકાશ મલતો નથી પરંતુ આયની શાંત, દાંત, ગંજીર અને નિશ્ચલ મુદ્રાનું દર્શન પામી વિષયોથી ઉપશાન્ત ચિત્ત થાય છે ॥ ૩ ॥

કર્મ ઉદય જિનરાજને, જીવિજન ધર્મ સહાય ॥ પ્રજુજી ॥

નામાદિક સંજારતાં, મિથ્યા દોષ વિલાય ॥ પ્રજુજી ॥ બા ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-“ સર્વિ જીવ કરું શાસન રસી, ઇસિ જાવદયા મનુ
 હસી ” એવા અત્યંત તીવ્ર શુભ રાગ યુક્ત જાવદયાના, પરિણામ
 વડે વંધાયલા તીર્થંકર નામકર્મના ઉદય વડે દે ત્રિલોક; પૂજ્ય ! આ
 પારાવાર દુઃખનિધાન સંસાર સમુદ્રમાં વૃદ્ધતા જવ્ય પ્રાણિયોનો
 ઉદ્ધાર કરવા માટે સર્વે દૂષણો રહિત અને પાંત્રીશ ગુણ સહિત નય
 નિદેષ પદ્મ પ્રમાણ યુક્ત જીવા જીવાદિ તત્ત્વનો સમ્યક્ પ્રકારે ઉપ-
 દેશ આપો ઠો એ આપનો કર્મ ઉદય નિર્વિવાદ પળે “ જીવિ જન
 ધર્મ સહાય ” અનાદિ કાલથી જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ રજ વડે મલિન
 થયેલા-લિપ્ત થયેલા જવ્ય જીવોના આત્મ ધર્મને એવજૂત નયે પ્રાપ્ત
 થવા સહાય-નિમિત્તજૂત છે. તથા હે તીર્થનાથ ! આપના નામાદિક
 ચાર નિદેષ સંજારતા-સ્મરણ કરતાં-લક્ષમાં લેતાં મિથ્યોત્વાદિ દુષ્ટ
 દોષોનો તત્કાલ અત્યંત અજાવ થાય. “ તીર્થ-સંસાર નિસ્તરણો-
 પાયં કરોતોતિ તીર્થકૃત્ ” ઇતિ વચ્ચનાત્ જન્મ મરણ રૂપ મંસાર
 સાગરથી તરી જવાનો ઉપાય જે સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર તે તીર્થ
 છે. ઉક્તચ તત્ત્વાર્થ સૂત્રે “ (સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણિ મોક્ષ
 માર્ગઃ) ” તે રત્નત્રયરૂપ તીર્થને જવ્ય જીવોના હૃદયમાં સ્થાપન
 કરનાર પુષ્ટ નિમિત્ત હોવાથી આપ તીર્થંકર નામને સંપ્રાપ્ત ઠો. તથા
 આપના નિર્મલ અસંખ્યાત્ આત્મ પ્રદેશમાં તે રત્નત્રય જરૂર અજોય
 પળે વસી રહ્યાં છે તે સ્થાપનાનિદેષો. તથા આપનો આત્મ જવ્ય તે
 જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ જાવનું સર્વદા કારણ છે તે જવ્યનિદેષો.
 અને ઘાતીકર્મના ક્ષયથી અનંત ચતુષ્ટય અનંત શુદ્ધ પર્યાય પળે
 પ્રગટ્યા તે આપનો જાવ તે જાવનિદેષો. એમ આપના ચાર નિદેષ
 આપથી તન્મય પળે એક ક્ષેત્રે રહ્યા છે. ઉક્તચ-“ ઇહ જાવોદ્ધિય
 વત્તુ, તય સુનેદિં કિંચ સેસેદિ. નામાદયો વિજાવા, જં તે વિહુ

३३६ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि बालावबोध सहित.

बहु पञ्जाया ” तथा वली-“अहवा बहुजिहाणं, एणमं ठव-
णाय जो तयागारो । कारणयासे दधं, कज्जय वन्नं तयं जावो ॥

अने आप पण जीव द्रव्य ठो अने हुं पण जीव द्रव्य हुं माटे स्व-
जाती हुं तेथी आपनुं स्वरूप यथार्थ पणे जाणतां माहरूं स्वरूप पण
यथार्थ जणाय “ जो जाणइ अरिहंतं, दध गुण पज्जवंतेहिं ।

सो जाणइ अप्पाणं, मोहो खलु जाइ तस्स लयं ” अने पो-

ताना आत्म स्वरूपनी प्राप्ति थतां मिथ्यात्व अज्ञान आदि दोषो
तत्काल विलयमान थाय, कर्मबंधनो नाश थाय, मोक्ष पदवीनी प्राप्ति
थाय. उक्तं च-“ दर्शन मात्म विनिश्चित, रात्म परिज्ञान मिष्यते

बोध । स्थिति रात्मनि चारित्रं, कुत एतेन्यो जवति बन्धः ॥”

तथा “ योगात् प्रदेश बन्धः स्थिति बन्धो जवति तूकषायात् ।

दर्शन बोध चरित्रं, न योग रूपं कषाय रूपं च । ” ॥ ४ ॥

आतम गुण अविराधनं, जाव दया जंमार ॥ प्रभुजी ॥

दायिक गुण पर्यायमें, नवि पर धर्म प्रचार ॥ प्रभुजी ॥

॥ बा० ॥ ५ ॥

अर्थ-ज्ञान दर्शन चारित्रादि अनंत आत्म गुणो ते जावप्राण ठे
अने ते जावप्राणनो विषय कषायादिके घात करवो ते जावहिंसा ठे.
अने ते जावप्राणनुं समिति गुप्ति आदि संवर वने रक्षण करवुं घात
न थाय एम अप्रमत्त जावमां वर्त्तवुं ते जावदया ठे. ते जावदयाना
आप जंडार-निधान ठो. कारण के जावप्राणना घातक मिथ्यात्वादि
दुष्ट हेतुठनो आपना आत्म प्रदेशमांथी सर्वथा नाश थयो ठे, दायिक
लब्धिने पाम्या ठो. तेथी आपनी सत्ताचूमिमां मिथ्यात्वादि दोषोनो
रंच मात्र पण प्रवेश-प्रचार थई शके तेम नथी अने तेथी आपमां

જાવહિંસાનો બીસકુલ અજાવ છે તેથી આપ નિર્વિવાદ પણે જાવ
દયાના જંમાર બો ॥ ૫ ॥

ગુણ ગુણ પરિણતિ પરિણમે, વાધક જાવ વિહીન ॥ પ્રજુ ॥

હવ્ય અસંગી અન્યનો, શુદ્ધ અહિંસક પીન ॥ પ્રજુજી ॥

॥ વા ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-આપનો આત્મ દ્રવ્ય જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર દાન લાજ જોગ
ઉપજોગાદિ અનંત ગુણનો પિંડ છે (દ્વ ગુણ સમુદાઓ) તે સર્વે
ગુણો વાધકજાવ રહિત પોતાના શુદ્ધ પરિણામે પરિણમે છે. કારણ કે
“ સદ્વે સપજ્જવા ગુણા, અપજ્જવે જાણણા નત્થિ ” પણ તે
ગુણો જો વાધકજાવે ઘટલે જ્ઞાન અજ્ઞાનપણે, દર્શન અદર્શનપણે,
ચારિત્ર મિથ્યાચરણ રૂપ એમ પરિણમે તો આત્મ સ્વગુણનો રોધ કરે-
શુજાશુજ કર્મબંધ કરે- આત્મીક સદ્ગુણ અવાધિત સુખની હાણી કરે
“ (સાયાસાયં હઃસ્વં, તથિરહંમિય સુહં જજ્જેણં । દેહિં-
દિયેસુ હઃસ્ક, સુસ્વં દેહિંદિયા જાવો) ” પણ આપના સર્વે ગુણો
અવાધકજાવે પરિણમે છે તેથી આત્મ અનંત ગુણના આનંદના
જોક્તા છે જ્યાંસુધી આત્મા વાધકજાવે પરિણમે ત્યાંસુધી અશુદ્ધ છે
પણ જ્યારે સર્વે પરદ્રવ્યના રાગ-સંગ રહિત વત્તે ત્યારે શુદ્ધ છે, અહિં-
સક છે, કર્મવંધનો અકર્તા છે તથા પોતાના અનંત આત્મ વીર્ય વડે
પુષ્ટ છે. ઉક્તવ “ પરદ્વરજં વદ્ધિ, વિરજં મુચ્છેઽ અઠ કમ્મેહિં-
એસો જિન ઉવએસો, સમાસજં વંધ મોસ્સસ્સ ” ॥ ૬ ॥

દેવે સર્વ પ્રદેશમેં, નહિ પરજાવ પ્રસંગ ॥ પ્રજુજી ॥

અતનુ અયોગીજાવથી, અવગાહના અજગા ॥ પ્ર ૦ ॥ વા ૦ ॥ ૭ ॥

३३७ विंशति विहरमान जिनस्तवनानि वालावबोध सहित.

अर्थः—जेम सोनुं खाणमां पथ्यर माटी विगेरे अनेक कुधातुंथी मलेलुं होय ठे पण ज्यारे योग्य युक्ति वने तेने सर्वथा जूडुं पाडी गाली शुद्ध सोनुं करी लक्ष्म त्यार पठी ते सोनाने काट लागी शके नहि.

तेमज अनादिकालथी आत्म प्रदेशे लागेला ज्ञानावरणादि कर्मनो आपे शुक्लध्यान रुप अश्विबडे सर्वथा नाश कर्यो ठे, सर्वे प्रदेशे शुद्ध निर्मल परम पवित्र थया ठो तेथी आपना कोइ पण प्रदेशे परज्ञाव—राग द्वेषादिनो—विषय कषायादिनो रंच मात्र पण संश्लेष नथी, थवानो संज्ञव पण नथो.

ज्यांसुधी आत्मा औदारिकादि शरीरमां तेमज मन वचन काय योगमां ममत्व करी वसे ठे तेथी ते चल पुद्गल योगे आत्म प्रदेश सकंप थाय ठे पण ज्यारे सर्वथा तेनुं ममत्व त्याग करे त्यारे शुद्धात्म जावे अरुपी ज्ञायक स्वरूप प्रगटे. उक्तंच आचारांगे—से एदीहे ए हस्से ए वट्टे ए तंसे ए चउरंसे ए परिमंमले ए किन्हे ए एलीले ए लोहिए ए हादिहे ए सुकिद्धे ए सुरहिगंधे ए डुरहिगंधे ए तित्ते ए कफुए ए कसाये ए अंबिले ए महुरे ए कख्वमे ए मजए ए गुरुए ए लहुए ए सीए ए उणहे ए णिध्वे ए लुख्वे ए काऊ ए रुहे ए संग ए इत्थी ए पुरिसे ए अन्नहापरिसे सणणे उवमा ए विज्जाए अरुवी सत्ता अपयस्स पयं एत्थि से ए सहे ए रुवे ए गंधे ए रसे ए फासे इच्चेतावात तिवेमि ” एम अतनु अयोगी आत्म अंग आत्म जावमां स्थिर थाय त्यारे कोइ पण आत्म प्रदेश रंच मात्र पण सचल थाय नहि. अन्नंग अवगाहनाने प्राप्त थाय. ॥ ७ ॥

उत्पाद् व्यय ध्रुव पणे, सहजे परिणति थाय ॥ प्रभुजी ॥

वेदन योजनता नहि, वस्तु स्वप्नाव समाय ॥ प्रभु ७ वा ॥ ७ ॥

अर्थः—स्वप्नाव जावे परिणमवामां अन्य द्रव्यनी सहाय जोइति नथी. जेम अग्नि सहजे दाहकजावे परिणमे ठे तेम सर्वे द्रव्यो उत्पाद् व्यय ध्रौव्य युक्त सदाकाल होवाथी सहजे पोताना स्वप्नाव पर्यायमां परिणमे. अन्य द्रव्यनी मदद जोइए नहि. उक्तंच “द्वि- यदि गच्छति तां, तां सव्याव पञ्जयइंजं, द्वियं तज्ज- स्मृते अस्मिन्नुद तु सत्तादो ” वस्तुने सहजे परिणमवामां कंइ पण दूर करवानी तथा कंइ पण संयोग करवानी आवश्यकता नथी कारण के द्रव्य तथा पर्यायनो अजेद जाव ठे. जेम अग्निने दाहक परिणाम वग- रनो तथा अग्नि वगर दाहक परिणामने आपणे कदापी काले जोता नथी अर्थात् अग्निने ज्यारे जोइए त्यारे दाहक परिणाम सहित ज होय ठे तेम सर्वे द्रव्य सदाकाल पोताना परिणामे वर्त्तताज होय ठे. परिणाम वगर द्रव्य अजाव—शून्यपणाने पामे. उक्तंच—“ पञ्जय विजुदं दधं दध विजुदाय पञ्जयाण्वि दोएहं अणस्सनुदं, जावं समणा परुर्विति ॥ ” वर्त्तमान पर्यायनो व्यय थाय अने नूतन पर्यायनो उत्पाद् थाय तो पण द्रव्यार्थिक नये द्रव्य सदा ध्रुव ठे. जेम सोनानुं वडु जागी मुकुट वनावीए तेमां कमनो नाश अने मुकुटनो उत्पाद् यता वतां पण सोनुं द्रव्य सदा ध्रुव ठे. उक्तंच—“ जावस्स एत्थि- णासो, एत्थि अजावस्स चैव उप्पादो। गुण पञ्जयेसु जावा, उप्पाद वये पकुवन्ति । ” ॥ ७ ॥

गुण पर्याय अनतता, कारक परिणति तेम ॥ प्रभुजी ॥

२४२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

जे मुग्ध प्राणीउ ते विषयोने सुख हेतु जाणे तेउने तेनी कामना
थाय अने तेज तेनी चाहरूप दाहमां प्रवेश करी पोताना आत्म
जोगने दग्ध करे पण आप तो केवल सम्यक्ज्ञानी होवाथी शुद्ध-
शुद्ध-शाता अशाता बनेना उदयने आत्मगुणना रोधक होवाथी
दुःख रूपज जुठो तेथी आपने तेनी कामनानो बीलकूल संभव
नथी, निरंतर निष्कामी ठो. तथा शुद्धात्म ज्ञान दर्शन चारित्र गुणने
स्वाधिन अविनश्वर तथा परमानंदना हेतु जाणी निरंतर तेमांज
रमण करवावाला तथा तेनाज जोगमां परम संतुष्ट ठो. एवी आपनी
परमोत्कृष्ट अवस्था जोइ ते पद साधवानी मने रुची थइ तथा ते
पद साधवानो समीचीन मार्ग पण आपे बताव्यो तेथी खरेखर मारा
मनने परम विश्रामना हेतु आपजठो. ॥ १ ॥

केवलज्ञान अनंत प्रकाशी, जिविजन कमल विकाशी रे ।
॥ प्र० ॥ चिदानंदधन तत्त्व विलासी, शुद्ध स्वरूप नि-
वासी रे ॥ प्र० ॥ श्री० ॥ २ ॥

अर्थ—अनंत केवलज्ञान रूप सूर्यनो प्रकाश करी जव्य जीवोना
हृदयकमलने विकस्वर करनार ज्ञानानंदना समूह आत्म तत्त्वमां
विलास करनार तथा तेज शुद्ध स्वरूपमां निवास करनार ठो.

अनादि कालथी ज्ञानावरणादि कर्मवडे आढादित थयेला
अनंत केवलज्ञान रूप जलहलाटमान अद्वितिय सूर्यने, कर्म पक-
लनो नाश करी संपूर्णपणे प्रकाशमान करो अज्ञानरूप अंधकार वमे
आवृत थएला जव्य जीवोना हृदयकमलने ज्ञानकिरणो वडे परम
प्रफुल्लित करनार ठो. रूप रस गंध स्पर्शादि परद्रव्यना पर्यायनो
जोग, रमण, आस्वाद, मूर्छा, कामना विगेरेनो समूल नाश करी राग
द्वेषादि विज्ञावनो परिहार करी पोताना सहज अविनश्वर ज्ञानसे-
मूह आत्म तत्त्वमां विलास करनार अर्थात् तेना जोगमां निमग्न ठो.

तेज शुद्धात्म स्वरूपमां सदा निवास करो ठो अथात् आपनो उपयोग
त्यांथी समय मात्र पण चलतो नथी-परद्वयादि तरफ जतो
नथी ॥ २ ॥

यद्यपि हुं मोहादिके बलियो, पर परिणतिशुं नलियो रे ॥
प्र० ॥ हवे तुज सम मुज साहिव मलियो, तिणे सवि
जवजय टलियो रे ॥ प्रजु अंतरजामी ॥ ३ ॥

अर्थ-जो के हुं मोहादि वने उगायो, परपरिणतिमां तल्लीन थई
रह्यो, पण हवे तमारा जेवा साहेवनी वाणी सांजली मने प्रतित
थवाथी मारो सर्वे जवजय दूर थयो जो के मोह अज्ञान मिथ्या-
त्वादि दुष्टोण मने वश करी मारी ज्ञानादि संपदा उगी लीधी ठे,
माहारा सहज अनुपम सुख जोगथी मने वियोगी कर्यो ठे, तेथी हु ते
दुष्टोना वशमां पडो अत्यंत कंगाल अवस्थाने जोगवुं हुं

परपर्याय-शरीर स्वजन परिजन तथा धन धान्यादिमां अहं मम-
त्व करी तेनेज सुख तथा सुख हेतु जाणी तेनीज इच्छा कामनां
करी जेम लीवडामां वसतो कीडो लीमडाना रसनेज मधुर मानी
तेमां तल्लीन रहे ठे, त्यांथी निकलवा चाहातो नथी, तेम हुं तेमां
तल्लीन थई रह्यो, तेथी विरत थयो नहि, पण हवे हे करुणा निधे !
सर्वज्ञ अने वीतराग आप जेवा समर्थ स्वामीनी मने प्राप्ति थई-
आपनुं दर्शन पांम्यो तेथी अनंत रोग शोक जय क्रोध मान माया
खोज अरति आदिके जरेला जव समुद्रमां त्रमण करवानो जय दूर
थयो. कारण के ते जव त्रमणनी हवे अवधि आवी उक्तंच-
“अंतो मुहुत्त मित्तंपि फासिअं दुज्ज जेहिं सम्मत्तं, तेसिं अवह
पुग्गल, परिअट्ठो चेव संसारो” ॥ ३ ॥

ध्येय स्वभावे प्रजु अवधारी, दुर्ध्याता परिणति वारी रे

१४४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बाळावबोध सहित.

॥ प्र० ॥ ज्ञासन वीर्य एकता कारी, ध्यान सहज संजारी
रे ॥ प्र० ॥ श्री० ॥ ४ ॥

ध्याता ध्येय समाधि अजेदे, पर परिणति विछेदे रे ॥ प्र०
॥ ध्याता साधक जाव उछेदे, ध्येय सिद्धता वेदे रे ॥ प्र० ॥
॥ श्री० ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रज्ञापदने पोतानुं शुद्ध ध्येय जाणी पोताना हृदयमां
स्थापन करी, दुर्ध्यान रूप परिणतिने निवारी, पोताना ज्ञान वीर्यनी
संपूर्ण एकता अजेदता करनां सहज आत्म ध्यान संजारे; तेथी पर
परिणतिनो समूल विच्छेद थाय, त्यारे ध्याता ध्येय समाधिमां तल्लीन
थाय अने ध्येय पदनो सिद्धि प्राप्तिने वेदे—जोगवे. त्यारे ध्यातामांथी
साधकपद दूर थाय.

ज्ञानावरणादि सकल कर्मना संबंधथी सर्वथा मुक्त केवलज्ञान
दर्शन चारित्र वीर्यमय सहज आत्म गुणना समूह रूप श्री सुबाहु
स्वामीना परमात्म पदने शुद्ध ध्येय (ध्याववा लायक वस्तु) धारी—
ज्ञान पूर्वक निश्चय करी, जन्म जरा मरण रूप संसार त्रमणना हेतु
नूत, शुद्ध परिणतिथी विमुख आर्त्त रौद्र परिणाम वारे—दूर करे,
(कारण के ज्यांसुधी दुर्ध्यान परिणाम वर्त्ते त्यांसुधी शुद्ध ध्यानने
अवकाश मळे नहि जेम मलीन वस्त्र उपर केशरनो रंग लागे नहि)
अने पर परिणामानुगत थयेला पोताना आत्म वीर्यने समेटी मात्र
शुद्ध ज्ञान दर्शन चारित्र परिणाममां आत्म वीर्यने एकत्र तल्लीन
करे—अजेद करे एवं सहज आत्म ध्यान आदरे, जेथी ध्येय समाधि
अर्थात् शुद्धात्म अनुभव रूप निर्विकल्प निराकुल निरूपचरित स्वतंत्र
परम समाधिमां मग्न—तल्लीन थाय; ते वारे आत्म परिणति मनोज्ञ
अमनोज्ञ कोइ पण पर द्रव्यमां राग द्वेष रूप अशुद्ध परिणामे वर्त्ते

(गमन करे) नहि, ते वारे ध्येय पदनी अर्थात् शुद्ध परमात्म पदनी सिद्धि थाय. तेना अचल अनंत जोग उपजोगनो स्वामी थाय. उक्तंच- एको मोक्ष पथोय एष नियतो, जग्झति वृत्त्यात्मक; स्तत्रैव स्थिति मेति यस्तमनिशं, ध्यायेच्चतं चेतसि; तस्मिन्नैव निरंतरं विहरति ज्व्यान्तराण्य स्पृशन् । सोवश्यं समयस्य सार मचिरान्नित्योदय विन्दति

अर्थ:- सम्यक्दर्शन ज्ञान चारित्रात्मक मोक्ष मार्गमां जे पुरुष स्थित थाय ठे, तेनेज जे निरंतर ध्यावे ठे वली तेनेज जाणे, ठे तेनेज अनुजवे ठे वली तेनाज विषे विहार करे ठे-प्रवर्त्ते ठे पण अन्य ज्व्यमां रंच मात्र स्पर्श करतो नथी ते अल्प कालमां नित्योदय परमात्म पदने पामे ठे त्यारे ध्यातामांथी साधक जावनो उच्छेद थाय ठे; कारण के ध्येयनी संपूर्ण सिद्धि थया पठी साधवानुं कंइ बाकी रह्युं नथी. ज्यांसुधी कंइ साधवानुं बाकी होय त्यांसुधी साधक जाव कहेवाय जेम (कारण पद उत्पन्न, कार्य थये न लह्योरी).॥४॥५

ज्व्य क्रिया साधन विधि याची, जे जिन आगम वाची रे
॥ प्र० ॥ परिणति वृत्ति विज्ञावे राची, तिण नवि थाये
साची रे ॥ प्र० ॥ श्री० ॥ ६ ॥

अर्थ:-शुद्ध ध्येय जे परमात्म-मोक्ष पद तेनुं यथार्थ स्वरूप श्रद्धान पूर्वक में न जाणुं तथा साध्य सापेक्ष आचरणा न आदरी त्यांसुधी माहूरी चित्त वृत्ति विज्ञावमां राची रही अर्थात् आ लोक संबंधी पंच ईंद्रियोना मनोइ जोग्य पदार्थों तथा परलोक संबंधी स्वर्गादिना जोगमां आशक्त रही-तेनी मनोकामना रही तेथी आपना सत्य प्रमाणिक आगममां बतावेली समिति गुप्ति परिपह महन तथा चारित्र तप नियमादि परमात्म पदनी साधन जूत ज्व्य

૨૪૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

ક્રિયાઈ પણ વિષ ગરલ અને અન્યોન્ય અનુષ્ઠાન રૂપ હોવાથી પરમાર્થ-
મોક્ષ પદને આપવા સમર્થ થઈ નહિ. જ્યાંસુધી સમ્યગ્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ
થઈ નથી ત્યાંસુધી સર્વે ક્રિયાઈ શુદ્ધ જાવ વિનાની અશુદ્ધ વિષ
ગરલ અન્યોન્ય અનુષ્ઠાન રૂપ જાણવી ઉક્તંચ “શુદ્ધ ક્રિયા તો
સંપજે, પુજ્જલ આવર્તને અર્ધ રે” ॥ ૬ ॥

પણ જય નહિ જિનરાજ પસાયે, તત્ત્વ રસાયણ પાયે રે
॥ પ્ર૦ ॥ પ્રજુ જગતે નિજ ચિત્ત વસાયે, જાવ રોગ મિટ
જાયે રે ॥ પ્રજુ ૦ ॥ શ્રી ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-પણ હવે મને જય નથી કારણ કે જિનરાજના વચન પસાયે
તત્ત્વ રસાયણની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેથી માહરું ચિત્ત પ્રજુની જક્તિમાં વસ-
વાથી જાવ રોગ મટી જશે. પણ હવે હે તરણ તારણ શ્રી સુવાહુ જિને-
શ્વર ! બત્રીશ દોષ રહિત તથા વાણીના પાંત્રીશ ગુણ સહિત પરમા-
મૃત રૂપ આપના વચનોના પસાયે જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ રોગને અત્યંત
દૂર કરી આત્મ વીર્યની સંપૂર્ણ વૃદ્ધિ પુષ્ટિ કરનાર દેવતત્ત્વ, ગુરુતત્ત્વ,
અને ધર્મતત્ત્વની મને પ્રાપ્તિ થઈ છે તેથી માહરી ચિત્ત વૃત્તિ મનોહ
અમનોહ પર હવ્યથી નિવૃત્ત થઈ પ્રજુની આજ્ઞા પાલવા રૂપ જક્તિમાં
લીન થશે તેથી માહરા જ્ઞાનાવરણાદિ સર્વે જાવ રોગો સૂર્યથી જેમ
અંધકાર નષ્ટ થાય તેમ તત્કાલ વિનાપ્રયાસે નષ્ટ થઈ જશે. એવા
નિશ્ચયથી મારો જવ જ્રમણનો અત્યંત જય દૂર થયો છે ॥ ૭ ॥

જિનવર વચન અમૃત અનુસરિયે, તત્ત્વ રમણ આદરિયે રે
॥ પ્ર૦ ॥ હવ્ય જાવ આસ્રવ પરિહરિયે, દેવચંદ્ર પદ વરિયે
રે ॥ પ્ર૦ ॥ શ્રી ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-જિનેશ્વરના અમૃત સમાન વચન અનુસારે વર્તીએ, તત્ત્વ
રમણના ગ્રાહક થઈએ, હવ્યાસ્રવ તથા જાવાસ્રવનો ત્યાગ કરીએ તો
દેવમાં ચંદ્રમા સમાન સિદ્ધ પદ વરિયે-

हे सुबाहु जिनेश्वर ! आप सर्वज्ञ अने वीतराग होवाथी साचा
 आस ठो. आपनांज वचन आ चार गति रूप अत्यंत जयंकर पारावार
 जव समुद्रथी पार उतारी शिव स्थानके पहुँचाकरवाने अद्वितीय
 नौका समान ठे तथा दुष्ट ज्ञानावरणादि कर्म रोग बडे पीडाता
 दुर्बल आत्म वीर्यथी हीण थएलाने ते रोग दूर करो आत्म वीर्ये
 संपूर्ण पुष्ट करवाने अमृत समान ठे. माटे जो आपना वचनेने हमे
 अनुसरीये-ते प्रमाणे वर्त्तीए अने शुद्धात्म तत्त्वनु रमण करीए-तेमा
 लीन थईए तथा अज्जिनिवेशादि पांच मिथ्यात्व, हिंसादि पांच अवत,
 तथा क्रोधादिक कपाय, विकथादि प्रमाद तथा औदारिक काय योग
 आदि योगनो परिहार करीए-राग द्वेषादि विजावनो त्याग करीए
 तो नवां कर्म आवतां बंध थाय अने पूर्व संचिन कर्मनी निर्जरा थाय
 तेथी देवमा चंद्रमा समान परमात्म पदनी प्राप्ति थाय-अर्तीझिय
 अव्याबाध अनंत सुखनी प्राप्ति थाय उक्तंच “ पंचासव्व विरत्ता,
 विषय विजुत्ता समाहि संपत्ता, राग दोष विमुत्ता, मुणिणो सा-
 हंति परमव्व, ” ॥ ८ ॥ (संपूर्ण)

॥ अथ पंचम श्री सुजात स्वामीजिन स्तवन ॥

देहुं देहुं नणद हठीली ॥ ए देशी ॥

स्वामी सुजात सुहाया, दीठा आणंद उपाया रे, मन मो-
 हना जिनराया । जिणे पूरण तत्त्वनिपाया, अव्यास्तिक नय
 ठहराया रे, मन मोहना जिनराया ॥ स्वामी० ॥ १ ॥

पर्यायास्तिक नय राया, ते मूल स्वजाव समाया रे, मन
 मोहना जिनराया । ज्ञानादिक स्व परजाया, निज कार्य करण
 वरतायारे, मन मोहना जिनराया ॥ स्वामी० ॥ २ ॥

अर्थः—हे सुजात स्वामी ! सर्वे स्वपर्यायनुं कारण द्रव्य ठे पण द्रव्यनुं कारण अन्य द्रव्य होइ शके नहि तेथी आप स्वयं सिद्ध ठो, स्वयं बुद्ध ठो, सर्व पर द्रव्यनी कामनाथी रहित परम संतुष्ट ठो, तथा अतीन्द्रिय, अव्याबाध, अनुपम, निरूपचरित, स्वाधीन, अपृथग्भूत, अनंत, सहज, आत्म सुखना निरंतर जोक्ता, अनुभव लेनार ठो, सुखात्मा ठो, उक्तंच “जादो सयं स चेदा, सवण्डू सब जोग दर-सीय । पप्पोदि सुहमणंतं, अद्यावाहं सगम मुत्तं” ॥ माहरा चित्तने सुहंकर लाग्या ठो, अनंत गुणना निधान आप स्वजातिनुं दर्शन यतां अपूर्व आनंद रूप जल वने माहरूं चित्त सरोवर जरपूर थयुं, अज्ञान कषायना पात्र पर द्रव्यादिनी चाह दाहमां निरंतर प्रज्वलित यतां शुद्धात्म अनुभव रूप सुगंधथी रहित हरिहरादि कुदेवोने करीरादि वृक्षोनी पेठे त्यागी शुद्धात्म अनुभव रूप अनंत सुगंधथी जरपूर आपना पद कमलमां माहरूं मन मोहित थयुं ठे, त्यांथी रंचमात्र पण खसवा चाहातुं नथी; माटे हे जिनेश्वर ! जगत् त्रयमां आपज जव्य जीवोना मन मोहन ठो. जे आपे अनादि कालथी लागेला आत्म गुण रोधक ज्ञानावरणादि कर्म मलने बाह्य अन्यंतर तप वने दूर करी पोताना आत्म तत्त्वनी एवंभूत नये सिद्धि करी ठे अर्थात् सर्वे आत्म गुणो संपूर्ण निर्मल तथा स्वाधीन करी लीधा ठे माटे हवे कंई पण करवानुं आपने बाकी रह्युं नथी तेथी आप निष्क्रिय विरुद्धने संपूर्ण प्राप्त थया ठो, अनंतानंदना स्वामी थया ठो तथा आत्म धर्मने मलिन करवाना तथा जव त्रमणना निमित्त अज्ञान मिथ्यात्व कषाय अने योगनो सर्वथा अज्ञाव कयों ठे तेथी आपनो कोइ पण गुण पर्याय हवे कोइ पण काले रंचमात्र पण मलिन थवानो नथी तथा तेमज ते सिद्धि अवस्थाथी आप कोइ पण काले च्यूत थवाना नथी. द्रव्या-स्तिक नये आप सदा अवस्थित रही चेतनतामां समाता पोताना

શુદ્ધ અનંત પર્યાયનું રાજ્ય જોગવો ઠો. જ્ઞાનાદિક સર્વે પર્યાયોને સ્વકાર્ય કરવામાં નિરંતર પ્રવર્ત્તાવો ઠો અર્થાત્ જ્ઞાન ગુણ વડે અનંત ડ્રવ્યના ત્રિકાલવર્ત્તી અનંત ગુણ પર્યાયને સમકાલે પ્રત્યક્ષ પળે જાણો ઠો, દર્શન ગુણ વડે સર્વે ડ્રવ્યના અસ્તિત્વાદિ સામાન્ય સ્વજાવને સમ કાલે દેશો ઠો, ચારિત્ર ગુણ વડે સર્વે પરજાવથી નિવૃત્ત પળે અનંત જ્ઞાનાદિક સ્વધર્મમાં નિરંતર રમણ કરો ઠો અને આપનું આત્મ વીર્ય તે પળ જ્ઞાનાદિક અનંત સ્વધર્મ પરિણમાવવામાં વર્તે ઠે. એમ આપના સર્વે પર્યાયો પોત પોતાનું કાર્ય કરવામાં સ્વાધીન પળે વર્ત્તાવો ઠો વલી હે સર્વે નીતિમાનમાં શિરોમણિ ! ડ્રવ્યના યથાર્થ સ્વરૂપનો વોધ યવા માટે આપે ડ્રવ્યાસ્તિક અને પર્યાયાસ્તિક એ બે મૂખ્ય નયો ઠરાવ્યા ઠે. જેમાં સર્વે નયનો સમાવેશ થઈ જાય ઠે તે નયના યથાર્થ જ્ઞાનવડે વસ્તુનું સ્વરૂપ યથાર્થ સાક્ષાત્ વત્ જણાય ઠે—જાસે ઠો॥૧॥શ॥

અંશ નયમાર્ગ કહાયા, તે વિકલપ જાવ સુણાયારે ॥ મન ૦ ॥

નય ચાર તે ડ્રવ્ય અપાયા, શબ્દાદિક જાવ કહાયારે ॥ મન ૦ ॥૨

અર્થ—નય તે પદાર્થના જ્ઞાનને વિષે જ્ઞાનના અંશ ઠે, વસ્તુ અનંત ધર્માત્મક ઠે અર્થાત્ જીવાદિક દરેક પદાર્થમાં અનંતા ધર્મ ઠે તેમાંથી જે સ્વાજિષ્ઠ એક ધર્મને મુખ્યતાએ ગવેષે ઠે તેમાં રહેલા વીજા ધર્મ, પ્રતિ ઉદાસિનતા રાખે ઠે તે નય ઠે ઠક્કંચ—સ્યાદ્વાદ મંજરીમા “ નીયતે પરિચ્છિદ્યતે એક દેશ વિશિષ્ટોર્થ આજિરિતિ નીતયો નયાઃ તથા રત્નાકરે, નીયતે યેન શ્રુતાલ્લ્ય પ્રમાણ વિષયી કૃતસ્યાર્થ સ્યાંશસ્તદિતરાશૌદાસી ન્યતઃ સ પ્રતિપત્તુરજિપ્રાય વિશેષો નયઃ” એમ દરેક નયો વસ્તુના સ્વાજિષ્ઠ એક અંશને પ્રતિપાદન કરે ઠે તેથી તે વિકલ્પ માર્ગ ઠે. જે એકાંતે પોતાનાં અજિષ્ઠ ધર્મનેજ સ્થાપન કરે ઠે તેમાં રહેલા વીજા

૨૫૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

ધર્મોને તિરસ્કારે છે, ઓઢવે છે, અપેક્ષા રાખતો નથી તે હુર્નય અથવા નયાજાસ છે. “સ્વાન્નિપ્રેતા દંશા દિતરાંશા પલાપી પુનર્નયા જાસઃ” અને જે વસ્તુમાં રહેલા કોઈ પણ ધર્મને તિરસ્કારતો નથી અર્થાત્ તેની અપેક્ષા રાખે છે એમ બતાવવાને સ્યાત્પદ યુક્ત અન્નિષ્ઠ ધર્મનું પ્રતિપાદન કરે છે તે સુનય છે, સ્યાદ્વાદ છે, પ્રમાણ વાક્ય છે, તેજ હે જિનેશ્વર ! આપના પરમ આગમનું બીજ (જીવન) છે, જે સર્વે ઈકાંત વાદે મચેલા ઉન્મત્ત હાથીઉંના મદને ઝંઝન કરવાને સિંહ સમાન છે, વસ્તુનું યથાર્થ સર્વાંગે સ્વરૂપ જાણવા દિવ્ય જ્ઞાનદ્રષ્ટિ છે, ઉક્તચ-સ્યાદ્વાદમંજરૌ-રાગ-ઉપેદ્રવજ્ઞા ॥ “સદેવ સત્સ્યાત્ સદિતિ ત્રિ-ધાર્થો, મીયેત હુર્નીતિ નય પ્રમાણૈઃ યથાર્થ દર્શીતુ નયપ્રમાણ, પથેન હુર્નીતિ પથં ત્વમાસ્થઃ” અર્થ-સત્યજ છે, સત્ છે અને સ્યાત્ સત્ છે એવી રીતનો ત્રણ પ્રકારનો અર્થ અનુક્રમે હુર્નય, નય અને પ્રમાણ વળે માપી શકાય છે અને યથાસ્થિત પદાર્થને જોનારા એહવા હે પ્રજ્ઞ ! આપેજ નય અને પ્રમાણના માર્ગ વળે હુર્નય માર્ગને દૂર કર્યો છે તે નયના વિસ્તારથી અનેક જેદ છે (વ્યાસતો નેક વિકલ્પઃ) કારણ કે વસ્તુ અનંત ધર્માત્મક છે અને તે અનંત ધર્મનું નિરૂપણ કરવાને વચન માર્ગ પણ અનંત હોય માટે જેટલાં વચન તેટલા સર્વ નયવાદ કહેવાય “જાવડ્યા વયણ પહા, તાવડ્યા ચેવ હુન્તિ નયવાયા” તો પણ તે સર્વે નયવાદોનો સંગ્રહ કરનારા એહવા સાત અન્નિપ્રાયની કલ્પનાના દ્વારે કરીને સાત નયો પ્રતિપાદન કરેલા છે તેનાં નામ-નૈગમ, સંગ્રહ, વ્યવહાર, રૂઝુસૂત્ર, શબ્દ, સમન્નિરૂઢ અને એવંતૂત. તેમાંથી પ્રથમના ચાર નયો હવ્યાર્થિક નયમાં અને શબ્દાદિ ત્રણ નયો પર્યાયાર્થિકમાં સમાય છે તે ત્રણ જાવનય છે.

“સમાસતો દ્વિજેદઃ હવ્યાર્થિકઃ પર્યાયાર્થિકઃ તત્ર હવ્યાર્થિક

श्रुतुर्धा नैगम, संग्रह, व्यवहार, रजुसूत्र जेदात् पर्यायार्थि
कस्त्रिधाः शब्द समञ्जिष्ठ एवंभूत जेदात् ”

श्री सिद्धसेन ठिवाकर रजुसूत्रनयने पर्यायार्थिकमा गणे ठे माटे
तेमना अजिप्राये नैगमादि त्रण नय अव्यार्थिक अने रजुसू-
त्रादि चार नय पर्यायार्थिक ठे. अव्यने सामान्यपणे निरूपण
करनारा प्रमाताना अजिप्रायो जेओनो आद्यना चार नयमां समावेश
थाय ठे ते अव्यार्थिक ठे अने जे अजिप्रायो शब्दना अर्थनी मूल्यता,
धरावे ठे ते शब्दादिक त्रण नय पर्यायार्थिक ठे माटे आदिना चार
नय ते अविशुद्ध ठे अने शब्दादिक त्रण नय ते विशुद्ध ठे उक्तच-
आद्य नय चतुष्टय मविशुद्ध पदार्थ प्ररूपणा प्रवणत्वात्
अर्थ नया. नाम अव्यत्व सामान्य रूपा नयाः शब्दादयो
विशुद्ध नयाः शब्दावलंबार्थ मूल्यत्वात्
तथा च स्याद्वादमंजरौ “ ये केचनार्थ, निरूपण प्रवणाः प्रमात्र
जिप्रायास्ते सर्वेऽप्याद्येनय चतुष्टयेऽन्तर्भवति ये च शब्दविचार
चतुरास्ते शब्दादि नय त्रय इति ॥

॥ तथा रत्नाकरावतारिका ग्रंथे “ जवति जोप्यति अड्ड-
वत् तांस्तान् पर्यायानिति अव्यं तदेवार्थः, सोऽस्ति यस्य
विषयत्वेन स अव्यार्थिक ”

“ पर्येति उत्पाद् विनाशौ प्राप्नोतीति पर्यायः स एवार्थः स
अस्ति यस्यासौ पर्यायार्थिक ” ॥ ३ ॥

डर्नय ते सुनय चलाया, एकत्त्व अजेदे ध्यायारे ॥ मन० ॥
ते सवि परमार्थ समाया, तसु वर्त्तन जेद गमायारे ॥ मन० ॥ ४

૨૫૨ . વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

અર્થ:-સુનયનું લક્ષણ કહે છે. “સ્વાર્થ ગ્રાહી ઇતરાંશપ્રતિ-
ક્ષેપી સુનય ઇતિ સુનય લક્ષણ” કુનયનું લક્ષણ કહે છે. “સ્વાર્થ
ગ્રાહી ઇતરાંશપ્રતિક્ષેપી ડુર્નય ઇતિ ડુર્નય લક્ષણ” અર્થ:-સ્વા-
જિષ્ઠ ધર્મને ગવેષતાં વીજા ધર્મોની અપેક્ષા નહિ રાખનાર વીજા
ધર્મોને ઓલવનાર જે ડુર્નયો તેને ડુર કરી સ્વાજિષ્ઠ ધર્મથી ઇતર સર્વે
ધર્મોની અપેક્ષા રાખી સ્યાત્પદે શોજતા સુનય-અનેકાંત વાદની
પ્રવૃત્તિ કરી તે અનેકાંત-સ્યાદ્વાદનયે વસ્તુનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ જાણી
સર્વે ધર્મો વસ્તુથી એકત્વ તથા અજેદ અર્થાત્ કોઈ કાલે જૂદા
નહિ પડે એમ ચિત્તમાં ચિંતન કરી ધારણા કરી તે સર્વે નયોને પરમાર્થ
પટલે શુદ્ધ દ્રવ્યસ્વરૂપમાં સમાવ્યા, તજ્ઞાન્ય એક શુદ્ધાત્મ અનુજૂતિને
જોગવવા લાગ્યા, નયોની વર્તના રૂપ વિકલ્પનો નાશ થયો ઉક્તંચ-ઉ-
પેંદ્રવજ્ઞા.

ય એવ મુક્ત્વા નય પદ્મપાતં, સ્વરૂપ ગુપ્તા નિવસન્તિ નિત્યં
વિકલ્પજાલ ચ્યુત શાન્તચિત્તા, સ્ત એવ સાદ્દાદમૃતં પિવ-
ન્તિ ॥ ૪ ॥

સ્યાદ્રાદી વસ્તુ કહીજે, તસુધર્મ અનંત લહીજે રે ॥ મન ૦ ॥
સામાન્ય વિશેષનું ધામ, તે દ્રવ્યાસ્તિક પરિણામ રે ॥
મન ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-વસ્તુ અનંત ધર્માત્મક છે અર્થાત્ અનંતા ધર્મો વસ્તુમાં સમા-
કાલે હોય છે. જેમ સ્વદ્રવ્યાદિ ચતુષ્ટયે વસ્તુ અસ્તિ સ્વજ્ઞાવંત છે, પર
દ્રવ્યાદિ ચતુષ્ટયે વસ્તુ નાસ્તિ સ્વજ્ઞાવંત છે. તેમજ નિત્ય, અનિત્ય,
એક, અનેક, જેદ, અજેદ, જવ્ય, અજવ્ય, વક્તવ્ય અવક્તવ્ય, વિગેરે
સ્વજ્ઞાવંત વસ્તુ હોય છે માટે જો તેમાંથી સ્વાજિષ્ઠ એકસ્વજ્ઞાવને એકાંતે

गवेषीये, निश्चय करीये तो वस्तुनું ज्ञान यथार्थ थाय नहीं पण जो स्यात् अस्ति, स्यात् नित्य, स्यात् एक विगेरे अनेकांते गवेषीये तो वाकी रहेला बीजा धर्मोनी पण सूचना थाय एम सर्वे वस्तु स्याद्वाद अनंत धर्मात्मक ठे. तेथी स्याद्वाद वने वस्तुमा रहेला अनंत धर्मनो बोध थाय.

वली अस्तित्व, वस्तुत्व, द्रव्यत्व, अगुरुलघुत्व, प्रमेयत्व, सत्त्व, ए उ मूल सामान्य तथा अस्तिस्वज्ञाव, नास्तिस्वज्ञाव, नित्यस्वज्ञाव, अनित्यस्वज्ञाव, एकस्वज्ञाव, अनेकस्वज्ञाव, जेदस्वज्ञाव, अजेदस्वज्ञाव जव्यस्वज्ञाव, अजव्यस्वज्ञाव, वक्तव्यस्वज्ञाव, अवक्तव्यस्वज्ञाव, परम स्वज्ञाव विगेरे उत्तरसामान्य स्वज्ञाव वस्तुमा अनंता ठे तथा जी-मां चेतनता अनुयायी अनेक विशेष स्वज्ञाव ठे तेम धर्मास्तिकायमां गति सहायादि, तथा अधर्मास्तिकायमां स्थितिसहाय आदि तथा आकाशमां अवगाहदान आदि तथा पुद्गलमां पूरण गलनादि अनंत धर्मो ठे ते अनंत सामान्य स्वज्ञाव तथा विशेष स्वज्ञावनो आधारजुत जे अस्तित्वधर्म ते सर्वे द्रव्यमां सदाय समकाले परिणमे, ठे. उक्तंच. "नित्यत्वादीनां उत्तर सामान्यानां परिणामिकत्वादीनां विशेष स्वज्ञावानामाधारजुत धर्मत्वं अस्तित्वं" विगेरे ॥ ५ ॥

जिनरुप अनंत गणीजे, ते दिव्यज्ञान जाणीजे रे ॥ मन ० ॥
श्रुत ज्ञाने नय पय लीजे, अनुभव आस्वादन कीजे रे ॥
मन ० ॥ ५ ॥

अर्थ:-जिनेश्वर निर्मल ज्ञानानुयायी अनंत रमणीय गुणना समूह अनंत धर्मे विराजमान ठे, अप्रतिहत् महान् तेजस्वी अखंड एक ज्ञान मूर्ति ठे, इंद्रिय विषयथी अतीत ठे, ज्ञानस्वरूपी ज्ञानगम्य ठे, तेथी तेओने रागद्वेष रुप मलीनताथी रहित मात्र शुद्ध दिव्यज्ञानवने जाणी शकीये माटे जिनेश्वर ते अनंत गुणात्मक अर्थात् जिनेश्वरना अनंत

૪૫૪ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ ઘાલાવવોધ સહિત.

ગુણોને શુદ્ધ નયે જાણવું તેજ સુંદર અનુપમજ્ઞાન છે. તે માટે અનંત ગુણાત્મક જિનેશ્વરને સમ્યક્પ્રકારે જાણવા માટે જવસમુદ્રમાં નૌકા સમાન સર્વજ્ઞ વીતરાગ પ્રરુપિત શ્રુતજ્ઞાનના પ્રસાદથી સુનય-સ્યાદ્વાદ માર્ગ ગ્રહણ કરીએ. અને શુદ્ધ નયે જાણી તત્સ્વરૂપના અનુજીવનો આનંદ પામીએ-જોગવીએ. ઉક્તંચ-રાગ-વસંત તિલકા વૃત્તમ્-“ નૈકાન્ત સંગત દૃશા સ્વયમેવ વસ્તુ, તત્ત્વ વ્યવસ્થિતિમિતિ પ્રવિલોકયન્તઃ ॥ સ્યાદ્વાદ શુદ્ધિ મધિકા મધિગમ્ય સન્તો, જ્ઞાની જીવન્તિ જિન નીતિ મલન્ધયન્તઃ ” જાવાર્થ-સર્વે વસ્તુ સહજ અને કાંતાત્મક છે માટે જિનેશ્વરના સ્યાદ્વાદ ન્યાયને નહિ ઉલંઘન કરતાં વસ્તુ તત્ત્વની અનેકાંતાત્મક વ્યવસ્થા સન્મુખ દ્રષ્ટિ રાખી સ્યાદ્વાદની અધિક શુદ્ધિને અંગીકાર કરી સત્પુરુષો જ્ઞાની બને છે-જ્ઞાનપદ ધારણ કરે છે. ॥ ૫ ॥

પ્રજુ શક્તિ વ્યક્તિ એક જાવે, ગુણ સર્વ રહ્યા સમજાવેરે ॥

॥ મન૦ ॥ માહરે સત્તા પ્રજુ સરખી, જિન વચન પસાયે પરખીરે ॥ મન૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-હે ત્રિલોકપૂજ્ય પ્રજુ ! આપની જ્ઞાન દર્શન સુખ ધીર્યાદિ સર્વ શક્તિ ઉ વ્યક્ત અર્થાત્ નિરાવરણ થઈ છે, અવાધિત પણે પોતાના શુદ્ધ કાર્યે પરિણમે છે, આગામી અનંતકાલ સુધી એમજ પરિણમવાને શક્તિમાન છે, કોઈ પણ કાલે ક્ષીણતા પામે તેમ નથી કારણ કે દ્રવ્યમાં સામર્થ્ય પર્યાય તથા ઢતી પર્યાય અનંત છે માટે આપની શક્તિ વ્યક્તિ એક જાવે છે તથા આપ અમુક વર્તમાન સમયે સર્વે દ્રવ્યના ત્રિકાલવર્તી પર્યાયોને સમકાલે પ્રત્યક્ષ પણે જાણો છો અર્થાત્ આ સમયે આવી રીતે પરિણમે છે, આવતે સમયે અમુક રીતે પરિણમશે પછી ધીજે સમયે અનાગતને વર્તમાન પણે જાણો છો અને વર્તમાન

परिणतिने जूतपणे जाणो ठो एम उत्पाद् व्ययने जोगवो ठो पण
 आपनी कोइ पण शक्ति हवे आवृत्त नथी के जे हवे प्रगट व्यक्त
 थाय माटे सर्वे शक्ति व्यक्ति एक जावे ठे. तथा ज्ञान शुद्ध ज्ञानपणे,
 दर्शन शुद्ध दर्शनपणे, एम आपना सर्वे गुणो राग द्वेष मोह विगैरेथी
 रहित समजावे परिणमे ठे कारण के विषय परिणामना हेतु अज्ञान
 मिथ्यात्व कपायनो आपे समूल नाश कयों ठे वली जेम आप अचल
 सिद्ध स्वक्षेत्रमां बसी स्वतंत्र पणे अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत
 सुख, अनंत वीर्य, अव्यावायता, अटल अवगाहना, अगुरुलघुत्व,
 अमूर्तिरूप अजरता, अमरता, निर्जयता, निरामयता, निराकुलता,
 निरुद्धता, निस्पृहता आदि अनंत गुण जन्य आनंद समूहना विलासी
 थया ठो तेमज हुं पण संग्रह नये आप समान सत्ताधारी तुं. जो आपनी
 आज्ञाने मस्तके चढावी तदनुसार सम्यक्पराक्रम बजावी सम्यक्-
 दर्शन ज्ञान चारित्रने आदरुं—सेवुं तो आप सदृश परमानंद जोगने
 निःसंदेह प्राप्त थाळं. उक्तंच—“ तत्त्वार्थ श्रद्धानं सम्यग् दर्शनं,
 यथार्थ हेयोपादेय परीक्षा युक्त ज्ञानेन सम्यग्ज्ञानं, स्वरूप
 रमणं पर परित्याग रूपं चारित्रं येतज्जन्त्रयी रूप मोक्ष मार्ग
 साधनात् साध्य सिद्धिः ” एम में आपना न्याय युक्त अवाच्य
 वचनना प्रसादे परिक्षा पूर्वक माहरी सत्तानो निर्धार कयों ठे ॥ ३ ।
 तुं तो निज संपत्तिनो जोगी, हुं तो पर परिणतिनो योगी रे
 ॥ मन० ॥ तिणे तुम प्रजु माहुरा स्वामी, हुं सेवक तुज
 गुण ग्रामी रे ॥ मन० ॥ ५ ॥

अर्थः—हुं अनादिथी कर्म शत्रुनी जेलमां पड़ेखो होवाथी अनंत
 काख सुधी माहरी ज्ञानादि अखुट लक्ष्मीनुं मने दर्शन पण न मळ्युं
 तेथी जरु चल जगत् जीवनी एंव, जलना परपोटा जेवी क्षणजंगुर,

૨૫૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવવોથ સહિત.

પરાધીન, ચાહદાહથી વાલનાર, માહરાથી દૂરવર્તી થઈ અનેક પ્રકારના શોક દુઃખ ઉપજાવનાર, તેના કાલ પ્રમાણે વર્તનાર, સદા શત્રુત્વ રાખનાર, જેનો જોગ કિંપાકફલની પેઠે પ્રાણ ઘાતક, એવી જે પુદ્ગલ પરિણતિ (પૌદ્ગલીક વિષયો) તેમાં હું જોગ સુખ માની મગ્ન, તલ્લીન થઈ રહ્યો, માહરી કર્તૃત્વ, જોકર્તૃત્વ ગ્રાહકત્વ, વ્યાપકત્વ, દાન, લાજ, જોગ, ઉપજોગ આદિ પરિણતિને તદ્ગત કરી સંસાર પરિપાટીને વધારી ઉક્તેચ—“ જો અપસથ્યોરાગો, વહ્હઈ સંસાર જમણ પરિવામી । વિસયાઈસુ સયણાઈસુ, ઇઠત્તં પુગલાઈસુ ॥ ” માહરી અનુપમ અઘૂટ જ્ઞાનાદિક સંપદાથી વિયોગી રહ્યો પણ હે જગવંત ! આપ તો આત્મ સંપદાના જોગમાં અંતરાય કરનાર કર્મશત્રુનો સમ્યક્ ચારિત્ર વડે સમૂલ નાશ કરી અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતસુખ, અનંતવીર્ય અનંતદાન, અનંતલાજ, અનંતજોગ અનંતઉપજોગ આદિ સ્વસંપદાનો લાજ મેલવી સ્વાધીન કરી નિરંતર નિષ્કંટક પણે જ્ઞાનાદિ અનંત અચલ નિરુપચરિત અનુત્તર આત્મ સંપદાના જોગમાં અત્યંત મગ્ન થયા ઠો તેથી હે પ્રજુ ! આપનેજ માહરા સ્વામી જાણું હું, આપથીજ માહરો મનોર્થ પરિપૂર્ણ થશે. આપનાજ દર્શનથી મારી અઘૂટ લક્ષ્મી માહરાઉપર પ્રસન્ન થઈ માહરે સ્વાધીન થશે માટે હું આપની સેવાને નિરંતર ચાહનાર આપનો સેવક આપનાજ ગુણ ગ્રામમાં સંતોષ વૃત્તિ ધારણ કરું હું ॥ ૯ ॥

ए संबंधे चित्त समवाय, मुज सिद्धिनुं कारण आय रे ॥
मन० ॥ जिनराजनी सेवना करवी, ध्येय ध्यान धारणा
धरवी रे ॥ मन० ॥ ९ ॥

तुं पूरण ब्रह्म अरूपी, तुं ज्ञानानंद स्वरूपी ॥ इम तत्त्वा-
लंबन करिये, तो देवचंद्र पद वरिये रे ॥ मन० ॥ १० ॥

अर्थ:-आपनी सेवामा जो माहुरं चित्त एकाग्र थाय, अजेद संबंध धारण करे तो तत्काल माहुरा उपादानमां सिद्धिनुं कारणपद उत्पन्न थाय माटे में तो निश्चय कयों ठे के हे जिनेश्वर ! अन्य सकल परद्रव्यनी सेवा तजो आपनीज सेवामां निरंतर वसतुं, आपने शुद्ध ध्येय जाणी आपनाज ध्यानमां निश्चल वृत्ति धारण करवी. ॥ ९ ॥

कारण के हे जिनेश्वर ! कोइ पण द्रव्यनी कामना आपमां जणाती नथी तथा पोताना ज्ञानादि सर्वे पर्यायोना आप कारण तथा ज्ञाता जोक्ता होवाथी आप पूरण ब्रह्म ठो. रूप रस गंध स्पर्श संस्थान आदि पुद्गल द्रव्यना कोइ पण पर्यायनो आपने रंच मात्र पण संश्लेष नथी तेशी आप अरूपी ठो. आप पोताना ज्ञानजन्य आनंदमां सदा लीन ठो-तद्रूप ठो माटे आपनुं अवलंबन धारण करुं, तुं. कारण के जेम काष्ठना अवलंबने लोहुं जलमां तरी जाय तेम हुं आपना अवलंबने आ जयंकर जवारणवमांथी तरी देवमां चंद्रमा समान शुद्ध सिद्ध परमात्म अवस्थाने प्राप्त थईश. ॥ १० ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ षष्ठम श्री स्वयंप्रज जिन स्तवनं ॥

मो मनडो हेमाउ हो मिसरि ठाकुरो महदरो ॥ ए देशी ॥
स्वामी स्वयंप्रजने हो जाउं जामणे, हरखे वार हजार ॥
वस्तुधरम पूरण जसु नीपन्यो, जावकृपा किरतार ॥
स्वामी० ॥ १ ॥

अर्थ:-महान् अखूट वैजवधारी इन्द्र चंद्र चक्रवर्ती आदिना समूहवडे पण वंदनीक, स्वयं बुरु, स्वयं आत्म लक्ष्मोना स्वामी श्री स्वयंप्रजु स्वामीने हजारवार-वारंवार, निरंतर, जामणे जाउं-अत्यंत

૨૫૮ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવવોધ સહિત.

પ્રમોદ જાવના વડે ગુણાનુરાગી થઈ સેવા જ્ઞતિમાં લીન થાજું. કે જેનો “વસ્તુ ધરમ પૂરણ નીપન્યો” અર્થાત્ અનાદિ કાલથી જ્ઞાના-વરણાદિ કર્મવડે આવૃત્ત થઈ રહેલા હોવાથી જ્ઞાનાદિ આત્મ ધર્મો પોતાનું કાર્ય શુદ્ધ રીતે કરી શકતા નહોતા, પરવશ પરાનુયાયી થઈ રહ્યા હતા, કર્મબંધનના હેતુ થઈ રહ્યા હતા, તે સર્વે ધર્મો સંપૂર્ણ પ્રગટ-વ્યક્ત થયા છે, તદન નિરાવરણ થયા છે, અપ્રતિહત્ પણે પોતાના શુદ્ધ કાર્યે નિરંતર પરિણમે છે તેથી અશ્વંડ અચલ અવિનાશી પરમાનંદ દશાને પ્રાપ્ત થયા છે. પરમ નિર્જય નિરાકુલ દશામાં અનંત શુદ્ધાત્મ અનુજૂતિમાં તટ્લીન થઈ રહ્યા છે. તથા “જાવ કૃપા કિરતાર” અર્થાત્ ચાર ગતિરૂપ અપરિમિત જયંકર જવાટવીમાં વિષય કષાય વશે ઠેદન જેદન તારુન તર્જન તિરસ્કાર વિયોગ શોક જય આક્રંદ વિગેરે અનેક પ્રકારનાં અસહ્ય શારીરિક તથા માનસિક દુઃખો દીન અનાથપણે જોગવતાને, અત્યંત કારુણ્ય જાવનાવડે સમ્યક્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રરૂપ મોક્ષ માર્ગે દોરી, તેડના દુઃખનો સમૂલ નાશ કરી પરમાનંદમય શિવપુરીમાં વિરાજમાન કરો હો. એજ શ્રી સ્વયંપ્રજ્ઞ સ્વામીની દયા પરમોત્કૃષ્ટતા ધરાવે છે. પણ જે વિષય કષાયની વૃદ્ધિ કરનાર ઉપદેશ, તથા પદાર્થો આપી, અજ્ઞાની જીવોની વિષય કષાય તથા હિંસાની પ્રવૃત્તિને વધારે છે-તેનાં કારણોને પુષ્ટ કરે છે અને હમે દયા કરીએ ઢીણ એમ કહેનાર મિથ્યાજિમાની જીવો તો હે પ્રજ્ઞ ! દયાલુ નહિ પણ વાસ્તવિક ન્યાયે આપના વચનાનુસાર હિંસાના અનુમોદક પ્રતિત થાય છે. ॥ ૧ ॥

જવ્ય ધરમ તે હો જોગ સમારવા, વિષયાદિક પરિહાર ॥

આતમશક્તિ સ્વજાવ સુધર્મનો, સાધનહેતુ ઉદાર ॥

સ્વામી ૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-પ્રાણાતિષ્ઠાત; મૃષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ

मान, माया, लोभ, राग, द्वेष, कलह, अज्याख्यान, पैशुन्य, रति-
 अरति, परपरिवाद, मायामृषावाद तथा मिथ्यात्वशब्द ए पापस्था-
 नमां मन वचन कायाने न प्रवर्त्तावतां स्याद्वाद युक्त जिनेश्वरना
 पवित्र कल्याणकारी वचनो वांचवा, सांजलवा, विचारवामां तथा तेना
 उपदेष्टा सद्गुरू आदिना विनय वैयावच्चादिमां तथा ज्ञान दर्शन
 चारित्रनी वृद्धि तथा स्थिति करवामां प्रवर्त्ताववां तथा “ विषयादिक
 परिहार ” अर्थात् वीणा, सारंगी, डुडुजि, विगेरे वाजीत्र तथा
 मेना, पोपट, स्त्री, किंनरी आदिना ललित, मनोहर स्वर ते श्रवण-
 इन्द्रियो विषय, तथा स्त्री पुरुष पशु पक्षी बालक वाग वगीचा तथा
 मनोहर आवास विगेरेना चित्र विचित्र मनोज्ञ वर्ण तथा घाट ते
 नेत्रइन्द्रियो विषय, तथा पारिजातक, कुंद, कमल, मालति, गुलाब,
 अग्र, तगर, चंदन, केशर, मलयागर विगेरे पदार्थोनी मनोज्ञ सुगंध
 ते घ्राणेंद्रियो विषय, तथा स्वादीम, खादीम, पेय आदि वस्तुना
 मनोज्ञ मधुरादि स्वाद् ते जीव्हाइन्द्रियो विषय, तथा स्त्री पुरुषादिनां
 मनोहर अंग तथा शय्या आसन विगेरे पदार्थोना मनोज्ञ स्पर्श ते
 स्पर्शेंद्रियो विषय, ए पंचेंद्रिना विषयोना त्याग करवो अर्थात् ते
 विषयोने इष्ट रम्य जोग्य सुहकर जाणी तेओमां राग, कामना, मूर्च्छा
 करवी नहि, प्राप्त स्वाधीन तथा जोगववानुं सामर्थ्य होवा उतां पण
 ते विषयादिने स्वजावाचरणथी चुकवाना हेतु तथा दुःखना निर्दान
 जाणी तेओनो परिहार करवो ते साचो त्याग ठे. पण नहि मर्लवाधी
 न जोगवनुं ते कंई त्याग नथी, उक्तंच—(दश वैकालिके) “—जे
 य कंते पिए जोए, लक्षे विपिठि कुबड ॥ साहीणे चयड जोए,
 सेहु चाईत्ति वुच्चड ”—एम त्रिजोगनुं समारवुं तथा विषयादिनो त्याग
 ते आत्माना मलिन थयेला ज्ञान दर्शन चारित्र आदि स्वजात्रिक
 धर्मेने शुरू प्रगट करवामां कल्याणकारी साधनो होवाथी अव्यधर्म

૨૬૦ : વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

હે અર્થાત્ જાવ ધર્મના કારણો છે. ઉક્તંચ—“ કારણ યાસે દ્વં ” અને કારણ વગર કાર્ય સિદ્ધિ અલ્પન્ય છે, ઉક્તંચ—કારણ જોગે હો કારજ નીપજેરે, એહમાં કોઈ ન વાદ । પણ કારણ વિણ કારજ સાધિયેરે, તે નિજ મતિ ઉન્માદ—માટે વિષય પરિગ્રહાદિ જે રાગાદિ અશુદ્ધોપયોગના હેતુઓ છે તેનો ત્યાગ કરવો અને જ્ઞાન ધ્યાનાદિક, જે રાગાદિનો નાશ કરી શુદ્ધાત્મ જાવ પ્રગટ કરવાના હેતુઓ છે તે આદરવા, જેથી કાર્ય સિદ્ધિ થાય. ॥ ૨ ॥

ઉપશમ જાવે હો મિશ્ર દ્વાયિકપણે, જે નિજ ગુણ પ્રાગ્જાવ ॥

પૂર્ણાવસ્થાને નીપજાવતો, સાધન ધર્મ સ્વજાવ ॥સ્વામી ॥ ૩

અર્થ:—એમ ત્રિજોગનું સમારું તથા વિષયાદિકનો ત્યાગ, એ જ્ઞાનાદિ ધર્મો પ્રગટ કરવાનાં સાધનો છે તે ઉપશમ દ્વાયોપશમ તથા દ્વાયિકજાવે પ્રગટ થયેલા આત્મ ગુણોને પૂર્ણ શુદ્ધ અવસ્થાને અર્થાત્ સિદ્ધદશાને પ્રાપ્ત કરે છે. જે કંઈ આત્મ ધર્મ ઉપશમપણે દ્વાયુપશમપણે વા દ્વાયિકપણે પ્રગટ—પ્રાપ્ત થયો તે ક્રમે ક્રમે આત્મ ગુણોની શુદ્ધિ કરતો સંપૂર્ણ શુદ્ધાવસ્થાને—સિદ્ધ અવસ્થાને પ્રાપ્ત કરવાને કારણ રૂપ છે. જેમ સમક્ષિત પ્રાપ્ત થયાથી વિરતિની પ્રાપ્તિ થાય, અને વિરતિવળે અપ્રમત્ત જાવની પ્રાપ્તિ થાય, તથા અપ્રમત્ત ગુણ વડે સંપૂર્ણ કષાયોનો નાશ થાય, કષાયોના નાશવડે વીતરાગતા પ્રાપ્ત થાય છે, અને વીતરાગતા વડે કેવલજ્ઞાન થાય. એમ ક્રમે ક્રમે આત્મ ગુણોની અધિક અધિક શુદ્ધિ થઈ સંપૂર્ણ શુદ્ધિ થાય. તેથી જે ગુણ પ્રાપ્ત થયો તે અધિક ગુણની પ્રાપ્તિનો હેતુ છે. જેમ કોઈ માણસ મહાન્ વ્યાધિગ્રસ્ત હોવાથી જરા પણ ખોરાક લઈ પચાવી શકવાને અસમર્થ હોય, અત્યંત નિર્બલ હોય પણ તે કોઈ રીતે થોડું બલ પામે તો તે બલવડે ધીમે ધીમે અધિક અધિક ખોરાક પચાવી અધિક અધિક બલવાન થતો પૂર્ણ બલવાન થાય. ઉક્તંચ—“

प्रशमरति ग्रंथे-आर्या वंद ॥ पूर्व करोत्यनंतानुबन्धि नाम्नां
द्वयं कषायाणाम् । मिथ्यात्व मोह गदणं, क्षपयति सम्यक्त्व
मिथ्यात्वम् ॥ सम्यक्त्व मोहनीयं, क्षपयत्यष्टावतः कषायांश्च ।
क्षपयति ततो नपुंसक, वेदं स्त्रीवेद मयतस्मात् ॥ दास्यादि
ततःपङ्क. क्षपयति तस्माच्च पुरुषवेदमपि ॥ संज्वलनानपि हत्वा,
प्राप्नोत्यथ वीतरागत्वम् । सर्वोद्धातित मोहो, निवृत्त क्लेशो
यथादि सर्वज्ञः॥जात्यनुप लक्ष्य राक्ष्मणोन्मुक्तः पूर्ण चन्द्रश्च॥”
तेषां समकित प्राप्ति माटे अत्यंत उद्यम करी प्रथम समकितनी
प्राप्ति करवी जेथी बीजा सर्वे गुणो प्रगट थाय. ॥ ३ ॥

समकित गुणधी हो शैलेगी लगे, आतम अनुगत जाव ॥
संवर निजरा हो उपादान हेतुता, साध्यालवन दाव ॥
स्वामी० ॥ ४ ॥

अर्थ.-अनादि विज्ञाव योगे आत्म परिणति परानुगत थपली ठे
अर्थात् ज्ञानशक्ति परद्रव्यने जाणवामां, दर्शनशक्ति परद्रव्यने
देखवामां-निर्धार करवामां, चारित्रशक्ति परद्रव्यमां आचरण रमण
करवामां, एम सर्वे गुणो आत्मगुणना बाधकपणे परानुयायी प्रवर्तें
ठे पण ज्यारे समकितनो खाज पामे त्यारे परानुगत थपली आत्म
परिणतिने शुद्धात्म अनुगत पणे प्रवर्त्ताववानो अजिज्ञापी थाय, शुद्ध
कार्य सन्मुख परिणति करे अर्थात् “ समकित गुणधी ” पटखे
जोया गुणस्थानधी मांडी “ शैलेशी गुण खगे ” पटखे चौदसा गुणस्थान
मुभी परानुगत थपली आत्म परिणतिने वारी क्रमे क्रमे अधिक अधिक
शुद्धताप वर्त्तावतो जाय. जेम जे परिणति अनात्म रन्नुने आत्म जाणवा-
महात्मा शिगेरेमां प्रवर्त्तनी हनी ते चोत्रे गुणस्थाने आत्माने आत्मा
जाणवा-महात्मा शिगेरेमा प्रवर्त्ताये नया जे परिणति हिंसादि पाच

૨૬૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાહ્યાવબોધ સહિત.

અવ્રતમાં વર્તતી હતી તે પાંચમે ઠઠે ગુણસ્થાને અહિંસાદિ પાંચ વ્રતમાં વર્તીવે તથા મદ વિષય કષાય નિંદ્રા વિકથામાં જે પરિણતિ વર્તતી હતી તે વારી સાતમે ગુણસ્થાને અપ્રમત્ત જાવે આત્મગુણ રમણમાં વર્તીવે એમ આઠમે ગુણસ્થાને રસઘાત સ્થિતિઘાત ગુણસંક્રમ ગુણશ્રેણિ કરે, અપૂર્વ સ્થિરતામાં આત્મ પરિણતિને પ્રવર્તીવે, સંજ્વલન ક્રોધ માન માયા વિગેરેથી આત્મ પરિણતિને વારી નવમે ગુણસ્થાને તે કષાય રહિત—અકષાયપણે—સમજાવમાં વર્તીવે, સૂક્ષ્મ લોજ શિવાય બાકીના કષાયથી આત્મ પરિણતિને વારી દશમે ગુણસ્થાને અધિક શુદ્ધ સમપરિણામે પ્રવર્તીવે, સર્વે કષાયનો ક્ષય કરી બારમે ગુણસ્થાને વીતરાગ યથાખ્યાત ચારિત્રમાં વર્તે, ચાર ઘાતીયા કર્મનો સમૂલ ક્ષય કરી તેરમા ગુણસ્થાને અનંતજ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્યપણે આત્મ પરિણતિને વર્તીવે—યોગ ક્રિયાની સકલ ચપલતા વારી चौદમા ગુણસ્થાને અયોગી અવસ્થા કરી પૂર્ણ પરમ નિવૃત્તિ પદ પામે. એમ દરેક ગુણસ્થાને આત્મ ગુણની અધિક અધિક શુદ્ધિ કરતો સંપૂર્ણ સિદ્ધાવસ્થાને પ્રાપ્ત થાય. એમ દાવ રાખી સાધ્યને આધારે સાધ્ય સન્મુખ ઉપાદાન—આત્મ પરિણતિની શુદ્ધતાના હેતુએ વર્તવું તેજ સંવર અર્થાત્ નવાકર્મનું રોકવું તથા નિર્જરા ઇંટલે પૂર્વ સંચિત કર્મ ક્ષય થવાનો હેતુ છે, ઉક્તંચ—“ જો સંવરેણ જુત્તો, અપ્પઠ પ્રસાધગોહિ અપ્પાણં । મુણિજણ ઝાદિ ણિયદં, ણાણં સો સંધુણોદિ કમ્મરયં” ॥ ૪ ॥

સકલ પ્રદેશે હોં કર્મ અજ્ઞાવતા, પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ ॥ આત્મ ગુણની હો જે સંપૂર્ણતા, સિદ્ધ સ્વજ્ઞાવ અનૂપ ॥ સ્વામી ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—આપના આત્મ અંગના સર્વે પ્રદેશથી જ્ઞાનાવરણાદિ કર્મ મલનો સર્વથા અજ્ઞાવ થયો છે તેથી સર્વે પ્રદેશ સ્ફટિકમણિ સમાન શુદ્ધ સંપૂર્ણ નિરાવરણ થયા છે, કોઈપણ કાલે હવે કર્મ મલનો રંચ માત્ર પણ

संश्लेष यवानो संजव नथी, तेथी आत्म अंगमां वसता अनंत गुण पर्यायना सर्वे अविजागो संपूर्ण शुरू यया ठे, शुरू कार्ये परिणमे ठे तेथी हे जगवंत ! आप पूर्णानंद स्वरुप ठो. अर्थात् जगत्जीव तो उपाधिना प्रतिकारथी आनंद माने ठे, परद्रव्यने जोग जाणी तेमां खलीन थई रहे ठे तेथी जगत्जीवनो आनंद तो कृष्णजंगुर अपूर्ण तथा जयसहित ठे, पण आप तो पोताना स्वाधीन अविनश्वर एक क्षेत्रावगाही गुण पर्यायोना जोक्ता ठो, तेमां रमण करो ठो, तेमांसंतुष्ट तद्धीन थई आनंद जोगवो ठो तेथी आपनो आनंद कोईपण काले नाश थाय अथवा दूर जाय तेम नथी तथा स्वाधीन अने सहज होवाथी जय आकुसता स्पृहा रहित ठे तेथी आपनोज आनंद एकांतिक आत्यंतिक पूर्णपदने योग्य ठे. जगत्जीवनो आनंद तो साचो आनंद नथी, अज्ञान वशे आनंद मनाय ठे. एम आत्मगुणनी संपूर्ण शुरूता, कर्तृता, जोकृता, परिणामीकता, प्रादुक्ता, व्यापकता आदि तेज आपनो अनुपम सिद्ध स्वभाव ठे. हवे कंईपण कार्य करवानुं शेष नथी, कंईपण आदरवानुं तेम ठोमवानुं बाकी नथी तेथी अचल अबाधित शाश्वत परमानंदना स्वामी ठो ॥ ५ ॥

अचल अबाधित हो जे निःसंगता, परमात्म चिद्रूप ॥

आत्मजोगी हो रमता निजपदे, सिद्ध रमण ए रूप ॥

स्वामी ० ॥ ६ ॥

अर्थ—आत्म परिणामने चल करनार जे राग द्वेष मोह परिणाम तेनो सर्वथा अज्ञाव होवाथी अचल, तथा आत्म परिणामने शुरूपणे परिणमवामां घात, स्वखलना करनार ज्ञानावरणादिक घातीकर्मनो अज्ञाव होवाथी अबाधित ठो तथा धन धान्य क्षेत्र वस्तु हिरण्य आदि बाह्य परिग्रह तथा मिथ्यात्व क्रोध मान माया लोभ हास्य रति अरति जय शोक जुगुप्सा पुरुषवेद स्त्रीवेद नपुंसकवेद ए चौद

૨૬૪ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

અન્યંતર પરિગ્રહ, એમ બાહ્ય અન્યંતર પરિગ્રહથી સર્વથા રહિત હોવાથી નિઃસંગઠો. તથા જ્ઞાનાનુયાયી સર્વે ધર્મો સંપૂર્ણ શુદ્ધ નિર્મલ હોવાથી પરમાત્મા ઠો. તથા સંસાર અવસ્થામાં કર્મ સંયોગે શરીરમાં લોલ્લી-જૂતપણે વસી શરીર રૂપે પુદ્ગલ રૂપે સંસારીજીવ પોતાને માને છે પણ આપ તો શરીરથી સર્વથા અતિત થયાઠો તેથી માત્ર જ્ઞાનરૂપ-જ્ઞાનમૂર્તિ ઠો તથા પુદ્ગલ જોગનું રમણ તજી આપ પોતાના શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શનાદિ ગુણોમાં રમણ કરવાવાલા આત્મ જોગી ઠો, શુદ્ધ સ્વાધીન અવિનશ્વર રમ્યમાં રમણ કરો ઠો તેથી આપનું રમણ સંપૂર્ણ અને અવિનશ્વર હોવાથી સિદ્ધપદ ધારણ કરે છે ॥ ૬ ॥

एहवो धर्म हो प्रचुने नीपन्यो, ज्ञाख्यो एहवो धर्म ॥
जे आदरतां हो जवियण शुचि हुवे, त्रिविध विदारी कर्म ॥
स्वामी० ॥ ७ ॥

અર્થ:-એમ હે પ્રજુ ! આપના જ્ઞાનાદિ સર્વે ધર્મો કર્મ મલ્લથી રહિત શુદ્ધ પ્રગટ થયા. અચલ, અવિનાશી, અનંત, અજ, અલેશી, અષેદી, અકપાયી, અચલ, અક્રિય, નિત્ય, સ્વાધીન, નિર્ઘ, પરમાનંદ દશાને પ્રાપ્ત થયા ઠો. અને જે રીતે આપ એ દશાને પ્રાપ્ત થયા તેજ ઉપાય, તેજ ધર્મ, પરમ કરુણા વને જવ્વ જીવોને આ સંસાર સમુદ્ર-માંથી પારંગત થઈ શિવજૂમીએ પહોંચવા પ્રરૂપ્યો-ઉપદેશ્યો છે. તે સમ્યક્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર રૂપ ધર્મ આદરતાં-સેવતાં જવ્વ જીવો દ્રવ્યકર્મ, જાવકર્મ અને નોકર્મ એ ત્રણ પ્રકારના કર્મનો નાશ કરી પરમ પવિત્ર શુદ્ધ નિરાવરણ થાય. ॥ ૭ ॥

नाम धरम हो ठवण धरम तथा, जव्य क्षेत्रतिम काल ॥
ज्ञावधर्मना हो हेतु पणे जला, ज्ञाव विना सहु आल ॥
॥ स्वामी० ॥ ८ ॥

अर्थ:-नामधर्म, स्थापनाधर्म, द्रव्यधर्म, क्षेत्रधर्म, कालधर्म तथा जावधर्म एम धर्म स्वरूप अनेक प्रकारे ठे, पण नाम, स्थापना, द्रव्य क्षेत्र तथा काल ए जो जावधर्मना सन्मुख, जावधर्मना हेतु होय अर्थात् जावधर्म साधवामां कारणभूत होय तो प्रशंसनीय, कार्यकारी ठे पण जो ते जावधर्मनी अपेक्षा शून्य होय तो आल अर्थात् निरर्थक धुल उपर लीपण जेवा जाणवा. “जाव शून्या क्रिया न फलन्ति इति” अथवा एकडा विनानां मीडां जेवा जाणवा पण जो जावधर्मनी सापेक्षताए होय तो एकडा उपरना मीडांनी माफक गुणकारी ठे. ॥ ७ ॥

श्रद्धा जासन हो तत्त्व रमण पण, करता तन्मय जाव. ॥
देवचंद्र जिनवर पद सेवतां, प्रगटे वस्तु स्वजाव ॥
॥ स्वामी ॥ ॥ ८ ॥

अर्थ:-शुद्धात्म तत्त्वनी श्रद्धा अर्थात् जो हुं जिन प्ररूपित सम्यक् दर्शन, सम्यक् ज्ञान, सम्यक् चारित्र रूप धर्म आदरुं तो हुं पण शुद्धात्म तत्त्वनो जोगी थई शकुं. एम श्रद्धा करे, नय निक्षेप प्रमाण युक्त एम जाणे, तथा ते शुद्धात्म तत्त्वनेज पोतानुं रम्य जाणी तेमांज रमण करे, परद्रव्यादिमायी रमणता टाले, तो आत्म स्वजावमांज तल्लीन थाय-तद्रूप थाय. श्रीमान् देवचंद्र मुनिवर कहे ठे के एम जिनेश्वरना द्रव्यचरण जावचरणने सेवतां आपणो आत्म स्वजाव संपूर्ण शुद्ध प्रगटे, परमानंदनी प्राप्ति थाय. ॥ ८ ॥

॥ संपूर्ण ॥

૨૬૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાસાવબોધ સહિત.

॥ અથ સપ્તમ શ્રી રુષ્ઙ્ઙાનન જિન સ્તવનમ્ ॥ વારી હું

ગોમી પાસને ॥ એ દેશી ॥

॥ શ્રી રુષ્ઙ્ઙાનન વંદિયે, અચલ અનંત ગુણ વાસ જિનવર ।

॥ ક્ષાધિક ચારિત્ર ઝોગથી, જ્ઞાનાનંદ વિલાસ જિનવર ॥

॥ શ્રી૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-ધર્મ ધુરંધર, ધર્મ તીર્થંકર, અશરણ શરણ, શ્રી રુષ્ઙ્ઙાનન પ્રજુને આ લોક પરલોકના વિષય સુખની અજિલાષા સ્પૃહા રહિત તથા માન પૂજાના લોજ રહિત, આ સંસાર સમુદ્રમાંથી તારણ તરણ જહાજ જાણી, અત્યંત વિશુદ્ધ જાવનાએ પરમ આદર પૂર્વક વંદિયે-સેવા ઝંક્તિ કરિયે. કે જે પ્રજુ અચલ અર્થાત્ પ્રદેશ માત્ર પણ દૂર ન થાય તથા રાગ દ્વેષ મોહ જન્ય ચપલતા રહિત એવા જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણના વાસ-નિધાન છે તથા ક્રોધ માન માયા લોજ હાસ્ય રતિ અરતિ જય શોક જુગુપ્સા તથા ત્રણ વેદ એ ચારિત્રમોહનીય પ્રકૃતિનો સત્તા સહિત ક્ય કરી યથારૂપાત્ સ્વજ્ઞાવાચરણ જ્ઞાન દર્શન આદિ અનંત સ્વજ્ઞાવિક ઝોગ જન્ય આનંદમાં અનંત જ્ઞાન સહિત વિલસે છે ॥ ૧ ॥

॥ જે પ્રસન્ન પ્રજુ મુખ ગ્રહે, તેહિજ નયન પ્રધાન જિનવર ॥

॥ જિન ચંરણે જે નામીયે, મસ્તક તેહ પ્રમાણ જિનવર ॥

॥ શ્રી૦ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-હે જગવંત ! આપનો જ્ઞાન દર્શનાદિ સર્વે ઝોગ ઉપજોગો આપને સદા સ્વાધીન વર્તે છે. કોઈ પણ કાલે પ્રદેશ માત્ર પણ દૂરવર્તી થાય તેમ નથી તેથી આપ સદા શોક રહિત તથા તે ઝોગ ઉપજોગને કોઈ પણ વાધા પીડા તથા હરણ કરી શકે તેમ નથી તેથી પરમ

૨૬૭ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

કરને તેની ગ્રાણેંદ્રિ કમલની સુવાસમાં મોહીત કરી તે સ્થલે ઘેરી
રાખી તેના વલ્લજ પ્રાણનો ત્યાગ કરાવે છે તેમ જો માહરૂં મન, ઇંદ્રિયો
તથા અંગોપાંગ, વિષય કષાયના પદાર્થો ઉપાર્જન કરવામાં, મેલવવામાં,
તેનું સેવન, તેની રક્ષા કરવામાં રોકાય, સ્વપર જીવના દ્રવ્ય જાવ
પ્રાણની હિંસા કરવામાં વર્તે—મદદકારી થાય, પાપ કર્મનું ઉપાર્જન
કરી જવ ઝ્રમણના હેતુ થાય, તો એહવા મન તથા ઇંદ્રિયોના લાજથી શું?
તથા દશ દૃષ્ટાંતે દૂર્લજ એહવા મનુષ્ય જવનો લાજ પણ નિષ્ફલ—યચુક્ત—
“યઃ પ્રાપ્ય દુઃપ્રાપ્યમિદં નરત્વં, ધર્મ ન યત્ને ન કરોતિ મૂઢઃ
॥ ક્લેશઃ પ્રવંધેન સ લબ્ધ મબ્ધૌ, ચિંતામાણિં પાતયતિ પ્રમાદાત્”
॥ તથા “તે ધતૂર તરૂં વપંતિ જવને પ્રોન્મૂલ્ય કલ્પજુમમ્ ।
ચિંતારત્ન મંપાસ્ય કાચશકલં સ્વીકૂર્વતે તે જમાઃ ॥ વિક્રીય
દ્વિરદં ગિરીંઘ સદૃશં ક્રીણંતિ તે રાસજં । યે લબ્ધું પરિહૃત્ય
ધર્મમધમા ધાવંતિ જોગાશયા” ॥ ૩ ॥

જાણો ઠો સહુ જીવની, સાધક બાધક જ્ઞાંત જિનવર ॥ પણ
શ્રીમુખથી સાંજલી, મન પામે નીરાંત જિનવર ॥ શ્રી૦ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—હે ત્રિલોક પૂજ્ય ! દર્પણ તલની માફક આપની કેવલ—
જ્ઞાન મય ઉત્કૃષ્ટ જ્યોતિમાં સર્વે દ્રવ્યો પોતાના ત્રૈકાલિક સંપૂર્ણ
પર્યાયો સહિત પ્રયાસ વિના યથાવત્ પ્રતિબિંબિત થાય છે. તેથી સર્વે
જીવોની સાધક બાધક જ્ઞાંતિ આપ જાણો ઠો અર્થાત્ અમુક જીવ
આ સમયે સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ મોહ સાધનમાં વર્તે છે
કે રત્ન ત્રયના પ્રત્યનીક પણ જવ ઝ્રમણના હેતુ કર્મ બંધનમાં વર્તે
છે એ સર્વે વૃત્તાંત હે કરુણા નિધિ ! આપ તો પ્રત્યક્ષ પણ જાણો ઠો જ.
પણ જો આપના મુખારવિંદથી હું સાધક જાવમાં વર્તું હું એમ

सांजलुं तो माहुरुं मन निरांत पामे, जव जमणना जयनो क्लेश शमे-
दूर थाय ॥ ४ ॥

तीन काल जाणंग जणी, शुं कहिये वारंवार ॥ जि० ॥

पूर्णानंदी प्रभुतणुं, ध्यान ते परम आधार ॥ जि० ॥

श्री० ॥ ५ ॥

अर्थ:-त्रणे कालनी परिणतिने हस्तामलकवत् प्रत्यक्ष पणे
समकाले जाणवा देखवावाला प्रभु प्रत्ये वारवार शुं कहुं? मने तो
हे प्रभु! स्वयंजूरमण समुद्रनी पेठे अखूट आनंद रसथी जरपूर
आपनाज पदनुं ध्यान-आपना पदमां एकाग्रचित्त-तल्लीनता तेज
जव समुद्रथी तरवामां उत्कृष्ट आधार चूत ठे. ॥ ५ ॥

कारणथी कारज हुवे, ए श्री जिनमुख वाण ॥ जि० ॥

पुष्ट हेतु मुज सिद्धिना, जाणी कीध प्रमाण ॥ जि० ॥

श्री० ॥ ६ ॥

अर्थ:-जगत् दिवाकर, संपूर्ण तत्त्व वेत्ता, श्री केवली जगवंत एम
प्रकृते ठे के योग्य कारणना योग वडे कार्य सिद्धि थइ शके. अर्थात्
कार्यना स्वरूपनो यथार्थ जाणनार कार्यनो अजिछापी कर्ता, उपा-
दान अने निमित्त कारण वडे कार्य सिद्धि पामी शके. उपादान-जे
पदार्थ कार्य सन्मुख थाय तथा तेज संपूर्ण कार्य रुप थाय-कार्य
सिद्धि जेनी ह्याति जणाय ते उपादान कारण जाणवुं. जेम घटनुं
उपादन कारण माटी तथा पटनुं उपादान कारण रु अथवा सूतर,
कारण के माटीनो पिंड थाय, पिंडथी स्थास कुसलादि पर्यायो थइ
माटीज संपूर्ण घट रूप थाय, संपूर्ण घट थये पण माटीनी ह्याती ठे
माटे माटी घटनुं उपादान कारण समजवुं माटीथीज घट उत्पन्न
थइ शके पण अन्य वस्तुमांथी घट थइ शके नहि. उक्तंच-“यदात्मकं

२७० विंशति बिहरमान जिन स्तवनानि वाक्सावधोय सहित.

कार्यं दृश्यते तदिह तद् द्रव्य कारणं उपादान कारणं च
तंतवः पटस्य इति ”

निमित्त—जे उपादान कारणथी जिन्न होय ठे पण ते विना
कार्य सिद्ध थइ शकतुं नथी. कार्य सिद्ध करवामां जेनी खास जरूर
ठे ते निमित्त कारण ठे. ते निमित्त कारण पद, कर्त्ताने आधिन वर्त्ते
ठे. जेम घटनुं उपादान कारण माटी ठे अने माटीथी दंड चक्र
धीवर. आदि जीन्न ठे तो पण कुंजारने घट सिद्ध करवामां दंरु
चक्रादिनी अवश्य जरूर ठे, ते विना घट बनावी शके नहि, तेथी
दंड चक्रादि घटनां निमित्त कारण जाणवां पण ते दंरु चक्रादिने
कुंजार ज्यारे माटीने घट रुप करवामां प्रवर्त्तावे (उपयोगमां ले)
त्यारेज तेउ (दंरु चक्रादि) निमित्त कारण कहेवाय पण कुंजार
घट कार्य करवामां दंरु चक्रादिने वापरतो न होय तो ते कारण
कहेवाय नहि. कार्य करवा मांडतां पहेळा तथा कार्य सिद्ध थइ गया
पठी ते दंडादिमां कारण पद नथी. कारण के कार्य कारण एक
समये ठे पण जे कार्यानंतर तथा प्रथम अप्रयुक्त काले दंरुादिकने
निमित्त कारण कहे ठे ते मात्र नैगम नयनो मत जाणवो. एम कार्यना
स्वरूपनो जाणनार कार्यनो अजिलाषी कर्त्ता साचा उपादान तथा
निमित्तना योगे कार्य सिद्धि पामे पण कारण वगर कार्य सिद्धिनो
आकाश पुष्पवत् अज्ञाव जाणवो. तेथी हे प्रभु ! ज्ञान पूर्वक निर्धार
करतां माहारा परमात्म सिद्धिना पुष्ट हेतु आपने जाणी आपनुंज
शरण अंगीकार करुं तुं. निमित्त कारणना वे जेद ठे. (१) पुष्ट-
निमित्त (२) अपुष्ट निमित्त. “ कार्यस्य आसन्न निमित्तं
इति तदेव पुष्टं ” “ दूर तरं कारण नैमित्तिकं तत् अपुष्टं ”
अर्थात् साध्य धर्म जेमां प्रगट—विद्यमान होय तथा जेमां कदापि

कार्यनो ध्वंसक जाव न होय ते पुष्ट निमित्त जाणवुं. जेम तीर्थकर जगवतमा परमात्म पद प्रगट-विद्यमान ठे तथा परमात्म पदना घातक जावनो जेमां सर्वथा अजाव ठे माटे तीर्थकर जगवंत परमात्म पद साधवामां पुष्ट निमित्त ठे एम जाणवुं. (पुष्ट हेतु जिने-जोयं मोक्ष सज्ञाव साधने)

अपुष्ट निमित्त-जेमा साध्य पद विद्यमान न होय, जे कर्त्तानी प्रेरणाधी कारण थाय ठे, वली तेमां ध्वंसक जाव पण रहेलो होय ते अपुष्ट निमित्त ठे जेम दंड ते घटनुं अपुष्ट निमित्त ठे कारणके दंडमां घट पणुं विद्यमान नथी वली कुंजार ज्यारे घट करवामां प्रवर्त्तवे तोज घटोत्पत्तिनुं निमित्त कहेवाय पण जो कुंजार घट ध्वंस करवामा वापरे तो ते घट ध्वंसना निमित्त कहेवाय माटे दंड ते घटनु अपुष्ट कारण जाणवुं. माटे हे कृष्णज्ञानन जगवंत ! आप मारा परमात्मपदना पुष्ट निमित्त ठो माटे आपनीज सेवाधी मारी सिद्धि थशे एम जाणी आपनीज सेवा अंगीकार करुं तुं. ॥ ६ ॥

शुद्ध तत्त्व निज संपदा, ज्यां लगे पूर्ण न थाय ॥ जि० ॥
त्यां लगे जगगुरु देवना, सेवुं चरण सदाय ॥ जि० ॥
श्री० ॥ ७ ॥

अर्थ:-अज्ञानरूप अंधकारनो अत्यंत नाश करनार तथा सम्यक्-ज्ञान दर्शन चारित्र आदि संपूर्ण आत्म गुणनी सिद्धिने प्राप्त हो-वाथी जगतगुरु तथा जगत्देव हे कृष्णज्ञानन स्वामी ! ज्यांसुधी शुद्धात्म तत्त्वरूप स्वाभाविक अखंड अखूट अनुत्तर संपदानी मन्त्रे संपूर्णपणे सिद्धि प्राप्ति न थाय त्यासुधी हे दीन दयाल ! आपना डव्य जाव रूप चरणशुभमनुं निरंतर सेवन करु एम जावना जावुं तुं ॥७॥

१७२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

कारज पूर्ण कर्या विना, कारण केम मूकाय ॥ जि० ॥

कारज रुचि कारण तणा, सेवे शुद्ध उपाय ॥ जि० ॥

श्री० ॥ ८ ॥

अर्थः—जेम समूद्र पार पामवानो इच्छक पुरुष जो समूद्र वच्चे वहा-
एनो त्याग करे तो समूद्र पार जइ शके नहि अने वच्चे सूवी जाय.
माटे हे जगवंत ! परमात्म सिद्धिरूप माहरुं कार्य ज्यांसुधि सिद्ध
थयुं नथी त्यांसुधि पुष्टालंघन रूप आपना चरण युग्मनी सेवना
केम ठोरुं ? कारणके कार्य सिद्धिनो रुचिवंत पुरुष कार्य सिद्ध
यता सुधी शुद्ध कारणोने यथार्थ पणे सेवे—आदरे ए नीति ठे. ॥८॥

ज्ञान चरणसंपूर्णता, अव्याबाध अमाय ॥ जि० ॥ देवचंद्र

पद पामीये, श्री जिनराज पसाय ॥ जि० ॥ श्री० ॥ ९ ॥

अर्थः—स्तवन कर्ता श्री देवचंद्र मुनि कहे ठे के तरण तारण
सामान्य केवलीओमां राजा समान श्रीरूपज्ञानन तीर्थकरना चरण
पसाये सम्यक् ज्ञान, सम्यक् दर्शन, सम्यक् चारित्रनी संपूर्णता तथा पूर्ण
अव्याबाध पणुं तथा अमायी, अलेशी, अफंदी, अलोत्तीपणा आदि
सर्वे आत्म गुणनी संपूर्णता रूप देवमां चंद्रमा समान परमात्म
पदनी सिद्धि पामीये, कृत कृत्य थश्ये, अनंत काख सुधि सहज
अखंड परमानंद विदासने पामीए. ॥ ९ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ અષ્ટમ શ્રી અનંતવીર્ય જિન સ્તવનમ્ ॥

ચરણાલો ચામુંડા રણ ચડે ॥ એ દેશી ॥

॥ અનંત વીરજ જિનરાજનો, શુચિ વીરજ પરમ અનંતે ॥

॥ નિજ આતમ જાવે પરિણમ્યો, ગુણ વૃત્તિ વર્તનાવંતે ॥

॥ મન મોહ્યું અમ્હારું પ્રજુ ગુણે ॥ ૧ ॥

અર્થ.—સામાન્ય કેવલીઝંમાં રાજા સમાન શ્રી અનંતવીર્ય જગવંત ! આપનું “વીર્ય” જ્ઞાનદર્શનાદિ સર્વે ગુણોને વર્તવામાં આધારજૂત આત્મવીર્ય તે “શુચિ” પર પરિણામિકતાથી સર્વથા રહિત અત્યંત નિર્મલ તથા “પરમ” જગત્વાસી કોણે જીવોમાં એવું આત્મવીર્ય નથી તેથી સર્વોત્કૃષ્ટ તથા “અનંત” જ્ઞાનાંદિ અનૂત ગુણોમાંથી કોણે ગુણને વર્તવામાં જરાપણ સ્વલના (વ્યાધાત) ન પામે તથા કોણે કાલે ફીણ ફીણ ન થાય તેથી અનંત છે.

એવું શ્રીઅનંતવીર્ય જગવંતનું પરમ પવિત્ર પરમોત્કૃષ્ટ અનંત આત્મવીર્ય તે ફક્ત જ્ઞાન દર્શનાદિ પોતાના જ અનંત ગુણને પરિણમવામાં નિઃપ્રયાસપણે સહાયરૂપ સદા પરિણમે છે. એમ શ્રી જિનેશ્વરના, પરજાવરૂપ મહિનતાથી સર્વથા રહિત પરમ પવિત્ર જ્ઞાતાદિ અનંત ગુણ જોડે તેમાં માહરું મન મોહ્યું—રત થયું—હીન થયું—ગુણાનુરાગી થયું. ॥ ૧ ॥

॥ યદ્યપિ જીવ સદા, વીર્ય ગુણ સત્તાવંતે ॥ પણ

કર્મે આરુત્ત ચલ તથા, વાલ વાધક જાવ લહંતે ॥

॥ મનઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ.—વીર્ય એ જીવનો મૂલ ગુણ છે તેથી સર્વે જીવો ત્રણે કાલે વીર્ય ગુણનો સત્તા સહિત છે એટલે કોણે જીવ કોણે કાલે વીર્ય વગરનો નથી; તથાપિ સંસારી જીવોનું વીર્ય અનાદિયો કર્મ પટલ

૨૭૪ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

વડે આવૃત્ત હોવાથી આત્મગુણો સંપૂર્ણ શુદ્ધ કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન, યથાશ્રયાત્ ચારિત્રાદિરૂપ પરિણમિ શક્તા નથી અને તેથી પોતાની અનંત અવ્યાવાધ આત્મીય સદ્ગુણ સમાધિથી વિયોગી રહે છે. તથા “ચલ” અર્થાત્ જ્ઞાનાદિ આત્મ પરિણતિમાં નિશ્ચલ-સ્થિર નહિ રહેતાં રાગ દ્વેષ વશે અનેક પુદ્ગલ-પર પરિણતિમાં ચલાયમાન થઈ રહ્યું છે, પર કાર્ય-માં રોકાઈ રહ્યું છે. જેમ કોઈ પુરુષ પરકાર્યમાં પોતાની શક્તિ રોકે તો તે સ્વકાર્ય સાધી શકે નહિ તેમજ તે વીર્ય “વાલ” હિતાહિતના જ્ઞાનથી રહિત હોવાથી “વાધક” અર્થાત્ પોતાને અહિતકારી પણે પરિણમે છે કારણ કે વાલ વાધક વીર્ય વડે જગત્ જીવો અજ્ઞાન મિથ્યાત કષાય રૂપ પરિણમી અનેક પ્રકારના કર્મો વાંધે પોતાને અત્યંત અહિતકારી-દુઃખ સમૂહ રૂપ જીવોપાધિ વહેરી લે છે. પણ જો પોતાના વીર્ય ગુણને માત્ર સમ્યક્ જ્ઞાનાદિ આત્મ પરિણામમાં જ વાપરે તો અનંત સુખના સ્વામી થાય ॥ ૨ ॥

અત્પ વીર્ય ક્ષયોપશમ અંશે, અવિજ્ઞાન વર્ગણા રૂપરે ॥

પ્રમુગ્ધા એમ અસંખ્યથી, આયે યોગસ્થાન સ્વરૂપરે ॥

॥ મન ૦ ॥ ૩ ॥

સુદમ નિગોદી જીવથી, જાવ સન્નીવર પજ્જત્તરે ॥ યોગનાં

ઠાણ અસંખ્ય છે, તરતમ મોઢે પરાયત્તરે ॥ મન ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-સર્વે ઠદ્મસ્થ જીવોનું આત્મ વીર્ય ક્ષયોપશમ જાવે સદા હોય પણ સર્વથા આવૃત્ત થાય નહિ. જો સર્વથા આવૃત્ત હોય તો ચેતનતાનો સમૂલ અજાવ થાય તેથી ઠદ્મસ્થ જીવોનો પણ વીર્ય ગુણ ક્ષયોપશમ જાવે હોયજ અર્થાત્ ઠદ્મસ્થ જીવોને પણ વીર્યાતરાયનો સદા ક્ષયોપશમ હોય અને વીર્યાતરાયના ક્ષયોપશમ વડે ઠદ્મસ્થ જીવોને અત્પવીર્યની પ્રગટતા હોય છે અને તે અત્પવીર્યની પ્રગટતાના

કારણથી રત્નત્રયની મલિનતાને યોગે પોતાના કર્તૃત્વ સ્વજાવને લીધે, કર્મ (ક્રિયા) રંગે આત્મ પ્રદેશ ચલાયમાન કરે છે એટલે “ આત્મ પ્રદેશ પરિસ્પંદો યોગઃ ” એ સૂત્ર પ્રમાણે યોગી બને છે. યથુક્ત-
 “ ઊઝમથ્ય વીર્ય લેશ્યા સંગે, અગ્નિસંધિજ મતિ અંગેરે ॥
 સૂક્ષ્મ શૂલ ક્રિયાને રંગે, યોગી થયો ઊમંગેરે ॥ ” એમ યોગ વશે કર્મનો ગ્રાહક થાય છે. તે યોગનું સ્વરૂપ નિચે પ્રમાણે “ વીર્યાતરાય દ્વયોપશમોત્પન્નો મનો વચન કાય વર્ગણાલંબનઃ કર્માદાનં દેતુચૂત આત્મપ્રદેશ પરિસ્પંદો યોગઃ ” વીર્યાતરાય કર્મના દ્વયોપશમ બને ઉત્પન્ન મન વચન અને કાય વર્ગણાનું અવલંબન કરનાર કર્મ ગ્રહણ કરવામાં કારણચૂત આત્મ પ્રદેશનું પરિસ્પંદ (સચલન) તે યોગ છે. તિહાં જઘન્ય વીર્યવાલો જે જીવપ્રદેશ તે વલી કેવલીના તીક્ષ્ણ વુદ્ધિ રૂપ શસ્ત્રે કરી ઘેદતાં જે વીર્યાંશનો વીજો વિજાગ થઈ શકે નહિ તે વીર્ય વિજાગ છે અને જાવાણુ પણ તેનેજ કહીયે. તેવા લોકાકાશથી અસંખ્યાત ગુણા જે વીર્યાણુ તેણે કરી સહિત જે જીવપ્રદેશ તેનો સમુદાય એટલે જીવપ્રદેશની શ્રેણી તે પ્રથમ વર્ગણા, તેથી એક વીર્ય વિજાગે અધિક એવી જે જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે વીજી વર્ગણા, બે વીર્યવિજાગે અધિક એવી જે જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે ત્રીજી વર્ગણા, એમ એકેક વીર્યવિજાગે અધિક વીર્યવાલા પ્રદેશની શ્રેણી તે ઘનીકૃત લોકનો એક પ્રદેશિક સૂચી શ્રેણીને અસંખ્યાતમે જાગે જેટલા આકાશ પ્રદેશ હોય તેટલી વર્ગણા એક સ્પર્ધક થાય, તે પ્રથમ સ્પર્ધકની હઠ્ઠાવોર્યાંશ વર્ગણાથી એટલે ઘેઘી વર્ગણાથી એક બે અથવા સંખ્યાતે વીર્યવિજાગે અધિકા કોઈ જીવ પ્રદેશ નથી પરંતુ અસંખ્ય લોકાકાશ પ્રમાણ વીર્યાંશે અધિક જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે વીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા

૨૭૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવવોધ સહિત.

જાણવી, વલી તેથી એકેક વીર્યવિજાગે વધતા વધતા જીવ પ્રદેશની વર્ગણા કરી વીજો સ્પર્ધક થાય, તેથી વલી અસંખ્ય લોકાકાશ પ્રદેશ જાગ પ્રમાણ વીર્યાંશે અધિક વીર્યવંત જીવ પ્રદેશની શ્રેણી તે ત્રીજા સ્પર્ધકની પ્રથમ વર્ગણા, એણી પેરે શ્રેણી પ્રદેશ અસંખ્યેય જાગ પ્રમાણ સ્પર્ધકે પહેલું જઘન્ય યોગસ્થાનક થાય, તેથી અંગુલના અસંખ્યાતમા જાગના આકાશ પ્રદેશ પ્રમાણ સ્પર્ધકે વધતું વીજું યોગસ્થાનક હોય, તેથી વલા તેટલેજ સ્પર્ધકે વધતું ત્રીજું યોગ સ્થાનક હોય, એમ અસંખ્યાતા યોગસ્થાન થાય. વીર્યાંતરના ક્ષયોપ-શમના અસંખ્ય જેદ છે તેથી હપર પ્રમાણે યોગના પણ અસંખ્યાતા જેદ થાય અર્થાત્ સૂક્ષ્મ નિગોદીઆ લબ્ધિ અપર્યાપ્તા જીવને જવ પ્રથમ સમયે સહુથી જઘન્ય યોગ હોય છે અને સન્નિ પંચેંદ્રિ પર્યાપ્તા મનુષ્ય સૌથી ઉત્કૃષ્ટ યોગ પામી શકે છે એમ મોહની તરતમતા વશે (વીર્યાંતરાયના ક્ષયોપશમના જેદ વશે) સૂક્ષ્મ નિગોદિયા લબ્ધિઅપર્યાપ્તા જીવના જવ પ્રથમ સમયથી માંડી સન્નિ પંચેંદ્રિય મનુષ્ય સુધી અસંખ્યાત યોગસ્થાન જાણવાં ॥ ૩ ॥ ૪ ॥

॥ સંયમને યોગે વીર્ય તે, તુમ્હેં કીધો પંક્તિ દહારે ॥ સાધ્ય
રસી સાધક પાણે; અન્નિસંધિ રમ્યો નિજ લહારે ॥ મન૦ ॥

॥ ૫ ॥

અર્થ:-જ્યાંસુધી સમ્યક્દર્શન સમ્યક્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ત્યાંસુધી સંસારી જીવ મિથ્યાત અજ્ઞાનવશે પૌદ્ગલીક કાર્યને પોતાનું કાર્ય માની વીર્યાંતરાયના ક્ષયોપશમ વડે પ્રાપ્ત થયેલા આત્મવીર્યને અસંયમમાં અર્થાત્ સ્વપર જીવની દ્રવ્યજાવ હિંસામાં વાપરે છે, પો-તાના વીર્યને બાલ બાધક જાવે પરિણમાવે છે, પોતાના વીર્ય વડે કર્મ-બંધ કરી જવ ત્રમણની ઉપાધિ પ્રાપ્ત કરે છે. પણ હે જગવંત ! આપે સમ્યક્દર્શન સમ્યક્જ્ઞાન વડે પોતાનું શુદ્ધોપયોગ રૂપ કાર્ય જાણી

बाल बाधक जावनो परिहार करी क्योपशम वडे प्राप्त थयेला वीर्यने सयम कार्यमां जोड्युं अर्थात् ज्ञानदर्शन चारित्र्यने निर्मलपणे परिणमवामां सहायकारी कर्तुं मन वचन तथा काययोगने संयम कार्यमां जोड्या एम आत्मवीर्यने पंक्तिजावे तथा हितकारी जावे परिणमाव्युं. सच्चिदानन्दमय शुद्धात्म इव्यने पोतानुं शुद्ध साध्य जाणी तेना रसीआ-ते साधवाना उमंगी थइ अजिसंधिज वीर्यने (जे मतिपूर्वक उपयुक्त वीर्य ते अजिसंधिज वीर्य) निज लक्ष्मां पटले अनंतसुख पिंरु जे शुद्धात्मपद ते साधवामां रमाव्युं-वापर्युं. एम अजिसंधिज वीर्यने शुद्ध कारक प्रवृत्तिमां जोनी अवंधक जावे परिणमाव्युं ॥ ५ ॥

॥ अजिसंधि अवंधक नीपने, अनजिसंधि अवंधक आयरे ॥ स्थिर एक तत्त्वता वर्ततो, ते दायिक जाव समायरे ॥ मन० ॥ ६ ॥

अर्थ:-एम हे जगवंत ! आपनुं अजिसंधिज वीर्य अवंधक जावे वर्तवाथी अनजिसंधिज वीर्य पण अवंधक जावे परिणम्युं (मन चिंतना पूर्वक आहार विहारादिक जे करण व्यापार ते अजिसंधिज वीर्य कह्ये अने जे मन चिंतना विना केवल वचन अने कायाना व्यापार ते अनजिसंधिज वीर्य कह्ये) माटे जेनी मनोवृत्ति-अंतरंग उपयोग अवंधक जावमां वर्तें ठे तेनी वचन अने कायानी क्रिया पण अवंधक जावमांज गणाय, संवर हेतुज गणाय. “यद्युक्तं-जावास्त्रवाजावमयं प्रपन्नो, अव्यास्त्रवेज्यः स्वत एव जिज्ञः ज्ञानी सदा ज्ञान मयैक जावो, निरास्त्रवो ज्ञायक एक एव.” एम इव्यसंवर तथा जावसंवरना स्वामी थइ कर्मबंधनो परिहार करी आत्मवीर्यने निर्मल रत्नत्रयमां सहायजूत करी पोताना

૨૭૭ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

નિર્મલ્લ એક પરમાત્મ તત્ત્વમાં સ્થિર તદ્દીન પણે વર્તતાં “ દ્વાયિક જાવ સમાયે ” શુદ્ધાત્મ પરિણતિનો વ્યાધાત કરનાર ઘાતીયા કર્મનો સમૂલ દ્વાય કરી અનંતજ્ઞાન અનંતદર્શન અનંતસુખ અનંતવીર્ય રૂપ પોતાની અનુપમ અવિનશ્વર કેવલ લક્ષ્મીને વર્યા, તેરમા ગુણસ્થાને બિરાજમાન થયા ॥ ૬ ॥

॥ ચક્ર ચ્રમણ ન્યાય સયોગતા, તજી કીધ અયોગી ધામરે ॥ અકરણ વીર્ય અનંતતા, નિજગુણ સહકાર અકામરે ॥ મન૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-પઠી ચક્રચ્રમણ ન્યાયે અર્થાત્ ચક્રને ફેરવવા માટે કુંજાર ચક્રમાં દંડ ઘાલી બહુ જોરથી એકદમ ચક્રને ફેરવે છે તેથી તે વલના વેગ વઠે દંડ કાઢી લીધા પઠી પણ કેટલીકવાર સુધી ચક્ર ફર્યા કરે છે. તેમ અનાદિ કાલથી આત્મા અજ્ઞાન વશે પર કાર્યને પોતાનું કાર્ય માની મમત્વ સહિત યોગ ક્રિયામાં પ્રવૃત્તિ કરે છે તેથી કેવલ જ્ઞાન થયે પણ દંડ કાઢી લીધા પઠી ચક્ર જેમ ફર્યા કરે છે તેમ તેરમા ગુણસ્થાને પૂર્વ ઉદયવઠે નિર્મમત્વપણે યોગક્રિયા થાય છે તેથી તેરમા ગુણસ્થાને પણ સયોગીપણું છે. તે ચક્રચ્રમણ ન્યાયે રહેલી સયોગતા એટલે સયોગીપણાનો પણ હે જગવંત ! આપ ત્યાગ કરી “ કીધ અયોગી ધામરે ” અયોગી ગુણસ્થાને પધાર્યા-કરણવીર્ય એટલે ઇંદ્રિજન્ય બલવીર્યનો ત્યાગ કરી અર્તીંદ્રિય અનંત આત્મીક વીર્યની પ્રગટતા કરી. જે વીર્ય માત્ર જ્ઞાનાદિગુણ વર્તનામાંજ સહાયકારી થાય પણ અન્યદ્રવ્યની કામનામાં કદાપિકાલે ચલાયમાન થાય નહિ. તેથી હે જગવંત ! આપ અકરણ વીર્યના પ્રજાવ વઠે અનંતકાલ સુધી અકામ તથા સ્વાનુજૂતિ જન્ય પરમાનંદમાં નિરંતર વિલાસ કરશો. ॥ ૭ ॥

॥ શુદ્ધ અચલ નિજ વીર્યની, નૈરુપાધિક શક્તિ અનંતરે ॥

॥ ते प्रगटी में जाणी सही, तेणे तुमहिज देव महंतरे

॥ मन० ॥ ८ ॥

अर्थः—सर्व विज्ञाव रूप संश्लेष रहित जे आत्म वीर्य ते शुद्ध ठे, तथा तेज वीर्य कामना रहित मात्र पोताना स्वगुण पर्यायमां वर्त्तवायी परगुण पर्यायमां चलायमान थतुं नथी तेथी अचल ठे, एवा शुद्ध अने अचल वीर्यनी नैरूपाधिक अर्थात् स्वाभाविक अनंत शक्ति ठे अर्थात् ते वीर्य वने अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन विगेरेनी वर्त्तना थाय ठे माटे ज्यांसुधी वीर्यगुणमां अशुद्धपणुं तथा चलपणुं ठे त्यांसुधी अल्पबल ठे, अनंत ज्ञानदर्शनरूप अनंत शक्ति होइ शके नहि. पण हे जगवंत ! ते शुद्ध अने अचल वीर्यनी स्वाभाविक अनंतशक्ति आपमां प्रगटपणे ठे एम में निसंवेद् जाणुं कारण के एक समयमां सर्व पदार्थना त्रैकालिक पर्यायने प्रगटपणे जाणो देखो ठो तेथी हे जगवंत ! आपज देव ईडादिकने पूजवा लायक देवाधिदेव ठो, अनंत केवल लक्ष्मी वने सदा देदिप्यमान ठो ॥ ८ ॥

॥ तुज ज्ञाने चेतना अनुगमी, मुज वीर्य स्वरूप समायरे ॥

॥ पंक्ति दायिकता पामशे, ए पूरण सिद्धि उपायरे

॥ मन० ॥ ९ ॥

अर्थः—हे जगवंत ! तमारा निरंतर शुद्ध परिणमता केवल ज्ञानादि गुणोने माहरी चेतना अनुगमे अर्थात् मारो चैतन्य उपयोग तदनुयायी वर्त्ते, केवलज्ञान केवलदर्शन रूप परिणमवानो रसीयो. थाय तो माहरं आत्मवीर्य “स्वरूप समायरे” राग डेपादि सर्व विज्ञाविक कार्यमां उत्सुक तथा स्फुरायमान थतुं अटकी केवल आत्म गुणनेज सहायचूत पणे वर्त्ते. एम माहरं वीर्य पंडित जावे अवंधक पणे वर्त्ततां दायिक लब्धिने प्राप्त करशे एज पूर्णपदे सिद्ध थवानो सांचो उपाय ठे ॥ ९ ॥

२७० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वालावबोध सहित.

॥ नायक तारक तुं धणी, सेवनथी आतम सिद्धिरे ॥

॥ देवचंद्र पद संपजे, वर परमानंद समृद्धिरे ॥ मन० ॥ १० ॥

अर्थ:-हे अनंत वीर्य प्रभु ! आ जगत्त्रयमां सर्वेथी उत्कृष्ट अनंतवीर्य आपनुं होवाथी आपज नायक ठो, वली जवसमुद्रमां रूवता जव्य प्राणीयोने आपे निर्माण करेला चरण जहाजे वेसाकी जवसमुद्रमांथी तारवाने आपज समर्थ होवाथी तारक ठो, वली मोहादि शत्रुर्धे रक्षा करवामां आपज समर्थ होवाथी धणी ठो, तेथी हे जगवंत ! आपनेज सेववाथी मारी सिद्धि थशे तथा देवमां चंद्रमा समान अरिहंत पदनी प्राप्ति थशे तथा परमानंदरूप उत्तम समृद्धिनी संप्राप्ति थशे. ॥ १० ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ नवम श्री सूरप्रज्ञ जिन स्तवनम् ॥

॥ देशी कसखानी ॥

सूर जगदीशनी तीक्ष्ण अति शूरता, तेणे चिरकाळनो मोह जीत्यो ॥ जाव स्याद्वादता शुद्ध परगास करी, नीपन्यो परमपद जग वदीतो ॥ सू० ॥ १ ॥

अर्थ:-अनादिवर्षाथी लागेलो मोहरूप महान् शत्रु के जे दर्शन-मोहनीय प्रकृति वने आत्माना सम्यक् दर्शन गुणनो, तथा क्रोध वने आत्माना रुमा गुणनो, मान वने आत्माना मार्दव गुणनो, माया वडे आत्माना आर्यव गुणनो, तथा लोभ वने आत्माना मुक्ति-निर्लोभ-निस्पृह गुणनो, एम अनेक गुणनो घात करी आत्माना शुद्ध सहज अपरिमित आत्मीय समाधिनी नाश करी जवरूप जेसखानामां त्रिलोकपूज्य आत्माने केद करी राखे ठे.

तेनो (मोक्षनो) जगत्त्रयना ईश्वर, जगत् शिरोमणी श्री सूर
प्रज्ञा अत्यंत तीक्ष्ण सम्यक्पराक्रमयी सम्यक् ज्ञान चारित्र रूप
अत्यंत तीक्ष्ण मर्म जेदक शस्त्रो वडे ठिन्न जिन्न करी अल्प-
कालमां पराजय-समूल नाश कर्यो के अविष्यमां कोई पण काले
एवं दुष्ट कृत्य करवाने पुनः समुत्थित-सजीवन थाय नहि. अने
जीवादि पंचास्तिनी शुद्ध स्याद्वादपणे तथा लक्ष्य लक्षण
अजेदपणे शुद्ध निश्चय नये निजपर सत्ता जाणी सत्तागते रहैला
अनंत धर्मात्मक शुद्धात्म डव्यने कर्म मलयी रहित अत्यंत शुद्ध प्रगट
करी जगत् त्रयमां पूज्य, प्रशसनीय, आह्लादकारी, आदरणीय पर-
मात्म (मोक्ष) पद निपजाव्यु-संप्राप्त कर्यु यद्युक्तं-शार्ङ्ग विक्की-
मितम् ॥ “त्यक्त्वाऽशुद्धि विधायि तत्किल पर डव्यं समग्रं स्वयं,
स्वडव्ये रति मेति य. सनियतं सर्वापराधच्युतः, बन्धध्वंस
मुपेत्य नित्य मुदितः स्वज्योतिरच्छोच्छल-चैतन्यामृतपूर पूर्ण
महिमा शुद्धो ज्वन्मुच्यते” ॥ १ ॥

प्रथम मिथ्यात्व हणि शुद्ध दंसण निपुण, प्रगट करि
जेणे अविरति पणाशी; शुद्ध चारित्रगत वीर्य एकत्वयी,
परिणति कलुषता सवि विणाशी ॥ २ ॥ सू० ॥

अर्थः-हवे श्री सूरस्वामीए परमपूज्य परमात्म पद जे रीते सिद्ध
कर्यु ते साधना क्रम सहित बलाणे ठे.

प्रथम तो, जेना उदय बने आत्मा शुद्ध देवने, अदेव, अदेवने
शुद्ध देव, सुगुरुने कुगुरु, कुगुरुने सुगुरु, धर्मने अधर्म, अधर्मने धर्म,
जीवने अजीव, अजीवने जीव, मोक्षने अमोक्ष, अमोक्षने मोक्ष
मानेठे, जीवादि तत्त्वमां विपरित श्रद्धान करे ठे तथा उत्कृष्ट सीतेर

१७२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

कोडाकोडी सागरोपमनी स्थितिनो बंध करे ठे एवी मिथ्यात्वमोहनीय प्रकृति तथा मिश्रमोहनीय तथा सम्यक्तमोहनीयनो नाश करी चिंतामणि रत्न समान अत्यंत दुर्लभ शुद्ध निर्मल सम्यक्दर्शन संप्राप्त कर्युं के जे इंद्रत्व, चक्रित्व, चिंतामणि तथा कल्पवृक्षथी पण अधिक दुःप्राप्य ठे. उक्तंच—“इंदत्तं चक्रित्तं, सुरमणि कप्पहुमस्स कोमीणं । दाप्पो सुलहो डलहो, दंसणो तीथ्यनाहस्स ॥”

तथा जे विना नवपूर्व सुधीनुं ज्ञानपण अज्ञान कहेवाय ठे तथा जे विना दशमा पूर्वनुं ज्ञान तो थतुंज नथी, वली जे विना संसार परित्रमणनी सीसा आवती नथी, जे विना सम्यक्चारित्र-संयमनी प्राप्ति थई शक्ती नथी, जे विना द्रव्यचारित्र पालनार प्रथम गुणस्थाने वत्तें ठे माटे श्री जिनेश्वर, सर्व धर्मनुं मूल तथा मोक्षनुं प्रथम पगथीउं कहे ठे. यद्युक्तं—श्रीमदज्ञयदेव आचार्येण—“दंसण मूलो धम्मो, उवइठो जिणवरेहिं सीसाणं । तं सोजण सकन्ने, दंसण हीणो न वंदिद्वो ॥” लोकालोक प्रकाशक श्री जिनेश्वर देव पोताना शिष्यो प्रत्ये सर्वे धर्मनुं मूल सम्यक्दर्शनने वतावे ठे माटे दर्शन हीण पुरुषने वंदना करवी नहि. उक्तंच—“सम्मत्त रयण ञ्छा, जाणंता बहु विहावि सत्ताइं । सुधाराहण रहिआ, जमंति तत्तेव तत्तेव ॥” सम्यक्दर्शनथी ञ्छ पुरुष बहु प्रकारना शास्त्र जाणता ठतां पण शुद्ध आराधना रहित होवाथी संसार चक्रवालमां ज्यां त्यां त्रमण कर्यां करे ठे कारणके सम्यक्दर्शन विना शुद्ध आराधनानी प्राप्ति होय नहि. “शुद्ध क्रिया तो संपजे, पुग्गल आवत्तने अध्धरे” “जह मूलंमि विण्णे, डमस्स परिवार नत्ति परिवुट्ठी । तह जिण दंसण ञ्छा, मूल विण्णठा ए सिद्धंति ॥”

जेम मूल विनष्ट वृद्ध शाखा परिशाखानी परिवृद्धि पामे नहि,
तेम धर्मनुं मूल सम्यक्दर्शन नष्ट थतां मोक्ष प्राप्ति थाय नहि.

“जिण पसुत्तं धम्मं, सहहमाणस्स होइ रयणमिणं ।
सारं गुण रयणाणय, सोवाणं पढम मोक्कस्स ॥”

गुण रत्नाकरमां सारज्ञूत जे सम्यक्दर्शन ते श्री जिन प्ररुपित
धर्मनी श्रद्धा राखनारने होय ठे अर्थात् नयनिक्षेप पद्ध प्रमाण युक्त
जिन प्ररुपित तत्त्वनी यथार्थ श्रद्धा ते सम्यक्दर्शन ठे जे माहनुं प्रथम
सोपान (पगथीउं) ठे.

“संजम रहिछं लिंगं, दंसण जठं न संजमं जणियं ।
आणा हीणं धम्मं, निरत्ययं होइ सव्वंपि ॥”

साधुनो लिंग-वेश, संजम विना शोभा पामे नहि तथा फल पामे
नहि. अने सम्यक्दर्शन ज्ञष्टने संजम कहुं नथी. एम जिनेश्वरनी
आणा रहित सर्वे धर्मक्रिया निरर्थक अर्थात् मोक्ष फल आपी शके नहि.

तथा योगनी वीशीमां कहुं ठे के “एणाण गुणेंदिं विहिणा,
किरिया संसार वट्ठणी जणिया” ज्ञान गुण वगरनी क्रिया
संसार वधारनारी कही ठे कारणके सम्यक्ज्ञान वगर संवर थाय
नहि, अने संवर विना सर्वे समये कर्मबंध थाय अने कर्मबंधथी सं-
सार वृद्धि थाय ए स्पष्ट ठे. तथा सम्यक्दर्शन रहितने व्रत पाळता
व्रतां पण तत्त्वार्थसूत्रमां अवती कहे ठे “निशट्यो व्रती” मिथ्या-
त्वशब्द, मायाशब्द, अने निदानशब्द रहित व्रतधारी होय ते व्रती
ठे. तथा वली श्रीमान् यशोविजयजी कहे ठे के “रागमद्वार-जावी-
जेरे समकीत जेह्थी रुखडुं, ते जावनारे जावो मन करी परवहुं।
जो समकीतरे ताजूं साजूं मूलरे, तो व्रत तरुने दीये शिवपद अनु-

૧૭૪ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

કૂધરે । ટૂટક-અનુકૂલ મૂલ રસાલ સમકીત, તેહ વિણ મતિ અંધરે ।
જે કરે કિરિયા ગર્વ ઝરિયા, તેહ જૂઠો ધંધરે ॥ ” માટે જો સમકીત-
મૂલે તાજૂં હોય તો વ્રતતરુ શિવ ફલ આપી શકે માટે મોક્ષફલના
ફળક પુરુષે સર્વથી પહેલાં સમકીત રત્ન પ્રાપ્ત કરવાનો ઉદ્યમ કરવો
જોઈએ. માટે સમકીત શી વસ્તુ છે તે જાણવું જોઈએ.

“ જિય અજિય પુણપાવા-સવ સંવર બંધ મુક્ક નિઝારણા ।
જેણે સદ્દહ્મ તયં, સમ્મં સદ્દગાહ વહુ ખેચ્છં ॥ ”

જીવા જીવાદિક નવ તત્ત્વનું સ્વરૂપ શ્રી જિનેશ્વરના આગમ
પ્રમાણે નયનિદેષ પદ્ધતિ પ્રમાણે યથાર્થ જાણી સદ્દહ્મ તથા હેય તત્ત્વને
ઠોડવાની રૂચી તથા ઉપાદેય તત્ત્વને આદરવાની રૂચી તે સમકીત
જાણવું. તથા ચ તત્ત્વાર્થ સૂત્રે-“ તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં સમ્યગ્દર્શનમ્-”
“ જીવાજીવાસ્રવ બંધ સંવર નિર્જરા મોક્ષાસ્તત્ત્વમ્-” તેમાં
જીવતત્ત્વ, સંવરતત્ત્વ, નિર્જરાતત્ત્વ, અને મોક્ષતત્ત્વ એ ચાર તત્ત્વ
ઉપાદેય છે તથા અજીવ આસ્રવ બંધ એ ત્રણ તત્ત્વ આત્મ ગુણના
રોધક હોવાથી હેય છે. માટે ઉપાદેયને આદરવાની રૂચી તથા હેય
તત્ત્વને ઠોડવાની રૂચી હોય તેનેજ સમકીતી જાણવો પણ માત્ર
જીવહાથે બોલવાથી સમકીત નથી. કારણ કે શ્રી જિનેશ્વર સમકી-
તનાં પાંચ લક્ષણ કહે છે. અને લક્ષણ વિના લક્ષ્યનો અસદ્જાવ
હોય એ ન્યાય છે માટે “ ઉપશમ, સંવેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા અને
આસ્તિક્યતા ” એ પાંચ લક્ષણો જે જીવમાં ન હોય તે જીવને
સમકીત છે એમ કેમ મનાય ?

ઉપશમ-ક્રોધાદિ કષાયોને ઉપશાંત કરે.

સંવેગ-સહજ નિરૂપાધિક પરમાત્મ પદ પ્રગટ કરવાની રૂચી.

निर्वेद-संसारने तथा पौद्गलीक विषयोने हावाहल विष समान जाणी तेथी निवृत्त थवानी रुची.

अनुकंपा-स्वपर जीवना डब्य जाव प्राण घात करवानो परिणाम नहि.

आस्तिक्यता-अनंतज्ञानी अने वीतरागी आस श्री जिनेश्वरनुं एक पण वचन अन्यथा न होय एवी श्रद्धा.

एम सम्यक्ज्ञान तथा सम्यक्चारित्र्य मूल-कारण सम्यक्दर्शन ठे एम जाणी श्री सूर प्रजुजीए दर्शनमोहनीय प्रकृतिनो नाश करी अत्यंत शुद्ध निपुण द्वायिक समकीत प्रगट करी “ अविरति पाणाशी ” पांच इंद्रिज तथा मननो निग्रह नहि तथा पट्काय जीवना डब्य जाव प्राणनी हिंसानो त्याग नहि एवं चार प्रकारनी अविरति तेनो नाश कर्यो. पंच इंद्रिजना त्रेवीश विषयोमां तथा मनना शुभाशुभ सकल्योमां आत्म परिणामने विद्विस्त करवाथी तथा स्वपर जीवना डब्य जाव प्राणनी हिंसाथी ज्ञानावरणादि कर्मनो बंध थाय ठे अने कर्मबंध वडे सहज आत्म समाधिना घात थइ अत्यंत दुःखदायक आ संसार समुद्रमां परित्रमण करवुं पडे ठे. एम द्वायिकसमकीत वने जेणे श्रद्धा पूर्वक जाण्युं तेनो परिणाम अविरतिमां केम प्रवेश करे ? एम अविरतिनो नाश थवाथी परजाव राग द्वेष विजावादिकनो त्याग तथा ज्ञान दर्शन चारित्रादि स्वगुण-मां रमण रूप शुद्ध चारित्र्यी पोताना आत्म वीर्यनी एकता करी अर्थात् सकल आत्म वीर्यने स्वजावाचरणमांज वर्त्तवी “ परिणति कलुषता सवि विणाशी ” आत्म परिणाममां कपायनो प्रवेश थवा दीधो नहि एम कलुषता परिणतिनो नाश कर्यो. ॥ २ ॥

वारि परजावनी कर्तृता मूलथी, आत्म परिणाम कर्तृत्व

२७६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

धारी । श्रेणी आरोहतां वेद हास्यादिनी, संगमी चेतना
प्रभु निवारी ॥ सूर० ॥ ३ ॥

अर्थः—आत्म स्वरूपना अज्ञान वडे जीव, परजावनो कर्त्ता घने ठे
अर्थात् अमुक पदार्थने में सुवर्ण कस्यो, अमुकने में कुवर्ण कस्यो,
अमुकने में मनोइ रसवालो कस्यो, अमुकने में अमनोइ रसवालो
कस्यो, अमुकने में सुगंधी कस्यो, अमुकने में दुर्गंधी कस्यो, अमुकने
में मनोइ स्पर्शवालो तथा अमुकने में अमनोइ स्पर्शवालो कस्यो,
तथा में सुंदर असुंदर शब्दादिक कस्यो, पण रूप रस गंध स्पर्शादि
जे पुद्गल द्रव्यनो परिणाम तेने आत्मा कदापी काले करी शके
नहि ठतां पर द्रव्यना परिणामने अज्ञान वडे पोतानी क्रिया मानी
ले ठे. तथा अमुक जीवने में सुखी कस्यो अमुकने में दुःखी कस्यो
एम परजीवना कर्मफलने पोतानी क्रिया मानी ले ठे. मन वचन कायाना
योगनी क्रियानुं ममत्व करी ते क्रियानो कर्त्ता पोताने माने ठे.
तथा परजीवे मने सुखी वा दुःखी कस्यो एम पोताना कर्मफलने
परजीवनी क्रिया मानी ले ठे. एवा मिथ्याजिमानवडे ज्ञानावरणादि
कर्मनो बंध करे ठे पण श्री सूरस्वामीए सम्यक्ज्ञानवके एवा मिथ्या-
जिमाननो नाश करी पोतानी सहज आत्मीय ज्ञानादि क्रियामां
पोतानुं कर्त्तापणुं आदर्युं, यद्युक्तं—“आत्मा ज्ञानं स्वयं ज्ञानं,
ज्ञानादन्यत् करोति किम ? परजावस्य कर्त्ताऽत्मा, मोहोयं
व्यवहारिणाम् ॥” माटे वस्तुतः परद्रव्यनो कोइपण कर्त्ता थइ शके
नहि ए न्याय ठे—“यःपरिणमति स कर्त्ता, यःपरिणामो भवेत्
तु तत् कर्म । या परिणतिः क्रिया सा, त्रयमपि त्रिन्नं न वस्तुतया”

अर्थः—जे परिणमे ते कर्त्ता ठे अने परिणाम ते तेनुं कर्म ठे अने
परिणति ते तेनी क्रिया ठे एम ए त्रये जाव वस्तुतः अत्रेद ठे.

तथापि—“आ संसारत एव धावति परं, कुर्वेऽह मित्युच्चकै-
र्दुर्वारं न तु मोहिनामिह महाहंकार रूपं तमः । तद्भूतार्थ परि-
ग्रहेण विलयं यद्येकवारं ब्रजेत्, तत्किं ज्ञान घनस्य बन्धन
महोज्ञयो ज्ञेदात्मनः”

अर्थः—आ जगत्मां मोही अज्ञानी जीवो जाणे ठे के “हं पर
द्रव्यने करं तुं” एवो पर द्रव्यना कर्तृत्वना अहंकाररूप अतिशय
दुर्वार अज्ञान अंधकार अनादिकालची चाट्यो आवे ठे पण जो
तेनो शुरु निश्चय ज्ञानवडे एकवार पण समूल नाश करी नांखे तो
शुरु केवलज्ञाननी प्राप्ति थाय अने पठीची कदापि एवा अज्ञान
अंधकारने न करे—कर्मबंध करे नहि. तथा “श्रेणी आरोहतां”
रूपक श्रेणीए चढतां हास्य रति अरति शोक जय जुगुप्सा ए हा-
स्यादि पदक तथा स्त्रीवेद, पुरुषवेद, अने नपुंसकवेद, एम नव नोक-
पायमांथी पोतानी आत्म परिणतिने वारी अकपाय जावमां—शुरु
स्वरूपमां तल्लीन करी. ॥ ३ ॥

ज्ञेदज्ञाने यथा वस्तुता उलखी, द्रव्य पर्यायमें अह
अज्ञेदी । जाव सविकल्पता वेदि केवल सकल, ज्ञान
अनंतता स्वामी वेदी ॥ सूर० ॥ ४ ॥

अर्थः—“द्रव्यना सर्वे धर्मो तेना परमगुणना अनुयायीपणेज वर्त्ते”
ए न्यायानुसारे आत्मानो परमगुण जे चेतनता तदनुयायीपणे वर्त्तता
ज्ञान दर्शन चारित्र तप वीर्यादि परिणामोने पोताना परिणाम
जाण्या सद्व्या अने एथी विपरित, चेतनताने अनुयायीपणे नहि
वर्त्तता, रुप रसगंध स्पर्शादि तथा चलन सहायादिक परिणामोने
पर द्रव्यना परिणाम जाण्या सद्व्या. एम ज्ञेदविज्ञानना प्रवल
पराक्रम वने पोताना गुण पर्याय तथा पर द्रव्यना गुण पर्यायने

૨૬૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ ઘાલાવબોધ સહિત.

યથાર્થ જિન્ન જિન્ન જાણી પર દ્રવ્યના ગુણ પર્યાયમાંથી અહંમત્ત્વ
જગવી રાગ દ્વેષાદિ વિજ્ઞાવ પરિણામને દુઃખદાયક તથા કર્મવંધના
હેતુ જાણી, પોતાની આત્મ જૂમિમાંથી તેનો તદન અજ્ઞાવ ક-
રી, પોતાના ગુણ પર્યાયને પોતાથી અજેદ સ્વરૂપ જાણી તેમાંજ
અજેદપણે તટ્વીન થયા. સંકટપ વિકટપ રૂપ સમક્ષ પરિણામને
તજી નિર્વિકટપ-અચક્ષ પરિણામરૂપ યથાશ્યાત્ ચારિત્ર-દ્વાદશમ
ગુણસ્થાન પામી અંતર મુદ્હૂર્તમાં ઘાતીકર્મનો નાશ કરી શ્રી સૂરસ્વામી
અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્યના સ્વામી તથા
જોક્તા થયા. યદ્યુક્તં

માલિની ટંદ-નિજ મહિમરતાનાં જ્ઞેદવિજ્ઞાન શક્ત્યા;
ઞવતિ નિયતમેષાં, શુદ્ધ તત્ત્વોપલમ્બઃ । અચલિત મલિ-
લાન્ય દ્રવ્ય દૂરે સ્થિતાનાં, ઞવતિ સતિ ચ તસ્મિન્ન દાયઃ
કર્મ મોદ્ધઃ ॥

અર્થ:-જે પુરુષ જ્ઞેદવિજ્ઞાનની શક્તિવડે આત્મ સ્વરૂપની મહિમામાં
લીન થાય છે તેને નિશ્ચય શુદ્ધ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે; અને શુદ્ધ
તત્ત્વની પ્રાપ્તિ થવાથી સર્વ પરદ્રવ્ય તથા પરદ્રવ્યના પરિણામથી દૂર
વર્તે છે, અદ્વય મોદ્ધ અવસ્થાને પ્રાપ્ત થાય છે. માટે જ્યાંસુધી જ્ઞેદ
વિજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ત્યાંસુધી અવશ્ય સર્વે સમય કર્મવંધ થાય
છે અને જ્ઞેદવિજ્ઞાનવળે કર્મવંધથી મુક્ત થવાય છે.

“જ્ઞેદ વિજ્ઞાન તઃ સિદ્ધાઃ, સિદ્ધા યે કિલ કેચ ન । તસ્યૈવા
જ્ઞાવતો વદ્ધા, વદ્ધા યે કિલ કેચ ન ”

અર્થ:-જે કોઈ સિદ્ધ થયા તે જ્ઞેદવિજ્ઞાન વળેજ સિદ્ધ થયા છે અને જે
કર્મથી વંધાય છે તે જ્ઞેદવિજ્ઞાનના અજ્ઞાવથીજ વંધાય છે માટે જો
કર્મવંધનો અજ્ઞાવ કરવાની રૂચી હોય તો જ્ઞેદવિજ્ઞાન-સમ્યક્
જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવી જ સાર છે. ॥ ૪ ॥

वीर्य द्वायिकवलें चपलता योगनी, रोधि चेतन कर्यो शुचि
अलेशी; जाव शैलेशीमें परम अक्रिय थइ, दय करी चार
तनु कर्म शेषी ॥ सूर० ॥ ५ ॥

अर्थः—एम श्री सूरस्वामी अनंत चतुष्टयने प्राप्त करी तेरसा गुण-
स्थाने तीर्थकर नामकर्मना उदये जव्य जीवोने आ दुःखदायक
जव समुद्रमांथी तारनार स्याद्वाद नय युक्त जीवाजीवादि तत्त्वनो
उपदेश आपी—पठो प्राप्त करेला द्वायिकवीर्यना बल बने, करण
वीर्य बने थती चपलता दूर करी मेरू पर्वतनी पेठे निःप्रकंप—शैलेशी
करण करी, मन वचन अने कायानी क्रियानो त्याग करी पोताना
आत्म द्रव्यने पवित्र—पुद्गल परिणामना संश्लेष रहित—अलेशी
करी परम अक्रिय अवस्था धारण करी, वाकी रहेला वेदनीय, नाम,
गोत्र, अने आयु ए चार अघातीया कर्मनो सर्वथा नाश करी
“पूर्व प्रयोगादसंगत्वाद्बन्धहेदा तथा गति परिणामाच्च”
पूर्व प्रयोगना हेतुए असंग होवाथी कर्मवधनो सर्वथा नाश होवाथी
तथा गति परिणामबने तुंवीना द्रष्टांते आठमी इशिप्रचारा पृथ्वी
अर्थात् सिद्ध अवस्थामां विराजमान थया ॥ ५ ॥

वर्ण रस गंध विनु फरस संस्थान विनु, योग तनु संग
विनु जिन अरूपी । परम आनंद अत्यंत सुख अनुजवी,
तत्त्व तन्मय सदा चित्स्वरूपी ॥ सूर० ॥ ६ ॥

अर्थः—श्री सूरस्वामी सिद्ध अवस्थाने प्राप्त थया. ते सिद्ध स्वरूप
केवुं ठे—पांच प्रकारना वर्ण, पांच प्रकारना रस, वे प्रकारनी गंध, आठ
प्रकारना स्पर्श, ठ प्रकारनां संस्थान, ञण प्रकारना योग, पांच प्रकारनां
शरीर तथा अंतरंग अने घाए ए वे प्रकारना परिग्रह्यी रहित तथा
राग छेपाटि विजावथी पण रहित होवाथी सर्वे नये अरूपी अवस्थाने

१६० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

संप्राप्त ठे कारणके जीवन्तुं शुरू स्वरूप वर्णादि तथा रागादि जावथी रहित ठे. यद्युक्तं—“ तत्थ ज्वे जीवाणं, संसारत्थाण होंति वप्पाइ । संसार पमुक्काणं, एत्थिहु वप्पादञ्चो केइ ॥ जीवस्स एत्ति वप्पो, एवि गंधो एवि रसो एविय फासो । एवि रुवं ए सरीरं, एवि संठाणं ए संहणणं ॥” पण संसार अवस्थायां जीव कर्मबंधयुक्त होवाथी शरीरादिमां अहंमत्व करी वसे ठे तेथी व्यवहार नये रूपी कहेवाय ठे. जेम जे घडामां घृत जरेलुं होय ते घीनो घडो कहेवाय पण वास्तविक रीते जोतां घमो कांई घीनो नथी माटीनोज ठे. यद्युक्तं—“ पज्जतापज्जतय, जे सुहुमा वाय-राय जे चेव । देहस्स जीव सप्पा, सुत्ते व्यवहारदो उत्ता ॥ ”

पर्याप्त, अपर्याप्त, सूक्ष्म, बादर, एकेंद्रिय वेइंद्रिय विगेरे शरीरने जे जीव संज्ञा कही ठे ते व्यवहार नयनी अपेक्षा जाणवी. कारण के चौदे जीवस्थान ते पुद्गल संगे ठे, जीवनो मूल स्वभाव नथी. पण श्री सूरस्वामी तो कर्मबंधथी—संसार अवस्थाथी सर्वथा मुक्त होवाथी व्यवहार तथा निश्चय बने नये अरूपी अवस्था जोगवे ठे तथा “ परम आनंद अत्यंत सुख अनुभव, तत्त्व तन्मय सदा चित्स्वरूपी ” परम आनंद—सर्वोत्कृष्ट आनंद जेनुं आ त्रिलोकमां कोई उपमान नथी एवा परमानंदने तथा जे सुखनो कोईकाले अंत नथी एवा सहज अकृत्रिम अनुपचरित सुखने संप्राप्त—ते सुखने सदा निष्कण्टक पणे अनुभव ठे—तेमांज निमग्न ठे तथा पोताना शुद्धात्म तत्त्वथी तन्मय तथा चित्स्वरूपी अर्थात् अखंड अनंत ज्ञान स्वरूपमां सदा सादिअनंत जांगे अवस्थित थया ठे. ॥ ६ ॥

ताहरी शूरता धीरता तीक्ष्णता, देखी सेवक तणो चित्त

राच्यो । राग सुप्रशस्तथी गुणी आश्चर्यता, गुणी अद्-
भुतपणे जीव माच्यो ॥ सूर० ॥ ७ ॥

अर्थ:-उपसर्ग परिसहादि तथा अनेक प्रकारना शुजाशुज कर्म
उदय आवता ठतां पण अत्यंत धैर्य आदरी आत्म सत्ताचूमिमां
निर्जय निष्कंपपणे अमोल रही अतिशय शौर्य पूर्वक ज्ञान वाणना
प्रहार वडे तथा अपरिमित आत्म वीर्यनी तीक्ष्णता वडे मोहादि कर्म
शत्रुओने निर्वश कर्या. ते आपनी शूरता, धीरता अने तीक्ष्णता
जोई हुं सेवकनुं चित्त तेमां राच्युं-रत थयुं.

तथा आपना सर्वोपरी कल्याणकारी अद्भुत ज्ञानादि आत्मगुणो
जोई अत्यंत आश्चर्यता पामी सुप्रशस्त राग वडे आपना गुणमां
माहुरो आत्मा माच्यो, कारणके आलोक परलोकना विषयसुखनी
आकांक्षा रहित अरिहंतादि पंच परमेष्ठी तथा आगम, साधर्मीक
उपर पक्षपात विना गुणीपणा माटे जे राग ते प्रशस्तराग जाणवो,
ते जोके पुण्यबंधनो हेतु ठे तथापि ठता आत्मगुणने स्थिर थवानो
तथा नवागुण प्रगट करवानो हेतु ठे. यद्युक्तं “नाणाइसु गुणेषु,
अरिहताइसु धम्म ज्ञेवेषु । धम्मोवगरण साहम्मिणसु ध-
म्मं ज्ञेयं गुणं रागो ॥ सो सुपसत्थो रागो, धम्म संयोग
कारणो गुणदो । पढमं कायव्वो सो पत्तगुणे खवइ
तं सव्वं” ॥ ७ ॥

आत्मगुण रुचि थये तत्त्व साधन रसी, तत्त्व निष्पत्ति
निर्वाण थावे । देवचंज शुद्ध परमात्म सेवन थकी, परम
आत्मीक आनंद पावे ॥ सूर० ॥ ८ ॥

अर्थ:-ज्ञानादि अनंत आत्म गुणोने शुद्ध संपूर्णपणे प्रगट कर-
वानी रुची थाय तोज ते पुरुष तत्त्व साधनानो रसीठ थइ संपूर्ण

२६४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

आत्माने तीक्ष्ण शब्द तुल्य असह्य दुःख क्लेश आपनारा क्रोध
मान माया लोभ शोक वियोग मिथ्यात्व अज्ञान विगेरे महान्
दुर्निवार सन्निपातिक रोगो उपजे ठे जे रोगोना प्रजाव बडे बली
ज्वर, अतिसार, जलोदर, कठोदर, जगंदर, क्षय, कुष्ठ, प्रमेह, उप-
दंश, नेत्ररोग, कर्णरोग, मुखरोग, विगेरे अनेक शारीरिक रोग जन्य
वेदनाउ चोगववी पडे ठे. पण हे विशाल प्रभुजी ! आपेज सम्यक्
दर्शन, सम्यक्ज्ञान, सम्यक्चारित्रनी ऐक्यतारूप अमृत औषधीनुं
दान करी ते सर्वे सन्निपातिक रोगोथी जव्य जीवोना समूहने मुक्त
करी अनंत आत्म वीर्ये जरपूर तुष्ट पुष्ट करी आगामि कोइ पण
काले ते रोग पुनःउत्पन्न न थाय एवा अत्यंत निरोगी कर्या. माटे
हे प्रभुजी ! आ जवन्त्रयमां निःसंदेहपणे अमोघ-साचा-सफल
(जेनो उपाय निष्फल जाय नहि एवा) वैद्य आपज ठो. ॥ १ ॥

जवसमुद्र जल तारवा, निर्यामक सम जिनराजरे ॥

चरण जहाजे पामीए, अक्षय शिवनगरनुं राजरे ॥

॥ अक्षय० ॥ अरि० ॥ ३ ॥

अर्थः—राग रूप जले परिपूर्ण दुस्तर आ जयानक जवसमुद्र
के जेमां हुं अनादिकालथी निराधारपणे ज्यां त्यां त्रमण करी
दुःसह जय क्लेश रोग शोक वियोग तृष्णा आक्रंद विगेरे अनेक
दुःखो सहन करुं हुं, अत्यंत सहज समाधिप्रद माहरी शुद्धात्म
चूमिरूप शिवनगरथी अत्यंत दूरवर्ती—वियोगी थइ रह्यो हुं. ते जव
समुद्रथी पारंगत करी निर्विघ्नपणे शिवनगरे पहुँचाकवा माटे हे
विशालप्रभु जिनेश्वर ! आप निर्यामक अर्थात् जहाजना सौथी अग्ने-
सर चलावनार ठो माटे जो बीजा सर्वनी आकांक्षा ठोकी आपना
स्वजावाचरणरूप पंचमहाव्रतरूप जहाजनो आश्रय लइए—तेमां
अमारा आत्माने स्थापन करीए तो सहजे लीखामात्रमां निःप्रयासे

आ जयंकर जवसमुद्रथी पारंगत थइ कोइपण रीते जेनो नाश न
थाय—सदा शाश्वत रहेनार एवं शिवनगरनुं निष्कंटक राज्य पामी
एकांतिक शाश्वत सहज परमानंदना स्वामी थइए. ॥ ३ ॥

जव अटवी अति गहनथी, पारंग प्रजुजी सववाहरे ॥
शुद्ध मार्ग देशक पणे, योग क्षेमंकर नाहरे ॥ योग ० ॥
॥ अरि ० ॥ ४ ॥

अर्थः—आ जवरूप अटवी—जंगल के जेमां अमाझो आक्रंद
परिताप जोइ करुणा रसवने जेनु हृदय जिजे तथा अमारी दया
करे एवा सद्गुरुरूप सज्जननो समागम अत्यंत दुःप्राप्य ठे
तेथी निर्जन, तथा जेथी पारंगत थवानो साचो—सुगम मार्ग
पामवो अतिशय मुश्किल होवाथी अत्यंत गहन—घोर, तथा
जेमां अमारी ज्ञानदर्शनादि अमूल्य आत्म संपदाने लुंटी लेवावाला
तीव्र अज्ञान मिथ्यात्वादि दुष्ट स्वभावना धारक कुगुरु रूप लुंढाराओ
वसे ठे, तथा अमारा ज्ञानदर्शनादि आत्मप्राणनो घात करनार
क्रोध मान माया लोभ विगेरे निर्दय आपदो वसे ठे एवा घोर जंग-
लमां जूलो पनेलो हुं मारा आत्मीय कुटुंब तथा लक्ष्मीना वियोग
वडे दयामणी अवस्थामां जय, त्रास, रोग, शोक, वियोग, तृष्णा,
आताप विगेरे परितापो सहम करूं तुं, शांतिप्रद संवर रूप जलना
अज्ञाव वने अत्यंत तृष्णा क्लेश सहं तुं तेथी (जवाटवीथी) पारं-
गत थइ आत्म लक्ष्मी वने परिपूर्ण शिवनगरे दोरी लइ जनार
आपज समर्थ सार्थवाइ ठो. कारण के आपज शुरू—अविसंवाद
मार्गना वताववावाला, कल्याणकारी सिद्धिपद योगना नाथ—मालीक—
प्रणेत्या यथार्थपणे प्रगट करनार ठो. तथा हे नाथ ! आपना मन
वचन अने काय ए त्रणे योग क्षेमकर, कल्याणकारी, पाप व्लेशथी

३६६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

मुक्त करनार ठे. अने संसारी जीवोए मन वचन काया स्त्री पुत्र धन कुटुंबादि अनेक योग कर्या ते योग बहु वार विनाश थया—देम कुशल न रह्या. पण प्रभुजी शुद्धात्म अनुभव योग करावी शाश्वती केवलज्ञानादि लक्ष्मीनो शिवयोग करावो ठो माटे योगक्षेमं- कर ठो ॥ ४ ॥

रक्षक जिन ठ कायना, वली मोह निवारक स्वामी रे ॥
श्रमण संघ रक्षक सदा, तेणे गोप ईश अन्निरामरे ॥
तेणे० अरि० ॥ ५ ॥

अर्थः—जे अज्ञान विषय अने कषायादि दोषोथी निवृत्त थया नथी एवा कुदेवादि “अहिंसक” पदने योग्य नथी कारण के तेउ सर्वे जीवस्थान तथा सर्वे जीवोना द्रव्यज्ञाव प्राणने तथा द्रव्य ज्ञाव प्राणनी हिंसाना हेतुर्जने तथा ते हेतुर्जना प्रतिकारने यथार्थ जाणता नथी तथा विषय कषायादि सहित होवाथी प्रमाद अव-स्थामां अनेक जीवना द्रव्यज्ञाव प्राणने हणी परने तथा पोताना आत्माने दुःखदायक थाय ठे. पण हे विशालप्रभु! आप तो अज्ञान विषय अने कषायादि दोषोथी सर्वथा निवृत्त होवाथी पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजःकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय, तथा त्रसकाय ए ठ कायना जीवोना द्रव्यज्ञाव प्राणना यथार्थ ज्ञाता ठो तथा विषय कषायादि दोषोए रहित होवाथी निरंतर अप्रमाद अवस्थामां अव-स्थित रही कोइपण जीवना द्रव्यज्ञाव प्राणोने रंच मात्र पण दुषवता नथी माटे सत्य न्याये आ त्रिभुवनमां “जीव रक्षकनुं” विरुद आपनेज लायक ठे.

तथा स्थितिवंध अने रसबंधनो हेतु सर्वे कर्मनो राजा तथा संसारी जीवोना अजीत शत्रु एवा मोहरूप महान् शत्रुथी संसारी जीवोने

वचाववा माटे तथा ते मोहने नाश करवानो साचो उपाय वतावनार
तथा ते उपायमां प्रवृत्त यवाने प्रेरणा करनार एक आपज समर्थ
शुजट ठो तेथी साचा मोहनिवारक पण आपज ठो.

तथा अत्यंत दुःखदायक जवाटवीमांथी नोकळी अत्यंत
कल्याणकारी मोक्ष नगरे जवाना जिज्ञासु, मोक्ष सन्मुख साचा मार्ग
गमन करनार, क्रोध मान माया लोभ आदिने दूर करी सम परिणामे
वर्तनार जे श्रमण समूह तेनी आप रक्षा करनार ठो, कारण के मोक्ष
मार्गमां विघ्न करनार मिथ्यात्व कपाय आदि चोर लुटाराउने वरोवर
उलखावनार तथा तेउं विघ्न नहि करी शके एवा उपायो वतावनार
तथा आगेवान अश्र पोताना अत्यंत बल वीर्य बडे तेउने निर्विघ्नपणे
मोक्ष नगरे पहुँचाडनार होवाथी हे परमेश्वर ! आपज अष्टीतिय
गोप तथा ईश्वर ठो ॥ ५ ॥

जाव अहिंसक पूर्णता, माहणता उपदेश रे ॥ धर्म अ-
हिंसक नीपन्यो, माहण जगदीश विशेषरे ॥ माहण० ॥

॥ अरि० ॥ ६ ॥

अर्थ:-हे जगदीश्वर ! आपना सर्वे ज्ञानदर्शनादि जावो पूर्ण
अहिंसकपणे वर्तते तथा संसारो जीवोने पण स्वपर जीवना अव्य
जाव प्राण न हणवा एवो उपदेश आपो ठो तथा कोइपण, जीवना
अव्य जावप्राणनी हिंसाना कर्त्ता न थाय एवा केवलज्ञान केवलदर्शनादि
अनंत धर्मो सपूर्ण शुद्ध प्रगट-व्यक्त थया ठे. तेथी आप अष्टीतिय
माहण-अहिंसक पदवीना धारक ठो. ॥ ६ ॥

पुष्ट कारण अरिहंतजी, तारक ज्ञायक मुनिचंदरे ॥
मोचक सर्व विजावथी, झीपावे मोह अरींदरे ॥ झी० ॥

॥ अरि० ॥ ७ ॥

શ્રુષ્ટ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

અર્થ:-સત્તાગતે રહેલા અનંત આત્મધર્મોને સંપૂર્ણ શુદ્ધ પ્રગટ કરવામાં અર્થાત્ આ સંસાર સમુદ્રથી પારંગત થઈ મોક્ષ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરવામાં હે વિશાલપ્રભુ અરિહંત ! આપ પુષ્ટકારણ-અનંતર કારણ ઢો. ઉક્તંચ-સિદ્ધસેન પૂજ્યૈ: “ પુષ્ટ હેતુર્જિનેંદ્રોયં મોક્ષ સદ્ગ્રાવ સાંધને ” તેથી સર્વે મુનિર્-જ્ઞાનીર્-માં ચંદ્રમા સમાન પ્રધાન લોકાલોકના જ્ઞાયક આપજ આ જયંકર જવસમુદ્ર-માંથી તારનાર ઢો; તથા રાગ દ્વેષ મોહ વિગેરે સર્વે વિજ્ઞાવથી મુક્ત કરવાવાલા તથા સર્વે શત્રુર્-માં શ્રેષ્ઠ અત્યંત બલવાન્ મોહ શત્રુથી જીતાવવાવાલા ઢો. ॥ ૭ ॥

કામકુંજ સુરમણિ પેરે, સહજે ઉપગારી થાય રે । દેવચંદ્ર
સુખકર પ્રભુ, ગુણ ગેહ અમોહ અમાયરે ॥ ગુણ૦ ॥
॥ અરિ૦ ॥ ૮ ॥

અર્થ:-જેમ કામકુંજ તથા ચિંતામણી રત્ન, વિનાસ્વાર્થે અન્ય જીવોને વાંઠિત ફલના દાતાર થાય ઢે, તેમજ હે પ્રભુ ! આપણ સંસાર જન્ય સકલ ક્લેશથી જઘ્ય જીવોને મુક્ત કરવામાં વિનાસ્વાર્થે સહજે મદદકારી થાઉં ઢો એ આપની પરમ સજ્જનતા સુચવે ઢે. દેવચંદ્રમુનિ કહે ઢે કે હે પ્રભુ ! આપ નિઃપ્રયાસિક અને નિરુપચરિત સુખના કરવાવાલા તથા જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણના ગેહ-નિધાન ઢો; તથા પરિવાર સહિત મોહરાજાનો સમૂલ ધ્વંસ કરી નાંખ્યો ઢે તેથી અમોહી, તથા અમાય કહેતાં કપટ રંહિત શુદ્ધ સ્વરૂપના પ્રકાશક ઢો. ॥ ૮ ॥ ॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ अथ एकादशम श्री वज्रधर जिन स्तवन ॥

॥ नदी यमुना के तीर ॥ ए देशी ॥

विहरमान जगवान सुणो मुज विनती, जगतारक जग-
नाथ अगे त्रिजुवन पति: जासक लोका लोक तिणे जाणो
वती, तो पण वीतक वात कहुं तुज प्रति ॥ १ ॥

अर्थ:—महा विदेहमां विचरता, जव्यसमुहने जवाब्धिथी उद्धार.
नार, सर्वे प्राणीओना हितचितक तथा रक्षा करनार, त्रिलोक पूज्य,
त्रिलोक स्वामी, हे श्री वज्रधर जगवंत! आपने जीवाजीवादि कौई
पण पदार्थ उपर रचमात्र पण राग, द्वेष, मोह वा ममत्व परिणाम नथी,
तेथी कौईपण डव्य आपना सहजे परिणमता ज्ञान प्रकाशने व्याघात
करी शके तेम नथी, तेथी आप कौईपण डव्य, कौईपण क्षेत्र, कौई
पण काल वा कौईपण जावमा स्वखना नहि पामतां स्वक्षेत्रे स्थिर
रही सकल लोकालोकना त्रैकालिक जावने इस्तामलकवत् प्रत्यक्ष
समकाले जाणो ठो. यद्युक्तं—महा जाण्ये, “सर्व डव्य गतान् सर्वा-
नपि पर्यायान् केवलं ज्ञानं जानाति” तथा तत्त्वार्थ सूत्रे,—“सर्व
डव्य पर्यायेषु केवलस्य” तोपण हुं मोहवशे अजाण होवाथी
अविवेकी तथा अधीर थई मे चार गतिरुप घोर जवाटवीमां जमतां
जे जे दुराचरण तथा दु:ख क्लेशादि सेव्यां ते सर्वे आपने अशरण
शरण विलोकी आप प्रति सनमृता निवेदन करहुं ते करुणा पूर्वक
सांजलशो, लक्ष्मा लेशो. ॥ १ ॥

हुं स्वरूप निज ठोमी रम्यो पर पुद्गलें, ऊँदियो ऊलट
आणी विषय तृष्णा जले; आस्रव बंध विज्ञाव कर्श रुचि
आपणी, जूदयो मिथ्यावास दोष यु परजणी ॥ २ ॥

અર્થ:-અચલ, અબાધિત, નિરુપાધિ, સ્વતંત્ર અને સહજ પરમાનંદ-મય મારા આત્મસ્વરૂપને અનાદિ અજ્ઞાનવશે નહિ જાણતાં સહજ આત્મીય પરમાનંદનો વિયોગી રહી મારા આત્મ દ્રવ્યથી પર, દાણ-જંગૂર, તથા અચેતન જે પુદ્ગલ દ્રવ્ય તેમાં સદા આસક્ત-લીન રહ્યો તથા જે પૌદ્ગલીક વિષયો-શાર્દૂલ વિક્રીડિતવૃત્તમ્-“ ઝુંજંતા મહુરા વિવાગ વિરસા, કિંવાગ તુહ્વા ઇમે । કઠ્ઠકંઠુ અણંવ ડુઃખ જણયા, દાવિંતિ બુદ્ધિં સુદે ॥ મણ્ણહે મય તિણિદ્ધઅવ સયયં, મિહ્ઠાજિસંધિપ્પયા । યુત્તા દિંતિ કુજમ્મ જોણિ ગદ્દણં, ઝોગા મહા વેરિણો ”અજ્ઞાનવશે ઝોગવતાં મધુર-પ્રિય લાગે છે પણ વિપાક કાલે કિંપાકફલની પેઠે વિરસ, પ્રાણઘાતક છે, તથા જેમ ખસને ખર્ણતાં શાંતિ થતી નથી પણ ઝલટી ચેલ વધે છે, તેમ વિષયો ઝોગ-વતાં શાંતિ-તૃપ્તિ થતી નથી પણ ઝલટી તૃષ્ણા વધે છે તેથી પરિણામે ડુઃખવર્ધક છે, તથા તે વિષયોમાં લીન થતાં મૃગતૃષ્ણાની પેઠે નિરંતર ડુષ્ટ અજિપ્રાયો ઉપજે છે તથા તે ઝોગવ્યાથી અનેક પ્રકારે કર્મબંધ થવાથી નરકાદિ ડુઃખદાયક કુગતિ, કુયોનિની પ્રાપ્તિ થાય છે તથા ગાથા-વિષય રસાસવ મત્તો, યુત્તાયુત્તં ન જાણઈ જીવો ॥ છૂરઃ કલુણં પઢ્ઢા, પત્તો નરયં મહાઘોરં ॥ જહ નિંવ હુમ્મ પત્તો, કીમો કમુઅંપિ મન્નહે મહુરં । તહ સિદ્ધિ સુહ પરુક્કા, સંસાર હહં સુહં વિંતિ ॥ ” વિષય રસ રૂપ મદિગમાં મદોન્મત્ત થતાં યોગ્ય અયોગ્યનું-હેયાદેયનું જ્ઞાન નષ્ટ થાય છે. અને તેથી જ્યારે મહા ડુઃખમય ઘોર જયંકર નરકાદિ ગતિની પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારે અતિશય પશ્ચાત્તાપ ઝોગવવો પડે છે. જેમ લીંબડામાં વસતો કીડો લીંબડાના કટુક રસને પણ મધુર માની સેવે છે, તેમજ મિથ્યાદ્રષ્ટી વળે મોહ

सुखथी परोक्ष-विपरीत जे विषय जोग वास्तविक रीते दुःख ठे तेने सुख मानी सेवे ठे तथा जे जलना प्रवाह तथा विजलीना चमत्कारनी पेठे क्षणिक ठे तेथी अवश्य जेनो वियोग थवानो ठे एवा महान् शत्रुरूप पुद्गल विषयोनी तृष्णारूप जलमां हुं सदा-दर्प पूर्वक क्रिया-कर्तो निमग्न रह्यो तेथी आत्म स्वरूपने जूली शुद्धात्म स्वरूपथी पराङ्मुख थई अत्यंत दुःखदायक जवसमुझ्मां भ्रमण करावनार ज्ञाना-वरणीयादि कर्मना आस्रव (पांच प्रकारना मिथ्यात्व, वार प्रकारनी अविरती, पचीस कषाय तथा पंदर योग) तथा प्रकृति, स्थिती, अनुज्ञाग अने प्रदेशवधना हेतु राग द्वेष मोहादि विज्ञाव तरफ में रुचि करी तथा मिथ्यावासमा अर्थात् मिथ्यात्व गुणस्थाने वसतां मिथ्यात्वना आवेशमा सम्यक्दर्शन, सम्यक्ज्ञान, सम्यक्चारित्र्यमय आत्म स्वरूपने जूली अनेक प्रकारनां कर्म बाधी तेना दुष्ट फलनो जागी थयो अने ते दुष्ट विपाकना अवसरे माहुरा पूर्वकृत कर्मनो दोष न विचार्यो, अने “सवे पुद्य कयाणं, कम्माणं पावए फल विवागं । अवराहेसु गुणेषु अ, निमित्त मित्तं परो होइ ” आ अमूढ्य जिनवचननु विस्मरण करी अमुके मने क्रोध उपजाव्यो, मानमां पाड्यो, माया तथा लोभमां प्रवृत्त कय्यो तथा शोक, जय, अरति, जुगुप्सा विगेरे कषायो उपजाव्या एम कही परने दोष दीधो. श्रान जेम लाकडी मारनारने नहीं पण लाकडीने करडवा तथा-जसवा मांके ठे तेम में पण मारा पूर्वकृत दुष्ट कर्म तरफ लक्ष नहि देतां निमित्तमात्र जे परडव्य तेने दोष दीधो अने हाल पण तेमज वर्तुंतुं “ जो कत्ता सो ज्ञोत्ता, ” एवा जगजाहेर तथा सर्वमान्य जिनेश्वरना वचननो निरादर कय्यो, ॥ २ ॥

अवगुण ठांकण काज करुं जिन मत क्रिया, न तजुं अव-

૩૦૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

ગુણ ચાલ અનાદિની જે પ્રિયા; દૃષ્ટિ રાગનો પોષ તેહ
સમકીત ગણું, સ્યાદ્વાદની રીત ન દેખું નિજપણું ॥ ૩ ॥

અર્થ:—અનાદિથી અજ્ઞાન વશે પ્રિય થઈ પમેલી, કુદેવ, કુગુરૂ
અને કુધર્મને સન્માનવા આદરવા રૂપ મિથ્યાત્વ અજ્ઞાનનો તથા
ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, હાસ્ય, રતિ, અરતિ, જય, શોક, જુગુપ્સા
તથા વેદરાગ વિગેરેની ડુષ્ટ ચાલ પ્રકૃતિનો તો ત્યાગ કહ્યો નહિ
અને કદાચ શ્રી જિનેશ્વરે વતાવેલી સામાયિક, પોસહ, પ્રતિક્રમણ,
વંદન, સ્તવન, પૂજા વિગેરે ક્રિયાઈ, અપમાન નિંદા તથા ડુરાચરણ
ઢાંકવા માટે, આલોક પરલોકના વિષયજોગની આકાંક્ષા સહિત,
તથા માયા મિથ્યાત્વ અને નિદાનશબ્દ સહિત આદરી. “ વૈરાગ્ય
રંગો પર વંચનાય, ધર્મોપદેશો જન રંજનાય ” એમ વિષ ગરલ
અને અન્યોન્યાનુષ્ઠાન સેવતાં સંસારીક ડુઃખથી મારી નિવૃત્તિ
થઈ નહિ. કારણ કે “ નિચ્છુન્નો તંબોલો, પાસેણ વિણા ન હોઈ
જહ રંગો; તહ દાણ સીલ તવ જાવણાઈ અહલાઈ જાવ
વિણા ” જેમ ચુના વિના તાંબૂલ, અને પાસ વિના વસ્ત્ર રંગ પામે નહીં
તથા જેમ અંક વિના મીંડાં નિષ્ફલ થાય તેમ શુદ્ધાત્મ જાવ રહિત
દાન, શીલ, તપ અને જાવના સંસારથી મુક્ત કરી શકે નહીં. જલ
વિના જેમ સરોવર, સુગંધી વિના જેમ કમલ, ચંદ્રમા વિના જેમ
રાત્રી, સૂર્ય વિના જેમ દિવસ તથા જીવ વિના જેમ શરીર શોજા
પામતાં નથી; તેમ જાવ વગર સાધ્ય નિરપેક્ષ ક્રિયાઈ શોજા પામતી
નથી. પણ જો તે આવશ્યક આદિ કરણીઈ જાવપૂર્વક કરવામાં
આવે તો તે મોક્ષનું કારણ થાય. જેમ અંક સહિતનાં મીંડાં દશગુણી
સંખ્યા વધારનાર થાય છે. માટે જાવનું સ્વરૂપ જાણવું જોઈએ.
“ ઉવચ્ચોગો જાવ ઇતિ ” અર્થાત્ સૂત્રની સાંખે વોતરાગની આ-

ज्ञाए ज्ञान पूर्वक हेय उपादेयनी परीक्षा करी अजीव तत्त्व तथा
 आस्रव तत्त्व तथा बंध तत्त्व उपर त्याग जाव अने जोवना गुण जे
 सवर, निर्जरा, मोक्ष तत्त्व उपर उपादेय परिणाम ते जाव ठे. माटे
 शुद्धात्म जाव सन्मुख अर्थात् आपणा आत्माने राग, द्वेष, मोह्थी
 मात्र निवृत्त करवाना परिणाम सहित जो आवश्यकदि करणीउं
 करवामा आवे तो ते अवश्य मोक्षनु कारण थाय. वली
 “सम्मत्तेणं सुद्धो, सच्चसु किच्चो हवइ सिव देऊ,
 संवर बुद्धी तद् निज्जराय धम्म मूलं च सम्मत्तं ॥” तथा-
 “मूलं दारं पइछाणं, आहारो जायणं निहि; डसुक्कं साविधम्म-
 स्स, सम्मत्तं परिकित्तिं ॥” शुद्ध समकित तेज शिवनो हेतु,
 तथा संवरनी वृद्धि करनार, निर्जरानुं कारण होवाथी सर्वे धर्मनुं मूल,
 तथा मोक्ष महेलमां प्रवेश करवा माटे द्वार समान, चारित्र महेलनी
 पोठिका, तथा रत्नत्रयना जाजन रूप ठे. एहवां आपनां पवित्र
 वचनो वांची सांजली में समकितने अमृत्य रत्न समान तो जाण्युं
 पण हे जगवंत ! आप तो “नय जंग पमाणेहिं, जो अप्पा साय-
 वाय जावेण, जाणइ मोरक सरूवं, सम्मदिछिउ सो नेउ”
 नय जंग पद्ध प्रमाण सहित स्याद्वादनये जीवादि तत्त्वने यथार्थ
 जाणे ठे तेमज श्रद्धा करे ठे तथा हेयने त्याग करवानी तथा उपा-
 देय जावने आदरवानी रुचि होय तेने समकीतो कहो ठो. पण ते
 प्रमाणे तो में स्याद्वादनये आत्म तत्त्वनु स्वरूप यथार्थ जाण्यु, सद्वहुं
 नहि तथा समकितना जे समस्त (चार सद्वहणा, त्रण लिंग, दश
 प्रकारे विनय, त्रण शुद्धि, पांच दूषणनो नाश, आठ प्रकारे प्रजाविक
 पणुं, पांच जूषण, पांच लक्षण, ठ यतना, ठ आगार, ठ जावना तथा
 समकितनां ठ स्थानक) धोल आपे कहा ठे ते जाण्या शिवाय तथा

३०४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

जे होवा जोइए तेनी मारामां प्रगटता थइ ठे के नहि, तेनो विचार कस्या विना, समकीतना लक्षणोनी प्राप्ति विना, मात्र दृष्टी-रागना पोषने अर्थात् नय, निक्षेप, पक्ष, प्रमाण वडे परीक्षा कर्या शिवाय कुलक्रमानुगत देव गुरू धर्मनी द्रव्यपरंपराए श्रद्धाने समकित गणी क्रियानुष्ठान सेव्यां पण निश्चय समकीत विना मने मोक्ष फलनी प्राप्ति थइ नहि. ॥ ३ ॥

मन तनु चपल स्वप्नाव वचन एकांतता, वस्तु अनंत स्वप्नाव न जासे जे ठता । जे लोकोत्तर देव नमुं लौकी-कथी, दुर्लभ सिद्ध स्वप्नाव प्रज्ञो तहकीकथी ॥ ४ ॥

अर्थः—जेम पुंगोना स्वरमां लीन थइ नाग पोताना मस्तकने पुंगी प्रमाणे डोलावे ठे. तेम हुं पण पांच ईंद्रियोना विषयोमां लीन थइ माहरा आत्म परिणामने चपल करी कर्मजालमां फसायो “चलइ फंदइ” तथा मिथ्यात्वना आवेशमां अनंत धर्मात्मक वस्तुमांथी कोइक धर्मने मुख्यतया बखाणतां बाकीना धर्मोनी गौणपणे पण अपेक्षा नहि राखवा रुप एकांत वचन अर्थात् दुर्नयने ग्रहण कर्यो, ते प्रमाणे में वस्तु स्वरूप सद्वहुं तथा बीजाने पण तेमज एकांते उपदेश आप्यो “दोहिंवि एयेहिं एीयं सत्थं मूलसु तहवि मिच्छत्तं; जस्स विसयप्पहाणं, तणेणं अणुणणा निरवेस्कं ” इति विशेषावश्यके—पण अनंत धर्मात्मक वस्तु स्वरूपने में यथार्थ जाण्युं नहि “अज्जिलाप्ये जावेच्चयः अनज्जिलाप्या अनंत गुणा ” एम अनंत गुण पर्यायनो जाजन ते द्रव्य—वस्तु ठे माटे दरेक वस्तुमां अनंत जाव ठता ठे—मा-

लिनिवृद्ध—“बहु विह नय जंगं, बहु णिच्चं अणिच्चं । सद सद-
जिलप्पं, लप्पमेगं अण्णेगं” ते में एकांत-मिथ्यात्व वशे न जाण्या-
एम मिथ्यात्व जावमां फसी रह्यो अने तेथी इंद्रगणे वंदित, त्रिलोक
पूज्य जे लोकोत्तर अरिहंत देव तेउने लौकीक रीते अर्थात् अज्ञान
अने राग सहित, परजावना कर्त्ता हर्त्ता जाणी आलोक परलोक
संबंधी विषयोनी प्राप्ति अर्थे, तथा मान पूजा आदि अर्थे नमुं तुं-
वंदन स्तवन पूजा प्रमुख करुं तु पण तेथी जिनेश्वरे बतावेलो जे
अत्यंत दुर्लभ सिद्ध स्वजाव तेनी प्राप्ति केम थाय ? ॥ ४ ॥

महाविदेह मज्जार के तारक जिनवरु, श्री वज्रधर अरिहंत
अनंत गुणाकरु । ते निर्यामक श्रेष्ठ सद्दी मुज तारशे,
महा वैद्य गुणयोग रोग जव वारशे ॥ ५ ॥

अर्थ.—महाविदेह केजमा विचरता आ जीम जवार्षवमांधी जव्य
समूहनो उज्जार करनार, सर्वे केवलीउमां इंद्र समान, शिरोमणी,
ज्ञानादि अनंत गुणना आकर—निधान हे वज्रधर अरिहंत । आप,
चरण जड़ाजने चलावनाराउमां अग्रेसर—प्रधान सर्वोत्तम निर्यामक
होवाथी आ जयकर जवाब्धिमांधी नि.संदेह अति त्वराए माहरो
उज्जार करशो तथा महावैद्यरूप यइ माहरा आत्म परिणाममां
सम्यक्दर्शन ज्ञान चारित्रनो योग करी मिथ्या आचरण बडे उप-
जेला जवरोगनो वेगे समूल विनाश करशो एवी माहरा चित्तने उद
प्रतिष्ठे ॥ ५ ॥

प्रभु मुख जव्य स्वजाव सुणुं जो माहरो, तो पामे प्रमोद
एह चेतन खरो । थाये शिवपद आश राशि सुख वृंदनी,
सहज स्वतंत्र स्वरूप खाण आणंदनी ॥ ६ ॥

अर्थ.—“जवन व्यय विणु कार्य न निपजे हो, जिम

દૃશદે ન ઘટત્વ” તેમજ જેમાં જ્ઞવ્ય અર્થાત્ પલટન સ્વજ્ઞાવ નથી
 એટલે જે જીવમાં મિથ્યાત્વથી પલટી સમકીત જ્ઞાવે પરિણમવાનું
 સામર્થ્ય નથી તેને અજ્ઞવ્ય કહીએ તથા અવિરતીથી પલટી વિરતી-
 જ્ઞાવે પરિણમવાનું સામર્થ્ય નથી તથા પ્રમાદ જ્ઞાવથી પલટી અપ્રમાદ
 જ્ઞાવે પલટવાનું સામર્થ્ય નથી, તથા કષાય જ્ઞાવથી પલટી અકષાય
 (શમ) જ્ઞાવે પરિણમવાનું સામર્થ્ય નથી (એટલે પૂર્વ અહિતકારી)
 પર્યાયનો વ્યય, નવા પ્રશસ્ત પર્યાયનું જ્ઞવન કરવાનું સામર્થ્ય જેમાં નથી
 તેનું કાર્ય થાય નહીં. એ ધિગેરે વિજ્ઞાવથી પલટી સ્વજ્ઞાવ રૂપે પરિ-
 ણમવાનું સામર્થ્ય નથી એવા અજ્ઞવ્ય જીવો અનંત કાલસુધી અનંત
 ઉપાય કરતા ઠતાં પણ “કોટી જતન કરી નિશદિન ધોવત
 ઝજરી ન હોવત કામર કારી” એ પ્રમાણે આ સંસાર ચક્રવાલ-
 માંથી મુક્ત થઈ સિદ્ધિ સુખ પામી શકે નહીં. કારણ તેઓ વ્રત, સમિતિ,
 ગુપ્તિ આદિ પાલતા ઠતાં પણ મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન અને પરાચરણ (મિથ્યા-
 ચરણ)નાં સેવક છે ઉક્તંચ “વદ સમિદી ગુત્તીઝ, સીલ તવં જિણ-
 વરેહિ પેસંતં; કુવંતોવિ અજ્ઞવો, અણ્ણાણી મિઠ્ઠદિઠીઝ”
 કારણકે અજ્ઞવ્ય જીવોનો સ્વજ્ઞાવજ એવો છે કે શ્રુત અન્યાસ કરે,
 ડ્રવ્યથી પંચમહાવ્રત આદરે પણ આત્મતત્ત્વની યથાર્થ શ્રદ્ધાવિના કોઈ,
 પણ કાલે પ્રથમ ગુણસ્થાનને સૂકી શકે નહિ માટે તેઓ સિદ્ધિપદ પામ-
 વાને યોગ્ય નથી. પણ હે જિનેશ્વર! આપની આજ્ઞા પ્રમાણે આ સંસાર-
 થી નિવૃત્ત થઈ મોક્ષ સ્વરૂપ સાધવાની મને રુચિ છે, જવજ્રમણથી
 જૈયંજીત તું, તૈયાં સત્ય ન્યાયને સ્વિકારું તું, એ આદિ કેટલાક જ્ઞાવ-
 વડે “હું જ્ઞવ્ય તું” એવું અનુમાન થાય છે તો પણ હે સર્વજ્ઞ દેવ!
 આપના મુખારવિંદથી “તું જ્ઞવ્ય તું” એવું વચન સાંજલું, તો માહરા
 જ્ઞવ્યત્વની મને સંપૂર્ણ પણે પ્રતીત થાય અને સહજ સ્વતંત્ર સચ્ચિદા-
 નંદમય અનંત સુખ સમૂહરૂપ શિવપદ પ્રાપ્તિનો જરોંસો થાય ॥ ૬ ॥

वलग्या जे प्रभु नाम धाम ते गुण तणा, धारो चेतन
राम एह थिर वासना ॥ देवचंड जिनचंड हृदय स्थिर
आपजो, जिन आणा युत जक्ति शक्ति मुज आपजो ॥७॥

अर्थ:—हे जगवंत ! जे पुरुषो आपना स्मरण, कीर्तन, जक्ति विगेरेमां
लीन ठे तेज पुरुषो गुणना धाम कहेतां जाजन ठे माटेहे चेतनराम ।
निरतर प्रभुना स्मरणमां थिर वासकर, एक पण समय प्रभुपदने
विसार नहि. देवचंड मुनि कहे ठे हे जिनेश्वर देव । मने लब्धि
वीर्यनुं दान करी आपनी आज्ञा प्रमाणे आपनी जक्ति करवानी मने
शक्ति आपो कारण के आपनी आज्ञाथी विपरीतपणे करेलां सर्वे
क्रिया अनुष्ठान निष्फल ठे “जो कोइ आणा रहित, पूआ पमुहं
करेइ तिक्रालं । तस्सवि सबम सुखं, आणावज्जं अणुछाणं ॥”
जे कोइ पुरुष आज्ञा रहित पणे त्रणे काल पूजा प्रमुख करणी करे
तो पण आणा रहित होवाथी तेनुं सर्वे अनुष्ठान अशुरू जाणवुं.
“जहतुस खंण मय मंण्णाइ रुण्णाइ सुन्न रत्नंमि ॥ विह-
लाइ तह जाणसु, आणा रहियं अणुछाणं” जेम तुस-कुस-
कानुं खांडवुं, मुडदाने शण्णगरुं तथा सुना वगडामां विलाप करवो
निष्फल ठे तेम जिन आज्ञा वगरुनु अनुष्ठान पण निष्फल जाणवुं.
“जह जोयण मविहिकयं, विणासए विहिकयं जियावेई;
तह अविहिकउं धम्मो, देइ जवं विहिकउं मुखं” जेम अवि-
धिए करेलुं जोजन विनाश करे तथा विधिए करेलुं जोजन जीवन
आपे तेमज अविधिए आदरेखो धर्म जवन्नमण आपे अने विधिए
आदरेखो धर्म मोक्ष सुख आपे, माटे आपनी आज्ञानुं ज्ञान तथा
ते आज्ञामां वसवा रूप सदाचरण ए धनेनुं हे करुणा निधान ! मने
दान आपो. ॥ ७ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ અથ શ્રી દ્વાદશ શ્રી ચંડાનન જિન સ્તવનમ્ ॥

॥ વીરાચાંદલા ઇ દેશી ॥

ચંડાનન જિન સાંજલિયે અરદાસરે, મુજ સેવક જાણી, ઠે
પ્રજુનો વિશ્વાસરે ચંડાનન જિન ॥ ૧ ॥

અર્થ:—હે જગવંત ! આપ રૂપી તેમજ અરૂપી, નિકટવર્તી તેમજ દૂરવર્તી, સૂક્ષ્મ તેમજ સ્થૂલ, સર્વે પદાર્થોને તેના ત્રૈકાલિક ગુણ પર્યાય સહિત એક સમયમાં હસ્તામલકવત્ પ્રત્યક્ષ જાણનાર હોવાથી સર્વજ્ઞ, તથા અનંત આનંદમાં પોતાના ગુણપર્યાયોમાં નિરંતર તટ્વીન-સ્થિર હોવાથી અન્ય કોઈપણ દ્રવ્ય પર્યાયમાં આપનો રાગ દ્વેષરૂપ પરિણામ થતો નથી તેથી વીતરાગ ઠો, અને સર્વજ્ઞ તથા વીતરાગ હોવાથી આપની દિવ્ય બાણીમાં પ્રત્યક્ષ પરોક્ષાદિ કોઈપણ પ્રમાણબદ્ધે વિસંવાદ આવી શકતો નથી, કોઈપણ પ્રકારના રંચમાત્રપણ દૂષણને અવકાશ મલતો નથી, માટે હે પ્રજુ ! આપજ આ જીષણ જવસમુદ્રમાંથી જવ્ય સમૂહને ઉદ્ધારવા સમર્થ ઠો. પણ આપથી વિમુક્ષ બુદ્ધ કપિલાદિ અન્ય તીર્થીઓ કે જે તેઓનાં આચરણ તથા બાણીબદ્ધે અજ્ઞાન તથા રાગ દ્વેષાદિ દૂષણોયુક્ત જરપૂર કલંકિત પ્રતીત થાય છે, જવસમુદ્રમાં નિમગ્ન જણાય છે, અને તેથી તેઓના વચનમાં પ્રત્યક્ષ પરોક્ષાદિ પ્રમાણબદ્ધે અનેક દૂષણો દ્રષ્ટિગોચર થાય છે, તેઓ જવસમુદ્રમાંથી કેમ ઉદ્ધારી શકે ? “ જે નવિ જવ તર્યા નિર્ગુણી તારશે કિણપરે તેહરે ” માટે પોતે બૂઢનાર તથા આશ્રિતને બૂઠાવનાર પથરની નાવનો કેમ વિશ્વાસ રખાય ? તેથી હે ત્રિલોક પૂજ્ય ! આ જવસમુદ્રમાંથી મુક્ત થવા માટે હું સેવકને આપનોજ વિશ્વાસ-આધાર છે, માટે સમતારૂપ અમૃત સમુદ્રને વૃદ્ધિગત કરનાર, તથા જવ્યરૂપ કુમુદ સમૂહને વિકશ્વર કરનાર, તથા કષાય તાપને સમાવવામાં, આત્મવીર્યની વૃદ્ધિ કરવામાં

समर्थ एवी तत्त्वोपदेशरूप निर्मल चांदनीने आ जूमंरुलमां फेलावनार हे जगत् चूडामणि चंजानन जिनेश्वर ! अज्ञान तथा कषाय जन्य दुःखथी जयजीत थण्लो हुं जवजीरु आप प्रति विनंती करुं हुं ते कृपाकरी सांजलो-अवधारो.

जरतक्षेत्र मानवपणोरे, लाध्यो दुःसम काल ॥ जिन पूर्वधर विरहथीरे, डलदो साधन चालोरे ॥ चंजानन ० ॥ १ ॥

अर्थ:-मेरुपर्वत जेटला राइना ढगलामां पडी गयेलो सरसवनो दाणो मली शकवो जेम अत्यंत मुश्केल ठे तेमज मनुष्य जव पण आ जवसमुद्रमां त्रमण करतां पामवो अत्यंत दुर्लज ठे तेम ठतां कदाच मनुष्य जवनी प्राप्ति थाय तो, आर्यक्षेत्र, लांबु आयुष्य, नीरोगता, उचकुल विगेरे उत्तरोत्तर अतिशय दुःप्राप्य ठे ठतां ते सर्वे सामग्रींठ कोई मादरा मदत् पूण्य प्रसादे आ दुःपमकालमां (पांचमा आरामां) हे चंजानन प्रज्जु ! मने प्राप्त थइ पण केवलज्ञानी, चौद पूर्वधर, दश पूर्वधर, तथा प्रत्येक बुध के जेठ तत्त्वना यथार्थ ज्ञाता उपदेष्टा ठे, जेनां वचनो प्रमाण जूत ठे, निशंकपणे विश्वास पात्र ठे, जेना वचनानुसारे सर्वेनां वचनो परखी शकाय ठे, एवा गुण समुद्र पूज्य पुरुषोना वियोग वडे सहजानंदरूप मोक्षपद साधवानो साचो मार्ग अतिशय दुर्लज थइ पड्यो ठे- ॥ १ ॥

जव्य क्रिया रुचि जीवना रे, आव धर्म रुचि हीन ॥ उपदेशक पण तेद्वारे, शुं करे जीव नवीनरे ॥ चंजानन ० ॥ ३ ॥

अर्थ:-हे जठ्यो ! अनादिकालथी आपणो आत्मा जे अज्ञान, मिथ्यात्व, अने कषाय वडे मलीन होवार्थी आ जयानक जवसमुद्रमां त्रमण करतां जन्म जरा मरण रोग शोक वियोग ताडन तर्जन आदि अनेक प्रकारनां शारीरिक तेमज मानसिक दुःखो सहन करे ठे,

૩૧૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

પોતાની અનંત આનંદમય દશાથી દૂરવર્તી થઈ રહ્યો છે, તેથી અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ અને કષાયાદિ દૂષણોથી મુક્ત કરી, અનંત જ્ઞાન દર્શન મુખ વીર્યમય પરમ નિર્મલ શુદ્ધ સિદ્ધ પદમાં વિરાજમાન કરવો અર્થાત્ પૂર્ણ શુદ્ધાત્મ જાવ પ્રગટ કરવો—પ્રાપ્ત કરવો, એજ આપણું પરમ કર્તવ્ય છે તથા એજ આપણું સર્વોત્કૃષ્ટ અનંત સુખપ્રદ અવિનશ્વર સાધ્ય છે. પણ મોહનિય કર્મના પ્રબલ ઉદય વડે પોતાના સર્વોત્કૃષ્ટ સાધ્ય સાધવાની રુચિથી પરાંકુલમુખપણે ધર્મનું મૂલ જે સમકીર્ત (સમ્મત્તેણં સુધ્ધો, સન્નસુ કિન્નો હવઈ સિવહેજ, સંવર વુઢી તદ્ નિજ્જરા ય ધમ્મ મૂલં ચ સમ્મત્તં) તે પ્રાપ્ત કર્યા વગર પોતાના ડુષ્કૃતો ઢાંકવા માટે, અથવા માન પૂજાને અર્થે, અથવા આ જીવ સંબંધી કામજોગના પદાર્થો મેલવવા માટે, અથવા દેવાદિક ગતિના મનોહર વિપુલ જોગો પ્રાપ્ત થવા માટે ઘણા જીવો સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પચ્ચલાણ, તથા સમિતિ પરિસહસહનાદિ અનેક દ્રવ્ય ક્રિયાઈ રૂચિ સહિત આદરે છે પણ હે જગવંત ! તે સર્વે ક્રિયાઈ શુદ્ધ સાધ્ય નિરપેક્ષ અર્થાત્ પરમાર્થ વિમુક્ત હોવાથી વિષ, ગરલ, તથા અન્યાનુષ્ઠાન રૂપે આત્મવ હેતુ થઈ પડે છે. યદ્યુક્તં શ્રી આચારાંગ સૂત્રે “જે આસવા તે પરિસવા, જે પરિસવા તે આસવા” માટે તે બાલકની ક્રિયાવત્ નિર્વાણ પદ આપવાને અસમર્થ છે, યુક્તં ચ પરમઠ્ઠિહિડુઅઠિદો જો કુણઈ તવં વયંચ ધારેઈ, તં સવં બાલ તવં, બાલવયં વિંતિ સવણ્હૂ ॥ વયણિયમાણિ ધરંતા, સીલાણિ તહા તવં ચ કુવંતા ॥ પરમઠ્ઠ બાહિરા જે, નિવાણં તેણ વિંદંતિ ॥ તથા ઉપદેશ માલાયામ્—સંસાર સાગરમિણં, પરિન્નમંતેહિ સવ્વ જીવેહિં ॥ ગદ્ધિયાણિ અ મુક્કાણિય, અણંતસો દવ્વ લિંગાઈ—અર્થઃ—અરે આ સંસાર સમુદ્રમાં પરિન્નમણ કરતાં જીવોણ દ્રવ્યલિંગ અનંતીવાર ગ્રહણ કર્યા

गेढ्या पण ते अव्यलिग, समकित रहित तथा साध्य निरपेक्ष होवार्थी सिद्धिना हेतु थड शक्या नहि. जेम घटनो ईच्छक कोइ कुंत्तार घट उत्पन्न करवानां साधनो जे दंरु चक्रादि तेनो रात दिवस निरंतर घणो व्यापार करे पण साध्य जे घट ते सिद्ध करवा तरफ जो लक्ष आपे नहि अर्थात् माटीने चक्र उपर मूकी तेमांथी स्थास कुशल बुझादि पर्यायो निपजावे नहि तो कोइ पण काले घट सिद्ध थाय नहि. पण जो ते घट सिद्ध करवा तरफ लक्ष स्थापी स्थास कुशल बुझादि पर्यायो उपजाववामां दंरु चक्रादिनो योग्य व्यापार करे तो अवश्य घट सिद्ध करी शके अने त्यारेज तेनो दंरु चक्रादिनो सर्वे व्यापार सफल कहेवाय—तेमज जवन्नमणथी उद्भिन्न थएल जव्य जीव शुद्धात्म जाव सिद्ध करवानी रुचि धरी ते तरफ पुरतो लक्ष आपी गुणस्थान प्रमाणे योग्य व्यवहार आदरे अर्थात् प्रथम समकीत गुण प्राप्त करवानो व्यवहार आदरे कारण के ते मोक्षनुं प्रथम पगथीउं ठे “ जिन पसुत्तं धम्मं, सद्वहमाणस्स होई रयण मिणं ॥ सारं गुण रयणाणय, सोवाणं पढम मोक्कस्स ” पठी देश विरति सर्वविरती थवानो व्यवहार आदरे, पठी अप्रमत्तादि गुण स्थान प्राप्त थवानो योग्य (आगमप्रणीत) व्यवहार आदरे तो केवल-ज्ञानादि अनुपम लक्ष्मीनो स्वामी थाय, पोतानुं अजर अमर शुद्धात्म (निर्वाण) पद प्राप्त करे. अने तेम करतां तेनो व्रत तप पच्चखाण प्रतिक्रमणादि सर्वे व्यवहार सफल कल्याणकारी कहेवाय. पण हे चंद्रानन प्रभु ! अनादि कालथी पुद्गल अव्यना गुण पर्यायोने अनुजवता, तेमांज तल्लीन थएला संसारी जीवोने सम्यक् दर्शन ज्ञान चाग्नि रूप जावधर्मनी रुचि क्यांथी थाय ? जो कदाच एम पोतानी मेळे थवी मुश्केल तो सद्गुरूना उपदेश वडे पण थड शके पण आ निकृष्ट पंचम आरामां जावधर्ममां स्थापन करनार परमो-

३१२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

पकारी सद्गुरुनी अतिशय विरलता अने जावधर्म एक कोरे मूकी साध्य शून्य द्रव्यक्रियामां लगाडनार उपदेशको घणा. ए विषे न्याय विशारद श्रीमद् यशोविजयजी कहे ठे—“ज्ञान दर्शन चरण गुण विना, जे करावे कुलाचाररे, लुंटीया तेणे जन देखतां, किहां करे लोक पोकाररे ॥ काम कुंजादिक अधिकनुं, धर्मनुं को नवि मूलरे, दोकमे कुगुरू ते दाखवे, शुं थयुं एह जग शूलरे ॥ अर्थनी देशना जे दिये, उलवे धर्मना ग्रंथरे; परम पदनो प्रगट चोरथी; तेहथी केम वहे पंथरे ॥ विषय रसमां गृही माचीया, नाचीया कुगुरू मद पूररे; धूम धामे धमाधम चली, ज्ञान मारग रह्यो दूररे ॥ कलहकारी कदाग्रह चर्या, थापता आपणा बोलरे; जिन वचन अन्यथा दाखवे, आज तो वाजते ढोलरे ॥ केइ निज दोषने गोपवा, रोपवा केइ मत कंदरे; धर्मनी देशना पालटे, सत्य जाखे नहि मंदरे ॥” आचार्य कहे ठे “ किं ज्ञणिमो किं करिमो, ताणह आसाण धिछड्ठाणं । जो दंसिऊण विंगं, खिंचिति एरयम्मि मुद्धजणं ॥” तो हे जगवंत ! नवा जीवो जिन दर्शित शुद्धात्म धर्मने शीरीते पामी शके ? ॥ ३ ॥

तत्त्वागम जाणग तजीरे, बहु जन सम्मत जेह । मूढ द्वाही जन आदर्योरे, सुगुरू कहावे तेहरे ॥ चंजानन ० ॥ ४

अर्थः—बली हे प्रभु ! आपना जाखेला आगमनुं यथार्थ रहस्य जाणनारने तो आ पंचम कालमां मूढ पुरुषो तजो दे ठे—उवेखे ठे, अने तत्त्व ज्ञानथी विमुख, मूर्खना टोलाने संमत तथा मूढ अने कदाग्रही पुरुषो आदरेला सन्मानेला एहवा कुगुरू, सुगुरू नाम धरावे ठे, पण पत्थरनी नाव जेवा प्रगटपणे जिनशासनना वैरी रूप कुगुरू जवसमुद्रमांथी केम उझारी शके ? मोक्षमार्गे शी रीते दोरी शके ? उक्तंचः—जिम जिम बहु श्रुत बहुजन संमत, बहु शिष्ये परिवरिउं; तिम तिम जिनशासननो वैरी; जो नवि निश्चय दरियोरे—

तथा उपदेशं मातायाम्. “जह जह बहु सुअसमजं, सीस गण
संपरिवुहोय; अविणीज्जिअसमए, तह तह सिद्धंत पणिणीज्जं.”

आणा साध्य विना क्रियारे, लोके मान्यो रे धर्म । दर्शन
ज्ञान चरित्तनोरे, मूल न जाण्यो मर्मरे ॥ चंजानन ० ॥ ५ ॥

अर्थः—दर्शन ज्ञान चारित्र्यनो मूल मर्म जाण्यो नहि अर्थात्
सत्ताए अनंत ज्ञान दर्शन चारित्र्य मय सिद्ध समान सर्वे जीवो ठे, पण
अनादिथी कर्म मल संबंधे अशुद्ध होवार्थी ज्ञान दर्शन अने चारित्र्य
रूप शुद्धात्म स्वभावार्थी विपरीतपणे मिथ्यात्व, अज्ञान, अने कपाय
रूप परिणमे ठे, पोताना आत्मवीर्यने तेमां वापरे ठे अने तेथी
निरंतर सात आठ प्रकारनां कर्म बांधी जवसमुद्धमां परित्रमण करतां
अनेक प्रकारनी शारीरिक तथा मानसिक असह्य वेदनाउं जोगवे ठे.
पण ते मिथ्यात्व, अज्ञान, अने कपायने तीव्र दुःख दातार तथा
अखूट सहजानंदने लूटनार महान् शत्रुजं जाणी तेमा पोताना आत्म-
वीर्यने नहि वापरतां जीवादि तत्त्वोना यथार्थ श्रद्धानरूप सम्यक्-
दर्शन, तथा ते जीवादि तत्त्वोने नयनिक्षेप पक्ष प्रमाणादि सहित
संशय, वित्रम अने विमोह रहित श्रद्धान पूर्वक जाणवा रूप सम्यक्-
ज्ञान, तथा रागादिक कपाय अने सावद्य योगना परिहार रूप सम्यक्-
चारित्र्यमां प्रयुंजी संसार समुद्धथी आपणा आत्मानो उद्धार करवो.
(यतः—गाथाः—जीवादी सद्वहणं, सम्मत्तं तेसि मधिगमो एणं.
रागादी परिहरणं, चरणं एसो ड मोक्कपहो) दश, द्रष्टांते
दुर्लभ, रत्न चिंतामणी समान मनुष्य जव त्वारेज सफल जाणवो.
कारणके पंचेंद्रियना विषय जोग तो देवादि गतिमां मळी शके ठे
पण परमात्मपद—मोक्षपद तो आ मनुष्य जवमांज साधी शकाय ठे.
माटे आपणा आत्माने रत्नत्रयमां जोडवो, मोक्षमार्गमां प्रवृत्त थवुं,

૩૧૪: વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

एज आपणुं सर्वोत्कृष्ट कर्तव्य ठे, अने तेज धर्म ठे—यतः (सदृष्टीज्ञान वृत्तानि, धर्म धर्मेश्वरा विदुः; यदीय प्रत्यनीकानि, जवन्ति जव पद्धतिः) तेज जगत्त्वत्सल देवाधिदेव तीर्थंकर जगवंतनी आज्ञा ठे—

“मौस्क पढे अप्पाणं, ववेहि तं चेव झाहि तं चेय, तत्थेव विहर णिच्चं, मा विहरसु अस्स दवेसु”—हे जव्य ! तुं मोक्षमार्गमां पो-
ताना आत्माने स्थाप, तेज परमात्मपदनुं ध्यान कर, तेज परमात्म पदने अनुजवगोचर कर, अने तेज परमात्म जावमां निरंतर विहार कर, अन्य-द्रव्य पर्यायमां विहार करीश नहि, तेमां इष्टानिष्ट बुद्धि वा राग द्वेषरूप परिणाम करीश नहि अर्थात् सर्वदा प्रमाद तजी परमात्मपदनी साधनामां मग्न था.

पण हे चंद्रानन प्रभु ! आ दुःषमकालमां ते परमात्म पदनुं यथार्थ स्वरूप जाण्वावगर तथा तेनी साधनारूप जिनेश्वरनी आज्ञानी अपेक्षा तरफ लक्ष राख्या शिवाय अनेक प्रकारनी बाह्य क्रियाओनेज धर्म मानी लीधो, तेमांज रत थया, तेज करी पोताने कृतार्थ समज्या अर्थात् बाह्य निमित्तने कार्य मानी साचा कार्यथी विमुख थई रह्या, पण जिनेश्वरनी आज्ञाथी विमुखपणे वर्त्ततां सिद्धि थाय नहि. कार-
णके जिनेश्वरनी आज्ञानी अपेक्षा वगरनां सर्वे क्रियानुष्ठान निरर्थक ठे—श्रीमद् अक्षयदेव सूरि कहे ठे—“ संजम रहियं लिंगं, दंसण जठं न संजमं जणियं, आणा हीणं धम्मं, निरत्थयं होइ सवंपि ” तथा “ जो पूइजाइ देवो, तवयणं जे नरा विराहंति; हारंति बोहि लाजं, कुदिछि राएण अन्नाणी ” तथा “ पूआ पच्चस्काणं, पोसह उववास दाण सीलाइ; सवंपि अणुछाणं, निरत्थयं कणय कुसुमव ” तथा श्री धर्मदास गणी उपदेशमालामां कहे ठे. “आणाइच्चिय चरणं, तज्जंगे जाण किन्न जगंति, आणं च अइकंतो, कस्साएसा कुणइ सेसं; निश्चये आज्ञा

एज चारित्र ठे अर्थात् जिनाज्ञानुं पालवुं एज चारित्र ठे. तो जेणे जिनेश्वरनी आज्ञा जांगी तेणे शुं न जांगुं ? हे प्राणी, जो तुं जिनेश्वरनी आज्ञाने उलंघन करे ठे तो तुं कोना आदेशथी क्रियानुष्ठान करे ठे ? तथा उपदेश सिद्धांत रत्नमालायाम्—“ जगगुरु जिणस्स वयणं, सयलाण जियाण होइ हिय करणं, ता तस्स विराहणया, कह धम्मो कहणु जीवदया ” जगतगुरु श्री जिनेश्वरनुं वचन सर्वे जीवोने हित करनार ठे तो ते वचनने विराधतां केवो धर्म अने केवी जीव दया ? ॥ ५ ॥

गच्छ कदाग्रह साचवेरे, माने धर्म प्रसिद्ध; आतम गुण अकपायतारे धर्म न जाणे शुद्धरे ॥ चंजानन ० ॥ ६ ॥

अर्थ—सम्यक्दर्शन सम्यक्ज्ञान सम्यक्चारित्ररूप शुद्धात्म गुणनो, क्रोध. मान, माया, लोभादिक कपायो बडे घात न करवो, अकपाय जावमा, गुरु परिणामीक जावमां वर्त्तवुं तेज साचो धर्म ठे. कारणके “ वत्थु सदावो धम्मो ” एवं श्री जिनेश्वरनुं पवित्र वचन ठे—तथा ते कपायोज कर्मबंधना हेतु ठे. “ जोग निमित्तं गहणं, जोगो मण वयण काय सजूदो, जाव निमित्तो बंधो, जावो रदि राग दोस मोह जुदो ” तथा अकपायमा वर्त्ततो—पोताना ज्ञानादि जाव प्राणोनी रक्षा करनारो ज्ञानी अग्रमाटी मुनि पोताना तथा परना अव्यजाव प्राणनो हिंसक केम थाय ? अने जे अगुरु अध्यवसायमां वर्त्ते ठे ते हिंसा नहि करता उतां पण हिंसक ठे. यत—“ अहणंतो विहु हिंसो, छठतणुं मउं अटिमरोव, वाढितो नवि हिंसो, सुख तणुं जहा विज्जो ” माटे अकपायमां वर्त्तवुं तथा अहिंसामां वर्त्तवुं ए घेनी परमार्ये एकताज ठे अने अहिंसा धर्मनुं पालन करनार सर्वे धर्मनु पालन करनार ठे, कारणे के सर्वे

૨૧૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

મહાવ્રતો, તથા દ્વમાદિક દશ ધર્મો, તથા પરિસદ્ સહન, તથા તપ, સંયમ વિગેરે સર્વે ધર્મો અહિંસાનાજ અંગ છે, તેનાજ કારણો છે, માટે સર્વે ધર્મોનો અહિંસામાં સમાવેશ થાય છે.

“ સવાશ્યો વિ નશ્યો, જહ સાયરંમિ નિવડંતિ; તહ જગવર્ષ અહિંસિં, સવે ધમ્મા સમિહ્વન્તિ, ” તથા વલી “ અહિંસા સર્વ જીવાનામ્, સર્વજૈઃ પરિજાપિતા, શ્વં હિ મૂલં ધર્મસ્ય, શેષસ્તસ્યાસ્તિ વિસ્તરઃ ” માટે અકષાયમાં વર્તતો મુનિ, નવા કર્મબંધને અટકાવતો, પૂર્વે બાંધેલા કર્મની નિર્જરા કરતો, જન્મ મરણાદિ દુઃખનો દાય કરી પરમાનંદપદને-મોક્ષપદને પ્રાપ્ત કરે છે. યદ્યુક્ત-આચારાંગ સૂત્રે ત્રીજા અધ્યયને “ જે ક્રોધને ઢોડે છે તે માનને ઢોમે છે; જે માનને ઢોડે છે તે માયાને ઢોડે છે; જે માયાને ઢોમે છે તે લોચને ઢોમે છે; જે લોચને ઢોડે છે તે રાગને ઢોડે છે; જે રાગને ઢોડે છે તે દ્વેષને ઢોમે છે; જે દ્વેષને ઢોડે છે તે મોહને ઢોમે છે; જે મોહને ઢોડે છે તે ગર્જથી મુક્ત થાય છે; ગર્જથી મુક્ત થાય છે તે જન્મથી મુક્ત થાય છે; જે જન્મથી મુક્ત થાય છે તે મરણથી મુક્ત થાય છે; જે મરણથી મુક્ત થાય છે તે નરકથી મુક્ત થાય છે; જે નરકથી મુક્ત થાય છે તે તિર્યચ ગતિથી મુક્ત થાય છે; જે તિર્યચ ગતિથી મુક્ત થાય છે તે દુઃખથી મુક્ત થાય છે; ” એવા અકષાયરૂપ શુદ્ધ ધર્મને નહિ જાણનારા, તેની અપેક્ષા નહિ રાખનારા, એકાંતે બાહ્ય ક્રિયાની હઠ ધરનારા પુરુષો માત્ર બાહ્ય ક્રિયાનેજ મોક્ષનું કારણ માની, પોતાના ગચ્છ પ્રમાણે વર્તી તે બાહ્ય ક્રિયાનેજ પરમાર્થ ઠરાવવા પ્રયત્ન કરે અને કહે કે આવું પાત્ર, વા આવી મુહપત્તી, વિગેરે રાખવાં અને આવીજ રીતે પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયા કરવી તેજ મોક્ષનું કારણ છે. અમારાથી પ્રકારાંતરે જે ઉપકરણો તથા પ્રતિક્રમણાદિ બાહ્ય ક્રિયાઉં આદરે છે તે મોક્ષ પામી શકે નહિ.

એમ પોતે આદરેલે વાહ્ય લિંગને તથા વાહ્ય કરણીને પરમાર્થે મોક્ષનું કારણ માની અમે સાચો ધર્મ આરાધીએ ઠિયે, અમારો ધર્મ પ્રશંસનીય છે, એમ જે પોતાની જીવ્હાપ્રે જલ્પે છે અને તે માટે લાંબા લાંબા વિતડાવાદો માંડી વેસે છે, સમતારૂપ અમૃતને તજી કપાયકપ હાલા-હલવિયને જરૂણ કરે છે; એવા એકાતવાદી પુરુષોનો હુરામત નાશ કરવા માટે શ્રી જિનેશ્વર પ્રણીત શુદ્ધાગમનુ રહસ્ય પ્રગટ કરતા શ્રી મદ્ યશોવિજયજી અધ્યાત્મસારમાં કહે છે.—“ અતો રત્નત્રયં મોક્ષ-સ્તદજાવે કૃતાર્થતા; પાખંડીગણ લિંગેશ્વ, ગૃહ લિંગેશ્વ કાપિન। પાખંડી ગણ લિંગેષુ, ગૃહ લિંગેષુ ચે રતાઃ; ન તે સમયસારસ્ય, જ્ઞાતારો વાલ્લુચ્યઃ। જાવ લિંગ ગ્તાયેષુ, સર્વસાર વિદોદિતે; લિંગસ્થા વા ગૃહસ્થા વા; સિધ્યન્તિ ધૂત કલ્મષા। જાવલિંગં હિ મોક્ષાંગં, દ્રવ્યલિંગ મકારણ; દ્રવ્યં નાત્યંતિકં યસ્માન્નાપ્યેકાંતિક મિપ્યતે । ” શ્રાવોજ જાવ દિગમ્બર આચાર્ય શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય સમયપાહુડમાં કહે છે—ગાથા—

“ પાખંડી લિંગેષુ વ, ગિહિલિંગેસુ વહુપ્પયારેસુ. કુષંતિ જે મમત્તં, તેહિ એ યાણં સમયસારં—એવિ એસ મોક્ષ-મગ્ગો, પાખંડી ગિહિ મયાણિ લિંગાણિ. દંસણ એણ ચરિત્તાણિ મોક્ષ મગ્ગં જિણા વિંતિ ” અર્થઃ—પાખંડિ માધુલિંગમાં વા ગૃહસ્થ લિંગમાં વા વહુ પ્રકારના લિંગમાં જે મમત્ત્વ કરે છે તે સમય સારને જાણતા નથી. પાખંડીસાધુનો લિંગ, વા ગૃહસ્થનો લિંગ વિગેરે મોક્ષ માર્ગ નથી પણ શ્રીજિનેશ્વર સમ્યક્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રને મોક્ષનો માર્ગ કહે છે—“ તદ્વા જહિત્તુ લિંગં, સાગાર અણગારણ્હિ વા ગહિણ; દંસણેણાણ ચરિત્તે, અપ્પાણં જુંજ મોક્ષપદે ” અર્થઃ—તે માટે સાગાર અને અણગારના લિંગનું મમત્ત્વ તજી, પદ્મપાત તજી, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર રૂપ મોક્ષમાર્ગમાં આત્માને લગાવ—જોડ. તેમજ વલો

૩૧૭ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવવોધ સહિત.

શ્રી. અમૃતચંદ્રાચાર્ય કહે છે. “યેત્વેનં પરિહૃત્ય સંવૃતિ પથ, પ્રસ્થાપિ તેનાત્મના; લિંગે દ્રવ્યમયે વહન્તિ મમતાં, તત્વાવવોધ ચ્યુતાઃ । નિત્યો-
દ્યોત મખંડ મેક મતુલા, લોકં સ્વજ્ઞાવ પ્રજ્ઞા; પ્રાગ્જ્ઞારં સમયસ્ય સાર
મમલં, નાઘાપિ પશ્યન્તિ તે ॥ ” અર્થઃ—જે પુરુષો પરમાર્થ સ્વરૂપ
મોક્ષમાર્ગને ઠોળી બાહ્ય વ્યવહારમાં પોતાના આત્માને સ્થાપી
દ્રવ્યલિંગની મમતા ધરે છે, તેનેજ મોક્ષનું કારણ માને છે, તે પુરુષો
તત્ત્વજ્ઞાનથી વિમુક્ત છે વલી તે પુરુષો નિત્યોદિત, અખંડ, એક, અનુ-
પમ, અપરાજિત, અતુલ પ્રકાશવંત અંને પવિત્ર પરમાત્મ સ્વરૂપને
અથવા જિનેશ્વરના પવિત્ર સમય સારને હજુ સુધી પણ (સુનીનો
વેષ ધારણ કર્યા ઢતાં પણ) જાણતા નથી, પ્રાપ્ત થતા નથી. માટે
એકાંત બાહ્ય ક્રિયાનો હઠ ઢોડી, પરમાર્થ સમજી, શુદ્ધ સાધ્ય તરફ
લક્ષ રાખી શુદ્ધાત્મ પદ જેથી સિદ્ધ થાય એહવો પ્રશસ્ત વ્યવહાર
આદરી, આપણા આત્માને અત્યંત પરમાનંદમય પરમાત્મપદમાં
સ્થિત કરો ॥ ૬ ॥

તત્ત્વરસિક જન થોમલારે, બહુલો જન સંવાદ ॥ જાણો ઢો
જિનરાજજીરે, સઘલો એહ વિવાદરે ॥ ચંડાનન ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થઃ—હે ચંડાનન પ્રજ્ઞુ ! આ દુષ્કાલમાં અમારા ચરતક્ષેત્રમાં
સદ્ગુરુની વિરલતા વઢે શુદ્ધાત્મ તત્ત્વ સાધવાને રસિઆ પુરુષોની
સંખ્યા તો રત્ન મણિની પેઢે અતિશય અલ્પ, અંને પોતાનો મત કદા-
ચ્છદ સ્થાપન કરવાને તત્પર એહવા કાચના કમકા જેવા પુરુષો ઘણા,
એવો અમારી દયામણી દશાનું વર્ણન હે જિનેશ્વર ! આપ સર્વથા
જાણો ઢો ॥ ૭ ॥

નાથ ચરણ વંદન તણોરે, મનમાં ઘણો ડમંગ ॥ પુણ્ય વિના
કિમ પામીએરે, પ્રજ્ઞુ સેવનનો રંગ રે ॥ ચંડાનન ૦ ॥ ૮ ॥

अर्थ.—देवाधिदेव श्री तीर्थकरना चरणकमल के जे शुद्धात्म अनु-
जवरूप सुगंधे जरपूर तथा विषय कषायनी चाह दाहने शमन कर-
नार, मोक्ष लक्ष्मीनुअतिशय प्रिय निवासस्थान ठे तेने वंदन करवानो—
पूजवानो त्रमरनी पेठे तेमां लीन थवानो, माहारा मनमां अतिशय
उमेद—उमंग ठे पण आ जवचक्रमा त्रमण करतां अनेकवार मनुष्य-
जव पाम्यो, पण विषय कषायादिकमां मोहित रही रत्नचितामणी
समान मनुष्यजव वृथा गुमावो दीधो, पुण्यानुबंधी पुण्यना वियोगे
जिनेश्वरनी सेवामां रग लाग्यो नहि, तल्लीनता थई नहि. करियातु
कडवुं ठतां जेम मोढानी कम्वासनो नाश करे ठे तेम जिनेश्वरनी
लोकोत्तर सेवारूप प्रशस्त राग, ते राग नाश करवानो तथा आत्मगुण
प्राप्तिनो हेतु ठे. यत.—गाथा:—“नाणाइसु गुणेषु, अरिहंताइसु धम्म
इवेसु, धम्मोवगरण साहम्मीएसु धम्मथ्यं जोय गुणरागो ॥
सो सुपसथ्यो रागो, धम्म संयोग कारण गुण दो; पढमं काय-
वो सो, पत्त गुणे खवइ तं सबं ॥” जावार्थ:—ज्ञानादि गुणो उपर,
अरिहंतादि धर्मात्मा उपर, तथा धर्मना साधनो उपर, तथा साधमीं
ऊपर गुणावलवने जे राग करवो ते प्रशस्त राग, धर्म संयोगनुं तथा
गुण प्रगट थवानुं कारण ठे ॥ ८ ॥

जगतारक प्रभु वांदियेरे, महाविदेह मझार ॥ वस्तु धर्म
स्याद्वादतारे, सुणि करिये निरधार रे ॥ चंजानन ० ॥ ९ ॥

अर्थ:—संसार समुद्रमांथी उछारवा माटे समर्थ, महाविदेहमां
विचरता श्री चंजानन प्रभुनुं निर्मल जावे वंदन करीए. सूत्रमां “ वंद-
ननुं फल श्रवण ” एम प्रगट वचन ठे, माटे जगवंतने वंदन करतां
अनत धर्मात्मक वस्तुनुं स्वरूप स्याद्वादनये सांजलवानो लाज मले, ते
सांजली वस्तु स्वरूपनो निर्धार करी शुरू धर्ममां प्रवृत्त थईए. ॥ ९ ॥

૩૨૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

તુજ કરુણા સદુ ઝપેરેરે, સરખી છે મહારાય ॥ પણ અવિ-
રાધક જીવનેરે, કારણ સફલું થાયરે ॥ ચંડાનન૦ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-હે ચંડાનન પ્રજુ ! આપ રાગ રૂપી સમુદ્રને ડહાંધી ગયા
હો, વીતરાગ જૂમિમાં ચિરાજમાન હો તેથી આપ તો શત્રુમાં તેમજ
મિત્રમાં, સેવકમાં તેમજ અસેવકમાં, નિંદકમાં તેમજ સ્તુતિકારમાં
સમાન વૃત્તિવાલા હો, સર્વે જીવો ઉપર આપની કરુણા તો હીણા-
ધિકતા રહિત એક સરખી છે, સંસાર સમુદ્રથી તારવા માટે સર્વેને
એક સરખો ઉપદેશ આપો હો. તો જે જીવો આપની આજ્ઞાના વિરાધક
હોય તે ન તરી શકે તે તેમનોજ દોષ છે. “પત્રં નૈવ યદા કરીર
વિટપે, દોષો વસંતસ્ય કિમ્; નો લૂકોપ્યવલોકતે, યદિ દિવા
સૂર્યસ્ય કિં દૂષણં ” પણ આપની આજ્ઞાના આરાધક જીવો આ
સંસાર સમુદ્રથી તરી શકે, આપનું નિમિત્ત તેડનેજ સફલ થાય. ॥૧૦॥

એહવા પણ જીવિ જીવનેરે, દેવ જક્તિ આધાર ॥ પ્રજુ
સમરણથી પામીએરે, દેવચંદ્ર પદ સારે ॥ ચંડાનન૦ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-એહવા આરાધક જીવોને પણ દેવાધિદેવ હે ચંડાનન
પ્રજુ ! આપની જક્તિનોજ આધાર છે, સંસાર સમુદ્રમાંથી તરવામાં
પ્રવહણ સમાન પુષ્ટ અવલંબન છે. માટે હે પ્રજુ ! દેવમાં ચંદ્રમા સમાન
સર્વોત્કૃષ્ટ પરમાત્મપદ, આપના ગુણનું સ્મરણ તથા ધ્યાન કરવાથી
પ્રાપ્ત થશે ॥ ૧૧ ॥

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ ત્રયોદશમ ચંડવાહુ જિન સ્તવનમ્ ॥

॥ શ્રી અરનાથ ઉપાસના ॥ ૧ રાગ ॥

॥ ચંડવાહુ જિન સેવના, જવ નાશિની તેહ ॥ પર
પરિણતિના પાસને, નિષ્કાસન રેહ ॥ ચંડ ૦ ॥ ૧ ॥

અર્થ-અજ્ઞાનાદિ અષ્ટાદશ દૂષણ રહિત તથા અનંત ધતુષ્ઠ્ય-
સહિત તથા શુદ્ધ નયે આત્મધર્મનો ઉપદેશ આપી જવ્ય સમૂહને મોક્ષ-
માર્ગે દોરનાર, વિદેહ ક્ષેત્રમાં વિહરમાત્ર શ્રી ચંડવાહુ જિનેશ્વરની
શુદ્ધ જાણે (આલોક પરલોક સવધી વિષય જોગના આકાંક્ષા રહિત
શુદ્ધાત્મ જાણ પ્રગટ કરવાના હેતુરૂપ) કરેલી સેવા, સૂર્ય જેમ અંધ-
કારનો શીઘ્રમેવ નાશ કરે તેમ લીલા માત્રમાં જવ ધ્રમણનો નાશ
કરનાર છે તથા “પર પરિણતિના પાસને નિષ્કાસન રેહ” જેમ હરણ
શબ્દના વિષયમાં મોહિત થઈ વિવિધ પ્રકારના વાર્જીત્રના મધુર
કોમલ સ્વરના રાગ વશે પારધીયે નાંખેલી જાલમાં આવી ફસે છે,
પોતાની સ્વતંત્રતાને ગુમાવી પરાધીન થઈ જીવ જોખમમાં આવી પડે
છે તેમજ સંસારી પ્રાણીક શબ્દાદિક વિષયના રાગ વશે મોહ પટ્ટી-
પતિ પાથરેલી અતિશય વિસ્તીર્ણ અને ડ્રઢ કર્મજાલમાં આવી
ફસે છે, પોતાના સહજ સ્વતંત્ર અવ્યાવાધ આત્મ જોગને ગુમાવી વેસે
છે, પરાધીન દીન થાય છે, પોતાના શુદ્ધ જ્ઞાનાદિક પ્રાણના જોખમમાં
આવી પડે છે, કષાયાગ્નિમાં (દગ્ધમાન) પચ્યમાન થાય છે, બલતા
રહે છે, એવા પર પરિણતિના રાગરૂપ વધનને તેડવા માટે ચંડવાહુ
જિનેશ્વરની સેવના તીક્ષ્ણધારા સમાન છે, તેથી મુક્ત કરવા અત્યંત
સામર્થ્યવંત છે ॥ ૧ ॥

પુદ્ગલ જાણ આશંસના, ઉદ્ધાસન કેતુ, ॥ સમ્યક્દર્શન
વાસના, જ્ઞાસન ચરણ સમેત ॥ ચંડ ૦-૧ ૨ ॥

૩૨૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

અર્થ:-અનાદિકાલથી કર્મ જાલમાં ફસેલો પરાધીન થયેલો આત્મજોગના જ્ઞાન તથા આસ્વાદનનો વિયોગી પુદ્ગલના રુપ રસ ગંધ સ્પર્શાદિ વિષયજોગમાં મગ્ન થયેલો સંસારીજીવ નિરંતર પુદ્ગલ વિષયોની આશંસના-તૃષ્ણાને વશ વર્તે છે. તે તૃષ્ણાને ઠેકવાને ચંદ્રવાહુ પ્રત્યુની સેવા કેતુ સમાન છે તથા સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ ચારિત્રરૂપ આત્મસ્વચાવમાં વાસ કરાવવાવાલી છે, આત્મગુણની સુવા-સમાં સંતુષ્ટ કરનાર છે. ॥ ૨ ॥

ત્રિકરણ યોગ પ્રશંસના, ગુણસ્તવના રંગ ॥ વંદન પૂજન જ્ઞાવના, નિજ પાવના અંગ ॥ ચંદ્ર ૦ ॥ ૩ ॥

અર્થ:-મન વચન અને કાયા એ ત્રિયોગની શુદ્ધિ (કષાયોદિ અપ્રશસ્ત પરિણામ રહિત) દેવાધિદેવ શ્રી તીર્થંકર જગવંતનો યશ-વાદ બોલવો, તેમના જ્ઞાનાદિક પવિત્ર ગુણની સ્તવના કરવી, ગુણાનુ-રાગ કરવો, વંદન પૂજન વિગેરે કરવું, તેમના જ્ઞાનાદિ શુદ્ધજ્ઞાન અનુગત આપણો આત્મ પરિણામ કરવો, તે સર્વે આપણા આત્માને જ્ઞાના-વરણાદિ પાપથી મુક્ત, પવિત્ર કરવાનાં તથા શુદ્ધાત્મપદ પ્રાપ્તિનાં અંગ છે ॥ ૩ ॥

પરમાત્મપદ કામના, કામ નાશન તેહ ॥ સત્તા ધર્મ પ્રકા-શના, કરવા ગુણ ગેહ ॥ ચંદ્ર ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શનાદિ અનંત ગુણપિંડ આપણા શુદ્ધા-ત્મપદની કામના, તે સાધવાની રુચિ, તે પુદ્ગલાદિ અન્ય દ્રવ્યની કામના તૃષ્ણાને નાશ કરવાનો હેતુ છે. કારણકે આપણો આત્માજ પરમાત્મપદનું ઉપાદાન છે, તેજ પરમાત્મ જાણે પરિણમનાર છે માટે પરમાત્મપદ ક્ષેત્રાંતરે નથી અને ક્ષેત્રાંતરે રહેલી વસ્તુની કામનાજ દુઃખદાયી છે માટે પરમાત્મ પદની કામના થવાથી અન્ય સર્વ કામ-

नानो उद्देद थाय ठे. ते परमात्मपदनी कामनाना हेतु श्री जिनेश्वर जगवंत ठे तेथी तेमनी सेवा सत्तामां रहेली ज्ञानादि अनंत लक्ष्मीने प्रगट इष्टीगोचर करवाने तथा आपणा आत्माने गुणनिधान पूज्य पद आपवाने पुष्ट हेतु ठे. ॥ ४ ॥

॥ परमेश्वर आलंबना, राच्या जेह जीव ॥ निर्मल साध्यनी साधना, साधे तेह सदीव ॥ चं० ॥ ५ ॥

अर्थ:-जगत् चूनामणि तरण तारण परमेश्वरनो आश्रय जे जग्य जीवोए रुचि बहुमान पूर्वक ग्रहण कर्यो ठे तेज पुरुषो निरंतर पोताना शुरू साध्यने साधवावाला ठे. परमात्मपद जेमां प्रगटपणे ठे एवा तीर्थकर जगवंत परमात्मपद साधनाना पुष्ट हेतु थइ शके पण अन्य कुदेवादिक जे पोते अशुरू आत्मजावमां धर्ते ठे ते मोक्षना हेतु केम बनी शके ? ॥ ५ ॥

॥ परमानंद उपायवा, प्रभु पुष्ट उपाय ॥ तुजसम तारक सेवतां, पर सेवन थाय ॥ चं० ॥ ६ ॥

अर्थ:-ते कारणमाटे हे चंद्रबाहु प्रभु परमानंद पद-मोक्षपद प्राप्त करवामां आपज पुष्ट उपाय ठे.

“पुष्ट हेतु जिनेज्योयं, मोक्ष सद्भाव साधने”

हे प्रभु ! आप जेवा पूज्य पुरुषनी सेवा करतां अन्य जीव तथा पुद्गलनी आशा तृष्णा तथा सेवा मटी जाय, करवी न पडे ॥ ६ ॥

॥ शुश्रूतम संपत्ति तणा, तुम्हे कारण सार ॥ देवचंद्र अरिहंतनी, सेवा सुखकार ॥ चं० ॥ ७ ॥

अर्थ:-अनंतज्ञान, अनंतदर्शन, अनंतसुख तथा अनंतवीर्यरूप परमपवित्र, अविनश्वर अने स्वाधीन अखूट लक्ष्मी प्रगट-प्राप्त

*****

३५४ : विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

करवाना, हे जगवंत ! आपज साचा कारण ठो. कारण के ते केवल
 ज्ञानादि लक्ष्मीने आप संपूर्ण प्रगट स्वाधीन करी निरंतर जोगवो
 ठो, तज्जन्य परमानंदमां मय्य ठो. एवं आपनुं स्वरूप द्रष्टि गोचर यतां
 मने पण एवं ज्ञान थयुं के ए अनुपम विभूतिना इश्वर माहरी स्वजाति
 ठे, तेथी हुं पण आप समान लक्ष्मीनो स्वामी थवाने सत्तावंत ठुं,
 एम ज्ञासन यतां आप समान परात्मपद साधवानी मने रुचि थइतेथी
 आप माहरी सिद्धिना साचा कारण छे. जो आपना परमानंदमय
 स्वरूपनुं मने दर्शन न थयुं होत तो मने परमात्म पद साधवानी
 रुचि पण थती नहि अने रुची थयाविना कार्य साधनामां उद्यम
 प्रवृत्ति थाय नहि अने साधना विना कार्य सिद्धि पण थाय नहि
 माटे न्यायद्रष्टि जोंतां आपनुं सिद्धपद माहरी सिद्धिनुं कारण
 प्रतित थाय ठे ॥ उक्तंच विशेषावश्यके ॥ “ सर्वेपि बुद्धौ संकल्प्य
 कार्यं करोति इति ॥ व्यवहारस्ततो बुद्धाद्धवसितस्य कुंजस्य
 चिकीर्षितो मृन्मयःकुंजस्तद्बुद्ध्यालंबन तथा कारणं जवति ”
 तथा वदी ते परमात्मपद साधवानो यथार्थ मार्ग बतावनार पण
 आपज ठो तेथी पण आप माहरी सिद्धिना कारण ठो माटे सर्वे देवोमां
 चंद्रमा समान हे अरिहंत जगवंत ! आपनीज सेवा सर्वे क्लेशथी
 मुक्त करी परमानंद परम सुखनी दातार ठे ॥ १ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

—

॥ अथ चतुर्दशम श्री जुजंग स्वामी जिन स्तवनम् ॥

॥ देशी ॥ लूअरनी ॥

पुष्कलाव्रह्म विजये हो, के विचरे तीर्थपती । प्रभु चरणने
 सेवेहो, के सुरनर असुर पती । जसु गुण प्रगट्या हो, के

*****

सर्व प्रदेशमां । आत्म गुणनी हो, के विकसी अनंत
रमा ॥ १ ॥

अर्थ.—पुष्कलावर्त विजयमां विचरता सम्यक्ज्ञान दर्शन चारित्र
रूप तीर्थना प्रगट करनार, फेलावनार तीर्थपति श्री जुजंग स्वामी
प्रचुने कषाय तथा अज्ञानथी वीलकुल रहित, परम पवित्र परमानंद
स्वरूप जाणी, मोक्ष मार्गमां गमन करवा कुशल तेमना पवित्र चरण
युगलने महान् रिद्धि सिद्धिना धारक सुर असुर तथा मनुष्यना
इंद्रो, विषय तथा कषायजन्य जव समुद्रथी मुक्त थवा, बहु सन्मान
सहित सेवे ठे. जे जगवंतना दरेक प्रदेशे रहेला ज्ञानादि अनंत
गुणो संपूर्ण पणे निर्मल प्रगट थया ठे, ते गुणनो व्याघात करनार
ज्ञानावरणादि घाती कर्मनो सत्ता सहित नाश कयों ठे अने तेथी
ज्ञानादि आत्म गुणनी सहज, अकृत्रिम, स्वाधिन, अने अविनश्वर
अनंत अनुभूति (लक्ष्मी) प्रगट प्राप्त थइ ठे, निरंतर तेना स्वामी
तथा जोक्तापणे वर्त्ते ठे—परमानंदमां निमग्न ठे ॥ १ ॥

सामान्य स्वज्ञावनी हो, के परिणति असहायी । धर्म
विशेषनी हो, के गुणने अनुजायी ॥ गुण सकल प्रदेशे हो,
के निज निज कार्य करे । समुदाय प्रवर्त्ते हो, के कर्त्ता-
ज्ञाव धरे ॥ २ ॥

अर्थ.—सामान्य स्वज्ञाव विना वस्तुनी ठती नहि अने विशेष
स्वज्ञाव विना कार्य नहि, पर्याय प्रवृत्ति नहि, माटे पंचास्तिकाय ते
सदा सामान्य विशेष स्वज्ञावमयी ठे.

जे स्वज्ञावमां एकपणुं, नित्यपणुं, निरवयवपणुं, अक्रियपणुं, अने
सर्वगतपणुं होय ते सामान्य स्वज्ञाव जाणवा (एगं निचं निरवय-
वमक्रियं सव्वगं च मामन्नं) एवा मूलसामान्य स्वज्ञाव ठ ठे—

३२६ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अस्तित्वं, वस्तुत्वं, द्रव्यत्वं, प्रमेयत्वं, सत्त्वं अने अगुरुद्वयत्वं. तथा उत्तरसामान्य स्वज्ञाव वस्तु मध्ये अनंता ठे. ते सामान्य स्वज्ञावो सर्व द्रव्यमां सर्वे समय निज परिणामीकताए परिणमे ठे, तेथी हे जगवंत ! आपना सर्व सामान्य स्वज्ञावो सदाकाद असहाये परिणमे ठे अने हे जगवंत ! आपना सर्व विशेष धर्म पोताना परम गुणने अनुयायीपणे परिणमे ठे. “ यद्युक्तं—जिन्न जिन्न पर्याय प्रवर्त्तन स्वकार्य करण सहकार ज्ञूताः पर्यायानुगत परिणाम विशेष स्वज्ञावाः ” वस्तुमां जे जिन्न जिन्न पर्याय ठे तेनुं कार्य कारण पणे जे प्रवर्त्तन तेना सहकारज्ञूत जे पर्यायानुगत परिणामी एवा जे स्वज्ञाव ते विशेष स्वज्ञाव ठे.

जीव द्रव्यमां ज्ञायकता कर्तृता ज्ञोक्तृता, ग्राहकता आदि अनंत विशेष स्वज्ञाव ठे, तेमज धर्मास्तिकायमां गमन सहकारतादि, अधर्मास्तिकायमां स्थिति सहकारादि, आकाशास्तिकायमां अवगाहदानादि, पुद्गलास्तिकायमां पूरणगलनादि, एम पंचास्तिकायमां अनंत विशेष स्वज्ञाव ठे.

बली हे जगवंत ! आप स्वतंत्रपणे पोताना ज्ञानादिक कार्यना हमेशां कर्त्ता ठो माटे आप परमेश्वर ठो कारणके जीव द्रव्य शिवाय अन्य कोई पण द्रव्यमां कर्त्तापणुं नथी (कर्त्तृत्वं जीवस्य नान्येषाम्) कारण के “ गुण सकल प्रदेशे हो के निज निज कार्य करे, समुदाय प्रवर्त्ते हो के कर्त्ता ज्ञाव धरे ” आपना सकल प्रदेशे रहेला अनंत गुणो पोत पोतानुं कार्य करेठे पण ते सर्वे प्रदेशे समुदाय मलीने एकठी प्रवृत्ति करेठे माटे आप स्वतंत्र कर्त्ता ठो ॥ २ ॥

जम द्रव्य चतुष्के हो के कर्त्ता ज्ञाव नहि, ॥ सर्व प्रदेशे

हो, के वृत्ति विजिन्न कही ॥ चेतन डव्यने हो, के सकल,
प्रदेश मीले ॥ गुणवर्तना वर्ते हो, के वस्तुने सहज बले ॥३॥

अर्थ—पण हे जगवंत ! जडद्रव्य चतुष्कमां कर्त्ता जाव ठरी शकतो नथी, कारणके जो के ते जरु डव्यना धर्म प्रदेशे प्रदेशे वर्ते ठे परंतु सर्वे प्रदेशोनुं एक समुदायीपणे कार्य प्रवर्तन नथी, जिन्न जिन्न प्रदेशे जिन्न कार्य होई शके ठे जेम धर्मास्तिकाय कोई प्रदेश वने अमुक पुद्गलने चलनसहायी थाय ठे अने तेथी बीजा प्रदेशे बीजा पुद्गलने चलनसहायी थाय ठे एम जिन्न प्रदेशे जिन्न वृत्ति होवाने लीधे जड डव्यमां कर्त्तापणुं ठरी शकतुं नथी.

पण हे जगवंत ! जीव डव्यनो सहज स्वजाव एवो ठे के तेना ज्ञान दर्शनादि सर्वे गुणोना अविज्ञाग पर्याय दरेक प्रदेशे ठे, ते सर्वे प्रदेशना गुणाविज्ञाग एक समुदाये आवीर्त्तावे थई कार्य करे अर्थात् एक कार्ये परिणमवामां सर्वे प्रदेशना गुणाविज्ञाग सामर्थ्य पणे परिणमे, कोई पण प्रदेशना गुणाविज्ञाग ते कार्यमां जोडाया शिवाय रहे नहीं, एम जीव डव्यना सर्वे प्रदेश मली एक समुदायि पणे एक कार्ये परिणमे ठे. ॥ ३ ॥

शंकर सहकारी हो, के सहजे गुण वरते ॥ डव्यादिक परिणति हो, के जावे अनुसरते ॥ दानादिक लब्धि हो, के न हुवे सहाय विना ॥ सहकार अकंपे हो, के गुणनी वृत्ति घना ॥ ४ ॥

अर्थ—एम दरेक सर्वे प्रदेशना गुणाविज्ञागो एकत्र एक बीजाने सहकारीपणे सदा परिणमे, वली डव्य क्षेत्र कालनी प्रवृत्ति ते डव्यना परमजावने अनुसारे वर्ते ठे. जेम जीव डव्यनो जाव चैतन्यता ठे माटे चैतन्य गुण पर्यायनो एक पिंड ते जीव डव्य ठे, अने चैतन्य गुणने रहेवानुं असंख्यात प्रदेशमय स्थानक ते जीव डव्यनुं क्षेत्र ठे,

३१७ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वाढावबोध सहित.

अने चैतन्य गुण पर्यायनी प्रवृत्ति ते जीव द्रव्यनो काल ठे यद्युक्तं—
“ गुण समुदायो द्रव्यं, खित्तं ओगाह वट्टणा कालो ॥ गुण
पज्जाय पवत्ति, जावो नियवत्थु धम्मो सो ॥” दान लान्न जोगादि
लब्धीओ ते वीर्य गुणनी सहाय विना वर्त्तीं शके नहीं पण हे जगवंत !
आपनुं वीर्य क्षायिकपणे होवाथी गुण वृत्तिना समूहने अकंपपणे सह-
कारी थई शके ठे तेथी आप हमेशां अवंध तथा परमोत्कृष्ट अवस्थामां
वर्त्तो ठो, कारण के “ चलइ स फंदई ” ॥ ४ ॥

॥ पर्याय अनंता हो, के जे एक कार्यपणे ॥ वरते तेहने
हो, के जिनवर गुण पज्जणे ॥ ज्ञानादिक गुणनी हो के
वर्त्तना जीव प्रते ॥ धर्मादिक द्रव्यने हो, के सहकारे
करते ॥ ५ ॥

अर्थः—त्रिलोक पूज्य श्री जिनेश्वर देव एम कहे ठे के एक कार्य
पणें परिणमनारा अनंता ठती पर्यायनो समुदाय ते गुण ठे. जेम
जाणवारूप सामर्थ्य ठे जेमां एवा अविज्ञागी पर्यायनो समुदाय ते
ज्ञान गुण, देखवारूप सामर्थ्य ठे जेमां एवा अविज्ञाग पर्यायनो समु-
दाय ते दर्शन गुण, परिणामालंबन रूप कार्य सामर्थ्य ठे जेमां एवा
अविज्ञागी पर्यायनो समुदाय ते वीर्यगुण, विगेरे एम दरेक द्रव्यना
प्रति प्रदेशे पोतपोतानुं एक कार्य करवानुं सामर्थ्य धरनारा अनंता
अविज्ञागरूप पर्यायनो समुदाय ते गुण ठे. जीवद्रव्यना दरेक प्रदेशे
जाणवा रूप कार्य करवानुं सामर्थ्य धरनारा अनंता अविज्ञाग पर्याय
ठे तेनो समुदाय ते ज्ञान गुण. एम ज्ञानादि अनंत गुणनी वर्त्तना
जीव द्रव्यमां ठे. यद्युक्तं—नय चक्र सारे—“ तत्रैकस्मिन् द्रव्ये
प्रति प्रदेशे स्व स्व एक कार्य करण सामर्थ्य रूपा अनंता
अविज्ञाग रूप पर्याया स्तेषां समुदायो गुणः जिन्न कार्य

करणे सामर्थ्यरूपा जिन्न गुणस्य पर्याया एवं गुणा अप्य-
नन्ताः प्रतिगुणं प्रतिदेशं पर्याया अविज्ञाग रूपाः अनन्ता
स्तुल्याः प्रायीइति ते चास्ति रूपाः प्रति वस्तुनि अनन्ता
स्ततोन्त गुणाः सामर्थ्य पर्यायाः ” अने धर्मादिक जड डव्य-
मां ज्ञान गुणथी अनिरिक्त चखनसहकारादि गुणो वत्ते ठे ॥ ५ ॥
ग्राहक व्यापकताहो, के प्रभुतुम धर्मरमी ॥ आत्मअनु-
भवथी हो, के परिणति अन्यवमी ॥ तुज शक्ति अनन्ती हो,
के गातांने ध्यातां ॥ मुज शक्ति विकासन हो, के थाये गुण
रमतां ॥ ६ ॥

अर्थः—हे प्रभु ! जेदविज्ञाननी पूर्णता वडे आप निरंतर ज्ञाना-
दिक शुद्धात्म गुणना ग्राहक ठो. तेथी अतिरिक्त विषय कपायने
ग्रहण करवाथी आप मुक्त थया ठो, तेमज आपनी व्यापकता पण
ज्ञानादिक शुद्धात्म गुणमांज निरंतर व्यापे ठे पण विषय कयायमां
कदापि काले व्यापे नहि तेथी आप सदा परजावथी अव्याप्त ठो
तथा नित्य शाश्वत स्वाधीन अने एकांतिक सहज सुख पिंड शुद्धात्म
डव्यनी अनुभूतिनो निरंतर आस्वाद लेनारा तथा तेमांज विखासी
यइ पौद्गलीक विभूतीनुं कर्त्तापणुं जोक्तापणुं तथा रमणपणुं
वमननी पेठे सर्वथा प्रकारे तजी दीधुं कारणके शुद्धात्म अनु-
भवरूप अमृतपानमां मग्न पुरुष, पौद्गलीक विषय कपायरूप
हालाहल विष पीवाने केम इच्छे ? हे प्रभु ! “अजम्बवात्मिका
चितिशक्तिः अनाकारोपयोगमयी दृशिगक्तिः साकारोपयो-
गमयी ज्ञानगक्तिः, अनाकुलत्व लक्षणा सुखगक्तिः, स्वरूप
निर्वर्तन सामर्थ्यरूपा वीर्यशक्तिः. अखणिमन प्रताप स्वातन्त्र्य

३३० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

शालित्वलक्षणा प्रभुत्वशक्तिः, क्रमाक्रमवृत्ति वृत्तलक्षणा-
त्पाद व्यय ध्रुवत्वशक्तिः ” तथा कर्तृत्वशक्ति, जोक्तृत्वशक्ति, परि-
णामशक्ति, स्वधर्म ग्राहकत्वशक्ति, स्वधर्म व्यापकत्वशक्ति, तत्त्वशक्ति,
एकत्वशक्ति, अनेकत्वशक्ति, कारणशक्ति, संप्रदानशक्ति, अपादानशक्ति,
अधिकरणशक्ति, संबंधशक्ति, ए आदि अनंतशक्ति आपमां समवाय
संबंधे रहेली ठे ते शक्तिओनुं स्मरण तथा ध्यान करतां तथा शुद्धा-
त्मगुणमां रमण करतां सत्तागते रहेली आप समान माहरी सर्वे श-
क्तिओ प्रगट थाय, सहज शिवलक्ष्मीनी प्राप्ति थाय ॥ ६ ॥

इम निजगुण जोगी हो, के स्वामी जुजंग मुदा ॥ जे नित
वंदे हो, के ते नर धन्य सदा ॥ देवचंद्र प्रभुनी हो, के पुण्ये-
शक्ति सधे ॥ आत्म अनुभवनी हो, के नित नित शक्ति
वधे ॥ ७ ॥

अर्थ:-एम शुद्धात्म गुण पर्यायने निरंतर जोगवनारा परमानंद
समूह हे श्री जुजंग स्वामी ! पवित्र ज्ञाव वरु जे आपनुं नित्यवंदन
स्मरणादि करे ठे तेज पुरुषो आ जगत्त्रयमां धन्य ठे ! तेज पुरुषो
स्तुति पात्र ठे, तेज पुरुषो कृतार्थ ठे, हे देवाधिदेव ! आपनी शक्ति
महतपुण्यना योगेज साधी शकाय ठे वली आपनीज शक्तिना
पसाये बीजना चंद्रमानो पेठे आत्म अनुभवनी शक्ति दिन प्रतिदिन
वृद्धिगंत थाय, आखरे पूर्णानंदनी प्राप्ति थाय ॥ ७ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ पंचदशम श्री ईश्वरदेव जिन स्तवनम् ॥

॥ काल अनंतानंत ए देशी ॥

सेवो ईश्वर देव, जिणे इश्वरता हो, निज अद्भुत वरी;
तीरोज्ञावनी शक्ति, आवीर्जावे हो, सहु प्रगट करी ॥ १ ॥

अर्थः—महाविदेहमा विहरमान हे श्री ईश्वरदेव ! आपे सर्व जगत् त्रयने आश्चर्य तथा परमानंद पमाडे एवी ईश्वरता प्रगट—संप्राप्त करी ठे, ते ईश्वरता केवी ठे—पोताना शुद्ध गुण पर्यायोमां वरते ठे तेथी पूर्ण पवित्र स्वाधीन तथा अविनश्वर ठे परद्रव्यना रागथी रहित होवाथी राग द्वेष जय तथा कामनाथी रहित ठे माटे अत्यंत सुख समूह रूप ठे, परमानंदमय ठे.

अनादि विज्ञावने लीधे आत्मा राग द्वेष रूप अशुद्ध जावे परिणमी ज्ञानावरणादि अनेक प्रकारनां कर्म बंधन वने पोतानी ज्ञानादि अनंत विशेष शक्त्योने आच्छादित करे ठे, पोताना स्वा-
ज्ञाविक परमानंदथी विमुख रहे ठे पण हे परमेश्वर ! आपे पोताना आत्मानुं तथा पुद्गलादि परद्रव्यनुं स्वरूप यथार्थ ओलखी पोताना स्वरूपने सुखनिधान जाणी तेना रसिया थई सम्यक्पराक्रम आदरी परकर्तृता, परजोक्तृता, परग्राहकता, परव्यापकता, पररमणता विगेरे अनंत विज्ञावनो परित्याग करी, शुक्लध्याननी तीव्र अग्नि वने ज्ञानावरणादि कर्ममलने जस्मीजूत करी, शुद्ध सुवर्ण समान परम प्रकाशमान् अनंत परमानंदभय पोतानी ज्ञानादि सर्व शक्तिं
“ आवीर्जावे प्रगट करी ” प्रगट, निरावरण स्वकार्य प्रयुक्त करी राग द्वेष मोह विगेरे नाश करी, सर्व दूषण रहित स्वसत्तामां विराज-
मान रहि पोताना ज्ञानादि शुद्ध अनंत गुणोनी ईश्वरता निष्कंदक-
पणे जोगवो ठो. तेथी हे परमेश्वर ! आपमां साची ईश्वरता जोई पर-
माहत्तादित थई पवित्र विनय युक्त आपनी द्रव्यज्ञावथी सेवा करीए.
द्रव्य जाव सेवानु स्वरूप—“ द्रव्यसेव वंदन नमनादिक, अर्चन
वली गुण ग्रामोजी । जाव अजेद थवानी ईहा, परजावे
निःकामोजी ” ॥

३३२ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अर्थः—सर्व परज्ञावनी कामना रहित जिनेश्वरना पवित्र गुणोमां बहु सन्मान धरी ते समान पवित्र गुणो प्रगट करी अरिहंत समान पोतानुं परमात्म पद साधवुं ते ज्ञावसेवा ठे. तथा ते ज्ञावसेवाना कारणरूप, ज्ञावसेवाने प्रशस्त, परमपूज्य श्री जिनेश्वरना पवित्र गुणोनुं स्मरण तथा गान करवुं तथा ते जिनेश्वरनी परम पवित्र ज्ञान मूर्तिने वंदन नमनादि करवुं ते द्रव्यसेवा ठे ॥ १ ॥

अस्तित्वादिक धर्म, निरमल ज्ञावे हो सहुने सर्वदा ॥

नित्यत्वादि स्वज्ञाव, ते परिणामी हो जरु चेतन सदा ॥ २ ॥

अर्थः—अस्तित्व, वस्तुत्व, द्रव्यत्व, प्रमेयत्व, अगुरुलघुत्व तथा सत्त्व ए ठ मूल सामान्यस्वज्ञाव सर्वे द्रव्यमां सदाकाल निरावरणपणे वर्त्ते ठे तथा सर्वे जरु तथा चेतन द्रव्यो नित्यत्वादि स्वज्ञावे निरंतर परिणमे ठे. माटे ए सामान्यस्वज्ञावनी निरावरणता वडे तथा साधारणधर्मना परिणाम वडे तो हे ईश्वर देव ! आपने परमेश्वरपणानी पदवी प्राप्त थई शके नहि पण ॥ २ ॥

कर्त्ता ज्ञोक्ता ज्ञाव, कारक ग्राहक हो ज्ञान चारित्रता ॥

गुण पर्याय अनंत, पाभ्या तुमचा हो पूर्ण पवित्रता ॥ ३ ॥

अर्थः—कर्त्तापणुं, ज्ञोक्तापणुं, कारकपणुं, ग्राहकपणुं, ज्ञान, चारित्र, विगेरे अनंत गुणपर्याय ते पूर्ण पवित्र थया ठे, सदाकाल पूर्ण पवित्र पणे वर्त्ते ठे, ए कारणमाटे आपमां परमेश्वर पदनी प्रतीत थाय ठे. अनादि अज्ञान वशे जीव परज्ञावनो कर्त्ता बने ठे अर्थात् में घर बनाव्युं, में नगर बनाव्युं, में अमुक पदार्थने सुवर्ण बनाव्यो, अमुक पदार्थने सुगंध बनाव्यो, अमुक पदार्थने सरस रसवालो बनाव्यो, अमुक पदार्थने मनोहर स्पर्शवालो बनाव्यो, विगेरे परज्ञावना कर्त्तापणाना अजिमान वडे ज्ञानावरणादि कर्मनो कर्त्ता बने ठे. एम

द्रव्यकर्म, नोकर्मादिकनो कर्त्ता वनी पोताना शुद्ध ज्ञानादि परिणामे परिणमवा रूप शुद्ध कर्त्तापणायी विमुख रहे ठे. पण ज्यारे सम्यक् ज्ञाननी प्राप्ति थाय, तत्त्वरुची थाय, त्यारे परज्ञावना कर्त्तापणाने तजी स्वाभाविक कार्यमां पोतानी शक्तिने जोके, शुद्धज्ञान दर्शन चारित्रनो कर्त्ता थाय, तेमज अज्ञान वशे परज्ञावनो जोक्ता वने ठे अर्थात् वर्ण गंध रस स्पर्श स्त्री पुरुष वस्त्र खादिस स्वादिम पदार्थने में जोगव्या, हुं जोगवु तुं, हुं जोगवीश, एम परज्ञावना जोक्तापणानुं अजिमान करे ठे. पण ज्यारे सम्यक्ज्ञाननी प्राप्ति थाय त्यारे पोताना ज्ञानादि शुद्ध गुण पर्यायने पोताना जोग उपजोग जाणी ते जोग-ववानो कामी थइ तेना जोगमां मग्न थाय, परज्ञावनुं जोक्तापणुं दूर थाय. तेमज अनादि विज्ञाव वशे अशुद्ध कारक प्रवृत्तिमां पोताना आत्म परिणामने थिर करे ठे, तेमज परज्ञावमां व्यापक अर्थात् तद्धीन-तद्गत थइ रहे ठे, तेमज अशुद्ध ज्ञाने परिणमे ठे अर्थात् देहने आत्मतत्त्व जाणे ठे, पौद्गलीक जोगने आत्म जोग जाणे ठे, पौद्गलीक विषय सुखमां सुख जाणे ठे, शारीरिक वीर्यने आत्मवीर्य जाणे ठे. तेमज पौद्गलीक परिणाममां पोताना आत्माने स्थित करे ठे, एम अज्ञान वशे संसारी आत्मा पोताना सर्वे कर्त्तृत्वादि स्वज्ञावने अशुद्धपणे परिणमावी अनेक प्रकारनां ज्ञानावरणादि कर्म बांधि पोतानी ज्ञानादिक अनंत संपदाना ईश्वरपणायी दूर वत्ते ठे पण हे ईश्वरदेव । आपे ते पोताना सर्वे कर्त्तृत्वादि स्वज्ञावने शुद्ध जावे परिणमाव्या-पूर्ण पवित्र थया, हवे कोइपण काले अशुद्धताए परिणमशे नहि माटे आप श्री एवंजुत नये पोतानी ज्ञानादि निष्कलंक, अविनश्वर लक्ष्मीना स्वामी-ईश्वर थया छो माटे आपज साचा ईश्वर ठे. ॥ ३ ॥

पूर्णानंद स्वरूप, जोगी अयोगी हो उपयोगी सदा ॥

३३४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि वालावबोध सहित.

शक्ति सकल स्वाधीन, वरते प्रभुनी हो जे न चले
कदा ॥ ४ ॥

अर्थ:-वली हे जगवंत ! आप पूर्णानंद स्वरूप हो. जगत्वासी जीवो धन स्त्री आदि ईष्ट पदार्थोंनी अधिकतर प्राप्ति वरके पोताने पूर्णानंद माने ठे; पण ते समुद्रना कल्लोलनी पेठे अवास्तविक ठे, क्षणजंगूर ठे, तृष्णा रूपी आगने वधारनार ठे, तथा स्वात्ताविक संपदानो घात करनार ठे. पण आपनी ज्ञानादिक संपदा ते आपथी प्रदेशांतरे नथी तेथी ते दूर थवानो कदापि नथी, वली एक क्षेत्रावगाही होवाथी चाह दाहथी अतीत ठे, वली ते ज्ञानादि संपदा सहज स्वात्ताविक ठे माटे ते राखवानो अथवा मेलववानो प्रयास करवो पडे तेम नथी, वली ते आपने सहज संबंधे ठे तथा परद्रव्यथी अग्राह्य ठे माटे तेने कोइ भांगी लुंटी शके तेम नथी तेथी हे जगवंत ! आपज पूर्णानंद हो. यद्युक्तं—

श्लोक:-“ पूर्णता या परोपाधेः सा याचितक मंननं ॥ या तु स्वात्ताविकी सैव जात्यरत्नविज्ञानिज्ञा ॥ अवास्तवी विकल्पैः स्यात् पूर्णताब्धे रिवोर्मिज्ञिः ॥ पूर्णानंदस्तु जग-वांस्तिमितोदधिसन्निभः ॥ ”

तथा हे जगवंत ! आप स्वरूप जोगी हो; मात्र ज्ञानदर्शन चारित्रादि पोताना शुरु निरूपाधिक गुण पर्यायने जोगववा वाला हो तेथी आप सदा निष्कंटक हो, तथा हे जगवंत ! आप मन वचन तथा कायानी क्रियाना अकर्त्ता थया हो, योगनुं समत्व सर्वथा दूर कीधुं ठे तेथी आप अयोगी हो, वली आप सदा उपयोगी हो, ज्ञानोपयोगनो घात करनार ज्ञानावरणीय कर्म तथा दर्शनोपयोगनो घात करनार दर्शनावरणीय कर्म ए वंनेनो आपे सत्ता सहित सर्वथा नाश

क्यों ठे माटे हवे आपना उपयोगने कोइ पण स्वखलना पमारुनार
नथी तेथी आप सदा उपयोगी ठो, सर्वे समय शुद्ध ज्ञानदर्शनो-
पयोगमां निरंतर वत्तो ठो; एम हे जगवंत । ज्ञानादि सर्वे शक्तिउं
आप पोताने स्वाधीन वत्तावो ठो वली सर्वे कर्मनो अजाव करी
आपे ते शक्तिउं पोताने स्वाधीन करी ठे माटे ते हवे आपथी कोइ
पण काले क्षणमात्र पण प्रदेशांतरे थनार नथी, सदा काल आपमां
अचल पणे रहेगे तेथी तज्ज्ञान्य आनंदमां आप सदा मग्न ठो ॥ ४ ॥

दास विज्ञाव अनंत, नासे प्रभुजी हो तुज अवलंबने ॥

ज्ञानानंद महंत, तुज सेवाथी हो सेवकने वने ॥ ५ ॥

अर्थः—ज्यांसुधी आत्मा सचेत थयो नथी त्यांसुधी अनादि विज्ञाव
स्वज्ञाव होवाने लीधे आत्मा सम्यक्ज्ञाने नहि परिणमता अज्ञानपणे
परिणमे ठे, सम्यक्दर्शनपणे नहि परिणमतां मिथ्यादर्शनपणे परि-
णमे ठे, स्वस्वरूपमा रमण नहि करतां विषय कपायमां रमण करे ठे
पडितजावे वीर्य नहि फोरवता वाल बाधक जावे फोरवे ठे, सूक्ष्म
तथा स्थूल क्रियानो रागी अई कर्म बंधन करे ठे, शुद्ध स्वज्ञावनो
कर्ता नहि वनतां परज्ञावनो कर्ता वने ठे, शुद्ध स्वज्ञावनो जोम्ता
नहि वनतां परज्ञावनो जोक्ता वने ठे, शुद्ध ज्ञानादि गुणनो ग्राहक
नहि थतां परगुण पर्यायनो ग्राहक थाय ठे, शुद्ध स्वज्ञावमां नहि
व्यापता परज्ञावमां व्यापे ठे, एम ज्ञानादि अनंत गुणोने अशुद्धपणे
परिणमावगारूप जे अनंत विज्ञाव हुं सेवकने बलगेलो ठे ते सर्व
विज्ञाव हे परमेश्वर । आपना अवलंबनवडे समूल नाश थशे. वली
हे परमेश्वर ! आपनी पवित्र आज्ञामां विचरवारूप साची सेवाथी
हुं सेवकने अखूट अचल अविनश्वर ज्ञानानंद प्राप्त थशे ज्ञानानंद
तेज साचो आनंद ठे. विषय कपाय वने मनायेलो आनंद ते अवा-
स्तविक कल्पित तथा डु ख निदान ठे । ५ ॥

૩૩૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવવોધ સહિત.

॥ ધન્ય ! ધન્ય ! તે જીવ, પ્રજ્ઞ પદ વંદી હો જે દેશન સુણે ॥

॥ જ્ઞાન ક્રિયા કરે શુદ્ધ, અનુજવ યોગે હો નિજ સાધકપણે ॥ ૬ ॥

અર્થ:—ધન્ય છે તે જીવોને ! ધન્ય છે તે જીવોને ! કે જે હે પરમેશ્વર ! આપના પવિત્ર ચરણકમલને વંદી સર્વે જીવને સુખકારી સંસાર સમુદ્રમાંથી તારનાર ધર્મદેશના રુચી પૂર્વક શ્રવણ કરે, મહત્પુણ્યના યોગે આપ શ્રીનો દિવ્યવાણીનો લાજ મલે છે. રત્નચિંતામણીથી અત્યંત દુઃપ્રાપ્ય અમૂલ્ય આપની દેશનાનો યથાર્થ રહસ્ય પામી શોતાના શુદ્ધાત્મ પદના સાધકપણે શુદ્ધાત્મ અનુજવ યોગે જ્ઞાનશુદ્ધિ તથા ક્રિયાશુદ્ધિ આદરે. “ જ્ઞાનશુદ્ધિ ”—સંશય વિષ્ણુ અને વિમોહ રહિત શુદ્ધ તત્ત્વનું જાણવું તે શુદ્ધજ્ઞાન છે, તે શુદ્ધજ્ઞાન સર્વ દોષથી રહિત કેવલજ્ઞાનદિવાકર શ્રી અરિહંતાદિના સદુપદેશદ્વારા તથા તેજના પ્રરુપેલા સદાગમદ્વારા વાચના, પ્રિચ્છના, પર્યટના, અનુપ્રેક્ષા તથા ધર્મકથા વિગેરે સાચા નિમિત્તથી શુદ્ધજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે માટે તેજનું અતિચાર રહિત નિરંતર સેવન કરવું જેથી જ્ઞાનશુદ્ધિ થાય. “ ક્રિયાશુદ્ધિ ”—ક્રિયા બે પ્રકારે છે. બાહ્યક્રિયા અને અંતરંગક્રિયા—શુદ્ધા હારાદિકનું ગ્રહણ કરવું તથા ઈર્ષ્યા જાણાદિ સમિતિનું પાલન કરવું વિગેરે બાહ્યક્રિયાશુદ્ધિ છે. તથા સ્વસમય પરસમય, સ્વદ્રવ્ય પરદ્રવ્યને જિજ્ઞાસુ યથાર્થ જાણવામાં વર્તવું તથા શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપનો ઘાત કરનાર ક્રોધાદિક કષાયોનો જેદવિજ્ઞાન રૂપ તીક્ષ્ણ બાણવડે નાશ કરવો, તેઓનો આત્મ સત્તાત્મિમાં પ્રવેશ થવા દેવો નહિ, એમ શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપનું રક્ષણ કરવું, શુદ્ધાત્મ અનુજવમાં વિચરવું તે અંતરંગ ક્રિયાશુદ્ધિ છે. યદ્યુક્તં—દ્રવ્યાનુયોગ તર્કણાયામ્ “ બાહ્ય ક્રિયા આવસ્યકાદિ રૂપા બહિર્યોગોસ્તિ ચ પુનઃ અંતરંગ ક્રિયા ચ સ્વસમય

પરસમય પરિજ્ઞાન રૂપા જ્ઞાનક્રિયા અપરો જ્ઞવાનુયોગોસ્તિ”
અંતરંગક્રિયાશુદ્ધિની પ્રાપ્તિ માટેજ વાહ્યક્રિયાશુદ્ધિ આદરણીય,
પ્રશંસનીય છે, સંવર હેતુ છે, પણ અંતરંગક્રિયાશુદ્ધિની અપેક્ષા
વગરની વાહ્યક્રિયાશુદ્ધિ તે બંધ હેતુ છે—“શુદ્ધાત્મે અનુજવ
વિના, બંધ હેતુ શુદ્ધ ચાલ ॥ આતમ પરિણામે રમ્યા,
અહજ આસ્ત્રવ પાલ ॥” માટે વાહ્યક્રિયાશુદ્ધિમાં પ્રવૃત્ત થતાં
અંતરંગક્રિયાશુદ્ધિથી ચૂકવું નહિ અને અંતરંગક્રિયાશુદ્ધિની
કારણરૂપ વાહ્યક્રિયાશુદ્ધિની અપેક્ષા કરવી નહિ, માટે ક્રિયાશુદ્ધિ
તથા જ્ઞાનશુદ્ધિ એ બંનેનું જિનાજ્ઞા પ્રમાણે પાલન કરતો સ્યાદ્વાદમાં
કુશલ એવો જ્ઞાની શુદ્ધ નિરામય નિર્વાણપદને પ્રાપ્ત થાય છે.

યદ્યુક્તં:—વસંત તિલકા “સ્યાદ્વાદ કૌશલ સુનિશ્ચલ
સંયમાઞ્ચ્યાં, યો જાવ યત્ય હરદઃ સ્વમિહોપયુક્તઃ । જ્ઞાન
ક્રિયા નય પરસ્પર તીવ્ર મૈત્રી, પાત્રી કૃતઃ શ્રયતિ જૂમિ
મિમાં સ એકઃ ”

અર્થ:—જે પુરુષ સ્યાદ્વાદમાં કુશલ અર્થાત્ જીવાદિ તત્ત્વના શુદ્ધ
જ્ઞાનપૂર્વક સમિતિ ગુપ્તિરૂપ સંયમ આદરતો શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપને નિરંતર
જાવે છે તે જ્ઞાની પુરુષ જ્ઞાનનય અને ક્રિયાનયની તીવ્રમૈત્રીનું પાત્ર
થતો શુદ્ધાત્મજૂમિ—નિરવાણ પદને પ્રાપ્ત થાય છે. ॥ ૬ ॥

વારવાર જિનરાજ તુજપદ સેવા હો હોજો નિરમલી ॥ તુજ
શાસન અનુજાઈ, વાસન જાસન હો તત્ત્વ રમેણ વલી ॥૭॥

અર્થ:—માટે સ્યાદ્વાદ વાણીના ઉપદેશ હે પરમેશ્વર! આ જીવણ
જવસમુદ્ધમાંથી તારવાને સમર્થ એવી આપના ચરણ ચુમની સેવાનો,
નિરંતર મને લાજ મલજો, વલી હે પરમેશ્વર! આપની જ્ઞાન ન્યાય,

३३७: विंशति विहरमान जिन स्तवनानि, बालावबोध सहित.

अने दया युक्त, पवित्र, शासननी रुची, ज्ञान तथा शुद्धात्म तत्त्वमां
रमण ए सर्वे सदाकाल माहुरा आत्म परिणाममां वास करजो ॥ ७ ॥

शुद्धात्म निज धर्म, रुचि अनुभवथी हो साधन सत्यता ॥

देवचंद्र जिनचंद्र, जक्ति पसाये हो दोशे व्यक्तता ॥ ८ ॥

अर्थ:—शुद्धात्म धर्म (सम्यक्दर्शन, सम्यक्ज्ञान, सम्यक्चारि-
त्रादि) नी रुची तथा अनुभव जे वडेथाय ते सर्वे साधनो सत्य ठे,
तथा हितकारी ठे. शुद्धात्म धर्मना अनुभवना हेतुरूपे आदरेला सर्वे
बाह्य योगरूप साधनो सत्य तथा हितकारी ठे. श्री देवचंद्र मुनि
कहे ठे के हे जिनचंद्र ! आपनी जक्ति पसाये अर्थात् आपनी आज्ञानुं
सेवन करवाथी (आणाकारी जत्तो, आणा ठेइओ सो अजत्तोत्ती)
मारी सर्वे शुद्धात्म संपदो प्रगट थशे. ॥ ८ ॥ (संपूर्ण.)

॥ अथ श्री षोडशम नमिप्रज्ञ जिन स्तवनम् ॥

अरज अरज सुणोने रूमा राजीया हों जी ॥ ए देशी ॥

नमिप्रज्ञ नमिप्रज्ञ प्रभुजी विनवुं हो जी, पामी पामी वर
प्रस्ताव ॥ जाणोठो जाणोठो विण विनवे हो जी, तोपण
दास स्वप्नाव ॥ नमिप्रज्ञ ० ॥ १ ॥

अर्थ:—हे नमिप्रज्ञ ! आपने आ जगत्त्रयमां प्रभु अर्थात् माळीक
जाणी अति दुःप्राप्य आ मनुष्य जवरूप उत्तम अवसर पामी आप
प्रति विनंति करुं ठुं. हे देवाधिदेव ! आप अनंत ज्ञानयुक्त होवाथी
अमारा विनव्या वगर पण अमारी त्रणे कालनी सर्वे हकीकत प्रत्यक्ष
पणे जाणो ठो तोपण सेवकनो स्वप्नाव ठे के स्वामी आगल पोतानुं
दुःख दूर थवा माटे विनंति करे ॥ १ ॥

हुं करता हुं करता परज्ञावनो हो जी, जोक्ता पुद्गल रूपे ॥
ग्राहक ग्राहक व्यापक एहनो हो जी, राच्यो जम जवजूप
॥ नमिप्रज्ञ० ॥ १ ॥

अर्थः—हे परमेश्वर ! अनादि विज्ञाव योगे हुं माहरा शुद्धात्म स्वरूपी विमुख रही, स्वाज्ञाविक कर्तृता, स्वाज्ञाविक जोक्ता, स्वाज्ञाविक ग्राहकता, स्वाज्ञाविक व्यापकता विगेरेथी चूकी माहराथी विपरीत, विखण्ण, रूप रस गंध स्पर्शादि गुणमय अचेतन जे पुद्गल जव्य तेने ग्रहण करवानो कामी, तेने नवा नवा अनेक रूपे बनाववानो अजिमाणी, तेने जोगववानो ईच्छक विगेरे थड तेमांज निरंतर व्यापी रह्यो, एम माहरा स्वजव्य, स्वक्षेत्र, स्वकाल, स्वज्ञावयी, विमुखपणे वर्त्ती जम संगते जडवत् वनी जवसमुद्रमां त्रमण करवाने निरंतर उद्युक्त थड रह्यो ॥ १ ॥

आतम आतम धर्म विसारियो हो जी, सेव्यो मिथ्यामाग
॥ आस्रव आस्रव बंधपणुं कर्युं हो जी, संवर निर्जरा त्याग
॥ नमिप्रज्ञ० ॥ ३ ॥

अर्थः—राग द्वेषादि विज्ञाव रहित स्वपर स्वरूपने यथार्थ प्रत्यक्षपणे जाणवा रूप शुद्ध केवलज्ञान, निराकारोपयोग मयी केवलदर्शन, स्वरूपरमण—स्वरूपस्थिरता मय सम्यक्चारित्र, ए आदि ज्ञानानुयायी पणे वर्त्तता शुद्धात्म स्वज्ञावो के जे आ संसार समुद्रमांथी मुक्त करी अव्यावाध स्वतंत्र अखूट परमानंद समूहनो निधान ठे, ते शुद्धात्मधर्मने में न जाणवा, न चिंतव्या, न आदर्या पण ते शुद्धात्मधर्मने मलीन करनार—दूषवनार, मिथ्यात्व, अज्ञान, अने कपाय रूप मिथ्यामार्ग (विपरित आचरण) के जे घोर अनत दुःखनुं निदान ठे तेनुं में रुचि सहित सेवन करुं ए मिथ्यामार्गने सेवतां आस्रव तथा बंधनो कर्ता थयो. मोक्षमार्ग रूप संवर निर्जराने आदरीशक्यो नहि.

૩૪૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવવોધ સહિત.

આસ્રવ—“વિરાસ્રવ સંવિત્તિઃ વિલક્ષણ શુજ્ઞાશુજ્ઞ પરિણામેન શુજ્ઞાશુજ્ઞ કર્માગમન માસ્રવઃ”—શુદ્ધાત્મ અનુચૂ-
તિથી વિપરિત જે શુજ્ઞાશુજ્ઞ પરિણામ વડે જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મનું
આગમન (આવવું) તે આસ્રવ છે. મિથ્યાત્વ, અવિરતિ કષાયોદિ જે
આત્માના અશુદ્ધ પરિણામ તે જાવાસ્રવ છે અને તે જાવાસ્રવના નિ-
મિત્ત વરુ જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મ દલનું આવવું તે ડ્રવ્યાસ્રવ છે.

બંધ—“બંધાતીત શુદ્ધાત્મોપલમ્પ્ત જાવના ચ્યુત જીવસ્ય કર્મ
પ્રદેશૈઃ સહસંશ્લેષો બન્ધઃ—મિથ્યાદર્શનાઽવિરતિ પ્રમાદ કષાય
યોગા બન્ધ હેતવઃ” મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, પ્રમાદ, કષાય અને
યોગ વડે પૂર્વ કર્મ સાથે નવા કર્મનો સંબંધ (ડ્રઢ મલ્લવું) તે બંધ
છે. તે બંધ ત્વાર પ્રકારે છે—પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અનુજાગ અને પ્રદેશબંધ.
તમાં યોગ વડે પ્રકૃતિબંધ તથા પ્રદેશબંધ થાય છે અને કષાય વરુ સ્થિતિ
બંધ તથા અનુજાગબંધ થાય છે.

વિશેષ વિવેચન—“પાપિણીઅત્તણ નિન્દવ, ઉવધાય પર્ણસ
અંતરાણાં ॥ અન્નાસાયણયાણ, આવરણ હુગં જિર્ણ જયઈ”—

સમ્યક્જ્ઞાન સમ્યક્દર્શન તથા સમ્યક્જ્ઞાની તથા સમ્યક્-
દર્શનીના પ્રતિકુલ આચરણથી, તથા સમ્યક્જ્ઞાન તથા સમ્યક્-
દર્શનને ઓલવવાથી, ગુરુને ટુપાવવાથી તથા તેડનો ઉપઘાત
કરવાથી, તથા સમ્યક્જ્ઞાન સમ્યક્દર્શન તથા તેના સ્વામી
તથા તેના કારણો ઉપર દ્વેષ, માત્સર્ય, ઈર્ષા કરવાથી, તથા જ્ઞાન
દર્શનમાં અંતરાય કરવાથી, જ્ઞાન દર્શન તથા તેના સ્વામીની આશા-
તના કરવાથી જ્ઞાનાવરણ તથા દર્શનાવરણ કર્મનો બંધ થાય છે.

ઉન્માર્ગની દેશનાથી તથા સન્માર્ગનો ઘાત કરવાથી એ વિગેરે કાર-
ણોથી મિથ્યાત્વમોહનીર્યનો બંધ થાય છે. ક્રોધાદિક કષાય તથા
હાસ્યાદિ નોકષાયેના સેવનથી ચારિત્રમોહનો બંધ થાય છે.

મહા આરંજ પરિગ્રહમાં તદ્દીનતા, રૌદ્રધ્યાન તથા ઉગ્રકષાય વ્ર્કે નર-
કાયુનો વંધ થાય છે. ગૂઢ હૃદય, મૂર્ખતા, ધૂર્તતા તથા મિથ્યાત્વાદિ
શબ્દ વડે તિર્યંચ આયુનો વંધ થાય છે. અદ્વ કષાયતા, દાનરુચિ
તથા મધ્યમ ગુણ વ્ર્કે મનુષ્ય આયુનો વંધ થાય છે. સમ્યક્ દૃષ્ટ્યાદિ
અવિરતિ ગુણ વ્ર્કે દેવાયુનો વંધ થાય છે.

વાલતપ, અકામનિર્જરા, સરલતા, અનાગારીપણું, વિગેરે ગુણ વડે
શુજનામકર્મનો વંધ થાય છે. એથી વિપરીત આચરણ વ્ર્કે અશુજ
નામકર્મનો વંધ થાય છે.

ગુણદ્રષ્ટી, મદ રહિતતા, તત્ત્વ જણવા જણાવવા ઉપર રુચિ, જિન
જક્તિમાં મગ્નતા વિગેરે ગુણ વ્ર્કે ઁચગોત્રનો વંધ થાય છે. એથી વિપ-
રીત આચરણ વડે નીચગોત્રનો વંધ થાય છે.

ગુર્વાદિકની જક્તિ, ક્ષમા, કરુણા, વ્રત, સંયમ, યોગ, કષાય વિજય,
દાન, શીલાદિક ધર્મમાં દ્રઢતા વિગેરે ગુણોથી શાતાવેદનીયનો વંધ
થાય છે. તેથી વિપરીત આચરણ વ્ર્કે અશાતાવેદનીયનો વંધ થાય છે—
શંકા—સમકીત, તપ, સયમ, ક્ષમા વિગેરેથી આસ્રવ વંધ કેમ સંજવે?

ઉત્તર—“રત્નત્રય મિદ્દ હેતુ—નિર્વાણસ્યૈવ જવતિ નાન્યસ્ય ॥
આસ્રવતિ યત્તુ પુણ્યં, શુજોપયોગોડય મપરાધઃ ॥” રત્નત્રય
માત્ર નિર્વાણ હેતુ છે પણ શુજાશુજ કર્મના હેતુ નથી, દેવાદિક ગતિના
હેતુ નથી. પણ જ્યાંસુધી સંપૂર્ણ વીતરાગતા પ્રાપ્ત થઈ નથી, રત્નત્રયની
અપૂર્ણતા છે ત્યાંસુધી સરાગતા વર્તે છે; તે સરાગતા—શુજોપયોગવડે
કર્માસ્રવ થાય છે. જેમ ધૃતમાં વાલવાનો સ્વજ્ઞાવ નથી પરંતુ ઘી સાથે
રહેલી અગ્નિથી વલતાં ઘીથી વલ્લ્યો એમ બોલાય છે. તેમ રત્નત્રયથી
તો કર્મવંધ થતો નથી તથાપિ તે રત્નત્રય સાથે વર્તતા શુજોપયોગ
(સરાગતા) વ્ર્કે વંધ થાય છે. માટે ચોથા ગુણસ્થાનથી માંત્રી સંપૂર્ણ

३४१ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

वीतराग गुणस्थान सुधी जे जे अंशे रत्नत्रय होय ठे ते ते अंशे बंध नथी जेटला अंशे राग वर्त्ते ठे तेदला अंशे बंध थाय ठे.

एम शुद्धोपयोगथी चूकी अशुद्धोपयोगमां वर्त्ततां मोक्षमार्गरूप संवर तथा निर्जरा तत्वनो अनादर कयों.

संवर—“ कर्मास्त्रव निरोध समर्थ स्व संवित्ति परिणत जीवस्य शुभाशुभकर्मागमन संवरणं संवरः ” शुभाशुभ कर्मास्त्रवनो निरोध ते संवर ठे. ते संवरना हेतु समिति, गुप्ति, परिसहजय, जतिधर्म, जावना तथा चारित्र ठे.

निर्जरा—“ शुद्धोपयोग जावना सामर्थ्येन नीरसीनूत कर्म पुद्गलानामेक देश गलनं निर्जरा ॥ ” शुद्धोपयोग जावनाना सामर्थ्य वने नीरसीनूत कर्म पुद्गलानुं एकोदेश गलवुं ते निर्जरा. तेनो हेतु तप ठे. “ तपसा निर्जरा च ” तथा सर्वे परद्रव्यनी इच्छानो निरोध ते तप ठे “ इच्छा निरोध स्तपः ” ते इच्छा निरोधरूप जावयुक्त तप वे प्रकारे ठे. “ अणसण मूणोअरिया, वित्ती संखेवणं रसच्चाउं । काय किलेसो संलीणया य बड्झो तवो होई ॥ पायच्चित्तं विणउं, वेयावच्चं तदेव सड्झाउं । ज्ञाणं उस्सग्गोविय, अज्झितरउं तवो होई ॥ ” एम ठ प्रकारे बाह्य तथा ठ प्रकारे अज्यंतर तप ठे ॥ ३ ॥

जरु चल जरु चल कर्म जे देहने हो जी, जाण्युं आत्म तत्त्व ॥ बहिरातमता बहिरातमता में ग्रही हो जी, चतुरंगे एकत्त्व ॥ नमिप्रज्ञ ० ॥ ४ ॥

अर्थः—जड अर्थात् अचेतन तथा चल अर्थात् क्षणजंगूर पाणीना परपोटावत् अस्थिर जे शरीर तेने में आत्म तत्त्व जाण्युं एटखे

शरीरमाज अहंबुद्धि करी शरीर तेज हुं हुं एम जाण्युं-शरीर वचन
अने मननी क्रियाने में आत्मक्रिया जाणी योगक्रियानुं ममत्व
कर्युं, एम में वहिरात्मजावनुं ग्रहण कर्युं, आत्माथी अन्य जे अ-
चेतन, जरु, कृष्णजंगूर शरीर तेमां अहंबुद्धि तथा धन, स्वजन,
परिजनादिकमां ममत्व बुद्धि करी आत्म स्वरूपथी अजाण रह्यो,
माहरा स्वद्रव्य स्वक्षेत्र स्वकाल स्वजावने न जाण्था, पुद्गलना द्रव्य
क्षेत्र, काल, जावमां अहं ममत्व मान्युं, जे जाव माहरा अस्तिधर्ममां
नथी तेने में माहरा मान्या, आत्मप्रदेशथी बाहिरला परक्षेत्री
जावने माहरा मान्या, अनंत ज्ञान, अनंत सुख, अनंत वीर्यथो
रहित रह्यो ॥ ४ ॥

केवल केवलज्ञान महोदधि हो जी, केवलदंसण बुद्ध ।
वीरज वीरज अनंत स्वजावनो हो जी, चारित्त दायक
शुद्ध ॥ नमि० ॥ ५ ॥

अर्थ:-पण हे नमिप्रज्ञ जगत्गुरु ! आप तो वहिरात्मजावनो
अत्यंत अज्ञाव करी सर्वे द्रव्यने तेना त्रिकालवर्ती पर्यायो सहित
एक समये प्रत्यक्षपणे जाण्वा समर्थ एवु जे केवलज्ञान तेना
महोदधि अर्थात् महान् समुद्रनो पेठे अखूट निधान थया ठो, तेमज
सामान्य सत्ता अवलोकन रूप केवलदर्शनना तथा कोइ पण काले
जरा पण हीण क्षीण न थाय एवुं सहज आत्मीय अनंत वीर्य प्रगट
कर्युं-प्राप्त कर्युं तथा क्रोधादिक सर्वे कषायोनो अत्यंत अज्ञाव करी
दायक चारित्र प्राप्त कर्युं-प्रगट कर्युं, अनंत आत्मीय परमानंदना
जोक्ता थया ॥ ५ ॥

विश्रामी विश्रामी निज जावना हो जी, स्याद्वादी अप्रमाद ।
परमात्म परमात्म प्रभु देखतां हो जी, जागी ज्ञांति
अनादि-॥ नमि० ॥ ६ ॥

३४४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अर्थ:-तथा हे दयानिधान ! आप सर्वे परद्रव्योना गुण पर्यायो-
मांथी रमण तथा आराम विश्रामनो त्याग करी पोताना केवलज्ञानादि
शुद्ध स्वज्ञावमां रमण करनारा स्थिरतापणे विराजमान थया ठो वली
हे जगवंत ! आप स्याद्वाद धर्मयुक्त सदा ठो अर्थात् स्यात्अस्ति
स्वज्ञाववंत ठो, स्यात्नास्तिस्वज्ञाववंत ठो, स्यात्एक स्वज्ञाववंत ठो,
स्यात्अनेक स्वज्ञाववंत ठो, स्यात्वक्तव्य स्वज्ञाववंत ठो, स्याद्
अवक्तव्य स्वज्ञाववंत ठो, स्यादनित्य स्वज्ञाववंत ठो, स्यात्अनित्य
स्वज्ञाववंत ठो, स्यात्जगव्य स्वज्ञाववंत ठो, स्यात्अजगव्य स्वज्ञाववंत
ठो, विगेरे अनंत स्याद्वाद धर्मयुक्त आप सदाकाल विद्यमान ठो,
तथा हे जगवंत ! आप निरंतर अप्रमादज्ञावमां वत्तो ठो, क्णमात्र पण
पोताना शुद्धात्मधर्मधी च्युत थता नथी, कारण के प्रमादना हेतु जे निद्रा
विकथा विषय कषाय मद स्नेह विगेरे ठे तेनो आपे सर्वथा नाश करेलो
ठे तेथी हे परमेश्वर ! आप परमात्म पदने संपूर्णपणे प्राप्त थया ठो.
एवा आप परमात्मानुं साची रीते दर्शन थतां माहरी अनादिकालनी
अनात्मांमां आत्मपणानी त्रांतिनो नाश थयो ॥ ६ ॥

जिन सम जिन सम सत्ता ओलखी हो जी, तसु प्राग्ज्ञावनी
ईह ॥ अंतर अंतर आत्मता लही हो जी, पर परिण-
ति निरीह ॥ नमि० ॥ ७ ॥

अर्थ:-एम हे परमात्म प्रज्जु ! केवलज्ञान केवलदर्शनादि अनंत
शुद्धधर्मयुक्त आप स्वजातिनुं यथार्थ रीते दर्शन थतां में माहरी सत्ताने
आप समान जाणी, सहही, आपना केवलज्ञानादि शुद्धात्म धर्म मने
रुच्या, ते प्रगट करवानी ईछा थई, परपरिणतिथी विरागज्ञाव उपज्यो,
अंतर आत्मतानी प्राप्ति थई. ॥ ७ ॥

प्रतिबंदे प्रतिबंदे जिनराजने हो जी, करतां साधक ज्ञाव

देवचंद्र देवचंद्र पद अनुजवे हो जी, शुद्धतम प्रागुजाव
॥ नमिप्रज्ञ ० ॥ ८ ॥

अर्थ:-स्तुति कर्ता श्रीदेवचंद्र मुनि कहे ठे-हे जगवंत ! आप जेम
मिथ्यात्व अविरति प्रमाद कषाय योगनो त्याग करी परमात्म श्रव-
स्थाने प्राप्त थया तेमज हुं जो आप प्रमाणे साधक जाव आदरुं तो
हुं पण निःसंदेह देवमां चंद्रमा समान परमात्म पदनो आस्वाद
लेनार जोगवनार थाउं, शुद्धात्म धर्मनी संपूर्ण प्रगटता थाय. ॥ ८ ॥

॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ सप्तदशम श्री वीरसेन जिन स्तवनम् ॥

॥ लाठलवे मात मढहार ॥ ए देशी ॥

वीरसेन जगदीश, ताहरी परम जगीश, आजहो दीसेरे
वीरजता त्रिजुवनथी घणीजी ॥ १ ॥

अर्थ:-अतुल्य आत्मीय वीरपणुं (पराक्रम) स्फुरायमान करी,
अत्यंत दुर्जय दुष्ट परिणामी मोह शत्रुनो लीला मात्रमा नाश करी
पोताना नामने सार्थपणे आ जगत् त्रयमां प्रसिद्ध कर्तुं ठे, एहवा हे
त्रिलोकपूज्य देवाधिदेव श्री वीरसेन प्रभु ! तमे ज्ञानावरणादि, दुष्ट
कर्मनो अत्यंत अज्ञाव करी ज्ञानादि अनंत सर्वोत्कृष्ट संपदा पोताने
स्वाधीन करी ठे, तेना जोग-आस्वादमां निरंतर मग्नपणे, परमात्मद
जोगवो ठो, एवी आपनी ज्ञानादि लक्ष्मी आपथी अज्ञेदपणे होवाथी
कोइ पण तेने नाश करी शके तेम नथी तथा मोहुराजाने वश पडेला
जगत्वासी जीवोमां एहवी ज्ञानादि अनंत लक्ष्मीनुं स्वामित्वमेधी

તેથી આપની જગીશ અર્થાત્ સંપદા પરમ (સર્વોત્કૃષ્ટ) પદને વાસ્તવિક રીતે યોગ્ય છે.

વલી જગત્વાસી જીવોનું વીર્ય ક્ષાયોપશમિક જાવે હોવાથી અટપ છે—અપૂર્ણ છે. અને વીર્યની અટપતા તથા ચલપણાને લીધે કર્મવંધ કરી પરાધિન થાય છે, પણ હે જગવંત ! આપે વીર્યાંતરાયનો સમૂહ ક્ષય કરી, અઘૂટ, અનંત, અચલ વીર્ય સંપૂર્ણ પણે પોતાને સ્વાધીન—પ્રગટ કરી લીધું છે; તેથી આ સર્વે જગત્વાસી જીવોમાં ઉત્કૃષ્ટ વીર્યવંત આપજ ઠો, એહવા આપના ડ્રઢ સ્થિર અને સતેજ વીર્ય સામે મોહ-રાજા ડ્રષ્ટિ કરવાને પણ સમર્થ થઈ શકતો નથી તો નજીક આવવાની શી વાત ? માટે આપનીજ વીરજતા સર્વોપરી પદ ધરાવે છે ॥૧

અણહારી અશરીર, અક્ષય અજય અતિ ધીર ॥ આજ હો અવિનાશી અલેશી ધ્રુવ પ્રચુતા વણીજી ॥ ૨ ॥

અર્થ:—શરીર તે અનંત પુદ્ગલોના સમૂહ રૂપ અચેતન પદાર્થ છે, અને જીવ દ્રવ્ય પોતે એક તથા સચેતન પદાર્થ છે. તેથી જીવ દ્રવ્યથી શરીર તદન વિલક્ષણ, વસ્તુતઃ જિન્ન પદાર્થ છે. તથાપિ અનાદિ અવિદ્યા વળે, જેદ વિજ્ઞાનના અજાવે સંસારી આત્મા અનેક પ્રકારનાં કર્મ બાંધી, તે કર્મના ઉદય વળે પ્રાપ્ત થઈ શરીરનેજ આત્મપણે જાણે છે સદ્દે છે, તેથી મનુષ્યના શરીરમાં રહેલા જીવને મનુષ્ય તથા દેવના શરીરમાં રહેલા જીવને દેવ વિગેરે મનાય છે, અને તેથી સંસારી આત્મા સશરીરી બને છે. પણ હે જગવંત ! આપ તો તે અવિદ્યાનો નાશ કરી સંપૂર્ણ જેદ વિજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી, સ્વપર દ્રવ્યને તદન જિન્ન જિન્ન જાણી શરીરમાંથી અહંમમત્વ ડઠાવી શરીરથી સર્વથા અતીત થયા ઠો માટે હે પ્રજુ ! આપ અશરીરી ઠો.

શરીર અનંત પુદ્ગલોના સંયોગથી બનેલું હોવાથી સચલ તથા અસ્થિર છે, તેથી તેમાંથી કેટલાક પુદ્ગલો સ્થલાંતરે જતાં बीजा

पुद्गलो आहारवानी (खेवानी) जरूर पके ठे माटे शरीरधारीने आहारनी जरूर पडे; परंतु हे जगवंत ! आप तो अशरीरी ठो माटे आपने आहारनी जरूर नथी. आपनुं अंग एकता धारी ठे तेथी तेमांथी कोइ पण काले रंचमात्र पण घसावानो, क्षीण थवानो संजव नथी माटे निःसंदेह आप अणाहारी ठो.

अनेक पुद्गलोना मलवाथो जे वस्तु वनेली होय, तेज घसाई, जागी शके, पण एक पुद्गल परमाणु आदि जे जे पदार्थमां एकत्व ठे, असंयोगी ठे, ते ते पदार्थ घसाई, जागी अथवा विणशी शके नहि. माटे हे जगवंत ! आप असंयोगी तथा एकत्व सहित होवाथी आपना आत्म अंगमां कोइ पण काले रंचमात्र पण क्षय थवानो संजव नथी, आप अक्षय पदमां नित्य विराजमान ठो.

सर्वे ड्रव्यो पोतानी सत्ताजूमिमां पोताना गुण पर्यायोना स्वामी पणे वर्तवाने सदा काल सत्ताधारी ठे. कोइ पण अन्य ड्रव्य तेमां प्रवेश करवानेज समर्थ नथी तो आपने जातवानी शुं वात ? माटे हे जगवंत ! आप सदा अपराजित (अजय) ठो.

वली आपनुं वीर्य क्षायिकजावे होवाथी आप अत्यंत वीर-वीर ठो, जेम सूर्यना प्रताप सामे अंधकार अत्यंत अज्ञाव पामे ठे, तेम आप श्रीना क्षायिकवीर्य जन्य धीर वीरताना प्रतापथो आपना कर्म शत्रुं अत्यंत अज्ञावने प्राप्त थई गया ठे.

जो के सर्वे ड्रव्यो वस्तुतः अविनश्वर ठे. तथापि अनेक पुद्गलोथी वनेला शरीरमां ज्यासुधी अह ममत्व बुद्धि होय ठे त्या सुधी ते शरीरनो नाश यतां आत्मा पोतानो नाश मानी नाशपणाना दुःखने अनुजवे ठे. पण आपे पोताना आत्म अंगमां आत्मपणुं जाणुं स्वीकार्युं, पोताना एकत्व पिंकना अनुजवी थया. तेथी विनाशपणानो प्रसंग नाश थयो माटे आप निरंतर अविनश्वर पदमां परमानंद जोगवो ठो.

લેહ્યાના હેતુ કષાય, યોગ છે પણ આપ તો કષાય તેમજ યોગથી સર્વથા મુક્ત થયા હો માટે અલેશી હો.

વહી હે જગવંત ! આપની પ્રજ્ઞતા પણ હવે ધ્રુવ (નિશ્ચલ) થઈ છે, સંસારી જીવો અજ્ઞાન વશે પોતાની સત્તાજૂમિની મર્યાદા ઝલંઘી પરદેત્રે પરગુણ પર્યાયોની પ્રજ્ઞતા ચાહે છે, એહવા અન્યાયી પુરુષોની કૃત્રિમ પ્રજ્ઞતા નાશ પામે. પરંતુ આપ ન્યાય શિરોમણી હોવાથી પરગુણ પર્યાય વિષે પોતાની પ્રજ્ઞતા સ્થાપન કરતા નથી. નિરંતર પોતાના ગુણ પર્યાયમાં સંતુષ્ટ છો. એમ આપની પ્રજ્ઞતા એક દેત્રી, અપ્રથગ્જૂત, તથા સમવાય સંબંધે હોવાથી તેનો કોઈ પણ કારણે વિયોગ થવા સંજવ નથી, માટે આપની પ્રજ્ઞતા સ્થિર ધ્રુવ નિશ્ચલ છે. આપની પ્રજ્ઞતાને કોઈ પણ સ્થિતિના કરવા સમર્થ થઈ શકે તેમ નથી. જે અન્યાયી પુરુષ પોતાનું ઘર ઠોરી પારકે ઘેર ચોરી કરવા જાય તેનું ધન વીજા ચોરો વડે પહેલાં લૂંટાઈ જાય, પણ જે ન્યાયી પુરુષ વીજાના પદાર્થની આકાંક્ષા નહિ રાખતાં પોતાની વિજ્ઞાતિમાં સંતોષ પાળે નિરંતર સચેત રહે તેની વિજ્ઞાતિ વીજો કોણ લૂંટી શકે ? ॥ ૨ ॥

અર્તીંદ્રિય ગત કોહ, વિગત માય મય લોહ ॥ આજ હો સોહેરે મોહે જગ જનતા જાણીજી ॥ ૩ ॥

અર્થ:—હે જગવંત ! આપ અર્તીંદ્રિય હો. પાંચ ઈંદ્રિયોના સ્પર્શ, રસ, ગંધ, રૂપ, અને શબ્દ એ પાંચ વિષયો છે, માટે ઈંદ્રિયોનો વિષય ફક્ત પુદ્ગલ છે, પરંતુ આપ અરૂપી દ્રવ્ય હોવાથી ઈંદ્રિય વિષયથી તદન જિન્ન હો તેથી આપ ઈંદ્રિયો વડે અગોચર (અર્તીંદ્રિય) હો.

શરીરાદિ પરદ્રવ્યમાં જેને અહં મમત્વ બુદ્ધિ હોય તેને ક્રોધ ઉપજવાનો સંજવ છે કારણ કે તે શરીરાદિ અનિત્ય અને પરદેત્રી પદાર્થો હોવાથી કોઈ તેને વગાડે વિણશાવે અથવા વિયોગ કરે તે ઉપર તેને ક્રોધ ઉપજે છે. પણ હે જગવંત ! આપ તો તે શરીરાદિ પરદ્રવ્યનું

સર્વથા મમત્વ તજી પોતાના નિત્ય, અજ્ઞેય, સમવાય સંવંધી જ્ઞાનાદિ ગુણોમાં પોતાનું સ્વામિત્વ અનુજવો ઠો. તેને કોઈ પણ અન્ય દ્રવ્ય રંચમાત્ર પણ હરકત કરવા સમર્થ નથી. તો આપના પરિણામમાં ક્રોધને અવકાશ ક્યાંથી ? હુમા સરોવરમાં નિરંતર ક્રીના કરતા આપ જગવંતની પાસે ક્રોધાગ્નિ કેમ આવી શકે ?

વલી સર્પ જેવી અવિશ્વાસ્ય, જગત્માં ફસાવવાને અત્યંત ઘલવત્તર જાલ સમાન જે માયા પરિણતિ, તેને આપે તીક્ષ્ણ ધારવાલી આર્યવ રૂપી તરવાર વડે ઠિઠ્ઠા જિઠ્ઠા કરી નાંખી ઠે.

વલી જાતિ, લાજ, કુલ, વિદ્યા, અધિકાર વિગેરે આઠ પ્રકારના મદરૂપ અતિશય દ્રઢ પર્વતને આપશ્રીએ માર્દવરૂપ વજ્રદંડવડે ચૂરેચૂર કરી નાંખ્યો ઠે.

તથા પરદ્રવ્યાદિને ગ્રહણ સંગ્રહ કરવારૂપ મૃઠાંજલે જરેલા અતિશય વિસ્તીર્ણ લોચ સમુદ્રને આપ નિસ્પૃહરૂપ વહાણમાં આરૂઢ થઈ સહજ લીલા માત્રમાં તરી સંતોષે જૂમિમાં વિરાજમાન થયા ઠો.

એમ આત્મગુણનો ઘાત કરનાર તથા જવતરુના મૂલરૂપ ક્રોધાદિક કષાયોને આપ જગવંતે સમૂલ હાય કરી હુમા, માર્દવ, આર્યવ, નિસ્પૃહતા, વિગેરે અનુપમ ગુણાલંકાર વડે આપ સર્વોત્તમ શોભાયમાન ઠો, એવી આપની નિઃકષાય પરમ શાંત મુદ્રા અવલોકતાં જગત્વાસી જીવો અત્યંત વિસ્મય થાય ઠે ॥ ૩ ॥

અમર અર્ચન અરૂપ, પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ । આજ હો ચિહ્નપે દીપે થિર સમતા ધણીજી ॥ ૪ ॥

અર્થ:-ઈન્દ્રિય, વલ, આયુ અને શ્વાસોશ્વાસ એ ચાર જીવના વ્યવહાર પ્રાણ ઠે અને તે પ્રાણના વિયોગે મરણ કહેવાય ઠે. પણ હે જગવંત ! આપે તે વ્યવહાર પ્રાણને પૌદ્ગલીક પર દ્રવ્યથી નિષ્પન્ન સાક્ષાત્પણે જાણી તે પ્રાણ ઉપરથી મમત્વ ઊઠાવી પોતાના શુદ્ધ

३५० विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

चेतना प्राणवदे पोतानुं जीवन स्विकार्युं ठे, ते चेतना प्राणनो आपथी कोइ पण काले वियोग आय तेम नथी, माटे आप सदा अमर ठे.

जे संयोगी पदार्थ होय तेमां संधि होय, अने जेमां संधि होय ते जांगी तूटी शके. पण हे जगवंत ! आप असंयोगी शुरू एक तत्व ठे, आपना अंगमां संधि नथी, तेथी आप सदा अखंड ठे.

परम स्वभावने अनुयायीपणे द्रव्यना सर्वे गुणो होय ठे. जीव द्रव्यनो परम गुण चेतनत्व ठे माटे जीवना सर्वे गुणो चेतनानुगत होय, ए शिवायना गुणो जीव द्रव्यमां होइ शके नहि; माटे रूप, रस, गंधादि गुणो चेतनानुगत नथी माटे रूपादिगुणोनो जीव द्रव्यमां अत्यंतजाव ठे तेथी हे जगवंत ! आप सदा अरूपी ठे.

जगत्वासी जीवो इष्ट पुद्गलोनी प्राप्ति, प्रचुता, तथा जोगवदे आनंद माने ठे, पण ते परद्रव्यना ताबे होवाथी जगत्जीवनो आनंद पराधीन, अवास्तविक, तथा कृण जंगुर ठे. पण हे जगवंत ! आप तो मात्र पोताना गुण पर्यायोनीज प्रचुता, तथा जोगवडे आनंद मानो ठे तेथी आपनो आनंद निरूपचरित पूर्ण तथा नित्य ठे, एम हे प्रभु ! आप पूर्णानंद स्वरूप ठे.

तथा हे जगवंत ! आपनां आत्मीय ज्ञान प्रकाश किरणो के जे सर्वे द्रव्यना त्रैकालिक परिणामथो अधिक ठे, ते अनंत ज्ञान प्रकाश वदे आप निरंतर सर्वोपरी देदिप्यमान ठे. आपना ज्ञान प्रकाशनुं आ जगत्त्रयमां कोइ उपमान नथी.

बली हे जगवंत ! आप सर्वज्ञ तथा वीतराग होवाथी पूर्ण समतावंत ठे. इष्टानिष्ट विकल्पथो सर्वथा मुक्त ठे. ते समता द्वायिक जाव जन्य होवाथी हवे कोइपण काले आपना परिणाममां विसमतानो संजव नथी तेथी आप पूर्ण निश्चल समताना स्वामी ठे. ॥४॥

वेद रहित अकषाय, शुद्ध सिद्ध असहाय । आज हो ध्यायके नायकने ध्येय पदे ग्रह्योजी ॥ ५ ॥

અર્થ—નપુંસક વેદ, સ્ત્રીવેદ, અને પુરુષવેદ એ ત્રણે વેદનો નવમે ગુણસ્થાને તથા સર્વે કપાયનો દશમા ગુણસ્થાનના અંતસુધીમાં સમૂલ ક્ષય કરી દીધો છે, તેથી હે જગવંત ! આપ વેદ તથા કપાય રહિત ઠો, તથા “સ્વય પરિણામે સિદ્ધા” એ સૂત્ર પ્રમાણે આપમાં ક્ષાયિક અને પારિણામિક એ બે જાવજ વર્તે છે, સકલ કર્મનો ક્ષય કરી ક્ષાયિકજાવે પોતાનું શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ સંપૂર્ણ સિદ્ધ પ્રગટ કર્યું છે. અનંતજ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રના સ્વામી થયા ઠો. અને પારિણામિક જાવવને અનંતકાલસુધી આપના જ્ઞાનાદિ ગુણો અસહાયપણે નિરંતર પરિણમશે. કોષ્પણ કાલે કોષ્પણ આપના જ્ઞાનાદિ પરિણામને સ્વલના કરી શકશે નહિ માટે હે જગવંત ! આપ સાદિઅનંતકાલ સુધી શુદ્ધ સિદ્ધ તથા અસહાય ઠો.

ઉપર વર્ણવેલા ગુણો સહિત શુદ્ધ સિદ્ધ તથા અસહાય આપ જગવંતને અવલોકી આપ સમાન સિદ્ધપદનો કામી હું સેવક ધ્યાતા, આપ ત્રિલોકપૂજ્ય જગવંતને ધ્યેયપદે સ્થાપું તું, આપના પદનું ધ્યાન કરું તુ ॥ ૫ ॥

દાન લાઙ્ગ નિજ ઝોગ, શુદ્ધ સ્વગુણ ઉપઝોગ । આજ હો અજોગી કર્તા ઝોક્તા પ્રજુ લહ્યોજી ॥ ૬ ॥

અર્થ:—અંતરાય કર્મના ક્ષયવડે હે જગવંત ! આપમાં દાનાદિક લબ્ધિઠ ક્ષાયિક જાવે વર્તે છે.

વીર્યગુણની સહાયવને સર્વે ગુણો પરિણમે છે, તેમ જ્ઞાનગુણના ઉપયોગ વિના વીર્યગુણ સ્ફુરાયમાન થઈ શકે નહિ માટે વીર્યને જ્ઞાનગુણની સહાયતા છે. તથા શુદ્ધજ્ઞાન પરિણામને ચારિત્રનું સહાય છે. વલી ચારિત્ર પરાવરણ રૂપ ન પરિણમે તે ચારિત્રને જ્ઞાનગુણનો ઉપકાર છે. એમ એક ગુણને ધીજા ગુણોનો સહાય છે, તે સહાયરૂપ

૩૫૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવવોધ સહિત.

દાનના કર્તા હે જગવંત ! આપજ ઠો. વલી એવું દાન આપ નિરંતર આપ્યાં કરો ઠો માટે આપ અદ્વય દાતા ઠો. તથા તે દાનના પ્રજાવવમે સર્વે ગુણો પોતાની શુદ્ધ પરિણતિ પરિણમે છે, તે રૂપ લાજ લેનાર પણ આપજ ઠો. એમ આપમાં દાતા પાત્ર અને દેયની અન્નેદતા છે. એમ જ્ઞાનાદિ પરિણામ હમેશાં શુદ્ધપણે વર્તે છે, તજ્ઞાન્ય આનંદના વેદનારા ઠો તેથી જ્ઞાનાદિ પર્યાયના આપ નિઃપ્રયાસ પણે હમેશાં જોક્તા ઠો.

જે એકવારજ જોગવવા યોગ્ય હોય તે જોગ, અને જે અનેકવાર જોગવવા યોગ્ય હોય તે ઉપજોગ કહેવાય છે માટે જ્ઞાનાદિ શુદ્ધગુણો સહજાવી હોવાથી હમેશાં આપમાં કાયમપણે રહેનારા છે, માટે આપમાં તે ગુણોનો ઉપજોગ છે.

વલી હે જગવંત ! મન, વચન, કાયા તથા કોઈ પણ પુદ્ગલયોગ વિના આપ પરકર્તૃત્વ તથા પરજોક્તૃત્વ નિવારી સ્વજ્ઞાવના કર્તા જોક્તા વન્યા ઠો, એહવા આપ ત્રિલોકપૂજ્ય પ્રત્નું મને કોઈ મહત્ પુણ્યના પસાયે આજે દર્શન મલ્યું છે; ઈન્દ્રિય ગોચર વસ્તુનું દર્શન તો સહજે સર્વે પામી શકે પણ આપ તો અરૂપી નિષ્કર્મ ઠો. આપના દર્શનની પ્રાપ્તિ તો વિરલાનેજ થઈ શકે છે. ॥ ૬ ॥

દરિસણ જ્ઞાન ચરિત્ર, સકલ પ્રદેશ પવિત્ર ॥ આજ હો નિર્મલ નિઃસંગી અરિહા વંદિયેજી ॥ ૭ ॥

અર્થ:—આપનું દર્શન થતાં આપના સર્વે પ્રદેશ અત્યંત નિર્મલ જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર વડે પરિપૂર્ણ પવિત્ર જોઈ તથા આપનેજ જગત્ ત્રયમાં નિર્મલ, તથા નિઃપરિગ્રહી અવલોકી કર્મશત્રુનો અંત આણનાર આપ શ્રી વીરસેન પ્રત્નને કર્મ દ્વય નિમિત્તે ત્રિકરણ યોગે વંડુ હું. ॥ ૭ ॥

देवचंड जिनचंड, पूर्णानंदनो वृंद ॥ आज हो जिनवर
सेवाथी चिर आनंदियेजी ॥ ८ ॥

अर्थ:-स्तुति कर्ता श्रीदेवचंड मुनि कहे ठे सर्वे जिनोमां चंडमा
समान वर प्रधान हे वीरसेन प्रभु । स्वाभाविक, नि.प्रयासिक, अनंत
आनंदना समूहरूप आप जिनेश्वरनी आज्ञा सेवनरूप सेवाथी हुं
पण आप समान अनंत परमानंदने प्राप्त यश; शिवकर्मलानो
विहासी यश ॥ ८ ॥

॥ अथ श्री अष्टादशम श्रीमहाज्ञान जिन स्तवनम् ॥

तट यमुनानुरे अति रत्नीयामणुं रे ॥ ए देशी ॥

महाज्ञान जिनराज, राज राज विराजे हो आज तुमारमोजी ।
दायिक वीर्य अनंत, धर्म अजंगे हो तुं साहिव वमोजी ॥
हुं बलिहारीरे श्री जिनवर तणीजी ॥ १ ॥

अर्थ:-सर्वे जिनोमां शिरोमणी परमकल्याणना निधान हे श्री
महाज्ञान प्रभु । आपनु राज्य सर्वोपरी समाधि तथा अनंत विभूति
युक्त निर्विघ्नताए अलौकिक रीते शोचे ठे, आपनुं राज्य पराक्रम
अक्षय, अजय तथा अपरिसीम ठे, आपे सर्वे कर्मशत्रुर्जनो सपरिवार
नाश कयों ठे, निर्वश कर्या ठे तेथी हवे कोशपण आपना राज्यमां
विघ्न करी शके तेम नथी तथा आपनी अनंत पर्यायरूप प्रजा, अत्यंत
सरल पंडित तथा सदाचरणी ठे, आपना धर्मरूप कायदानो जरा पण
जंग करे तेम नथी, आपना सर्वे धर्म कायदा संपूर्ण न्याय तथा दया
युक्त होवाथी सदा सर्वत्र अजंग ठे, एम आप सर्वोत्तम राजापणे
विराजो ठे, आपना राज्यनी बलिहारी ठे ॥ १ ॥

कर्ता प्रोक्ता जाव, कारक कारण हो तु स्वामी उत्तोजी ।

ज्ञानानंद प्रधान, सर्व वस्तुनो हो धर्म प्रकाशतोजी

॥ हुं ॥ १ ॥

૩૫૪ વિંશતિ-વિહરમાન જિન સ્તવનાંનિ વાલાવવોધ સહિત.

અર્થ:—વલી તે પર્યાયરૂપ પ્રજાના ઉત્પન્ન કર્તા પણ આપજ હો તથા તેના ઉપાદાન કારણરૂપ પણ આપજ હો, તેનાં અધિકરણાદિ અન્ય કારકો પણ આપમાંજ અજેદપણે શોજે છે તથા તે પ્રજાને સદાચરણ યુક્ત—ન્યાયાનુસાર ગમન કરનાર નિરખી તજ્ઞાન્ય રાજ્યાનંદના જોક્તા પણ આપજ હો.

તે સર્વે પ્રજામાં શિરોમણી, આદરણીય તથા અંત્યત વલ્લજ એવા જ્ઞાનાનંદ સ્વદેશી શેઠને આપે પ્રધાન પદે સ્થાપ્યો છે, તે જ્ઞાન પ્રધાન સર્વે પ્રજાથી સંપૂર્ણ રીતે માહિતગાર છે, જેના હૃદયમાં સર્વે પ્રજાના જાવ નિરંતર પ્રકાશિત રહે છે વલી તે જ્ઞાનાનંદ પ્રધાન નિરંતર આપ સમીપ હાજર રહે છે, સમયમાત્ર પણ દૂર વર્તી નહિ થતાં સર્વે પ્રજાનું સદૈવ નિરિક્ષણ તથા સંરક્ષણ કરે છે તથા કોઈને પણ ત્રાસ નહિ આપતાં અત્યંત હર્ષપૂર્વક ન્યાયાનુસાર વર્તીવે છે, લેશમાત્ર પણ ન્યાયાતિક્રમ થવા દેતો નથી, એવો અદ્ભુત ચાતુર્ય તથા વિવેકવંત છે. ॥ ૨ ॥

સમ્યકદર્શન મિત્ત, ધિર નિર્ધારે રે અવિસંવાદતાજી ।
અઘ્યાવાધિ સમાધિ, કોશ અનશ્વરે રે નિજ આનંદતાજી
॥ હું૦ ॥ ૩ ॥ દેશ અસંખ્ય પ્રદેશ, નિજ નિજ રીતે રે
ગુણ સંપત્તિ ઝર્યાજી । ચારિત્ર હુર્ગ અઞ્ગ, આતમ શક્તે
હો પરજય સંચર્યાજી ॥ હું૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—અગ્નિગ્રહાદિક પાંચ મિથ્યાત્વને સમૂલ નાશ કરી જેણે પોતાનું અંગ નિર્મલ કરેલું છે તથા જે સમ, સંવેગ, નિર્વેદ, આસ્તિક્યતા અને અનુકંપાદિ લક્ષણે યુક્ત, તથા કુશલતા, તીર્થસેવા, ગુરુ-જ્ઞાતિ, ડ્રંઢતા તથા શાસનની અનુમોદના વિગેરે નૂષણોથી નૂષિત, શંકા, કાંદાદિ સર્વે વિસંવાદ ટાલી અવિસંવાદતાને સ્થિર ડ્રઢપણે પોતાના હૃદયમાં ધારણ કરતો મહા વિનયવંત, આપના શાસનનો

प्रजावक गुणनिधान एवो “सम्यक्दर्शन” नामे महाधीर वीर शुचट आपनो मित्र ठे, जेनी साथे आपनो सम्यक्ज्ञान प्रधान पण एटली तिव्र मैत्री राखे ठे के क्णमात्र पण तेथी दूटो पनी शकतो नथी, जेउनां अंग मात्र जूदां जणाय ठे पण जीव तो जाणे एकज ठे,

एवा सम्यक्दर्शन अने सम्यक्ज्ञान वे महान् पुरुषो आपनुं राज्य अत्यंत चातुर्य, न्याय अने दया पूर्वक सर्व प्रजाने आनंदमां राखता निष्कंटकपणे चलावे ठे तथा अव्यावाध समाधिरूप अनेक प्रकारनां रत्नोवके आपना खजानाने सदा परिपूर्ण तथा अखूट राखे ठे, निरंतर तज्जन्य परमानंदमां आप विलसो ठो;

वली आप ज्यानुं राज्य करो ठो ते देश असंख्यात प्रदेशवालो, जेनी सीमामां कोइपण वधघट करी शके नहीं एवो ठे तथा जेना सर्वे प्रदेश अनंता गुणाविजागरूप संपत्तिवडे तथा पर्यायरूप प्रजावके उस जरेला ठे

एवा आपना अनुपम देशना, तथा तेमां वसती सरल प्रजाना रक्षण निमित्ते आपना मित्र तथा प्रधाने मली पोताना अत्यंत बल तथा चातुर्यवडे चारित्ररूप अत्यंत मजबूत तथा अजंग किल्लो वांघ्यो ठे हे जगवंत ! एवा अलौकिक राज्यना आप स्वामी बन्या ठो. एद्वुं अलौकिक राज्य के जे मोहराजाए अनादिथी पोताना कवजे करी राख्युं हतुं तेने आपे केवी रीते प्राप्त कर्युं?—“आत्म शक्ते हो परजय संचर्याजी” अन्यनी मदद शिवाय मात्र पोतानी आत्मशक्ति स्फुरायमान करी सम्यक्दर्शनमित्र, तथा सम्यक्ज्ञान प्रधानने साथे राखी मोहशत्रुने पराजव करवा रणचूमिमां प्रवेश कर्यो ॥ ३ ॥ ४ ॥

धर्मरूमादिक सैन्य, परिणति प्रभुताहो तुज बल आकरोजी । तत्त्व सकल प्राग्जाव, सादि अनंतीरे रीते प्रभु धखोजी ॥ हुं ॥ ५ ॥

३५६ : विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अर्थः—मोहराजाना लश्करने शीघ्रमेव नाश करनारा “ ह्मांति, मार्दव, आर्जव, मुक्ति, तव, संयम, सत्य, शौच, अकिंचन, अने ब्रह्मचर्य, ” एवा अपरिमित बलवाला सैन्य सज्जा कर्या अने ते सर्वे सैन्योनी प्रभुता (सेनाधिपति पणुं) शुद्धोपयोगरूप महा अजीत अने निडर शुभ्रटने आपो एवा अत्यंत तीक्ष्ण बलवडे मोहराजाना लश्करनो नाश कर्यो. ह्मांति सैन्ये क्रोध लश्करनो, मार्दवे मान लश्करनो, आर्यवे माया लश्करनो, मुक्ति ए लोभ—स्पृहा लश्करनो, तपे पराकांक्षानो, संयमे हिंसानो, सत्ये असत्यतानो, शौचे मलिनतानो, अकिंचने पर संग्रह बुद्धिनो अने ब्रह्मचर्ये पररमणनो, एम मोहराजाना सर्वे लश्करनो तथा परिवारनो नाश करो मोहराजाने प्राण रहित कर्यो अने सोदिअनंत जागे “ तत्त्व सकल प्राग्जाव ” पोतानो संपूर्ण राज्याधिकार प्रगट कर्यो ॥ ५ ॥

द्रव्य जाव अरि लेश, सकल निवारीरे साहिव अव-
तर्योजी । सहज स्वजाव विलास, जोगी उपयोगीरे,
ज्ञानगुणे ज्योती ॥ हुं० ॥ ६ ॥

अर्थः—द्रव्य तथा जाव ए वने प्रकारना शत्रुनो समूल नाश करी आप्र शिवक्षेत्रना राजा बन्या ठो तथा पोताना नैरुपाधिक सहज स्वतंत्र जोगना विलासी थया ठो तथा आप ज्ञानानंदे परिपूर्ण सदा उपयोगवंत अर्थात् पोताना राज्यनी संचालमां निरंतर वक्तो ठो ॥ ६ ॥

आचारिज उवजाय, साधक मुनिवर हो देश विरत
धरुजी । आतम सिद्धि अनंत, कारण रूपे रे योग
देमंकरुजी ॥ हुं० ॥ ७ ॥

अर्थ.-ज्ञानाचार, दर्शनाचार, चारित्र्याचार, तपाचार अने वीर्याचार, ए पंचाचारमा वर्त्तनार तथा शिष्यजनने लेमां वर्त्तावनार (जोरनार) एहवा ठत्रीश गुणवान् श्रीआचार्य, तथा सूत्रपाठना दातार श्री उपाध्याय, तथा पोताना शुद्धात्मतत्त्वने साधनार श्री मुनिराज, तथा पचम गुणस्थानवर्त्ती देशवत धारीज, ए सर्वे आप महाराजनी आज्ञामा वर्त्तनार, पोताना मनवचन काययोगने संयममां वर्त्तावनार होवाथो अनंत आत्म सिद्धिरूप आप समान राज्यजोग पामवाना कारण ठे अर्थात् तेज अल्पकालमां आप समान शिवचूमिनु राज्य प्राप्त करशे तथा ते आचार्यादिकोने शिवचूमिनु राज्य प्राप्त करवामा आप जगवंत कारणरूपे अर्थात् मददगार ठे ॥ ७ ॥

सम्यग्दृष्टि जीव, आणारागी हो सहु जिनराजनाजी ।
आतम साधन काज, सेवे पदकज हो श्री महाराजनाजी
॥ हुं ॥ ८ ॥

अर्थ.-वली चतुर्थ गुणस्थानवर्त्ती उपशम, क्षयोपशम वा क्षायिक सम्यग्दृष्टि सर्वे जीवो हे जगवंत । जवसमुद्रमां सेतु समान आपनी आज्ञाना रागी ठे, आपनी आज्ञा पालवाने उत्सुक ठे, तेज पोतानुं शुद्धात्म स्वरूप प्रगट करवा माटे आप जगवतना अव्यक्ताव चरणकमलने सन्माने ठे ॥ ८ ॥

देवचंद्र जिनचंद्र, जगतें राचो हो जवि आतम रुचिजी ।
अव्यय अक्षय शुद्ध, संपत्ति प्रगटे हो सत्तागत शुचिजी
॥ हुं ॥ ९ ॥

अर्थ.-स्तुतिकर्त्ता श्रीदेवचंद्र मुनि मित्र जावनाना आवेशमां पोताना मुखकमलमांथो परम कल्याणकारी उपदेश आपे ठे के पोतानी शुद्धात्म सिद्धिना इच्छु हे जग्यात्माज । शिवक्षेत्रना महाराजा श्री जिनेंद्रजगवाननो आणा सेववामां खीन थाज जेथी तमारी सत्तामां

३५८ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

रहेली पवित्र, अविनश्वर, अखूट, अक्षय, शुद्धात्म संपदा सहज
प्रगट थशे ॥ ए ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ अथ एकोनविंशतिम श्री देवजसाजिन स्तवनम् ॥

॥ महाविदेह क्षेत्र सोहामणुं ॥ ए देशी ॥

देवजसा दरिसण करो, विघटे मोह विज्ञाव लाल रे ॥
प्रगटे शुद्ध स्वज्ञावता, आनंद लहरी दाव लाल रे ॥
देवजसा ० ॥ १ ॥

अर्थः—सर्वे कर्म कलंकथी रहित अत्यंत पवित्र तथा अनंत ज्ञान
दर्शन आदि अंतातीत अच्युत लक्ष्मियुक्त विलोकी चार निकायना
देव तथा इंद्रादिना समूह जेनो अनुपम यशवाद बोले ठे एवा श्री देव-
जसा प्रचुनुं हे जव्यात्माओ ! दर्शन करो. ते पूज्य जगवंतना स्वरुपनुं
सम्यक्प्रकारे अवलोकन करो. जेथी अनादिथी बलगेला अज्ञान
मिथ्यात्व मोह विगेरे दुःखदायक विज्ञाव समूल नाश पामे तथा
जेमांथी निरंतर परमानंदनी कल्लोलो उज्यां करे एवो संवर पूरे जरेलो
पवित्र रत्ननिधान शुद्धात्म स्वज्ञाव प्रगट थाय. एवा आपना प्रत्यक्ष
दर्शननी हे प्रभु ! मने अत्यंत अजिलाषा ठे परंतु ॥ १ ॥

स्वामी वसो पुष्करवरे, जंबू जरते दास लाल रे ॥ क्षेत्र
विजेद घणो पड्यो, किम पोहोंचे उद्वास लाल रे ॥
देव ० ॥ २ ॥

अर्थः—हे जगवंत ! आप तो पुष्कलावर्त विजयमां विचरो ठो अने
आपना दर्शननो अजिलाषी सेवक हुं जंबुद्विपना जरतक्षेत्रमां वसु
हुं एम आपना तथा माहुरा स्थानकने घणुं अंतर ठे तेथी आपना
प्रत्यक्ष दर्शननी माहुरी मनोकामना शीरोते पूर्ण थाय ?

प्रकारातरे—हे जगवत ! ज्यां कर्म कलकनो रच मात्र पण प्रवेश नथी एवा पवित्र ज्ञानादि लक्ष्मीना निवासरूप विदेह अर्थात् देह रहित अरूपी सिद्धक्षेत्रे आप विराजमान ठो अने हुं सेवक कर्मकलंक वने मलिन, अज्ञान अने मोह अंधकार वने जरपूर ससारक्षेत्रमां परित्रमण करुं ठुं; एम आपना तथा माहरा क्षेत्रमा अत्यंत जेद (अतर) पड्यो ठे. तो आपना प्रत्यक्ष दर्शननी माहरी मनोकामना शीरीते पूर्ण थाय ? ॥ २ ॥

होवत जो तनु पांखमी, आवत नाथ हजूर लाखरे ॥
जो होती चित्त आंखमी, देखत नित्य प्रभु नूर लाखरे ॥
॥ देव० ॥ ३ ॥

अर्थ:—पण हे जगवंत ! जो माहरा शरीरे पांखो होत तो हुं ते पांखो वने उनी पूष्कलावर्त विजयमां आप प्रभुना समीप आवी आपनु दर्शन, वंदन करत अथवा जो मने चित्त आंखडी अर्थात् ज्ञान नेत्र अवधिदर्शन होत तो अहिआ रहीने पण चोत्रीश अतिशय अने अष्ट महा प्रातिहार्यादिक विभूति सहित आपना तेजस्वी रूपने हमेशा निरख्या करत.

प्रकारातरे—हे जगवंत ! जो माहरा आत्म अंगे सम्यक्चारित्र रूप प्रबल पाखो होत तो ते पांखो वडे चिदाकाशमां उरुतो—विहार करतो आप ज्यां वसो ठो एवा विदेह—देहरहिन सिद्ध क्षेत्रमां आप समीप आवी हाजर थात अथवा जो कदाच चित्त आंखडी कहेतां केवलदर्शन होत तो आ क्षेत्रमा रहीने पण अनंत ज्ञान दर्शन आदि अत्यंत अच्यंत विभूति युक्त आपना लोकालोक प्रकाशक अनंत प्रकाश युक्त महान् तेजस्वी स्वरूपने निरंतर निरख्या करत पण ते वने शक्तिउथी हु रहित ठुं तो आपनुं दर्शन केम पामुं ? ॥ ३ ॥

૩૬૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

શાસન ઞક્ત જે સુરવરા, વિનવું શીઘ્ર નમાય લાલરે ॥
કૃપા કરો મુજ ઝુપરે, તો જિન વંદન યાય લાલરે ॥
॥ દેવજસા ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—ઝપર પ્રમાણે માહરામાં દેવજસા પ્રઞ્નુનું દર્શન પામવાની શક્તિ નહિ હોવાથી જિનશાસનના ઞક્ત હે મહાન્ દેવો ! હું આપની સહાય ઇાહું તું, મસ્તક નમાવી વિનંતિ કરું તું કે જો આપ માહરા ઝપર કૃપા કરી જો આપના સામર્થ્ય વડે દેવજસા પ્રઞ્નુ પાસે મને લેઈ જાઝ તો તે પ્રઞ્નુના દર્શન વંદનનો મને લાઞ્ન મલે.

પ્રકારાંતરે—ઝપર પ્રમાણે સમ્યક્ચારિત્રરૂપ પાંઘો અથવા કેવલ દર્શનરૂપ આંઘો મને નહીં હોવાથી દેવજસા પ્રઞ્નુનું દર્શન વંદન પ્રાપ્ત કરવામાં જિન શાસન અર્થાત્ જિનેશ્વરની આજ્ઞાનું પાલન કરનારા તથા બીજાને તેમાં જોડનારા હે સૂરવરા અર્થાત્ મહાન્ આચાર્યો હું આપને મસ્તક નમાવી અંતરંગ વહુ સન્માન (વિનય) યુક્ત આપને વિનંતી કરું તું કે જો આપ માહરા ઝપર કૃપા કરો, મને સમ્યક્ ચારિત્રમાં જોડો તો હું તે ચારિત્રરૂપ પાંઘ વડે શ્રી દેવજસા પ્રઞ્નુની સમીપ જઈ શકું, તે પ્રઞ્નુના પ્રત્યક્ષ દર્શનનો મને લાઞ્ન મલે ॥ ૪ ॥

પૂતું પૂર્વ વિરાધના, શી કીધી ઈણે જીવ લાલ રે ॥ અવિ-
રતિ મોહ ટલે નહીં, દીઠે આગમ દીવ લાલ રે ॥ દેવ
જસા ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—હે પ્રઞ્નુ ! આ માહરા જીવે પૂર્વે આત્મધર્મની કેવી તીવ્ર વિરાધના કરી ઢે કે આત્મ અનાત્મનું સ્વરૂપ યથાર્થ પ્રકાશ કરનાર જિનાગમરૂપ દીપકની પ્રાપ્તિ યથા ઢતાં પણ પંચેન્દ્રિયના વિષય જે પુઞ્નલ પરિણામ તે ઝપર રાગરૂપ અવિરતિ તથા સ્વપર જીવના દ્રવ્યઞ્નાવ પ્રાણ-હણવારૂપ હિંસા, તથા ક્રોધાદિક કષાય વિગેરે આત્મ ઞાવને અત્યંત અપ્રશસ્ત તથા દુઃખદાયક પરિણામ હજુસુધી ટલતા નથી ॥ ૫ ॥

आत्म शुद्ध स्वज्ञावने, बोधन शोधन काज लाल रे ॥
रत्नत्रयी प्राप्तिपणो, हेतु कहो महाराज लाल रे ॥ देव
जसा ० ॥ ६ ॥

अर्थ:-कर्म कलंक (सर्व विज्ञावधी) रहित शुद्धात्म तत्त्वनुं
स्वरूप यथार्थ पणे जे वडे जणाय तथा अनादिथी बलगेला मि-
थ्यात्व अज्ञान कपायादि विज्ञावनो सर्वथा अज्ञाव थई जे वडे माहरो
आत्मा कर्म कलंकथी रहित परम पवित्र थाय ते सम्यक्ज्ञान स-
म्यक्दर्शन सम्यक्चारित्र्यरूप रत्नत्रयनी प्राप्ति शीरीते थाय- ते
करुणा करी कहो ॥ ६ ॥

तुज सरिखो साहिव मिल्यो, जांजे नव त्रम टेव लालरे ॥
पुष्टालवन प्रभू लही, कोण करे पर सेव लालरे ॥
देवजसा ० ॥ ७ ॥

अर्थ:-समस्त दूषणोथी रहित परम पवित्र अनंत गुणनो निधानं,
लोकालोक प्रकाशक, रत्नत्रयनी प्राप्ति करावी अनादिथी लागेली
नव त्रमणनी टेवथी मुक्त करनार, नव समुद्रथी तारवामां पुष्टालं-
वनरूप आप जगवंतनुं दर्शन पाम्या पठी अन्य कुदेवादिकनुं कोण
सेवन करे ? कल्पवृक्षने त्यागी धंतूराने कोण सेवे ? ॥ ७ ॥

दीनदयाल कृपालुज, नाथ जविक आधार लालरे ॥
देवचंद्र जिन सेवना, परमामृत सुखकार लालरे ॥
देवजसा ० ॥ ८ ॥

अर्थ:-संसारमां त्रमण करता अनेक प्रकारना दुःख सहता ज्ञा-
नादिक लक्ष्मी रहित दीन कंगाल जीवो उपर अत्यंत करुणां करी
मोक्ष मार्गे दोरनार होवाथी हे प्रभु ! आपज दीन दयाल ठो तथा

૩૬૧ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

કૃપાલુક કહેતાં કૃપાના આલય (નિધાન) ઠો, દીન અનાથ જીવોના નાથ ઠો, સંસાર સમુદ્રમાં ડૂબતા જીવોને ઉદ્ધારવા માટે આપ પુષ્ટ અવલંબન ઠો, સર્વે દેવોમાં ચંદ્રમા સમાન હે દેવજસા પ્રન્નુ ! આપની સેવના સર્વોત્કૃષ્ટ અમૃત સમાન પરમાનંદ દાતાર તથા શિવ સુખની કરનાર ઠે ॥ ૬ ॥ ॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ વિંશતિ શ્રી અજિતવીર્યજિન સ્તવનમ્ ॥

અજિતવીર્ય જિન વિચરતારે, મન મોહનારે લાલ ॥ પુષ્કર અર્ધ વિદેહરે, જીવિ બોહનારે લાલ ॥ જંગમ સુરતરુ સારિ-
ખોરે, મન મોહનારે લાલ ॥ સેવે ધન્ય ધન્ય તેહરે, જીવિ બોહનારે લાલ ॥ ૧ ॥

અર્થ:-અતિશય ડુર્જય મોહરાજાનો જેણે લીલા માત્રમાં સમૂલ હ્રાવ કરી નાંખ્યો ઠે, તથા જેનું વીર્ય હણવાને કોઈ પણ સમર્થ નથી એહવા અતિશય નિશ્ચલ અનંત વીર્યવંત, પુષ્કલાવર્ત વિદેહમાં વિચરતા હે શ્રી અજિતવીર્ય પ્રન્નુ ! જેમ કમલને સુગંધનું આવાસ જાણી ઝમર તેમાં મોહી રહે ઠે, તેમ શુદ્ધાત્મ અનુજવ વડે જરપૂર આપની અત્યંત શાંત મુદ્રા વિલોકી પ્રશસ્ત રાગ વડે જીવોનું ચિત્ત આપમાં મોહિત રહે ઠે, એવી રીતે આ ત્રિલોકમાં આપ મનમોહન ઠો. તથા અજ્ઞાનરૂપ અંધકાર વડે આવૃત એલા જીવોના હૃદય કમલને વિકશ્વર કરનાર ઠો. તથા કલ્પવૃક્ષ તો સ્થાવર હોવાથી હેમેશાં એકજ ઠેકાણે રહી ઈચ્છિત ફલ આપી શકે ઠે તો પણ તે પૌજલીક તથા વિનશ્વર ઠે પણ આપ તો અનેક સ્થલે વિહાર કરી કોઈ પણ કાલે નાશ અથવા વિરસ ન થાય એહવું સ્વાધિન તથા સર્વે કામના જેથી પૂર્ણ થાય એહવું રત્નત્રયરૂપ ફલ જીવોને નિરંતર પ્રદાન કરો ઠો. માટે હે જગવંત ! ચરેચર આપજ આ જગત્ત્રયમાં અદ્વિતીય કલ્પવૃક્ષ

गे. तेथी हे जगवंत ! जे प्राणीठ आपना चरणकमलनी सेवामा लीन
ठे तेउने धन्य ठे ! वली धन्य ठे ! तेउने के जे आ अपार जवत्समु-
द्रने गोपदनी पेठे सहज उलघी जनारा ठे ॥ १ ॥

जिन गुण अमृत पानथीरे, मन० । अमृत क्रिया सुपसा-
यरे, जवि० ॥ अमृत क्रिया अनुष्ठानथीरे, मन० । आतम
अमृत थांयरे ॥ जवि० ॥ २ ॥

अर्थ.—जिनेश्वरना ज्ञानादि शुद्ध गुणोनुं सेवन बहुमानरूप अमृ-
तनुं पान करवाथी अमृतक्रिया (अमृतानुष्ठान) नी प्राप्ती थाय, अने
अमृतानुष्ठान वने सकल मोहनो दय थई आत्मा अजर अमर अवि-
नश्वर शुद्ध सिरूपदने प्राप्त थाय, अने अन्य जीवोने अमृत समान
जव रोगयी मुक्त करवानो हेतु थाय. अनुष्ठान पांच प्रकारनां ठे—
विपानुष्ठान, गरलानुष्ठान, अनानुष्ठान, तखेतु अनुष्ठान, अने अमृता-
नुष्ठान.

विपानुष्ठान—आहारोपधि पूजार्हि, प्रभृत्याशंसया कृतं, ग्रीध्रं
सञ्चित्तदन्तृत्वा विपानुष्ठान मुच्यते ॥ अध्यात्मसार पा ४५६.

अर्थ.—मिष्टान्न भोजननी लालचे, वस्त्रादिक उपकरणनी लालचे
पूजानी लालचे, रिद्धिनी लालचे जे तप जपादि क्रिया करे ते क्रिया
चित्त शुद्धिनी हणनारी ठे तेथी ते विपानुष्ठान कहेवाय ठे. आ जवमां
पौजलीक भोगोनी प्राप्ति यवानी लालचे ईष्टाण जे तपादि अनुष्ठान
आदरवु ते विपानुष्ठान ठे.

गरलानुष्ठान—दिव्यभोगाजिलापेण, कालांतर परिश्रयात् ।
स्वादिष्ट फल संपूर्ते गरलानुष्ठान मुच्यते ॥ यथा कुडव्य संयोग,
जनितं गर संज्ञितं । विषं कालातरे दन्ति तथेदमपि तत्त्वतः ॥

अध्यात्म सार पा० ४५७

३६४ विंशति विहरमान जिन स्तवनानि बालावबोध सहित.

अर्थः—परजवे देव इंद्रादिकना दिव्य जोग मले एवी इच्छा, लाल-चवडे जे तपादि अनुष्ठान आदरवुं ते गरलानुष्ठान ठे. जेम वंगमीचूर्ण प्रमुख द्रव्यना संयोगे प्रगट थतुं विष ते गरल नामा विष कहिए, ते घणा दिवस कष्ट पमाडी मारे ठे: तेम गरलानुष्ठान पण अहित-कारी कुगति आदि आपे ठे.

अन्योन्यानुष्ठान—प्रणिधानाद्य ज्ञावेन कर्म्मनिध्यवसायिनः॥
संमूर्तिम प्रवृत्त्याज मननुष्ठानमुच्यते ॥ उध संज्ञात्र सामान्यं,
ज्ञानरूपानिवंधनं । लोक संज्ञा च निर्दोष, सूत्र मार्गानपेक्षणी॥
अध्यात्मसार पा. ४५७

अर्थः—सूत्र कथित निर्दोष मार्गनी अपेक्षा विना तथा शुद्ध प्रणि-धानादिकने अज्ञावे उपयोग शून्ये संमूर्तिमनी पेठे बीजाना देखादेखी जे क्रिया करवी ते अन्योन्यानुष्ठान जाणवुं—सूत्रनी शैली रहित पणे गतानुगतिक पणे उधसंज्ञाए तथा लोकसंज्ञाए जे करवुं ते अन्यो-न्यानुष्ठान ठे. ते उपयोग शून्य अर्थात् ज्ञान रहित होवाथी ते वडे सकाम निर्जरा थइ शके नहि. आ विषादि त्रणे अनुष्ठानमां अशुद्ध क्रियानो आदर उपजे ठे माटे आ त्रणे अनुष्ठान त्यागवा लायक ठे. यद्युक्तं सूत्रकृतांगे—“जे अबुद्धा महाज्ञागा, वीरा असमत्त दंसिणो । असुधं तेसि परकृतं, सफलं होइ सव्वसो ॥ ”

अर्थः—व्याकरणादिक लोकिक अनेक शास्त्रने जाणनारा पण जैन सिद्धांतना शुद्ध तत्त्वज्ञानथी अजाण अर्थात् सम्यक्त्व परिज्ञानथी रहित होवाथी अबुध, एहवा पुरुषो जो के शूरवीर होय तथा त्यागादि गुण वरे लोकमां पूज्य गणाता होय तथापि तेउनो दान, तप, नियम आ-दिकने विषे उद्यम पराक्रम ते सर्व अशुद्ध जाणवो. कारणके तेउनुं तपादिक सर्वे अनुष्ठान कर्मबंधना कारण विषे सफल थाय एटले

नवा कर्मबंधननुं कारण थाय पण निर्जरानुं कारण थई शके नहि; कारणे सकाम निर्जरा तो सम्यक्ज्ञानेज थाय—“ जेय बुद्धा मदाजागा, वीरा सम्मत्त दंसिणो, सुद्धं तेसिं परक्कंतं, अफलं होइ सवसो;”

अर्थः—जे सम्यक्ज्ञान सम्यक्दर्शन सहित ठे तेज बुध पुरुष ठे, जे पूज्य ठे, जे साचा शूरवीर ठे, अने तेज्जनो ज तपादिक अनुष्ठानमां उद्यम-पराक्रम शुरू जाणवो; अने तेज्जनुं अनुष्ठान नवां कर्मबंधन अटकावी शके ठे तथा सकाम निर्जरानो हेतु ठे.

तद्धेतु अनुष्ठान—सदनुष्ठान रागेण, तद्धेतु मार्गिगामिनां । ए तच्च चरमावर्त्ते नो जोगादेर्विना जवेत् ॥ धर्मयौवनकालोयं, जववालदशा परा ॥ अत्रस्यात् सत्क्रिया रागो न्यत्र चासत् क्रियादरः ॥

अर्थः—चरमपुद्गल परावर्त्ते धर्मा यौवनकाले वालदशा टले थके मार्गानुसारी पुरुष शुद्धानुष्ठानना राग वरे उपयोग सहित जे कई क्रिया आदरे ते तद्धेतुअनुष्ठान जाणवुं.

अमृतानुष्ठान—सहजो जाव धर्मोहि, शुद्ध चंदन गंधवत् ॥ ए तद्गर्जमनुष्ठानममृतं संप्रचक्ष्यते ॥ जैनीमाझां पुरस्कृत्य, प्रवृत्तं चित्त शुद्धितः संवेग गर्जमत्यंत ममृतं तद्विदो विदुः ॥

अर्थः—सहज जावधर्म ते शुद्ध चंदननी सुगंध समान ठे अने ते जावधर्म सहित जे अनुष्ठान ते अमृतानुष्ठान ठे. अत्यंत संवेग गुण सहित चित्त शुद्धि जिनेश्वरनी आज्ञामां वर्त्तवु तेने गणधरादिक अमृतानुष्ठान कहे ठे तेज मोहनो संपूर्ण क्षय करवा समर्थ ठे. ॥ १ ॥

प्रीति जक्ति अनुष्ठानथीरे ॥ म० ॥ वचन असंगी सेवरे ॥ जवि० ॥ कर्त्ता तन्मयता लहेरे ॥ म० ॥ प्रजु जक्ति नित्यमेवरे ॥ जवि० ॥ ३ ॥

૨૬૬ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

અર્થ:-સર્વે પુદ્ગલ જાવમાંથી પ્રીતિ ઊઠાવી માત્ર એક જિનેશ્વરના સ્વાજ્ઞાવિક પવિત્ર જ્ઞાનાદિ ગુણોમાં અત્યંત પ્રીતિ જાવ કરવો તેમાં ચિત્તની તદ્દીનતા કરવી તે પ્રીતિ અનુષ્ઠાન છે.

તથા શ્રી જિનેશ્વરને પરમ કરુણાના નિધાન, જવસાગરમાંથી જવ્ય જીવોને મુક્ત કરનાર, ધર્મધુરંધર, તીર્થના પ્રવર્તક જાણી તેહના ગુણનું બહુમાન કરવું, અતિશય આદર વિનય પૂજા સેવના વિગેરે કરવાં તે જ્ઞાતિઅનુષ્ઠાન છે.

વલી લોકાલોક પ્રકાશક કેવલજ્ઞાનવડે સર્વે તત્ત્વના યથાર્થ વેત્તા તથા ઉપદેશક પરમ વીતરાગ આત્મ શ્રી જિનેશ્વરના વચનની યથાર્થ શ્રદ્ધા કરવી તદનુસાર હર્ષયુક્ત આચરણમાં પ્રવર્તવું તે વચ્ચનાનુષ્ઠાન છે.

હે પ્રજ્ઞુ ! એ ત્રણ અનુષ્ઠાન જે જાવયુક્ત સેવન કરે તેને સર્વે વિજ્ઞાવિક ક્રિયાથી નિવૃત્તિ તથા સહજ આત્મીક પરિણામીકતાની પ્રાપ્તિરૂપ અસંગ અનુષ્ઠાન થાય.

એમ એ ચાર અનુષ્ઠાનનો કર્તા હે જગદંત ! આપ સ્વરૂપને પ્રાપ્ત થાય. માટે હે પ્રજ્ઞુ ! આપની જ્ઞાતિમાં માહરું ચિત્ત નિરંતર લીન રહે એમ જાવના જાવું હું. ॥ ૩ ॥

પરમેશ્વર અવલંબનેરે ॥ મન૦ ॥ ધ્યાતા ધ્યેય અજ્ઞેદરે ॥
જીવિ૦ ॥ ધ્યેય સમાપ્તિ હુવેરે ॥ મન૦ ॥ સાધ્ય સિદ્ધિ
અવિઘ્નેદરે ॥ જીવિ૦ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-હે પરમેશ્વર ! આપના અવલંબનથી આપના અનુકરણવને ધ્યાતા પુરુષ પોતાના શુદ્ધ સિદ્ધ સમાન પરમાત્મપદથી અજ્ઞેદ થાય અર્થાત્ પોતે પરમાત્મા થાય. એમ ધ્યેય જે પરમાત્મપદ તેની સમાપ્તિ કહેતાં સંપૂર્ણ પ્રાપ્તિ થાય, નિષ્કંટકપણે અવિનશ્વર સાધ્યની સિદ્ધિ થાય. ॥ ૪ ॥

જિન ગુણ રાગ પરાગથીરે ॥ મન૦ ॥ વાસિત મુક્ત પરિણા-
મરે ॥ જીવિ૦ ॥ તજશે હ્રષ્ટ વિજ્ઞાવતારે ॥ મન૦ ॥ સરશે
આતમ કામરે ॥ જીવિ૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—જેમ મલયાગિર ચંદનના સંસર્ગવને નિવાદિક સુગંધમય થઈ જાય છે, તેમ હે જગવંત! આપના દિવ્ય સ્તુતિ પાત્ર પવિત્ર ગુણના રાગરૂપ સુગંધીવડે જો માહરું હૃદય સંશ્લેષિત થાય તો અનેક પ્રકારનાં અસહ્ય દુઃખ આપનાર પરકર્તૃત્વ, પરજોક્તૃત્વ, પરગ્રાહકત્વ, પરવ્યાપકત્વ વિગેરે વિજાવનો નાશ થાય અને પરમાત્મપદ પામવાનો માહરો મનોર્થ પૂર્ણ થાય. ॥ ૫ ॥

જિન ઋક્તિરત ચિત્તનેરે ॥ મન૦ ॥ વેધકરસ ગુણ પ્રેમરે
॥ ઋવિ૦ ॥ સેવક જિનપદ પામશેરે ॥ મન૦ ॥ રસવેધિત
અય જેમરે ॥ ઋવિ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—કઠોર અને કુરૂપ એવું અય કહેતાં લોહુ તે રસ વેધિત થવાથી જેમ સુદર અને કોમલ એવા સુવર્ણપણાને પ્રાપ્ત થઈ જાય છે. તેમ જિનેશ્વરની ઋક્તિમાં ચિત્ત લીન થાય તે ચિત્તને તે જિનેશ્વરના ગુણ રાગરૂપ વેધકરસનો યોગ થાય તો તે ચિત્ત પૂર્ણ નિર્મલપણાને પ્રાપ્ત થાય. એમ સેવક આપ સમાન અરિહંત પદને પ્રાપ્ત કરે. ॥ ૫ ॥

નાથ ઋક્તિરસ જાવચીરે ॥ મન૦ ॥ તૃણ જાણું પરદેવરે
॥ ઋવિ૦ ॥ ચિંતામણિ સુરતરૂ થકીરે ॥ મન૦ ॥ અધિકી
અરિહંત સેવરે ॥ ઋવિ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—આ ઘોર જવાટવીમાં ઋમણ કરતા અશરણ પ્રાણીને હે જગવંત! માત્ર એક આપજ શરણ ઠો, શિવપુરીએ દોરવાવાલા ઠો માટે આપજ નાથ ઠો તેથી હે પ્રજુ! આપનીજ ઋક્તિરૂપ રસમાં માહરુ ચિત્ત લીન થાય છે વિષય કપાયુક્ત કુદેવો તરફ તૃણની પેટે ત્યાગ જાવ ઉપજેઠે ચિંતામણી તથા કલ્પવૃક્ષથી પણ પ્રજુની સેવાને અત્યંત આદરણીય માનુંતુ આપની સેવા આગલ તે ચિંતામણી તથા કલ્પવૃક્ષાદિ અતિશય તુચ્છ પદાર્થ જાસન થાય છે ॥ ૭ ॥

૩૬૭ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

પરમાત્મ ગુણ સ્મૃતિ ચકીરે ॥ મન૦ ॥ ફરશ્યો આત્મ
રામરે ॥ ઋવિ૦ ॥ નિયમા કંચનતા લહેરે ॥ મન૦ ॥
લોહ જ્યું પારસ પામરે ॥ ઋવિ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—વલી હે પ્રજુ! સંપૂર્ણ સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્ચારિત્ર, અનંત નિશ્ચલ વીર્ય વિગેરે આપ પરમાત્માના ગુણોના ચિંતનમાં જો માહરો આત્મ પરિણામ સ્પૃષ્ટ થાય તો જેમ પારસમણિના સ્પર્શ થકી લોઢા જેવી કુધાતુ કાંચન થઈ જાય છે; તેમ વિષય કષાયમાં પરિણમતો માહરો આત્મા તે પણ કાંચન સમાન શુદ્ધ પરમાત્મ પદને પ્રાપ્ત થાય. ॥ ૬ ॥

નિર્મલ તત્ત્વ રૂચી યઈરે ॥ મન૦ ॥ કરજો જિનપતિ
ઋક્તિરે ॥ ઋવિ૦ ॥ દેવચંદ્ર પદ પામશોરે ॥ મન૦ ॥ પરમ
મહોદય યુક્તિરે ॥ ઋવિ૦ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—જાવદયાના આવેશે મિત્રજાવના યુક્ત સ્તવનકર્તા શ્રી દેવચંદ્ર મુનિ ઋવ્યજીવો પ્રતિ સહુપદેશ આપે છે કે આ જાવ પરજાવ સંબંધી વિષયજોગ તથા માન પૂજા વિગેરે પૌદ્ગલીક જાવની આશંસા તજી, માત્ર એક શુદ્ધાત્મ તત્ત્વના રૂચિવાન થઈ, ઊંઘસંજ્ઞા તથા લોક સંજ્ઞા પરિહરી, વિધિ વિવેક પૂર્વક સર્વે જિનમાં શિરોમણિ શ્રી અરિહંત જગવંતની ઋક્તિમાં આણા સેવવામાં લીન થજો. તો સર્વે દેવોમાં ચંદ્રમા સમાન અરિહંત જગવંત સદૃશ પરમાત્મ પદને પામશો. એજ ઉત્કૃષ્ટ સ્વાધિન અવિનશ્વર મહોદય પ્રાપ્ત કરવાની યુક્તિ છે. ॥ ૭ ॥

॥ સંપૂર્ણ ॥

॥ कलश ॥ राग धन्याश्री ॥

वंदो वंदोरे जिनवर विचरंता वंदो, कीर्तन स्तवन नमन
अनुसरतां ॥ पूरव पाप निकंदोरे जिनवर विचरंता वंदो ॥ १ ॥

अर्थ:-विहरमान जिनेश्वरने हे जव्यो ! जाव सहित वंदो, तेजना
सद्गुणोनुं किर्तन करो, तेजनुं स्तवन करो, मार्दव परिणामी अई तरण
तारण जिनेश्वरने नमो, तेजनी आझाने अनुसरो, जेथी पूर्वे बांधेलां
अनेक प्रकारनां कर्मो निर्मूल थाय ॥ १ ॥

जंबु द्वीपे चार जिनेश्वर, धातकी आठ आणंदो ॥ पुष्कर
अर्धे आठ महामुनि, सेवे चोसठ इंदोरे ॥ जिनवर ॥ २ ॥

अर्थ:-जंबुद्वीपमां चार, धातकीमां आठ अने पुष्करार्धमां आठ
एम सर्वे मली वोश तीर्थकर विहरमान जेने महारिद्धिना धारक एवा
चोसठ इंडो पण सेवे ठे ॥ २ ॥

केवली गणधर साधु साधवी, श्रावक श्राविका वंदो ॥
जिन मुख धर्मअमृत अनुभवतां, पामे मन आणंदोरे ॥
जिन ० ॥ ३ ॥

अर्थ:-श्री तीर्थकरना मुख कमलमांथी वहेता अमृत समान वच-
नोने अनुभवतां तेनो आस्वाद लेतां केवली गणधर साधु साधवी
श्रावक श्राविका सम्यक्दृष्टी जीवो शुद्ध आनंदमां मग्न रहे ठे ॥ ३ ॥

सिद्धाचल चोमास रहीने, गायो जिनगुण वंदो ॥ जिन-
पति भक्ति मुक्तिनो मारग, अनुपम शिवसुख कंदोरे ॥
जिन ० ॥ ४ ॥

अर्थ:-सिद्धाचल क्षेत्रमां चोमासुं रहीने जिनेश्वरना पवित्र गुणोनुं
जेमां वखाण ठे एवा वंदो (स्तवनो) वनाव्या-कारणके जिनेश्वरनी

૩૭૦ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ વાલાવબોધ સહિત.

જક્તિ તેજ મુક્તિનો માર્ગ છે તથા તેજ અનુપમ અવ્યાવાધ સ્વાત્તા-
વિક શિવસુખનું મૂલ છે ॥ ૪ ॥

ઘરતર ગઢ જિનચંદ સૂરિવર, પુણ્ય પ્રધાન મુણિંદો ॥
સુમતિ સાગર સાધુ રંગસુ વાચક, પીધો શ્રુત મકરંદોરે ॥
જિન૦ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-હવે સ્તવન કર્તા શ્રી દેવચંદ્ર મુનિ પોતાની પરંપરા વચ્ચે
છે. જેણે જિનપ્રણિત સૂત્રનો શુદ્ધ આસ્વાદન લીધો છે એવા ઘરતર
ગઢમાં શ્રીજિનચંદ્ર સૂરિ જટારક નામે પ્રધાન આચાર્ય થયા, તેણે
શ્રીના શિષ્ય પ્રધાન પૂણ્યવાન મુનિશિરોમણિ શ્રી પૂણ્યપ્રધાન નામે
મહોપાધ્યાય થયા, તેણેના શિષ્ય સુમતિના સમુદ્ર જેવા શ્રી સુમતિ-
સાગર નામે ઉપાધ્યાય થયા, તેણેના શિષ્ય મુનિપણામાં જેને રંગ
લાગ્યો છે એવા સાધુ રંગવાચક થયા ॥ ૫ ॥

રાજસાર પાઠક ઉપકારી, જ્ઞાનધર્મ દિણંદો ॥ દીપચંદ
સદ્ગુરુ ગુણવંતા, પાઠક ધીર ગયંદોરે ॥ જિન૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-તે પઠી આવશ્યકોદ્ધાર પ્રમુખ ગ્રંથના કર્તા સુવિહિત સા-
સાચારી ધારક શ્રીરાજસારજી મહોપાધ્યાય થયા, તે પઠી ન્યાયાદિક
ગ્રંથ અધ્યાપક સૂર્યસમાન તપસ્વી જ્ઞાનધર્મ ઉપાધ્યાય થયા, તે પઠી
માહરા સદ્ગુરુ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ગુણના ધારક, પંચાચારના પાલક,
ઉપસર્ગ પરિસહ સામે ગજેંદ્રની પેઠે નિશ્ચલ રહેવાવાળા મહાધીર વીર
દીપચંદ્ર પાઠક થયા ॥ ૬ ॥

દેવચંદ્ર ગણિ આતમ હેતે, ગાયા વીશ જિણંદો ॥ શિદ્ધિ
વૃદ્ધિ સુખ સંપતિ પ્રગટે, સુજસ મહોદય વૃંદોરે ॥
જિન૦ ॥ ૭ ॥

अर्थः—तेमना शिष्य में देवचंद्र गणिए आत्म पदार्थने कर्म कलंकथी मुक्त करवाना हेतुए विहरमान श्री वीश तीर्थकरना गुण गाया जेथी कर्म कलंक वडे आछादित थएली आत्मांनी ज्ञानदर्शनादि अनेक रिझिळ प्रगटे, वृझिने पामे तथा तज्जन्य सुख संपत्ति प्रगट थाय, अखूट निर्मल यश विस्तरे, आत्मीय गुण समूहनो महोदय थाय, सर्वत्र कढ्याण वत्ते, सर्व जीव परमानंदने प्राप्त थाय ॥ ७ ॥

॥ सपूर्ण ॥

॥ कलश ॥ हरिगीत ठंद ॥

विहरमान जिनंद मंगल कंद ज्ञान दिनंद जे,
विकसावता नय कर समूहे नव्य उर अरविंद जे,
उपशम सुधा सागर उलासन पूर्ण अनुपम चंद जे,
जवदंद फंद निकंदि दायक शुद्ध परमानंद जे ॥ १ ॥
मोह मदिरामां मचेला कुमति मत मातंगना,
मद गंजवा बल जंजवा बलवान प्रभु पंचानना,
ते तीर्थनायक तत्त्वदायक वीश जिनवर गुणमणी,
“ श्री देवचंद्र ” पवित्र मतिए स्तव्या गुणमाला जणी ॥ २ ॥
ते स्तवन वीश विषे अतिशे बोध अनुपम वरणव्यो,
त्यां चित रमण हित मुज मनोरथ अरथ लखवानो थयो;
मधु मासमां अति मधुर स्वरथी कोकिला जे गाय रे,
ते तो खरेखर आम्र तरुना पुष्पनोज पसाय रे ॥ ३ ॥
तेम गुण निधि “ श्री सद्गुरु मनसुख ” तणो आश्रय लह,
“ संतोष ” प्रेमे अर्थ आ मे लख्यो “ दोहदमां ” रही;

૩૭૨ વિંશતિ વિહરમાન જિન સ્તવનાનિ બાલાવબોધ સહિત.

ઝંગણીશ ઠાસઠ સાલ આસો શુક્લ સાતમ શશિ દિને,
જિનરાજ જ્ઞક્તિ પસાયથી પૂરણ થયો બલસિત મને ॥ ૪ ॥
હે જ્ઞવ્ય શુજ્ઞ મતિ વિનતિ આ મમ ક્ષમાયુત ઊરમાં ધરી,
ગુણ ક્ષીર ગ્રહજો હંસ પેઠે નીર અવગુણ પરિહરી;
જરપૂર સુખપ્રદ ગ્રંથ આ શશિ સૂર સમ શાશ્વત રહો,
વાંચન મનન અનુજવ કરી જ્ઞવિ શિવ રમા અનુપમ લહો ॥ ૫ ॥

મહોપાધ્યાય શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત વીશ
સ્તવન બાલાવબોધ સહિત સંપૂર્ણ

गांधी दलसुख नाथजी कृत ॥ पद ॥

मगन थयुं मनरे ॥ ए राग ॥

प्रसन थयुं मनरे, मुज शिवमग प्रेरक मलिआ । शांतीनो
जनम दिन आजे, दिव्यनयण खोलि निज काजे, जोई छुरित
दोष दूर जाजे ॥ प्रसन० ॥ १ ॥

॥ साखी ॥

धर्म धुरधर सुख निधि, निकट मढ्या आ वार ।
वश प्रमाद नवि चूकिए, न्याय वाणि पोकार ॥
तत्वागम जाव जणावे, बलि हेयादेय जचावे, प्रनु
निपुण बुद्धि फेलावे ॥ प्रसन० ॥ २ ॥

॥ साखी ॥

स्वपर दया तुज चित्त विषे, मृषा वचन नाहि लेश ॥
अण आपी तृण नवि लिखे, विरक्त जाव हमेश ॥
विषयातुरता सवि त्यागी, परमति परदारा जागी, परिग्रह
मूर्छा नहि लागी ॥ प्रसन० ॥ ३ ॥

॥ साखी ॥

संकटप विकटप विकारथी, डव्य जाव जीय प्राण ॥
विषयादिक कारण वशे, न हूणे समतावान ॥
अरिहंतादिक महंता, पूर्वाचारज मुनि संता, तस बहुमाने
विचरंता ॥ प्रसन० ॥ ४ ॥

॥ साखी ॥

वर सुमति गुप्तिधरु, वर प्रधान जन धर्म ॥
सेवे तस अनुमोदतां, जाणे सुतना मर्म ॥
मनसुख वर ज्ञानी सेवो, वचनामृत अनुभव सेवो, “दलसुख”
कहे सौ जवि लेवो ॥ प्रसन० ॥ ५ ॥ ॥ संपूर्ण ॥

॥ श्री रुषभदेव जिन स्तवन ॥

माता मरुदेवाना नंद, पूज्यपणुं तुज देखी मुज मन अति लोचाणुंजी ॥
 ज्ञाता द्रष्टा रमण थिरता, शुद्ध बुद्ध निरज्जेदि
 तिक्कण वीर्य शक्ति उद्धासथी, संतति योग उडेदि ॥ माता० ॥ १ ॥
 तारक वारक धारक गुण गण, साचो शिवपुर साथ
 निरवद्य ज्ञापानी तुज आणा, जीव सकलनी आथ ॥ माता० ॥ २ ॥
 परकृत पूजा तुं नवि इहे, साधक कारज दाव
 शक्य रहित तुज आणा साधे, पामे पूज्य स्वचाव ॥ माता० ॥ ३ ॥
 उपचरित चउ निखेप सेवे, उपचरित सुख पाय
 अनुपचरित निखेपा सेवे, निःप्रयास सुख थाय ॥ माता० ॥ ४ ॥
 पूज्यनी पूजा अक्षय सुख दे, बलि कापे संताप
 मूढ अपूज्यने जे जन सेवे, चूके आपही आप ॥ माता० ॥ ५ ॥
 जिनवर प्रतिमा श्रीजिन सरिखी, कही जिनागम मांह्य
 रहस्य लखे तेहिज नर बूजे, नहितर गोतां खाय ॥ माता० ॥ ६ ॥
 पुद्गल परिणतिनो हुं कामी, दोष अनंतनी खाण
 खामी एहवो ठे सेवकने, हाथ जालीने ताण ॥ माता० ॥ ७ ॥
 तुम नहि कर्त्ता मुज सिद्धिना, तुज कारणथी तरेश
 दलसुख साध्य साधक परिणति ए, निज पद सिद्धि वरेश ॥ माता० ॥ ८ ॥

॥ द्वितीय अजित जिन स्तवन ॥

धन्य धन्य वीर वाणी ॥ ए राग ॥

अजित जिनेश उपासना, डुरित नाश न एह;
 सम्यक् दर्शन वासना, निकासन हो मिथ्यातनो नेह ॥
 तारक श्री धन्य धन्य तुज वाणी, धन्य प्राणीरे जेणे हीयके आणी के
 धन्य धन्य तुज वाणी ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥
 स्वपर हितने कारणे, पूढुं प्रश्न उदार;
 द्वेष क्रोध मद मानथी, नवि पूढुं हो पूढुं आणा सुसार ॥ तारक० ॥ २ ॥

विधि अविधि किम जाणिए, दाखो श्री जगवंत,
 साध्य दृष्टि साधन क्रिया, विधि जाणो हो जवि आगम तंत॥तारक०॥३॥
 योग असंख्य शिव मग तणा, कह्या में सुविशाल,
 शुद्धातम अनुजव जले, योग साचो हो नहि तो सवि आल ॥तारक०॥४॥
 दान शील संयम क्रिया, आवश्यकादि एम,
 साध्य शून्य साधन सवि, अविधि जाणो हो ते नहि तुज देम ॥ता०५॥
 क्रिया अविधे करे करावे, बलि अनुमोदे जेह;
 विराधक खट कायनो, आवश्यक हो सूत्रे जाख्युं ठे एह ॥ तारक०॥ ६ ॥
 अविधे क्रियांवर चलावे, उत्सूत्र जापी तेह,
 गुरु प्रायश्चित तेहने, परजावनो हो ठे तेहने नेह ॥ तारक० ॥ ७ ॥
 मोक्ष मार्गे लेइ जवाने, बलावीया थइ तेह;
 लूटे सकल जग देखतां, किहां लोको ते पोकार करेह ॥ तारक० ॥ ८ ॥
 सर्वज्ञथी अधिकी गणे, निज मति चलावे अनाण,
 निजपरने घूमावता, दुर्गतिमां हो सहे दुख अमान ॥ ९ ॥
 विधि सहित अनुष्ठान शुज, सविदीए शिवपुर गेह ॥
 पुरुष प्राक्रम फोरवी, ते सेवो हो अवलंबो एह ॥ १० ॥
 बलिहारी श्रुतधरतणी, सम्यक् प्रकाशे तत्त्व ॥
 तीर्थंकर सम ते आश्रये, दास दलसुख हो पांमे गुरु सत्त्व ॥ ता० ॥११॥

संपूर्ण.

॥ शा. वामीलाल पानाचंद कृत ॥ पद ॥

मगन थयु मनरे, खुबी कारक खुब खुशाली,
 श्री धर्माचारज आव्या, सहु जविजन आणंद पाया,
 महाशांति मेह वरसाया ॥ मगन० ॥ १ ॥

॥ साखी ॥

जाव जीवन पुष्टिकर, त्रिचुवनमां हितकार ॥
 आप समो नहि अवर ठे, संघ सकल आधार ॥
 जिनशासनना सुलतान, सुर करता बहु गुणगान
 सेवे मुनिगण शुरू आण ॥ मगन० ॥ १ ॥

॥ साखी ॥

विषयाक्रांत जधि जीवने, तुज आज्ञा हितकार ॥
 दर्शावो प्रभु सुनयथी, लहे चेतन जवपार ॥
 तुज आण सदा मन धरशुं, निज ज्ञायक जावे विचरशुं ॥
 पूर्णानंद पद हमे वरशुं ॥ मगन० ॥ ३ ॥

॥ साखी ॥

जन्म जरा मरणादिनी, टाली सकल उपाधि ॥
 अव्याधाध सुख अनुजवी, लहिशुं परम समाधि ॥
 तुज गुण गणरिद्धि प्रकाशी, चित्त "वासीलाले" विकाशी ॥
 जोगी थईशुं शिव वासी ॥ मगन० ॥ ४ ॥

संपूर्ण

श्रीमान् मनसुखलालजी कृत ॥ पद ॥

कब में साधु स्वरूप धरंगा ॥ ए राह ॥

द्रव्य सकल सहजे परिणामी, गुण परिणाम समय नवि चूके ॥
 सहज स्वतंत्र स्वजावे वरते, कोइ समय निज धर्म न मूके ॥ द्रव्य ॥ १ ॥
 पर परिणामने सहाय करे नहीं, पर परिणामने कोइ न रोके ॥
 पर परिणाम विषे जरु रीझ्यो, शेष विकल्प करे अति फोके ॥ द्रव्य ॥ २ ॥
 ठीक अठीक कर्तुं में माने, विविध जोग किरिया परिणामी ॥
 कर्ता जोक्ता आपकुं माने, निज अनुजव विण रह्यो परकामी ॥ द्रव्य ॥ ३ ॥

ठीक अठीक कर्युं तेणे कल्पे, मुज इह्नीत कृत मैज कराव्युं ॥
जल्प विकल्प करे इम वोहोला, तव तिहां मोह् अरी बल फाव्युं॥३४॥
अष्ट करमदल एणि विध बंधे, निज निधि सहज न आप संजारी ॥
आतम परिणामीकता धारो, मनसुख अचल वीरज शिवंकारी॥३५॥

॥ रुचिरा ठंद ॥ मात्रा ३० ॥

चौदराज गत जीव ठ कायिक, खेदइ तेहना थइए;
इव्य जाव दोय जेद प्राणनी, परमदया जर थिर रहिए ॥ १ ॥
अक्षय निज ज्ञायकता जाणी, समजावे डढता धारो,
माहणता पद राखि रखावी, डुविधे यतना संजारो ॥ २ ॥
छादशांग श्री जिनशासननो, एह सार अक्षय धारो,
ज्ञान न्याय शुध दया रहित जे, मनुष्य जन्म तस निःसारो ॥ ३ ॥
खेदइ खट्काय तणा जे, ज्ञानी न्यायी ते कहिए;
डुविधे यतना धारी वरते, शुद्ध संयमी ते लहिए ॥ ४ ॥
खट कायानो खेद न जाणे, आप स्वठंदे अनुसरता;
आदि अंत ने मध्य विना ते, जव कंतारे दुःख खमता ॥ ५ ॥
खटकायानो खेद न जाणे, तेनहि ज्ञानी नहि न्यायी;
नहीं संयमी मूढ मती ते, मिथ्याती मानी मायी ॥ ६ ॥
संक्षेपे ए मार्ग मोक्षनो, पुरुष पराक्रम करि सेवो;
मनसुख लब्धि वीर्य निज पामी, शिव संगे चाखो भेवो ॥ ७ ॥

प्राणी एकल जावना जाव ॥ ए राग ॥

सोहम गणधरने नमी जी, ध्यावो आतमराय ।
पर परिणामीकता तजी जी, पामो सिद्धि सदाय रे ॥ प्राणी निज ॥
गुण पक्षाव सेव, लहिए सुख अहमेव रे प्राणी ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥
परिणामीकता वस्तुनी जी, परिणमे पूर्ण सदाय ।
सहज स्वतंत्र स्वजाव ठे जी, रुके न केम कदाय रे ॥ प्राणी ॥ २ ॥

कोइ केना परिणामने जी, रोके न समये एक ।
 परिणामीकता अनंतरे जी, परिणमे जाणो विवेक रे ॥ प्राणी० ॥ ३ ॥
 वर्णादिक परिणमे सदा जी, पुद्गल धर्म अनंत ।
 अणगमता गमता लखे जी, मोही मिथ्याती जंत रे ॥ प्राणी० ॥ ४ ॥
 पुद्गल परिणति नव नवे जी, समय समय पलटाय ।
 आत्म ज्ञान विण मूढ त्यां जी, व्यापे मन ललचाय रे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥
 पुद्गल गुण परिणामने जी, पलटी शके नहि जीव ।
 शाश्वत जाव ए द्रव्यना जी, वरते सहज सदीवरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥
 ज्ञानादिक निज धर्म ठे जी, निज परिणामीक शुद्ध ।
 पर परिणति ममता करी जी, नूढ्यो बाल अबुद्ध रे ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥
 पुद्गलमां बहु कदपना जी, पुद्गलना आलाप ।
 काय क्रिया पुद्गल विषे जी, करतो हर्ष विलाप रे ॥ प्राणी० ॥ ८ ॥
 जबलग पुद्गलमां लखे जी, सुख रिद्धि निज जोग ।
 तबलग शुद्धात्म तणो जी, होय न अनुजव योग रे ॥ प्राणी० ॥ ९ ॥
 बांधे आठे कर्मने जी, अणलहतो जिनधर्म ।
 निजपद रिद्धि अजाण ते जी, किम पामे शिव शर्म रे ॥ प्राणी० ॥ १० ॥
 आत्मता पुद्गल विषे जी, लखि व्यापे मिथ्यात ।
 अविरति तेथी ऊपनी जी, प्रमाद कषाय उत्पात रे ॥ प्राणी० ॥ ११ ॥
 जोग चपलता त्यां थई जी, शांति निवृत्ती न पाय ।
 हवे जिन वचन लखि करो जी, जेद ज्ञान सुखदाय रे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥
 जर्मे मोहे बाहियो जी, सहज निवृत्ती न थाय ।
 निज परिणामिकता लखे जी, शुक्लध्यान शिव पाय रे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥
 जेदो अहंता जर्मने जी, आश्रव सघला जाय ।
 हुं माहरुं पुद्गल विषे जी, तजतां संवर थाय रे ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥
 संवर अंबरमां वशे जी, तजि पूरण विकल्प ।
 ज्ञायकता एक आपणी जी, बीजा जूठा जदप रे ॥ प्राणी० ॥ १५ ॥

जेम जेम पुद्गलमां लखे जी, निज कारण निज काज ।
 तिमि तिम आतम गुण विना जी, परवश होय अकाज रे ॥ प्राणी० ॥ १६ ॥
 स्याद्वाद अमृत समा जी, वचन सुण्यानी न खोट ।
 पण परमाद वशे रह्यो जी, चित्तमां न लागी चोट रे ॥ प्राणी० ॥ १७ ॥
 कारण कारज आत्ममां जी, निश्चे सिद्ध समाधि ।
 जाणी बुध आदर करो जी, नाशे कर्म उपाधि रे ॥ प्राणी० ॥ १८ ॥
 तेणे विकल्प तजी सवे जी, थिर उपयोग अडोल ।
 शुक्लध्यान लहि पामजो जी, मनसुख शिव रंग चोल रे ॥ प्राणी० ॥ १९ ॥

॥ मंगलाचरण ॥ हरिगीत ठंड ॥

जग परम सुखकर दुरित दुखहर सहज धरम शुद्धातमा,
 विकल्प तजी थिर ध्यानमां निज ध्याइ हो परमातमा ।
 पंचास्तिनी जे परिणती ते सहज जावे परिणमे,
 तस रोकवा नहीं अन्य समरथ कोझनी पण कोझ समे ॥ १ ॥
 निज सहज परिणति धर्म अणलहि करत जूठ विकल्पना,
 कर्तादि परमां आप माने शुचाशुच करि जल्पना ।
 निज साध्य शून्य एकांत करणी आदरे त्रय जोगनी,
 निज ज्ञान दीर्य अनंत चूक्यो धारि मति पर जोगनी ॥ २ ॥
 परजोग ईहा शब्द जवलग आत्म अनुभव तिहा नहीं,
 बलि होय मिथ्या शब्द तवलग आत्मथिरता नवि कही ।
 नर आपना जे दोष ढांके मानी माया सालथी,
 व्रत नियम तेहना सर्व निष्फल मलिन माया जालथी ॥ ३ ॥
 ए कारणे जे शब्द तजशे तेहने जव जय नहीं,
 शुद्ध अज्ञावे जिन धर्म चारयो सूत्रमा बहु थल कथी ।
 तत्त्वार्थमा निःशब्द विरती प्रगट वचने जाणिए,
 जगमूलथी सवि शब्द ठेदी विरति रति मन आणिए ॥ ४ ॥
 परमादथी ठे दोष सघला जाणि समय न चूकिए,
 सवि पुद्गलोनो राग त्यागी आत्म लक्ष न मूकिए ।

समजाव साचे जेह राचे धारि ऊदाशीनता,
 सविकल्प ठेदी मोह जेदी शुक्ल ध्याने लीनता ॥ ५ ॥
 जिन आण राखी समय साखी जिन सुगुणगण गाइए,
 निज आत्म गुणमां तृप्ति राखी स्वगुण अनुभव पाइए ।
 धरि धीरने निष्कंपता त्रय जोग थिरता आदरो,
 तजि झोजना शुद्ध ध्यान धरतां परालंबन परिहरो ॥ ६ ॥
 एम ठेदि आठे कर्म मर्म सुपर्म शीतलता वरो,
 धरि चटक चितमां साचि पूरण जाव वीरज थिर करो ।
 उमंग रंगे सुमति संगे करो मंगल जवि जना,
 सहजात्म परिणति साधतां निज रिद्धि पावो शिवघना ॥ ७ ॥
 आ ग्रंथमां जे जाव दाख्या जूल टाली साधजो,
 अज्यास सूत्र सिद्धांतनो करि आत्म गुण आराधजो ।
 जग मुकुटमणि श्री सिद्ध प्रजुजी वीलसे शिव संपदा,
 तिहां लगि रहो आ ग्रंथ अचलो टालतो जन आपदा ॥ ८ ॥
 तीरथपतिना स्तवन अरथो आदि बहु शिव साधना,
 दुविधे दया सहु जीवनी वलि रत्न त्रय आराधना ।
 शिवकारी हो सवि वचन जिननां जव्यने अति वेगथी,
 “ मनसूख ” शाश्वत सिद्धि पामो सहज विमल संवेगथी ॥ ९ ॥

ग्रंथ समाप्त.

